

การจัดการสารสนเทศผ่านสื่อมวลชนในประเทศไทย

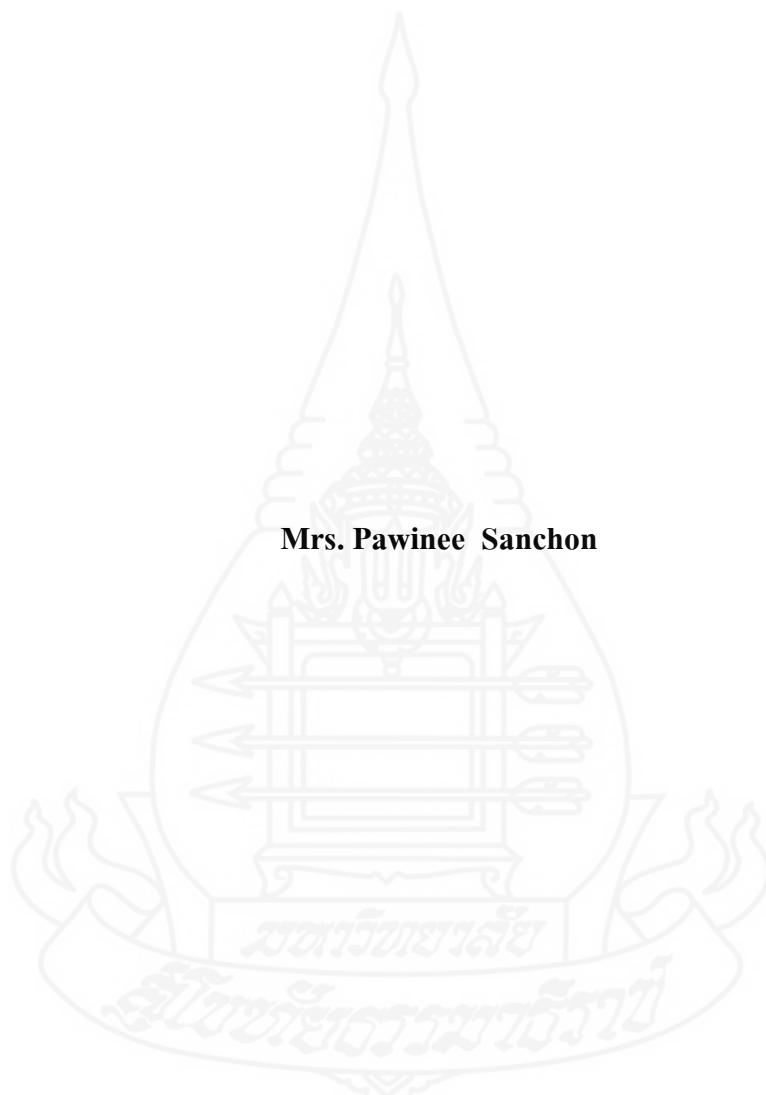
นางภาวิณี แสนชนม์

คุณูปนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2560

Indigo Fabric Information Management in Thailand

Mrs. Pawinee Sanchon

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Doctor of Philosophy in Information Science

School of Liberal Arts

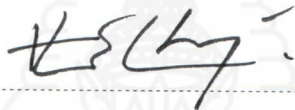
Sukhothai Thammathirat Open University

2017

หัวข้อคุษฎีนิพนธ์ การจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย
ชื่อและนามสกุล นางภาวิณี แสนชนม์
แขนงวิชา สารสนเทศศาสตร์
สาขาวิชา ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์ วิภาวิน
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา เวชโอสถศักดิ์ดา
3. อาจารย์ ดร.พฐุ คุศรีพิทักษ์

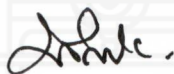
คุษฎีนิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาเอก เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2561

คณะกรรมการสอบคุษฎีนิพนธ์

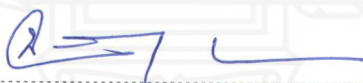
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชนินทร์ วะสินนท์)

ประธานกรรมการ

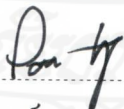
(รองศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์ วิภาวิน)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา เวชโอสถศักดิ์ดา)

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.พฐุ คุศรีพิทักษ์)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณา รุ่งโรจน์วิชย์)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

ชื่อคุณูปนิพนธ์ การจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย

ผู้วิจัย นางภาวิณี แสนชนม์ **รหัสนักศึกษา** 457100027 **ปริญญา** ปรัชญาคุณภูมิบัณฑิต (สารสนเทศศาสตร์)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. น้ำทิพย์ วิภาวิน (2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฉันทนา เวชโอสถศักดา
(3) อาจารย์ ดร. พงษ์ คุศรีพิทักษ์ **ปีการศึกษา** 2560

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย (2) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย และ (3) พัฒนารูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 54 คน คัดเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนดจากผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในแหล่งที่มีการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม 17 แห่ง ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม 12 แห่ง จำนวน 39 คน และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม 5 แห่ง จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาแบบอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นการจัดการสารสนเทศระดับบุคคลที่เน้นความสามารถของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและหัวหน้าแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม มีการจัดแสดงผลภัณฑ์ผ้าอ้อมครามโดยใช้วัสดุจริงตามนโยบายการยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชน และมีกระบวนการจัดการสารสนเทศที่ประกอบด้วย การรวบรวมตลาดผ้าอ้อมครามจากการถอดบทเรียน การจัดหมวดหมู่วัสดุจริงตามกระบวนการผลิตผ้าอ้อมคราม การเผยแพร่สารสนเทศผ้าอ้อมครามผ่านเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์ 2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย ได้แก่ ทักษะการรู้สารสนเทศของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ความร่วมมือของภาครัฐและเอกชนในการยกระดับผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมครามตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน การสนับสนุนด้านงบประมาณและการรวมตัวของเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็ง 3) การพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย เป็นรูปแบบ Indigo WORK-NET ประกอบด้วย การจัดการสารสนเทศแบบกลุ่ม (Information Management by WORKgroup) ที่เน้นการทำงานร่วมกันของเครือข่ายผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (Community NETWORK) และแหล่งบริการสารสนเทศท้องถิ่น มีการกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน การบริหารข้อมูลเปิดเพื่อการเข้าถึงได้ง่าย และมีกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ที่เริ่มจากการถอดบทเรียนจากผู้รู้การจัดหมวดหมู่เนื้อหาตามกระบวนการผลิต การจัดเก็บและสงวนรักษาในคลังสารสนเทศดิจิทัล การจัดทำคู่มือการผลิตและจัดจำหน่าย และการเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม

คำสำคัญ ผ้าอ้อมคราม การจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

Dissertation title: Indigo Fabric Information Management in Thailand

Researcher: Pawinee Sanchon; **ID:** 4571000027; **Degree:** Doctor of Philosophy

(Information Science) **Advisors:** (1) Dr. Namtip Wipawin, Associate Professor;

(2) Dr. Chantana Wech-osotsakda, Assistant Professor; (3) Dr. Patoo Cusripituck;

Academic year: 2017

Abstract

This research aimed to (1) study indigo fabric information management of Community enterprise groups and indigo fabric information service centers in Thailand; (2) identify factors that influence indigo fabric information management of the community enterprise groups and indigo fabric information service centers in Thailand; and (3) develop a suitable model for such management and services.

The study employed qualitative methods, with in-depth interviews of 54 administrators and staff in 17 organizations, comprising of 39 persons in 12 community enterprise groups and 15 persons in 5 indigo fabric information service centers. Purposive sampling was used to select the sample. The instrument was semi-structured in-depth interviews, data was analyzed by using inductive content analysis.

There were three main research findings. (1) The status of indigo fabric information management in Thailand was mostly managed at an individual level with an emphasis on the abilities of each community enterprise and local information service leaders. There were displays of authentic indigo fabric products complying with local product enhancement policies. The information management process included indigo fabric pattern collections from lessons learned, authentic materials classification by indigo fabric production, and indigo fabric information dissemination via website and social networking. (2) Factors that influenced indigo fabric information management in Thailand included information literacy of community enterprise leaders, collaboration of government and private sector to enhance standardization of indigo fabric products, financial support from stakeholders and strong community network. (3) The suitable information management of indigo fabric in Thailand was indigo WORK-NET model, which consisted of Information Management by WORKgroup emphasized on working in collaboration with leader community enterprise NETWORKs and local information sources to establish standards of community products and develop open data management for an easy access. It was also found that the indigo information management process consisted of extracting lessons learned from experts, classification of the information by production procedure, collection and preservation of products in digital repository, writing production and distribution manuals, and dissemination of the information via social networking and indigo fabric information sources.

Keywords: Indigo fabric, Indigo fabric information management, Community enterprise group

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย ฉบับนี้เป็นการศึกษาการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย และพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย

ขอขอบพระคุณที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์ วิภาวินและที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฉันทนา เวช โอสถศักดิ์ และอาจารย์ ดร.พฐ คุศรีพิทักษ์ที่ได้ให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทางและช่วยเหลือให้คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร. ชุติมา สัจจามันท์ ประธานสอบเค้าโครงคุษฎีนิพนธ์และรองศาสตราจารย์ ดร. ชรินทร์ วะสินนท์ ประธานสอบปกป้องคุษฎีนิพนธ์ ที่ให้ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ กลุ่มแม่บ้านวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม สมาชิกศูนย์การเรียนรู้ผ้าอ้อมคราม บุคลากรศูนย์คราม มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ตลอดจนผู้บริหารหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลและอำนวยความสะดวกในการทำคุษฎีนิพนธ์ ขอขอบพระคุณกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้คุษฎีนิพนธ์นี้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณคณาจารย์ สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครที่คอยให้ความช่วยเหลือทุกขั้นตอนการทำคุษฎีนิพนธ์ให้เรียบร้อย และที่สำคัญคือขอขอบคุณครอบครัวข้าพเจ้า ญาติมิตรทุกท่าน ที่ได้ให้กำลังใจ ช่วยเหลือสนับสนุน กระตุ้น ชี้แนะเสริมแรงเป็นพลังผลักดันทำให้การเรียนปริญญาเอกสำเร็จ ลุล่วงไปได้ด้วยดี

สุดท้ายที่ขาดไม่ได้ ขอขอบคุณโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก (คปก. 17) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยแห่งชาติที่ได้อุดหนุนทุนเล่าเรียนและอุดหนุนทุนการทำวิจัยในต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง Professor. Dr. Eero Sormunen, University of Tampere ประเทศฟินแลนด์ และ Professor. Dr. Yong Kim, Chonbuk National University ประเทศเกาหลีใต้ที่ได้ช่วยเหลือสนับสนุนและให้คำปรึกษาจนกระทั่งภารกิจการทำงานวิจัยในต่างประเทศสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ภาวิณี แสนชนม์

ตุลาคม 2561

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ท
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย.....	1
คำถามการวิจัย.....	7
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	8
ขอบเขตการวิจัย.....	9
นิยามศัพท์.....	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	13
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศ.....	14
ความหมายและความสำคัญของการจัดการสารสนเทศ.....	14
ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศ.....	16
ประเภทและรูปแบบการจัดการสารสนเทศ.....	20
กระบวนการจัดการสารสนเทศ.....	22
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการจัดการสารสนเทศ.....	25
ทักษะการรู้สารสนเทศ.....	35
แนวคิดเกี่ยวกับผ้าใยธรรมชาติ.....	36
ความหมาย ประวัติ และความสำคัญของผ้าใยธรรมชาติ.....	36
ประเภทและผลิตภัณฑ์ผ้าใยธรรมชาติ.....	41
กระบวนการผลิตผ้าใยธรรมชาติ.....	50
เกณฑ์การรับรองคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์ผ้าใยธรรมชาติ.....	65

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
แหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม.....	74
ประเภทและบทบาทของแหล่งบริการสารสนเทศ.....	74
แหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย.....	75
แหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในต่างประเทศ.....	83
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านผ้าอ้อมคราม.....	87
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ.....	90
งานวิจัยด้านการจัดการสารสนเทศ.....	91
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผ้าอ้อมคราม.....	101
งานวิจัยด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน.....	104
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	107
ระยะที่ 1 การศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม.....	109
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	110
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	110
ระยะที่ 2 การศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 และ 2 คือศึกษาการจัดการ สารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการ สารสนเทศผ้าอ้อมคราม และปัจจัย ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อม ครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศ ผ้าอ้อมคราม.....	113
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	113
การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย.....	114
การสรุปตีความข้อมูลโดยใช้วิธีสังเคราะห์เนื้อหา.....	117
การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลการวิจัย.....	118

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ระยะที่ 3 พัฒนารูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามที่เหมาะสมต่อวิสาหกิจชุมชน ผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม.....	120
ยกร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย.....	120
ตรวจสอบความถูกต้องของร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ในของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group).....	121
พัฒนารูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม.....	121
ขั้นตอนการสร้างแฟนเพจผ้าอ้อมคราม (Fanpage) บนเว็บไซต์เฟซบุ๊ก (Facebook).....	124
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	126
ตอนที่ 1 ข้อค้นพบเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย.....	127
ข้อค้นพบเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผ้าอ้อมครามในประเทศไทย.....	128
ข้อค้นพบเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม แหล่งบริการสารสนเทศ ผ้าอ้อมครามในประเทศไทย.....	149
ตอนที่ 2 ข้อค้นพบเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ในประเทศไทย.....	163
ข้อค้นพบเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม.....	164

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

	ข้อค้นพบเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม แหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม.....	173
ตอนที่ 3	ข้อค้นพบเกี่ยวกับรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ในประเทศไทย.....	181
	ร่างรูปแบบการบริหารจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม.....	181
	ร่างรูปแบบกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม.....	188
	ร่างรูปแบบปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม.....	193
	ผลการตรวจสอบความถูกต้องร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ในประเทศไทย.....	202
บทที่ 5	การพัฒนา รูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย.....	212
	ด้านการบริหารสารสนเทศผ้าอ้อมคราม กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามและ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผ้าอ้อมครามในประเทศไทย.....	212
	ด้านการบริหารสารสนเทศผ้าอ้อมคราม กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามและ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม แหล่งบริการสารสนเทศ ผ้าอ้อมครามในประเทศไทย.....	222
	ผลการยืนยันรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม.....	229
	ข้อค้นพบใหม่คือรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย ที่เหมาะสม “Indigo WORK-NET Model”.....	231
	ผลการประเมินความพึงพอใจการใช้คู่มือการสร้างแฟนเพจ (Fanpage) บนเว็บไซต์ เฟซบุ๊ก (Facebook) เรื่องการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม.....	234
บทที่ 6	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	239
	สรุปผลการวิจัย.....	239
	อภิปรายผลการวิจัย.....	246
	ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	256

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม.....	259
ภาคผนวก.....	274
ก ตัวอย่างหนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย.....	275
ข ตัวอย่างหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย.....	277
ค ตัวอย่างหนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องร่างรูปแบบ การจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย.....	279
ง ตัวอย่างหนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิยืนยันรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ในประเทศไทย.....	281
จ รายนามผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้ให้ข้อมูล.....	283
ฉ ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งมีโครงสร้าง.....	291
ช ตัวอย่างการประเมินความถูกต้องของร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group).....	297
ซ ตัวอย่างการประเมินรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย.....	301
ฌ คู่มืออบรมการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามด้วยสื่อออนไลน์ การสร้างแฟนเพจ (Fan page) บนเว็บไซต์เฟซบุ๊ก.....	320
ประวัติผู้วิจัย.....	327

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 การเผาไหม้ของเส้นใย.....	69
ตารางที่ 2.2 การละลายของเส้นใย.....	71
ตารางที่ 2.3 จำนวนประชากรกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนกับกองวิสาหกิจชุมชนปี พ.ศ 2559 - พ.ศ. 2560.....	77
ตารางที่ 3.1 กลุ่มตัวอย่างการวิจัย.....	111
ตารางที่ 3.2 รายชื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม.....	112
ตารางที่ 4.1 ข้อค้นพบเกี่ยวกับการบริหารสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผ้าอ้อมคราม และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามประเทศไทย.....	182
ตารางที่ 4.2 ข้อค้นพบเกี่ยวกับกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผ้าอ้อมคราม และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามประเทศไทย.....	188
ตารางที่ 4.3 ข้อค้นพบเกี่ยวกับปัจจัยการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผ้าอ้อมคราม และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามประเทศไทย.....	194
ตารางที่ 4.4 ผลการตรวจสอบความถูกต้องด้านการบริหารสารสนเทศผ้าอ้อมครามของร่างรูปแบบ การจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม ในประเทศไทย.....	203
ตารางที่ 4.5 ผลการตรวจสอบความถูกต้องด้านกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ของร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผ้าอ้อมครามในประเทศไทย.....	205
ตารางที่ 4.6 ผลการตรวจสอบความถูกต้องด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารสนเทศ ผ้าอ้อมครามของร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนผ้าอ้อมคราม.....	206
ตารางที่ 4.7 ผลการตรวจสอบความถูกต้องด้านการบริหารสารสนเทศผ้าอ้อมครามของร่าง รูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม แหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ในประเทศไทย.....	207

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.8 ผลการตรวจสอบความถูกต้องด้านกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ของร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม แห่งบริการสารสนเทศ ผ้าอ้อมครามในประเทศไทย.....	209
ตารางที่ 4.9 ผลการตรวจสอบความถูกต้องด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารสนเทศ ผ้าอ้อมครามของร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม แห่งบริการ สารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย.....	210
ตารางที่ 5.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	235
ตารางที่ 5.2 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ด้วยสื่อออนไลน์การสร้างแฟนเพจบนเว็บไซต์เฟซบุ๊ก โดยภาพรวม.....	236
ตารางที่ 5.3 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ด้วยสื่อออนไลน์ การสร้างแฟนเพจ บนเว็บไซต์เฟซบุ๊กด้านเนื้อหา.....	236
ตารางที่ 5.4 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ด้วยสื่อออนไลน์ การสร้างแฟนเพจ เว็บไซต์เฟซบุ๊ก ด้านความรู้ ความเข้าใจ.....	237
ตารางที่ 5.5 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ด้วยสื่อออนไลน์ การสร้างแฟนเพจ บนเว็บไซต์เฟซบุ๊ก ด้านการนำความรู้ไปใช้.....	238

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
ภาพที่ 2.1 Information Life Cycle Management (AIMS, 2016).....	17
ภาพที่ 2.2 THE 7 R'S OF INFORMATION MANAGEMENT.....	18
ภาพที่ 2.3 วงจรการจัดการสารสนเทศตามกิจกรรมกระบวนการ.....	19
ภาพที่ 2.4 Information Management Cycle.....	20
ภาพที่ 2.5 การทำลวดลายมัดหมี่ก่อนนำไปย้อม.....	42
ภาพที่ 2.6 ผ้ามัดย้อม.....	43
ภาพที่ 2.7 ผ้าจก.....	44
ภาพที่ 2.8 ผ้าแพรวา.....	44
ภาพที่ 2.9 ผ้าจิด.....	45
ภาพที่ 2.10 ผ้าลายสานธรรมดา.....	45
ภาพที่ 2.11 ผ้าลายเกล็ดเต่า.....	46
ภาพที่ 2.12 ผลิตภัณฑ์แปรรูป.....	47
ภาพที่ 2.13 ผลิตภัณฑ์แปรรูป.....	47
ภาพที่ 2.14 ผ้าคลุมไหล่ย้อมคราม.....	48
ภาพที่ 2.15 ผ้าพันคอย้อมคราม.....	48
ภาพที่ 2.16 ผลิตภัณฑ์แปรรูป.....	49
ภาพที่ 2.17 ผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายย้อมคราม.....	49
ภาพที่ 2.18 ผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายย้อมคราม.....	50
ภาพที่ 2.19 การโจกคราม.....	53
ภาพที่ 2.20 การเตรียมเส้นใยก่อนย้อม.....	53
ภาพที่ 2.21 การจุ่มย้อมเส้นใย.....	54
ภาพที่ 2.22 การตากเส้นใยย้อมครามเสร็จแล้ว.....	54
ภาพที่ 2.23 หม้อนิลหรือหม้อย้อมคราม.....	56
ภาพที่ 2.24 ดอกฝ้าย.....	57

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 2.25 การอ้วฝ้ายให้เป็นเส้นใยและแยกเมล็ดออกจากปุยฝ้าย.....	58
ภาพที่ 2.26 แปลงปลูกหม่อน.....	58
ภาพที่ 2.27 ตัวหนอนไหม.....	59
ภาพที่ 2.28 ดักแด้.....	60
ภาพที่ 2.29 การสาวไหม.....	60
ภาพที่ 2.30 เส้นใยเรยอน.....	61
ภาพที่ 2.31 หลอดเครื่องใช้ต้นเรียงตามลำดับทอก่อนหลัง.....	62
ภาพที่ 2.32 หลักตีนกง.....	62
ภาพที่ 2.33 กงหลา ที่ชาวบ้านกำลังปั่นด้ายใส่หลอด.....	62
ภาพที่ 2.34 กระจวยทอผ้า.....	63
ภาพที่ 2.35 การคันเครื่องทูกหรือทำเส้นยืน.....	63
ภาพที่ 2.36 การสืบทูก.....	64
ภาพที่ 2.37 ฟันหวี หรือฟืม.....	64
ภาพที่ 2.38 กี่ทอผ้า.....	65
ภาพที่ 5.1 สภาพการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามใน ประเทศไทย.....	220
ภาพที่ 5.2 สภาพการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของแหล่งบริการสารสนเทศ ผ้าอ้อมคราม ในประเทศไทย.....	227
ภาพที่ 5.3 รูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ในประเทศไทย (Indigo WORK-NET Model).....	232

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการสร้างและใช้องค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์และทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรม การส่งเสริมความรู้ของสังคม เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อการผลิตสินค้าและบริการใหม่เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ โดยมีทรัพย์สินทางปัญญาและความคิดสร้างสรรค์เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน การจัดการผลิตภัณฑ์ชุมชน จึงเป็นเครื่องมือสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน เพราะเป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็งและมั่นคง ส่งเสริม สนับสนุนให้คนในชุมชนใช้พัฒนาภูมิปัญญาและทรัพยากรท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพึ่งพาตนเองได้ ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ เพราะประเทศไทยมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลาย กระจายในทุกภูมิภาค รัฐบาลจึงส่งเสริมสนับสนุน ผลักดันการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นสินค้าทางวัฒนธรรมและพัฒนาเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อแข่งขันกับนานาประเทศได้ โดยกำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ปี พ.ศ. 2560- 2564 มีหลักการให้ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง และยึดหลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำ และขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มการผลิตบนฐานการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรมอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2560) เพื่อให้เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การวิจัยแห่งชาติเกี่ยวกับประเด็นการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 เป็นการส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยต่อยอด เพื่อพัฒนาภูมิปัญญาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้เป็นสินค้าทางวัฒนธรรมสอดคล้องกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ได้ดำเนินการ โครงการวิสาหกิจชุมชน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการผลิตสินค้าและบริการเพื่อสร้างรายได้และการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าข้อมคราม จึงเกิดจากรวมกลุ่มกันของชาวบ้านที่มีความรัก ห่วงแหนและต้องการฟื้นฟูภูมิปัญญาผ้าข้อมครามที่บรรพบุรุษ

ได้สืบทอด ส่งต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น เพื่อพัฒนาและยกระดับสินค้าภูมิปัญญาให้ได้มาตรฐานและเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมเป็นที่ต้องการของตลาด และผู้บริโภค ส่งผลให้สินค้าภูมิปัญญาผ้าข้อมครามได้รับความนิยมนอย่างต่อเนื่อง

ผ้าครามหรือผ้าข้อมครามเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าข้อมคราม ที่ได้รับความนิยมนจากผู้บริโภคในอัตราที่สูงขึ้นทุก ๆ ปี เพราะผ้าข้อมครามเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ได้จากธรรมชาติ ไร้สารเคมีเจือปนและยังเป็นที่นิยมในตลาดต่างประเทศ ซึ่งมีความเข้มงวดในเรื่องวัสดุธรรมชาติ หรือ สินค้าบริโภคที่ปราศจากสารพิษ สารเคมีอันเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญของสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์กรมมหาชน) กระทรวงพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้การสนับสนุนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าข้อมครามในการเพิ่มศักยภาพการผลิตผ้าข้อมครามให้ได้มาตรฐานและเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมที่มีคุณภาพ การทอผ้าข้อมครามเป็นองค์ความรู้ที่สืบทอดกันมายาวนาน ในอดีตมีการปลูกฝ้าย เพื่อใช้ทอเป็นเครื่องนุ่งห่มในครัวเรือนด้วยตนเอง และปลูกคราม เพื่อนำใบมาสกัดทำเป็นสีข้อม ประดิษฐ์ลวดลายให้มีสีสัน สวยงามมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่ เช่น ประเทศอินเดียเป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมในการใช้สีครามย้อมผ้าโดยใช้เทคนิคการย้อมด้วยการสร้างแม่พิมพ์จากไม้เป็นลวดลายต่าง ๆ และนำมาประทับลงบนผืนผ้า ประเทศจีนนิยมใช้เทคนิคการเขียนเป็นลวดลายบนผืนผ้า ประเทศญี่ปุ่นนิยมเทคนิคการมัดย้อมที่เรียกว่าชิโบริ ส่วนประเทศไทยและประเทศลาวนิยมใช้เทคนิคการย้อมผ้ามัดหมี่ (สุทธิณีย์ พุฒกา, 2558)

ในปัจจุบันผลิตภัณฑ์ผ้าข้อมครามมีรูปแบบที่หลากหลายและทันสมัย เพื่อให้ตรงกับความต้องการของตลาดและผู้บริโภค โดยเฉพาะตลาดในยุโรปและญี่ปุ่น เนื่องจากผ้าข้อมครามมีเนื้อผ้าหนา ทนทานและสวมใส่สบายเมื่ออากาศร้อนจะทำให้ร่างกายรู้สึกเย็น เมื่ออากาศหนาวจะช่วยรักษาอุณหภูมิร่างกายผู้สวมใส่จะรู้สึกอบอุ่น การทอผ้าข้อมครามยังนิยมใช้เส้นใยจากธรรมชาติโดยเฉพาะเส้นใยฝ้าย ซึ่งเป็นเส้นใยที่ดูดซับสีจากน้ำครามได้ดีที่สุด เส้นใยฝ้ายที่ผ่านกระบวนการทำเส้นใยแบบภูมิปัญญาดั้งเดิมเรียกว่าฝ้ายเงินมือ มีขั้นตอนการเส้นเป็นเส้นใยฝ้ายด้วยมือนำมาย้อมและทอเป็นผืนผ้าที่มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์ ได้รับความนิยมนในตลาดต่างประเทศ ส่วนเส้นใยที่ได้รับความนิยมนำมาย้อมครามอีกอย่างหนึ่ง คือเส้นใยเรยอนหรือฝ้ายชิกวง เป็นฝ้ายจากเส้นใยธรรมชาติถักทอผสมกับเส้นใยสังเคราะห์ที่มาจากเปลือกไม้ เช่น ต้นยูคาลิปตัส ต้นสน และผ่านกระบวนการรีดเส้นใยจากโรงงาน มีความนิ่มและเบาบางเป็นที่ต้องการของตลาดในประเทศ ส่วนสีครามที่นำมาใช้ย้อมผ้าเป็นสีที่ได้จากกรรมวิธีการสกัดสีจากใบคราม ซึ่งต้นครามเป็นไม้พุ่มขนาดเล็กสีเขียวสดใสรสร้างสีครามหรือสีน้ำเงินที่มีโมโนสีฟ้า (Indigo) สามารถเจริญเติบโตได้ดีในภูมิอากาศเขตร้อนชื้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีอากาศร้อน และ

อุณหภูมิพอเหมาะแก่การปลูกต้นครามส่งผลให้เกิดความนิยมนำต้นครามมาทำสีย้อมผ้าฝ้าย เพราะมีคุณสมบัติระบายอากาศและซับเหงื่อได้ดี อีกทั้งสีครามยังสามารถย้อมยั้งแบบที่เรียกว่าทำให้เกิดกลิ่นตัวได้ (ปราชญ์สกล ช่วยสุดสกุลชัย, 2552) ผลิตรักข์จากผ้าย้อมครามยังเป็นที่นิยมและมีแนวโน้มที่ดีในการเติบโตของตลาด ดังจะเห็นได้จากรายได้จากการจำหน่ายผ้าย้อมครามในปี พ.ศ. 2560 มีมูลค่ารวมประมาณ 700 ล้านบาท (สำนักงานพาณิชย์ จังหวัดสกลนคร, 2561) โดยร้อยละ 90 จำหน่ายในประเทศและอีกร้อยละ 10 จำหน่ายในต่างประเทศ โดยมีประเทศญี่ปุ่นและประเทศอังกฤษเป็นตลาดหลัก นอกจากนี้ผลิตรักข์ผ้าย้อมครามยังได้รับการยกระดับให้เป็นที่ยอมรับ และได้มาตรฐานการจดทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ผ้าครามธรรมชาติสกลนคร (GI) และในปี พ.ศ. 2561 สภาหัตถศิลป์โลกยังได้ประกาศให้จังหวัดสกลนครเป็น “นครหัตถศิลป์โลก เจ้าแห่งครามธรรมชาติ” (World Craft City for Natural Indigo)

อย่างไรก็ตาม ผ้าย้อมครามยังมีจุดอ่อนในด้านการตลาด การบริหารจัดการและการวิจัย เพื่อสร้างเป็นองค์ความรู้เพื่อการสืบทอดส่งต่ออย่างยั่งยืน (ธนิต ช่างदार, 2558) ทักษะความเชี่ยวชาญของช่างย้อม รวมถึงเทคนิคต่างๆ ในการทำผ้าย้อมคราม วิธีการย้อมและวิธีการทาลวดลายบนผืนผ้า จะถ่ายทอดเฉพาะคนในครอบครัวเท่านั้น ยังไม่มีการเปิดเผยสู่สาธารณะและขาดการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบในสถาบันการศึกษา (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย 2558) ทำให้ข้อมูลเหล่านั้นนับวันจะหายไป กลุ่มชาวบ้านยังไม่มียุทธศาสตร์การจัดการข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกับผ้าย้อมคราม ทำให้ทักษะทางศิลปะและความเชี่ยวชาญจำนวนมากยังไม่สามารถดึงออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์ได้เต็มที่ คนรุ่นใหม่ไม่เห็นความสำคัญและไม่สนใจสืบทอดไม่มีการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามอย่างเป็นระบบส่งผลให้เกิดปัญหา เช่น การย้อมผ้าครั้งละจำนวนมากทำให้สีขาดความสม่ำเสมอ การย้อมแต่ละครั้งให้สีออกมาไม่เหมือนกัน กลุ่มชาวบ้านยังขาดความรู้เรื่องการออกแบบลวดลายบนผืนผ้า รวมถึงการพัฒนาผลิตรักข์ผ้าย้อมครามยังไม่ตรงกับความต้องการของตลาด เป็นต้น (สุทิสรา ของเหล็กนอก, 2557; อนุรัตน์ สายทองและคนอื่นๆ, 2556; ศิราภรณ์ กุลจิตติวิรัช, 2555; กัญญา จึงวิมุตติพันธ์, 2551) สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) (BEDO) ตระหนักถึงความสำคัญของการต่อยอดผ้าย้อมคราม และพยายามแก้ปัญหาเพื่อให้ผ้าย้อมครามได้มาตรฐานและเป็นที่ต้องการของตลาดจึงส่งเสริมกระบวนการทางธุรกิจ ทั้งการพัฒนาการผลิต การออกแบบผลิตรักข์สมัยใหม่ และการตลาด โดยเชื่อมโยงเป็นสินค้ารักษ์โลก จึงได้พัฒนาวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมคราม เพื่อยกระดับและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตรักข์ผ้าย้อมคราม ในขณะที่เดียวกันยังต้องการให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการพัฒนาเทคนิคการผลิตและควบคุมคุณภาพ ออกแบบลายผ้า พัฒนาผลิตรักข์ผ้าย้อมครามให้มีเอกลักษณ์ของตัวเอง และตรงกับความต้องการตลาดสมัยใหม่ พร้อมสนับสนุนการสร้างศูนย์การเรียนรู้ และ

การใช้ประโยชน์จากแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติและมีการมีสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติที่เป็นระบบจะเป็นปัจจัยพื้นฐานในการมีสารสนเทศสนับสนุนการพัฒนาผ้าใยธรรมชาติตามมาตรฐานการผลิต การออกแบบ การจัดจำหน่าย ซึ่งเป็นช่องทางในการเก็บรักษาแบ่งปันและถ่ายทอดสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผ้าใยธรรมชาติทั้งในและต่างประเทศ ส่วนใหญ่เป็นมติของงานวิจัยที่หลากหลายโดยเฉพาะด้านการจัดการความรู้ (สุทิสรา ซองเหล็กนอก, 2557; ศิราภรณ์ กุลจิตติวิรัช, 2555; ดวงฤทัย อรรถแสง และวิภาวี กฤษณะภูติ, 2552) และยังมีการศึกษาเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าใยธรรมชาติ การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาเพื่อสร้างเศรษฐกิจ การศึกษาทางด้านการตลาดผ้าใยธรรมชาติ (ทีราทรณ์ ธีรกุลชัยกิจ, 2557; ชนิศรา ดวงบุบผา, 2558; จาริตา หินเขาวัว และคนอื่น ๆ, 2553; กัญญา จึงวิมุติพันธ์, 2551; เหมะรัตน์ เหมะภูติน, 2553; จันทิมา พรหมเกษ, 2548; จันทิมา พรหมเกษ, 2548; พัศราณี ทนุจันทร์, 2553; อุษา ตั้งธรรม และคนอื่น ๆ, 2555; เศษฐวุฒิ บุตรชาติ, 2552; อนุรัตน์ สายทองและคนอื่น ๆ, 2556) นอกจากนี้แล้วยังมีงานวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์ เพื่อศึกษาพัฒนาพันธุ์ต้นคราม การย้อมสีครามให้ได้มาตรฐาน คุณสมบัติทางเคมีของคราม การให้สีครามด้วยพืชชนิดอื่น คุณสมบัติอื่น ๆ ของพืชครามตามกระบวนการวิทยาศาสตร์ (สุนทรีย์ สุรสร และคนอื่น ๆ, 2559; ชัยวัฒน์ แก้วคล้ายขจรศิริ, 2555; Dong, Zhu, Jia, 2011; อ้อยทิพย์ ผู้พัฒน์, 2552; ปราชญ์สกุล ช่วยสุดสกุลชัย, 2552; Teresa Torres-Blancas, 2015; Valentina Buscio, Marti Crespi and Carmen Gutierrez-Bouzan, 2014; Bo He; Pun, and Author, 2014; Prasad, Smita; Nigam, Veena, 2011; Jihye Lee and Author, 2013; Buscio, Crespi, Gutierrez-Bouzan, 2015; Yin-Ku Lin and other, 2014; Heo Buk-Gua, Park Yun-Jumb and Park Yong-Seoc Bae, 2014; Aino, Kenichi, Narihiro, Minamida and Kimiko, 2010; Meksi N, Kechida M and Mhenni F, 2007; Son, Young-A.a, Lim, Hyeong-Taea Hong, Jin-Pyoe Kim and Tae-Kyungb, 2005) จากงานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับผ้าใยธรรมชาติได้รับความสนใจในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานและตรงกับความต้องการของผู้บริโภคที่นิยมและชื่นชอบสินค้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและสินค้ารักษ์ธรรมชาติ ผ้าใยธรรมชาติสามารถตอบโจทย์ดังกล่าวได้เป็นอย่างดี แต่ยังไม่ปรากฏงานวิจัยหรือวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติอย่างเป็นระบบ ข้อมูลสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติยังกระจัดกระจายตามภารกิจของหน่วยงานที่รับผิดชอบเฉพาะด้าน เช่น ด้านการพัฒนากระบวนการผลิตเส้นใย ฝ้าย ไหม หรือต้นครามรับผิดชอบโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ รับผิดชอบ โดยกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย การพัฒนาด้านการตลาดและผลิตภัณฑ์ รับผิดชอบ โดยสำนักงานพาณิชย์จังหวัด กระทรวงพาณิชย์ และการพยายามผลักดันสินค้าผ้าใยธรรมชาติให้ได้รับมาตรฐาน

GI (Geography Indicator) รับผิดชอบ โดยสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) องค์การมหาชน เป็นต้น นอกจากนี้แล้วยังมีสถาบันการศึกษาทำงานวิจัยเกี่ยวกับการยกระดับผลิตภัณฑ์ผ้าข้อมครามให้ได้มาตรฐานในการผลิตเส้นใย สีคราม การย้อม การออกแบบลวดลาย และการทอ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลายให้ตรงกับความต้องการของตลาด และผู้บริโภค เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ สกลนคร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสกลนคร มหาวิทยาลัยศิลปากร สถาบันการออกแบบสิ่งทอ ฯลฯ ส่งผลให้เกิดปัญหาข้อมูล สารสนเทศผ้าข้อมครามกระจัดกระจาย ขาดการจัดการอย่างเป็นเอกภาพและเป็นระบบ การสืบค้นข้อมูล สารสนเทศผ้าข้อมครามไม่ทันต่อความต้องการในการใช้ ใช้เวลานานในการสืบค้นสารสนเทศผ้าข้อมครามและต้องตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล สารสนเทศก่อนนำไปใช้งานได้จริง

การจัดการสารสนเทศผ้าข้อมครามอย่างเป็นระบบและพร้อมใช้งานจะช่วยยกระดับกระบวนการผลิตให้ได้มาตรฐาน เพราะสารสนเทศผ้าข้อมครามจะถูกจัดเก็บอย่างถูกต้อง สมบูรณ์ และสืบค้นได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดการพัฒนาผ้าข้อมครามอย่างต่อเนื่อง ยั่งยืนและแพร่หลาย ช่วยยกระดับผลิตภัณฑ์ผ้าข้อมครามให้ทันสมัยและตรงกับความต้องการของตลาด ลดช่องว่างในการติดต่อซื้อ ขายระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็ว ผู้ผลิตพึงพอใจต่อการจำหน่ายผ้าข้อมคราม ผู้ซื้อได้รับผ้าข้อมครามในราคาข้อมเขาและตรงกับความต้องการ โดยไม่ผ่านกระบวนการพ่อค้าคนกลาง ดังนั้นการจัดการสารสนเทศผ้าข้อมคราม จึงมีความสำคัญต่อการคงอยู่อย่างยั่งยืนของภูมิปัญญาผ้าข้อมคราม ซึ่งการจัดการสารสนเทศผ้าข้อมครามอย่างเป็นระบบจะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวได้ กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าข้อมคราม คือ การแสวงหาและรวบรวมสารสนเทศผ้าข้อมคราม การจัดประเภทผ้าข้อมคราม เพื่อจัดหมวดหมู่ การประมวลผลสารสนเทศผ้าข้อมครามเพื่อจัดทำระบบ การสงวนรักษาสารสนเทศผ้าข้อมคราม การบริการและเผยแพร่สารสนเทศผ้าข้อมคราม (AIMS, 2016; นวรัตน์ บุญชะกาญจน, 2557) กระบวนการดังกล่าว มีความสำคัญต่อการจัดการสารสนเทศผ้าข้อมครามในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าข้อมคราม เพราะจะช่วยให้การดำเนินงานตั้งแต่การผลิตสีคราม การผลิตผ้าข้อมคราม รวมถึงการจัดจำหน่ายผ้าข้อมครามเกิดคลังความรู้สารสนเทศผ้าข้อมคราม ที่ผู้นำไปใช้ประกอบการตัดสินใจในกระบวนการผลิตและจัดจำหน่ายผ้าข้อมครามให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและสามารถผลิตภัณฑ์ได้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคได้ ประกอบกับสถาบันบริการสารสนเทศสามารถดำเนินการจัดการสารสนเทศได้ตรงตามวัตถุประสงค์และความต้องการของผู้ใช้บริการได้ ดังนั้นระบบการจัดการสารสนเทศผ้าข้อมครามที่ดีและสารสนเทศที่พร้อมใช้งานจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างกระบวนการผลิต

ที่มีมาตรฐาน การบริหารจัดการ การตลาด การสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการทอผ้า ย้อมคราม การรวบรวมข้อมูล องค์ความรู้ต่าง ๆ เพื่อต่อยอดการศึกษาวิจัย พัฒนาและยกระดับ ส่วนนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์และเป็นการถ่ายทอดความรู้แก่ชนรุ่นหลัง เพื่อการอนุรักษ์และ สืบทอดอาชีพอย่างยั่งยืน

การพัฒนาผ้าย้อมครามเพื่อต่อยอดธุรกิจที่จำเป็นจะต้องมีสารสนเทศและระบบสารสนเทศที่เอื้อต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมคราม แต่ยังไม่ปรากฏว่ามีการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามในประเทศไทย ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามที่เป็นระบบจะสามารถสร้างความเข้มแข็งแก่กลุ่มนักวิจัย นักวิชาการ ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ชุมชนท้องถิ่น และผู้สนใจ เกิดการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าย้อมครามและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมครามได้ (ชนิด ช่างदार, 2558) โดยมีพื้นฐานจากการนำสารสนเทศที่ถูกต้องมาใช้ประกอบการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตั้งแต่กระบวนการปลูกคราม การทำสีย้อม การย้อม และการทอผ้า หากชุมชนผู้ประกอบการผ้าทอย้อมครามมีระบบสารสนเทศที่ดีและมีคุณภาพ ย่อมส่งผลให้การพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าย้อมครามอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด เป็นความรู้และเครื่องมือที่สำคัญสามารถขับเคลื่อนประเทศชาติให้แข่งขันกับนานาชาติประเทศได้ แต่หน่วยงานภาครัฐและองค์กรที่มีความเกี่ยวข้อง ต้องมีการส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการบริหารจัดการสารสนเทศ ภูมิปัญญาผ้าย้อมครามอย่างจริงจัง โดยใช้รูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมคราม เป็นแนวทางให้ทุกหน่วยงานสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดเป็นผลดีต่อการจัดการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นในประเทศไทย เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ พัฒนา และถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่ง ไปยังอีกรุ่นหนึ่งให้สามารถแข่งขันกับนานาชาติได้อย่างยั่งยืน และในปัจจุบันมีการนำแนวคิดเรื่องการจัดการสารสนเทศเข้ามาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กร หน่วยงานชุมชนอย่างแพร่หลาย เพราะการจัดการสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพเป็นตัวกำหนดความสำเร็จขององค์กรในอนาคตได้ (ชนวัฒน์ โทณจนารณ, 2550)

ประกอบกับผู้วิจัยเป็นอาจารย์ผู้สอนทางด้านสารสนเทศศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครเป็นเวลากว่า 20 ปี ทำการสอนและวิจัยเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและลงพื้นที่ที่คลุกคลีกับชาวบ้านในท้องถิ่นมายาวนาน โดยเฉพาะองค์ความรู้ผ้าย้อมครามที่มีการผลิตกันมากในจังหวัดสกลนคร ทำให้พบปัญหาเกี่ยวกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาดังกล่าว สืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น องค์ความรู้ภูมิปัญญาที่มีคุณค่าบางอย่างสูญหายไปกับปราชญ์ชาวบ้านที่เสียชีวิตตามกาลเวลา หรือถูกลดความสำคัญเมื่อความเจริญของสังคมเปลี่ยนแปลงไป ไม่มีวิธีการจัดเก็บรักษา ถ่ายทอดภูมิปัญญาผ้าย้อมครามอย่างเป็นระบบ ทำให้องค์ความรู้ เทคนิคบางอย่างสูญหายไป เกิดปัญหาในการทำผ้าย้อมครามที่ไม่ได้มาตรฐานและผลิตภัณฑ์ไม่ตรงกับความต้องการของตลาด

ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “การจัดการสารสนเทศผ้าอ้อม
ครามในประเทศไทย” เพื่อให้การพัฒนาภูมิปัญญาการทอผ้าอ้อมครามของไทยให้มีความต่อเนื่อง
โดยมีรากฐานจากการจัดการสารสนเทศที่เหมาะสม สามารถแข่งขันกับนานาประเทศ และเพื่อ
ให้ผลงานวิจัยนี้ เป็นแนวทางในการผลักดันให้เกิดการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามทุกภูมิภาค
อย่างมีทิศทางที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ส่งเสริมให้หน่วยงานของภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง
สามารถนำไปเป็นแนวในการปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประเทศไทยสามารถขับเคลื่อน
ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นเครื่องมือในการแข่งขันกับนานาประเทศได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

2. คำถามการวิจัย

2.1 การจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่ง
บริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทยเป็นอย่างไร

2.2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทยเป็นอย่างไร

2.3 รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทยควรเป็นอย่างไร

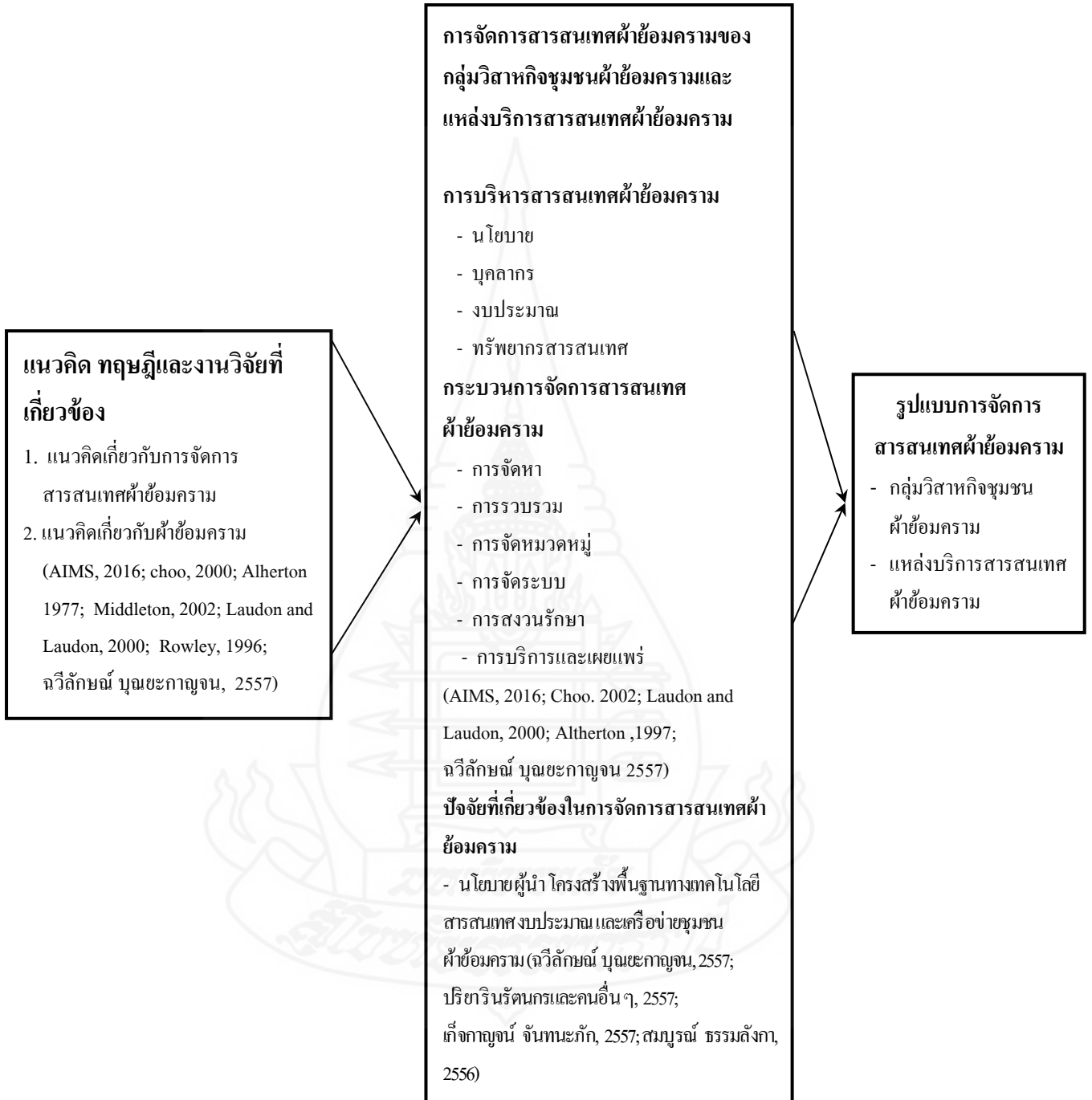
3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1 เพื่อศึกษาการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแหล่ง
บริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย

3.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจ
ชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย

3.3 เพื่อพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่ม
วิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

5. ขอบเขตการวิจัย

5.1 ขอบเขตด้านสถานที่

กลุ่มทอผ้าไหมครามในประเทศไทยที่ขึ้นทะเบียนกับกองวิสาหกิจชุมชน และจดทะเบียนดำเนินการติดต่อกัน 2 ครั้ง (คราวละ 2 ปี) ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ มุกดาหาร นครพนม สกลนคร อุดรธานี อุบลราชธานี และอำนาจเจริญ (กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน 2559) และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าไหมคราม จำนวน 5 แห่ง

5.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

5.2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1) ผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำกับนโยบายผ้าไหมครามจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่จดทะเบียนกลุ่มวิสาหกิจ ผู้บริหารจากกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ที่ดูแลการรับรองสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) และผู้บริหารจากกระทรวงพาณิชย์ที่ดูแลผลิตภัณฑ์ผ้าไหมคราม จำนวน 3 คน

2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมครามในประเทศไทย ที่จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน 2 ครั้ง ขึ้นไป ตั้งแต่ พ.ศ. 2559 - พ.ศ. 2560 จำนวน 7 จังหวัด คือจังหวัดกาฬสินธุ์ มุกดาหาร นครพนม สกลนคร อุดรธานี อุบลราชธานีและ อำนาจเจริญ รวมทั้งหมด 44 กลุ่ม ประกอบด้วย (1) ผู้บริหาร/หัวหน้ากลุ่ม (2) สมาชิกกลุ่ม (3) หรือนักวิจัยหรือนักวิชาการท้องถิ่นผ้าไหมครามแห่งละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 132 คน

3) แหล่งบริการสารสนเทศผ้าไหมคราม 5 แห่ง ประกอบด้วย (1) ผู้บริหาร/หัวหน้าศูนย์ (2) ผู้ปฏิบัติงาน (3) นักวิจัยหรือนักวิชาการท้องถิ่นผ้าไหมครามหรือผู้ใช้สารสนเทศผ้าไหมคราม รวมทั้งสิ้น 15 คน

5.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1) ผู้บริหารจากกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยที่ดูแลการรับรองสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) และผู้บริหารจากกระทรวงพาณิชย์ที่ดูแลผลิตภัณฑ์ผ้าไหมคราม ผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำกับนโยบายผ้าไหมครามจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่จดทะเบียนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 3 คน ได้แก่ หัวหน้าเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสกลนคร หัวหน้าพัฒนาการจังหวัดสกลนคร หัวหน้าพาณิชย์จังหวัดสกลนคร

2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมครามในประเทศไทย จำนวน 7 จังหวัด มีเกณฑ์การคัดเลือกจากกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ ได้รับการยอมรับและยกย่องจากหน่วยงาน

ภาครัฐและเอกชน เช่น ได้รับการรับรองสินค้าผลิตภัณฑ์มาตรฐานสินค้าชุมชน 5 ดาว (OTOP) จำนวน 12 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 36 คน

3) แหล่งบริการสารสนเทศผ้าย้อมครามที่มีวัตถุประสงค์ในการเผยแพร่และถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับผ้าย้อมคราม ได้แก่ ผู้บริหาร/หัวหน้าศูนย์ นักวิจัยหรือนักวิชาการท้องถิ่นและผู้ใช้สารสนเทศผ้าย้อมคราม จำนวน 5 แห่ง รวมทั้งสิ้นจำนวน 15 คน

5.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

5.3.1 การศึกษาสภาพการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าย้อมคราม ประกอบด้วย การบริหารสารสนเทศผ้าย้อมคราม ได้แก่ การกำหนดนโยบายการจัดการสารสนเทศ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารสนเทศงบประมาณในการจัดการสารสนเทศและทรัพยากรสารสนเทศผ้าย้อมคราม ด้านกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมคราม ได้แก่ การจัดหา การรวบรวม การจัดหมวดหมู่ การจัดระบบ การสงวนรักษา และการบริการเผยแพร่สารสนเทศผ้าย้อมคราม

5.3.2 การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าย้อมครามให้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วยปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ซึ่งปัจจัยภายใน ได้แก่ นโยบายและกลยุทธ์ บุคลากร งบประมาณและปัจจัยภายนอกได้แก่ โครงสร้างทางพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายชุมชนผ้าย้อมคราม

5.3.3 การพัฒนารูปแบบในการจัดการสารสนเทศของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าย้อมครามในประเทศไทย ประกอบด้วยการบริหารสารสนเทศผ้าย้อมคราม ได้แก่ การกำหนดนโยบาย บุคลากร งบประมาณและทรัพยากรสารสนเทศ ด้านกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมคราม ได้แก่ การจัดหา การรวบรวม การจัดหมวดหมู่ การจัดระบบ การสงวนรักษา และการบริการและเผยแพร่สารสนเทศผ้าย้อมคราม และปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมคราม ได้แก่ ปัจจัยภายใน คือ นโยบายและกลยุทธ์ บุคลากร งบประมาณ ส่วนปัจจัยภายนอกคือ โครงสร้างทางพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ และเครือข่ายชุมชนผ้าย้อมคราม

6. นิยามศัพท์

6.1 การบริหารสารสนเทศผ้าย้อมคราม หมายถึง การบริหารองค์กรหรือกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าย้อมคราม ที่ใช้สารสนเทศในการบริหารจัดการซึ่ง ประกอบด้วย การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมคราม

บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม งบประมาณที่ใช้ในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามและทรัพยากรสารสนเทศผ้าอ้อมคราม

6.2 กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม หมายถึง ขั้นตอนที่ใช้จัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ซึ่งประกอบด้วย การจัดหาสารสนเทศลวดลายผ้าอ้อมคราม การรวบรวมสารสนเทศผ้าอ้อมคราม จัดหมวดหมู่สารสนเทศผ้าอ้อมครามการจัดระบบสารสนเทศผ้าอ้อมคราม การสงวนรักษาสารสนเทศผ้าอ้อมคราม การบริการและเผยแพร่สารสนเทศผ้าอ้อมครามในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม

6.3 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม หมายถึง คนที่มาร่วมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่ม ซึ่งทำหน้าที่ในการผลิตและการจัดจำหน่ายผ้าอ้อมครามที่ได้รับการขึ้นทะเบียนวิสาหกิจชุมชนจากการทรวงเกษตรและสหกรณ์ปีพ.ศ. 2559-2560

6.4 แหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม หมายถึง สถานที่ องค์กร หรือหน่วยงาน ที่ให้บริการสารสนเทศที่มีชื่อเรียกว่า ศูนย์สารสนเทศ ศูนย์ การเรียนรู้ผ้าอ้อมคราม โดยมีวัตถุประสงค์ในการรวบรวม จัดเก็บ บริการเผยแพร่และถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับผ้าอ้อมคราม

6.5 ปัจจัยที่มีเกี่ยวข้องต่อการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม หมายถึง สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการบริหารสารสนเทศผ้าอ้อมครามและกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามให้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ การกำหนดนโยบายการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม งบประมาณที่ใช้ในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายชุมชนผ้าอ้อมคราม

6.6 รูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย หมายถึง แนวทางในการบริหารสารสนเทศผ้าอ้อมครามและกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย ประกอบด้วย การบริหารสารสนเทศผ้าอ้อมครามและกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการศึกษาวิจัยมีประโยชน์ ดังนี้

1) ได้รูปแบบในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม เพื่อใช้ในการบริหารจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม และเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัย นักวิชาการ ที่ทำงานเกี่ยวกับผ้าอ้อมครามในการสืบเสาะหาสารสนเทศผ้าอ้อมครามเพื่อใช้ในการต่อยอดพัฒนาให้เกิดนวัตกรรมผ้าอ้อมคราม และสามารถนำเสนอ

ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเป็นนโยบายในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ได้แนวทางในการจัดการสารสนเทศและสร้างเครือข่ายสารสนเทศผ้าอ้อมครามในการพัฒนายกระดับผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมครามให้ได้มาตรฐาน

3) ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย นักวิจัย นักวิชาการ ผู้บริโภค สามารถสืบค้นหาสารสนเทศผ้าอ้อมครามได้อย่างสะดวก รวดเร็ว เป็นการส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้าวิจัย เพื่อพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้ตรงกับความต้องการของตลาดและผู้บริโภค และลดช่องว่างระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคให้เข้าถึงกลุ่มผู้ผลิตและผลิตภัณฑ์ได้โดยสะดวก

4) ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานผ้าอ้อมคราม สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนานโยบายสนับสนุนกลยุทธ์การจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ให้เกิดการการพัฒนาให้ได้มาตรฐานสากล และเป็นแนวทางในการผลักดันให้เกิดการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทยอย่างมีทิศทางและเป็นรูปธรรม ส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปเป็นแนวในการปฏิบัติเพื่อการพัฒนาผ้าอ้อมครามให้เป็นสินค้าเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตามกรอบการวิจัย โดยแบ่งหัวข้อการนำเสนอ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศ
  - 1.1 ความหมายและความสำคัญของการจัดการสารสนเทศ
  - 1.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศ
  - 1.3 ประเภทและรูปแบบการจัดการสารสนเทศ
  - 1.4 กระบวนการจัดการสารสนเทศ
  - 1.5 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศ
  - 1.6 ทักษะการรู้สารสนเทศ
2. แนวคิดเกี่ยวกับผ้าใยธรรมชาติ
  - 2.1 ความหมาย ประวัติ และความสำคัญของผ้าใยธรรมชาติ
  - 2.2 ประเภทและผลิตภัณฑ์ผ้าใยธรรมชาติ
  - 2.3 กระบวนการผลิตผ้าใยธรรมชาติ
  - 2.4 เกณฑ์การรับรองคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์ผ้าใยธรรมชาติ
3. แหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ
  - 3.1 ความหมาย ความสำคัญของแหล่งบริการสารสนเทศ
  - 3.2 ประเภทและบทบาทของแหล่งบริการสารสนเทศ
  - 3.3 แหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย
  - 3.4 แหล่งสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในต่างประเทศ
  - 3.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานผ้าใยธรรมชาติ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ
  - 4.1 งานวิจัยด้านการจัดการสารสนเทศ
  - 4.2 งานวิจัยด้านผ้าใยธรรมชาติ
  - 4.3 งานวิจัยด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน

การนำเสนอรายละเอียดของข้อมูลดังกล่าวมาแล้วนั้น ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับ
ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศ

การจัดการทรัพยากรสารสนเทศทำให้องค์การมีสารสนเทศจัดเก็บอย่างเป็นระบบ
องค์การ เพื่อให้บุคลากรขององค์กรสามารถใช้ข้อมูลเมื่อต้องการได้สะดวก รวดเร็วและมี
สารสนเทศตรงตามความต้องการของบุคลากรในองค์กร วัตถุประสงค์ของการจัดการสารสนเทศ
ในองค์กร คือเพื่อให้แน่ใจว่าสารสนเทศที่จำเป็นถูกจัดเก็บและค้นคืนได้ การจัดการสารสนเทศ
ในองค์กรจึงต้องใช้ระบบสารสนเทศในการจัดเก็บ ประมวลผลและเผยแพร่ เพื่อให้ได้ระบบ
สารสนเทศในการดำเนินงานและได้ข้อมูลสนับสนุนการบริหารงานตามนโยบายขององค์กร
ให้บรรลุเป้าหมาย เพื่อพัฒนาระบบคลังความรู้และทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การ
ปรับปรุงการดำเนินงานและเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน เพื่อมุ่งสู่การพัฒนานวัตกรรม และ
สร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขัน ซึ่งในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร ตำรา
งานวิจัยที่ความเกี่ยวข้องและสรุปนำเสนอประเด็นตามกรอบการวิจัย รายละเอียด ดังต่อไปนี้

1.1 ความหมายและความสำคัญของการจัดการสารสนเทศ

1.1.1 การจัดการสารสนเทศ (Information Management) หมายถึง การดำเนินงาน
กับข้อมูลขององค์กรเริ่มจากการกำหนดนโยบายสารสนเทศในองค์กร การพัฒนาระบบและการ
บริหารการไหลเวียนของสารสนเทศ และการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการ
จัดการ เพื่อช่วยให้องค์กรมีสารสนเทศที่จัดเก็บไว้ในคลังสารสนเทศส่วนกลาง บุคลากรสามารถ
ค้นข้อมูลนั้นไปใช้ได้เมื่อต้องการ นำไปสู่การผลิต การจัดเก็บ การค้นคืน การเผยแพร่สารสนเทศ
อย่างเป็นระบบ (Wilson, 1989; Rowley, 1988; Tripathy Jaganta Kumar and other 2007; สมพร
พุทธิพิทักษ์ผล 2546; น้ำทิพย์ วิภาวิน 2553) ดังนั้นการจัดการสารสนเทศ จึงหมายถึง
การดำเนินงานจัดการสารสนเทศที่มีอยู่ภายในและที่ได้มาจากภายนอกให้เป็นระบบ ตั้งแต่การ
กำหนดนโยบาย การจัดหาและรวบรวม การวิเคราะห์และจัดเก็บ การจัดระบบ การบริการและ
เผยแพร่สารสนเทศผ่านสื่อมวลชน โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการจัดการ
สารสนเทศผ่านสื่อมวลชนเพื่อความสะดวกและง่ายในการนำไปใช้

1.1.2 ความสำคัญของการจัดการสารสนเทศ ลำดับความสำคัญ ได้ดังนี้

1) ความสำคัญต่อการบริหารงาน ผู้บริหารจำเป็นต้องมีสารสนเทศที่ถูกต้อง สมบูรณ์ รวดเร็ว และสามารถเรียกใช้ได้โดยไร้ข้อจำกัดเรื่องสถานที่ เวลา การจัดระบบสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้ผู้บริหารทุกระดับสามารถนำสารสนเทศไปใช้ให้ทันต่อความต้องการ ประกอบการตัดสินใจที่ถูกต้องแม่นยำ สามารถแข่งขันกับองค์กรอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ความสำคัญต่อการกำหนดนโยบายและการวางแผนขององค์กร สิ่งสำคัญในการดำเนินกิจกรรม คือ การกำหนดนโยบาย (Policy) และการวางแผนการดำเนินงาน (Planning) นโยบายเปรียบเสมือนหางเสือเรือในการกำหนดทิศทางขององค์กร การวางแผนเป็นการกำหนดขั้นตอนในการทำงานตามนโยบาย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้ ดังนั้นการมีสารสนเทศที่ถูกต้อง สมบูรณ์ จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำเนินการดังกล่าว ผู้บริหารสามารถตัดสินใจในการกำหนดทิศทางขององค์กรได้อย่างแม่นยำ ประหยัดเวลาเกิดข้อผิดพลาดน้อยที่สุด

3) ความสำคัญต่อการพัฒนางานเพื่อเพิ่มผลผลิต การมีสารสนเทศที่เป็นระบบ ถูกต้อง สมบูรณ์ สามารถนำไปพัฒนางานในองค์กรให้เจริญก้าวหน้าได้ ผู้ปฏิบัติงานนำสารสนเทศไปประกอบการผลิตทำให้เกิดข้อผิดพลาดน้อยที่สุดและยังส่งเสริมพัฒนาผลผลิตให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิมได้ สามารถนำไปต่อยอดและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น

4) สร้างคลังสารสนเทศ การมีคลังสารสนเทศและมีระบบสารสนเทศที่สมบูรณ์ถูกต้อง ทันสมัยส่งผลให้องค์กรมีความมั่นคงในการดำเนินงานผลิต เช่น กลุ่มผ้าเยื่อมคราม หากปราชญ์ชาวบ้านผ้าเยื่อมครามเสียชีวิตหรือแหล่งสารสนเทศผ้าเยื่อมครามมีปัญหาบุคลากรผู้รับผิดชอบงานลาออกหรือขาดแคลนบุคลากร คนรุ่นใหม่หรือเพื่อนร่วมงานสามารถดำเนินงานต่อไปได้ทันที ทำให้องค์กรเกิดความมั่นคงและยั่งยืน

5) รักษาไว้และถ่ายมรดกภูมิปัญญาผ้าอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้มีสารสนเทศผ้าเยื่อมครามที่ถูกต้อง สมบูรณ์ ทันสมัย สะดวก รวดเร็วต่อการเรียกใช้สารสนเทศ และสามารถรักษาสารสนเทศได้เป็นเวลายาวนาน ระบบสารสนเทศที่สะดวกและสมบูรณ์ ทำให้จัดเก็บและสงวนรักษาสารสนเทศได้อย่างดีเยี่ยม เมื่อวันเวลาเปลี่ยนหรือมีการเปลี่ยนแปลงเรื่องบุคคล สารสนเทศนั้นก็ยังคงอยู่ ไม่สูญหาย ถ่ายทอดให้คนรุ่นใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6) สะดวก รวดเร็วในการค้นคืน การจัดระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ สมบูรณ์มีเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัย สมบูรณ์ มีประสิทธิภาพมาใช้ในการ

จัดการสารสนเทศส่งผลให้เรียกใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไร้ข้อจำกัดเรื่องเวลา สถานที่และทันกับความต้องการของผู้ใช้สารสนเทศ ส่งผลให้สามารถนำสารสนเทศ ไปใช้ตามความต้องการได้อย่างทันทั่วทั้งที่ เช่น ข้อมูลผู้ผลิต ข้อมูลผลิตภัณฑ์ กระบวนการผลิตฝ่ายซ่อมครวม เป็นต้น

7) เป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่มีค่าสารสนเทศเป็นองค์ความรู้ ภูมิปัญญาของคนในแต่ละท้องถิ่น ดังนั้นการจัดการสารสนเทศอย่างเป็นระบบ ถูกต้อง ทันสมัย สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ ทันสมัย แข่งขันกับหน่วยงานอื่นได้ จึงนับเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่มีค่าขององค์กร

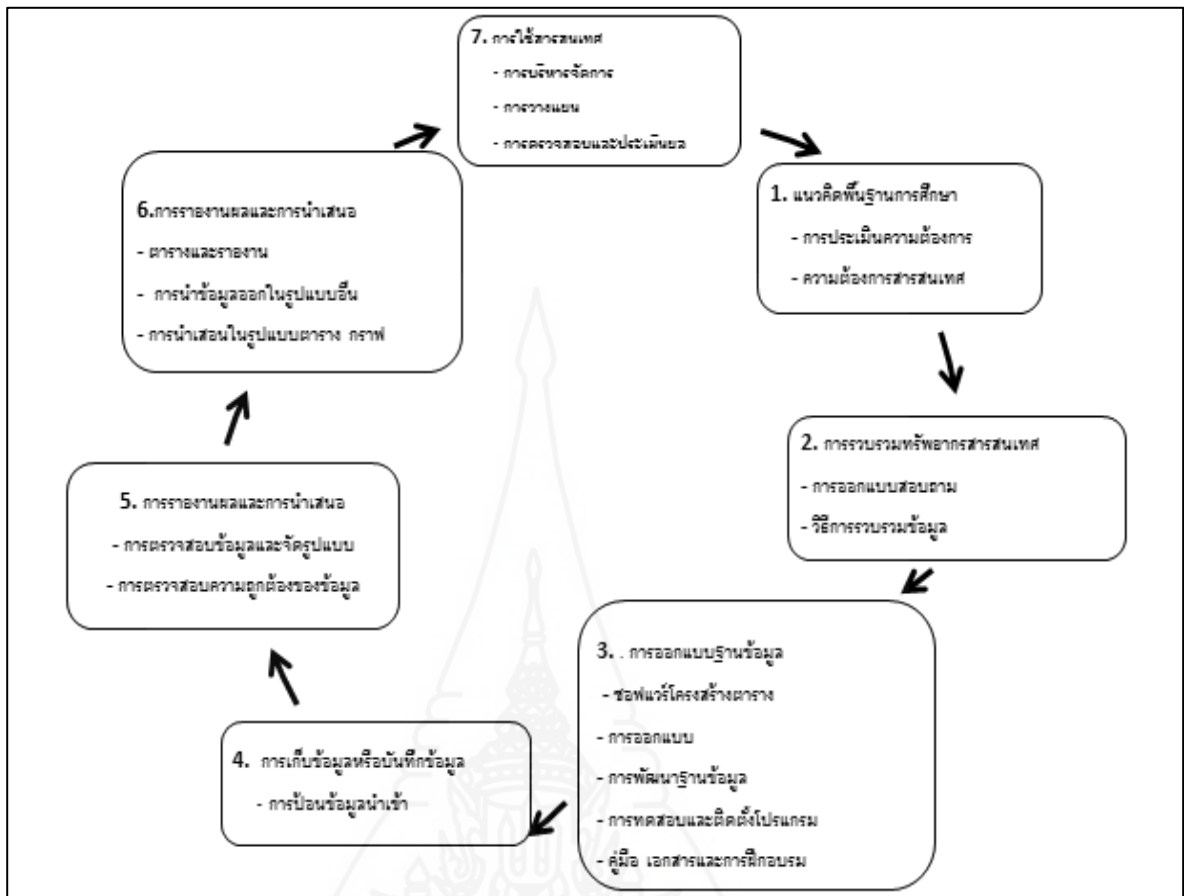
8) ผู้ใช้เกิดความพึงพอใจ สารสนเทศที่ได้รับการจัดระบบและพัฒนาให้ผู้ใช้หรือลูกค้าสามารถสืบค้นสารสนเทศได้อย่างสะดวก รวดเร็ว มีความถูกต้อง ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ เช่น สารสนเทศฝ่ายซ่อมครวมส่งผลให้ผู้ใช้ติดต่อบริการกับผู้ผลิตได้ โดยตรง มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับฝ่ายซ่อมครวม นักวิจัย นักวิชาการหรือผู้มีความเกี่ยวข้องสามารถนำสารสนเทศฝ่ายซ่อมครวมไปต่อยอดพัฒนาได้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม

1.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศ

จากการศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมผู้วิจัยสรุปทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้ดังนี้

1.2.1 วงจรการจัดการสารสนเทศ (Information Life Cycle Management AIMS, 2016)

การจัดการสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพต้องมีความเข้าใจวงจรการจัดการสารสนเทศ (Information Life Cycle Management) หรือกระบวนการจัดการสารสนเทศ ซึ่ง AIMS (2016) ได้อธิบายวงจรการจัดการสารสนเทศไว้ โดยเริ่มตั้งแต่การศึกษาความต้องการสารสนเทศ รวบรวมทรัพยากรสารสนเทศ เช่นการทำแบบสอบถาม เพื่อออกแบบพัฒนาฐานข้อมูล และนำข้อมูลจัดเก็บบันทึก ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลจนกระทั่งนำเสนอด้วยรูปแบบต่าง ๆ ประเมินผล เพื่อให้ง่ายต่อการเรียกใช้สารสนเทศ ดังภาพที่ 2.1 Information Life Cycle Management (AIMS, 2016)

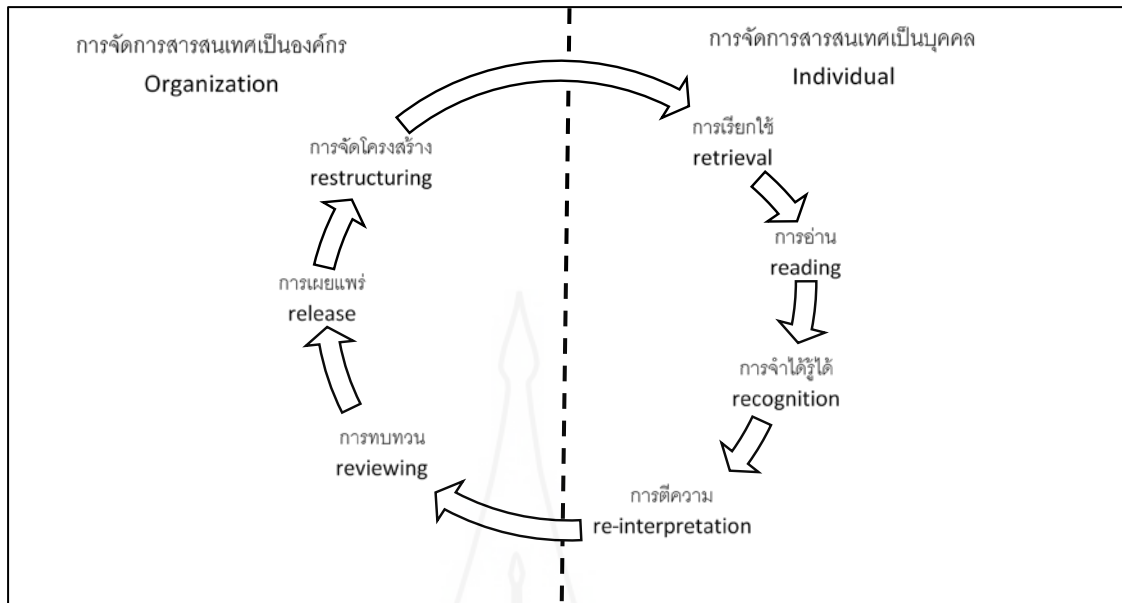

ภาพที่ 2.1 Information Life Cycle Management

ที่มา: AIMS (2016)

1.2.2 วงจรการจัดการสารสนเทศของ Butcher and Rowley (1998) “THE 7 R’S OF INFORMATION MANAGEMENT” ได้อธิบายกระบวนการจัดการสารสนเทศเป็นสองส่วน คือ การจัดการสารสนเทศส่วนบุคคล (Individual) และการจัดการสารสนเทศองค์กร (Organization) ซึ่งการจัดการสารสนเทศทั้งสองส่วนต้องเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน จึงจะทำให้การจัดการสารสนเทศประสบความสำเร็จได้ การจัดการสารสนเทศส่วนบุคคลเริ่มวงจรจากการเรียกใช้ (Retrieval) นำไปสู่การอ่าน (Reading) เกิดการจำได้ (Recognition) การตีความหมาย (Re-interpretation) และนำไปสู่การจัดการสารสนเทศขององค์กรคือ การทบทวน (Reviewing) การเผยแพร่ (Release) และการจัดโครงสร้าง (Restructuring) แสดงให้เห็นการจัดการสารสนเทศขององค์กรและการจัดการสารสนเทศส่วนบุคคล ต้องสนับสนุนซึ่งกันและกัน ดังภาพที่ 2.2

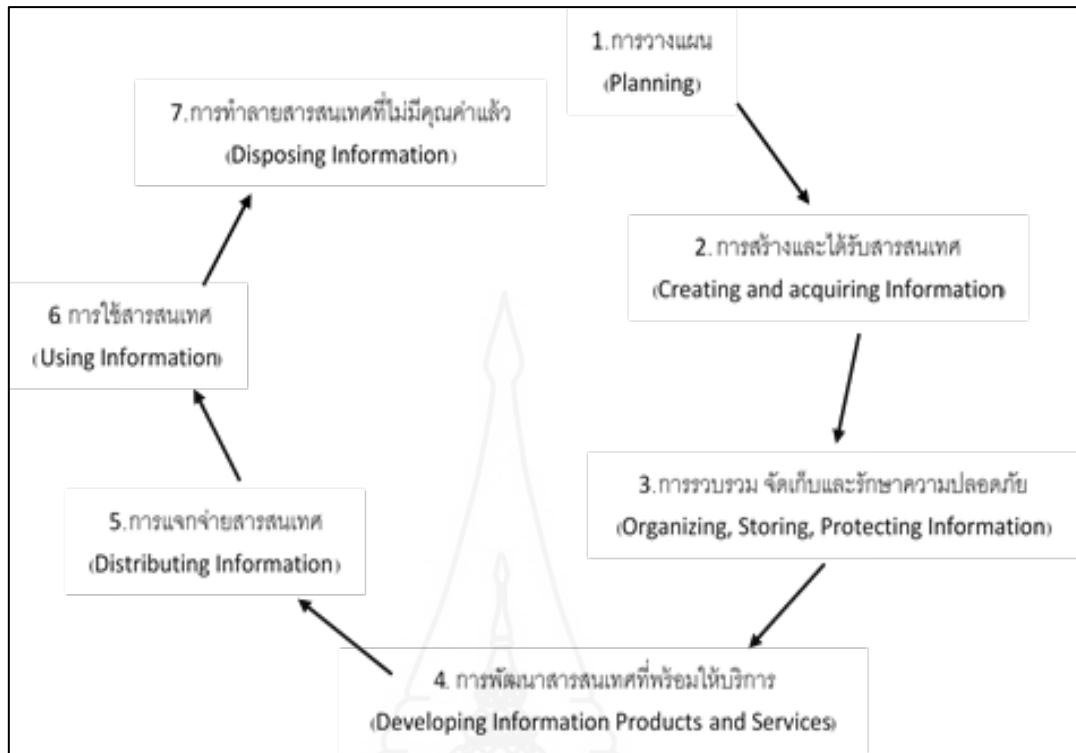

ภาพที่ 2.2 THE 7 R'S OF INFORMATION MANAGEMENT

ที่มา: Butcher and Rowley, 1998 อ้างถึงในน้ำทิพย์ วิกาวิน, 2557

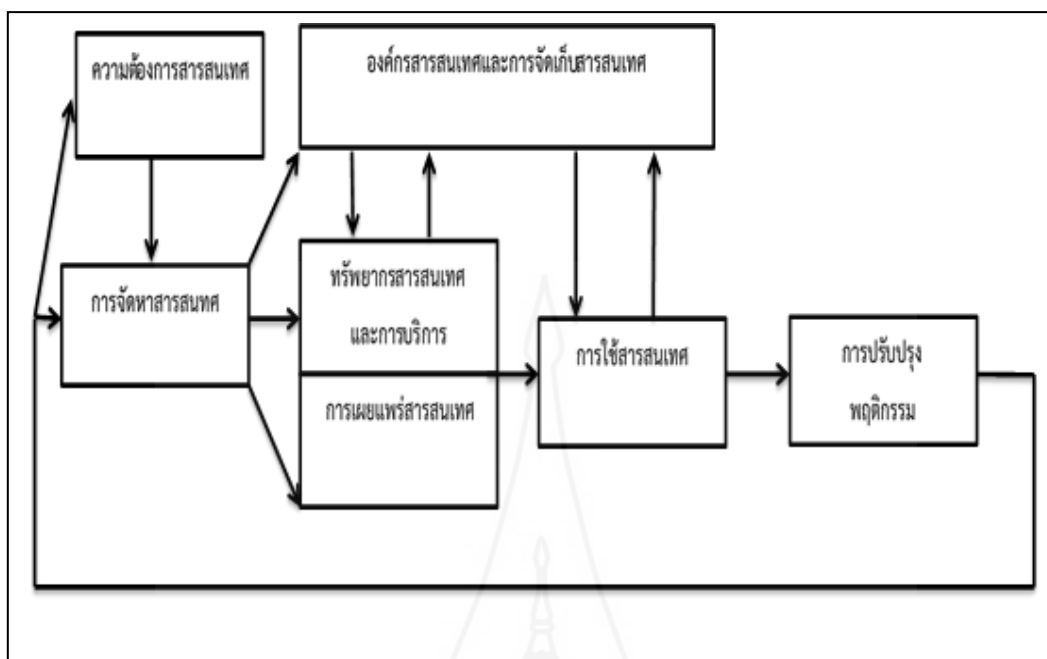
1.2.3 วงจรการจัดการสารสนเทศตามกิจกรรมกระบวนการ ได้อธิบายเริ่มตั้งแต่การวางแผน (Planning) เป็นการคัดเลือกสารสนเทศ แหล่งสารสนเทศและการไหลเวียนของสารสนเทศที่ต้องการใช้งาน เพื่อสร้างและค้นหาสารสนเทศ (Creating and Acquiring Information) และรวบรวม จัดเก็บ รักษาความปลอดภัย (Organizing, Storing, Protecting) เพื่อนำไปประมวลผลและพัฒนาสารสนเทศที่พร้อมให้บริการ (Developing Information Products) เช่น การจัดการเนื้อหาในเว็บ จัดระบบสารสนเทศ เพื่อให้เกิดการแจกจ่ายสารสนเทศ (Distributing Information) ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ส่งผลให้เกิดการใช้สารสนเทศ Using Information) ในการดำเนินชีวิตและการทำงานจนกระทั่งเกิดกระบวนการทำลายสารสนเทศที่ไม่มีคุณค่า ดังภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 วงจรการจัดการสารสนเทศตามกิจกรรมกระบวนการ

ที่มา: จวีลักษณ์ บุญชะกาญจน, 2557

1.2.4 Information Management Cycle เป็นวงจรการจัดการสารสนเทศที่ Choo ให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมการจัดการสารสนเทศ เริ่มจากความต้องการสารสนเทศ เพื่อนำไปสู่การค้นหา และจัดเก็บในองค์การสารสนเทศ การบริการ การเผยแพร่ การใช้งานสารสนเทศและประเมินและปรับปรุงพฤติกรรมสารสนเทศ นอกจากวงจรการจัดการสารสนเทศที่ได้นำเสนอไปแล้วนั้น Atherton (1977) ได้นำเสนอกระบวนการจัดการสารสนเทศ โดยเริ่มจากการจัดหาสารสนเทศ การคัดเลือกสารสนเทศ การรวบรวมจัดหมวดหมู่สารสนเทศ กระบวนการจัดเอกสาร (Processing Documents) คือ การวิเคราะห์เพื่อจัดหมวดหมู่ ทำรายการการจัดเก็บสารสนเทศ การสร้างฐานข้อมูลสารสนเทศ และการเผยแพร่สารสนเทศ (Information Dissemination) คือ การทำให้ผู้ใช้ได้รับสารสนเทศจากการประมวลผลเรียบร้อยแล้ว ดังภาพที่ 2.4

ภาพที่ 2.4 Information Management Cycle

ที่มา: Choo (2002)

1.3 ประเภทและรูปแบบการจัดการสารสนเทศ

แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการจัดการสารสนเทศจำแนกได้เป็น 4 ประเภท สรุปพอเป็นสังเขปได้ดังนี้ (น้ำทิพย์ วิภาวิน, 2560; Brittain, J.M., ed., 1996; Middleton, Michael R, 2002)

1.3.1 ประเภทการจัดการสารสนเทศ จำแนกได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

1) **การจัดการสารสนเทศระดับบุคคล (Personal Information System)** เป็นการจัดการสารสนเทศส่วนตัวของบุคคลหรือบุคลากรในองค์กร ซึ่งมีความสำคัญและจำเป็นต่อการทำงานในองค์กร เพื่อให้สามารถเรียกใช้ข้อมูลบุคคลเพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้บริหาร อาทิ ข้อมูลทางการเงินของบุคลากร ข้อมูลการอบรม พัฒนา ทักษะความเชี่ยวชาญส่วนบุคคล ข้อมูลสถานภาพส่วนตัว เช่น สถานะ ที่อยู่ การลา เป็นต้น การจัดการสารสนเทศระดับบุคคล จึงเป็นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยจัดการ เช่น การจัดทำฐานข้อมูลพนักงาน การสร้างกลุ่มเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อนำข้อมูลประกอบการตัดสินใจและส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้และสามารถพัฒนางานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) การจัดการสารสนเทศระดับกลุ่ม (*Workgroup Information System*) เป็นการ ทำงานร่วมกันของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เพื่อการใช้ข้อมูลสารสนเทศร่วมกันของกลุ่มบุคคล ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่เน้นการสร้างเครือข่าย เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนและข้อมูล สารสนเทศร่วมกัน โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาจัดการดังกล่าว ส่งเสริม ประสิทธิภาพการทำงานของกลุ่มให้ดียิ่งขึ้น เช่น การใช้ระบบเครือข่ายแบบท้องถิ่น (LAN) ในการ เชื่อมโยงติดต่อสื่อสารเพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลร่วมกัน การใช้เครื่องพิมพ์เอกสารร่วมกัน การจั ดประชุมทางไกล (Video Conference) การสร้างกลุ่มผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

3) การจัดการสารสนเทศระดับองค์กร (*Enterprise Information System*) เป็นการจัดการสารสนเทศของหน่วยงาน โดยมีหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบระบบสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงาน เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลให้สามารถใช้ข้อมูลร่วมกันได้ ขององค์กร โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาใช้ในการจัดการ เช่น ฐานข้อมูล บุคลากร คลังความรู้ขององค์กร ซึ่งปัจจุบันเครือข่ายภายในองค์กรใช้มาตรฐานสากลที่สามารถ เชื่อมโยงและเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้ การจัดการสารสนเทศในระดับบุคคลให้ทุกคนสามารถ ใช้งาน พัฒนา แลดำเนินการด้วยตนเองได้ ระบบงานไม่ซับซ้อน แต่เมื่อรวมกลุ่มกันเป็นเวิร์กกรุ๊ป การทำงานของทุกคนในกลุ่มยังเป็นผู้ใช้มีการจัดการให้มีการใช้ข้อมูลของกลุ่มได้ ระบบงานกลุ่ม อาจมีความซับซ้อนเพิ่มขึ้น การพัฒนาระบบงานต้องพัฒนาระบบงานให้กลุ่มใช้ประโยชน์ได้

4) การจัดการสารสนเทศระดับระหว่างองค์กร (*Globalize Information System*) ระบบการจัดการสารสนเทศระหว่างองค์กรคือ ระบบสารสนเทศภายนอกองค์กร การเชื่อมโยง เครือข่ายขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าก่อให้เกิดการค้าทางอิเล็กทรอนิกส์หรือพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) เพื่อประชาสัมพันธ์สินค้า การซื้อขาย การบริการหลังการขาย (Demand Chain) สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าหรือการบริหารความสัมพันธ์กับลูกค้า (Customer Relationship Management – CRM) และเชื่อมโยงเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและดำเนินธุรกิจ ร่วมกันทางด้านการส่งวัตถุดิบ การซื้อสินค้าหรือการใช้บริการ (Supply Chain) ดังนั้นโครงสร้าง การประกอบกิจกรรมอิเล็กทรอนิกส์เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันมีบทบาทและ ความสำคัญมากยิ่งขึ้นในอนาคต เช่น การเงิน บัญชี โดยใช้เครือข่าย LAN และ WAN เข้ามา ดำเนินงาน

อย่างไรก็ตามวิธีการจัดการสารสนเทศยังมีนักวิชาการนำเสนอรูปแบบอื่นๆ ดังนี้

1.3.2 รูปแบบการจัดการสารสนเทศ จำแนกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้ (น้ำทิพย์

วิภาวีน, 2560; Brittain, J.M., ed., 1996; Middleton, Michael R, 2002)

1) **การจัดการสารสนเทศแบบรวมศูนย์** หมายถึง การรวบรวม จัดหมวดหมู่ การจัดการระบบ การสงวนรักษา การบริการและเผยแพร่สารสนเทศไว้ในที่เดียวกัน ใช้ทรัพยากรร่วมกัน เพื่อความสะดวกในการทำงานทำงานและเรียกใช้งานร่วมกัน มีการนำระบบคอมพิวเตอร์ในการเชื่อมโยงข้อมูลขององค์กรเข้าด้วยกัน มีหน่วยงานในองค์กรเป็นผู้รับผิดชอบ เพื่อจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศขององค์กรไว้ด้วยกัน ซึ่งต้องพิจารณาเงื่อนไขในการใช้สารสนเทศและการทำงานร่วมกัน

2) **การจัดการสารสนเทศแบบกระจาย** เป็นการสนับสนุนการทำงานระดับกลุ่มจากภายในแผนกหรือกลุ่มต้องรับผิดชอบงานด้านสารสนเทศของตนเอง เช่น การจัดการสารสนเทศของห้องสมุด ประกอบด้วย งานแผนกบุคคล ต้องดูแลฐานข้อมูลพนักงานด้านการเงิน แผนกบริการยืม-คืน ดูแลเรื่องฐานข้อมูลผู้ใช้บริการ สถิติการยืม-การคืน ตลอดจนจัดทำรายงาน เป็นต้น การกระจายศูนย์สารสนเทศลงไปในระดับกลุ่มทำให้มีความสะดวกในการปฏิบัติงาน แต่ก็ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนของข้อมูลระหว่างกลุ่ม เช่น สมาชิกผู้ใช้บริการของห้องสมุดมหาวิทยาลัย และทะเบียนนักศึกษาของสำนักทะเบียน เป็นต้น และอาจส่งผลต่อการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล

1.4 กระบวนการจัดการสารสนเทศ

ขั้นตอนการจัดการสารสนเทศให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพต้องมีแนวทาง วิธีการจัดการสารสนเทศเพื่อให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างรวดเร็ว สารสนเทศมีความถูกต้อง สมบูรณ์ ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวถึง กระบวนการจัดการสารสนเทศ นำเสนอพอเป็นสังเขป ดังนี้ ลาวนด์ตัน (Laudon and Laudon, 2000) ได้แบ่งขั้นตอนการจัดการสารสนเทศไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) **การจัดเก็บรวบรวมข้อมูล สารสนเทศ** เป็นการสำรวจ ทบทวนวัตถุประสงค์ และความต้องการของผู้ใช้ การปรับปรุงแบบที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การคัดเลือกข้อมูล จากแบบรายงานการพิจารณาเพิ่มเติมแหล่งในการจัดเก็บข้อมูล การจำแนกหมวดหมู่ที่จัดเก็บรวบรวมได้ กำหนดเวลาในการจัดเก็บแต่ละชนิด การดำเนินการจัดเก็บ การมอบหมายบุคลากรให้มีหน้าที่ในการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ

2) **การเก็บรักษาข้อมูล** เป็นการดำเนินการคัดเลือกข้อมูลที่ต้องการเก็บในสื่อต่าง ๆ การจำแนกตามหมวดหมู่ของข้อมูลที่เรียงลำดับการแก้ไขและจัดทำข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน และการจัดระบบข้อมูลและได้มีการทำการศึกษาในเรื่องการเก็บรักษาและกระบวนการเก็บรักษาข้อมูล

3) การประมวลผลข้อมูล เป็นการประมวลผลข้อมูลที่เก็บรักษาไว้เตรียมให้ผู้บริหารประกอบการตัดสินใจ รวมทั้งการประมวลผลความต้องการของผู้ใช้เป็นการเฉพาะเรื่องด้วยวิธีการประมวลผลอาจประมวลผลด้วยมือ หรือ เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นกระบวนการในการแปลงข้อมูลให้เป็นสารสนเทศตามแบบที่กำหนดไว้

4) การนำเสนอข้อมูลหรือรายงานผลข้อมูล การกำหนดชนิดหรือรูปแบบสารสนเทศเพื่อการนำเสนอให้เหมาะสมต่อการนำไปใช้ ซึ่งประกอบด้วยสื่อในการนำเสนอ วิธีการนำเสนอและระยะเวลาในการนำเสนอ

นอกจากนี้แล้วยังมีนักวิชาการต่างประเทศคือแอทเธอร์ตัน (Ahererton, 1977; อ้างถึงในฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน, 2557) ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับกระบวนการจัดการสารสนเทศจนกระทั่งสรุปขั้นตอนได้ดังนี้ คือ

1) การจัดหา (Acquisition) การจัดหาสารสนเทศ การคัดเลือกสารสนเทศ การรวบรวมสารสนเทศ

2) กระบวนการจัดการเอกสาร สารสนเทศ (Processing Documents) การวิเคราะห์ จัดหมวดหมู่ ทำรายการ การจัดเก็บสารสนเทศ การสร้างฐานข้อมูลสารสนเทศ

3) การเผยแพร่สารสนเทศไปยังผู้ใช้ (Information Dissemination) การทำให้ผู้ใช้ได้รับสารสนเทศเป็นการถ่ายทอดสารสนเทศที่ประมวลผลแล้ว

จากที่ได้นำเสนอมาแล้วนั้น ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน (2557) ได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น จนกระทั่งนำเสนอกระบวนการจัดการสารสนเทศท้องถิ่น สรุปได้ดังนี้

1) การวางแผนจัดการสารสนเทศ ตั้งแต่การตั้งวัตถุประสงค์ มีเป้าหมายในการดำเนินงาน มีแผนงานและโครงการที่ชัดเจน

2) การพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศท้องถิ่น การศึกษาผู้ใช้งานการคัดเลือก การจัดการ การประเมินทรัพยากรสารสนเทศท้องถิ่น

3) การวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศท้องถิ่น การกำหนดรูปแบบและหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์เพื่อจัดหมวดหมู่ การประเมินทรัพยากรก่อนการวิเคราะห์

4) การบริการสารสนเทศท้องถิ่น เช่น การแนะนำให้นำสารสนเทศท้องถิ่นไปใช้ประโยชน์ ส่งเสริมสนับสนุน เสนอแนะให้เข้าใช้บริการทุกรูปแบบและมีการเผยแพร่สารสนเทศท้องถิ่นทางสื่อต่าง ๆ ตามความเหมาะสมในสังคมที่เกี่ยวข้องและเป็นการเปิดประตูนำไปสู่การศึกษาค้นคว้าและวิจัยให้ลึกซึ้ง

5) การสร้างฐานข้อมูลท้องถิ่นจัดเก็บรวบรวมไว้ในระบบคอมพิวเตอร์และเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการจัดการให้เกิดประสิทธิภาพ

6) การอนุรักษ์และสงวนบำรุงรักษาสารสนเทศท้องถิ่น เป็นการทำให้สารสนเทศคงอยู่ในสภาพที่ดีที่สุด พร้อมใช้งานมากที่สุด แบ่งเป็น 2 อย่าง คือ การปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย และการควบคุมความปลอดภัย เช่น การสูญหาย การชำรุดเสื่อมสภาพ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยมาแล้วนั้น ผู้วิจัยสรุปกระบวนการจัดการสารสนเทศเพื่อประยุกต์ใช้ในงานวิจัยนี้มีอยู่ 6 ขั้นตอน ได้แก่ การจัดการรวบรวม การจัดหมวดหมู่ การประมวลผล การสงวนรักษา และการบริการและเผยแพร่ ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1) การจัดการสารสนเทศ เป็นการกำหนดความต้องการสารสนเทศเพื่อใช้ค้นหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งอาจจะทำโดยการสอบถามผู้รอบรู้หรือผู้ที่มีความรู้ผู้เชี่ยวชาญ การคาดเดาคำตอบหรือการฟังข้อมูลจากผู้อื่น การค้นหาคำตอบจากแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ราชบัณฑิตยสถาน เป็นต้น

2) การรวบรวมสารสนเทศ เป็นการรวบรวมสารสนเทศที่แสวงหาได้จากแหล่งต่าง ๆ มาไว้รวมกัน เพื่อให้ง่ายต่อการค้นหาสารสนเทศผ่านคอมพิวเตอร์ที่สะดวก รวดเร็ว

3) การจัดหมวดหมู่เป็นการจำแนกประเภทเนื้อหาสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ เป็นกลุ่มเดียวกัน

4) การจัดเก็บสารสนเทศเป็นการจัดเก็บสารสนเทศผ่านคอมพิวเตอร์ให้ง่ายต่อการจัดเก็บและสืบค้น ได้สะดวก รวดเร็ว

5) การสงวนรักษาสารสนเทศเป็นการดูแล บำรุงรักษา ปรับปรุงสารสนเทศให้อยู่ในสภาพดี และสมบูรณ์ให้เนื้อหาสารสนเทศทันสมัยอยู่เสมอ รวมถึงการดูแลให้เกิดความปลอดภัยเพื่อเก็บรักษาไว้ใช้ได้นานและรอดพ้นจากสิ่งที่จะมีผลต่อการเสื่อมสลายหรือการเสื่อมสภาพ

6) การบริการและเผยแพร่สารสนเทศ เป็นกิจกรรม กระบวนการ ที่สามารถเข้าถึงสารสนเทศที่มีการบันทึก และเผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ ได้โดยสะดวก รวดเร็ว เช่น ป้ายนิเทศ แผ่นพับ หนังสือ วารสาร จุลสาร เสียงตามสาย วิทยุประชาสัมพันธ์ อินเทอร์เน็ต สื่อโสตทัศนศึกษา สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

1.5 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการจัดการสารสนเทศ

การศึกษาปัจจัยการจัดการจัดการสารสนเทศจะส่งผลให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จและสืบทอดส่งต่อกันอย่างยั่งยืน จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ประสบความสำเร็จนั้นมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้ (ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน, 2554; ปรีชา รินรัตนกรและคนอื่น ๆ, 2557; สมบูรณ์ ธรรมลังกา, 2556; เก็จกาญจน์ จันทนะภัก, 2557)

1.5.1 นโยบายและกลยุทธ์ (Policy and Strategy)

การบริหารจัดการองค์การให้ประสบความสำเร็จได้ต้องมีการกำหนดนโยบายการจัดการสารสนเทศเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ นโยบายเป็นแนวทางหรือระเบียบแนะนำกว้าง ๆ (Broad Guideline) ที่กำหนดเพื่อใช้ในการตัดสินใจดำเนินงาน (Glueck, 1984) เป็นการกำหนดข้อเสนอแนะ เพื่อให้สามารถจัดการงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ตลอดจนการปฏิบัติงานและเป็นการควบคุมกลยุทธ์การบริหารจัดการได้ ทั้งนี้ วิจิตร ศรีสอาน (2557) ได้กล่าวไว้ว่านโยบายเปรียบเสมือนเข็มทิศและหางเสือในการเดินเรือ ที่จะพาเรือไปในทิศทางที่กำหนดไว้ได้ การกำหนดนโยบายจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการสารสนเทศเพราะการขับเคลื่อนกลยุทธ์ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สามารถแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้าน หรือนานาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา อีกทั้งเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์จากฐานความรู้เพื่อพัฒนาและแปรรูปผลิตภัณฑ์และบริการที่มีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ จะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) อย่างยั่งยืนได้

การกำหนดกลยุทธ์ เป็นวิธีการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อกำหนดแผนการดำเนินงาน เพื่อใช้กำหนดทิศทางการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายให้เกิดความสำเร็จและเป็นประโยชน์ ในการแข่งขันกับองค์การอื่น ๆ ได้ (Wheelen Thomas L. and HungerJ. David, 2006; Schermerhorn, 2002; อนิวัช แก้วจางง, 2555; สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์, 2547) สิ่งสำคัญในการบริหารเชิงกลยุทธ์ให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ประกอบด้วย (Miller and Dess, 1996)

1) การบริหารเชิงกลยุทธ์จะผสมผสานหน้าที่ต่าง ๆ ของธุรกิจไว้ด้วยกัน เนื่องจากการแข่งขันอย่างสูงในตลาดโลก การพิจารณาความเชี่ยวชาญในหน้าที่ของบุคลากร องค์กร เพียงด้านใดด้านหนึ่งเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ ผู้บริหารต้องต้องผสมผสาน ความเชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อนำกำหนดเป็นกลยุทธ์ขององค์กร เช่น ด้านการเงิน บัญชี การตลาด

2) การบริหารเชิงกลยุทธ์มุ่งเน้นการบรรลุผลตามเป้าหมายขององค์กร พิจารณาภาพรวมทั้งหมดขององค์กรในทุก ๆ ด้าน

3) การบริหารเชิงกลยุทธ์ต้องพิจารณาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในองค์กร (Stakeholders) ซึ่งต้องตอบสนองความต้องการให้กับกลุ่มต่าง ๆ เช่น ลูกค้า ผู้ผลิต ผู้ขาย ชุมชน เป็นต้น เป็นการพิจารณาอย่างถ่วงถ่วงเกี่ยวกับผลประโยชน์ของทุกกลุ่มให้ดีที่สุด

4) การบริหารเชิงกลยุทธ์จะเน้นที่เป้าหมายระยะยาว และระยะสั้นต้องคำนึงถึง สถานการณ์ปัจจุบันและอนาคต

5) การกำหนดกลยุทธ์จะพิจารณาเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพ (Efficiency) มุ่งเน้น การดำเนินงานให้ถูกต้อง รวมไปถึงการใช้ทรัพยากรให้ประหยัดและสิ้นเปลืองน้อยที่สุด และ ประสิทธิภาพ (Effectiveness) คือ การกระทำสิ่งที่ถูกต้อง โดยคำนึงถึงความสามารถบรรลุเป้าหมาย (Goals) ที่กำหนดไว้ได้

จากแนวคิดดังกล่าวยังมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยด้านนโยบาย และกลยุทธ์การดำเนินงานของ ศศิกา พิทักษ์สานต์ (2556) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ของการนำนโยบายส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนไปปฏิบัติว่าควรมีการกำหนดนโยบายส่งเสริมความ เข้มแข็งให้แก่วิสาหกิจชุมชน สนับสนุนการเรียนรู้ของผู้นำ และสมาชิกเพื่อพัฒนาศักยภาพ วิสาหกิจชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน มีงานวิจัยของ พระสัจญญา เคนาภูมิและคณะ (2552) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน คือ การกำหนดนโยบายหนึ่ง ตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) และการออกพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ทำให้คณะกรรมการ และมาตรการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ได้มาตรฐาน นโยบายและแผนที่ชัดเจนส่งผลให้การดำเนินงานมีเป้าหมายและแนวทางที่ชัดเจน การจัดการ สารสนเทศในองค์กรเกิดประสิทธิภาพ สารสนเทศมีคุณภาพนำไปใช้ประโยชน์ได้ (จันทร์จิรา อินจิน และกนกวรรณ เอี่ยมชัย, 2555; วิรัตน์ พึ่งโพธิ์ทอง, 2551; พจนา เทียนธาดา, 2543)

การวางแผนที่ดีนั้นต้องให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องช่วยกันวางแผนในการดำเนินงาน เพราะจะทำให้ได้แผนที่มีประสิทธิภาพทุกส่วนที่มีความเกี่ยวข้องได้ระดมความคิดเห็นนำปัญหาอุปสรรคที่พบ จากการดำเนินงานมาแก้ไข ดังนั้นการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์สามารถส่งผลให้องค์กร

ประสบความสำเร็จได้ต้องเกิดจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์การ มีการประกาศทำความเข้าใจกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้เกิดความเข้าใจในเป้าหมายและการดำเนินงานเดียวกัน ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีประสบการณ์และความรู้ ความสามารถในการแก้ไขสถานการณ์ได้ บุคลากรทุกระดับต้องเข้าใจกระบวนการในการทำงานตามแผนกลยุทธ์อย่างต่อเนื่องและถูกต้อง เพื่อให้ได้ผลตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานขององค์การ

1.5.2 ผู้นำและสมาชิก (Leader and Member)

การบริหารจัดการองค์การให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ผู้นำและบุคลากรในองค์การมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนองค์การ ผู้นำก็คือ ครูฝึกและลูกทีมหรือสมาชิก (John van Maurik, 2001) ซึ่งผู้นำและสมาชิกต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

1) ผู้นำต้องใช้ความเชื่อมั่นเป็นแรงขับ ทำในสิ่งที่ถูกต้องต่อองค์การด้วยความมีเหตุมีผล แบ่งปันความเชื่อ ความมั่นใจและเหตุผลในการทำสิ่งนั้นกับผู้อื่น เพื่อให้พวกเขา รู้ทิศทางและขอบเขตของงาน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2) มีความรู้และเรียนรู้ให้มากขึ้น ผู้นำที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้ทีมบุคลากรของตนประสบความสำเร็จในการทำงานต้องเอาใจใส่รายละเอียดและการติดตาม การวิเคราะห์อย่างละเอียด จะช่วยให้ผู้นำรู้เป้าหมายในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3) ผู้นำต้องมีความพร้อมต่อสถานการณ์ ผู้นำและบุคลากรต้องมีความพร้อม ในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์และเกิดขึ้นได้ต้องมีความสามารถในการแก้ปัญหาและสถานการณ์ และปรับเปลี่ยนแผนกลยุทธ์ในการทำดำเนินงานได้อย่างทันเหตุการณ์

4) มีความเสมอต้นเสมอปลาย มีหลักการและเหตุผลและความเสมอต้นเสมอปลายในการบริหารงาน ไม่ใช่อารมณ์ ความรู้สึกในการบริหารงาน

5) มีความซื่อสัตย์ ผู้นำต้องมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ตรงไปตรงมา ไม่มีเล่ห์เหลี่ยมในการบริหารงาน ซื่อสัตย์ต่อการทำงานและลูกน้อง

6) มีความรับผิดชอบ ผู้นำในองค์การต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และต่อองค์การ รู้จักบทบาทและเข้าใจชัดเจนต่อการทำงานของตน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับทีมหรือบุคลากรในองค์การ

7) กล้าตัดสินใจ ผู้นำต้องกล้าตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อองค์การทั้งด้านบวกและลบ เพื่อส่งเสริมองค์การให้ดีขึ้นสามารถแข่งขันกับองค์การอื่น ๆ ได้ หรือเพื่อแก้ไขสถานการณ์ที่เลวร้ายขององค์การ

ส่วนสมาชิกในองค์กรที่มีแนวโน้มประสบความสำเร็จนั้น สมาชิกควรมีคุณสมบัติ ดังนี้

- 1) มีความกระตือรือร้นต่อการทำงาน พร้อมเปิดใจเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ หมั่นศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเพื่อพัฒนางานในหน้าที่
- 2) มีพลังใจที่เข้มแข็ง มีความเชื่อมั่น ศรัทธาในงานที่ทำมีมุมมองด้านบวกต่อการทำงานในหน้าที่
- 3) มีความเต็มใจช่วยเหลือ สนับสนุนทีม เชื่อมมั่นในทีม ทำความเข้าใจอย่างชัดเจนในงานและบทบาทหน้าที่ของตนและองค์กร เต็มใจทุ่มเท เสียสละและเห็นแก่ส่วนรวม ช่วยส่งเสริม สนับสนุน พัฒนางานทุกด้านขององค์กรให้ดียิ่งขึ้น
- 4) มีความอดทน เสียสละทุ่มเทต่อการทำงาน
- 5) มีความมุ่งมั่น พัฒนางานให้ดีขึ้นอยู่เสมอ
- 6) มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการ ทิศทางในการดำเนินงาน เพราะการแสดงความคิดเห็นที่หลากหลายจะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน
- 7) ชักถามข้อสงสัยหรือเสนอข้อคิดเห็นที่แตกต่างเพื่อพัฒนาองค์กรให้ดีขึ้นได้
- 8) ใจกว้าง ยอมรับคำติชมเพื่อนำไปปรับปรุงงานและเต็มใจแลกเปลี่ยน เรียนรู้
- 9) มีความซื่อสัตย์ สุจริตต่อการทำงานและทำหน้าที่
- 10) มีความรู้ ความเข้าใจ ในงานและบทบาทหน้าที่ของตน
- 11) มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันกับเพื่อนร่วมงาน

จากแนวคิดดังกล่าวยังมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยผู้นำและสมาชิกกลุ่มในการดำเนินงานภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ประสบความสำเร็จ ดังนี้

- 1) ผู้นำกลุ่มต้องมีความสามารถในการบริหารกลุ่มและมีความรักใคร่สามัคคีของสมาชิกในกลุ่ม ที่ต้องมีความไว้วางใจซึ่งกันและกันของสมาชิกในกลุ่ม (วราภรณ์ ศรีบุญ, 2552) นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของใจมานัส พลอยดี (2540) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและล้มเหลวของธุรกิจชุมชน ที่พบว่าผู้นำมีความพร้อมในการเป็นผู้นำและต้องพร้อมในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ทั้งการเผชิญหน้าและต่อสู้กับปัญหา ผู้นำที่สามารถสร้างแรงจูงใจในการรวมพลังกันในการดำเนินกิจกรรมให้สำเร็จลุล่วงไปได้ มีจุดมุ่งหมายในระยะสั้นและระยะยาว รู้จักลำดับความสำคัญของปัญหา เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปได้อย่างเป็นระบบ ผู้นำต้องสร้างความไว้วางใจและความเชื่อให้แก่สมาชิก รับฟังความคิดเห็นและเปิดทางความคิด มีเหตุผล แสวงหาความรู้ใหม่ โดยนำความรู้และเทคนิคหรือทักษะใหม่ที่ได้รับนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์มีความเสียสละและการวางแผนการดำเนินการที่ดี จะทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ

และยังมีงานวิจัยของ นัยนา พันธุ์ไพโรจน์ (2549) ที่พบว่าปัจจัยภายในกลุ่มผู้ผลิตวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในโครงการสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับ 3 - 5 ดาว พบว่า ผู้นำต้องมีความรับผิดชอบสูงมีประสบการณ์ในการบริหารงาน และชำนาญในตัวสินค้าเป็นพิเศษ ผู้นำมีศักยภาพและความพร้อมในการเป็นผู้นำสูง การประสานงานภายในกลุ่มได้เป็นอย่างดี และสามารถจัดหาแรงงานที่มีฝีมือได้ตามความต้องการ ดังนั้นผู้นำกลุ่มจึงเป็นบุคคลที่อิทธิพลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของการดำเนินกิจกรรมกลุ่มได้

2) สมาชิกกลุ่มเป็นบุคลากรที่สำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อประกอบกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่ม ซึ่งสมาชิกกลุ่มควรต้องมีส่วนร่วมกันพัฒนาตั้งแต่กระบวนการตั้งแต่ต้นจนจบ มีงานวิจัยของ ไพบุลย์ ตั้งมีลาภ (2545) ที่พบว่า สมาชิกกลุ่มควรมีส่วนร่วมในการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันวางแผน ติดตาม ร่วมกันรับผิดชอบ

1.5.3 เทคโนโลยีสารสนเทศ (Technology)

ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศส่งผลต่อการทำงานและการดำเนินชีวิตของผู้คนและสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หน่วยงาน องค์กรทุกแห่งมีการวางโครงสร้างพื้นฐาน ทางเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้สามารถรองรับการใช้งานของประชาชนอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและคอมพิวเตอร์ที่มีทั้งฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ที่อำนวยความสะดวกในการดำเนินงานได้ โดยเฉพาะในองค์กรที่ต้องมีการจัดการสารสนเทศ เช่น การจัดเก็บ สร้างฐานข้อมูล การเผยแพร่ข้อมูล สารสนเทศผ่านเครือข่ายต่าง ๆ รวมไปถึงการติดต่อสื่อสารกับลูกค้า ซึ่งเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่นำมาใช้ในการจัดการสารสนเทศ จำแนกตามลักษณะการนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนการดำเนินงานได้ 4 ด้าน (Merchand, Kettinger & Rollins, 2000) สรุปได้ดังนี้

1) การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาสนับสนุนการดำเนินการจัดการสารสนเทศ ซึ่งเป็นการใช้ในการปฏิบัติงานระดับต้นของการทำงาน เช่น อุปกรณ์คอมพิวเตอร์สำหรับการจัดเก็บสารสนเทศ ผลิตภัณฑ์ รายชื่อลูกค้า เป็นต้น

2) การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อสนับสนุนกระบวนการธุรกิจ (Business Process) ซึ่งมีปัจจัยการนำเข้า (Input) ประกอบด้วยสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง เช่น กระบวนการผลิต กระบวนการดำเนินงาน (Process) ขั้นตอนการผลิตตามความต้องการและ ผลผลิต (Output) และมีการส่งเสริมการตลาด เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ไลน์ การซื้อขายผ่านสื่อออนไลน์ (E-Commerce)

3) การนำเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนนวัตกรรมใหม่ การมีระบบสารสนเทศที่ครบถ้วน ถูกต้อง สะดวกรวดเร็วในการสืบค้นข้อมูลก่อให้เกิดการพัฒนาต่อยอดจากองค์ความรู้ เกิดความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ได้มาตรฐานและตรงกับความต้องการของตลาด

4) การนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนการบริหารจัดการ ผู้นำสามารถเข้าถึงและนำสารสนเทศมาประกอบการพิจารณาการกำหนดนโยบาย และวางแผนกลยุทธ์ในการผลิต และกำหนดทิศทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับความต้องการของตลาดในอนาคตได้อย่างแม่นยำ

จากแนวคิดดังกล่าวปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศมีผลต่อการดำเนินงานในทุก ๆ ด้านอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิต และการดำเนินงานของผู้คนในยุคศตวรรษที่ 21 ดังนั้นการดำเนินงานจึงต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการดำเนินกิจการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับวิจัยของวรินทร์พร ตังตระกูลไพศาล (2553) การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในองค์กรเป็นปัจจัยสำคัญต่อสมรรถภาพการดำเนินงานมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในองค์กรตลอดกระบวนการดำเนินธุรกิจและมีการแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงข้อมูลกับกระบวนการดำเนินงานอื่นๆ ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อสมรรถภาพ การดำเนินงานขององค์กร คือ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ และมีข้อเสนอแนะในงานวิจัยของ พัชรินทร์ นาอะประวิง (2552) ประสิทธิภาพของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ คือ ต้องมีการกำหนดนโยบายและแผนแม่บทในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้มีความชัดเจน จัดหาเครื่องมือและคอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพสูง มีการปรับปรุงฐานข้อมูลและข้อมูลให้ถูกต้อง ทันสมัยและไม่ซ้ำซ้อน และจัดอบรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้บุคลากรและพัฒนาเว็บไซต์ให้มีการติดต่อสื่อสารกันได้ นอกจากนี้แล้วยังสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภรัตน์ เหมทานนท์ (2543) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยการรวมกลุ่มและการดำเนินงานของกลุ่มสตรีทอผ้าป่า บ้านแพรงหา ตำบลแพรงหา อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง สรุปว่า ปัจจัยความสำเร็จก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการผลิตผ้าทอพื้นบ้านของแหล่งอื่นและความต้องการวิทยาการสมัยใหม่เกี่ยวกับการทอผ้าส่งผลให้เกิดการรวมกลุ่มกัน

1.5.4 งบประมาณ (Budgeting)

เงินหรืองบประมาณมีความสำคัญต่อการดำเนินกิจการทุกประเภทการดำเนินงานจะไม่ประสบความสำเร็จหรือมีอุปสรรคหากขาดงบประมาณ อย่างเพียงพอ มีงานวิจัยของ สาโรช เนติธรรมกุล (2546) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของกลุ่มขึ้นอยู่กับปัจจัยงบประมาณที่นำมาใช้ในการดำเนินงาน งบประมาณจึงหมายถึง การจัดทำงบประมาณและการควบคุมงบประมาณ ซึ่งเป็นการจัดทำแผนการดำเนินงานอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรขององค์กร ซึ่งอาจ

เป็นแผนระยะยาวหรือแผนระยะสั้นก็ได้ การจัดทำแผนโดยมากจะกำหนดระยะเวลา 1 ปีหรือ 6 เดือนข้างหน้าก็ได้ ส่วนการควบคุมงบประมาณ คือ การติดตามเปรียบเทียบผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริงกับแผนงบประมาณที่วางไว้ เพื่อตรวจสอบว่าเป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ และจะหาทางแก้ไขปัญหาได้ทันทั่วทั้ง (เพ็ญแข สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, 2539)

การจัดการงบประมาณมีประโยชน์ในการวางแผนงานและกำหนดเป้าหมายของการดำเนินการว่าควรมุ่งไปทางใด และต้องมีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในแผนงานงบประมาณให้ชัดเจน เพื่อเป็นการวางแผนคร่าว ๆ นอกจากนี้แล้วการบริหารงบประมาณยังเป็นประโยชน์ในการประสานงานในองค์กร เพื่อให้เห็นภาพรวมทั้งองค์กร เพราะเมื่อแต่ละฝ่ายนำเสนองบประมาณแล้วควรมีประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณางบประมาณ โดยภาพรวมทั้งหมดและพิจารณางานที่สำคัญจำเป็นเร่งด่วนในการจัดสรรงบประมาณ เกิดการประสานความเข้าใจเพื่อขับเคลื่อนองค์กรร่วมกันและงบประมาณยังมีประโยชน์ในการควบคุมการดำเนินงานขององค์กรผู้บริหารสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการติดตาม ควบคุม ตรวจสอบการดำเนินงานของแต่ละฝ่ายว่าเป็นไปตามแผนหรือไม่ เพราะหากมีการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของแต่ละฝ่ายที่กำหนดไว้ในแผนงบประมาณ มีการใช้เงินเป็นไปตามแผน จะส่งผลดีต่อการดำเนินงานขององค์กร โดยภาพรวม การวางแผนงบประมาณมีขั้นตอนสำคัญที่ต้องคำนึงถึง ดังนี้ (ชนกร เอกเผ่าพันธุ์, 2545)

1) กำหนดวัตถุประสงค์ของกิจการ โดยต้องมีการประชุมร่วมกัน เพื่อนำข้อมูลสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมนั้น ซึ่งการพิจารณา กำหนดเป็นลักษณะกว้าง ๆ เช่น ปีหน้าผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมครามต้องการอะไรบ้าง ลักษณะเป็นอย่างไร หรือต้องการขยายเพิ่มขึ้นเท่าไร เป็นต้น

2) การกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด คือ กลยุทธ์ในด้านราคา (Pricing Strategy) กับการกำหนดกลยุทธ์ในด้านต้นทุน (Costing Strategy) แล้วก็จะใช้เป็นแนวทางในการกำหนด กลยุทธ์เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ว่าจะผลิตสินค้าอย่างไร ปรับปรุงอย่างไรให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ทางการตลาด

3) ฝ่ายพยากรณ์ยอดขาย จะต้องมีการตรวจสอบทรัพยากรที่มีอยู่ว่ามีปริมาณเพียงพอกับความต้องการใช้หรือไม่ ซึ่งในตอนนี้จะมีการพยากรณ์ต้นทุนที่ใช้ในการผลิต (Cost Forecast) สามารถประเมินเงินสด (Cast Forecast) คงเหลือได้

4) การพิจารณางบประมาณประเภทต่าง ๆ และเสนอให้หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับงบประมาณเป็นผู้รวบรวมวิเคราะห์ ตรวจสอบ ความถูกต้องเสียก่อน แล้วจึงเสนอให้คณะกรรมการ ซึ่งเป็นฝ่ายบริหารเป็นผู้พิจารณางบประมาณของกิจการทั้งหมด

ในขั้นนี้เป็นขั้นที่มีการต่อรองเกี่ยวกับตัวเลขในงบประมาณระหว่างฝ่ายบริหาร ซึ่งมีหน้าที่ทบทวน และปรับปรุงแก้ไขงบประมาณกับฝ่ายจัดทำงบประมาณ เพื่อตรวจทานความถูกต้องของตัวเลขและความสอดคล้องระหว่างงบประมาณต่าง ๆ

5) การอนุมัติงบประมาณ เป็นขั้นสุดท้าย การพิจารณาอนุมัติงบประมาณ ผู้อนุมัติจะพิจารณาจากงบประมาณการเงินเป็นหลัก คือ งบประมาณเงินสด กำไร ขาดทุน โดยงบประมาณการจ่าย ลงทุน งบดุล โดยประมาณ ซึ่งงบประมาณเหล่านั้นแสดงให้เห็นถึงผลขั้นสุดท้ายว่าองค์กรจะได้รับในอนาคต

ดังนั้นปัจจัยด้านงบประมาณ จึงมีความสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ให้ประสบความสำเร็จ เพราะหากขาดซึ่งงบประมาณในการบริหารจัดการแล้ว การดำเนินกิจกรรมขององค์กรคงเป็นไปอย่างไร้ประสิทธิภาพ เพราะต้องใช้งบประมาณในการดำเนินงาน เช่น เงินเดือน บุคลากร การจัดซื้อ จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ที่มีความเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีสารสนเทศ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ เครื่องข่ายอินเทอร์เน็ต ล้วนแล้วต้องใช้งบประมาณบำรุงรักษาให้มีความรวดเร็ว ทันสมัย มีประสิทธิภาพทั้งสิ้น ดังนั้นองค์กรต้องมีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ เพื่อให้การดำเนินการจัดการสารสนเทศมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของปนัดดา สุขเกษม (2548) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ จำนวนเงินที่ได้รับการสนับสนุน จำนวนสมาชิกและระยะเวลาในการดำเนินงานกลุ่ม พบว่ามีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกียรติคุณ จันทะภักดิ์ (2557) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มสตรี เทศบาลหนองสำโรง จังหวัดอุดรธานี เงินทุนหรืองบประมาณสำหรับการประกอบการและการดำเนินกิจกรรมกลุ่มมีความสำคัญ เพื่อจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์สำหรับการทอเสื้อส่งผลให้กลุ่มสตรีสามารถเพิ่มปริมาณการผลิตและเพิ่มช่องทางการตลาดและพัฒนาผลผลิตภัณฑ์จนสามารถจำหน่ายได้ราคาที่สูงขึ้น เป็นที่นิยมและรู้จักกันอย่างกว้างขวางและยังเป็นแหล่งเงินทุนให้สมาชิกได้ยืมในยามขาดสน

1.5.5 การสร้างเครือข่าย (Network)

การสร้างเครือข่ายเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการนำไปสู่การบริหารจัดการ ให้ประสบความสำเร็จได้ และเป็นวิธีการที่ได้รับความนิยมในการดำเนินธุรกิจและการทำงาน ในเชิงพัฒนาสังคมมาตลอด เพราะการทำธุรกิจเริ่มจากการจัดหางานทำและการสรรหาคนที่เหมาะสม (Social Network) แต่ละคนหรือกลุ่มองค์กรต่างก็เป็นศูนย์กลางของเครือข่ายได้พอ ๆ กัน ดังนั้นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมของเครือข่ายจึงมีความซับซ้อนกว่ากลุ่มองค์กรมาก (กรมการ พัฒนาชุมชน 2547) เครือข่าย คือ กลุ่มคนหรือองค์กรที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกันหรือการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งร่วมกันในลักษณะที่บุคคลหรือองค์กร ซึ่งสมาชิกยังคงมีความ

เป็นอิสระในการทำกิจกรรมของกลุ่มตน การสร้างเครือข่ายเป็นการทำให้บุคคลและองค์กรที่กระจัดกระจายได้ติดต่อและแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร และความร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ อีกทั้งให้สมาชิกในเครือข่ายมีความสัมพันธ์กันฉันท์เพื่อนที่ต่างก็มีความเป็นอิสระ (Starkey, Pual, 1997) ดังนั้นเครือข่ายฝ่ายอ้อมจึงเกิดจากความสัมพันธ์ของบุคคล องค์กร สถาบันรวมกลุ่มกัน โดยมีเป้าหมายหรือจุดประสงค์บางอย่างร่วมกัน แต่สมาชิกเครือข่ายกลุ่มฝ่ายอ้อมยังเป็นดำเนินกิจกรรมที่เป็นอิสระจากกัน

การรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายเป็นการสร้างความได้เปรียบและส่งเสริมช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทุก ๆ ด้าน เกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ช่วยเหลือแก้ไขปัญหา หรือทำกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชนด้วยตนเองในลักษณะบูรณาการจากประสบการณ์ของแต่ละคน เชื่อมโยงหาข้อสรุปร่วมกัน ลักษณะการสร้างเครือข่ายแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2547)

- 1) เครือข่ายการเรียนรู้ เป็นการแลกเปลี่ยนแนวคิด ประสบการณ์ ภูมิปัญญา เทคโนโลยี
- 2) เครือข่ายกิจกรรม เป็นการช่วยเหลือและร่วมมือในการทำกิจกรรมในลักษณะเดียวกันหรือกิจกรรมที่เกื้อกูลกัน
- 3) เครือข่ายทรัพยากร เป็นการระดมและจัดการทรัพยากรในห้องถิ่น ภาคราชการ ภาคเอกชน เข้าไปส่งเสริม สนับสนุนการขาดแคลนทรัพยากรในแต่ละพื้นที่ให้สามารถดำเนินต่อไปได้อย่างที่คาดหวัง

นอกจากนี้แล้วการแบ่งโครงสร้างของเครือข่ายยังสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ (สนชยา พลศรี 2550)

- 1) โครงสร้างตามลักษณะของเครือข่าย พิจารณาจากลักษณะในการประสานงานเครือข่ายแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ เครือข่ายที่เป็นทางการ เป็นเครือข่ายที่มีโครงสร้างการประสานงานอย่างเป็นทางการ เพื่อป้องกันไม่ให้งานเกิดความซ้ำซ้อนทำให้เครือข่ายบรรลุเป้าหมายเร็วขึ้นและอีกแบบ คือ เครือข่ายที่ไม่เป็นทางการ เป็นเครือข่ายที่ไม่มีโครงสร้างการประสานงานอย่างเป็นทางการ แต่โครงสร้างจะขึ้นอยู่กับเป้าหมาย ทรัพยากรและความต้องการ ของสมาชิกเป็นสำคัญ ทั้งนี้โครงสร้างของเครือข่ายอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของสมาชิกในกลุ่มก็เป็นไปได้ เช่น เริ่มต้นเครือข่ายแบบเป็นทางการแล้วค่อย ๆ เปลี่ยนเป็นแบบไม่เป็นทางการหรือตรงกันข้ามก็ได้

- 2) โครงสร้างตามผู้จัดการตั้งเครือข่าย โดยพิจารณาจากผู้รับผิดชอบในการจัดตั้งและดำเนินงานเครือข่ายอาจแบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ 1) เครือข่ายภาครัฐ เป็นเครือข่าย

ที่จัดตั้งและดำเนินงานโดยภาครัฐบาล ผ่านหน่วยงานราชการต่าง ๆ เช่น เครือข่ายสถาบันการศึกษา เครือข่ายในความรับผิดชอบของกระทรวง ทบวง กรม เป็นต้น 2) เครือข่ายภาคธุรกิจเอกชน เป็นเครือข่ายที่จัดตั้งและดำเนินงานโดยนักธุรกิจเช่น หอการค้าจังหวัด สมาคมพ่อค้าไทย สมาคมผู้ส่งออก เป็นต้น 3) เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน เป็นเครือข่ายที่จัดตั้งและดำเนินงาน โดยองค์กรพัฒนาเอกชน เช่น เครือข่ายกลุ่มคัดเตอร์ผ้าข้อมครามสกลนคร เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนในภาคต่าง ๆ เป็นต้น 4) เครือข่ายภาคเอกชน เป็นเครือข่ายจัดตั้งและดำเนินงานโดยประชาชน แต่อาจได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายประเภทอื่น เช่น เครือข่ายสมัชชาคนจน เครือข่ายประมงพื้นบ้าน เครือข่ายปราชญ์ภาคอีสาน สโมสรไลออนส์ สโมสรโรตารี เป็นต้น

การรวมกลุ่มเครือข่ายต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญ คือ

1) สมาชิกกลุ่ม เป็นการรวมกลุ่มกันของบุคคลหรือองค์กร เพื่อดำเนินงานหาแนวทางร่วมกับสร้างสรรค์งาน เพราะธรรมชาติของคนที่รวมกลุ่มกันย่อมต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ดังนั้นสมาชิกหรือบุคคล จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการรวมกลุ่ม

2) จุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายของเครือข่าย การสร้างเครือข่ายของบุคคลและองค์กร เป็นการรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมบางอย่างโดยหนึ่งต้องมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน เช่น กลุ่มผู้ผลิตผ้าข้อมครามมีจุดมุ่งหมายในการแลกเปลี่ยนเทคนิควิธีการผลิตผ้าข้อมคราม การแปรรูปการตลาด

3) การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือกันในการผลิต พัฒนา แปรรูปผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มและยกระดับผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานสากล เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในเครือข่ายต้องพร้อมที่จะช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของเครือข่ายให้ลุล่วง รวมไปถึงการสร้างอุดมการณ์ของกลุ่มร่วมกันเพื่อหาแนวร่วมและรวมกลุ่มกันเป็นพลัง สามารถสร้างอำนาจในการต่อรองได้ เช่น การกำหนดราคาผลิตภัณฑ์ การกำหนดมาตรฐานการผลิต เป็นต้น

4) ช่องทางการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ การติดต่อสื่อสารของเครือข่ายเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารและการสื่อสารระหว่างกัน เช่น การจัดตั้งกลุ่มผ่านเครือข่ายออนไลน์ เช่น การตั้งกลุ่มไลน์ (Line) กลุ่มเฟซบุ๊ก (Facebook) การติดต่อสื่อสารเป็นเรื่องสำคัญเพราะหากเครือข่ายขาดการติดต่อสื่อสาร ประชาสัมพันธ์กันอยู่อย่างสม่ำเสมอจะส่งผลให้การทำกิจกรรมเครือข่ายถดถอยและยุติลงได้

5) ผู้ประสานงานเครือข่าย ทำหน้าที่ประสานงาน บริหารจัดการเครือข่าย อาจเกิดจากการคัดเลือกจากสมาชิกเครือข่าย และมีศูนย์กลางในการประสานงาน ดังนั้นปัจจัยด้าน

การสร้างเครือข่ายของกลุ่มจึงมีความสำคัญต่อการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลในการดำเนินงาน ดังเช่น งานวิจัยของ ปราณี ต้นประยูร (2554) ศึกษาคุณลักษณะผู้ประกอบการและความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การมีเครือข่ายส่งผลให้การดำเนินประสบความสำเร็จได้ และงานวิจัย วัฒนา มหาแก้ว (2551) ที่ศึกษาการพัฒนาการบริหารจัดการเครือข่ายผู้ผลิต ผู้จำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา สรุปว่าการสร้างเครือข่ายที่มีกรรมกรมีประสบการณ์ในการทำงานมากและเป็นตัวแทนจากหลาย ๆ กลุ่มอาชีพ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเป็นตัวแทนจากหลาย ๆ กลุ่มอาชีพ สมาชิกให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ที่ปรึกษาให้คำแนะนำและกิจกรรมเครือข่ายมีความเคลื่อนไหว ขยายผลิตภัณฑ์ได้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรศิริ กองนวล (2550) ที่ทำการวิจัยและพัฒนาระบบการจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของคนในท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและยั่งยืน: การศึกษาผลิตภัณฑ์ชุมชนปากคลองบางปลากด อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ สรุปได้ว่าแนวทางการพัฒนาระบบการจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของคนในท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและยั่งยืนควรประกอบด้วย การบูรณาการเครือข่ายทั้งภายในกลุ่มผลิตภัณฑ์ระหว่างกลุ่มผลิตภัณฑ์ หน่วยงานสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนภาครัฐในทุกระดับ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมและกระบวนการเรียนรู้เป็นเครื่องมือกิจกรรม 3 ด้าน ประกอบด้วย การสนับสนุนส่งเสริม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการประสานงาน

1.6 ทักษะการรู้สารสนเทศ

ในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว และเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมทุกเพศ ทุกวัย หรืออาจจะกล่าวได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งของชีวิตที่ขาดไม่ได้ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าของการผลิตคอมพิวเตอร์ให้มีราคาถูกลง และการสื่อสารที่ทำให้สามารถสื่อสารกันได้สะดวก รวดเร็วยิ่งขึ้น ดังนั้นพฤติกรรมของผู้คนจึงเปลี่ยนไป รวมไปถึงการแสวงหาความรู้ สารสนเทศ จึงเปลี่ยนวิธีการและรูปแบบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทักษะการรู้สารสนเทศของประชาชน จึงเป็นทักษะที่สำคัญต้องส่งเสริม สนับสนุนให้ทุกคนมี เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ดังกล่าว และส่งเสริมให้มีนิสัยรักการอ่าน การศึกษาค้นคว้าเพื่อต่อยอดพัฒนาอาชีพและการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ

ทักษะการรู้สารสนเทศ (Information Literacy skill) หมายถึง ความรู้ความสามารถของบุคคลในเข้าถึงสารสนเทศได้ตรงตามความต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ การกำหนดว่าตนต้องการสารสนเทศอะไร กำหนดวิธีการสืบค้นสารสนเทศ กำหนดแหล่งทรัพยากรในการสืบค้น การเข้าใจ

สารสนเทศ สามารถประเมินความน่าเชื่อถือของสารสนเทศได้และนำสารสนเทศไปใช้อย่างมีคุณภาพ (สุจิน บุตรดีสุวรรณ, 2550; จุมพจน์ วนิชกุล, 2550; Kuhthau, 1990; American literacy Association ALA, 1989)

ทักษะการรู้สารสนเทศจึงเป็นทักษะในการเข้าถึงสารสนเทศได้ตรงตามที่ต้องการ และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ สมาคมห้องสมุดอเมริกัน (2005) ได้กำหนดองค์ประกอบของทักษะการรู้สารสนเทศเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดทักษะการรู้สารสนเทศไว้ 4 ประการ ดังนี้

1) ความสามารถในการตระหนักว่าเมื่อใดจำเป็นต้องใช้สารสนเทศ กำหนดเรื่องที่ต้องการศึกษาค้นคว้า ระบุความต้องการของตนได้และสามารถระบุแหล่งสารสนเทศในการค้นหาสารสนเทศได้ เช่น ห้องสมุด ศูนย์การเรียนรู้ พิพิธภัณฑ์ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

2) ความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศสามารถเลือกวิธีการสืบค้นสารสนเทศที่เหมาะสม โดยกำหนดกลยุทธ์การสืบค้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น จากสื่อออนไลน์ จากบุคคล เลือกใช้วิธีการที่หลากหลาย สามารถปรับเทคนิค วิธีการสืบค้นได้ตามสถานการณ์และความจำเป็น

3) ความสามารถในการประเมินสารสนเทศ เช่น ความน่าเชื่อถือของแหล่งสารสนเทศ ความถูกต้องและความทันสมัยของสารสนเทศ รวมทั้งการสังเคราะห์เปรียบเทียบความรู้ใหม่กับความรู้เดิมได้มีอย่างมีประสิทธิภาพ

4) ความสามารถในการใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ การวางแผนและสร้างผลงาน ทบทวนกระบวนการ พัฒนาการผลิตผลงานของตนเอง และสามารถสื่อสาร หรือเผยแพร่ผลงานของตนเองต่อบุคคลอื่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. แนวคิดเกี่ยวกับฝ้าย้อมคราม

2.1 ความหมาย ประวัติ และความสำคัญของฝ้าย้อมคราม

2.1.1 ความหมายของฝ้าย้อมครามสรุปได้ ดังนี้

ฝ้าย หมายถึง สิ่งที่ทำด้วยเส้นใย เช่น ฝ้าย ไหม ขนสัตว์ โดยวิธีการทอหรือให้เป็นผืน มักเรียกตามลักษณะของสิ่งที่ทำเช่น ฝ้ายไหม ฝ้ายฝ้าย ฝ้ายขนสัตว์หรือเรียกตามลักษณะที่ใช้ เช่น ฝ้ายกราบ ฝ้ายอบ ฝ้ายอ้อม และได้ให้ความหมายของครามไว้ว่า คราม น. ชื่อไม้พุ่มชนิด *Indigofera tinctoria* L. ในวงศ์ Leguminosae ปลูกเพื่อใช้ใบและต้นทำสีน้ำเงินใช้ย้อมผ้า (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2556) นอกจากนี้ ธนิต ชังถาวร (2558), อนุรัตน์ สายทองและคนอื่นๆ (2556) ได้ให้ความหมายของฝ้าย้อมครามไว้ว่าเป็นผ้าที่เกิดจากภูมิปัญญาของชาวบ้านที่สร้างสรรค์ และ

ภูมิภาคแอฟริกาจนถึงปัจจุบัน (วิชาญ เอียดสีทอง 2552) นอกจากอินเดียที่เป็นศูนย์กลางการผลิตมาแล้ว การใช้สีครามธรรมชาติยังแพร่หลายไปยังประเทศอื่นๆ เช่น จีน ญี่ปุ่น เกาหลี ลาวและไทย เป็นต้น ประมาณศตวรรษที่ 19 เมื่อความเจริญก้าวหน้าของอุตสาหกรรมทอผ้าสามารถตั้งเครื่องสีเคมีเพื่อใช้ในการย้อมที่มีคุณลักษณะย้อมติดง่าย สีไม่ตกและราคาถูกจึงทำให้ความนิยมการย้อมผ้าจากสีธรรมชาติลดลง แต่เมื่อวันเวลาผ่านไป จนกระทั่งศตวรรษที่ 20 สีเคมีที่ใช้ในการย้อมผ้าก่อให้เกิดโรคร้ายและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จึงทำให้ผู้คนหันมานิยมผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ ซึ่งผ้าย้อมครามจึงกลับมาได้รับความนิยมอีกครั้ง

ในประเทศไทยสีครามถูกนำมาใช้ย้อมผ้าในสังคมชนบทมาช้านานเป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านในการทอผ้า โดยเฉพาะในภาคอีสานและภาคเหนือที่นิยมปลูกครามเพื่อใช้ในการย้อมผ้า และประดิษฐ์ลวดลายด้วยการมัดย้อมเพื่อให้เกิดลวดลายเป็นเอกลักษณ์ตามพื้นถิ่นต่าง ๆ และถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งอย่างต่อเนื่อง แต่เมื่อประเทศในแถบยุโรปสามารถตั้งเครื่องสีเคมีที่ใช้ย้อมผ้าที่ง่ายและมีราคาถูกแพร่เข้ามายังประเทศไทย ส่งผลต่อการย้อมผ้าจากสีธรรมชาติลดความนิยมลงไปด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จนกระทั่งกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมได้เข้าร่วมการประชุมองค์การหัตถกรรมของโลก (WCC : World Craft Council) ณ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนเมื่อวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2540 (ยุภาวดี ยินดียั่งยืน 2545) ได้มีมติพัฒนาคุณภาพปรับปรุงรูปแบบผ้าย้อมครามให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของผู้บริโภคให้เกิดศักยภาพทางการตลาด และได้จัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับผ้าย้อมครามขึ้นที่ประเทศไทย ภายใต้โครงการ “Revival of Natural Indigo Dye” ในวันที่ 20 - 25 กันยายน พ.ศ. 2541 ณ จังหวัดเชียงใหม่ โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก UNESCO และประเทศสมาชิก WCC ภูมิภาคเอเชีย 12 ประเทศ เข้าร่วม ได้แก่ อินเดีย จีน อิหร่าน ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย เกาหลี มาเลเซีย ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ ศรีลังกาและไทย เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการอนุรักษ์การทำผ้าย้อมครามให้อยู่ควบคู่ไปกับการส่งเสริมและพัฒนาให้มีศักยภาพทางการตลาดอย่างต่อเนื่อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สนับสนุนให้ผลิตหัตถกรรม นักออกแบบ นักวิจัย ผู้กำหนดนโยบายผู้ปฏิบัติตลอดจนผู้บริโภคได้ตระหนักถึงความสำคัญที่จะฟื้นฟูการย้อมสีครามธรรมชาติที่เป็นการรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติทางหนึ่ง 2) จัดตั้งเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ผลงานวิจัยหรือการพัฒนาวัตถุดิบขบวนการย้อมรวมทั้งผลิตภัณฑ์ โดยมุ่งให้เกิดการย้อมครามธรรมชาติ 3) จัดทำเป็นเอกสารอ้างอิงที่แสดงถึงวิวัฒนาการของครามที่มีบทบาทต่อสังคม วัฒนธรรม งานหัตถกรรมและอุตสาหกรรมในทางเศรษฐกิจโดยรวม จากนั้นเป็นต้นมาการฟื้นฟูและอนุรักษ์ภูมิปัญญาในการทำผ้าย้อมครามในประเทศไทยจึงได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมจากภาครัฐให้กลับมาฟื้นคืนชีวิต

อีกครั้งและได้รับการรับรองจากสภาหัตถศิลป์โลกให้จังหวัดสกลนครเป็น “นครหัตถศิลป์โลก เจ้าแห่งครามธรรมชาติ” (Word Craft City for Natural Indigo)

2.1.3 ความสำคัญของฝ้าย้อมคราม

จากแนวคิดในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและความนิยมผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติทำให้ฝ้าย้อมครามได้รับการฟื้นฟูและความนิยมมากยิ่งขึ้นและลำดับความสำคัญได้ดังนี้

1) คุณสมบัติพิเศษของฝ้าย้อมคราม ฝ้าย้อมสีครามได้ดีที่สุด คือ ฝ้ายายที่ผลิตเส้นใยจากฝ้าย ซึ่งเป็นเส้นใยธรรมชาติที่มีคุณสมบัติระบายอากาศและซับเหงื่อได้ดี และเมื่อใช้นานเนื้อฝ้ายนุ่มและไม่ยับง่าย เมื่อนำมาย้อมกับสีคราม ซึ่งเป็นสีธรรมชาติไม่มีสารพิษเจือปน และมีคุณสมบัติยับยั้งแบคทีเรียที่ทำให้เกิดกลิ่นตัวได้ (ปราชญ์สกล ช่วยสุดสกุลชัย, 2552) นอกจากนี้สีครามยังสามารถป้องกันแสงอัลตราไวโอเล็ตได้อีกด้วย (อ้อยทิพย์ ผู้พัฒน์, 2552) ส่งผลให้เกิดความนิยมนำไปครามมาทำสีย้อมผ้า จึงทำให้ฝ้าย้อมครามได้รับความนิยมจากผู้บริโภคที่นิยมผลิตภัณฑ์เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และกลิ่นครามอ่อนยังสามารถป้องกันยุงได้ดี (วีระพงศ์ มาลัย, 2556)

2) จิตวิญญาณ ความเชื่อ ต่อประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีคุณค่าต่อจิตใจและการดำรงชีวิต วิถีชีวิตจนกลายเป็นประเพณี วัฒนธรรมสืบต่อกันมาจากคนรุ่นต่อรุ่น ฝักรากลึกอยู่ในสังคมชนบทและสังคมไทยมาอย่างยาวนาน ดังเช่น ภูมิปัญญาการย้อมคราม ชาวบ้านกลุ่มผู้ผลิตฝ้าย้อมครามมีความเชื่อ ความศรัทธาต่อพิธีกรรมกระบวนการย้อมฝ้ายคราม คือ 1) เชื่อว่าครามมีชีวิต เพราะต้องเอาใจใส่ดูแลอยู่อย่างใกล้ชิดทุก ๆ วัน เพราะการทำน้ำย้อมครามมีขั้นตอนยุ่งยากตั้งแต่การเก็บเกี่ยวไปครามมาแช่น้ำในอุณหภูมิที่พอเหมาะ ไม่ร้อน ไม่หนาวจนเกินไป ต้องใส่ส้มเปรี้ยว ใส่ของหวานเช่น กกล้วย ใส่ปูน โจ๊กหม้อน้ำครามทุกวัน เช้า เย็น มิฉะนั้นจะเกิดภาวะหม้อนิล (คราม) หนีหรือน้ำย้อมเน่านั้นเอง 2) มีความเชื่อและมีประเพณีปฏิบัติสำหรับช่างย้อมคือ เมื่อจะต้องดูแลหม้อน้ำย้อม ต้องไม่ทาแป้ง แต่งหน้า ใส่ผ้าห้อม ต้องไม่มีประจำเดือน หากไปร่วมพิธีศพกลับมาต้องอาบน้ำชำระร่างกายให้สะอาดก่อนถึงจะดูแลหม้อครามได้ เมื่อต้องก่อหม้อทำน้ำย้อมครามต้องไม่ดูค่างกล่าวหรือพูดคำหยาบในวันนั้น และพูดจาไพเราะทั้งวัน 3) ประเพณีปฏิบัติคือเมื่อมีคนมาขอแบ่งน้ำย้อมครามต้องทำพิธีจัดแต่งขันธุ์ 5 (รูป เทียน ดอกไม้ 5 คู่) เพื่อขอแบ่งน้ำย้อมครามไปเลี้ยงหรือก่อหม้อต่อไป 4) หม้อนิลมีจิตวิญญาณหรือหม้อน้ำย้อมครามเป็นสมบัติที่ส่งต่อเป็นมรดกให้ลูกหลานได้ เพราะถือว่าเป็นสิ่งมีชีวิตที่สมาชิกในครอบครัวต้องดูแลตลอดไป

3) ฝ้ายอ้อมคราม สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ปัจจุบันการผลิตสินค้าทางเกษตร และหัตถกรรมได้เพิ่มผลผลิตอย่างมีคุณภาพและมีลักษณะพิเศษ ทั้งนี้เป็นผลมาจากปัจจัยเรื่องภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นที่ผสมผสานกับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ทำให้สินค้าที่ผลิตมีชื่อเสียงทั้งคุณภาพและคุณค่าของผลิตภัณฑ์ เป็นชื่อเสียงของชุมชนที่บอกแหล่งที่มาของสินค้าด้วย ดังนั้น การที่ผู้ผลิตจะสร้างความเชื่อมั่นในเรื่อง คุณภาพของสินค้า กระบวนการผลิตและแหล่งที่มาของสินค้าชุมชน จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ และนั่นคือการใช้ชื่อแหล่งภูมิศาสตร์กับการผลิตสินค้า ดังนี้ 1) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่จดทะเบียน จะถูกจัดให้ระบบการควบคุมคุณภาพกระบวนการผลิต และแหล่งที่มาของสินค้า เพื่อให้ผู้ผลิตสามารถรักษามาตรฐานตามที่ขึ้นทะเบียนไว้กับกรมทรัพย์สินทางปัญญา 2) เป็นมาตรฐานที่ยอมรับได้ในระดับสากลโดยชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ จัดทำระบบความคุมภายใน (Internal control) ในระดับผู้ผลิตและพื้นที่ 3) กระบวนการผลิตที่รับได้ว่าการผลิตสินค้าเป็นไปตามที่กำหนดที่ขึ้นทะเบียนไว้และสามารถตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) ถึงแหล่งที่มาของสินค้าได้ตั้งแต่การเตรียมวัตถุดิบจนถึงการจัดจำหน่ายเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อคนในชุมชน 4) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ในฐานะที่เป็นเครื่องมือเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและเป็นเครื่องมือทางการตลาดที่มีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดการยกระดับสินค้าจากชุมชน ออกสู่ตลาดระดับประเทศและต่างประเทศ ซึ่งฝ้ายอ้อมครามธรรมชาติสกลนคร ได้รับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามทะเบียนเลขที่ สช 58100068 เพื่อให้ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ ฝ้ายอ้อมครามธรรมชาติสกลนคร เข้าสู่กระบวนการขอใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI: Geography Indicator) สะท้อนให้เห็นว่าฝ้ายอ้อมครามธรรมชาติเป็นสินค้าคุณภาพและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมต่อกระบวนการผลิตฝ้ายอ้อมคราม

4) เพิ่มพูนเศรษฐกิจของชุมชน การส่งเสริมสนับสนุนให้พื้นฟูภูมิปัญญาจากรัฐบาลและภาคเอกชน เพื่อให้ชุมชนผลิตให้เป็นสินค้าของชุมชนที่สามารถสร้างรายได้เสริมใช้จ่ายในครัวเรือน ประกอบกับ ประชาชนมีความต้องการผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมปลอดภัยที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น สารก่อกัมเร่งจากสีอ้อมผ้า ฝ้ายสังเคราะห์ที่ส่งผลกระทบต่อภาวะโลกร้อน ทำให้ฝ้ายอ้อมครามได้รับความนิยมจากผู้บริโภคเป็นจำนวนมาก ดังเช่นปี 2560 สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสกลนครได้รายงานรายได้จากการจำหน่ายฝ้ายอ้อมครามของจังหวัดสกลนคร มีมูลค่ามากกว่า 700 ล้านบาท ส่งผลให้ชาวบ้านสามารถสร้างรายได้เสริมจากอาชีพหลักได้อย่างเป็นกอบเป็นกำ

5) สร้างชุมชนเข้มแข็ง มีความรักใคร่ สามัคคีของคนในชุมชน กลุ่มชาวบ้านที่เล็งเห็นความสำคัญภูมิปัญญาฝ้ายอ้อมครามได้ริเริ่มฟื้นฟูสืบสานเพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาที่เปรียบเสมือนมรดกตกทอดจากบรรพบุรุษและสามารถสร้างรายได้เสริมเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน

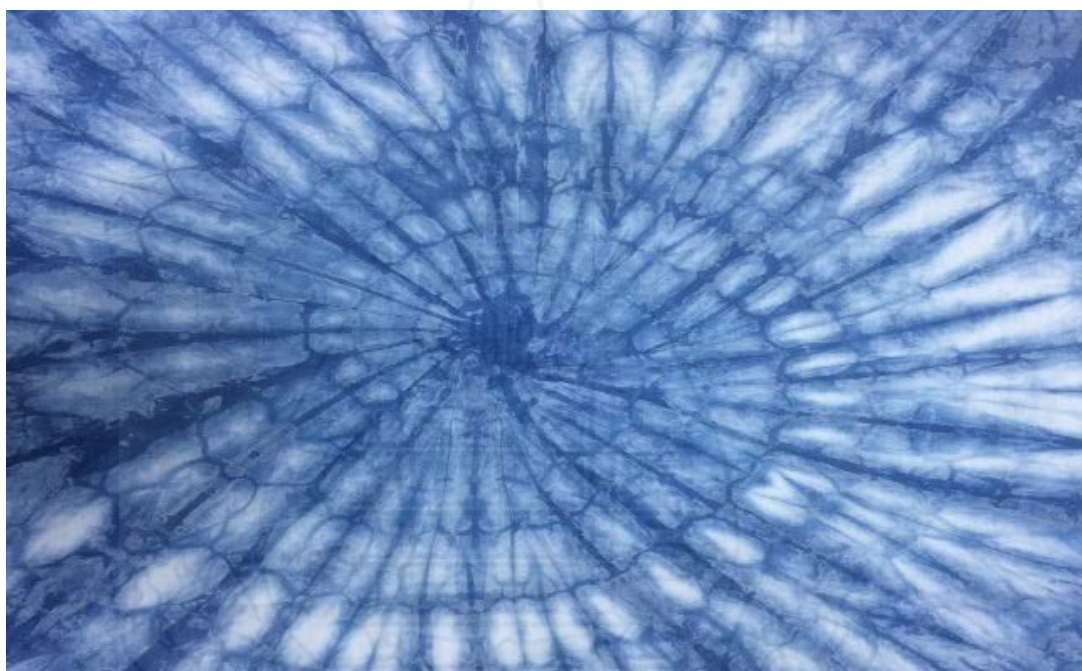

ภาพที่ 2.5 การทำลวดลายมัดหมี่ก่อนนำไปย้อม

2) ผ้ามัดย้อมคราม ชนกนาถ มะยูโซ๊ะ (2555) ได้อธิบายไว้ว่า ผ้ามัดย้อมคือ ผ้าที่ใช้เทคนิคการมัด ผูก เย็บ หนีบเพื่อเป็นการกั้นสีในสัดส่วนใดส่วนหนึ่งของผ้าที่ผู้ย้อมไม่ต้องการให้เกิดสีที่จะย้อมในครั้งนั้น ๆ โดยใช้วัสดุต่าง ๆ เช่น เหยี่ยว เชือกปอ เชือกฟาง ไม้หนีบ ด้ายหรือ กุ้งพลาสติก มาเป็นวัสดุช่วยในการกั้นสี ร่วมกับการม้วน พับ จับจีบ ขยำหรือเย็บผ้า ซึ่งจะให้ผลลัพธ์ของลายที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกลวิธีในการออกแบบสีและการผสมผสาน เทคนิคต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกันของผู้ย้อม ซึ่งที่ประเทศญี่ปุ่นนิยมย้อมผ้าด้วยเทคนิค ชิโบริ (Shibori) หมายถึงการมัดหรือปม ลวดลายการมัดย้อมลายเป็นที่นิยมมากในประเทศญี่ปุ่น เช่น ลายจุดเล็ก ๆ ที่เรียกว่า คาโนโกะ ชิโบริ (Kanoko Shibori) เกิดจากการผูกผ้าไว้ด้วยด้าย ปลายของวงกลมเล็กๆ แต่ละจุดจะถูกปล่อยไว้โดยไม่ได้มัด ทำให้เกิดวงกลมเล็ก ๆ ตรงกลางของวงแหวนที่เกิดจากการมัดแน่นวงกลมที่เกิดมีขนาดเล็กหรือใหญ่ขึ้นกับวิธีการมัดและจำนวนรอบที่ผูก และยังมีลวดลายที่เกิดจากการเย็บและรูด การพับด้วยผ้าที่ย้อมด้วยเทคนิคชิโบรินั้นเป็นงานที่ละเอียดอ่อน ประณีต และมักมีการใช้เทคนิคการปักเข้าร่วมที่ประเทศอินเดียนิยมใช้เทคนิค พันธนะ (Banthana) แต่ไม่ได้หมายถึง การมัดหรือผูกเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีการใช้วิธีการทับประกบด้วยแผ่นไม้ที่แกะเป็นรูปต่าง ๆ แล้วจึงนำไปจุ่มสีที่ต้องการ เมื่อแกะแผ่นไม้ออกมา ลวดลายของแผ่นไม้จะกลายเป็นส่วนที่กั้นสีเอาไว้เกิดเป็นลวดลายที่สลับซับซ้อนและสวยงาม ส่วนประเทศในแถบแอฟริกาได้นิยมมัดย้อมเป็นรูปทรงเลขาคณิต ซึ่งการมัดย้อมให้ลวดลายสวยงามมีคุณภาพนั้นต้องคำนึงถึง

ความแน่นของการมัด หากมัดมากเกินไปจนไม่เหลือพื้นที่ให้สีแทรกซึมเข้าไปได้เลย ผลคือได้สีขาวของเนื้อผ้าเดิม อาจมีสีย้อมแทรกซึมเข้ามาได้เล็กน้อยทำให้เกิดลวดลายน้อยหรือมัดน้อยเกินไป ผลที่ได้คือเกิดลายน้อยเหมือนกันทั้งผืนผ้ามีสีย้อมเต็มแต่ไม่มีลายปรากฏลวดลายเลยหรือมัดแต่ไม่แน่นผลที่ได้ คือสีแทรกซึมผ่านเข้าไปได้ทั่วทั้งผืนแต่ไม่เกิดลวดลาย การใช้อุปกรณ์ในการช่วยหนีบผ้าแล้วมัดผลที่ได้คือเกิดลวดลายตามแม่แบบที่ใช้หนีบ ดังนั้นลายมีคุณภาพหรือสวยจะขึ้นอยู่กับแม่แบบ และสิ่งสำคัญที่สุดในการมัดย้อมคือ ความสม่ำเสมอของสีย้อม การย้อมให้ติดสม่ำเสมอได้ ขึ้นอยู่กับอุณหภูมิ ความร้อน ระยะเวลาฟาลงย้อมและการกลับผ้าไปมา การขย่ำผ้าเกือบตลอดเวลาของการย้อมซึ่งใช้เวลาประมาณ 1.30 ชั่วโมงก่อนจะแช่ผ้าทิ้งไว้

ภาพที่ 2.6 ผ้ามัดย้อม

3) ผ้าจกย้อมคราม เป็นการทอดลวดลายบนผืนผ้าด้วยวิธีการจกและเพิ่มด้ายเส้นพุ่งพิเศษ เพิ่มเข้าไปบนผืนผ้าขณะที่กำลังทำการทอ โดยจะเพิ่มด้ายเส้นพุ่งพิเศษเป็นช่วงๆ คล้ายการปักผสมทอ ทำให้เกิดลวดลายแตกต่างกัน ผู้ทอใช้ขนเม่นหรือนิ้วมือ จกหรือจกเส้นด้ายขึ้นแล้วสอดด้ายพุ่งพิเศษเพื่อสร้างบนผืนผ้าให้เกิดลวดลายตามที่ต้องการ

ภาพที่ 2.7 ผ้าจก

4) ผ้าแพรวาข้อมคราม หมายถึง ผ้าที่มีความยาวขนาด 1 วาหรือ 1 ช่วงแขน และใช้ไหมหรือฝ้ายในการทอ ตามลักษณะการใช้งานของชาวบ้านสมัยก่อน ใช้เทคนิควิธีการ ทำด้วยการจิดผสมจก มีลวดลายที่สวยงามตามแนวของเส้นพุ่งและใช้สีที่แตกต่างกัน (สัมภาษณ์ครู ดารารพร บุตรสุวรรณ, 10 กันยายน 2560)

ภาพที่ 2.8 ผ้าแพรวา

5) ผ้าจืดย้อมคราม เป็นผ้าที่ทำให้เกิดลวดลายโดยการสะกิดเส้นยืนกลุ่มล่างขึ้น แล้วสอดเส้นพุ่งขัดตามลายที่ต้องการ การทอผ้าจืดจึงต้องมีไม้เก็บบิดเป็นอุปกรณ์พิเศษกว่าลายอื่น ๆ

ภาพที่ 2.9 ผ้าจืด

6) ผ้าลายสานธรรมดาหรือผ้าขาวม้าย้อมคราม เป็นการทอผ้าโดยให้เส้นพุ่งและเส้นยืนขัดกันระหว่างการทอ หากต้องการทำลวดลายให้มากขึ้นใช้วิธีสลับสีของเส้นพุ่งหรือเส้นยืนหรือทั้งสองเส้นเพื่อทำผ้าพื้น ผ้าขาวม้าหรือผ้าชิ้นลายทาง ถ้าเพิ่มเขาฟิมหรือตะกอมมากขึ้นก็จะเกิดลายนูนบนพื้นผ้ามากขึ้น

ภาพที่ 2.10 ผ้าลายสานธรรมดา

7) ผ้าลายเกล็ดเต่าข้อมคราม เป็นการนำเส้นด้ายมาทอลายเกล็ดเต่าเป็นลายสามมิติลายขิดซ้อน เกิดจากการสานตะกอลและการทอสามารถให้สีตรงข้ามกันและฝีมือการทอสามารถเรียงเส้นฝ้ายให้สม่ำเสมอเนื้อแน่น การดัดแปลงอุปกรณ์ เพื่อช่วยในการทอ ซึ่งลักษณะผ้าเป็นลายขิดซ้อน ประกอบด้วยลายขิดและลายคั่น สลับกันไปมาอย่างสม่ำเสมอ ผู้ทอจึงคิดสร้างสรรค์ การทอขึ้น คือ เขาตาย ช่วงทอจะออกแบบไว้ในเขาเวลาทอจะค่อย ๆ เก็บลายตามที่เขาออกแบบไว้ จึงทำให้ลายเหมือนกัน เพื่อเพิ่มความสะดวกให้กับผู้ทอ ผ้าลายเกล็ดเต่าเป็นผ้าขิดซ้อนทอจากฟืม 4 เขา ลักษณะเด่นของผ้า คือ สีทลายสีตัดกันอย่างกลมกลืน (เทพี ภูมิฐาน, 2545)

ภาพที่ 2.11 ผ้าลายเกล็ดเต่า

8) ผ้ามุกข้อมคราม เป็นการทอโดยเพิ่มด้ายเส้นยืนในการทอ การเตรียมด้ายเส้นยืนพิเศษไว้ตอนบนของกี่เหนือด้ายเส้นยืนธรรมดา ลวดลายจากการทอมุกคล้ายกับลายที่เกิดจากการขิดและจก แต่ต่างกันที่ผ้าขิดและผ้าจกเกิดลายทางขวางจากเส้นพุ่ง ไม่สามารถทอผ้าพื้นเรียบในกี่ผ้าลายมุกได้ แต่ผ้าขิดทำผ้าพื้นเรียบคู่กับผ้าที่มีลายได้ในกี่เดียวกันได้

2.2.2 ผลิตภัณฑ์ผ้าข้อมคราม

ส่วนใหญ่ผลิตตามความต้องการของตลาดและผู้บริโภค สมัยก่อนการผลิตผ้าข้อมครามเพียงเพื่อต้องการใช้ป็นเครื่องนุ่งห่มสำหรับสมาชิกในครอบครัวเท่านั้น ส่วนมากจะผลิตเป็นผืนผ้าข้อมครามสีเข้มตลอดทั้งผืนและนำมาตัดเป็นเสื้อ กางเกง ผ้าถุง ฯลฯ เพื่อใส่ไปทำงานในไร่นา เพราะครามมีคุณสมบัติอากาศร้อนใส่แล้วเย็น อากาศเย็นใส่แล้วอุ่น เมื่อมีการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นและโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในปี พ.ศ. 2545 (OTOP: One

Tambon One Product) ทำให้ผ้าข้อมครามได้รับความนิยมมาเป็นลำดับ มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าข้อมครามที่หลากหลายเพิ่มมากยิ่งขึ้น จนกระทั่งปัจจุบันผ้าข้อมครามที่หลากหลายรูปแบบสามารถสร้างรายได้เสริมให้กับครอบครัวอยู่สุขสบายมากยิ่งขึ้น จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นสามารถจำแนกประเภทของผลิตภัณฑ์ข้อมครามได้ ดังรูปต่อไปนี้

ภาพที่ 2.12 ผลิตภัณฑ์แปรรูป

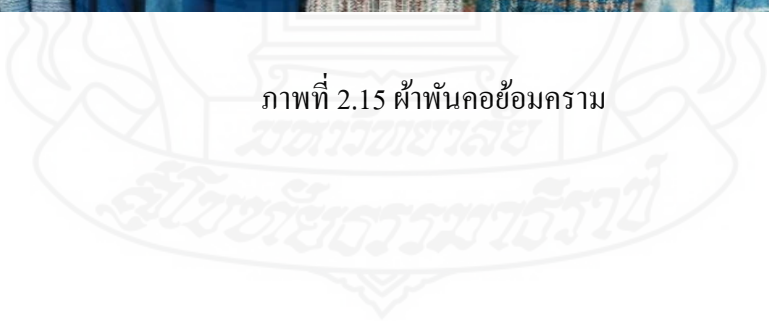
ภาพที่ 2.13 ผลิตภัณฑ์แปรรูป

ภาพที่ 2.14 ผ้าคลุมไหล่ขอนแก่น

ภาพที่ 2.15 ผ้าพันคอขอนแก่น

ภาพที่ 2.16 ผลิตภัณฑ์แปรรูป

ภาพที่ 2.17 ผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายขอนแก่น

ภาพที่ 2.18 ผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายย้อมคราม

2.3 กระบวนการผลิตผ้าฝ้ายย้อมคราม

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและเก็บข้อมูลในพื้นที่การวิจัยด้วยตนเอง จึงเป็นกระบวนการผลิตผ้าฝ้ายย้อมครามได้ดังนี้ (ศูนย์การศึกษาพัฒนาภูพาน 2560; ถวิล อุبری 2560; มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล, 2555; ศูนย์คราม มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2560; อนุรัตน์ สายทอง, 2549)

2.3.1 กระบวนการผลิตผ้าฝ้ายย้อมคราม

จากการศึกษาค้นคว้าการผลิตผ้าฝ้ายย้อมครามพบว่ามีขั้นตอนก่อนข้างยุ่งยากและซับซ้อนเพราะส่วนประกอบที่สำคัญในการทำผ้าฝ้ายย้อมครามมีตั้งแต่การได้มาซึ่งสิคราม ผ้าลวดลาย และการทอให้เป็นผืนผ้า ผู้วิจัยจึงสรุปเป็นขั้นตอนดังนี้

1) ขั้นตอนการทำสิคราม สิครามได้จากไม้พุ่มตระกูลถั่วที่ให้สีน้ำเงินและนิยมปลูกกันมากในภาคอีสาน ส่วนภาคเหนือมักจะใช้ดินฮ่อมในการผลิตสิครามเพื่อทำสีย้อมผ้า โดยเฉพาะในจังหวัดแพร่ที่มีการฮ่อมฮ่อมกันอย่างแพร่หลาย แต่ข้อจำกัดของฮ่อม คือ ชอบอากาศหนาวเย็น และมักขึ้นตามภูเขาสูง ปัจจุบันดินฮ่อมมีปริมาณลดน้อยลงเนื่องจากภาวะโลกร้อนและป่าไม้ลดลง ส่งผลให้ดินฮ่อมหายากช่างฮ่อมจึงนิยมผลิตสิครามจากต้นครามในการฮ่อมแทน

(1) การเลือกเมล็ดพันธุ์ต้นคราม การปลูกต้นครามในประเทศไทยพบการปลูกอยู่ 2 สายพันธุ์คือ พันธุ์ฝักตรงและพันธุ์ฝักงอ และเจริญเติบโตได้ดีในดินร่วน แดดจัด น้ำน้อยไม่ท่วมขัง ดังนั้น การปลูกครามนิยมปลูกในเดือนพฤษภาคม และเดือนมิถุนายนประมาณ 3 - 4 เดือน สามารถเก็บใบเพื่อนำไปหมักฮ่อมสิคราม ครามพันธุ์ฝักตรงจะเก็บเกี่ยวใบเพื่อนำไปทำสีย้อมได้ปีละ 2 ครั้ง และให้สีน้ำเงินอมม่วง ส่วนครามพันธุ์ฝักงอจะเก็บเกี่ยวใบเพื่อนำไปทำสีย้อม

ได้ตลอดปีและให้สีน้ำเงินฟ้า ต้นครามมีอายุอยู่ได้ประมาณ 3 ปี กลุ่มเกษตรกรในประเทศไทยนิยมใช้ครามฝักงอเพราะสามารถเก็บเกี่ยวได้ตลอดทั้งปี

(2) ขั้นตอนการปลูกคราม การปลูกครามต้องเตรียมดินก่อน จากนั้นไถพรวนและเก็บเศษไม้ออกให้หมด ให้ดินร่วนซุย และนิยมขร่งให้สูงขึ้น หว่านเมล็ดครามโดยให้แต่ละแถวห่างกันประมาณ 40 - 60 เซนติเมตร เพื่อให้ครามไม่เบียดกันจนเกินไป และสามารถเจริญเติบโตได้อย่างดี ในระหว่างรอครามเจริญเติบโตจนพร้อมเก็บเกี่ยว ผู้ปลูกต้องหมั่นดูแลใส่ใจ คายหญ้าอย่างสม่ำเสมอ ไม้ให้วัชพืชคบดบังแสงแดดและแย่งอาหาร ครามใช้เวลาในการเติบโตพร้อมเก็บเกี่ยวประมาณ 3 - 4 เดือน หากเป็นครามฝักงอให้สังเกตการออกดอกและมีฝักอ่อนแสดงว่าพร้อมสำหรับการเก็บเกี่ยว แต่หากเป็นฝักตรงจะสังเกตยอดครามแก่หักงอ พร้อมใช้งานได้

(3) การเก็บเกี่ยวใบคราม ใช้วิธีการตัดหรือใช้เกี่ยวเกี่ยวกิ่งที่มีใบคราม เช่นเดียวกับการเกี่ยวข้าว เกี่ยวให้เหลือต่อครามประมาณ 20 เซนติเมตรจากพื้นดิน และจะแตกกิ่งครามใช้งานได้อีกประมาณ 2 - 3 เดือน ช่วงเวลาที่ดีที่สุดสำหรับเก็บเกี่ยวใบครามคือช่วงเวลาเช้ามืด เพราะเป็นช่วงเวลาที่ใบครามรับน้ำค้างและสดที่สุดและใบครามจะให้สีครามมากและดีที่สุด หากเก็บเกี่ยวในช่วงสายใบครามจะเหี่ยวเร็วและให้สีครามน้อย

(4) การเตรียมสีครามและเนื้อคราม นำกิ่งครามที่ได้จากการเก็บเกี่ยวใส่ในถังหรือโอ่ง กดให้แน่นเติมน้ำสะอาดให้ท่วมหลังมือ แช่ไว้ประมาณ 10 - 12 ชั่วโมงต้องพลิกกลับอีกด้านขึ้นมาแช่อีกประมาณ 10 - 12 ชั่วโมง จากนั้นแยกกากใบครามออกจากน้ำ เดิมปูนขาวประมาณ 20 กรัมต่อน้ำ 1 ลิตร (ใบคราม 1 กิโลกรัมต่อน้ำ 1 ลิตร) หรือเดิมปูนขาวที่ละน้อยจนขึ้นฟองครามสีน้ำเงินแล้วกวจนกว่าฟองครามจะยุบ ทิ้งไว้ประมาณ 8-10 ชั่วโมง เพื่อให้ตกตะกอนเนื้อคราม จากนั้นรินน้ำปูนใสทิ้งมีข้อสังเกต คือ หากน้ำใสสีเขียวแสดงว่าใสปูนขาวน้อยเกินไป ถ้านเนื้อครามเป็นสีเทาแสดงว่าใสปูนขาวมากเกินไป ทำให้เนื้อครามใช้ไม่ได้ สีครามที่ใช้ได้ต้องเป็นสีน้ำเงินสดใสและเป็นเงา เนื้อเนียน ละเอียด ซึ่งเก็บเป็นครามเปียกหรือครามผงก็ได้

(5) การก่หม้อ เพื่อทำน้ำย้อมครามมีส่วนผสม คือ น้ำขี้เถ้าหรือน้ำค้าง (จากการเผาเปลือกถั่วลิสงหรือกาบมะพร้าว กาบหมาก เพกา จามจุรีหรือเหง้ากล้วย) มะขามเปียก (รสเปรี้ยวจะทำให้เกิดความเป็นกรด ต่าง) ปูนขาว เนื้อคราม วิธีการทำคือนำเนื้อคราม (Indigo Cake) 1 กิโลกรัมผสมกับน้ำขี้เถ้า 3 ลิตร ในโอ่งดิน ผสมให้เข้ากัน ต้องควบคุมอุณหภูมิให้อยู่ระหว่าง 25 - 27 องศา จึงจะเกิดภาวะเกิดสี และมีค่าความเป็นกรดต่าง (PH 10.5-11) และต้องคอยโจกน้ำครามทุกวันในตอนเช้าและเย็นเพื่อให้เกิดออกซิเจน ไปเลี้ยงจุลินทรีย์ในน้ำครามซึ่งน้ำย้อมจะใสขึ้น เปลี่ยนเป็นสีเขียวปนน้ำเงินกลิ่นหอมอ่อน ฟองสีน้ำเงิน กลิ่นหอมอ่อน โจกน้ำครามทุกวันจนกว่า

น้ำย้อมจะเป็นสีเหลืองอมเขียว ฟองสีน้ำเงินเข้มวาว ไม่แตกยุบ แสดงว่าเกิดสีคราม (Indigo White) เลี้ยงน้ำครามประมาณ 7 - 15 วัน (ถวิล อุปรี 2560)

(6) การเตรียมน้ำจี้เถ้า นำจี้เถ้าที่ได้มาจากการเผาเปลือกถั่วลิสง หรือ กาบมะพร้าว กาบหมาก เพกา จามจู้หรือเหง้ากล้วย โดยมากนิยมนำเหง้ากล้วยเพราะหาง่ายและ สีครามติดฝ้ายได้ดี เตรียมโดยสับเหง้ากล้วยเป็นชิ้น ๆ ผึ่งแดดพอหมาด นำมาเผารวมกับทางมะพร้าว เปลือกผลถั่วลิสงหรือกากมะพร้าว กาบหมาก เพกา จามจู้ก็ได้จนไหม้เป็นเถ้า ใช้น้ำพรมดับไฟรอให้อุ่นจึงเก็บในภาชนะปิดไว้ ถ้าทิ้งไว้ให้จี้เถ้าเย็น การละลายของเกลือในจี้เถ้า จะน้อยลงหรือถ่านน้ำดับไฟแล้วทิ้งไว้นาน สารละลายเกลือจากจี้เถ้าจะซึมลงดินบริเวณที่เผา นำจี้เถ้าบรรจุในภาชนะที่เจาะรูด้านล่างไว้ อัดจี้เถ้าลงไปแล้วให้แน่นที่สุดเติมน้ำให้ได้ระดับเดียวกับจี้เถ้าก่อนกดอัด กรองน้ำเอาจี้เถ้าครั้งแรก แล้วเติมน้ำอีกเท่าเดิม กรองเอาน้ำจี้เถ้าครั้งที่สอง รวมกับครั้งแรก จะได้น้ำจี้เถ้าเค็มพอดีกับการใช้งานต่อไป

(7) การย้อมคราม สีครามในน้ำย้อม (Indigo White) แทรกเข้าไปอยู่ภายใน โครงสร้างของเส้นใยฝ้ายได้ดี เมื่อยกเส้นใยพ่นน้ำย้อมสัมผัสกับออกซิเจนในอากาศ สีครามจะถูก ออกซิไดส์เป็นสีน้ำเงิน (Indigo Blue) ซังอยู่ภายในเส้นใย เส้นใยที่ย้อมติดสีครามได้ดี จึงเป็นเส้นใย แบบฝ้าย ดังนั้นก่อนย้อมต้องทำความสะอาดฝ้ายและทำให้ฝ้ายเปียกด้วยน้ำสะอาด หากล้างฝ้าย ไม่สะอาด เมื่อนำไปย้อมจะทำให้สีครามในน้ำย้อมเปลี่ยนไป ย้อมไม่ติดหรือหม้อหนี หากทำฝ้าย เปียกน้ำไม่ทั่ว เมื่อนำไปย้อม สีครามแทรกเข้าเส้นใยไม่สม่ำเสมอทำให้เกิดรอยด่างได้อีก เส้นใย ที่นิยมมาย้อม คือ เส้นใยเรยอนที่โรงงานอุตสาหกรรมนำเศษฝ้ายและเศษไม้ เช่น ยูคาลิปตัส มาปรับแต่งให้เป็นเส้นใยขนาดเล็ก มีความสม่ำเสมอ นุ่ม มันวาวสามารถย้อมติดสีครามได้ดี เช่นกันและให้สีน้ำเงินสวยงาม แต่ไม่ทนทานสู่เส้นใยฝ้าย และหากน้ำย้อมเย็นจะย้อมติดสีคราม ได้ดีกว่า จึงมักนิยมทำสีย้อมในโอ่งดินเพราะน้ำที่ซึมจากโอ่งดินจะช่วยระบายความร้อนได้ดี ทำให้ อุณหภูมิของน้ำย้อมเย็นกว่าปกติหรือย้อมตอนเช้า และตอนเย็นเป็นเวลาที่เหมาะสมที่สุดในการ ย้อมคราม เมื่อจะย้อมครามให้ตัดน้ำย้อมประมาณ 1 ลิตร ออกก่อนไว้เป็นน้ำหัวเชื้อ จึงนำฝ้าย ลงย้อม ขณะย้อมต้องระวังให้อากาศสัมผัสน้ำย้อมน้อยที่สุด ค่อยๆ กำเส้นฝ้ายได้น้ำย้อมให้แน่น แล้วคลายมือออกลักษณะเหมือนขยำ เพื่อให้สีครามแทรกเข้าไปในทุกอณูของเส้นฝ้าย กำและคลาย ไล่เรียงไปตามวงเส้นฝ้าย สังเกตน้ำย้อมสีเหลืองเป็นสีน้ำเงินเข้มมาแทนที่และความขุ่นดลลดลง จึงหยุดย้อม บิดเส้นฝ้ายให้หมาด กระตุกให้ฝ้ายเรียงเส้นและสัมผัสอากาศ แล้วเก็บฝ้ายในภาชนะ มิตรชิดก่อน เพราะถ้าตากฝ้ายทันทีที่ย้อมเสร็จจะเกิดรอยด่างในเส้นฝ้าย หากต้องการให้สีเข้ม สามารถย้อมซ้ำได้อีกในหม้อครามหม้ออื่น พักไว้ 3 - 5 นาที แล้วจึงล้างให้สะอาดจนน้ำล้างไม่มีสี

ฝั่งลมให้แห้งนำไปใช้งานต่อไปได้ ส่วนน้ำข้อมที่ตกไว้ใช้เป็นเชื้อ สามารถเทกลับคืนหม้อครามเดิม และเติมเนื้อครามได้อีก

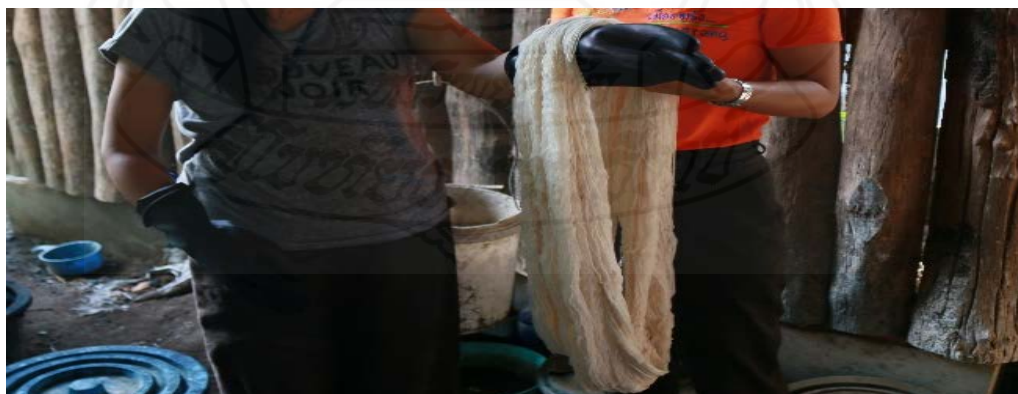
2) ขั้นตอนการข้อมผ้าข้อมคราม

(1) โจกน้ำคราม เพื่อตรวจสอบว่าพร้อมสำหรับข้อม น้ำครามต้องมีสีเขียวอมน้ำเงิน แสดงว่าพร้อมใช้งาน

ภาพที่ 2.19 การ โจกคราม

(2) นำเส้นใยฝ้ายที่สะอาดแล้วจุ่มลงไปในน้ำคราม ซึ่งเส้นใยต้องเป็นวงกลม

ภาพที่ 2.20 การเตรียมเส้นใยก่อนข้อม

3) เมื่อข้อมเสร็จแล้วควรบิดเส้นใยให้หมาด แล้วนำขึ้นจากหม้อข้อม

ภาพที่ 2.21 การจุ่มข้อมเส้นใย

การแช่เส้นใยไว้ในหม้อข้อม ใช้เวลาประมาณ 10 - 15 นาที หรือสังเกตสีของน้ำข้อมมีสีใสขึ้น สีเหลืองจะจางลง สีเขียวเข้มขึ้น จึงหยุดข้อม และกระตุกเส้นใยหลังข้อม เพื่อให้เส้นใยสัมผัสกับก๊าซออกซิเจนเพื่อเปลี่ยนจากสีเขียวเป็นสีน้ำเงินเข้ม และสามารถข้อมซ้ำได้หากสียังไม่เป็นที่พึงพอใจ ต้องล้างเส้นใยหลังการข้อมด้วยน้ำเปล่าที่สะอาด โดยการซักเส้นใยจนหมดสีครามที่น้ำล้างเส้นใย เมื่อล้างเส้นใยเสร็จแล้วก็นำไปตากให้แห้ง ควรตากในร่มจะช่วยให้เส้นใยแห้งเสมอกันและสีของเส้นใยจะยังคงสดสมว่าเสมอกว่าตากในแดดเพราะเส้นใยจะมีสภาพแห้งกรอบ และเกิดเป็นรอยวงต่าง

ภาพที่ 2.22 การตากเส้นใยข้อมครามเสร็จแล้ว

4) การดูแลหมอน้ำย้อมครามหรือหมอนิล การดูแลน้ำย้อมในหม้อย้อมครามหรือที่ชาวบ้านนิยมเรียกว่าหมอนิลเพื่อให้สามารถย้อมผ้าได้ทุกวัน เป็นขั้นตอนที่ยากที่สุดในการย้อมผ้าคราม ช่างย้อมต้องใส่ใจและหมั่นสังเกตหม้อย้อมอย่างสม่ำเสมอทุกวัน หมอนิลจะสามารถใช้งานได้นานหลายปี การทำสีย้อมครามเป็นกระบวนการที่แน่นอน เช่น ส่วนผสม เวลา อุณหภูมิ ความชื้นและความเป็นกรด - ด่างของน้ำย้อม ส่วนประกอบทักษะความชำนาญเป็นสิ่งสำคัญที่สุดส่งผลกระทบต่อคุณภาพของสีและผ้าย้อมคราม ช่างย้อมต้องมีความช่างสังเกต รักและเข้าใจในการทำสีย้อมรวมไปถึงต้องมีความรัก ความศรัทธาต่อภูมิปัญญาผ้าย้อมคราม เพราะต้อง ฝ้าดูและใส่ใจต่อกระบวนการเลี้ยงน้ำย้อมครามอยู่เสมอ เช่น หมั่นสังเกตการเปลี่ยนสี กลิ่นและฟอง ความหนืดของน้ำย้อมทุกวัน เวลา เช้า - เย็น วิธีการ โจง คือตักน้ำย้อมครามสูงจากหม้อย้อมคราม ประมาณ 1 ฟุต แล้วเทน้ำย้อมกลับคืนลงหม้อเดิมประมาณ 4 - 5 ครั้ง เพื่อเพิ่มปริมาณออกซิเจนในน้ำย้อม และจุลินทรีย์ ที่อยู่ในหม้อสามารถเติบโตได้ น้ำย้อมในวันแรกจะให้สีน้ำเงิน ฟองใส ไม่มีสีแตกยุบตัวเร็ว มีกลิ่นเนื้อคราม น้ำย้อมเหลว วันที่สองน้ำย้อมใสสีน้ำตาล มีกลิ่นเนื้อครามชัดเจน ประมาณวันที่ 7 จะได้กลิ่นหอมอ่อนเฉพาะตัวของสีคราม น้ำย้อมจะกลายเป็นสีเขียวใบตอง ฟองสีฟ้าใสแตกตัวง่าย ประมาณวันที่ 10 - 15 กลิ่นสีครามแรงมากขึ้น ผิวหน้าของน้ำย้อมเปลี่ยนเป็นสีน้ำเงินเข้ม เมื่อปาดผิวหน้าจะเห็นน้ำย้อมสีเหลืองเข้มปนสีเขียวอ่อน เมื่อโจงครามจะเห็นน้ำย้อมหนืด ชุ่นขึ้น เกิดฟองสีน้ำเงินชั้นชุ่น เป็นเงาสีเทาไม่แตก และเห็นริ้วสีน้ำเงินของ Indigo Blue ที่เกิดจาก Indigo White ในน้ำย้อมที่ถูกออกซิไดซ์โดยอากาศ การเกิดสีครามเช่นนี้ ช่างครามเรียกว่า หมอนิลมา สามารถย้อมผ้าได้ แต่บางครั้งเกิดความผิดพลาดในกระบวนการทำให้ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลง เรียกว่า หมอนิลไม่มา น้ำย้อมเป็นสีน้ำเงินไม่เปลี่ยนเป็นสีเหลืองอมเขียว ช่างย้อมจะแก้ปัญหาโดยการเติมส่วนผสมเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เช่น มะเฟืองทูป มะขามเปียก ผักส้มป่อย น้ำใบโมง ส่าเหล่าและน้ำอ้อย เพื่อให้เกิดการทำปฏิกิริยาออกซิไดซ์ใหม่อีกครั้ง หากแก้ปัญหาแล้วหมอนิลยังไม่มา ช่างย้อมจะเรียกว่าหมอนิลตาย คือ น้ำย้อมครามเน่าเหม็น เปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล

ภาพที่ 2.23 หม้อนิลหรือหม้อข้อมคราม

3) ขั้นตอนการผลิตเส้นใย

(1) เส้นใยฝ้าย ใยฝ้ายเป็นเส้นใยที่ถูกนำมาทำเป็นเครื่องนุ่งห่มของมนุษยชาติมาอย่างยาวนาน และได้รับความนิยมมาอย่างต่อเนื่อง มากกว่า 5,000 ปี เป็นพืชที่เติบโตได้ดีในดินเกือบทุกชนิด ตั้งแต่ดินทรายจนถึงดินเหนียวหรือดินที่มีความเป็นกรดเป็นด่างปานกลาง แต่ฝ้ายต้องการความชื้นในดินสูง โดยเฉพาะช่วงที่ออกดอกเป็นสมอ ดังนั้นดินที่อุ้มน้ำได้ดี จึงเหมาะสมมากกว่า นอกจากนี้ฝ้ายยังต้องการแสงแดดจัด ต้องการอุณหภูมิประมาณ 25 องศาเซลเซียสยาวนานกว่า 150 วัน แหล่งปลูกฝ้ายจึงอยู่ในเขตร้อน ฝ้ายให้ประโยชน์หลายอย่าง เช่น ขนของเมล็ดทำเส้นใยถักทอเครื่องนุ่งห่ม น้ำมันจากเมล็ดฝ้ายใช้บริโภค ส่วนกากเมล็ดเป็นแหล่งโปรตีน ในอาหารสัตว์ เช่น วัว ควาย

การปลูกฝ้าย โดยทั่วไปจะเริ่มปลูกฝ้ายในช่วงฤดูฝน คือ ช่วงเดือนพฤษภาคม และเก็บเกี่ยวช่วงเดือนธันวาคม – กุมภาพันธ์ ของทุกปี เมื่อผลหรือสมอฝ้ายแก่จัดเปลือกสมอแตกออกเห็นปุยฝ้ายจึงเก็บเกี่ยว การเตรียมแปลงปลูก ต้องทำความสะอาดแปลงโดยเก็บเศษไม้และสิ่งดินให้แห้ง ถ้าแปลงปลูกอยู่ในบริเวณที่มีความชื้นสูง ควรปลูกฝ้ายบนสันร่อง ถ้าความชื้นต่ำ ควรปลูกฝ้ายบนพื้นราบหรือท้องร่อง โดยวิธีหยอดเมล็ดให้ลึก 3 - 5 เซนติเมตร ระยะแถวห่างกัน 100 เซนติเมตร ระยะต้นฝ้ายในแถวห่างกัน 30 เซนติเมตร ใช้เวลาประมาณ 7 เซนติเมตร จึงปลูกฝ้ายได้

การดูแลและการเก็บเกี่ยว ต้องกำจัดวัชพืชตั้งแต่ต้นฝ้ายยังเล็ก ๆ และดูแลสมอฝ้ายจนต้นฝ้ายโตพอที่จะแข่งกับวัชพืชได้ และยังเป็นกำบังแมลงและกำจัดโรคก็เป็นเรื่องที่ต้องหมั่นใส่ใจดูแล วิธีป้องกันแมลง คือ ให้คลุมเมล็ดฝ้ายกับสารป้องกันแมลง

ก่อนปลูก เมื่อสมอแก่จัดและตกให้เก็บปุยฝ้ายทันที โดยเลือกเก็บเฉพาะปุยฝ้ายที่มีเมล็ดติดอยู่ เมื่อเก็บมาแล้วต้องแยกสิ่งปนเปื้อนและปั่นแยกเมล็ดให้เร็วที่สุด แล้วอัดปุยฝ้ายให้แน่น สามารถเก็บไว้ใช้งานได้ระยะเวลานาน

ปุยฝ้าย คือ กลุ่มของใยฝ้ายซึ่งเป็นขนของเมล็ดฝ้าย ใยฝ้ายเป็นสารเซลลูโลส ร้อยละ 90 - 95 ของน้ำหนักแห้ง นอกนั้นเป็นโปรตีน เพคติน ไขมัน และอื่น ๆ ใยฝ้ายทนต่อค้างและตัวทำลายอินทรีย์ได้ดี แต่ไม่ทนกรดเข้มข้นและแสงแดด ยังมีความชื้นอยู่ด้วยยิ่งทำให้ฝ้ายสลายตัวได้ง่ายในแสงแดดจัด จึงไม่ควรตากผ้าฝ้ายเปียกหรือผ้าฝ้ายชื้นกลางแสงแดด (อนันต์เสวก เทวซึ่งเจริญ 2543) ฝ้ายทนความร้อน 120 องศาเซลเซียส ได้นานหลายชั่วโมง แต่ถ้าอุณหภูมิสูงกว่า 250 องศาเซลเซียสในภาวะอากาศแห้ง ฝ้ายจะเกิดการสลายตัวด้วยความร้อนได้ง่าย และเนื่องจากภายใน โครงสร้างของเซลลูโลสมีหมู่ -OH หลายหมู่ทำให้ฝ้ายชอบน้ำ ทำให้เปียกได้ง่ายและข้อมติดสีย้อมต่าง ๆ ได้ดี (ศิรินันท์ ห่อสมบัติ 2543) ใยของปุยฝ้ายแต่ละพันธุ์จะมีขนาดและความยาวแตกต่างกัน ซึ่งใยฝ้ายเนื้อละเอียด จะติดสีย้อมได้เร็วกว่า ฝ้ายต่างสายพันธุ์จึงมีคุณภาพต่างกัน อย่างไรก็ตาม ใยฝ้ายจะมีความยาวเฉลี่ย 1.75 - 3.3 เซนติเมตรนั้น ก่อนมาถักทอเป็นผืนผ้าต้องนำใยฝ้ายมาปั่นเป็นเกลียวเส้นฝ้ายตามที่ต้องการก่อน คัดเอาปุยฝ้ายที่มีเมล็ดติด ผึ่งแดดจนแห้ง นำมาหีบหรืออ้าวเพื่อแยกเมล็ด เมื่อได้ปุยฝ้ายแล้วม้วนเป็นคิ้วด้วยไม้ล้อฝ้าย จากนั้นนำเข้าเครื่องปั่นเส้นฝ้ายที่เรียกว่าหลา หรือไนเพื่อดึงใยฝ้ายออกจากอ้วฝ้ายให้เป็นเส้นฝ้าย ภาษาถิ่นเรียกการปั่นเส้นฝ้ายนี้ว่า การเงินฝ้าย เมื่อเส้นฝ้ายมีจำนวนมากพอจะนำมารวมกันเป็นกลุ่มเส้นฝ้ายเรียกว่า การทำใยฝ้ายด้วยเครื่องมือที่เรียกว่า เปีย นำใยฝ้ายชุบน้ำให้เปียกและแช่น้ำข้าวเจ้าสุก ทุกใยฝ้ายที่เปียกน้ำข้าวด้วยท่อนไม้ให้น้ำข้าวซึมเข้าเส้นฝ้ายทุกเส้น เรียกวิธีการนี้ว่า ฆ่าฝ้าย เมื่อฆ่าฝ้ายและข้อมสีเสร็จนำเส้นฝ้ายเข้ากงล้อ (ณัฐภัทร จันทวิช , เรียม พุ่มพงษ์แพทย์, พนมบุตร จันทร โชติ, 2540) เก็บฝ้ายไว้ในอึกเพื่อใช้เป็นฝ้ายเส้นยืนและเส้นพุ่งในการทอต่อไป

ภาพที่ 2.24 ดอกฝ้าย

ภาพที่ 2.25 การอ้วฝ้ายให้เป็นเส้นใยและแยกเมล็ดออกจากปุยฝ้าย

(2) เส้นใยไหม ได้มาจากรังของตัวไหม ซึ่งเป็นผีเสื้อชนิดหนึ่ง หนอนไหม กินใบหม่อนเป็นอาหาร ดังนั้นการทำเส้นใยไหม ต้องปลูกหม่อนและเลี้ยงไหมด้วย จึงจะผลิตเส้นใยไหมได้

การปลูกหม่อน ควรปลูกเดือนพฤษภาคมเลือกพื้นที่ปลูกในที่ดอน ไม่มีน้ำท่วมขัง รอให้มีฝนประมาณ 2 ฝนเพื่อให้ดินชุ่มชื้นและร่วนซุย ขุดหลุมห่างกันประมาณ 50 เซนติเมตร วางกิ่งหม่อนที่ตัดเป็นท่อนประมาณ 5 นิ้วลงในหลุมที่ขุดไว้ หลุมละ 3 - 4 ท่อน และกลบดิน ประมาณ 1 สัปดาห์ ใบหม่อนจะเริ่มแตกใบอ่อนประมาณ 1 เดือน สามารถเก็บใบหม่อนไปเลี้ยงไหมได้

ภาพที่ 2.26 แปลงปลูกหม่อน

การเลี้ยงไหม มีมาอย่างยาวนานประมาณ 4,500 ปี มีหลักฐานปรากฏในราชสำนักจีนและจีนพัฒนาการทำผ้าไหมจนเป็นอุตสาหกรรมและผูกขาดองค์ความรู้เรื่องผ้าไหมนานกว่า 3,000 ปี จึงแพร่หลายไปยังประเทศเกาหลี ญี่ปุ่น อินเดีย สเปนและอิตาลี ปัจจุบันประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่พัฒนาการเลี้ยงไหมด้วยหลักการทางวิทยาศาสตร์จนสามารถผลิตเส้นไหมได้ปริมาณมาก ส่งออกไปทั่วโลก เส้นไหมเป็นเส้นใยธรรมชาติชนิดเดียวที่มีความยาวมาก โดยความยาวอยู่ระหว่าง 300 - 600 เมตร แต่ละเส้นของใยไหม ประกอบด้วยเส้นใยสองเส้นเกาะติดกันและเคลือบด้วยกาวไหม (วิระศักดิ์ อุดมกิจเดชา 2543) วิธีการเลือกตัวไหมคือ เลือกรังที่มีตัวไหม โดยสันฟังเสียงว่ามีตัวไหมกลิ้งไปมา วางรังไหมใส่กระด้งและเอาผ้าสะอาดคลุมป้องกันแมลงหรือสัตว์อื่นทำลาย หมั่นเปิดผ้าคลุมดูจนเห็นตัวผีเสื้อไหมจำนวนมาก เลือกตัวผู้ซึ่งมีขนาดเล็กและตัวเมีย ซึ่งมีขนาดใหญ่ประมาณ 10 - 15 คู่วางบนผ้าสะอาดบนกระด้งแล้วครอบไว้ด้วยขัน รุ่งเช้าเปิดขันดู หากพบว่ามีไข่ไม่มากให้เติมตัวผู้อีกและครอบไว้ดังเดิม จนบ่ายจึงจับตัวผู้ออกและครอบตัวเมียต่ออีก 2 วัน จึงจับตัวเมียออกเหลือเพียงแผ่นไข่สีดำบนผ้าสะอาด ใช้ผ้าสะอาดอีกผืนคลุมกระด้งไข่ไหมไว้ประมาณ 1 สัปดาห์ ไข่ไหมจะแตกเป็นหนอนไหม จึงเริ่มให้อาหารด้วยใบหม่อนอ่อน หั่นละเอียด โรยบนตัวหนอนในกระด้ง ให้อาหาร 3 มื้อเหมือนคน คือ เช้า เที่ยง เย็น เมื่อหนอนไหมโตขึ้น ปริมาณอาหารเพิ่มขึ้นด้วยและช่วงไหนไหมลอกคราบเปลี่ยนวัย จะเรียกว่าหนอนไหม ซึ่งมีอยู่ 4 ครั้ง คือ ก่อนสร้างรังหุ้มดักแด้ จะให้อาหารดีกว่าปกติ (อนุรัตน์ สายทองและคณะ, 2556)

ภาพที่ 2.27 ตัวหนอนไหม

เมื่อหนอนใหม่ลอกครบครั้งที่ 4 ตัวจะอ้วนมากและมีสีขาวนวล เรียกว่าหนอนใหม่สุก จะถูกจับแยกไปวางบนกระด้งสำหรับให้ตัวใหม่เอาไข่เกี่ยว เพื่อสร้างรังใหม่ แล้วใช้ผ้าสะอาดคลุมจ่อไว้ 1 คืน รุ่งเช้าจะเห็นรังใหม่หุ้มตัวคักแต่ไว้ จึงนำรังใหม่ไปต้มและสาวใหม่ เพื่อทำเป็นเส้นใย

ภาพที่ 2.28 คักแต่

ภาพที่ 2.29 การสาวไหม

(3) เส้นใยเรยอน ผลิตจากเชื้อไม้ เป็นการนำเซลลูโลสกลับมาใช้ใหม่ โดยไฮโดรเจนหมู่ไฮดรอกซิลของโครงสร้างทางเคมี ถูกแทนที่ด้วยสารอื่นไม่เกิน 15 % เริ่มผลิต

ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1884 และมีการพัฒนาเรื่อยมา เนื่องจากบางวิธีเกิดระเบิดเป็นอันตราย บางวิธีเกิดสารพิษ บางวิธีได้เส้นใยที่ไม่แข็งแรง จนกระทั่งได้เรยอนไว้ใช้ในอุตสาหกรรมยางรถยนต์และใช้งานในบ้านเรือนมากกว่าเครื่องนุ่งห่ม จนปี ค.ศ.1955 จึงประสบความสำเร็จ ผลิตเรยอนไปใช้ทำผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม เส้นใยเรยอนมีความมัน คุณความชื้นได้ดีกว่าฝ้ายลินิน ขนสัตว์และไหมทำให้เหมาะกับการใช้งานในฤดูร้อนให้ความสบายตัว เมื่อสวมใส่ นอกจากนี้เรยอนเป็นตัวนำความร้อนได้ดี จึงทำให้ไม่เกิดปัญหาไฟฟ้าสถิต แต่โมเลกุลของเรยอนเป็นสายโซ่สั้นกว่าฝ้าย ทำให้ความทนต่อแรงดึง ณ จุดขาด ต่ำกว่าฝ้าย อีกทั้งรับผลกระทบจากความร้อน เช่นเดียวกับฝ้าย หากได้ รับความร้อนเกิน 150 องศาเซลเซียส จะมีผลต่อความแข็งแรง ถ้าเกิน 177 องศาเซลเซียสจะเริ่มสลายตัว ดังนั้นเส้นใยเรยอนมีส่วนดีกว่าฝ้าย ตรงที่สวมใส่สบายตัวมากกว่า เพราะนิ่มกว่า และสวยกว่าที่มีความมันวาว แต่มีจุดอ่อนกว่าฝ้ายตรงคือทนแรงดึงและความร้อนน้อยกว่าฝ้าย (วีระศักดิ์ อุดมกิจเดชา, 2543)

รูปที่ 2.30 เส้นใยเรยอน

4) ขั้นตอนการทอผ้าอ้อมคราม หลังจากผ่านกระบวนการต่าง ๆ มาแล้ว ขั้นตอนสุดท้ายของการผลิตผ้าอ้อมคราม คือ การถักทอเป็นผืนผ้า ซึ่งมีขั้นตอนและส่วนประกอบดังนี้

(1) การปั่นหลอด ใช้อุปกรณ์หลายชิ้น ได้แก่ หลักดินกง กงหลาและหลอดฝ้าย หลอดฝ้ายทำจากเครื่องไม้ไผ่ ซึ่งเป็นไม้พุ่มและพันเป็นเครื่องซึ่งเป็นพันธุ์ไม้พื้นเมืองภาคอีสาน มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 0.5 เซนติเมตร และตัดให้มีความยาวประมาณ 5 เซนติเมตร ขนาดของหลอดฝ้ายต้องสัมพันธ์กับร่องกระสวยทอผ้า คล่องหัวหมี่ที่แก่เชือกมัดแล้วนำเข้ากึ่งที่วางอยู่ระหว่างหลักดินกง พันปลายเส้นฝ้ายจากกงเข้าหลอดก่อน จึงเสียบหลอดฝ้ายเข้ากับเหล็กใน

ให้แน่น หมุนกงหลาเพื่อให้เหล็กในและหลอดหมุน ใช้มือซ้ายประคองเส้นฝ้ายให้พันรอบเส้นฝ้าย ให้พันรอบหลอดฝ้าย เมื่อเส้นฝ้ายพันเต็มหลอด ตัดเส้นฝ้ายและถอดหลอดออกจากเหล็กในและ ร้อยหลอดฝ้ายด้วยเชือก ปั่นหลอดต่อไปและร้อยเรียงตามลำดับเพื่อไม่ให้สับสนตอนนำไปทอ

ภาพที่ 2.31 หลอดเครื่องมือใส่ด้นเรียงตามลำดับทอก่อนหลัง

ภาพที่ 2.32 หลักตีกง

ภาพที่ 2.33 กงหลา ที่ชาวบ้านกำลังปั่นด้ายใส่หลอด

ภาพที่ 2.34 กระสวยทอผ้า

(2) ขั้นตอนการคันเครื่องทอ (เส้นยืน) นำเส้นยืนที่ทำการข้อมเรียบร้อย แล้วมาทำการคันทอโดยการเดินเส้นฝ้ายให้มีจำนวนที่พอดีกับขนาดของฟืม

ภาพที่ 2.35 การคันเครื่องทอหรือทำเส้นยืน

(3) ขั้นตอนการสับทอ นำเครื่องใหม่ที่ข้อมสีเสร็จแล้ว มาวางเพื่อตั้งให้เส้นไหมตั้งเท่ากันและนำเครื่องที่ตั้งเท่ากันแล้วมาต่อใส่ฟืม โดยการผูกติดกับกทอ

ภาพที่ 2.36 การสืบหูก

(4) ขั้นตอนในการทอผ้า สืบเส้นด้ายยืนเข้ากับแกนม้วนด้ายยืน และร้อยปลายด้ายแต่ละเส้นเข้าไปในตะกอกแต่ละชุดและพื้นหวี (พีม) ดึงปลายเส้นด้ายยืนทั้งหมดม้วนเข้ากับแกนม้วนผ้าอีกด้านหนึ่ง ปรับความตึงหย่อนให้พอเหมาะ กรอด้วยเข้ากระสวยเพื่อใช้เป็นด้ายพุ่ง เริ่มการทอโดยกดเครื่องแยกหมูตะกอก เส้นด้ายยืนชุดที่ 1 จะถูกแยกออกและเกิดช่องว่างสอดกระสวยด้ายพุ่งผ่าน สลับตะกอกชุดที่ 1 ขกตะกอกชุดที่ 2 สอดกระสวยด้ายพุ่งกลับ ทำสลับกันไป การกระทบพื้นหวี (พีม) เมื่อสอดกระสวยด้ายพุ่งกลับก็จะกระทบพีม เพื่อให้ด้ายพุ่งแนบติดกันได้นื้อผ้าที่แน่นหนา การเก็บหรือม้วนผ้า เมื่อทอผ้าได้พอประมาณแล้วก็จะม้วนเก็บในแกนม้วนผ้า โดยผ่อนแกนด้ายยืนให้คลายออกและปรับความตึงหย่อนใหม่ให้พอเหมาะ

ภาพที่ 2.37 พื้นหวีหรือพีม

ภาพที่ 2.38 กี่ทอผ้า

2.4 เกณฑ์การรับรองคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมคราม

เพื่อเป็นการยกระดับการผลิตผ้าย้อมครามให้มีความน่าเชื่อถือและรับรองคุณภาพ ผู้บริโภคมีความมั่นใจในผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมครามและเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้ผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมครามให้เป็นสินค้าเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตรงกับความต้องการของลูกค้า จึงมีการกำหนดมาตรฐานเพื่อให้ผู้ผลิตและผู้ประกอบการได้นำไปเป็นแนวทางในการดำเนินงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมครามจำแนกได้ ซึ่งหน่วยงานกำหนดแนวทางไว้ 2 มาตรฐาน คือ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมครามและสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ผ้าย้อมคราม ผู้วิจัยนำเสนอรายละเอียด ดังนี้

2.4.1 มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนผ้าย้อมคราม (มผช.1458/2556) เป็นมาตรฐานการรับรองผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมครามของกระทรวงอุตสาหกรรม เพื่อใช้เป็นแนวทางให้กลุ่มผ้าย้อมครามดำเนินการผลิตให้ได้มาตรฐานและขอรับรองตราสินค้าผลิตภัณฑ์ มผช. เพื่อเป็นการรับประกันคุณภาพของสินค้าผ้าย้อมคราม

1) ขอบข่าย มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนนี้ครอบคลุมเฉพาะผ้าครามที่ทอลายซัดหรือทอลายสอง โดยใช้เส้นด้ายที่ทำจากเส้นใยธรรมชาติล้วนและเส้นใยประดิษฐ์เฉพาะเรยอน ทั้งทอด้วยมือและทอด้วยเครื่องจักรย้อมสีธรรมชาติจากต้นและใบคราม

2) บทนิยาม ความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนนี้ มีดังต่อไปนี้

(1) ผ้าคราม หมายถึง ผ้าทอลายซัดหรือทอลายสอง โดยเส้นด้ายที่ทำจากเส้นใยธรรมชาติล้วนและเป็นเส้นใยประดิษฐ์เฉพาะเรยอนและย้อมด้วยสีธรรมชาติจากต้น และใบครามป่าที่มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ (*Indigofera sootepensi* Craib) หรือครามน้อยที่มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ (*Indigofera tinctoria* Linn.) หรือครามฝักงอที่มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ (*Indigofera suffruticosa* Mill.) โดยย้อมเส้นด้ายก่อนทอหรือย้อมหลังจากทอเป็นผ้าผืนแล้วก็ได้

(2) เส้นใยธรรมชาติ (natural fibres) หมายถึง เส้นใยที่มาจากพืช เช่น ฝ้าย ลินิน ป่าน และเส้นใยที่มาจากสัตว์ เช่น ขนสัตว์ ไหม

(3) เส้นใยประดิษฐ์ (man-made fibres) หมายถึง เส้นใยสังเคราะห์ เช่น พอลิเอสเตอร์ ไนลอน อะคริลิก และเส้นใยกึ่งสังเคราะห์ (regenerated fibres) เช่น แอซีเตต เรยอน

3) ขนาด ความกว้างและความยาว ต้องไม่น้อยกว่าที่ระบุไว้ในฉลากการทดสอบ ให้ใช้อุปกรณ์ วัดที่ทำจากไม้หรือโลหะที่มีความละเอียดไม่น้อยกว่า 1 มิลลิเมตร หรือ 1 ส่วน 8 นิ้ว แล้วแต่กรณี และมีความยาวไม่น้อยกว่า 1 เมตร

4) คุณลักษณะที่ต้องการ

(1) ลักษณะทั่วไป ต้องสะอาดและอยู่ในสภาพเรียบร้อยตลอดทั้งผืน ความสม่ำเสมอของลวดลายและเนื้อผ้าตามแนวเส้นด้ายยืนและแนวเส้นด้ายพุ่งให้เป็นไปตามลักษณะของผ้านั้น ๆ และต้องไม่มีข้อบกพร่องที่เกิดจากกรรมวิธีการ ทำให้เห็นอย่างชัดเจนและมีผลต่อการใช้งาน เช่น เนื้อผ้าไม่สม่ำเสมอ ผ้าเป็นร่องรู แยก เส้นด้ายขาด เส้นด้ายหย่อนหรือเป็น บ่วงเส้นด้าย

(2) เอกลักษณะ ต้องมีลักษณะเฉพาะของผ้าคราม คือ ผ้าทอลายขัด หรือ ทอลายสอง มีสีน้ำเงิน และมีกลิ่นตามธรรมชาติ ของสีย้อมธรรมชาติจากต้นคราม เมื่อตรวจสอบตามข้อ 8.1 แล้วผลการตรวจสอบลักษณะทั่วไปและเอกลักษณะของผู้ตรวจสอบแต่ละคน ไม่มีลักษณะใดลักษณะหนึ่งไม่ผ่าน

(3) ชนิดเส้นใยที่ใช้ ต้องเป็นไปตามที่ระบุไว้ในฉลาก การทดสอบให้ปฏิบัติตามข้อ 8.2

(4) ความเป็นกรด-ด่าง ต้องอยู่ระหว่าง 5.0 ถึง 8.5 การทดสอบให้ปฏิบัติตาม ISO 3071

(5) การเปลี่ยนแปลงขนาดภายหลังการซักและทำให้แห้งต้องไม่เกินร้อยละ 10 การทดสอบให้ปฏิบัติตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม วิธีทดสอบสิ่งทอ เล่ม 21 การเปลี่ยนแปลง ขนาดภายหลังการซักและทำให้แห้ง มาตรฐานเลขที่ มอก.121 เล่ม 21 ซัก โดยใช้เครื่องซักผ้าแบบ ก. (เครื่องซักผ้าแบบบรรจุด้านหน้า) เลขที่วิธีทดสอบเทียบเท่าวิธีการซักด้วยมือ และทำให้แห้งโดยวิธีแขวนราว

(6) ความคงทนของสีต่อการซัก (ยกเว้นผ้าไหม) ต้องไม่น้อยกว่า เกณฑ์สเกลระดับ 2 - 3 ทั้งการเปลี่ยนสีและการเปื้อนสี การทดสอบให้ปฏิบัติตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรม วิธีทดสอบสิ่งทอ เล่ม 3 ความคงทนของสีต่อการซักมาตรฐานเลขที่ มอก.123 เล่มที่ 3 โดยใช้วิธีทดสอบ A (1)

(7) ความคงทนของสีต่อเหงื่อ ทั้งสภาพกรดและสภาพด่างต้องไม่น้อยกว่าเกรดสเกลระดับ 2-3 ทั้งการเปลี่ยนสีและการเปื้อนสี การทดสอบให้ปฏิบัติตามมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม วิธีทดสอบสิ่งทอ เล่ม 4 ความคงทนของสีต่อเหงื่อ ทั้งสภาพกรดและสภาพด่าง มาตรฐานเลขที่ มอก.123 เล่ม 4

(8) การบรรจุ ให้หุ้มห่อหรือบรรจุผ้าครามในบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสม สะอาด แห้ง เรียบร้อยและสามารถป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับผ้า ครามได้ การทดสอบให้ทำโดยการตรวจพินิจ

(9) เครื่องหมายและฉลาก ที่ฉลากหรือบรรจุภัณฑ์ผ้าครามทุกหน่วย อย่างน้อยต้องมีเลขอักษรหรือเครื่องหมายแจ้งรายละเอียดต่อไปนี้ให้เห็นได้ง่าย ชัดเจน ดังนี้ ชื่อผลิตภัณฑ์ (ตามชื่อ มผช.) ความกว้างและความยาวเป็นเซนติเมตรหรือมิลลิเมตร เอกลักษณ์ชนิดเส้นใยที่ใช้ กรณีเป็นผ้าครามที่ทอด้วยมือให้ระบุ เดือน ปีที่ทำ ข้อเสนอแนะ ในการใช้และการดูแลรักษา ประวัติผลิตภัณฑ์ (ถ้ามี) ชื่อผู้ทำหรือสถานที่ทำพร้อมสถานที่ตั้งหรือเครื่องหมายการค้า ที่จดทะเบียนในกรณีที่ใช้ภาษาต่างประเทศ ต้องมีความหมายตรงกับภาษาไทยที่กำหนดไว้ข้างต้น

ตัวอย่างการแสดงฉลาก

ผ้าคราม

กว้าง × ยาว .... เซนติเมตร × .... เซนติเมตร

เอกลักษณ์ ผ้าฝ้ายทอลายขัด มีสีน้ำเงิน และมีกลิ่นตามธรรมชาติ

ของสีย้อมธรรมชาติจากต้นคราม

ทอด้วยมือ ฝ้าย ร้อย % สีย้อมธรรมชาติจากต้นคราม

ประวัติ/ตำนาน (ถ้ามี)

เดือนปีที่ทำ

ข้อเสนอแนะในการใช้งาน/ดูแล

ชื่อผู้ทำ ..... ที่อยู่ .....

(10) การชักตัวอย่างและเกณฑ์ตัดสินรุ่นในที่นี้ หมายถึง ผ้าครามที่ทำ โดยกรรมวิธีเดียวกัน ที่ทำหรือส่งมอบหรือซื้อขายในระยะเวลาเดียวกัน การชักตัวอย่างและการยอมรับให้เป็นไปตามแผนการชักตัวอย่างที่กำหนด ต่อไปนี้

ก. การชักตัวอย่างและการยอมรับสำหรับการทดสอบขนาด ลักษณะทั่วไป เอกลักษณ์การบรรจุและเครื่องหมายและฉลาก ใช้ชักตัวอย่างโดยวิธีสุ่มจากรุ่นเดียวกัน จำนวน 1 ตัวอย่าง เมื่อตรวจสอบแล้ว ตัวอย่างต้องเป็นไปตามข้อ 3. ข้อ 4.1 ข้อ 4.2 ข้อ 5. และข้อ 6. ทุกรายการ จึงจะถือว่าผ้าครามรุ่นนั้นเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

ข. การชักตัวอย่างและการยอมรับสำหรับการทดสอบชนิดเส้นใย ที่ใช้ความเป็นกรด-ด่าง การเปลี่ยนแปลง ขนาดภายหลังการชักและทำให้แห้ง ความคงทนของสี ต่อการชัก (ยกเว้นผ้าไหม) และความคงทนของสีต่อเหงื่อ ให้ใช้ตัวอย่างที่ผ่านการทดสอบตามข้อ 7.2.1 แล้ว เมื่อตรวจสอบแล้วตัวอย่างต้องเป็นไปตามข้อ 4.3 ถึงข้อ 4.7 จึงจะถือว่าผ้าครามรุ่นนั้น เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด เกณฑ์ตัดสิน ตัวอย่างผ้าครามต้องเป็นไปตามข้อ 7.2.1 และข้อ 7.2.2 ทุกข้อ จึงจะถือว่าผ้าครามรุ่นนั้นเป็นไปตาม มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนนี้

(11) การทดสอบ

ก. การทดสอบลักษณะทั่วไปและเอกลักษณ์ (1) ให้แต่งตั้งคณะ ผู้ตรวจสอบประกอบด้วยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบผ้าครามอย่างน้อย 3 คน แต่ละคน จะแยกกันตรวจโดยอิสระ ในแต่ละลักษณะของผลการตรวจสอบให้ตัดสินว่าผ่านหรือไม่ผ่านเท่านั้น (2) ให้คลี่ผ้าออกจากชิ้น จึงผ้าในที่มีแสงสว่างอย่างเพียงพอ โดยให้เส้นด้ายพุ่งอยู่ตามแนวนอนระดับ สายตา แล้วตรวจพินิจ

ข. การทดสอบชนิดเส้นใยที่ใช้ (1) การตรวจลักษณะทั่วไปของเส้นใย โดยใช้สมบัติทางกายภาพและกล้องจุลทรรศน์ (2) ให้แยกเส้นด้ายยืนและเส้นด้ายพุ่งออกจากกัน หากเส้นด้ายมีความแตกต่างกันในเรื่องของสี ความเงาขนาดหรือลักษณะอื่น ๆ ให้แยกเส้นด้าย ออกเป็นแต่ละกลุ่มตามลักษณะทางกายภาพ และแยกทดสอบ (3) วางเส้นใยจำนวนเล็กน้อยลง บนแผ่นสไลด์ เชียเส้นใยให้ออกจากกัน แล้วหยดน้ำมันแร่หรือของเหลวอื่น ๆ ลงไปหนึ่งหยด ปิดทับด้วยแผ่นแก้วบาง แล้วตรวจสอบลักษณะเส้นใยด้วยกล้องจุลทรรศน์ (4) สังเกตลักษณะ ตามยาวของเส้นใยและแยกประเภทของเส้นใยเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ เส้นใยที่มีเกล็ดที่ผิว ได้แก่ – เส้นใย กลุ่มเส้นใยขนสัตว์ - เส้นใยที่มีขีดขวาง (cross markings) ตามแนวยาวของเส้นใย ได้แก่ เส้นใยใน กลุ่มเส้นใยพืชยกเว้นเส้นใยฝ้าย – เส้นใยที่มีการบิดเป็นเกลียวจะเป็นเส้นใยฝ้าย – เส้นใยอื่น ๆ ได้แก่ เส้นใยประดิษฐ์ทุกชนิด หมายถึงดูรายละเอียดและรูปแสดงลักษณะภายนอกของเส้นใย เมื่อดูด้วยกล้องจุลทรรศน์ให้ดูใน มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม วิธีทดสอบสิ่งทอ เล่ม 15 ชนิด เส้นใย มาตรฐานเลขที่ มอก.123 เล่ม 15 การเผาไหม้ของเส้นใย ใช้ปากกิบจับเส้นใยจำนวนเล็กน้อย แล้วนำไปจ่อข้างเปลวไฟ สังเกตว่าเส้นใยมีการหลอมหรือ หดตัวจากเปลวไฟหรือไม่ เลื่อนเส้นใย เข้าไปในเปลวไฟช้า ๆ และระมัดระวัง สังเกตว่าเส้นใยติดไฟหรือไม่ เมื่อเส้นใยติดไฟดีแล้วค่อย ๆ นำเส้นใยออกจากเปลวไฟ แล้วสังเกตว่าเส้นใยยังติดไฟต่อหรือไม่ ถ้าเส้นใยยังติดไฟอยู่ให้เป่าไฟ ให้ดับแล้วดมกลิ่นควัน พร้อมทั้งสังเกตดูสีและลักษณะของเถ้าที่เหลือ เปรียบเทียบปฏิกิริยา ต่อเปลวไฟและลักษณะการเผาไหม้กับ ตารางที่ 2.1 การเผาไหม้ของเส้นใยหรือเปรียบเทียบกับเส้น ใยที่ทราบชนิดแล้ว กรณีที่มีสารหน่วงไฟของเส้นใยบางชนิด เช่น ฝ้าย เรยอน แอซีเตต อาจทำให้

ลักษณะการติดไฟ กลิ่น ลักษณะเง้าเส้นใยเหล่านั้นเปลี่ยนไป ส่วนเส้นใยที่มีสีโดยเฉพาะสีจากสารสี (pigment) จะมีสีตกค้างอยู่ในเง้า เส้นใยบางชนิดจะมีกลิ่นจากการเผาไหม้ที่เป็นลักษณะเฉพาะตัว คือ เส้นใยขนสัตว์และเส้นใยประดิษฐ์ที่ทำจากโปรตีน (azlon) จะมีกลิ่นเหมือนผมหรือขนนกไหม้ไฟ เส้นใยพืชและเรยอนจะมีกลิ่นเหมือนกระดาษไหม้ไฟ ยางและเส้นใยประดิษฐ์ชนิดอื่น ๆ เช่น อะคริลิกไนลอน และสเปนเดกซ์จะมีกลิ่นเฉพาะตัวที่สามารถบอกได้จากประสบการณ์

ตารางที่ 2.1 การเผาไหม้ของเส้นใย

ชนิดเส้นใย ลักษณะที่ปรากฏ	หลอมตัวเมื่อ เข้าใกล้เปลวไฟ	หดตัวจาก เปลวไฟ	ลูกไหม้ขณะ อยู่ในเปลวไฟ	ไหม้ลุกลามเมื่อออก จากเปลวไฟ	ลักษณะเง้า
เส้นใยธรรมชาติ					
ไหม	ใช่	ใช่	ใช่	ช้า	ก้อนสีดำ เปราะ
ขนสัตว์	ใช่	ใช่	ใช่	ช้า	ก้อนรูปร่าง ไม่แน่นอนสีดำ
เซลลูโลส	ใช่	ไม่	ใช่	ใช่	สีเทาเบา นุ่ม
เส้นใยประดิษฐ์					
อะคริลิก	ใช่	ใช่	ใช่	ใช่	ก้อนแข็งสีดำ รูปร่าง ไม่แน่นอน
แอซีเตต	ใช่	ใช่	ใช่	ใช่	ก้อนแข็งสีดำ รูปร่าง ไม่แน่นอน
พอลิเอสเตอร์	ใช่	ใช่	ใช่	ใช่	ก้อนแข็งกลมสีดำ
ไนลอน	ใช่	ใช่	ใช่	ใช่	ก้อนแข็งกลมสีเทา
โลหะ (metallic)	ใช่	ใช่	ใช่	ใช่	ก้อนโลหะ ไม่มีเง้า
เรยอน	ไม่	ไม่	ใช่	ใช่	

ค. การละลายของเส้นใย (1) กรณีทดสอบที่อุณหภูมิห้องให้วางเส้นใยจำนวนเล็กน้อยลงบนกระดาษฟิวส์หรือในหลอดทดลอง หรือในบีกเกอร์ ขนาด 50 ลูกบาศก์เซนติเมตร ใส่ตัวทำละลายตามตารางที่ 2.2 ลงไปให้ท่วมเส้นใย ใช้ปริมาตรตัวทำละลายประมาณ 1 ลูกบาศก์เซนติเมตรต่อเส้นใย 10 มิลลิกรัม (2) กรณีทดสอบที่จุดเดือดของตัวทำละลายให้ต้มตัวทำละลายให้เดือดโดยตั้งบนเตาไฟฟ้าชนิดแผ่นเหล็กในตู้ดูดควัน ปรับอุณหภูมิให้ตัวทำละลาย

เค็ดซ้่า ๆ และระวังอย่าใหัวทำละลายเค็ดจนแห้ง จกนั้่นหย่อนตัวอย่างเส้นใยลงไปในตัว
ทำละลายที่เค็ด (3) กรณั้ทดสอบที่อุณหภูมิใดอุณหภูมิหนึ่ง ใให้ต้มน้่าในบีกเกอร์บนเตาไฟฟ้า
ชนิดแผ่นเหล็กควบคุมอุณหภูมิของน้่าใให้ใ้ตามที่ต้องการใใส่ตัวอย่างเส้นใยและตัวทำละลายลง
ในหลอดแก้วทดลอง แล้วจุ่มหลอดทดลองลงในบีกเกอร์ (4) สังเกตคว่าเส้นใยละลายหมดหรือ
อ่อนตัวลงเป็นพลาสติกหรือไม่ละลาย แล้วเปรียบเทียบสมบัติในการละลายของเส้นใยตัวทำละลาย
ตามตารางที่ 2.2 (5) สมบัติการละลายสามารถใช้ทดสอบหาส่วนประกอบที่เป็นโลหะ (metal component)
ในเส้นใยใได้ ด้วยการละลายเส้นใยในเมทา – ครีซอล (m – cresol) ส่วนที่เหลื่อจากการละลาย ใซึ่ง
มีลักษณะมันวาวจะเป็นส่วนประกอบที่เป็นโลหะ

ตารางที่ 2.2 การละลายของเส้นใย

ชนิดเส้นใย ตัวทำละลาย	กรดเกลือเจียสแอซี	แอซีโทน	โซเดียมไฮโปคลอไรต์	กรดไฮโดรคลอริก	กรดฟอร์มิก	1,4-ไดออกเซน	เมทา-ไซลีน	ไซโตเซกซานอน	ไดเมทิลฟอร์มาไมด์	กรดซัลฟิวริก	กรดซัลฟิวริก	เมทา-ครีซอล	กรดไฮโดร ฟลูออริก	กรดไนตริก	กรดไนตริก	
ความเข้มข้น (ร้อยละ)	100	100	5	20	85	100	100	100	100	100	59.5	70	100	50	63.5	63.5
อุณหภูมิ (องศาเซลเซียส)	20	20	20	20	20	101	139	156	90	20	38	139	50	100	25	
เวลา (นาที)	5	5	20	10	5	5	5	5	10	20	20	5	20	5	5	
แอซีเตต	ด	ด	ม	ม	ด	ด	ม	ด	ด	ด	ด	ด	ด			
อะคริลิก	ม	ม	ม	ม	ม	ม	ม	ม	ม	ม	ม	ม	พ	ม	ด	ด
ฝ้ายและลินิน	ม	ม	ม	ม	ม	ม	ม	ม	ม	ม	ม	ด	ม	ม	ด	ด
ไนลอน	ม	ม	ม	ด	ด	ม	ม	ม	น	ด	ด	ด	ด		ด	ด
พอลิเอสเตอร์	ม	ม	ม	ม	ม	ม	ม	ม	ม	ม	ม	ม	ด	ม	ด	ม
เรยอน	ม	ม	ม	ม	ม	ม	ม	ม	ม	ด	ด	ด	ม	ม	ด	ด
ไหม	ม	ม	ด	ม	ม	ม	ม	ม	ม	ด	ด	ด	ม	ม		
ขนสัตว์	ม	ม	ด	ม	ม	ม	ม	ม	ม	ม	ม	ม	ม		ด	ม

หมายเหตุ ด หมายถึง ละลาย พ หมายถึง เป็นพลาสติก ม หมายถึง ไม่ละลาย น หมายถึง ไนลอน 6 ละลาย ไนลอน 6 6 ไม่ละลาย

2.4.2 สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geography Indicator)

การยกระดับผ้าข้อมครามให้เป็นที่ยอมรับและได้มาตรฐานนั้น การจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ผ้าครามธรรมชาติสกนนคร เป็นจุดแข็งที่ทำให้ผ้าข้อมครามธรรมชาติจากจังหวัดสกนนครได้รับการรับรองคุณภาพ และเป็นสิ่งยืนยันความน่าเชื่อถือของผู้บริโภคในการรับรองคุณภาพของสินค้า ซึ่งสำนักงานเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) ได้เข้ามาส่งเสริมสนับสนุนและผลักดันให้เกิดการรับรองคุณภาพสินค้าผลิตภัณฑ์ผ้าข้อมครามให้สามารถขึ้นทะเบียนตราสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- 1) เลขที่คำขอ 49100027 ทะเบียนเลขที่ สช 58100068
- 2) วันที่ยื่นคำขอ 26 กรกฎาคม 2549 วันที่ขึ้นทะเบียน 26 กรกฎาคม 2549
- 3) ผู้ขอขึ้นทะเบียน จังหวัดสกนนคร ที่อยู่ ศาลากลางจังหวัดสกนนคร ถนนศูนย์ราชการ ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกนนคร 47000

4) รายการสินค้าผ้าคราม

5) คุณภาพ ชื่อเสียง คุณสมบัติหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า คำนิยาม “ผ้าครามธรรมชาติสกนนคร (Sakon Nakhon Natural Indigo Dyed Frabic) หมายถึง ผ้าฝ้าย ที่ผ่านกระบวนการข้อมครามธรรมชาติตามภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดสกนนคร ทำให้ได้สีฟ้าอ่อนถึงสีน้ำเงินเข้ม เป็นมันวาว ไม่ตกสี มีกลิ่นเฉพาะตัว”

- (1) ลักษณะของสินค้า ประเภทของผ้า ผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ ผ้าผืน
- (2) ลักษณะทางกายภาพ โทนสีเป็นสีน้ำเงินของคราม ไล่เรียงเจดสีตั้งแต่สีฟ้าอ่อนเกือบขาว แล้วเข้มขึ้นเรื่อย ๆ จนเป็นสีน้ำเงินเข้ม (สีกรมท่า)
- (3) เส้นใย เป็นเส้นฝ้ายเงินมือ และหรือเส้นฝ้ายแท้ 100 เปอร์เซ็นต์
- (4) ลวดลาย เป็นลวดลายตามภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ลายสะเก็ดธรรม ลายเกล็ดเต่า ลายเกล็ดแล่น ลายหมากจับข้อ ลายผ้าขาวม้า เป็นต้น รวมถึงผ้าพื้นด้วย
- (5) ลักษณะทางเคมี ผ้าครามธรรมชาติสกนนคร เกิดจากการสกัดสีครามเป็นปฏิกิริยาไฮโดรไลซิส สารกลูโคไซด์ในใบคราม ซึ่งไม่ละลายน้ำ จะถูกแยกเป็นสารอินดอกซิลละลายในน้ำครามและอินดอกซิลถูกออกซิไดซ์อย่างรวดเร็วไปเป็นสีคราม

6) กระบวนการผลิต

- (1) วัตถุประสงค์คราม ปลูกและเก็บเกี่ยวในพื้นที่จังหวัดสกนนคร มี 2 สายพันธุ์คือต้นครามใหญ่ (Indigofera suffruticosa Mill.) ฝักโค้งงอมีลักษณะต้นเป็นพุ่ม สูงกว่า ครามฝักตรง ใบเรียงสลับแบบขนนก ฝักมีขน เมล็ดค่อนข้างเหลี่ยม สีน้ำตาลเข้มเกือบดำ ต้นครามน้อย

(Indigofera tinctoria L.) ฝักตรง มีลักษณะต้นเป็นพุ่ม ใบมน เรียงสลับ แบบขนนก ฝักไม่มีขน เมล็ดกลมมีสีเหลืองฟาง

ก. เนื้อคราม ได้จากการแช่ใบครามสดจากต้นครามที่ปลูกในพื้นที่ สกลนครตามกระบวนการและภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดสกลนคร จนได้เนื้อคราม (indigo cake)

ข. เส้นใย คือ เส้นฝ้ายเงินมือ หรือ เส้นฝ้ายแท้ 100 เปอร์เซ็นต์ ที่ผลิตในประเทศไทย

ค. วิธีการผลิต ผ้าครามธรรมชาติสกลนครผลิตและย้อมในพื้นที่ จังหวัดสกลนคร มีขั้นตอน ดังนี้

(2) การเตรียมเนื้อคราม การปลูกและเก็บเกี่ยว ต้นครามปลูกได้ดีในที่มี แสงแดดเพียงพอและน้ำไม่ท่วมขัง ปลูกได้ทุกพื้นที่ในจังหวัดสกลนครโดยจะเก็บเกี่ยวใบสด พร้อมกิ่งจากต้นครามอายุ 3 - 4 เดือน ในช่วงเช้ามีด และนำไปแช่น้ำทันที การแช่และกวนคราม นำกิ่งและใบครามสด แช่น้ำไว้ 10 - 12 ชั่วโมง จึงกลับใบคราม แช่ต่อไป อีก 10 - 12 ชั่วโมง แยกกากออก เดิมปูนขาว พักไว้ 1 คืน รินน้ำใส่ทิ้ง เก็บเป็นเนื้อครามเปียกหรือเนื้อครามผง ขึ้นอยู่กับ การใช้งาน ในขั้นตอนก่อนหม้อ การก่อนหม้อเตรียมน้ำย้อม นำเนื้อครามเปียก (Indigo Cake) ผสมน้ำ ชี้อุ่น แล้วตักน้ำย้อมขึ้น แล้วเทกลับคืนในโอ่ง 2 - 3 ครั้ง ทุกเช้า - เย็น จนกว่าน้ำย้อมจะเป็น สีเหลืองอมเขียวหรือเขียวขมคดอง ชุ่นขึ้น ฟองสีน้ำตาล เข้มวาว ไม่แตกยุบ แสดงว่าเกิดสีคราม (indigo white) ในน้ำย้อมแล้ว ใช้เวลาประมาณ 15 - 20 วัน

(3) การย้อมคราม ทำได้ 2 วิธี ดังนี้ การย้อมเส้นใย นำเส้นใยฝ้ายหรือ ฝ้ายมัดหมี่มาทำความสะอาดด้วยน้ำสะอาด ทำการบิดให้หมาดและนำไปย้อม จากนั้นล้างให้ สะอาด ตากให้แห้งในที่ร่ม แล้วจึงนำไปทอเป็นผืนตามลวดลายที่ต้องการ นอกจากนี้แล้วยังมีการ ย้อมทั้งผืน คือนำผ้าฝ้ายผืนที่ไม่ผ่านการย้อมมาทำความสะอาดด้วยน้ำสะอาด ทำการบิดให้หมาด และนำไปย้อม จากนั้นล้างให้สะอาด ตากให้แห้งในที่ร่ม

(4) การบรรจุหีบห่อ รายละเอียดบนฉลากหรือหีบห่อ ให้ประกอบด้วยคำ ว่า “ผ้าครามธรรมชาติสกลนคร” และ/หรือ “Sakon Nakhon Natural Indigo Dyed Fabric” และ/หรือ “Pha Khram Thammachad Sakon Nakhon”

7) ความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์ ลักษณะภูมิประเทศ จังหวัดสกลนคร โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง ล้อมรอบด้วยภูเขาและป่าไม้มีแดดจัด ปริมาณน้ำฝน ในฤดูปลูกคราม (ช่วงเดือนพฤษภาคม-สิงหาคม 2557) 270-500 มิลลิเมตรต่อวัน และน้ำฝนไหลลงสู่ลุ่มน้ำสงครามไม่ท่วมขัง ความสมบูรณ์ของทรัพยากรนี้ทำให้มีพื้นที่ปลูกครามกันทั่วไป ในจังหวัดสกลนคร โดยปลูกมากที่ราบเชิงเขา บริเวณอำเภอกุศุดบาก อำเภอพรรณานิคม และอำเภอ

อากาศอำนวยการ สภาภูมิอากาศ ค่อนข้างหนาวในฤดูหนาว และร้อนอบอ้าวในฤดูร้อน อุณหภูมิเฉลี่ย 26.20 องศาเซลเซียส แดดจัดช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงพฤษภาคมสำหรับปริมาณน้ำฝนของจังหวัด สกจนครค่อนข้างมาก คือ เฉลี่ย 1.578 มิลลิเมตรต่อปี ด้วยสภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศ ของจังหวัดสกจนครดังกล่าว จึงเหมาะแก่การเจริญเติบโตของต้นคราม ที่ชอบแดดจัด ได้รับน้ำ สม่่าเสมอและไม่ท่วมขัง ประกอบกับอุณหภูมิที่เหมาะสม เช่น ไบครามและการหมักน้ำย้อม ถ้าให้ เกิดสีผสมของสีเหลืองอมเขียว ส่งผลต่อการย้อมเส้นใยที่ทำให้สีไม่ตกและทำให้น้ำคราม มีคุณภาพดีเป็นที่นิยม มีสีสดใส เพราะคุณภาพของสีคราม จากต้นครามที่สมบูรณ์ที่ปลูกในจังหวัด สกจนคร ทำให้การย้อมครามในท้องถิ่นไม่เคยขาดแคลนน้ำคราม และด้วยสภาพภูมิอากาศ ของสกจนครที่เหมาะสมได้หล่อหลอมให้เกิดภูมิปัญญาการเตรียมน้ำย้อมและดูแลหม้อคราม ด้วยความชำนาญ

8) ขอบเขตที่ตั้งแหล่งภูมิศาสตร์ ขอบเขตพื้นที่การผลิตผ้าครามธรรมชาติ สกจนคร ครอบคลุมพื้นที่ในเขต 18 อำเภอ ของจังหวัด สกจนคร

3. แหล่งบริการสารสนเทศผ้าย้อมคราม

แหล่งบริการสารสนเทศ หมายถึง แหล่งที่ทำหน้าที่รวบรวมจัดเก็บและให้บริการ เผยแพร่สารสนเทศ และถ่ายทอดความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง ผู้วิจัย ได้นำเสนอรายละเอียดพอเป็นสังเขปเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ดังนี้

3.1 ประเภทและบทบาทของแหล่งบริการสารสนเทศ

3.1.1 ประเภทของแหล่งบริการสารสนเทศ จำแนกได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้ (จุฑารัตน์ สรวาณะวงศ์, 2560; Cing-Chih and Hemon, 1982)

1) แหล่งสารสนเทศประเภทบุคคล คือ บุคคลที่สามารถเป็นแหล่งสารสนเทศ จากประสบการณ์ ทักษะ ความสามารถส่วนบุคคล โดยใช้วิธีการถ่ายทอดประสบการณ์ ทักษะความ เชี่ยวชาญให้กับผู้อื่นด้วยการพูดคุย การสัมภาษณ์ เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน นักวิชาการ ครู อาจารย์หรือ ผู้ที่ประสบความสำเร็จในเรื่องใดเรื่องหนึ่งและเป็นที่ยอมรับของสังคม

2) แหล่งสารสนเทศประเภทสถาบัน คือ หน่วยงานที่ทำหน้าที่รวบรวม จัดเก็บ บริการ เผยแพร่สารสนเทศ เช่น ห้องสมุด ศูนย์ข้อมูล ศูนย์สารสนเทศ ศูนย์การเรียนรู้ เพื่อบริการสารสนเทศให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายให้มากที่สุด

3) แหล่งสารสนเทศประเภทสื่อมวลชน คือ สื่อมวลชนที่ทำหน้าที่เผยแพร่ สารสนเทศ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ซึ่งแหล่งสารสนเทศประเภทนี้สามารถนำเสนอ

สารสนเทศได้อย่างรวดเร็ว มีความทันสมัย เพราะนำเสนอข่าวสาร สารสนเทศประจำวันได้อย่างรวดเร็ว เช่น สถานีโทรทัศน์ เป็นต้น

4) แหล่งสารสนเทศประเภทอินเทอร์เน็ต คือ เป็นแหล่งสารสนเทศขนาดใหญ่ จนอาจกล่าวได้ว่าเป็นห้องสมุดขนาดใหญ่ที่สุดในโลก เชื่อมโยงกันผ่านเครือข่ายแบบ เวิลด์ ไรด์ เว็บ (World Wide Web) และมีเว็บไซต์ (Website) เป็นช่องทางในการเข้าถึงสารสนเทศ ซึ่งผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงสารสนเทศโดยไร้ข้อจำกัดเรื่องสถานที่และเวลา และมีสารสนเทศที่หลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะสื่อดิจิทัลที่มีความทันสมัยและเข้าใจได้ง่าย จึงทำให้แหล่งสารสนเทศอินเทอร์เน็ต ได้รับความนิยมเพราะตอบสนองวิถีชีวิตของผู้คนในปัจจุบันได้ดี

3.1.2 บทบาทหน้าที่ของแหล่งบริการสารสนเทศ (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, 2542; สมพร พุทธิพิทักษ์ผล, 2550; Sylvia P. Webb, 1998)

1) เป็นแหล่งรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศทุกรูปแบบที่มีเนื้อหาถูกต้อง สมบูรณ์ มีคุณภาพ ทันสมัย และมีประโยชน์เพื่อจัดให้บริการให้ตรงกับความต้องการในการใช้สารสนเทศของกลุ่มเป้าหมาย

2) เป็นแหล่งจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบเพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างไร้ข้อจำกัด เรื่องสถานที่และเวลา และเกิดความสะดวกสบายในการจัดเก็บของผู้ปฏิบัติงาน โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาช่วยในการจัดเก็บและการบริการ เช่น ใช้คอมพิวเตอร์ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

3) ผลิตทรัพยากรสารสนเทศ เพื่อบริการและเผยแพร่ และเพื่อแลกเปลี่ยนสารสนเทศกับแหล่งบริการสารสนเทศอื่น ๆ และเพื่อการประชาสัมพันธ์ เช่น การผลิตหนังสือวารสารหรือจดหมายข่าว จุลสาร สื่อดิจิทัล เว็บไซต์ แฟนเพจ (fanpage) ฐานข้อมูล และบริการข่าวสารทันสมัย เป็นต้น

4) จัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้สารสนเทศและการเรียนรู้ในเชิงรุก เช่น การจัดกิจกรรมอบรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการค้นคว้าข้อมูล การจัดกิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการทักษะอาชีพ และประชาสัมพันธ์ให้มีผู้ร่วมกิจกรรมด้วย เช่น จัดนิทรรศการใหม่ ๆ นิทรรศการตามเทศกาล เป็นต้น

3.2 แหล่งบริการสารสนเทศฝ่ายมัธยมศึกษาในประเทศไทย จำแนกได้ 2 ประเภท ดังนี้

3.2.1 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝ่ายมัธยมศึกษา

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝ่ายมัธยมศึกษา เกิดจากการรวมกลุ่มกันของชาวบ้านที่มีความรัก ห่วงเห่น และต้องการฟื้นฟูภูมิปัญญาฝ่ายมัธยมศึกษาที่พ่อแม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ได้สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ประกอบกับในช่วงปีพ.ศ. 2540 ประเทศไทยมีปัญหาเศรษฐกิจฟองสบู่แตกหรือวิกฤต

ต้มยำกุ้งส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยจนต้องกู้ยืมเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) เพื่อนำเงินมาฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจ จากผลกระทบดังกล่าวรัฐบาลจึงมีนโยบายฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาให้เป็นสินค้าชุมชน เพื่อพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน หน่วยงานภาครัฐ โดยกระทรวงมหาดไทย กรมการพัฒนาชุมชน ได้รับมอบหมายให้พัฒนาชุมชนแต่ละจังหวัด ส่งเสริม สนับสนุน โดยให้พัฒนาการประจำตำบลจัดประชุม ระดมความคิดเห็น เพื่อให้ชาวบ้านผลิตสินค้าและบริการจากภูมิปัญญาที่มีในแต่ละชุมชน จากการดำเนินการ ดังกล่าว จึงเกิดการรวมกลุ่มของชาวบ้านเพื่อฟื้นฟูภูมิปัญญาและผลิตเป็นสินค้าชุมชน จนกระทั่งปี พ.ศ. 2545 รัฐบาลได้ผลักดันให้เกิด โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) เพื่อพัฒนาและยกระดับสินค้าภูมิปัญญาให้ได้มาตรฐานเป็นที่ต้องการของตลาดและผู้บริโภค ส่งผลให้สินค้าภูมิปัญญาได้รับความนิยมนอย่างสูง ต่อมาปี พ.ศ. 2548 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ดำเนินการ โครงการวิสาหกิจชุมชนเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการผลิตสินค้าและบริการเพื่อสร้างรายได้และพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ซึ่งวิสาหกิจชุมชนมีรายละเอียด ดังนี้ (กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนชน 2561)

1) ความหมายของวิสาหกิจชุมชน พระราชบัญญัติวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ได้ให้ความหมายของวิสาหกิจชุมชนไว้ว่า “วิสาหกิจชุมชน” คือ กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน และรวมกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะ เป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้ และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน ดังนั้นวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมครามจึงหมายถึง การดำเนินกิจกรรมของคนในชุมชน เพื่อบริหาร จัดการทรัพยากรองค์ความรู้ ภูมิปัญญาผ้าย้อมคราม เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองและสร้างรายได้จากการผลิตผ้าย้อมคราม เกิดการพึ่งพาตนเองและเครือข่ายชุมชนผ้าย้อมครามอย่างยั่งยืน

2) องค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน

(1) ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการผ้าย้อมคราม
 (2) ผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมคราม มาจากกระบวนการผลิตในชุมชน เช่น คราม เส้นใย การทอ และแปรรูปผลิตภัณฑ์ แต่อาจนำวัตถุดิบมาจากภายนอกได้ เช่น เส้นใยเรยอน ซึ่งเป็นเส้นใยจากโรงงานที่น้อมและเป็นที่ต้องการของตลาด แต่วัตถุดิบส่วนใหญ่ต้องอยู่ในชุมชนและผลิตในชุมชน

(3) ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน ภูมิปัญญาผ้าย้อมครามเป็นองค์ความรู้ที่ถ่ายทอดจากบรรพบุรุษรุ่นสู่รุ่นและมีการพัฒนาให้เกิดเป็นสินค้าภูมิปัญญาของชุมชน

(4) ฝ่ายข้อมครรมมีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากฝ่ายข้อมครรมให้ข้อมสืติดทนนาน สีส้มคงโดยการนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เข้ามาช่วยแก้ปัญหและแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัย

(5) ฝ่ายข้อมครรมต้องมีการดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรม ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ เช่น การร่วมมือกับสถานศึกษาเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝ่ายข้อมครรม การร่วมมือ กับสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ฝ่ายข้อมครรมให้สามารถ เป็นสินค้าบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้ (Geography Indicator: GI)

(6) มีกระบวนการการเรียนรู้เป็นหัวใจของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ฝ่ายข้อม ครรมเพื่อยกระดับให้ได้มาตรฐานและตรงกับความต้องการของผู้บริโภค

(7) มีเป้าหมายในการผลิตฝ่ายข้อมครรมเพื่อเป็นการพึ่งพาตนเองให้เกิด ความมั่นคงและเป็นการสร้างรายได้เสริมภายในครอบครัว

ตารางที่ 2.3 จำนวนประชากรกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนกับกองวิสาหกิจชุมชนปี พ.ศ. 2559 – 2560

กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	(จำนวนกลุ่ม) รวม 45 กลุ่ม
1. สกลนคร	27
2. นครพนม	2
3. กาฬสินธุ์	1
4. มุกดาหาร	1
5. อุครธานี	10
6. อุบลราชธานี	1
7. อำนาจเจริญ	2
8. แพร่	1

ที่มา: กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2560)

3.2.2 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฝ่ายข้อมครรม

แหล่งถ่ายทอดองค์ความรู้ฝ่ายข้อมครรมอีกประเภทหนึ่งที่มีจะรู้จักกัน คือ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฝ่ายข้อมครรมหรือแหล่งการเรียนรู้ฝ่ายข้อมครรมในชุมชน ซึ่งเป็นสถานที่ที่เป็น ศูนย์กลางการจัดการเรียนรู้ ถ่ายทอด แลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิทยาการ ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของประชาชนในชุมชน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2561) และกรมวิชาการ (2545) ได้ให้ความหมายของแหล่งการเรียนรู้ คือแหล่งข้อมูลข่าวสาร

สารสนเทศ แหล่งความรู้ทางวิชาการและประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียน ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เสริมสร้างให้ผู้เรียน เกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สรุปความหมายของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนผ้า ย้อมคราม หมายถึง แหล่งรวบรวมข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ผ้าย้อมครามของชุมชน เพื่อเป็นแหล่ง เรียนรู้ ถ่ายทอด แลกเปลี่ยน ประสบการณ์การทำผ้าย้อมครามตั้งแต่กระบวนการผลิตสี ผลิตเส้นใย การทอ การย้อมและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมครามในชุมชน ดำเนินงานโดยสมาชิกกลุ่มและ ชุมชนเพื่ออนุรักษ์และถ่ายทอดภูมิปัญญา ผ้าย้อมครามอย่างยั่งยืน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (2561) ได้กำหนดรายละเอียดของศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนต้องมีรายละเอียด ดังนี้

1) หลักการสำคัญของศูนย์เรียนรู้ชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้ทุกด้าน ทุกรูปแบบ ไม่เน้น การเรียนการสอนในห้องเรียน ประชาชนทุกคนสามารถเข้ามาเรียนรู้ ค้นคว้าหาความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ รวมทั้งการพบปะสังสรรค์ เพื่อสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือ ในการพัฒนาตนเองและชุมชน และเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน

2) ภารกิจของศูนย์เรียนรู้ชุมชน จัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ตลอดจนการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ของประชาชนในชุมชน รวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน องค์ความรู้ที่มี อยู่กระจัดกระจายในชุมชน และจัดการให้เป็นหมวดหมู่ มีความชัดเจนเป็นรูปธรรม ที่ประชาชน สามารถเข้าไปสืบค้นศึกษาและเรียนรู้ได้ตลอดเวลา เป็นศูนย์กลางในการจัดการความรู้ที่ดำเนินการ โดยประชาชนและเพื่อประชาชนเป็นสถานที่แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน เป็นอาคาร หรือสถานที่ที่มีองค์ความรู้ สามารถให้การเรียนรู้แก่ประชาชนที่ต้องการความรู้ สามารถเข้าถึงได้

3) องค์ประกอบศูนย์เรียนรู้ชุมชน

(1) วิธีการก่อเกิด ศูนย์เรียนรู้ชุมชน จะเกิดขึ้นได้ต้องเป็นความต้องการ ของประชาชนในชุมชน เพราะจะเป็นสมบัติของชุมชน จึงควรนำแนวคิดเข้าเวที ประชุมประชาคม ของหมู่บ้าน เผยแพร่ความคิด โน้มน้าวสร้างการยอมรับ และชี้ให้เห็นความสำคัญของการมีแหล่ง เรียนรู้ของชุมชน การจัดเก็บองค์ความรู้ ประวัติชุมชน และภูมิปัญญาของชุมชนอย่างเป็นระบบ การแสดงข้อมูลข่าวสารของชุมชนให้ได้เรียนรู้กันอย่างทั่วถึง รวมทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้สม่ำเสมอ โดยเริ่มจากการจัดระเบียบแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชน และให้เป็นไปตามกำลัง ที่ชุมชนจะสามารถดำเนินการได้ อีกทั้งให้มีขอบเขตและลักษณะตามความเห็นของชุมชน

(2) โครงสร้างของศูนย์เรียนรู้ชุมชน คณะกรรมการ ประกอบด้วยผู้แทนจากผู้นำชุมชน กลุ่ม/องค์กร เครือข่ายองค์กรชุมชน ประชาชนชาวบ้าน อาสาสมัคร ฯลฯ โดยมาจากการคัดเลือกของชาวบ้านเองและชาวบ้านให้การยอมรับ ซึ่งคณะกรรมการจะร่วมมือกันวางแผนและดำเนินตามแผนยุทธศาสตร์ที่ได้ร่วมกันกำหนด เพื่อระดมพลังให้เกิดการเรียนรู้และบริหารจัดการในศูนย์เรียนรู้ให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีที่ปรึกษา เป็นภาคีการพัฒนาภาครัฐ เช่น พัฒนาชุมชน การศึกษานอกโรงเรียน เกษตร สาธารณสุข และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีระเบียบข้อบังคับ ซึ่งคณะกรรมการฯ ได้จัดทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารศูนย์ฯ ส่วนสถานที่ อาจอยู่ในห้องของอาคารองค์การบริหารส่วนตำบล บ้านผู้ใหญ่บ้าน บ้านผู้นำ บ้านประชาชนชาวบ้าน ศาลาวัด ใต้ต้นไม้ ศาลากลางบ้าน ซึ่งเป็นสถานที่ให้พบปะ ประชุม ทำงานกันได้ตลอดเวลา ให้เป็นสถานที่ที่เป็นสัญลักษณ์ของการรวมตัวกัน เพื่อการเรียนรู้ ไม่จำเป็นต้องหางบประมาณมาก่อสร้างศูนย์ใหม่ การบริหารจัดการศูนย์ฯ คณะกรรมการฯ ที่ได้รับการคัดเลือก มีการบริหารจัดการเพื่อให้ศูนย์ฯ สามารถบริหารจัดการได้อย่างเป็นรูปธรรม งบประมาณ เพื่อพัฒนาคณะกรรมการของศูนย์เรียนรู้ชุมชนให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ ที่จำเป็นในการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ชุมชน

(3) กิจกรรมการเรียนรู้ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้ สถานที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ อาจดำเนินการได้ทั้งในอาคารศูนย์ฯ และนอกอาคารศูนย์ฯ โดยมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชน เช่น บ้านประชาชนชาวบ้านในไร่นา เพื่อสาธิตกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การปลูกผัก การเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ กิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ การเรียน/การสอน การจัดการความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชาติพันธุ์ ขนบประเพณี วัฒนธรรม การรับความรู้จากประชาชนชาวบ้าน การจัดเวทีประชาคมเพื่อการเรียนรู้และการตัดสินใจร่วมกัน การเรียนรู้ผ่าน E-Learning การสาธิต การจัดนิทรรศการ การจัดสัมมนา อภิปราย ฯลฯ

(4) เนื้อหาสาระข่าวสารความรู้ ประกอบด้วย ข้อมูล ข้อมูลผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่น อัตลักษณ์ของชุมชน แผนชุมชน โครงการกิจกรรม ฯลฯ ข่าวสาร (สารสนเทศ) ได้แก่ สารสนเทศชุมชน 13 องค์ประกอบ คือ ประวัติหมู่บ้าน แผนที่ตั้ง ลักษณะภูมิประเทศ (ภูมิอากาศ/ฤดูกาล) ลักษณะของประชากร (อัตราความหนาแน่น/โครงสร้างประชากร) ลักษณะการประกอบอาชีพของชุมชน (เกษตร/อุตสาหกรรม/รับจ้าง ฯลฯ) ผลิตภัณฑ์มวลรวมของหมู่บ้าน ผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจของหมู่บ้านศิลปะ/วัฒนธรรม/ภูมิปัญญาของหมู่บ้าน สถานที่ท่องเที่ยว/สถานที่บริการ การคมนาคม (การเดินทางไปยังหมู่บ้าน) ประเพณี/เทศกาลประจำปี ทักษะ/ฝีมือ/แรงงานของหมู่บ้านอื่น ๆ ข่าวสารเพื่อชีวิต ข่าวสารเพื่อการพัฒนาหมู่บ้านความรู้ ได้แก่ ความรู้

ด้านวัฒนธรรม การประกอบอาชีพ/ผลิตภัณฑ์ชุมชน องค์ความรู้ที่ชุมชนต้องการ เพื่อค้นหาอัตลักษณ์ชุมชน ความรู้ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน ความรู้ข่าวสารจากภายนอก

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเบื้องต้น พบว่าศูนย์การเรียนรู้ผ้าข้อมคราม มีทั้งหมดจำนวน 4 แห่ง และศูนย์คราม 1 แห่ง ซึ่งนำเสนอรายละเอียด ดังนี้

1) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนผ้าข้อมคราม บ้านคอนกอย จังหวัดสกลนคร ประวัติความเป็นมาของบ้านคอนกอย อพยพมาจากฝั่งลาว เพื่อมาตั้งรกรากที่บ้านคอนกอย มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์ของตนเองคือลาย “นกกนางแอ่น” ซึ่งพัฒนามาจากการสังเกตเห็นนกกนางแอ่นบินมาเป็นฝูงจนเกิดจินตนาการพัฒนาเป็นลวดลายมัดหมี่ข้อมครามที่สวยงาม

ปัจจุบันศูนย์การเรียนรู้ชุมชนผ้าข้อมครามบ้านคอนกอย ตั้งอยู่เลขที่ 58 หมู่ที่ 2 บ้านคอนกอย ตำบลสว่าง อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร เป็นกลุ่มที่ก่อตั้งมาเมื่อปี 2546 จากสมาชิกเพียง 9 คน โดยแรกเริ่ม มีการข้อมผ้าครามแล้วนำมาทอเป็นผืนตัดเย็บเพื่อสวมใส่เท่านั้น มีคุณแม่ถวิล อุปรี เป็นประธานกลุ่ม ปัจจุบันมีสมาชิก 45 คนต่อมา มีการตั้งกลุ่มกันขึ้น เพื่อจำหน่ายเป็นผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ก่อนที่จะพัฒนาให้มีความสวยงาม มีการมัดหมี่เหมือนกับผ้าไหม และตัดเป็นชุด กลุ่มได้จดทะเบียนเป็นสินค้า OTOP เมื่อปี 2549 และได้รับการคัดสรรเป็นสินค้าระดับ 5 ดาว ของจังหวัดสกลนคร ข้อสำคัญของผ้าข้อมคราม คือ ใช้วัสดุธรรมชาติ ไม่มีสารเคมี สีไม่ตก ลวดลายสวยงาม การผลิตก็ใช้วัสดุที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ใบคราม จี๊ดเถ้า และเปลือกไม้ คนในชุมชนส่วนใหญ่ มีอาชีพและรายได้จากการทอผ้าคราม เป็นอาชีพเสริมหลังการทำนา มีการสืบทอดการผลิตผ้าข้อมครามจากรุ่นสู่รุ่น ศูนย์การเรียนรู้ผ้าข้อมครามบ้านคอนกอยเป็นสถานที่ทำงานของสมาชิกกลุ่มที่มาทำงานตั้งแต่กระบวนการต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ เมื่อเก็บเกี่ยวใบครามแล้วนำมาหมักผ่านกระบวนการทำเป็นเนื้อครามจนไปสู่กรรมวิธีการข้อมคราม ก่อหม้อ (หม้อต้ม) น้ำครามข้อมครามเส้นใยฝ้าย มัดลาย ออกแบบลาย ถักทอ (กี่) ตัดเย็บ ออกมาเป็นผ้าข้อมครามผืนงาม นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ให้บุตรหลานและบุคคลทั่วไปได้เข้ามาศึกษา แลกเปลี่ยน เรียนรู้การทำผ้าข้อมครามตั้งแต่กระบวนการต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ดังเช่น ในปี 2560 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท) และกลุ่มพันธมิตร จัดทำโครงการผู้หญิงเที่ยวไทย 2017 ได้นำสมาชิกมาเรียนรู้วิถีชีวิตและภูมิปัญญาผ้าข้อมครามที่ศูนย์การเรียนรู้ผ้าข้อมครามบ้านคอนกอย

2) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนผ้าข้อมคราม บ้านถ้ำเต่า จังหวัดสกลนคร ประวัติความเป็นมาของชาวบ้านถ้ำเต่าอพยพมาจากฝั่งลาวและได้นำเมล็ดครามมาด้วย โดยคุณยายป้าน คุณบุราณ เป็นผู้นำมาและสืบทอดการทอผ้าข้อมครามให้กับลูกหลานในหมู่บ้าน การทอผ้าข้อมครามในอดีตจะทำสีครามและข้อมผ้าครามเพื่อใช้ในการนุ่งห่ม

โดยมีการปลูกต้นครามบริเวณหัวไร่ปลายนา ต่อมาเมื่อปี 2541 ได้มีการรวมกลุ่มกันทำ โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลสามัคคีพัฒนา และการให้คำแนะนำการบริหารจัดการกลุ่มโดยเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน มีสมาชิกก่อตั้งทั้งหมด 46 คน มีพื้นที่ปลูกครามในที่สาธารณะหมู่บ้าน จำนวน 49 ไร่ 2 งาน มีการส่งเสริมให้มีการสวมใส่ผ้าที่ย้อมด้วยสีธรรมชาติ ทำให้กลุ่มได้ขยายผลการทอผ้าด้วยครามอีก 3 หมู่บ้าน คือ บ้านโนนจำปา หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 10 และบ้านสามัคคีพัฒนา หมู่ที่ 9 ผ้าทอย้อมครามบ้านถ้ำเต่า และได้รับคัดเลือกเป็นผลิตภัณฑ์ตามโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งหมู่บ้านนี้มีจุดเด่นตรงที่ปลูกต้นครามเอง ตีครามเอง แล้วยังขายน้ำครามให้กับหลายจังหวัดในภาคเหนือที่ทำเสื้อหม้อฮ่อม แกรมทอผ้าฝ้ายเองอีกด้วย ทำให้ขายผ้าฝ้ายย้อมครามได้ในราคากันเอง นอกจากนี้กลุ่มสตรีผ้าย้อมครามบ้านถ้ำเต่ายังได้จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ผ้าย้อมครามของกลุ่มเพื่อให้เป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนและพัฒนาผ้าย้อมครามให้ได้มาตรฐานเพื่อให้ลูกหลานและบุคคลทั่วไปได้แลกเปลี่ยน เรียนรู้จากกระบวนการจริง โดยที่ทำการศูนย์มีการจำลองกระบวนการขั้นตอนการผลิตผ้าย้อมครามตั้งแต่กระบวนการต้นน้ำ จนกระทั่งถึงปลายน้ำ และมีหลักสูตรอบรมการทำผ้าย้อมครามอย่างง่าย ดังตัวอย่างที่องค์การการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้นำบุคลากรมาอบรมการทำผ้าย้อมคราม ณ ศูนย์การเรียนรู้ฯ และสามารถสร้างรายได้ให้กับสมาชิกกลุ่มจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมคราม เป็นต้น

3) ศูนย์แสดงผลิตภัณฑ์ ผ้ามัดหมี่ย้อมคราม บ้านดงยางพรพิบูลย์ จังหวัดอุดรธานี

ประวัติความเป็นมา เดิมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านดงยางพรพิบูลย์ หมู่ที่ 4 ตำบล บ้านแดง จัดตั้งเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2525 มีสมาชิกเริ่มจัดตั้ง 27 คน ปัจจุบันมีสมาชิกกลุ่มทอผ้า เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 75 คน มีที่ทำการกลุ่มตั้งอยู่ที่ “ศูนย์แสดงผลิตภัณฑ์ ผ้ามัดหมี่ย้อมคราม” หมู่ที่ 15 ตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี สมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา อาชีพเสริมเพิ่มรายได้ คือ หัตถกรรมสิ่งทอจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามธรรมชาติ ซึ่งได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญามาจากบรรพบุรุษ ปัจจุบันชาวบ้านได้รวมกลุ่มกันผลิตสินค้าแล้วนำมาจัดจำหน่ายที่ศูนย์แสดงผลิตภัณฑ์ผ้ามัดหมี่ย้อมคราม ซึ่งตั้งอยู่บ้านเลขที่ 2 หมู่ 15 บ้านพรพิบูลย์ ตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ลักษณะของศูนย์ฯ เป็นศูนย์กลางในการรวมกลุ่มกันประกอบกิจกรรมผ้าย้อมคราม ตั้งแต่การจำลองกระบวนการผลิตผ้าย้อมคราม มีวัสดุอุปกรณ์ของจริงจัดแสดง และมีการจัดเก็บเป็นลวดลายผ้าโดยจัดทำเป็นสมุดรวบรวมที่เป็นระบบ และจัดอบรมให้กับลูกหลาน หรือบุคคลทั่วไปที่สนใจทำผ้าย้อมคราม

4) ศูนย์การเรียนรู้ผ้าจากเมืองลองและการย้อมผ้าสีครามธรรมชาติ ตำบล หัวทุ่ง ม.9 บ้านไผ่ล้อมพัฒนา ตำบลหัวทุ่ง อำเภอลอง จังหวัดแพร่ จัดเป็นพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ที่อนุรักษ์การทำผ้าจากย้อมด้วยสีครามธรรมชาติ ผ้าจากเมืองลองเป็นศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของ อำเภอลอง จังหวัดแพร่ ที่สืบสานกันมาหลายร้อยปี ครูประนอม ทาแบ่ง ศิลปินแห่งชาติ ปีพ.ศ. 2537 เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งศูนย์เรียนรู้ผ้าจากเมืองลองและการย้อมผ้าสีครามธรรมชาติ ก่อตั้งวันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการยกระดับ การผลิตผ้าทอพื้นบ้านย้อมสีครามธรรมชาติให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น รวมถึงเพื่อเป็นแหล่งให้บริการ เผยแพร่ ข้อมูลและองค์ความรู้เรื่องการผลิตผ้าทอพื้นบ้าน ผ้าจากเมืองลองและการย้อมสีธรรมชาติ อย่างครบวงจร ศูนย์การเรียนรู้ฯ แบ่งออกเป็น 3 ส่วนได้แก่ ส่วนที่ 1 โรงย้อมผ้าสีครามธรรมชาติ แหล่งการเรียนรู้กระบวนการย้อมสีธรรมชาติ โดยเฉพาะสีคราม ตั้งแต่พรรณไม้ย้อมสี การผลิตเนื้อคราม การก่อกหม้อครามและการย้อม ส่วนที่ 2 สวนเก็บหมัก แหล่งเรียนรู้พรรณไม้ย้อมสีธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้พันธุ์ไม้ย้อมสีธรรมชาติ ได้รวบรวมพรรณไม้ย้อมสีกว่า 40 ชนิด รวมทั้งสมุนไพร พื้นบ้านที่มีประโยชน์อีกหลายชนิด และส่วนที่ 3 ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์และพิพิธภัณฑ์ผ้าจากเมือง ลอง แหล่งรวบรวมและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม สาธิตกระบวนการผลิตผ้าจากและมีการจัดแสดง ผ้าจากเมืองลองและผ้าทอโบราณในพิพิธภัณฑ์

5) ศูนย์คราม สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร มีพันธกิจสนับสนุนการทำวิจัยและบริการวิชาการ ด้านครามตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทาง สร้างเครือข่าย งานวิจัยและบริการวิชาการด้านครามกับสถาบันการศึกษา หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและนานาชาติ เผยแพร่องค์ความรู้ด้านคราม เพราะผ้าย้อมครามเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชน ท้องถิ่นสกลนครที่เกิดจากการตั้งสมมุติฐานมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ เกือบทุกครัวเรือนในสมัย อดีตจะผลิตผ้าย้อมครามใช้เอง ด้วยคุณลักษณะสีสวย ไม่ตกสี หาง่าย แต่ด้วยการเปลี่ยนแปลง ของยุคสมัยที่มีผ้าสมัยใหม่ผลิตด้วยระบบอุตสาหกรรม เน้นความสะดวก รวดเร็ว ราคาถูก สีสวย ลวดลายแปลกตา จนทำให้ผ้าย้อมครามได้รับความนิยมจนถึงปัจจุบัน จากการดำเนินงานเกือบ 10 ปี ได้ส่งสมองค์ความรู้ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ และภูมิปัญญาการผลิตผ้าย้อมครามมีการจัดตั้งศูนย์ ครามขึ้นในปี พ.ศ. 2550 ทำให้เกิดศูนย์ครามขึ้น ซึ่งตั้งอยู่ภายในอาคารศูนย์วิทยาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อเป็นศูนย์วิจัยและบริการวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับคราม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ทั้งทางวิชาการและภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านคราม และเพื่อเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา วิถีชุมชนของกลุ่มผู้ผลิตผ้าย้อมครามแก่แวดวงวิชาการ และสาธารณชน การพัฒนาผลงานวิจัยและบริการวิชาการด้านครามในพื้นที่ ซึ่งมีส่วนสำคัญ ในการพัฒนากลุ่มผู้ผลิตผ้าย้อมครามให้มีรายได้ สามารถพึ่งพาตนเอง สร้างงาน สร้างอาชีพให้กับ

ชุมชนในจังหวัดสกลนครอย่างมากมาย ทั้งนี้มหาวิทยาลัยได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ชุมชนได้ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการกลุ่ม โดยให้เน้นคุณภาพ ไม่เน้นปริมาณ ตามกำลังความสามารถ และผลิตด้วยวิถีภูมิปัญญา จึงทำให้ชุมชนอยู่อย่างมีความสุข พออยู่ พอกิน นอกจากนี้ยังมีนโยบายให้ศูนย์ครามสนับสนุน ส่งเสริมการสร้างมาตรฐานผ้าฮ่อมคราม โดยเป็น คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการทำงานของผู้ผลิต/ผู้ประกอบการที่ใช้ตราสินค้าบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ผ้าครามธรรมชาติสกลนคร (GI) และร่วมสนับสนุนให้ผลิตภัณฑ์ผ้าฮ่อมคราม เป็นผลิตภัณฑ์ทางภูมิปัญญาที่ได้รับการรับรองจากสหภาพการค้าโลก (WCC) ตลอดจนสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งในจังหวัดและนอกจังหวัด เพื่อการพัฒนาและยกระดับการผลิตผ้าฮ่อมคราม ให้เป็นศูนย์กลางแห่งอาเซียน ควบคู่ไปกับการพัฒนาชุมชนในกลุ่มจังหวัด (สกลนคร นครพนม มุกดาหาร) ให้เป็นต้นแบบของ “ชุมชนครามและสิทธรมชาติ เสมือนพิพิธภัณฑที่มีชีวิต” เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน สืบไป

จากข้อมูลแหล่งสารสนเทศผ้าฮ่อมครามในประเทศไทย แสดงให้เห็นว่า รัฐบาลได้ส่งเสริม สนับสนุนการผลิตผ้าฮ่อมครามและส่งผลให้ผ้าฮ่อมครามได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ได้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้ สินค้าผ้าฮ่อมครามสามารถสร้างรายได้เป็นกอบเป็นกำให้กับกลุ่มผู้ผลิตผ้าฮ่อมคราม โดยการจัดจำหน่ายทั้งในตลาดในประเทศและตลาดต่างประเทศ และพยายามพัฒนาสินค้าผ้าฮ่อมครามให้ได้ คุณภาพและตรงกับความต้องการของผู้บริโภค เช่น สำนักส่งเสริมเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ ได้จัดทำหลักเกณฑ์เพื่อรับรองสินค้าผ้าฮ่อมครามจากธรรมชาติของจังหวัดสกลนครให้ได้รับตรา สินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI: Geography Indicator)

3.3 แหล่งบริการสารสนเทศผ้าฮ่อมครามในต่างประเทศ

จากการสำรวจวรรณกรรมเกี่ยวกับแหล่งสารสนเทศผ้าฮ่อมครามที่ให้บริการ ในต่างประเทศนั้น พบว่า มีแหล่งสารสนเทศที่ให้ความรู้เกี่ยวกับผ้าฮ่อมครามในหลายรูปแบบ ทั้งในรูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศ อาทิ หนังสือ บทความวารสาร ภาพยนตร์สารคดี และเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่รวบรวมและบันทึกความรู้เกี่ยวกับผ้าฮ่อมครามในแง่มุมของประวัติศาสตร์ ของผ้าฮ่อมครามขั้นตอนการผลิต นวัตกรรมเพื่อพัฒนาผ้าฮ่อมครามให้มีคุณสมบัติพิเศษ อาทิ ความสามารถในการป้องกันรังสียูวี เป็นต้น การออกแบบลวดลายผ้า รวมถึง แนวทางการนำ ผ้าฮ่อมครามไปใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อสร้างมูลค่าให้กับผ้าฮ่อมคราม

นอกจากแหล่งสารสนเทศที่อยู่ในรูปของทรัพยากรสารสนเทศแล้ว ยังพบว่า แหล่งสารสนเทศผ้าข้อมครามในต่างประเทศ ยังปรากฏในรูปแบบของตัวบุคคล อาทิ ศิลปิน และ ผู้ผลิตผ้าข้อมครามในแต่ละท้องถิ่น อาทิ ศิลปินผู้ออกแบบผ้าข้อมครามในประเทศสหรัฐอเมริกา ในจอร์เจียและ ประเทศญี่ปุ่น

อย่างไรก็ตาม ในส่วนของแหล่งสารสนเทศผ้าข้อมครามในลักษณะของสถาบัน หรือ องค์กรสารสนเทศที่ทำหน้าที่ในฐานะผู้จัดเก็บและให้บริการความรู้เกี่ยวกับผ้าข้อมคราม โดยตรงนั้น พบว่า ปรากฏในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์เกี่ยวกับศิลปะและการออกแบบ อาทิ Victoria and Albert Museum ประเทศอังกฤษ และในรูปแบบของชุมชนหรือร้านขายผลิตภัณฑ์ผ้าข้อมคราม ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับผ้าข้อมครามผ่านการบริการการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ หรือคอร์สระยะสั้น (Workshop) ซึ่งเป็นรูปแบบการให้ความรู้เกี่ยวกับผ้าข้อมครามที่พบได้อย่างแพร่หลายในประเทศ ญี่ปุ่น จังหวัดโทกุชิมะ โดยเปิดโอกาสให้ผู้สนใจสามารถศึกษาและลงมือปฏิบัติเกี่ยวกับกรรมวิธีการข้อมครามด้วยตนเองโดยมีค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ ยังพบแหล่งสารสนเทศในรูปแบบของบริษัท ห้างร้านที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการจำหน่ายผ้าข้อมครามหรือวัตถุดิบที่ใช้ในการข้อมผ้า จากสี่ธรรมชาติ รวมถึงองค์กรธุรกิจเพื่อสังคมที่มุ่งส่งเสริมการผลิตสินค้าหัตถกรรมในท้องถิ่น โดยมีการจัดทำเป็นเอกสาร สื่อเสียง และ สื่อวิดีโอ เผยแพร่บนเว็บไซต์ของบริษัท ตลอดจน รายการรวบรวมเว็บไซต์เพื่อให้บริการความรู้เกี่ยวกับผ้าข้อมครามตั้งแต่กรรมวิธีการผลิตกรรม กระบวนการการข้อมสี เป็นต้น ตัวอย่างของแหล่งสารสนเทศผ้าข้อมครามในต่างประเทศ มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.3.1 พิพิธภัณฑ์

1) *The Little Indigo Museum* ตั้งอยู่ที่ กรุงเกียวโต ก่อตั้ง โดยศิลปินชาวญี่ปุ่น อิโรยูกิ ซินโด ในปี พ.ศ. 2548 เพื่อรวบรวมและจัดแสดงสิ่งทอจากผ้าข้อมครามทั่วโลกทั้งในเอเชีย ยุโรป แอฟริกา และอเมริกากลาง และมีการให้บริการการอบรมระยะสั้นเกี่ยวกับการทำผ้าข้อมคราม แบบดั้งเดิมของญี่ปุ่น

2) *House of Aizumi: History Museum Indigo; Ai No Yakata* เป็นพิพิธภัณฑ์ ครามและผ้าข้อมคราม ตั้งอยู่ที่เมือง Aizumi เขต Tokushima ซึ่งเป็นเขตเพาะปลูกและผลิตผ้าข้อม ครามที่เก่าแก่และมีชื่อเสียงของญี่ปุ่น พิพิธภัณฑ์แห่งนี้รวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับการผลิตคราม โดยจัดแสดงด้วยการใช้รูปปั้นและหุ่นจำลองเพื่อให้ผู้ชมเข้าใจขั้นตอนการปลูกและการผลิต สีครามแบบดั้งเดิม รวมถึงกรรมวิธีและเทคนิคการมัดข้อมของญี่ปุ่นที่นำมาใช้ในการผลิตผ้าข้อม คราม อาทิ เทคนิคแบบชิโบริ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เข้าชมสามารถทดลองทำผ้าข้อมครามได้ด้วย

ตนเอง นอกจากนี้ภายในพิพิธภัณฑ์ได้จัดแสดงชิ้นงานสิ่งทอ และ กิโมโนที่ทำจากผ้าย้อมครามซึ่งมีอายุกว่า 100 ปี

3) *Victoria and Albert Museum* ตั้งอยู่ที่กรุงลอนดอนเป็นพิพิธภัณฑ์ศิลปะและการออกแบบ โดยจัดแสดงผลงานศิลปะและการออกแบบทั้งของประเทศอังกฤษและระดับนานาชาติ รวมถึงการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศเกี่ยวกับการออกแบบและความคิดสร้างสรรค์ต่าง ๆ โดยเฉพาะ The Clothworker' Centre ที่ให้บริการทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับผ้า เครื่องนุ่งห่ม และการออกแบบทั้งในรูปแบบของวัสดุจริง รวมถึงวัสดุอุปกรณ์และชิ้นงานที่เกี่ยวข้องกับการย้อมคราม หนังสือ และฐานข้อมูล

4) *Auckland Museum* ประเทศนิวซีแลนด์ให้บริการส่วนแสดงชิ้นงานที่เกี่ยวกับการย้อมครามทางออนไลน์ ผ่านเว็บไซต์ของพิพิธภัณฑ์ และให้ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคราม การย้อมคราม และประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการค้าผ้าย้อมคราม คู่มือข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่

<http://www.aucklandmuseum.com/collections-research/collections/topics/indigo>

5) *Seattle Art Museum* ได้มีการจัดแสดงนิทรรศการ MOOD INDIGO: Textiles from around the world ซึ่งได้จัดทำนิทรรศการออนไลน์ให้บริการบนเว็บไซต์ของพิพิธภัณฑ์ ซึ่งนอกจากจะให้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคราม และข้อมูลเกี่ยวกับผ้าย้อมคราม และการใช้ครามผ่านชิ้นงานศิลปะจากทั่วโลกแล้วทางพิพิธภัณฑ์ได้จัดทำรายการบรรณานุกรม และ รายการทรัพยากรสารสนเทศเกี่ยวกับการย้อมครามเพื่อให้ผู้ที่สนใจสามารถนำไปใช้ในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมได้โดยสะดวก สามารถดูเพิ่มเติมได้ที่

<http://indigo.site.seattleartmuseum.org/>

3.3.2 กลุ่มบุคคล

BUAISOU คือ กลุ่มศิลปินญี่ปุ่นจำนวน 4 คน จากเมือง Tokushima ที่ต้องการสืบทอดและต่อยอดเทคนิคการย้อมครามแบบ Jigoku date ซึ่งเป็นเทคนิคแบบดั้งเดิมที่จะทำให้สีครามที่ได้เข้มสวย ทนทาน รวมถึงเพื่ออนุรักษ์การปลูกและการผลิตครามพันธุ์ Sukumo ซึ่งเป็นพันธุ์ครามท้องถิ่นของเขตโทคุชิม่า โดยกลุ่มดังกล่าวได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ซึ่งทำจากผ้าย้อมครามที่มีความร่วมสมัย สามารถใช้งานได้ในชีวิตประจำวัน เพื่อจัดจำหน่าย และการจัดคอร์สอบรมระยะสั้นเกี่ยวกับการย้อมคราม โดยทางกลุ่มได้จัดทำเว็บไซต์ของกลุ่ม เพื่อประชาสัมพันธ์และให้ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการปลูกครามและการผลิตคราม และในปี พ.ศ. 2555 กลุ่มได้เข้าเป็นสมาชิกของ Kamiita-cho economic development projects โครงการเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่น

3.3.3 วารสารออนไลน์

1) Hand/Eye Magazine: World Craft Culture เป็นวารสารออนไลน์มุ่งนำเสนอ บทความเกี่ยวกับศิลปิน ผู้ออกแบบ ผลงานสร้างสรรค์ และงานหัตถกรรม ซึ่งรวมถึงผลิตภัณฑ์ผ้า ย้อมสีจากธรรมชาติ และผ้าย้อมครามจากทั่วโลก เนื้อหาของบทความสะท้อนถึงกรรมวิธี เทคนิค การผลิตผ้าในวิธีต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไปตามภูมิประเทศและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ พร้อม ภาพประกอบสวยงามที่สามารถนำมาใช้ในการศึกษาหรือเป็นแนวทางต่อยอด เพื่อออกแบบ ผลิตภัณฑ์ได้

2) Turkey Red Journal วารสารออนไลน์ ออกปีละ 2 ฉบับ โดยมุ่งนำเสนอ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการย้อมสีธรรมชาติ อาทิ ความรู้ทั่วไป เทคนิคการย้อมผ้า การออกแบบลายผ้า และข่าวสารเกี่ยวกับการประชุมสัมมนา รวมถึงธุรกิจ โครงการริเริ่มเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ และการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติ

3.3.4 เว็บไซต์

1) www.asiantextilestudies.com จัดทำโดย David and Sue Richardson ให้บริการ เนื้อหาเกี่ยวกับการทอผ้าแบบดั้งเดิมด้วยมือ โดยเฉพาะเทคนิคการทอผ้าแบบอิน โดนีเซียตะวันออก และความรู้เกี่ยวกับสีย้อมจากธรรมชาติ ตั้งแต่ประวัติ ความรู้พื้นฐาน คุณสมบัติทางเคมีของสี ธรรมชาติต่าง ๆ รวมถึงคราม ภายใต้อุตสาหกรรมผู้เขียนได้ให้ข้อมูลบรรณานุกรมของสื่อ ที่เกี่ยวข้อง และใช้ในการเขียนบทความเพื่อให้ผู้ที่สนใจนำไปใช้ในการสืบค้นเพื่อศึกษาเพิ่มเติมได้

2) www.clothroads.com เป็นเว็บไซต์ที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นพื้นที่ในการซื้อขาย วัตถุดิบและผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือและผ้าย้อมสีจากธรรมชาติที่จัดทำโดยช่างฝีมือท้องถิ่น ในประเทศที่กำลังพัฒนา อาทิ เปรู อินเดีย บังกลาเทศ ในลักษณะขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) โดยให้บริการเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการผลิตผ้าในท้องถิ่นต่างๆ และรวบรวม เว็บไซต์ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษากับเทคนิคการทอผ้าด้วยมือ ชนิดของสีธรรมชาติและ เทคนิคการย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ

3) www.schooloftextiles.com เป็นเว็บไซต์ที่ให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับชั้นเรียน และคอร์สระยะสั้นเกี่ยวกับการผลิตผ้าทอมือ และการย้อมสีธรรมชาติ เป็นโครงการส่วนหนึ่งของ Maiwa Foundation และ Maiwa Handprints ประเทศแคนาดา ซึ่งเป็นผู้ผลิตวิดีโอสารคดีเกี่ยวกับ คราม เรื่อง Indigo: A World of Blue โดยในเว็บไซต์ มุ่งนำเสนอเนื้อหา เพื่อส่งเสริมและ ให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการและช่างฝีมือท้องถิ่น และผู้ที่สนใจเกี่ยวกับการผลิตและออกแบบผ้าทอมือ และการย้อมสีธรรมชาติ ในการผลิตผ้าและผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับแฟชั่นและความต้องการ ของตลาด รวมถึงอนุรักษ์ศิลปะการผลิตผ้าแบบดั้งเดิม โดยในเว็บไซต์ได้บริการไฟล์วิดีโอที่ให้

ความรู้เกี่ยวกับทอผ้าและการย้อมสีธรรมชาติ รวมถึงการย้อมครามให้ผู้สนใจได้ศึกษาด้วยตนเอง

3.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านผ้าย้อมคราม

3.4.1 กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบในการดำเนินกิจการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในประเทศไทย เพื่อพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นของประเทศไทยให้ได้มาตรฐาน ส่งเสริมให้เป็นสินค้าเพื่อส่งออกในระดับนานาชาติ และสามารถแข่งขันนานาชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อจัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์ มาตรการในการส่งเสริมและแนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เพื่อเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน รับผิดชอบงานที่เกี่ยวกับกิจการของคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และคณะกรรมการอื่น ๆ ตามที่พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 กำหนดเพื่อให้การส่งเสริมกิจการวิสาหกิจชุมชนมีความเป็นเอกภาพ ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน และเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ส่งเสริมและพัฒนาการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การท่องเที่ยวของชุมชน ให้มีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ และยกระดับการพัฒนาไปสู่กิจการในระดับที่สูงขึ้น ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างวิสาหกิจชุมชน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเข้มแข็งและมั่นคงในการดำเนินกิจการอย่างครบวงจร และเป็นศูนย์กลางการจดทะเบียน ข้อมูลการจดทะเบียน และสารสนเทศวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

3.4.2 สำนักส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชนกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำในการส่งเสริมศักยภาพของผู้นำชุมชน องค์กรชุมชนและเครือข่ายขององค์กรชุมชนในการบริหารจัดการชุมชน การส่งเสริม กระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชน การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในระดับอำเภอ ตำบล หมู่บ้านทั้งในด้านวิชาการและการปฏิบัติงานประสานงานและปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน ผู้นำชุมชน อาสาสมัคร องค์กรชุมชนและเครือข่ายขององค์กรชุมชนจัดทำศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชุมชน ระดับอำเภอ จัดเก็บและหรือประสาน การจัดเก็บข้อมูลเพื่อการพัฒนาชุมชนรวบรวมและทำแผนงาน/โครงการของอำเภอในส่วนที่เกี่ยวข้องตลอดจนให้คำปรึกษาแนะนำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและให้บริการ องค์กรชุมชนและเครือข่ายขององค์กรชุมชนในการบริหารและดำเนินงานเกี่ยวกับระบบ ข้อมูลและแผนงาน/โครงการ นอกจากนี้ ยังมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานสารบัญชานุกรการทั่วไปงานการเจ้าหน้าที่ งานงบประมาณการเงินและบัญชี งานประชาสัมพันธ์และปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้องตามที่ได้รับมอบหมายและมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.4.3 สำนักงานจังหวัดสกลนคร ได้กำหนดนโยบาย ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าข้อมครามของดีเมืองสกลนคร โดยจัดสรรงบประมาณในการทำโครงการบูรณาการให้สถาบันการศึกษาเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ผ้าข้อมคราม เช่น โครงการบูรณาการพัฒนาจังหวัดสกลนคร ที่เปิดโอกาสหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัดสกลนครได้นำเสนอโครงการพัฒนาจังหวัดสกลนครครบวงจร เช่น โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสกลนคร โครงการโฮมสเตย์ผ้า ข้อมคราม เป็นต้น นอกจากนี้ยังจัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาดผลิตภัณฑ์จากผ้าข้อมครามให้ได้มาตรฐาน เช่น จัดกิจกรรมถนนผ้าครามในช่วงวันเสาร์ อาทิตย์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 เพื่อเป็นแหล่งรวมผลิตภัณฑ์ครามให้ลูกค้า ประชาชนได้เลือกซื้อผ้าข้อมครามจากผู้ผลิตโดยตรง และเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ผลิตครามได้มีตลาดในการจัดจำหน่ายโดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง

3.4.4 ศูนย์คราม สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อเป็นศูนย์วิจัยและบริการวิชาการที่เกี่ยวข้องกับคราม แลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ทั้งทางวิชาการและภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านครามและเพื่อเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา วิถีชุมชนของกลุ่มผู้ผลิตผ้าข้อมครามแก่แวดวงวิชาการและสาธารณชน มีภารกิจในการสนับสนุนการทำวิจัยและบริการวิชาการด้านครามตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทาง สร้างเครือข่ายงานวิจัยและบริการวิชาการด้านครามกับสถาบันการศึกษาหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและนานาชาติ เผยแพร่องค์ความรู้ด้านคราม

ผ้าข้อมครามเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนท้องถิ่นสกลนครที่เกิดจากการสั่งสมภูมิปัญญามาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ เกือบทุกครัวเรือนในสมัยอดีตจะผลิตผ้าข้อมครามใช้เองด้วยคุณลักษณะสีสวย ไม่ตกสี หาง่าย แต่ด้วยการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยที่มีผ้าสมัยใหม่ผลิตด้วยระบบอุตสาหกรรม เน้นความสะดวก รวดเร็ว ราคาถูก สีสวย ลวดลายแปลกตา ทำให้ความนิยมของผ้าข้อมครามเริ่มลดน้อยลงไปเรื่อย ๆ และกำลังจะสูญหายไปจากชุมชน จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2540 ได้ดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับครามอย่างจริงจังเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้จากผลงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง ขยายผลจากนักวิจัย ช่างข้อม ไปสู่นักศึกษาและคนทั่วไป จนทำให้ผ้าข้อมครามกลับมาได้รับความนิยมจนถึงปัจจุบัน และเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์และภูมิปัญญาการผลิตผ้าข้อมคราม และได้จัดตั้งศูนย์ครามขึ้นในปี พ.ศ. 2550 การพัฒนาผลงานวิจัยและบริการวิชาการด้านครามในพื้นที่ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการพัฒนากลุ่มผู้ผลิตผ้าข้อมครามให้มีรายได้ สามารถพึ่งพาตนเอง สร้างงาน สร้างอาชีพให้กับชุมชนในจังหวัดสกลนครอย่างมากมาย ทั้งนี้มหาวิทยาลัยได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ชุมชนได้ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการกลุ่ม โดยให้เน้นคุณภาพ ไม่เน้นปริมาณ ตามกำลังความสามารถ และผลิตด้วยวิถีภูมิปัญญา จึงทำให้ชุมชนอยู่อย่างมีความสุข พออยู่ พอกิน มหาวิทยาลัยราชภัฏ

สกลนครยังมีนโยบายให้ศูนย์ครามสนับสนุน ส่งเสริมการสร้างมาตรฐานผ้าข้อมคราม โดยเป็นคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการทำงานของผู้ผลิต/ผู้ประกอบการที่ขอใช้ตราสินค้าบั้งชี ทางภูมิศาสตร์ผ้าครามธรรมชาติสกลนคร (GI) และร่วมสนับสนุนให้ผลิตภัณฑ์ผ้าข้อมคราม เป็นผลิตภัณฑ์ทางภูมิปัญญาที่ได้รับการรับรองจากสภาหัตถกรรมโลก (WCC) ตลอดจนสร้างความร่วมมือกับหน่วยงาน ทั้งในจังหวัดและนอกจังหวัด เพื่อการพัฒนาและยกระดับการผลิตผ้าข้อมคราม ให้เป็นศูนย์กลางแห่งอาเซียน ควบคู่ไปกับการพัฒนาชุมชนในกลุ่มจังหวัด (สกลนคร นครพนม มุกดาหาร) ให้เป็นต้นแบบของ “ชุมชนครามและสี่ธรรมชาติ เสมือนพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต” เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน สืบไป

3.4.5 กองบริหารการวิจัยและบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติจังหวัดสกลนคร มีพันธกิจด้านงานวิจัยและบริการวิชาการ โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง เป็นที่พึ่งของชุมชน ควบคู่กับการสร้างองค์ความรู้ ให้เป็นที่ยอมรับในระดับภูมิภาค ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก มหาวิทยาลัยในการสนับสนุนดำเนินการด้านคราม เช่น จังหวัดสกลนคร สภาอุตสาหกรรมจังหวัดสกลนคร ศูนย์ส่งเสริมสนับสนุนอุตสาหกรรมภาคที่ 5 จังหวัดขอนแก่นในการสนับสนุน ส่งเสริมการดำเนินเกี่ยวกับผ้าข้อมครามในระดับกลางน้ำ ปลายน้ำ หมายถึง การส่งเสริมการดำเนินการสำหรับผู้ประกอบการด้านคราม การส่งเสริมด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ส่งเสริมด้านการตลาดผ้าข้อมคราม เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริม จัดหาแหล่งทุนสำหรับงานวิจัยเกี่ยวกับผ้าข้อมครามของจังหวัดสกลนคร (วิเชียร มุสิก 2560) นอกจากนี้แล้ว มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สำนักพิพิธภัณฑ์และวัฒนธรรมการเกษตร ได้ดำเนินการเกี่ยวกับการรวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับผ้าไทยทุกประเภท และมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนการนำเสนอผ้าข้อมครามในพิพิธภัณฑ์ดังกล่าว

3.4.6 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร เป็นมหาวิทยาลัย

ที่เน้นการวิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นสกลนครเป็นภารกิจหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิปัญญาผ้าข้อมคราม และภูมิปัญญาด้านการเกษตร เช่น หมากเฒ่า หวาย โคขุนและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรจากสกลนคร ทุกประเภท ในปัจจุบันได้เปิดการเรียนการสอนโดยเน้นทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ การบริหารธุรกิจ เป็นต้น และมีสำนักวิจัยเป็นหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบภารกิจด้านวิจัยเพื่อพัฒนาและยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นสกลนคร ภารกิจเกี่ยวกับผ้าข้อมครามมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน เน้นการวิจัยและพัฒนา เพื่อยกระดับการเมล็ดพันธุ์คราม เมล็ดพันธุ์เส้นใยที่ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าข้อมครามให้ได้มาตรฐานและส่งเสริมให้ความรู้ จัดอบรม สัมมนาเกี่ยวกับการผลิต

และยกระดับผ้าอ้อมครามให้ได้มาตรฐานเป็นที่ต้องการของตลาดอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นการจัดการวิจัยเกี่ยวกับคราม ร่วมกันกับสถาบันการศึกษาในจังหวัดสกลนคร

3.4.7 คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีส่วนส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมครามโดยการร่วมมือกับสำนักส่งเสริมอุตสาหกรรมจังหวัดสกลนคร และนักวิจัยท้องถิ่นในจังหวัดสกลนคร โดยการจัดโครงการอบรม สัมมนาให้ความรู้แก่กลุ่มผู้ผลิตผ้าอ้อมครามเกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าอ้อมครามเพื่อยกระดับให้ได้มาตรฐาน และเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในประเทศและนานาชาติ เช่น การออกแบบลวดลายผ้าอ้อมครามสมัยใหม่ การพัฒนาเครื่องประดับตกแต่งบ้าน โรงแรม เช่น ผ้าปูโต๊ะ โคมไฟ แก้ว ไม้เท้า ที่ใช้ผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมครามในการผลิต เป็นต้น

3.4.8 สำนักพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) (BEDO) ร่วมกับหน่วยงานพันธมิตรที่มีความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ร่วมกันพัฒนาลายผ้าอ้อมคราม วิธีการย้อมผ้า และรูปแบบเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้คงงามและทรงคุณค่าสร้างมูลค่าเพิ่มและเพิ่มรายได้แก่ชุมชนจังหวัดสกลนคร สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ ได้ส่งเสริมสนับสนุนให้ผ้าอ้อมครามจังหวัดสกลนครได้รับการคุ้มครอง เป็นสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ผ้าครามธรรมชาติ สกลนคร (GI: SakonNakhon Natural Indigo Dyed Fabric) ผ้าอ้อมครามได้มีการพัฒนาไปมาก และได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากภาคเอกชนหลังจากได้มีการจัดกิจกรรมการพบกันระหว่างผู้ผลิตและผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการหลายรายให้ความสนใจผ้าอ้อมครามเพื่อแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ตามความถนัดและมีเนื้อผ้า ลวดลายแตกต่างกันตามประเภทของผลิตภัณฑ์ ปัจจุบันผ้าอ้อมครามจากวิสาหกิจชุมชน กลุ่มชาติ และวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าอ้อมครามบ้านอุนดง-หนองไขวาลย์ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร เป็นกลุ่มที่ได้รับตราสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ผ้าครามธรรมชาติสกลนคร

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องและรวบรวมงานวิจัยทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศนำเสนอใน 2 ประเด็น คือ งานวิจัยที่เกี่ยวกับผ้าอ้อมครามและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศ ผู้วิจัยนำเสนอรายละเอียด ดังต่อไปนี้

4.1 งานวิจัยด้านการจัดการสารสนเทศ

การศึกษา ค้นคว้างานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่าเป็นงานวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการจัดการสารสนเทศในองค์กร เพื่อศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดการสารสนเทศ สภาพ และปัญหาการจัดการสารสนเทศ ระเบียบวิธีวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน และเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสรุปและอภิปรายผล ปัญหาที่พบในการวิจัยส่วนใหญ่เป็นปัญหาด้านสารสนเทศที่ไม่เป็นปัจจุบัน และปัญหาในการบริหารจัดการ เกี่ยวกับองค์กรขาดนโยบายและการวางแผน การจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอ ส่วนปัจจัยสำคัญในการจัดการสารสนเทศ ได้แก่ กระบวนการจัดการสารสนเทศ เช่น การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และประมวลผล การเก็บรักษา และการนำเสนอ ร่องลงมา ได้แก่ การบริหารจัดการสารสนเทศ เช่น มีการกำหนดนโยบายและแผนให้ชัดเจน มีประสิทธิภาพ ทันสมัย และต้องมีบุคลากรที่มีทักษะความรู้เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศและการจัดการสารสนเทศ มีงบประมาณในการดำเนินงาน มีคู่มือ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน ซึ่งแบ่งการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศ ได้ดังนี้

4.1.1 การหาแนวทางการจัดการสารสนเทศในองค์กร ได้แก่ การศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการจัดการสารสนเทศคลังสะสมผ้าในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุบลราชธานี เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการสารสนเทศคลังสะสมผ้าในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุบลราชธานี และหาแนวทางการจัดการสารสนเทศคลังสะสมผ้าในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุบลราชธานี บุคลากรตำแหน่งภัณฑารักษ์มีภาระงานเยอะ จึงไม่สามารถค้นคว้า วิเคราะห์และปรับปรุงงาน ขาดความต่อเนื่อง ไม่มีมาตรฐานหรือกฎเกณฑ์ในการลงทะเบียนและขาดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการ ไม่มีการจัดทำฐานข้อมูล ขาดงบประมาณในการจัดการข้อมูลให้เป็นปัจจุบันและมีแนวทางในการจัดการสารสนเทศ คือ เพื่อให้เกิดการสืบค้น เข้าถึงและให้บริการ โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นคือ 1) การวิเคราะห์ห้องค์ประกอบที่จำเป็นของสารสนเทศคลังผ้า คือ การให้รายละเอียดที่จัดเก็บเพื่อขึ้นทะเบียน เช่น เลข ชื่อ อายุหรือยุคสมัย วัสดุ เทคนิค ขนาดแหล่งที่มา กลุ่มวัฒนธรรมผ้า สถานที่จัดเก็บ คำอธิบาย หมวดหมู่ เป็นต้น 2) แนวทางการบริการและเผยแพร่ เช่น จัดทำเป็นคู่มือ หนังสือ สื่อดิจิทัล 3) ส่งเสริมการใช้ เช่น เงินแบบประกวดผ้า ประกวดแต่งกาย เป็นต้น (วิศปัดย์ ชัยช่วย, 2558)

งานวิจัยเกี่ยวกับการหาแนวทางการพัฒนาการจัดการสารสนเทศประเภทห้องสมุดโรงเรียนในฝันของประเทศไทย พบว่าปัจจัยสำคัญในการจัดการสารสนเทศคือแผนงานการจัดการสารสนเทศ แหล่งเรียนรู้ส่วนใหญ่จัดกิจกรรมที่ชวนน้องอ่าน กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน คอมพิวเตอร์ต้องมีประสิทธิภาพสูงเพื่อรองรับการพัฒนาและเพิ่มบุคลากรด้านนี้ ควรมีเว็บไซต์ เพื่อเผยแพร่

สารสนเทศและกิจกรรมของห้องสมุด จัดระบบสารสนเทศให้เป็นห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ ได้มีรูปแบบและเพิ่มงบประมาณให้มากขึ้น (บุญญลักษณ์ ตำนานจิตร, 2557) และสุชาดา สุราษฎร์กุล (2553) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการจัดการสารสนเทศจดหมายเหตุในสถาบันอุดมศึกษา: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า มีการจัดเก็บทรัพยากร 3 ประเภทคือ เอกสารจดหมายเหตุ จดหมายเหตุโสดทัศน์ และสิ่งพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น แนวทางการจัดการจดหมายเหตุ มหาวิทยาลัยควรกำหนดนโยบายการจัดการจดหมายเหตุที่ชัดเจน ให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบ ซึ่งอาจเป็นหน่วยงานภายใต้สำนักวิทยบริการหรือเป็นหน่วยงานอิสระขึ้นตรงต่อมหาวิทยาลัย ให้ผู้ใช้เข้าถึงจดหมายเหตุได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณค่า ส่วนรูปแบบการบริหารจัดการใช้หลักการของคลังเก็บสารสนเทศระดับสถาบันและหลักการของหอเกียรติคุณ นอกจากนี้ประเภทของเอกสารจดหมายเหตุที่จัดเก็บเป็นทั้งเอกสารที่สิ้นกระแสการปฏิบัติงานและเอกสารปัจจุบันที่ยังอยู่ในกระแสการปฏิบัติงาน ซึ่งถูกประเมินแล้วว่ามีความสำคัญ การเก็บรักษา จำแนกเป็น 3 กลุ่ม คือ เอกสารที่เป็นลายลักษณ์อักษร จดหมายเหตุ โสตทัศน์ และเอกสารอิเล็กทรอนิกส์

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยเกี่ยวกับการหาแนวทางของ ปัญญา เทียบสูงเนิน (2552) ได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการสารสนเทศทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4 การจัดการสารสนเทศ พบว่า 1) ด้านจัดเก็บ จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการจัดการระบบสารสนเทศในโรงเรียน 2) ด้านจัดกระทำข้อมูล ควรเลือกใช้ซอฟต์แวร์ที่มีประสิทธิภาพ 3) ด้านเก็บรวบรวมข้อมูล ควรทำความเข้าใจให้บุคลากรทุกคนเห็นความสำคัญ 4) ด้านการนำเสนอข้อมูลควรจัดแสดงให้เป็นปัจจุบัน และภาณุ พันธุ์พิลึก (2550) ได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับ แนวทางการจัดการสารสนเทศของเทศบาลตำบล กำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร พบว่ามีปัญหาด้านทรัพยากรด้านกระบวนการด้านข้อมูล ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญและสนับสนุนในด้านสารสนเทศ สารสนเทศในองค์กรไม่เป็นปัจจุบัน การประมวลผลข้อมูลยังใช้ระบบมือ บุคลากรขาดความรู้ในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ไม่มีรูปแบบการจัดการสารสนเทศที่ตายตัว และมีแนวทางในการแก้ปัญหา คือ ด้านฐานข้อมูล จำเป็นต้องมีการตรวจสอบข้อมูลให้ทันต่อเวลา จัดระบบการรักษาข้อมูลและบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอ ด้านทรัพยากร ผู้บริหารต้องตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาบุคลากร ให้มีความรู้ ความเข้าใจและเห็นถึงประโยชน์ในการจัดทำระบบสารสนเทศ ด้านกระบวนการ จัดทำแผนการบำรุงรักษา อุปกรณ์ จัดหาโปรแกรมประมวลผลข้อมูลและแผนพัฒนาบุคลากร ด้านคอมพิวเตอร์ และพิทยา สุนทรวงษ์ มาลี กาปมาลาและสมาน กาปมาลา (2546) ได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการกำหนดนโยบายในการจัดการสารสนเทศ ให้มีระบบและ

มีประสิทธิภาพ ควรมีการพัฒนาเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในการจัดการสารสนเทศให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการสารสนเทศ ในด้านการจัดเก็บ รวบรวม ประมวลผล ค้นคืนและให้บริการเผยแพร่สารสนเทศ ตลอดจนทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานพัฒนาการจัดการสารสนเทศให้เป็นระบบ เพื่อการใช้สารสนเทศร่วมกันของเครือข่ายความร่วมมือ ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

อย่างไรก็ตามยังมีงานวิจัยของต่างประเทศที่ศึกษา เรื่องกลยุทธ์แนวทางการจัดการสารสนเทศโดยใช้เทคโนโลยีในการศึกษาของประเทศในยุโรป แคนาดา สหรัฐอเมริกา นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย พบว่ามีปัญหาด้านการกำหนดนโยบาย แนวทางการจัดการสารสนเทศที่นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการผลิตบทเรียน การเผยแพร่และการถ่ายทอดความรู้ และพบว่ากลยุทธ์การจัดการสารสนเทศในการศึกษาประกอบด้วย โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความพร้อม ต้องมีระบบสารสนเทศที่สนับสนุนการทำงานขององค์กร กระบวนการดำเนินงานขององค์กรที่ต้องมีประสิทธิภาพ ประโยชน์ข้อมูลสารสนเทศต่อผู้มีส่วนได้เสียและการเผยแพร่ ถ่ายทอดข้อมูลสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ (Bytheway, A. & Venter, I.M, 2014)

4.1.2 การจัดการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ วราภรณ์ หลวงมณี (2545) ได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศภูมิปัญญาชาวบ้านของเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านภาคอีสาน ได้เสนอรูปแบบการจัดการสารสนเทศที่เหมาะสมกับการทำงานเครือข่าย ได้แก่ การจัดหาและผลิตสารสนเทศภูมิปัญญาชาวบ้านจากตัวบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์และนักวิชาการ มีการปรับแต่งให้เหมาะสม ง่ายต่อการสื่อสาร นำไปเผยแพร่ได้สะดวกและสามารถเชื่อมต่อกับระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การรวบรวมและจัดระบบสารสนเทศโดยวิธีการจัดการหมวดหมู่ให้ง่ายต่อการเข้าถึงสารสนเทศ และจัดเก็บอย่างเป็นระบบ ควรมีการจัดทำฐานข้อมูลในคอมพิวเตอร์ เชื่อมกับระบบเครือข่ายสารสนเทศ จัดทำเป็นบทสรุปหรือบทคัดย่อรวบรวมเป็นเอกสารหรือสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ การเผยแพร่สารสนเทศโดยวิธีการเผยแพร่ผ่านอุปกรณ์มัลติมีเดียจัดทำหนังสือคู่มือการใช้และเชื่อมโยงกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งผู้ใช้สามารถใช้สารสนเทศด้วยวิธีการหลากหลายตามความถนัดและความสนใจ ได้แก่ การใช้คอมพิวเตอร์ การใช้อินเทอร์เน็ต และเครื่องวีดีโอ และมีข้อเสนอแนะคือ ผู้จัดการสารสนเทศควรปรับเปลี่ยนเนื้อหาสารสนเทศให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ปรับปรุงรูปแบบการประชุมเวทีเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านมีคนเชื่อมต่อสารสนเทศในแต่ละระดับ การจัดการสารสนเทศควรมีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมกับพื้นที่เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนเข้ามาช่วยเหลือ ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านภาคอีสาน ควรปรับปรุงรูปแบบและวิธีการจัดการสารสนเทศ

โดยวิธีการทำเป็นตัวอย่าง เชื่อมโยงกับโครงสร้างของรัฐที่มีอยู่ โรงเรียนควรรักษาสารสนเทศภูมิปัญญาชาวบ้านมาจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลควรรักษาเนื้อหาและวิธีการจัดการสารสนเทศไปปรับใช้ในการพัฒนา และสนับสนุนงบประมาณในการจัดการสารสนเทศภูมิปัญญาชาวบ้าน ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล ควรปรับเปลี่ยนบทบาทสนับสนุนการหาและผลิตสารสนเทศโดยท้องถิ่นเอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ควรสนับสนุนการทำงานเชิงกระบวนการ สนับสนุนงบประมาณจัดซื้ออุปกรณ์เครื่องมือในการบันทึก และการรวบรวมสารสนเทศและมีนโยบายสนับสนุนการทำงานเครือข่าย และควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศภูมิปัญญาชาวบ้านของเครือข่ายอื่นเปรียบเทียบและวิจัยการพัฒนาระบบสารสนเทศภูมิปัญญาโดยเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านเอง

4.1.3 การหาแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ได้แก่ วัฒนานนทชิต (2557) ได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการสารสนเทศกับการรับรองมาตรฐานของโรงพยาบาล พบว่า โรงพยาบาลที่ได้รับรองมาตรฐานบริการสุขภาพในกรุงเทพมหานคร มีการจัดการสารสนเทศให้เป็นระบบ มีการบริหารงานตามมาตรฐานบริการสุขภาพ มีการประสานงานที่ดี ภายใต้ระบบและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมีการนำการจัดการสารสนเทศมาสนับสนุนให้เกิดมาตรฐานด้านบริการสุขภาพของโรงพยาบาลได้จริง โดยเฉพาะการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการระบบสารสนเทศ ที่สามารถดำเนินการ เพื่อให้โรงพยาบาลเกิดมาตรฐานบริการสุขภาพ สามารถนำมาสนับสนุนการวัดผล การวิเคราะห์ การจัดการความรู้ และสามารถสร้างความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ตลอดจนการจัดการกระบวนการดำเนินงานของโรงพยาบาล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารงาน และมีงานวิจัยของต่างประเทศเพื่อหาแนวทางการจัดการสารสนเทศในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางธุรกิจ พบว่า ปัญหาการแข่งขันและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของข้อมูลและสารสนเทศทางธุรกิจการจัดการสารสนเทศเพิ่มต้นทุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานทางธุรกิจ การตรวจสอบมูลค่าทางธุรกิจของการจัดการข้อมูลสารสนเทศต้องการวางแผนการจัดการข้อมูลสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ และมีหน่วยงานตรวจสอบการประเมินผลข้อมูลสารสนเทศ (R. Saloojee. R, Groenewald. D and Du Toit. A.S.A., 2007)

4.1.4 ผู้วิจัยได้ศึกษาคุณลักษณะงานวิจัยด้านการจัดการสารสนเทศในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2545 – พ.ศ. 2558 จำนวน 8 เรื่อง จำแนกตามวัตถุประสงค์การวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย ปัญหาการวิจัยและปัจจัยสำคัญในการจัดการสารสนเทศ สรุปประเด็นสำคัญ ดังนี้

1) ผลการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการวิจัยด้านการจัดการสารสนเทศ มีดังนี้

(1) วัตถุประสงค์การวิจัยด้านการศึกษาสภาพการจัดการสารสนเทศเป็นการศึกษาสภาพการจัดการสารสนเทศที่ดำเนินการอยู่ มีหน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบชัดเจนหรืออาจจะไม่ได้ดำเนินการลักษณะงานที่ชัดเจนแต่อาจแฝงอยู่กับการดำเนินกิจกรรมการทำงานอื่น ๆ ขององค์กร (วิศปัติย์ ชัยช่วย, 2558; ภาณุพันธุ์ พิสิทธิ์, 2550; สุชาดา สุราษฎร์กุล, 2553) สารสนเทศส่วนใหญ่ยังกระจายอยู่กับตัวบุคคลหรือแผนงานย่อยที่ปฏิบัติงานนั้นๆ และยังอยู่ในรูปแบบแฟ้มเอกสารต้นฉบับ (วารภรณ์ หลวงมณี, 2545 ; พิทยา สุนทรราชศรี มาลี กาบมาลาและสมาน กาบมาลา, 2546) ดังนั้นการกำหนดวัตถุประสงค์ประเด็นสภาพการจัดการสารสนเทศเพื่อให้เข้าใจบริบทขององค์กร เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจที่ชัดเจนและส่งผลให้งานวิจัยนั้นได้คำตอบที่นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

2) วัตถุประสงค์การวิจัยด้านการใช้สารสนเทศ เพื่อศึกษาการใช้สารสนเทศ สิ่งสิ่งพิมพ์ สิ่งไม่ตีพิมพ์และเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ และเพื่อนำสารสนเทศไปใช้ในชีวิตประจำวันและการทำงาน เนื้อหาที่จะเป็นเรื่องใกล้ตัวที่มีผลกระทบต่อชีวิต (บุญญลักษณ์ ตำนานจิตร, สายสุดา ปันตระกูล, 2557 และวารภรณ์ หลวงมณี, 2545)

3) วัตถุประสงค์การวิจัยด้านการศึกษาปัญหาการจัดการสารสนเทศเพื่อศึกษาปัญหาการจัดการสารสนเทศ เพื่อทราบปัญหาในการจัดการสารสนเทศที่แท้จริงในองค์กรและจะได้หาแนวทางแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์จริง จำแนกได้ดังนี้

(1) ปัญหาด้านสารสนเทศ ไม่เป็นปัจจุบัน ไม่มีการปรับปรุงและพัฒนาให้มีความทันสมัย สารสนเทศจึงไม่สามารถสนองความต้องการของผู้ที่ต้องการและใช้ประโยชน์ได้อย่างทันท่วงที โดยมากจัดเก็บอยู่ในรูปของเอกสารทำให้ยากต่อการใช้งานเพราะต้องตามหาเอกสารจากแหล่งจัดเก็บต้นฉบับ ขาดการปรับปรุงตรวจสอบให้สารสนเทศถูกต้องและเป็นปัจจุบัน (ปัญญา เทียบสูงเนิน, 2552; ภาณุพันธุ์ พิสิทธิ์, 2550)

(2) ปัญหาด้านการบริหารจัดการสารสนเทศในองค์กรผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญและตระหนักกำหนดเป็นนโยบายและแผนงาน ทำให้การปฏิบัติงานไม่มีความชัดเจนและต่อเนื่องและไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่งผลให้การจัดการสารสนเทศดำเนินไปโดยไร้กรอบและทิศทางในการดำเนินงาน (ปัญญา เทียบสูงเนิน, 2552; ภาณุพันธุ์ พิสิทธิ์, 2550; พิทยา สุนทรราชศรี มาลี กาบมาลาและสมาน กาบมาลา, 2546)

(3) ปัญหาด้านกระบวนการจัดการสารสนเทศในองค์กรตั้งแต่กระบวนการรวบรวม เก็บรักษา การประมวลผลและการนำเสนอสารสนเทศยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอเพราะขาดแผนปฏิบัติงานและไม่มีกำหนดรูปแบบในการจัดการสารสนเทศที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมนำไปปฏิบัติได้ (ปัญญา เทียบสูงเนิน, 2552)

(4) ปัญหาด้านขาดผู้รับผิดชอบงานการจัดการสารสนเทศ บุคลากรที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ไม่มีความรู้ ความเข้าใจและทักษะความชำนาญในงานที่ทำ เช่น ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ ทักษะด้านการจัดการสารสนเทศส่งผลให้การจัดการสารสนเทศขาดประสิทธิภาพ (วิศปัติย์ ชัยช่วย, 2558; ปัญญา เทียบสูงเนิน, 2552; ภาณุพันธุ์ พิสิทธิ์, 2550; ปัญญา เทียบสูงเนิน, 2552; พิทยา สุนทรवासค์ มาลี กาบมาลาและสมาน กาบมาลา, 2546)

4) วัตถุประสงค์การวิจัยด้านการหาแนวทางการจัดการสารสนเทศให้ประสบความสำเร็จ มีดังนี้

(1) การวางแผน และกำหนดนโยบายที่ชัดเจนเพื่อกำหนดทิศทางในการปฏิบัติงาน (บุญญลักษณ์ ตานานจิตรและสายสุดา ปันตระกูล, 2557; วัฒนา นนทจิต, 2557; สุชาดา สุรางค์กุล, 2553) แผนและนโยบายเปรียบเสมือนเข็มทิศและหางเสือในการเดินเรือ ที่จะพาเรือไปในทิศทางที่กำหนดไว้ได้ ดังนั้นองค์กรจึงจำเป็นต้องกำหนดแผนและนโยบายให้ชัดเจนเพื่อให้เกิดแนวทางในการนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม (วิจิตร ศรีสอ้าน, 2557: 8)

(2) เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นการนำเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาใช้ในการจัดการสารสนเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคอมพิวเตอร์ที่นำมาใช้ในการจัดเก็บ ประมวลผล และเผยแพร่สารสนเทศ และจัดทำระบบสารสนเทศขององค์กร โดยเชื่อมโยงกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อเป็นฐานข้อมูลขององค์กร เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต เพื่อวิเคราะห์ และประมวลผลข้อมูลให้เกิดสารสนเทศ ดังนั้นการจัดโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ ต้องมีความพร้อมและทันสมัยเหมาะสมกับการจัดการสารสนเทศขององค์กร (วิศปัติย์ ชัยช่วย, 2558; บุญญลักษณ์ ตานานจิตรและสายสุดา ปันตระกูล, 2557; ภาณุพันธุ์ พิสิทธิ์, 2550; วราภรณ์ หลวงมณี, 2545)

(3) บุคลากรเป็นทรัพยากรที่สำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนกระบวนการจัดการสารสนเทศให้เกิดประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงควรมีบุคลากรรับผิดชอบที่ชัดเจน เพื่อให้มีผู้รับผิดชอบ และมีความต่อเนื่องทำงาน มีทักษะและความชำนาญในการจัดการสารสนเทศโดยเฉพาะทักษะทางด้านคอมพิวเตอร์ที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการสารสนเทศให้เกิดประสิทธิภาพ (วิศปัติย์ ชัยช่วย, 2558; สุชาดา สุรางค์กุล, 2553; ปัญญา เทียบสูงเนิน, 2552; วราภรณ์ หลวงมณี, 2545)

(4) คู่มือ (วารสารณ์ หลวงมณี, 2545) เพื่อเป็นการกำหนดวิธีการขั้นตอน เพื่อเป็นแนวทางการจัดการสารสนเทศขององค์กร ผู้ปฏิบัติงานสามารถดำเนินการตามได้ถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงาน

(5) งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงาน เช่นการจัดซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ ที่มีประสิทธิภาพ เหมาะกับการดำเนินงานขององค์กร การใช้งบประมาณในการวางโครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น

5) สรุปผลการวิเคราะห์ระเบียบวิธีวิจัยด้านการจัดการสารสนเทศ มีดังนี้

(1) ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) (วิกิพีเดีย ชัยช่วย, 2558; สุชาติ สุรงค์กุล, 2553; วารสารณ์ หลวงมณี, 2546) ทั้งนี้งานวิจัยเชิงคุณภาพด้านการจัดการสารสนเทศ เป็นการทำวิจัยเพื่อหาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในทุก ๆ มิติที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เช่น ความรู้สึกนึกคิด พฤติกรรม ทักษะคติ สภาพแวดล้อม มักเน้นการเก็บข้อมูลโดยตรงกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมีจำนวนไม่มากใช้การสังเกตและการสัมภาษณ์เป็นวิธีหลักในการเก็บข้อมูลวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลตามต้องการ งานวิจัยเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความ วิเคราะห์เนื้อหาและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Inductive Analysis) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

(2) ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) (ปัญญา เทียบสูงเนิน, 2552; พิทยา สุนทรวงษ์, มาลี กาบมาลาและสมาน กาบมาลา, 2546) เป็นการสำรวจปัญหา อุปสรรคในการจัดการสารสนเทศในองค์กร เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงในเชิงปริมาณ โดยเน้นการใช้สถิติตัวเลขเป็นหลักฐานอ้างอิง ใช้สถิติตัวเลขในการวิเคราะห์ข้อมูล และแปลลงความหมาย มักจะมีกลุ่มเป้าหมายในการสำรวจจำนวนมาก จึงใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ทราบปัญหา อุปสรรคและหาแนวทางในการจัดการสารสนเทศในองค์กรให้มีประสิทธิภาพต่อไป

(3) ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method) (บุญญลักษณ์ ตำนานจิตรและสายสุดา ปันตระกูล, 2557; วัฒนา นนทชิต, 2557; ภาณุพันธุ์ พิธิ์, 2550) เป็นการใช่วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณด้วยกัน (Creswell & Plano, 2007) ระเบียบวิธีวิจัยนี้เป็นการบูรณาการการวิจัยทั้งสองวิธีเข้าด้วยกัน เพื่อให้ข้อมูลและผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น โดยมากมักนำผลจากการวิจัยแรกไปช่วยพัฒนาวิธีวิจัยต่อไป เช่นการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง กระบวนการวิจัย และการวัดเป็นต้น (อโณทัย งามวิชัยกิจ, 2558) อย่างไรก็ตามการเลือกระเบียบวิธีในการวิจัยการจัดการสารสนเทศในองค์กร จึงขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการวิจัยว่าต้องการศึกษาวิจัยในประเด็นใดบ้างจึงกำหนดระเบียบวิธีวิจัยที่มีความสอดคล้อง เพื่อให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือและนำไปใช้ประโยชน์ได้

6) สรุปผลการวิเคราะห์ปัญหาการวิจัยด้านการจัดการสารสนเทศ มีดังนี้

(1) ปัญหาการวิจัยด้านสารสนเทศพบว่าสารสนเทศในองค์กรไม่เป็นปัจจุบัน ไม่มีการปรับปรุงและพัฒนาให้มีความทันสมัย สารสนเทศจึงไม่สามารถสนองความต้องการของผู้ที่ต้องการและใช้ประโยชน์ได้อย่างทันทั่วถึง โดยมากจัดเก็บอยู่ในรูปของเอกสาร ทำให้ยากต่อการใช้งานเพราะต้องตามหาเอกสารจากแหล่งจัดเก็บต้นฉบับ จากปัญหาดังกล่าวจึงส่งผลให้สารสนเทศในองค์กรไม่สนองความต้องการและการตัดสินใจ การวางแผนหรือการดำเนินงานขาดประสิทธิภาพ ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง (วิศปดัย ชัยช่วย; ปัญญา เทียบสูงเนิน, 2552; ภาณุพันธุ์ พิธิ์ก, 2550)

(2) ปัญหาการวิจัยด้านการบริหารจัดการสารสนเทศในองค์กร ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญและตระหนักในการกำหนดนโยบายและแผนงาน ทำให้การปฏิบัติงานไม่มีความชัดเจนและต่อเนื่อง ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่งผลให้การจัดการสารสนเทศดำเนินไปโดยไร้กรอบและทิศทางในการดำเนินงาน (ปัญญา เทียบสูงเนิน, 2552; ภาณุพันธุ์ พิธิ์ก, 2550; พิทยา สุนทรวงษ์ มาลี กาบมาลาและสมาน กาบมาลา, 2546) เกิดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน เสียเวลาและงบประมาณโดยไม่จำเป็น

(3) ปัญหาการวิจัยด้านกระบวนการจัดการสารสนเทศในองค์กร ตั้งแต่การรวบรวม เก็บรักษา การประมวลผลและการนำเสนอสารสนเทศยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอเพราะขาดแผนปฏิบัติงานและไม่มีการกำหนดรูปแบบการจัดการสารสนเทศที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมนำไปปฏิบัติได้ (ปัญญา เทียบสูงเนิน, 2552)

(4) ปัญหาการวิจัยด้านผู้รับผิดชอบงานการจัดการสารสนเทศ องค์กรขาดผู้รับผิดชอบโดยตรง บุคลากรที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ไม่มีความรู้ ความเข้าใจและทักษะความชำนาญในงานที่ทำ เช่น ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ ทักษะด้านการจัดการสารสนเทศส่งผลให้การจัดการสารสนเทศขาดประสิทธิภาพ (วิศปดัย ชัยช่วย, 2558; ปัญญา เทียบสูงเนิน, 2552; ภาณุพันธุ์ พิธิ์ก, 2550; ปัญญา เทียบสูงเนิน, 2552; พิทยา สุนทรวงษ์ มาลี กาบมาลาและสมาน กาบมาลา, 2546)

7) สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการวิจัยด้านการจัดการสารสนเทศ มีดังนี้

(1) การกำหนดนโยบาย แผนงาน ที่ชัดเจน (วิศปดัย ชัยช่วย, 2558; บุญญลักษณ์ ตำนานจิตรและสายสุดา ปั้นตระกูล, 2557; สุชาดา สุรางค์กุล, 2553; พิทยา สุนทรวงษ์ มาลี กาบมาลาและสมาน กาบมาลา, 2546) เพื่อให้เกิดแนวทางการจัดการจัดการสารสนเทศในองค์กรให้เป็นรูปธรรม ผู้บริหารต้องตระหนักและให้ความสำคัญต่อการจัดการสารสนเทศ

ในองค์กร การกำหนดนโยบายและแผน เป็นการตัดสินใจล่วงหน้าเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศ ที่ต้องตอบคำถามว่า จะจัดการสารสนเทศอะไร (What) ทำไปทำไม (Why) ใครที่เกี่ยวข้องบ้าง (Who) เมื่อไหร่ที่จะทำ (When) ทำกันที่ไหนหรือหน่วยงานรับผิดชอบ (Where) และจะทำอย่างไร (How) (อนันต์ เกตุวงศ์, 2541) สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทรจิรา อินจันและกนกวรรณ เอี่ยมชัย (2555); วิรัตน์ พิงโพธิ์ทอง (2551) พงนา เทียนธาดา (2543) พบว่า การวางแผนที่ดีนั้นต้องให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องช่วยกันวางแผนในการดำเนินงาน เพราะจะทำให้ได้แผนที่มีประสิทธิภาพ ทุกส่วนที่มีความเกี่ยวข้องได้ระดมความคิดเห็นนำไปปัญหาอุปสรรคที่พบจากการดำเนินงานมาแก้ไข

(2) เทคโนโลยีสารสนเทศ (บุญญลักษณ์ ตำนานจิตรและสายสุดา ปั้นตระกูล, 2557; ปัญญา เทียบสูงเนิน, 2552; ภาณุพันธุ์ พิถี, 2550) โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีบทบาทต่อการจัดการสารสนเทศ เนื่องจากช่วยในการสร้าง จัดเก็บ เผยแพร่ สารสนเทศได้ง่ายและรวดเร็ว ดังนั้นการจัดการสารสนเทศจึงจำเป็นต้องมีการจัดการด้านฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์โดยประยุกต์เข้ากับการดำเนินงานต่าง ๆ ให้สามารถเชื่อมโยงการปฏิบัติงานให้สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ทั้งภายในและภายนอก สอดคล้องกับงานวิจัยของวิรินทร์ พร ตังตระกูลไพศาล (2552: บทคัดย่อ) และสุภัทร รัตนสมหาร (2553) ที่พบว่า การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในองค์กรเป็นปัจจัยสำคัญต่อสมรรถภาพการดำเนินงาน การแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงข้อมูลกับกระบวนการดำเนินงานอื่น ๆ ในการจัดเก็บ การสืบค้นและการบริการข้อมูลให้กับลูกค้า และบุคลากรในองค์กร

(3) บุคลากร (บุญญลักษณ์ ตำนานจิตรและสายสุดา ปั้นตระกูล, 2557; พิทยา สุนทรวงษ์ มาลี กาบมาลาและสมาน กาบมาลา, 2546) มีทั้งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดนโยบายและแผนกลยุทธ์ให้ชัดเจน เพื่อให้นำไปปฏิบัติได้และผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งควรเป็นผู้มีความรู้ ทักษะในการจัดการสารสนเทศ และทักษะเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ในเรื่องคอมพิวเตอร์ทั้งระบบฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ รวมไปถึงเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและระบบสารสนเทศขององค์กร มีการกำหนดตำแหน่งผู้รับผิดชอบโดยตรง ส่งเสริม สนับสนุนให้เข้าร่วมอบรม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรินทร์ นาคะประวิง (2552) พัลลภ ทองประศรี (2554) ธัญญลักษณ์ จันทรเนตร (2553) ที่พบว่าต้องสนับสนุนทางด้านการอบรมคอมพิวเตอร์ให้กับบุคลากรเพื่อให้บุคลากรมีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์อย่างมี และต้องกำหนดนโยบายในการพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในการใช้งานและพัฒนาาระบบสารสนเทศให้สอดคล้องกับการพัฒนา ระบบสารสนเทศขององค์กร

(4) คู่มือ (วิศปัตย์ ชัยช่วย, 2558; วราภรณ์ หลวงมณี, 2546) เป็นเครื่องมือการจัดการสารสนเทศให้เกิดประสิทธิภาพและได้สารสนเทศที่มีคุณภาพ นำไปใช้ประโยชน์ได้ เพราะคู่มือเป็นเอกสารที่สร้างขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและใช้ศึกษาให้เข้าใจอย่างท่องแท้ ชัดเจนก่อนการปฏิบัติงาน นอกจากนี้แล้วยังใช้เป็นคู่มือในการแก้ปัญหา ระหว่างการปฏิบัติงาน และที่สำคัญหาผู้รับผิดชอบในงานนั้นๆ ไม่อยู่หรือลาออกหรือเปลี่ยนคนใหม่ คู่มือการปฏิบัติงานจะช่วยให้ผู้รับผิดชอบงานสามารถดำเนินงานการจัดการสารสนเทศได้อย่างต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของอุดมศักดิ์ คำมูล (2552) จิรฉัตร จันทร์แจ่มและน้ำฝน อุ่มฤทธิ์ (2556) การดำเนินโครงการให้มีประสิทธิภาพต้องมีเอกสารคู่มือในการศึกษาดูงานเพื่อให้สะดวกต่อการศึกษาข้อมูล มีคำอธิบายชัดเจน เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ

(5) งบประมาณ (ปัญญา เทียบสูงเนิน, 2552; บุญญลักษณ์ ตำนานจิตรและสายสุดา ปั้นตระกูล, 2557) เป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการสารสนเทศ การจัดซื้อ จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญลักษณ์ จันทร์เนตร (2553) การจัดสรรงบประมาณการพัฒนาเทคโนโลยีให้ทันสมัยต่อการปฏิบัติงานจะส่งผลให้เกิดการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพขององค์กร

(6) กระบวนการจัดการสารสนเทศ (วัฒนา นนทชิต, 2557; สุชาดา สุรางค์กุล, 2553; ปัญญา เทียบสูงเนิน, 2552; ภาณุพันธุ์ พิสิที, 2550; วราภรณ์ หลวงมณี, 2546; พิทยา สุนทรวงษ์ มาลี กาบมาลาและสมาน กาบมาลา, 2546) กระบวนการทำงานคือการดำเนินกิจกรรมที่กลุ่มบุคคลในองค์กรร่วมกันทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ กระบวนการในการจัดการสารสนเทศ เริ่มตั้งแต่การรวบรวม การจัดเก็บ การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล การเก็บรักษาและการนำเสนอและเผยแพร่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน (2557) ที่พบว่าการจัดการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นในแหล่งบริการสารสนเทศในประเทศไทยใช้แนวทางการจัดการสารสนเทศประกอบด้วยการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ การจัดเก็บและการวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศท้องถิ่น การอนุรักษ์และสงวนรักษาสารสนเทศท้องถิ่น การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการจัดการสารสนเทศท้องถิ่นและพัฒนาฐานข้อมูล การบริการและการเผยแพร่สารสนเทศท้องถิ่น

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผ้าย้อมคราม จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

4.2.1 งานวิจัยผ้าย้อมครามด้านวิทยาศาสตร์

การศึกษา ค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับผ้าย้อมครามด้านวิทยาศาสตร์ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาคุณสมบัติของคราม การศึกษาจุดเด่น จุดด้อยของพันธุ์ต้นครามที่ให้สีครามดีที่สุด และคุณสมบัติทางเคมีของคราม เช่น การต้านแบคทีเรียของคราม การป้องกันรังสียูวีของคราม การสกัดสารรักษามะเร็งจากคราม เป็นต้น ระเบียบวิธีวิจัยส่วนใหญ่ใช้การวิจัยเชิงทดลอง เพื่อตรวจสอบคุณสมบัติทางเคมี หรือหาผลการทดลองเพื่อตอบโจทย์การวิจัย เช่น สุนทรีย์ สุรสร และคนอื่น ๆ (2559) ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการเพิ่มจำนวนโครโมโซม “ครามงอ” (*Indigofera suffruticosa*) เพื่อหาแนวทางการเพิ่มโครโมโซมครามฝักงอเป็น 2 เท่า โดยการเพิ่มความเข้มข้นของโคลชิซินในแต่ละระดับทำให้ลักษณะความงอก ความสูง และจำนวนใบของต้นกล้าครามงอมีความแตกต่างกัน นอกจากนี้ สุดกมล ลาโสภาและอนุรัตน์ สายทอง (2554) และอังคณา เทียนเกล้า (2552) ได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับการคัดเลือกพันธุ์ครามและพืชที่ให้สีคราม ซึ่งผลการวิจัยพันธุ์ครามในจังหวัด (สกลนคร นครพนม มุกดาหาร กภาพลินธุ์) มี 2 ลักษณะ คือ ฝักตรงและฝักโค้งงอ และยังมีเถาว์หรือเปิกที่ให้สีคราม และสีครามที่ใช้ย้อมผ้ายังมีความสามารถในการยับยั้งการเจริญเติบโตของแบคทีเรียได้ (ปราชญ์สกล ช่วยสุดสกุลชัย, 2552; Son, Young-A.a, Lim, Hyeong-Taea Hong, Jin-Pyoe Kim and Tae-Kyungb, 2005) และสามารถป้องกันรังสียูวีได้ด้วย (อ้อยทิพย์ ผู้พัฒนา 2552) และสามารถรักษาโรคสะเก็ดเงินในเล็บได้ (Yin-Ku Lin and orther, 2014) ยับยั้งการเกิดอนุมูลอิสระ ซึ่งเป็นสาเหตุของโรคมะเร็ง (Heo Buk-Gua, Park Yun-Jumb and Park Yong-Seoc, 2014) อย่างไรก็ตามมีงานวิจัยต่างประเทศศึกษาเกี่ยวกับสีครามธรรมชาติ เช่น ซูซิโล (Susilo, 1992) ได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับผลการย้อมผ้าฝ้ายด้วยสีครามธรรมชาติโดยเปรียบเทียบกับผ้าที่ย้อมด้วย สีสังเคราะห์ โดยใช้โซเดียมไฮโดรซัลไฟท์และโซเดียมไฮดรอกไซด์ที่เพียงพอ (ไม่ใช่เกลือ) พบว่าสีสังเคราะห์จะให้ความเข้มข้นมากกว่าสีครามและดอง ชู (Dong,F.C, X. Y. Zhu, Y. T. Jia, 2011) ได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณสมบัติทางเคมีของครามในผ้าไหม ผลการทดลองแสดงให้เห็นว่าสามารถเพิ่มสีได้ดีขึ้นที่อุณหภูมิต่ำในการย้อมสี (Teresa Torres-Blancas, 2015) ทำให้ประหยัดพลังงานและเพิ่มสีย้อมได้ดีขึ้น ครามเป็นหนึ่งในสีย้อมที่สำคัญที่สุดในอุตสาหกรรมสิ่งทอ การควบคุมความเข้มข้นของครามในการย้อมสี เหล้า และน้ำทิงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการทำให้นั่นใจได้ว่าสามารถสร้างประสิทธิภาพของการรักษาน้ำเสียจากสีย้อมครามได้ (Valentina Buscio, Marti Crespi and Carmen Gutiérrez-Bouzan, 2014)

4.2.2 งานวิจัยผ้าอ้อมक्रमด้านการพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ เป็นการศึกษา

ค้นคว้าเกี่ยวกับการพัฒนาผ้าอ้อมक्रम การศึกษาเพื่อพัฒนากลุ่มผู้ผลิตผ้าอ้อมक्रम การศึกษากระบวนการธุรกิจ การตลาดของผ้าอ้อมक्रम การศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการผลิตผ้าอ้อมक्रम การศึกษาพฤติกรรมความต้องการผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมक्रमของผู้บริโภค เพื่อพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์จากผ้าอ้อมक्रमให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย ทันสมัย มีช่องทางในการจัดจำหน่ายเพิ่มมากขึ้น ระเบียบวิธีวิจัยส่วนใหญ่ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา แบบอุปนัย เช่น การพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมของผลิตภัณฑ์จากผ้าอ้อมक्रमที่ผู้บริโภคต้องการ ผ้าอ้อมक्रमสกนกรเป็นผ้าอ้อมมือ ย้อมด้วยสีครามที่สกัดจากต้นคราม โดยมีกระบวนการหลายขั้นตอนที่เกิดจากภูมิปัญญาได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ

ในอดีตใช้ฝืนผ้าสีขาวแล้วนำไปย้อมในสีครามเพื่อตัดเย็บเสื้อผ้า แต่ในปัจจุบันมีรูปแบบที่หลากหลายเพื่อสนองความต้องการของลูกค้า เช่น ผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ ผ้าขาม้า ผ้ามัดหมี่ ผ้าปูโต๊ะ ก่อกระดาดยชิซุ ผ้าม่าน ผ้าคลุมไหล่ ผ้าปูโต๊ะ เสื้อผ้า ผ้าชั้น ผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ กระเป๋าใส่ของขนาดเล็ก ผ้าม่านหน้าต่าง ที่รองแก้ว ที่ใส่ปากกาที่ใส่ช้อน และช้อน กระเป๋าใส่ธนบัตรขนาดเล็ก กระเป๋าสะพายผ้าอ้อมक्रमและรูปแบบบรรจุภัณฑ์ เป็นกล่องเจาะช่องให้สามารถมองเห็นผลิตภัณฑ์ ช่วยป้องกันความเสียหายและเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ (ชนิสรา ดวงบุบผา 2558; เหมะรัตน์ เหมะรุฉิน, 2553; อุษา ตั้งธรรมและคนอื่น ๆ, 2555; พนิดา สมประจวบและบุญเรือง สมประจวบ, 2551; อนุรักษ์ สายทอง ฐิติรัตน์ แวนเรืองรอง และอำนาจ สุนาพรม, 2556) นอกจากนี้ยังมีการออกแบบผลิตภัณฑ์พักผ่อนกลางแจ้งจากผ้าอ้อมक्रमเพราะสามารถป้องกันรังสียูวีเพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์พักผ่อนกลางแจ้ง เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มและช่องทางการตลาดโดยใช้โทนสีฟ้าถึงสีน้ำเงินทำให้รู้สึกสงบมีสมาธิและผ่อนคลายได้อีก โดยออกแบบให้มีการดูแลรักษาง่ายมีความแข็งแรงของตัววัสดุ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเป็นที่นิยมของลูกค้าเป็นหลัก (เทิราทรณ์ ชีรกุลชัยกิจ, 2557)

การใช้เทคนิคการเขียนบาติกบนผ้าฝ้ายทำให้เกิดลวดลายที่แตกต่างไปจากการสร้างลายด้วยการทอ การนำพืชชนิดอื่นมาใช้ร่วมกับกระบวนการย้อมक्रम ทำให้เกิดสีที่สามารถนำไปสร้างสรรค์ลวดลายบนฝืนผ้าได้ (ชัยวัฒน์ แก้วคล้ายขจรศิริ, 2555) การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่คงเอกลักษณ์ท้องถิ่นควรคำนึงถึง คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์เฉพาะถิ่นและการบอกเรื่องราว และค่านิยมความต้องการของผู้บริโภค ฐิติรัตน์ แวนเรืองรอง อนุรักษ์ สายทองและอำนาจ สุนาพรม (2552) ได้สร้างลายทอโดยใช้สีอ่อน – แก่ การใช้วัสดุท้องถิ่น เครื่องประดับเศษผ้าอ้อมक्रम งานเย็บปักมาตกแต่งชิ้นงาน สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้และการจัดการกลุ่ม

ฝ่ายผู้ประกอบการให้ประสบความสำเร็จต้องมีการทำงานอย่างเป็นระบบ มีการบริหารจัดการที่ดี เช่น ทำการผลิตภัณฑ์จากฝ่ายผู้ประกอบการธรรมชาติ ตลอดทั้งปีโดยสมาชิกจะหมุนเวียนมาผลิตที่กลุ่ม หลังจากการประกอบอาชีพหลัก การแปรรูปผลิตภัณฑ์ ส่งจัดจำหน่ายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ผลการดำเนินธุรกิจ มีการวางแผนการผลิตในทุกขั้นตอน โดยเริ่มตั้งแต่จัดหาวัตถุดิบ การผลิต และการตรวจสอบคุณภาพ ด้านการตลาด พบว่าผลิตภัณฑ์จากฝ่ายผู้ประกอบการ ธรรมชาติ มีความเป็นเอกลักษณ์ มีการจัดตั้งคณะกรรมการกลุ่มและแบ่งงานกันตามลักษณะหน้าที่จัดสรร ค่าตอบแทน ให้แก่สมาชิกตามลักษณะงานที่ทำเพื่อให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น มีการพัฒนาเทคนิคการผลิตและการออกแบบและพัฒนาสินค้า การเพิ่มช่องทางการ จัดจำหน่ายและการส่งเสริมการขาย ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จได้ (เชษฐวุฒิ บุตรชาติ, 2552) ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมในการตัดสินใจซื้อฝ่ายผู้ประกอบการ ต้องเป็นสินค้าใช้สัคราม จากธรรมชาติ 100% สินค้ามีคุณภาพและมีมาตรฐาน มีการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สวยงามสะดุดตา สินค้ามีแบบให้เลือกมากมาย มีเอกลักษณ์เฉพาะไม่ซ้ำแบบใคร ราคาต้องมีความคุ้มค่าและเหมาะสมกับคุณภาพสินค้าและต้องต่อราคาได้ มีการลดราคาเมื่อซื้อในปริมาณมาก ลูกค้านำซื้อ ได้ง่าย สะดวก เช่น งานเทศกาลของจังหวัด ลูกค้าให้ความสำคัญกับพนักงานขาย การแต่งกาย ด้วยฝ่ายผู้ประกอบการจะช่วยดึงดูดใจผู้ซื้อ มีป้ายประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสินค้า (จันทิมา พรหมเกษ, 2548)

4.2.3 งานวิจัยฝ่ายผู้ประกอบการด้านการจัดการความรู้

การศึกษา ค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับการจัดการความรู้ฝ่ายผู้ประกอบการ พบว่า เป็นการศึกษาเพื่อเป็นการสร้างความรู้ฝ่ายผู้ประกอบการ การจัดระบบและจัดเก็บความรู้ฝ่ายผู้ประกอบการ แลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้เพื่อพัฒนาฝ่ายผู้ประกอบการให้มีความหลากหลาย สร้างมูลค่าเพิ่มฝ่ายผู้ประกอบการอย่างยั่งยืน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และใช้แบบสัมภาษณ์ สันทนาการกลุ่ม เพื่อให้ได้ ข้อมูลและนำมาสังเคราะห์เนื้อหา เช่น สุทธิศา ซองเหล็กนอก (2557) ได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับการจัดการความรู้ของธุรกิจชุมชนฝ่ายผู้ประกอบการตามห่วงโซ่คุณค่าและปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้และธุรกิจชุมชนฝ่ายผู้ประกอบการ พบว่า ธุรกิจชุมชนทั้งสองกลุ่มมีกระบวนการจัดการความรู้ ในกระบวนการทำงาน ความรู้ส่วนใหญ่เป็นความรู้ฝังลึก ประกอบด้วยกระบวนการจัดการความรู้ 6 ชั้น คือ การระบุนความรู้ การแสวงหาและจัดหาความรู้ การสร้างความรู้ การจัดระบบและจัดเก็บความรู้ การแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้และการใช้ความรู้ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ ผู้นำ รายได้และความไว้วางใจ นอกจากนี้ ศิริภรณ์ กุลจิตติวิรัช (2555) ได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับการจัดการความรู้การทอฝ่ายผู้ประกอบการบ้านโนนสะอาด ตำบลนาจิว อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม พบว่า การทอฝ่ายผู้ประกอบการเป็นการทำสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษและในปัจจุบันการถ่ายทอดความรู้การผลิตและ การทอฝ่ายผู้ประกอบการ โดยการบอกเล่าจากผู้เฒ่าผู้แก่และปราชญ์ในชุมชนที่มีอายุมาก

แล้วมีการรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้และลวดลายผ้าข้อมคราม เพื่อเผยแพร่ให้กับผู้สนใจ โดยใช้เครือข่ายการแลกเปลี่ยนความรู้จากสมาชิกกลุ่มทอผ้า เกิดทักษะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สามารถประยุกต์ลวดลายได้หลากหลาย เป็นที่ต้องการของตลาดและรวบรวมองค์ความรู้ผ้าข้อมคราม ตั้งแต่การปลูกคราม การผลิตเนื้อคราม การข้อมคราม และลวดลายผ้าข้อมครามมี 2 แบบ คือ ลายโบราณและลายประยุกต์

4.3 งานวิจัยด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน

เป็นการศึกษา ค้นคว้า วิจัยเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านผ้าชนิดต่างๆ ที่อยู่ในชุมชน ท้องถิ่น ส่วนมากเป็นงานวิจัย เพื่อพัฒนา (Research and development) เป็นกระบวนการที่นำผลการวิจัยไปพัฒนาต่อ โดยการสร้างต้นแบบและนำไปทดลองใช้ และปรับปรุงต้นแบบให้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังมีการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ และใช้การวิเคราะห์เนื้อหาในการวิจัย เพื่อยกระดับและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าให้มีความทันสมัยตรงกับความต้องการของผู้บริโภคเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับภูมิปัญญา ด้านผ้า และสามารถจัดจำหน่ายเพิ่มพูนรายได้ให้กับครอบครัว โดยเฉพาะการพัฒนาลวดลายของผ้าให้มีความหลากหลาย โดยประยุกต์มาจากลายโบราณดั้งเดิมและการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นบ้านให้มีความหลากหลาย ทันสมัย โดยจำแนกเป็น 3 กลุ่ม คือ

4.3.1 การออกแบบลวดลายผ้าเพื่อให้ตรงกับความต้องการของตลาด ได้แก่ อัชชา หัตถยานานนท์และคณะ (2559) ได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยการพัฒนาผ้าม่อฮ่อมจังหวัดแพร่ ด้วย งานลงทอลายไทย พบว่าการออกแบบลวดลายไทยที่มีเอกลักษณ์และเป็นลายดั้งเดิม นำมาดัดทอนและออกแบบบนผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ และการตกแต่งภายในห้องพัก โดยใช้ผ้าม่อฮ่อมเขียนลงทอลายไทย บริเวณชุดรับแขก ผู้ใช้บริการ และผู้ผลิตผ้าม่อฮ่อมมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาและสามารถดึงดูดความสนใจได้ดี และกัญญาภา ญาณวิโรจน์ และจรรยา คล้ายจ้อย (2556) ได้ศึกษาวิจัยการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบร่วมสมัยเพื่อการประยุกต์ใช้กับผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอชุมชนผ้าทอผ้าวัดไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่าต้องการพัฒนารูปแบบตามแนวคิดลวดลายผ้าทอแบบร่วมสมัย และต้องมีรูปแบบที่ผลิตง่ายไม่ซับซ้อน มีลักษณะการทอผ้าเป็นลายจัดที่เหมาะสมกับการทอผ้าพื้นบ้านของชุมชนและบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของชุมชน ลักษณะลวดลายของผ้าทอให้แนวคิดการออกแบบลวดลายเน้นแนวคิดด้านการใช้ชีวิตหรือถิ่นกำเนิดของชุมชนและวรรณ เรื่องปราชญ์และสุชาดา นาคฤทธิ์ (2554) ได้ศึกษาวิจัยโครงสร้างการบริหารจัดการธุรกิจการทอผ้าพื้นบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ เขตอำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท พบว่า มีคนสูงอายุสืบทอดการทอผ้าและอนุรักษ์ลวดลายต่าง ๆ ไว้ เช่น ลายตีนจก ลายหมี่สำภา และลายกระแตของตอ เป็นต้น แต่มีปัญหาคือ จัดจำหน่ายไม่ได้ ไม่มีวัตถุดิบในท้องถิ่น

4.3.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และแปรรูป ออกแบบพัฒนาผ้าให้มี

ความทันสมัย ตรงกับความต้องการของตลาด ได้แก่ ฐิติพันธ์ จันทร์หอม (2557) ได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอภูมิปัญญาของชาวไทยทรงดำในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย พบว่า ผลิตภัณฑ์ผ้าทอที่เกิดจากการต่อยอดภูมิปัญญาของบรรพบุรุษชาวไทยทรงดำ โดยได้สร้างผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ด้วยหลักของศิลปะการออกแบบได้ จำนวน 40 รูปแบบ เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่ร่วมสมัยที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน ทั้งยังเป็นแหล่งเรียนรู้ศิลปกรรมท้องถิ่นประเภทผ้าทอตลอดจนมีข้อมูลในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพิ่มขึ้นในภาพรวมการวิจัยนี้ได้พัฒนาองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการจัดการความรู้โดยการถ่ายทอดแบบชุมชนมีส่วนร่วม

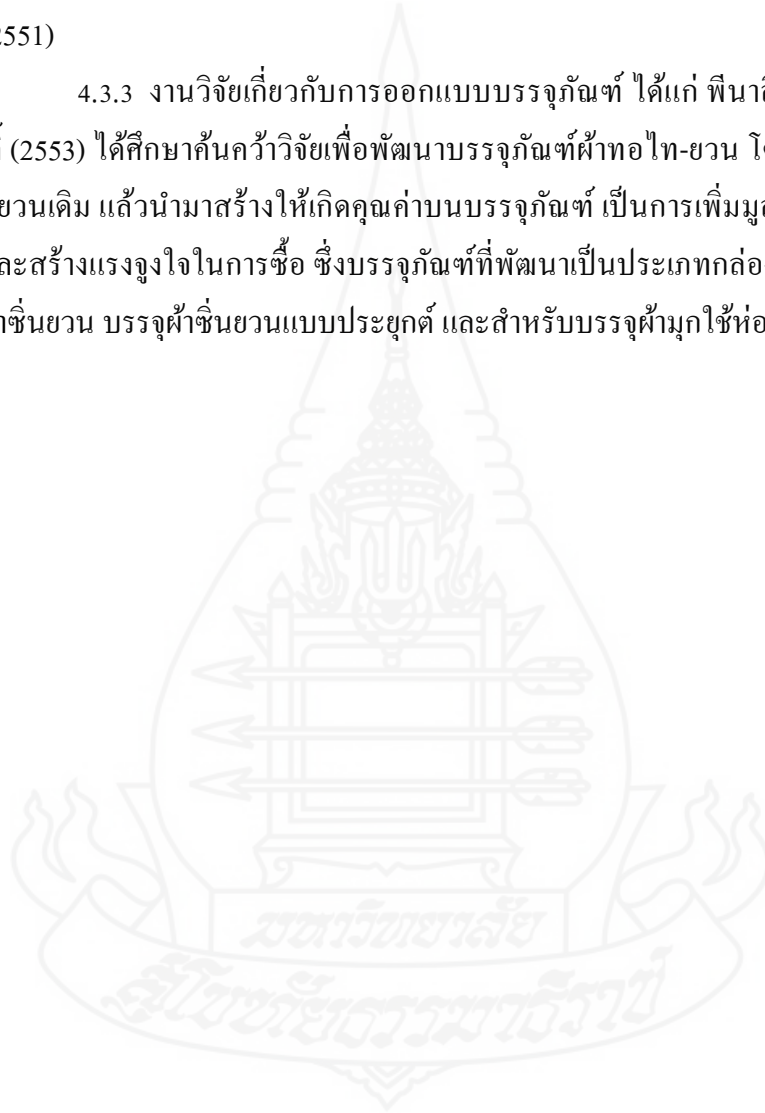
อย่างไรก็ตาม ยังมีงานวิจัยเรื่องการออกแบบเครื่องนุ่งห่มเพื่อการพัฒนา รูปแบบสินค้าพื้นเมือง พบว่า ผ้าจกไทยวน จังหวัดราชบุรี มีการพัฒนารูปแบบของลวดลายผ้าตามความต้องการของผู้บริโภค โดยมีแนวคิดในการทอผ้าแบบวิถีดั้งเดิมร่วมกับการผลิต เพื่อการค้าสนองต่อระบบตลาดที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาตามกรอบแนวคิดในการพัฒนาชุมชนการทอผ้าจกไทย จำแนกวิธีการทอผ้าได้ 2 ประเด็นได้แก่ การทอผ้าเพื่อการสืบทอดภูมิปัญญาและการทอผ้าเพื่อการค้า แบ่งเป็น 4 กลุ่มคือ ผ้าชิ้นดินจน ผ้าชิ้นตา ผ้าพื้น และผ้าอื่น ๆ ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างลวดลายแบบดั้งเดิมและลวดลายแบบประยุกต์ (จรัสพิมพ์ วังเย็น, 2554) นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าอินทรีย์เพื่อเด็กทารกเป็นการศึกษาและออกแบบรูปแบบที่เหมาะสมของเสื้อผ้าสำหรับทารกจำนวน 2 แบบ และผ้าอ้อมสำเร็จรูปสำหรับทารก ถอดซักรีดได้ เพื่อความสะดวกในการสวมใส่และถอดออกจำนวน 2 แบบ โดยใช้ผ้าฝ้ายอินทรีย์โดยใช้วิธีการทดลองดำเนินการผลิต ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ วิเคราะห์และทดสอบคุณภาพเส้นใยและผ้า ซึ่งผลการวิจัยพบว่าเหตุผลในการเลือกใช้ผ้าฝ้ายอินทรีย์กับเด็กทารก และการดูแลรักษาและการใช้งานสะดวก มีเนื้อผ้านุ่มสวมใส่มีความปลอดภัยต่อทารกและการออกแบบที่สวยงาม (สุขุมล ห่วงฉวีพันธ์ เตื่อนไส หลิมตระกูลและวาสนา ช้างม่วง 2553)

งานวิจัยการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมือง กรณีศึกษากลุ่มสตรีบ้านคำแย อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่ามีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนร่วมมือกันเพื่อพัฒนา ส่งเสริม กระบวนการแปรรูป การจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากผ้า ซึ่งมีผลิตภัณฑ์ประเภทเสื้อผ้าและชุดสวมใส่ กระเป๋าแบบต่าง ๆ และผ้าพันคอ กลุ่มแม่บ้านต้องการให้สนับสนุนเรื่องการตลาด การนำเสนอสินค้าให้เป็นที่รู้จักในท้องตลาด ต้องการให้มีสถานที่กระจายสินค้าต่าง ๆ เพื่อเป็นที่รองรับสินค้าที่ทำการผลิต มาลินี ฤาษุดกุลและคณะ (2551) มีงานวิจัยการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าไทยในชนบท เพื่อศึกษารูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่มีจำหน่ายอยู่ในท้องตลาดและ

หาจุดพัฒนาผลิตภัณฑ์เดิมให้มีความสวยงามและเป็นการเพิ่มมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์จำนวน 50 รายการ และนำมาพัฒนา ผีกรอบรมให้ความรู้แก่ผู้สนใจเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใน 4 จังหวัด คือ ราชบุรี สระบุรี เพชรบุรีและจันทบุรี พบว่าผู้สนใจในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้องการนำไปใช้ประกอบอาชีพมากที่สุด และต้องการอบรมเรื่องผ้าปูกลางโต๊ะ การตกแต่งหมวกจากผ้าฝ้ายและตกแต่งที่แขวนผ้าเช็ดมือ ปลอกหมอน ซองใส่มือถือ มากที่สุด (น้ำทิพย์ ชูเวทย์ ลัดดาวัลย์ ศรีนิมิตแก้ว และสุปราณี มุลมาตย์ 2551)

4.3.3 งานวิจัยเกี่ยวกับการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ได้แก่ พิณาลิน สาริยา และภักดี ปริดาศักดิ์ (2553) ได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผ้าทอไท-ยวน โดยศึกษาบรรจุภัณฑ์ผ้าทอไท-ยวนเดิม แล้วนำมาสร้างให้เกิดคุณค่าบนบรรจุภัณฑ์ เป็นการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าทอไท-ยวนและสร้างแรงจูงใจในการซื้อ ซึ่งบรรจุภัณฑ์ที่พัฒนาเป็นประเภทกล่องกระดาษ 3 รูปแบบ ใช้บรรจุผ้าชิ้นยวน บรรจุผ้าชิ้นยวนแบบประยุกต์ และสำหรับบรรจุผ้ามุกใช้ห่อหรือคลุมไหล่

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “การจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ต้องศึกษาจากมนุษย์กับสังคมตามสภาพที่เป็นจริงที่มุ่งเน้นพฤติกรรม โดยกลุ่มตัวอย่างเพื่อตอบคำถามวิจัยกับสาเหตุของการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามกลุ่มตัวอย่างชาวบ้านชุมชนผ้าอ้อมครามที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นชนบทของประเทศไทย จึงต้องการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม นำข้อมูลที่ได้ มาสังเคราะห์เนื้อหาแบบอุปนัยและนำเสนอข้อสรุปอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้คำตอบของปัญหาการวิจัยที่ต้องการอย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น (นิศา ชูโต, 2551; ชาย โพธิสิตา 2550; Taylor & Bogdan, 1998) งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทยและศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามและพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการศึกษาออกเป็น 3 ระยะ นำเสนอรายละเอียด ดังนี้

1. ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ดังนี้

ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี ทบทวน เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารสนเทศและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศและการทอผ้าอ้อมครามของประเทศไทยและต่างประเทศ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความเข้าใจและได้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม นอกจากนี้ ยังศึกษาข้อมูลกลุ่มทอผ้าอ้อมครามในประเทศไทย

จากฐานข้อมูลของกองวิสาหกิจชุมชน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และฐานข้อมูลหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยและแหล่งบริการสารสนเทศ ฝ่ายอ้อมครามที่มีการรวบรวม จัดเก็บและบริการ เผยแพร่สารสนเทศฝ่ายอ้อมครามในประเทศไทย เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการกำหนดกลุ่มประชากรการวิจัยและสร้างเครื่องมือวิจัย

2. ระยะที่ 2 เป็นการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อที่ 1 และ 2 คือ ศึกษาการจัดการสารสนเทศฝ่ายอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝ่ายอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศฝ่ายอ้อมคราม และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารสนเทศฝ่ายอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝ่ายอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศฝ่ายอ้อมคราม ด้วยการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการวิจัยในระยะที่ 2 เป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจประเมินและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจประเมินอีกครั้ง เพื่อนำไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 สร้างแบบบันทึกถอดเทปการสัมภาษณ์ เพื่อจัดระเบียบข้อมูลและแสดงข้อมูลจากการถอดบทสัมภาษณ์ ใช้วิธีวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาแบบอุปนัย ดีความ (Content Analysis) สรุปประเด็นข้อค้นพบจากการวิจัย โดยแบ่งเนื้อหาเป็นสองส่วน คือ สภาพการจัดการสารสนเทศฝ่ายอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศฝ่ายอ้อมครามในประเทศไทย และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารสนเทศฝ่ายอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศฝ่ายอ้อมครามในประเทศไทย เพื่อนำไปยกกร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศฝ่ายอ้อมครามในประเทศไทย

3. ระยะที่ 3 พัฒนารูปแบบการจัดการสารสนเทศฝ่ายอ้อมครามที่เหมาะสมต่อวิสาหกิจชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศฝ่ายอ้อมคราม ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการวิจัยในระยะที่ 3 เป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ยกกร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศฝ่ายอ้อมครามในของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศฝ่ายอ้อมครามในประเทศไทย ผ่านการตรวจประเมินจากอาจารย์ที่ปรึกษาและนำไปจัดสนทนากลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) จำนวน 10 คน เพื่อวิพากษ์ร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศฝ่ายอ้อมครามของของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศฝ่ายอ้อมครามในประเทศไทย

ขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาพัฒนารูปแบบการจัดการสารสนเทศฝ่ายอ้อมครามของของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝ่ายอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศฝ่ายอ้อมครามในประเทศไทย โดยผ่านการประเมินตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย เพื่อหาค่าดัชนีสอดคล้อง หรือค่า IOC (Index of Consistency) ทำการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบ ก่อนการนำไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 4 นำรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามไปทดลองใช้และประเมินความพึงพอใจจากการกำหนดระยะเวลาและขั้นตอนการทำวิจัย เรื่อง “การจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย” ผู้วิจัยนำเสนอรายละเอียดการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ระยะที่ 1 การศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก

ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการวิจัย ในระยะที่ 1 เป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี ทบทวน เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ 1) การจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ 2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศและการทอผ้าอ้อมครามของประเทศไทยและต่างประเทศ 3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) ข้อมูลกลุ่มทอผ้าอ้อมครามในประเทศไทยจากฐานข้อมูลของกองวิสาหกิจชุมชน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และฐานข้อมูลหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย และแหล่งบริการ สารสนเทศผ้าอ้อมครามที่มีการรวบรวมจัดเก็บและบริการ เผยแพร่สารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย

การศึกษาค้นคว้าในขั้นตอนนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและได้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัยและสร้างเครื่องมือวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมครามที่จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนระหว่าง ปีพ.ศ. 2559 - พ.ศ. 2560 ต่ออายุการจดทะเบียน 2 ครั้ง และได้รับรางวัลคุณภาพสินค้าผ้าย้อมคราม 5 ดาว (OTOP) และกำหนดประชากรของแหล่งบริการสารสนเทศผ้าย้อมครามที่มีวัตถุประสงค์ในการรวบรวม จัดเก็บ บริการ เผยแพร่ และถ่ายทอดความรู้ผ้าย้อมครามในประเทศไทยและสรุปข้อมูลได้ดังนี้

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1.1.1 ผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำกับนโยบายผ้าย้อมครามจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่จดทะเบียนกลุ่มวิสาหกิจ ผู้บริหารจากกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ที่ดูแลการรับรองสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) และผู้บริหารจากกระทรวงพาณิชย์ที่ดูแลผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมคราม จำนวน 3 คน

1.1.2 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมครามในประเทศไทยที่จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน 2 ครั้งขึ้นไป ตั้งแต่ พ.ศ.2559 - พ.ศ.2560 จำนวน 7 จังหวัด คือ จังหวัดกาฬสินธุ์ มุกดาหาร นครพนม สกลนคร อุดรธานี อุบลราชธานี และอำนาจเจริญ รวมทั้งหมด 44 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) ผู้บริหาร/หัวหน้ากลุ่ม 2) สมาชิกกลุ่ม 3) นักวิจัยหรือนักวิชาการท้องถิ่นผ้าย้อมคราม แห่งละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 132 คน

1.1.3 แหล่งบริการสารสนเทศผ้าย้อมคราม 5 แห่ง ประกอบด้วย 1) ผู้บริหาร/หัวหน้าศูนย์ 2) ผู้ปฏิบัติงาน 3) นักวิจัยหรือนักวิชาการท้องถิ่นผ้าย้อมคราม หรือผู้ใช้สารสนเทศผ้าย้อมคราม รวมทั้งสิ้น 15 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1.2.1 ผู้บริหารจากกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยที่ดูแลการรับรองสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) และผู้บริหารจากกระทรวงพาณิชย์ที่ดูแลผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมคราม ผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำกับนโยบายผ้าย้อมครามจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่จดทะเบียนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 3 คน ได้มาจากวิธีการเลือกแบบสโนว์บอล (Snowball Sampling) ได้แก่ หัวหน้าเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสกลนคร (ดร.บุญร่วม คำจันทร์ราช) หัวหน้าพัฒนาการจังหวัดสกลนคร (นายประสาท ทศกร) หัวหน้าพาณิชย์จังหวัดสกลนคร (นายสารุมภ์ โหม่งสูงเนิน)

1.2.2 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมครามในประเทศไทย จำนวน 7 จังหวัด มีเกณฑ์การคัดเลือกจากกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ ได้รับการยอมรับและยกย่องจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เช่น ได้รับการรับรองสินค้าผลิตภัณฑ์มาตรฐานสินค้าชุมชน 5 ดาว (OTOP) ซึ่งประกอบด้วย

1) จังหวัดสกลนคร มีทั้งหมด 27 กลุ่ม คัดเลือกแบบเจาะจง 5 กลุ่ม ที่ได้รับการรับรองสินค้าผลิตภัณฑ์มาตรฐานสินค้าชุมชน (OTOP) 5 ดาว

2) จังหวัดอุดรธานี จำนวน 10 กลุ่ม คัดเลือกแบบเจาะจง 2 กลุ่ม ที่ได้รับการรับรองสินค้าผลิตภัณฑ์มาตรฐานสินค้าชุมชน (OTOP) 5 ดาว

3) จังหวัดกาฬสินธุ์ มุกดาหาร นครพนม อุบลราชธานี และอำนาจเจริญ คัดเลือกแบบเจาะจงจังหวัดละ 1 กลุ่ม จากการดำเนินกิจกรรมการผลิตผ้าย้อมครามต่อเนื่อง โดยมีการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนระหว่างปี พ.ศ.2559 - พ.ศ.2560 2 ครั้งขึ้นไป (จดทะเบียน ครั้งละ 2 ปี)

1.2.3 แหล่งบริการสารสนเทศผ้าย้อมคราม มีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

- 1) มีวัตถุประสงค์ในการเผยแพร่และถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับผ้าย้อมคราม
- 2) เป็นแหล่งรวบรวม จัดเก็บ บริการสารสนเทศผ้าย้อมคราม
- 3) เป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดภูมิปัญญาผ้าย้อมคราม รายละเอียด

ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 กลุ่มตัวอย่างการวิจัย

กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผ้าย้อมคราม	จำนวนกลุ่ม รวม 17 กลุ่ม	ผู้บริหาร/ หัวหน้ากลุ่ม (จำนวนคน)	นักวิจัยหรือ นักวิชาการ ท้องถิ่น (จำนวนคน)	สมาชิกกลุ่มที่ ใช้สารสนเทศ (จำนวนคน)	รวม ทั้งสิ้น (คน)
1. สกลนคร	5	5	5	5	15
2. นครพนม	1	1	1	1	3
3. กาฬสินธุ์	1	1	1	1	3
4. มุกดาหาร	1	1	1	1	3
5. อุดรธานี	2	2	2	2	6
6. อุบลราชธานี	1	1	1	1	3
7. อำนาจเจริญ	1	1	1	1	3
8. ศูนย์ครามมหาวิทยาลัย ราชภัฏสกลนคร	1	1	1	1	3
9. ศูนย์การเรียนรู้ ผ้าย้อมคราม บ้านถ้ำเต่า จ.สกลนคร	1	1	1	1	3

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผ้าย้อมคราม	จำนวนกลุ่ม รวม 17 กลุ่ม	ผู้บริหาร/ หัวหน้ากลุ่ม (จำนวนคน)	นักวิจัยหรือ นักวิชาการ ท้องถิ่น (จำนวนคน)	สมาชิกกลุ่มที่ ใช้สารสนเทศ (จำนวนคน)	รวม ทั้งสิ้น (คน)
แหล่งบริการสารสนเทศผ้าย้อมคราม					
10. ศูนย์แสดงผลิตภัณฑ์ ผ้ามัดหมี่ย้อมคราม บ้านดงยางพรพิบูลย์ จ.อุตรธานี	1	1	1	1	3
11. ศูนย์ทอผ้าย้อมคราม บ้านดอยกอย จ.สกลนคร	1	1	1	1	3
12. ศูนย์การเรียนรู้ผ้าจาก และการย้อมสีคราม ธรรมชาติ จ.แพร่	1	1	1	1	3
รวมทั้งสิ้น	17	17	17	17	51

ตารางที่ 3.2 รายชื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมคราม

ชื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมคราม	จังหวัด
1. กลุ่มชุมชนทอผ้าครองวิถี	ตำบลเชิงชุม อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร
2. กลุ่มทอผ้าฝ้ายเงินย้อมครามบ้านโนนเรือ	ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร
3. กลุ่มทอผ้าย้อมครามธรรมชาติ	ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร
4. กลุ่มทอผ้าย้อมครามบ้านพันนานคร	ตำบลพันนา อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร
5. กลุ่มทอผ้าย้อมครามและสีธรรมชาติบ้านกุศเรือใหญ่	ตำบลนาซอ อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร
6. กลุ่มทอผ้ามัดหมี่ย้อมครามบ้านนาบัว	ตำบลนาบัว อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี
7. กลุ่มทอผ้าหมี่ขิดย้อมครามโพหนอง	ตำบลอู่จาน อำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัด อุดรธานี
8. กลุ่มทอผ้าย้อมครามบ้านนาคอย	ตำบลนาจัว อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม
9. กลุ่มทอผ้าย้อมครามบ้านคำเดือย	ตำบลคำเขื่อนแก้ว อำเภอขามุนาม จังหวัด อำนาจเจริญ

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

ชื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมคราม	จังหวัด
10. กลุ่มทอผ้าย้อมครามกลุ่มแม่บ้านทางโค้ง (กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านวังม่วง)	ตำบลพะลาน อำเภอนาดาล จังหวัดอุบลราชธานี
11. กลุ่มทอผ้าฝ้ายย้อมคราม-ผ้าไหม	ตำบลสายนาง อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์
12. กลุ่มทอผ้าย้อมครามบ้านเหล่าคราม	ตำบลคำอาฮวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร

2. ระยะที่ 2 การศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 และ 2 คือ ศึกษาการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าย้อมคราม และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าย้อมคราม ด้วยการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา

ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการวิจัย ในระยะที่ 2 เป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจประเมินและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจประเมินอีกครั้ง เพื่อนำไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมคราม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

การจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมคราม โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีงานวิจัย และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับผ้าย้อมคราม การจัดการสารสนเทศ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในองค์กรและวิสาหกิจชุมชน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยการกำหนดประเด็นข้อคำถามไว้ล่วงหน้า ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย คือการศึกษาสภาพการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าย้อมคราม และการศึกษาปัจจัยที่มีเกี่ยวข้องต่อการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าย้อมคราม โดยมีแนวคำถาม ดังนี้

1) ข้อมูลเบื้องต้น ประกอบด้วย ชื่อหน่วยงานหรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ตั้งบุคลากร โครงสร้างการบริหารงาน ผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมคราม งบประมาณ ชื่อเว็บไซต์เบอร์โทรศัพท์ เป็นต้น

2) สภาพการบริหารสารสนเทศผ้าย้อมคราม ประกอบด้วยข้อคำถามการสัมภาษณ์ คือ นโยบายในการบริหารสารสนเทศผ้าย้อมคราม บุคลากรในการบริหารสารสนเทศผ้าย้อมคราม งบประมาณที่ใช้ในการบริหารสารสนเทศผ้าย้อมครามและทรัพยากรสารสนเทศผ้าย้อมคราม

3) สภาพกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมคราม ประกอบด้วยข้อคำถามการสัมภาษณ์ 6 ด้าน ดังนี้ ด้านการแสวงหาหรือการจัดหาสารสนเทศผ้าย้อมคราม การรวบรวมสารสนเทศผ้าย้อมคราม การจัดหมวดหมู่สารสนเทศผ้าย้อมคราม การจัดระบบสารสนเทศผ้าย้อมคราม ด้านการสงวนรักษาสารสนเทศผ้าย้อมคราม

4) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมคราม ประกอบด้วยข้อคำถาม ดังนี้ ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมคราม ซึ่งประกอบด้วยด้านผู้นำ ด้านนโยบายและกลยุทธ์ ด้านโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านงบประมาณ และด้านเครือข่ายชุมชน

2.1.2 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยนำเครื่องมือเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน จากนั้นนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ จำนวน 4 คน ตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และตรวจสอบความถูกต้องด้านโครงสร้างและภาษา ซึ่งประกอบด้วยอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการสารสนเทศ จำนวน 2 คน คือ รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพจน์ วนิชกุล มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุจิน บุตรดีสุวรรณ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม นอกจากนี้ ยังมีผู้เชี่ยวชาญด้านผ้าย้อมคราม จำนวน 2 คน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชไมพร รักษาสุข และผู้ช่วยศาสตราจารย์อนุรัตน์ สายทอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อนำไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างการวิจัย ประกอบด้วย (1) ผู้บริหาร/หัวหน้ากลุ่ม (2) สมาชิกกลุ่มหรือผู้ปฏิบัติงาน (3) นักวิจัยหรือนักวิชาการท้องถิ่น จำนวน 51 คน

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่ง มีโครงสร้างกับกลุ่มตัวอย่างการวิจัยจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 12 กลุ่ม และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าย้อมคราม จำนวน 5 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 17 กลุ่ม มีขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 ผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากสาขาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมมาธิราช เรื่องขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย จากกลุ่มตัวอย่างการวิจัยที่ได้จากข้อ 1.1.2

ในส่วนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าข้อมครามได้ติดต่อไปที่สำนักงานพัฒนาการจังหวัด แต่ละจังหวัด และแนะนำข้อมูลเบื้องต้นของผู้วิจัย พร้อมวัตถุประสงค์ในการติดต่อกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าข้อมคราม เพื่อขอชื่อและเบอร์โทรศัพท์ที่เป็นปัจจุบันของหัวหน้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าข้อมคราม และนักวิจัยท้องถิ่นผ้าข้อมคราม ซึ่งได้รับความร่วมมือด้วยดีเนื่องจากหน่วยงานเหล่านี้ จะสนับสนุนการวิจัยของนักวิชาการในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่แล้ว จากนั้น ผู้วิจัยจึงโทรศัพท์ เพื่อแนะนำตัวเองในเบื้องต้น เป็นการสร้างความคุ้นเคยกับผู้ที่ให้สัมภาษณ์ โดยการอ้างอิงถึงการได้มาซึ่งเบอร์โทรศัพท์จากพัฒนาการจังหวัด เพื่อให้ได้รับความไว้วางใจในการนัดหมายวัน เวลาและได้รับการให้ความร่วมมือในการนัดหมายในการสัมภาษณ์เป็นอย่างดี

2.2.2 ผู้วิจัยได้สร้างความเข้าใจกับผู้ช่วยนักวิจัยจำนวน 3 คน คือ อาจารย์ธรรมาภรณ์ ภูสมณี อาจารย์เสริมวิช บุตร โยธี และอาจารย์กัญยามาศ สงวนรักษา ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำสาขาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร มีประสบการณ์ในการสอนมานาน โดยได้ไปพบกับผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ผศ.ดร.สำราญ กำจัดภัย ประธานหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิจัยและพัฒนาหลักสูตรมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เป็นผู้ให้ความรู้ในการวิจัยเชิงคุณภาพแก่ผู้ช่วยนักวิจัย และผู้วิจัยได้สรุปโครงการวิจัย พร้อมทั้งอธิบายวัตถุประสงค์การวิจัย วิธีการวิจัย ตลอดจนทำความเข้าใจกับข้อคำถามในการสัมภาษณ์และวิธีการสังเกตแบบไม่เป็นทางการให้กับผู้ช่วยนักวิจัย เช่น การลงบัญชีบันทึกข้อมูลการซื้อขาย บันทึกการประชุมประจำเดือน วัสดุจริง เป็นต้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยและสร้างแบบบันทึกถอดเทปการสัมภาษณ์ เพื่อจัดระเบียบข้อมูลและแสดงข้อมูลจากการถอดเทปสัมภาษณ์และการสังเกตแบบไม่เป็นทางการ โดยใช้วิธีวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาแบบอุปนัย ดีความ สรุปประเด็นข้อค้นพบจากการวิจัย โดยแบ่งเนื้อหาเป็นสองส่วน คือ สภาพการจัดการสารสนเทศผ้าข้อมครามกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าข้อมครามในประเทศไทย และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารสนเทศผ้าข้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าข้อมครามในประเทศไทย เพื่อนำไปยกกร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าข้อมครามในประเทศไทย

2.2.3 ผู้วิจัยเดินทางไปพื้นที่การวิจัยด้วยตนเองทุกแห่ง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง พร้อมผู้ช่วยนักวิจัยตามวันเวลาที่ได้นัดหมายไว้ล่วงหน้า ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 - สิงหาคม พ.ศ. 2560 และจัดเตรียมหนังสือราชการ เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยที่ได้จาก 2.2.1 พร้อมของที่ระลึกให้กับผู้ที่ให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้ภาษาถิ่นอีสานสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในจังหวัดภาคอีสาน โดยแนะนำตัวเองพร้อมผู้ช่วยนักวิจัย เพื่อสร้างความเป็นกันเอง และคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งผู้วิจัยมีความคุ้นเคยกับพื้นที่การวิจัยเนื่องจากได้นำนักศึกษาเก็บ

ข้อมูลในพื้นที่เพื่อศึกษาในรายวิชาข้อมูลท้องถิ่นและทำงานวิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่น และผู้วิจัยได้อธิบายเกี่ยวกับโครงการวิจัย วัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูล ประเด็นที่ต้องการสัมภาษณ์และประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้ และขอให้กลุ่มตัวอย่างกรอกแบบฟอร์มยินยอมเข้าร่วมศึกษาและขออนุญาตบันทึกภาพ และเสียง ผู้วิจัยเป็นคนนำสนทนาและมีผู้ช่วยนักวิจัยเป็นผู้จัดบันทึกข้อมูล และบันทึกเสียงโดยใช้โปรแกรมบันทึกเสียงของไอแพดแอร์ (I-pad Air) และเครื่องบันทึกเสียง MP 3 พร้อมทั้งถ่ายภาพเพื่อเก็บเป็นหลักฐานและใช้วิธีการสังเกตแบบไม่เป็นทางการร่วมด้วย ซึ่งการสัมภาษณ์แต่ละแห่งใช้เวลาประมาณ 2-3 ชั่วโมง ผู้วิจัยพร้อมทีมงานได้ขอเยี่ยมชมการทำงานและประสานกลุ่มทุกแห่งยินดี และเต็มใจในการอธิบายขั้นตอนกระบวนการทำงานจากกระบวนการจริง นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้มีโอกาสพูดคุย ซักถาม สมาชิกกลุ่มและสังเกตแบบไม่เป็นทางการในการทำงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมคราม และแหล่งเรียนรู้ผ้าย้อมครามอย่างละเอียดทำให้เข้าใจการดำเนินงาน และกระบวนการทำกิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศ เพื่อนำไปใช้ประกอบการทำงานวิจัย

2.2.4 การถอดเทปสรุปบทสัมภาษณ์ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ผู้วิจัยทำแบบบันทึกข้อมูล เพื่อบันทึกการถอดเทปในประเด็นที่ได้ไปสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างและการสังเกตแบบไม่เป็นทางการ โดยกำหนดคำสำคัญตามวัตถุประสงค์และกรอบการวิจัย ดังนี้

(1) การบริหารจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าย้อมคราม คำสำคัญ คือ นโยบาย บุคลากร งบประมาณ และทรัพยากรสารสนเทศ

(2) กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าย้อมคราม คำสำคัญ คือ การแสวงหาหรือจัดหา การรวบรวม การจัดหมวดหมู่เนื้อหา การจัดระบบ การสงวนรักษา และการบริการและเผยแพร่

(3) ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าย้อมคราม คำสำคัญ คือ นโยบายและกลยุทธ์ผู้นำ โครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ งบประมาณ และเครือข่ายชุมชนผ้าย้อมคราม

2) ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยถอดเทปสรุปบทสัมภาษณ์และบันทึกข้อมูลในแบบบันทึกด้วย โปรแกรม Microsoft Word โดยตั้งชื่อไฟล์ สรุปการถอดบทสัมภาษณ์ โดยตั้งชื่อตามกลุ่มที่สัมภาษณ์ และนำมาตรวจสอบกับข้อมูลที่มีการจดบันทึกไว้อีกครั้ง ระหว่างผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยว่ามีความเข้าใจถูกต้อง ตรงกันหรือไม่

3) เมื่อพบประเด็นใดที่ยังไม่ชัดเจนหรือเป็นข้อถกเถียงกัน สรุปไม่ได้ ผู้วิจัยใช้วิธีการโทรศัพท์ไปซักถามเพิ่มเติม เพื่อยืนยันข้อมูลให้ถูกต้อง ครบถ้วน เช่น การจัดหาสารสนเทศ ฝ่ายอ้อมกรมของศูนย์การเรียนรู้ฝ้ายจากและการเยี่ยมชมสี่กรมธรรมชาติ จ.แพร่ ได้มาจากการถอดบทเรียนจากบรรพบุรุษหรือจากการฝึกอบรม หรือการปฏิบัติจริง ซึ่งได้ข้อสรุปว่า ได้จากการถอดบทเรียนจากการมาเรียนรู้และปฏิบัติจริง โดยมาพักอาศัยอยู่ที่ศูนย์การเรียนรู้ฝ้ายอ้อมกรม บ้านถ้ำเต่า อ.อากาศอำนวย จ.สกลนคร เป็นต้น

4) จากนั้นนำข้อมูลมาสรุป โดยดึงประเด็นตามคำสำคัญ เช่น วิธีการจัดหาสารสนเทศฝ่ายอ้อมกรม และนำมาจัดระเบียบข้อมูลด้วยโปรแกรม Microsoft Excel โดยตั้งชื่อไฟล์การสังเคราะห์บทสัมภาษณ์ เพื่อจัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นที่ค้นพบในงานวิจัย

5) นำข้อมูลที่จัดกลุ่มไปวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาแบบอุปนัย โดยสรุปเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และกรอบการวิจัย

2.2.5 การจัดระเบียบข้อมูลและผลการวิจัยโดยใช้โปรแกรม Microsoft Word และ Microsoft Excel เพื่อบันทึกข้อมูล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) สร้างโฟลเดอร์ (Folder) ไฟล์ภาพกระบวนการผลิตฝ้ายอ้อมกรม ภาพวาดลายภาพผลิตภัณฑ์ ภาพการสัมภาษณ์ข้อมูลของแต่ละกลุ่ม โดยตั้งชื่อตามกลุ่มตัวอย่างการวิจัย

2) สร้างโฟลเดอร์ (Folder) เก็บไฟล์เสียง และไฟล์การถอดเทป โดยตั้งชื่อตามกลุ่มการวิจัยเพื่อให้ง่ายและสะดวกต่อการเปรียบเทียบ และหาความสัมพันธ์ ความสอดคล้องของผลการสรุปข้อมูลของแต่ละแห่งให้ได้คำตอบตรงกับคำถามการวิจัย โดยผู้วิจัยได้กำหนดคำสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์จำแนกเป็นกลุ่ม ๆ ตามข้อคำถามการวิจัย เพื่อให้ง่ายต่อการทบทวนและสังเคราะห์เนื้อหาแบบอุปนัย

3) การรักษาความปลอดภัยของข้อมูล ผู้วิจัยได้บันทึกข้อมูลการวิจัยไว้ในคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ (Personal Computer) คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก (Note book) และจัดเก็บสำรองไว้ในอุปกรณ์จัดเก็บข้อมูลภายนอก (External Hardiest) และจัดเก็บในอีเมล วัน ไดรฟ์ (OneDrive) เพื่อให้ง่ายต่อการเรียกใช้งานและมั่นใจว่าข้อมูลไม่สูญหาย หรือหากมีปัญหาในการบันทึกข้อมูลในส่วนใดส่วนหนึ่ง ก็ยังมีเก็บสำรองไว้เรียกใช้จากหลายแหล่ง

2.3 การสรุปตีความข้อมูลโดยใช้วิธีสังเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำข้อมูลที่ได้มาจัดกลุ่มแล้วพัฒนาเป็นคำสำคัญ สังเคราะห์ ตีความ จัดพิมพ์ไว้ใน Microsoft Word โดยบันทึกใหม่ทุกครั้งที่มีการแก้ไข ตั้งชื่อไฟล์ และวัน เวลา เพื่อยืนยันไฟล์ล่าสุด โดยนำเสนอผลการสังเคราะห์เป็นแบบบรรยายและอภิปรายมีทฤษฎีการจัดการสารสนเทศ เป็นแนวทางในการสรุปตีความและ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผ้าข้อมคราม ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิสาหกิจชุมชน ศูนย์การเรียนรู้เป็นแนวทางในการอภิปรายและสรุปตีความในประเด็น ดังนี้

2.3.1 สภาพการบริหารสารสนเทศผ้าข้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าข้อมคราม และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าข้อมคราม โดยสังเคราะห์ตามประเด็นการบริหารสารสนเทศผ้าข้อมคราม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าข้อมคราม ด้านนโยบาย ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณและด้านทรัพยากรสารสนเทศ

2.3.2 สภาพกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าข้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าข้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าข้อมคราม โดยสังเคราะห์ตามประเด็นกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าข้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าข้อมคราม ด้านการจัดหา ด้านการรวบรวม ด้านการจัดหมวดหมู่เนื้อหา ด้านการจัดระบบ ด้านการสงวนรักษา และด้านการบริการและเผยแพร่

2.3.3 ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการจัดการสารสนเทศผ้าข้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าข้อมคราม ด้านปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก มีประเด็น ดังนี้

- 1) ปัจจัยภายใน ได้แก่ด้านนโยบายและกลยุทธ์ ด้านผู้นำ และด้านงบประมาณ
- 2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ

ด้านเครือข่ายชุมชน

2.4 การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อความน่าเชื่อถือของข้อมูล และพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้นั้นเพียงพอที่จะตอบคำถามวิจัยได้หรือไม่ จึงมีการตรวจสอบข้อมูลก่อนการนำมาวิเคราะห์ ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Method) (ศุภางค์ จันทวานิช 2547) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำ 3 ลักษณะ ดังนี้

2.4.1 ด้านข้อมูล เป็นการตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลในด้านบุคคล ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) มีขั้นตอน ดังนี้

1) การสัมภาษณ์ข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น การบริหารสารสนเทศผ้าข้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าข้อมครามครองวิถี ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่มสมาชิกกลุ่มและนักวิชาการท้องถิ่น

2) นำข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างการวิจัยทั้ง 3 คน มาสรุปเพื่อยืนยันข้อมูล และพิจารณาว่า ถ้าเก็บข้อมูลต่างบุคคลจะยังให้ข้อมูลเหมือนเดิมหรือไม่

2.4.2 ด้านผู้วิจัย เป็นการตรวจสอบข้อมูลว่าถ้าเปลี่ยนผู้สัมภาษณ์จากนักวิจัย และเปลี่ยนเป็นผู้ช่วยนักวิจัย 3 คน เป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้ตรงกันหรือไม่ มีขั้นตอน ดังนี้

1) **ผู้วิจัยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างการวิจัยโดยตรวจสอบ** ยืนยันข้อมูล ด้วยวิธีการผู้วิจัยสัมภาษณ์หัวหน้ากลุ่ม และผู้ช่วยนักวิจัย 2 คน สัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มและ นักวิชาการท้องถิ่นในประเด็นทุกประเด็นข้อคำถามเดียวกัน เช่น กระบวนการจัดการสารสนเทศ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม บ้านดอนกอย การจัดหา การรวบรวม การจัดหมวดหมู่ การจัดระบบ การสงวนรักษา การบริการ และเผยแพร่ของกลุ่ม ทำอย่างไร

2) นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มาสรุปเพื่อยืนยันข้อมูลการสัมภาษณ์ และพิจารณาความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูล

2.4.3 ด้านวิธีการ เป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากวิธีการเก็บข้อมูล 3 วิธีที่ต่างกัน ผลที่ได้เหมือนเดิมหรือไม่ มีขั้นตอน ดังนี้

1) **วิธีเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยใช้เครื่องมือการสัมภาษณ์** แบบกึ่งมี โครงสร้าง ซึ่งมีข้อคำถามการวิจัยเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างการวิจัย ผู้วิจัยต้องใช้ภาษา ถิ่นอีสานในการสัมภาษณ์ให้ได้ข้อมูลเชิงลึกตามข้อคำถาม ยกเว้นกลุ่มผ้าอ้อมครามของศูนย์การเรียนรู้ ผ้าจากเมืองทองและผ้าอ้อมสีครามธรรมชาติ อ.ทอง จ.แพร่ที่ใช้ภาษาไทยภาคกลาง

2) **วิธีการเก็บข้อมูลจากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม** โดยไม่ให้กลุ่มตัวอย่าง รู้ตัว แต่ใช้ความคุ้นเคยในการสังเกตจากการสัมภาษณ์ การสังเกตสภาพแวดล้อม การสังเกตเพื่อค้นหา ข้อมูลที่ต้องการ เช่น การสังเกตภาวะผู้นำของผู้นำกลุ่มในระหว่างการสัมภาษณ์ การสังเกตสมุดบันทึก ประจำกลุ่มเกี่ยวกับนโยบายการจัดการสารสนเทศ เพราะไม่มีการกำหนดไว้โดยตรง แต่อาจจะอยู่ใน สมุดบันทึกประจำกลุ่ม เรื่องการมอบหมายให้สมาชิกในกลุ่มดำเนินงาน เป็นต้น

3) **วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group)** ผู้วิจัยได้จัดการสนทนากลุ่มโดยเชิญ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมาร่วมสนทนากลุ่ม ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการสารสนเทศ ปราชญ์ด้านผ้า อ้อมคราม และนักวิจัยผ้าอ้อมคราม โดยมีแนวคำถามนำในการสนทนาและให้ผู้เข้าร่วมสนทนา อภิปรายตามประเด็นคำถาม เช่น ผู้และสมาชิกกลุ่มควรมีลักษณะอย่างไร ได้ความรู้ด้านผ้าอ้อมครามมา อย่างไร เป็นต้น

4) **สรุปข้อมูล** เพื่อยืนยันตรวจสอบข้อมูลและพิจารณาความถูกต้องสมบูรณ์ ของข้อมูล

3. ระยะที่ 3 พัฒนารูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติที่เหมาะสมต่อวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ยกร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย โดยรวบรวมผลการวิจัยในประเด็นที่ได้จากข้อค้นพบ เรื่องสภาพการบริหารสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติและกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ รวมถึงปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ จากการวิจัยในระยะที่ 1 และ 2 และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ ความเชื่อมโยง และความสอดคล้องของข้อมูล เพื่อยกร่างเป็นรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ ดังนี้

3.1.1 การบริหารสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ

- 1) ด้านนโยบาย
- 2) ด้านบุคลากร
- 3) ด้านงบประมาณ
- 4) ด้านทรัพยากรสารสนเทศ

3.1.2 กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ

- 1) ด้านการจัดหา
- 2) ด้านการรวบรวม
- 3) ด้านการจัดหมวดหมู่เนื้อหา
- 4) ด้านการจัดระบบ
- 5) ด้านการสงวนรักษา
- 6) ด้านการบริการและเผยแพร่

3.1.3 ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม

- 1) ด้านผู้นำ
- 2) ด้านนโยบายและกลยุทธ์
- 3) ด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 4) ด้านงบประมาณ
- 5) ด้านเครือข่ายชุมชนผ้าอ้อมคราม

3.2 ตรวจสอบความถูกต้องของร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2561 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อวิพากษ์ร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) จำนวน 8 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการสารสนเทศ 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านผ้าอ้อมครามจำนวน 2 คน ตัวแทนจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม 2 คน และตัวแทนจากแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม 2 คน ซึ่งสอดคล้องกับนักวิชาการที่ให้ความเห็นว่าการประชุมสนทนากลุ่ม ควรมีผู้เชี่ยวชาญอยู่ระหว่าง 6-8 คน (นิศา ชูโต, 2551: ชาย โพธิ์สิตา 2550) โดยสรุปขั้นตอนได้ ดังนี้

3.2.1 ผู้วิจัยได้ร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม และจัดส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒีก่อนการสนทนากลุ่ม

3.2.2 ผู้วิจัยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ คือ ผศ.ดร.สมบูรณ์ ชาวชายโขง ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านสารสนเทศศาสตร์ เป็นประธานในการสนทนากลุ่มและผู้วิจัยได้ร่างคำถามเพื่อใช้ในการสนทนากลุ่ม พร้อมทั้งพูดคุย ทำความเข้าใจข้อคำถามกับประธาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และเป็นแนวทางในการสนทนากลุ่ม

3.2.3 ผู้วิจัยได้ให้ผู้ช่วยนักวิจัยเป็นผู้จัดบันทึกการสนทนาและบันทึกวิธีโอระหว่าง การสนทนากลุ่ม จากนั้น ผู้วิจัยนำผลการประชุมสนทนากลุ่มมาปรับปรุง พัฒนา ร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทยตามข้อเสนอแนะให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.3 พัฒนารูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม

3.3.1 นำผลการสนทนากลุ่มมาปรับปรุง พัฒนา เป็นรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม

ของแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ โดยผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำไปประเมินความเหมาะสม

3.3.2 การประเมินความเหมาะสม เพื่อยืนยันรูปแบบการจัดการสารสนเทศ
ผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง หรือค่า IOC (Index of Consistency) และเป็นการยืนยันและหาค่าความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ โดยคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านผ้าใยธรรมชาติ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการสารสนเทศ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการแหล่งบริการสารสนเทศและผู้เชี่ยวชาญของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติ โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วย ผศ.ดร.นิรันดร์ กุลพานันท์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ นางพรพิมล มโนมัย ผอ.สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม นางมยุรี ยาวิลาศ ผอ.หอสมุด มหาวิทยาลัยพายัพ นายประสาธ ทัศนการ พัฒนาการจังหวัดนครพนม นางประไพพันธ์ แดงใจ ประธานวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติ และนายสมเกียรติ คำทะเนตร ผู้อำนวยการสำนักงานศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อ.เมือง จ.สกลนคร (รายละเอียดในภาคผนวก จ)

3.3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ
ในประเทศไทย เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความเห็น โดยนำมาวิเคราะห์ โดยใช้เที่ยงตรงและความสอดคล้องตามเกณฑ์การคำนวณ IOC คือ ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 มีค่าความเที่ยงตรงใช้ได้ และข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ต้องปรับปรุงเพื่อยืนยันและรับรองส่วนประกอบ และรายละเอียดแต่ละด้านของรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทยต่อไป ซึ่งได้ผลการประเมินยืนยันรูปแบบ คือ

1) **ด้านการบริหารสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน**
ผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย มีผลการประเมิน ดังนี้ ด้านการบริหารสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของรูปแบบการจัดการสารสนเทศ ผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติ ในประเทศไทย ประกอบด้วย ด้านนโยบาย ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านทรัพยากรสารสนเทศ ส่วนใหญ่ผู้ทรงคุณวุฒิได้ยืนยันรูปแบบ มีความเหมาะสม และพบว่าส่วนใหญ่เป็นข้อคิดเห็นในลักษณะของการเสริมและสนับสนุนว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ

ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมครามในประเทศไทย ประสบความสำเร็จและมีรายได้จากการดำเนินกิจการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมคราม

2) ด้านการบริหารสารสนเทศผ้าย้อมครามของแหล่งบริการสารสนเทศผ้าย้อมครามในประเทศไทย มีผลการประเมินเหมาะสมดังนี้ รูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามของแหล่งบริการสารสนเทศผ้าย้อมครามในประเทศไทย ประกอบด้วย ด้านนโยบาย ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านทรัพยากรสารสนเทศ ส่วนใหญ่ผู้ทรงคุณวุฒิได้ยืนยันรูปแบบในทุกส่วนประกอบมีความเหมาะสม และข้อคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่าส่วนใหญ่เป็นข้อคิดเห็นในลักษณะของการเสริมและสนับสนุนส่วนประกอบแต่ละด้านของรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามของแหล่งบริการสารสนเทศผ้าย้อมครามในประเทศไทย มีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามของแหล่งบริการสารสนเทศผ้าย้อมครามในประเทศไทย ให้ประสบความสำเร็จ

3) ด้านกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมครามในประเทศไทย มีผลการประเมินความเหมาะสม ดังนี้ รูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมครามในประเทศไทย ประกอบด้วย กระบวนการจัดหา การรวบรวม การจัดหมวดหมู่ การจัดระบบ การสงวนรักษา และการบริการและเผยแพร่ ส่วนใหญ่ผู้ทรงคุณวุฒิได้ยืนยันรูปแบบมีความเหมาะสม และข้อคิดเห็นส่วนใหญ่ เป็นลักษณะของการเสริมและสนับสนุนกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามทุกกระบวนการของรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมครามในประเทศไทย มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามในประเทศไทยประสบความสำเร็จได้

4) ด้านกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามของแหล่งบริการสารสนเทศผ้าย้อมครามในประเทศไทย มีผลการประเมินความเหมาะสม ดังนี้ รูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามของแหล่งบริการสารสนเทศผ้าย้อมครามในประเทศไทย ประกอบด้วย กระบวนการจัดหา การรวบรวม การจัดหมวดหมู่ การจัดระบบ การสงวนรักษา และการบริการและเผยแพร่ ส่วนใหญ่ผู้ทรงคุณวุฒิได้ยืนยันรูปแบบมีความเหมาะสม และส่วนใหญ่เป็นข้อคิดเห็นในลักษณะของการเสริมและสนับสนุนกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามทุกกระบวนการ มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามในประเทศไทยประสบความสำเร็จได้ (รายละเอียดในภาคผนวก ซ)

3.4 ขั้นตอนการทดลองใช้แฟนเพจผ้าใยธรรมชาติ (Fanpage) บนเว็บไซต์เฟซบุ๊ก (Facebook)

จากการวิจัยพบว่าความต้องการในการจัดการสารสนเทศต้องสะดวกและง่าย ประกอบกับปัจจุบันการติดต่อสื่อสารด้วยโทรศัพท์มือถือและการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้รับความนิยมและสะดวกสบาย กลุ่มตัวอย่างทุกคนมีโทรศัพท์มือถือ ผู้วิจัยสังเกตเห็นประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเลือกประเด็นการจัดการสารสนเทศของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติ ด้วยการพัฒนาแฟนเพจ บนเฟซบุ๊กเพื่อใช้ในการเผยแพร่สารสนเทศของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติ ซึ่งเว็บไซต์เฟซบุ๊กเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารที่ได้รับความนิยมสูง และเป็นทางการ เพราะสามารถเผยแพร่ข้อมูลต่าง ๆ ผ่านเว็บไซต์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ได้รับความนิยมทั่วโลก ประกอบกับรัฐบาลไทยได้ดำเนินการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศกระจายไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย ให้ทุกหมู่บ้าน ตำบล มีเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงตามโครงการอินเทอร์เน็ตตำบล ทำให้การติดต่อสื่อสารไร้ข้อจำกัดเรื่องสถานที่และเวลา จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงดำเนินการ ดังนี้

3.4.1 ผู้วิจัยสร้างคู่มือการใช้แฟนเพจ (Fanpage) บนเว็บไซต์เฟซบุ๊ก (Facebook) ที่เข้าใจง่ายและมีขั้นตอนที่ไม่ซับซ้อน เพื่อนำไปอบรมกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยมีกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติเป็นแนวทางในการจัดทำคู่มือ ดังนี้

1) การจัดหาและรวบรวมสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ ผู้เข้าร่วมการอบรมเตรียมข้อมูลตลาดผ้าใยธรรมชาติ ขั้นตอนการทำตลาดผ้าใยธรรมชาติ และถ่ายรูปจัดเก็บไว้ในโทรศัพท์มือถือของผู้เข้าร่วมอบรม

2) การรวบรวมและจัดหมวดหมู่ คือ การรวบรวมสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ เพื่อจัดหมวดหมู่ตามกระบวนการผลิต การผลิตเส้นใย การย้อม การทอตลาด และประเภทผลิตภัณฑ์ เช่น ผ้าพันคอ ผ้าพื้น ผ้าถุง เครื่องประดับ กระบวนการผลิต เป็นต้น

3) การจัดระบบและสงวนรักษา คือ การจัดระบบสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ ด้วยการสร้างแฟนเพจตามขั้นตอนในคู่มือการสร้างแฟนเพจ และอนุรักษ์สงวนรักษาสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ โดยผู้ดูแลแฟนเพจ (Admin) ปรับปรุงให้แฟนเพจมีความเคลื่อนไหวอยู่เสมอ

4) การบริการและเผยแพร่ การบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติด้วยการนำเสนอข้อมูล รูปภาพผลิตภัณฑ์ผ้าใยธรรมชาติบริการข้อมูลและเป็นการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค สามารถเลือกซื้อสินค้าผ้าใยธรรมชาติจากแฟนเพจได้ และเผยแพร่ด้วยการให้เพื่อนในเฟซบุ๊กกดไลค์ กดแชร์ และแสดงความคิดเห็น สมาชิกเว็บไซต์เฟซบุ๊กคนอื่น ๆ เห็นความ

เคลื่อนไหวด้วย ดังนั้นต้องเพิ่มข้อมูล ความเคลื่อนไหว กิจกรรม ผลิตภัณฑ์ เป็นประจำสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการเผยแพร่สารสนเทศผ้าเยี่ยมชมอย่างต่อเนื่อง

3.4.2 ผู้วิจัยได้ติดต่อกับประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าเยี่ยมชมครองวิถี ต.สว่าง อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร เพื่อจัดอบรมให้สมาชิกกลุ่มสมาชิกผ้าเยี่ยมชม เนื่องจากสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และมีอายุเฉลี่ย 36-45 ปี ซึ่งมีอายุค่อนข้างมากและจบการศึกษามานาน อ่านหนังสือได้บ้าง และผู้วิจัยต้องการทดลองใช้รูปแบบการจัดการสารสนเทศที่ค้นพบ จึงได้มีการจัดโครงการเชิงปฏิบัติการการสร้างแฟนเพจผ้าเยี่ยมชมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าเยี่ยมชม เพราะการอบรมเชิงปฏิบัติการเป็นวิธีการฝึกปฏิบัติ มีสมาชิกที่ร่วมอบรมจำนวนไม่มากนัก มีจำนวนเหมาะสมกับอุปกรณ์ และเครื่องอำนวยความสะดวก มุ่งเน้นผลจากการปฏิบัติ การจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการจึงมีความเหมาะสมกับสภาพของสมาชิกกลุ่ม จากนั้นผู้วิจัยได้นัดหมาย วัน เวลา ที่กลุ่มมีความพร้อม และให้สมาชิกกลุ่มเตรียมข้อมูล เช่น ภาพถ่ายลวดลายผ้า ผลิตภัณฑ์แปรรูป ขั้นตอนการผลิตผ้าเยี่ยมชม โดยใช้กล้องจากสมาร์ตโฟน จัดเก็บข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อจัดเตรียมสถานที่ ก่อนอบรม 1 วัน

3.4.3 ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย เตรียมอุปกรณ์ อาทิ คู่มือ เอกสารการลงทะเบียน แบบประเมินคู่มือและประเมินความพึงพอใจในการอบรม เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ (Projector) เครื่องช่วยสอนและซักซ้อมขั้นตอน วิธีการอบรมก่อน 2 วัน

3.4.4 ดำเนินการจัดอบรมการทดลองใช้รูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าเยี่ยมชม ที่ทำการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าเยี่ยมชมครองวิถี ต.สว่าง อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร ในวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2561 เวลา 8.00 น. ถึงเวลา 16.00 น. มีผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 15 คน ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการอบรมด้วยตนเองและมีผู้ช่วยนักวิจัยจำนวน 3 ท่านเป็นผู้ช่วยแนะนำและสอนตัวต่อตัวในกรณีที่เข้าร่วมอบรมทำตามขั้นตอนไม่ทัน

3.4.5 ประเมินความพึงพอใจคู่มือการสร้างแฟนเพจบนเว็บไซต์เฟซบุ๊ก และประเมินความพึงพอใจการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยนำผลมาวิเคราะห์หาข้อมูล ใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย (3) เพื่อพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย ผู้วิจัยรายงานผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยการกำหนดคำสำคัญ (Keyword) เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการประมวลข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยมีข้อค้นพบแบ่งได้เป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อค้นพบเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย

1.1 ข้อค้นพบเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของผ้าอ้อมคราม ในประเทศไทย

1.1.1 การบริหารสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม

1.1.2 กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม

1.2 ข้อค้นพบเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย

1.2.1 การบริหารสารสนเทศผ้าอ้อมครามแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม

1.2.2 กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม

ตอนที่ 2 ข้อค้นพบเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย

2.1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติ

2.2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ

ตอนที่ 3 ข้อค้นพบเกี่ยวกับรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย

3.1 ร่างรูปแบบการบริหารสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ

3.2 ร่างรูปแบบกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ

3.3 ร่างรูปแบบปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ

3.4 ผลการตรวจสอบความถูกต้องของร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ

ตอนที่ 1 ข้อค้นพบเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย

สภาพการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย จำแนกเป็น 2 ด้านคือด้านการบริหารสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติและด้านกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ

1) ด้านการบริหารสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติ มีนโยบายการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์และการจัดจำหน่ายเพื่อเพิ่มยอดขาย ด้านบุคลากรมีผู้นำกลุ่มและสมาชิกในกลุ่มช่วยกันในการบริหารจัดการและมีผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับผ้าใยธรรมชาติที่ปรึกษาโดยผู้นำ มีคุณธรรม จริยธรรมต่อการผลิตผ้าใยธรรมชาติ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ สมาชิก มีความรู้ ความสามารถในการออกแบบตลาดผ้าและพัฒนายกระดับผลิตภัณฑ์ มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์และมีทัศนคติที่ดีงบประมาณส่วนใหญ่มาจากการระดมทุนของสมาชิกกลุ่ม การสนับสนุนจากภาครัฐในการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์และการจัดจำหน่ายและทรัพยากรสารสนเทศส่วนใหญ่อยู่ในรูปเอกสาร วิทยุทัศน์ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก และวิดีโอจริง

ด้านการบริหารสารสนเทศของแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमมีนโยบายเป็นแหล่งรวบรวมสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนและเพื่อเผยแพร่บริการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमมีบุคลากรประกอบด้วยผู้บริหารหรือผู้นำที่มีภาวะผู้นำ เสียสละ ทุ่่มเท ซื่อสัตย์ เจ้าหน้าที่หรือสมาชิกมีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบ การรับบริจาค การจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ส่วนทรัพยากรสารสนเทศเป็นหนังสือ เอกสาร งานวิจัย วิกิตำสน์ เว็บไซต์ อีบุ๊ก (E-book) ฐานข้อมูลผ้าอ้อมक्रमและวัสดุจริง

2) กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมक्रमส่วนใหญ่มีการจัดหาสารสนเทศเกี่ยวกับกระบวนการผลิตผ้าอ้อมक्रम และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ จัดเก็บและรวบรวมข้อมูลในรูปแบบหนังสือ แผ่นพับ สมุดบันทึก รูปภาพ สารสนเทศ อิเล็กทรอนิกส์ ในรูปแบบเว็บไซต์ เฟซบุ๊ก วิกิตำสน์และ แผ่นซีดี บริการและเผยแพร่สารสนเทศผ้าอ้อมक्रम ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ เว็บไซต์ รายการโทรทัศน์ สื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ เฟซบุ๊ก และไลน์

กระบวนการจัดการสารสนเทศของแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमมีการจัดหาสารสนเทศงานวิจัยเกี่ยวกับผ้าอ้อมक्रम โดยใช้วิธีการสำเนาข้อมูล และจัดทำขึ้นมาเอง มีการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ อีบุ๊ก เว็บไซต์ วิกิตำสน์ นอกจากนี้ยังมีสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ เอกสารงานวิจัย หนังสือ แผ่นพับมีการถ่ายทอดความรู้และเผยแพร่ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ เว็บไซต์ อีบุ๊ก วิกิตำสน์ และจัดอบรมสัมมนา มีการสงวนรักษาโดยการจัดทำเป็นฐานข้อมูล สื่อดิจิทัลและวัสดุจริง ผู้วิจัยนำเสนอรายละเอียด ดังนี้

1.1 ข้อค้นพบเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมक्रमในประเทศไทย จำแนกเป็น 2 ด้าน มีรายละเอียด ตามลำดับดังนี้

1.1.1 การบริหารสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมक्रमในประเทศไทย จำแนกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย นโยบาย บุคลากร งบประมาณ และทรัพยากรสารสนเทศ มีรายละเอียดนำเสนอ ตามลำดับดังนี้

1) ด้านนโยบาย

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมक्रमส่วนใหญ่มีการกำหนดนโยบายการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ (1) นโยบายการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रम เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ และ (2) นโยบายการจัดจำหน่ายเพื่อเพิ่มยอดขาย โดยมียละเอียด ดังนี้

(1) นโยบายการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมक्रमผ่านมติที่ประชุมของสมาชิกในกลุ่ม เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมक्रमให้มีคุณภาพ

ได้มาตรฐาน มีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย และตรงกับความต้องการของผู้บริโภคมีความชัดเจน มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรและประชาสัมพันธ์ประกาศไว้ชัดเจน

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“มีข้อบังคับของกลุ่ม โดยการประชุมปรึกษาหารือ กำหนดเป็นข้อตกลงร่วมกันว่า กลุ่มจะต้องร่วมกันผลิตผ้าย้อมครามให้ได้มาตรฐาน เช่น การย้อมให้สีติดทน การทำสินค้าใหม่ ๆ เพื่อนำไปขายตามคำสั่งซื้อ เขียนไว้ในสมุดบันทึกการประชุม และทำเป็นป้ายไว้นิติตดประกาศไว้”
[ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มชุมชนทอผ้าครองวิถี ตำบลเชิงชุม อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

“เราทำเป็นระเบียบของกลุ่ม และแจ้งให้สมาชิกในกลุ่มรับทราบผ่านการประชุม อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ส่วนใหญ่เน้นการแสวงหาเทคนิคด้านการผลิตเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ผ้า ย้อมคราม แล้วนำไปจำหน่ายในงาน OTOP งานประจำปีของจังหวัดหรือตามที่มีหน่วยงานราชการ ติดต่อมาเพื่อให้ไปจัดจำหน่าย หรือการผลิตตามคำสั่งซื้อของลูกค้า” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้า ย้อมครามบ้านนาคอย ตำบลนางัว อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม]

“กลุ่มของเราช่วยกันคิดหาเทคนิคการผลิตผ้าย้อมครามให้มีคุณภาพ เช่น ผ้าคลุมไหล่ ผ้ามัดหมี่ และผ้าพื้นเพราะมีการสั่งซื้อเป็นจำนวนมาก” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าฝ้ายเงินย้อมคราม บ้านโนนเรือ ตำบลนาหว้า อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

“เราตกลงร่วมกันว่า ต้องหาวิธีการพัฒนาผ้าย้อมครามให้ดีขึ้นด้วยการ ไปดูที่กลุ่ม อื่นๆ เพื่อทำให้ผ้าย้อมครามได้คุณภาพเป็นที่นิยมของลูกค้าและมีสินค้าที่หลากหลาย ”
(ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าย้อมครามกลุ่มแม่บ้านทางโค้ง (กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านวังม่วง) ตำบลพะลาน อำเภอนาดาล จังหวัดอุบลราชธานี)

“ประชุมร่วมกันทุกเดือน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาผ้าย้อมคราม เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เป็นการพัฒนาผ้าเพื่อนำไปจำหน่ายในงานต่าง ๆ ได้ เช่น จัดจำหน่ายที่เมืองทองธานี จำนวน 9 วัน งานจำหน่ายผลิตภัณฑ์ศิลปาชีพ สวนอัมพร งานประเพณีของจังหวัด” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าย้อมคราม บ้านเหล่าคราม ตำบลคำอาฮวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร]

“การผลิตผ้าย้อมคราม จะต้องมีแนวทางในการผลิตไปในทางเดียวกัน นั่นก็คือ ผ้าทุก ผืนที่ผลิตออกมาจะต้องมีคุณภาพ ใกล้เคียงกัน เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค และออกแบบเป็น ผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลาย เช่น เสื้อ หมวก ผ้าพันคอ ผ้าเช็ดหน้า” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ฑิตากลุ่ม ทอผ้าย้อมครามธรรมชาติ ตำบลนาหว้า อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

“สมาชิกทำข้อตกลงในการผลิตผ้าย้อมครามให้มีคุณภาพ และใส่ใจในรายละเอียด ของการผลิตสี เส้นใย การทอ การย้อมทุกขั้นตอน ประธานกลุ่มจะเป็นคนตรวจสอบคุณภาพ”
[ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้ามัดหมี่ย้อมครามบ้านนาบัว ตำบลนาบัว อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี]

(2) นโยบายการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ในการจัดจำหน่ายผ้าอ้อมครามเพื่อการเพิ่มยอดขาย มีความชัดเจน ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลทำให้การจัดจำหน่ายผ้าอ้อมคราม มีอัตราเพิ่มมากขึ้น การหาช่องทางการจัดจำหน่ายใหม่ ๆ ส่งผลให้มีช่องทางในการจัดจำหน่ายมากขึ้นและการผลิตก็มากขึ้นตามไปด้วย เพราะผู้ผลิตผ้าอ้อมครามสามารถแบ่งส่วนรายได้ให้กับลูกค้าในรูปแบบของการซื้อสินค้ามากได้ส่วนลดเพิ่มขึ้นของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม มีช่องทางในการจัดจำหน่ายที่คล้ายคลึงกัน เช่น ออกร้านขายตามงานเทศกาล OTOP โดยเฉพาะจุดใหญ่ ก็คือ เมืองทองธานี ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ หรือการผลิตสินค้าตามความต้องการของผู้บริโภคหรือการผลิตตามคำสั่งซื้อ การจัดจำหน่าย ณ ที่ตั้งกลุ่ม การฝากขายผ่านเครือข่าย ซึ่งเป็นเครือข่ายการจัดจำหน่ายผ้าอ้อมครามด้วยกันเป็นการพึ่งพาระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้วยกันในการฝากขายสินค้าผ้าอ้อมคราม และการขายผ่านระบบออนไลน์เป็นการให้ลูกหลานในชุมชนมาช่วยในการจัดทำเว็บไซต์ ทำเฟซบุ๊กและไลน์ เพื่อเพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่าย

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“การวางตำแหน่งทางการตลาดของแบรนด์เป็นสิ่งสำคัญ ผมไม่ได้เลือกตลาดบน แต่ผมเลือกช่องทางการตลาดให้หลากหลายจะทำให้ผ้าอ้อมครามจำหน่ายได้มากขึ้น สิ่งนี้ควรจะกำหนดไว้ในนโยบาย” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: นักวิจัย]

“กลุ่มมีแนวคิดร่วมกันในการจัดจำหน่ายผ้าอ้อมคราม โดยการหาวิธีการขายของให้มากขึ้นกว่าเดิม เช่น ลูกค้าซื้อทางไลน์ เฟซบุ๊ก ออกตลาดขายของตัวเอง เช่น งาน OTOP ที่เมืองทองธานี ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้ามัดหมี่จืดอ้อมคราม โพนทอง ตำบลอุ่มจาน อำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี]

“กลุ่มของเราเน้นผลิตเพื่อนำไปจำหน่ายที่เมืองทองธานี รับคำสั่งซื้อ จากชาวต่างชาติ (ฮอลแลนด์) และจำหน่ายตามงานที่มีหน่วยงานราชการติดต่อมา ตั้งต้นจากการออกตลาดที่เมืองทองธานี ทางไค้พามาดู แล้วมาติดต่อให้ทางแม่วิกุลพากลับมาดูที่กลุ่มชุมชน มาดูสถานที่ ดูฝ้าย ดูคราม พามาเชิญฝ้าย จากนั้นก็ได้รับคำสั่งซื้อจากทางฮอลแลนด์ ลูกค้าจะส่งลายผ้าที่ต้องการมาให้ทางกลุ่ม ซึ่งทางกลุ่มเอง แ่ได้เห็นจากภาพ ก็สามารถมัดลายได้เลย”

[ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าอ้อมคราม และสิทธรมชาติบ้านกุดเรือใหญ่ ตำบลนาซอ อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร]

“กลุ่มเน้นการจำหน่ายผ้าที่บ้านตนเอง หากมีลูกค้ามาซื้อที่ก็ตัดขายเลย
ขายตามงานต่าง ๆ ตามหน่วยงานราชการจัด ถ้ามีผ้ามากจะส่งไปฝากขายกับเครือข่ายผ้าใยธรรมชาติ
ด้วยกัน เช่น ฝากขายที่กลุ่มครองวิถี” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าใยธรรมชาติบ้านพื้นนานคร
ตำบลพื้นนา อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร]

“กลุ่มจัดจำหน่ายผ้าครามในสถานที่ต่าง ๆ หลายแห่ง เช่น งานกาชาดจังหวัด
งานที่จังหวัดจันทบุรี โดยมีพัฒนาชุมชน หรือเครือข่ายประสานการจัดงานมา แจ้งให้กลุ่มแม่บ้านเข้า
ร่วมการจัดจำหน่ายครามในโอกาสต่าง ๆ ทั้งนี้ โดยผู้จัดงาน ส่วนราชการสนับสนุนงบประมาณค่า
น้ำมันสำหรับค่าอาหารใช้งบประมาณสนับสนุนจากกองทุนกลุ่มแม่บ้าน การผลิตผ้าใยธรรมชาติของ
กลุ่มเราจึงเน้นการจำหน่ายเป็นหลัก และช่วยกันในการหาช่องทางจำหน่ายให้มากขึ้น”

[ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าใยธรรมชาติ-ผ้าไหม ตำบลสายนาวัง อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์]

“กลุ่มได้ประชุมร่วมกันในการหาช่องทางจำหน่าย ขายของให้เพิ่มขึ้น เช่น เฟซบุ๊ก
ไลน์ โดยระดมลูกหลานในชุมชนที่ทำเฟซบุ๊ก ไลน์ ได้มาช่วยทำให้ ผลิตผ้าใยธรรมชาติเน้นการ
จำหน่ายเป็นหลัก และช่วยกันในการหาช่องทางจำหน่ายให้มากขึ้น” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก:
กลุ่มทอผ้าใยธรรมชาติ บ้านคำเคือย ตำบลคำเขื่อนแก้ว อำเภอนามาน จังหวัดอำนาจเจริญ]

2) ด้านบุคลากร

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติส่วนใหญ่มีโครงสร้าง
บุคลากรในการดำเนินงานของกลุ่มรูปแบบคณะกรรมการ แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ (1) ผู้บริหาร
กลุ่ม (2) ผู้ปฏิบัติงานกลุ่ม (3) ผู้เชี่ยวชาญและเครือข่าย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(1) ผู้บริหารกลุ่ม เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

ก. มีความรู้ ต้องการฟื้นฟูภูมิปัญญาผ้าใยธรรมชาติและต้องการสืบทอด
ส่งต่อ ให้คนรุ่นหลัง

ข. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเพื่อติดต่อสื่อสารกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง
ภาครัฐ ภาคเอกชน และเครือข่ายผ้าใยธรรมชาติ

ค. มีความเสียสละ ท่วมเท

ง. ซื่อสัตย์และต้องการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

จ. มีนิสัยรักการศึกษา ค้นคว้าและร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้
เพื่อพัฒนาทักษะผ้าใยธรรมชาติอยู่เสมอ เช่น การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับ
เครือข่ายผ้าใยธรรมชาติด้วยกันและการเรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ตรง เช่น การอ่านหนังสือ
เอกสารเว็บไซต์ เฟซบุ๊กและการทดลองทำ

ดังกล่าวให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“ผ้าครามสกปรกมีการพัฒนามากขึ้น มีหน่วยงานเข้ามาสนับสนุน ส่งเสริมมากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้ผลิตโดยเฉพาะผู้นำกลุ่มจะต้องเสียเวลาส่วนตัว ทุ่มเทกำลังใจ กำลังกาย หาแนวทางในการเรียนรู้และพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าข้อมครามให้มีความต่อเนื่องและทันสมัย เพื่อให้ตลาดครามเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้คนในกลุ่มจากรุ่นสู่รุ่นต่อไป” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: วิชาการท้องถิ่น]

“ทางจังหวัดพาไปศึกษาดูงาน อบรม โดยมีพัฒนาชุมชนจังหวัดพาไป ศึกษาดูงานกลุ่มบ้านคอนกอย เรียนรู้กระบวนการผลิตผ้าข้อมคราม เพื่อนำมาปรับปรุงกลุ่มของตนเอง หลังจาการศึกษาดูงาน และการเรียนรู้จากกลุ่มอื่น ๆ แล้ว จะต้องนำความรู้ที่ได้มาถ่ายทอดให้กับสมาชิกของกลุ่มโดยไม่ปิดบัง และเท่าเทียมกันทุกคน” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าข้อมครามบ้านนาคอย ตำบลนางัว อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม]

“กลุ่มของเราได้ศึกษาเรียนรู้ การทำผ้าข้อมคราม จากการทำหนังสือ คู่มือทัศนวิสัย และศึกษาจากทางอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะยูทูป เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก โดยมีลูกหลานในชุมชนมาให้คำแนะนำในการศึกษาเรียนรู้ ประธานกลุ่มไม่มีความรู้ทางด้านนี้หรอก แต่ก็อยากจะมีความรู้ ภูมิปัญญา ปรากฏ ๆ พอจะทำเป็นบาง เพราะลูกหลานนี้แหละสอนให้ หรือ เปิดให้ดู ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้ามัดหมี่ข้อมครามบ้านนาบัว ตำบลนาบัว อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี]

“ประธานกลุ่มไปอบรมกับพัฒนาชุมชนบ่อย ๆ ท่านได้มาสนับสนุนส่งเสริม โดยจะคัดเลือกคนที่มีความรู้ สนใจ เกี่ยวกับการผลิตผ้าข้อมคราม เพื่อกลับมาเป็นผู้นำในการผลิตผ้าข้อมครามของกลุ่ม” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าข้อมครามบ้านพันนา นคร ตำบลพันนา อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร]

“ประธานกลุ่มเข้ารับการอบรมจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร และหน่วยงานอื่น ๆ เป็นประจำ เพื่อจะได้พัฒนาความรู้เกี่ยวกับการผลิตผ้าข้อมคราม” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าข้อมครามและสิริธรรมชาติบ้านกุดเรือใหญ่ ตำบลนาซอ อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร]

“ประธานกลุ่มคือบุคคลสำคัญของกลุ่มจะต้องติดต่อพูดคุยกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่มาส่งเสริมการผลิตผ้าข้อมครามในกลุ่มของเรา แล้วนำความรู้มาถ่ายทอดให้กับสมาชิกในกลุ่ม เพื่อให้ผ้าข้อมครามมีคุณภาพดีขึ้น ทำให้การข้อมสีคราม มีความสม่ำเสมอ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าข้อมครามบ้านเหล่าคาม ตำบลคำอาฮวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร]

(2) ผู้ปฏิบัติงาน เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้

- ก. มีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
- ข. กระตือรือร้นในการเพิ่มพูนทักษะการผลิตผ้าข้อมคราม มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถจัดทำลวดลายผ้าใหม่ ๆ ต้องการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ โดยการเข้ารับ

การฝึกอบรม การศึกษาคุณภาพ การเรียนรู้ด้วยตนเอง จากประสบการณ์ตรง เช่น การอ่านหนังสือ เอกสาร เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก และการทดลองทำ

ค. มีความซื่อสัตย์ มีความขยัน อดทน และทัศนคติที่ดีในการทำงาน
 ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“สมาชิกของกลุ่มเรา ชอบศึกษาเรียนรู้ การทำฝ้าย้อมคราม จากการอ่านหนังสือ คู่มือทอผ้า และศึกษาจากทางอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะยูทูป เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ถ้าทำไม่เป็นก็ให้ ลูกหลานสอนให้ หรือ ทำให้ดู” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้ามัดหมี่จิดย้อมคราม โพนทอง ตำบลอุ่มจาน อำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี]

“สมาชิกในกลุ่มจะเข้ารับการอบรมการจัดทำฝ้าย้อมครามประจำจากมหาวิทยาลัย ราชภัฏสกลนคร ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยและได้ให้คำแนะนำ เกี่ยวกับการผลิตฝ้าย้อมคราม และการจัดจำหน่าย และทางกลุ่มได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งกันและกันระหว่างกลุ่มฝ้าย้อมคราม” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มชุมชนทอผ้าครองวิถี ตำบลเชิงชุม อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

“สมาชิกในกลุ่มส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชนคนที่ขยันในการทอฝ้าย้อมคราม จะมีรายได้ดีเพราะทางกลุ่มแบ่งรายได้จากการจัดจำหน่ายฝ้าย้อมคราม ไม่มีการโกหกกันเพราะสมาชิก จะตรวจสอบกันเองและช่วยกันในการตรวจเช็คการทำงาน และมีการแบ่งหน้าที่กันชัดเจน เช่น การปั่นฝ้าย การย้อมคราม การทอ ซึ่งทุกคนจะต้องทำงานสัมพันธ์กัน จึงจะสามารถผลิตฝ้าย้อม ครามออกมาได้ทันตามคำสั่งซื้อ คนที่ขี้เกียจ ก็จะออกจากกลุ่มไปเอง” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอฝ้าย้อมคราม-ผ้าไหม ตำบลสายนางัว อำเภอนาขุ จังหวัดกาฬสินธุ์]

“สมาชิกในกลุ่มส่วนใหญ่จะชอบทำฝ้าย้อมคราม เพราะเป็นการสร้างรายได้ ให้กับครอบครัว ใครทำมากก็จะมีรายได้มาก ใครทำน้อยก็จะมีรายได้น้อย [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอฝ้าย้อมครามบ้านคำเดือย ตำบลคำเขื่อนแก้ว อำเภอขามุนาม จังหวัดอำนาจเจริญ]

(3) ผู้เชี่ยวชาญและเครือข่าย จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝ้าย้อมครามอื่น ๆ และจาก หน่วยงานภายนอก เช่น พัฒนาชุมชน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตลอดจน สถาบันการศึกษา เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำทางด้านวิชาการ เกี่ยวกับการดำเนินการผลิตฝ้าย้อมคราม เป็นผู้มีความสนใจศึกษาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น เอกสาร หนังสือ ภาพถ่าย วิดีโอ โทรทัศน์ วิทยุ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“บุคลากรจากพัฒนาชุมชนจังหวัด เข้ามาช่วยในการให้ความรู้เกี่ยวกับ การทำ
ฝ้ายย้อมคราม เช่น การย้อมผ้า การผลิตสี ผลิตเส้นใย การส่งเสริมการขาย” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้า
มัดหมี่ย้อมครามบ้านนาบัว ตำบลนาบัว อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี]

“พัฒนาชุมชน ม.ราชภัฏสกลนคร กศน. ได้ออกมาให้คำแนะนำส่งเสริมเกี่ยวกับ
การผลิตฝ้ายย้อมครามและการจัดจำหน่าย ทางกลุ่มเอง ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มฝ้ายย้อม
ครามกลุ่มอื่น ๆ เพราะแต่ละกลุ่มต่างมีคนที่มีความเชี่ยวชาญ และทักษะในการทำลวดลายแตกต่าง
กัน” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าฝ้ายเงินย้อมครามบ้านโนนเรือ ตำบลนาหัวบ่อ
อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

3) ด้านงบประมาณ

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้งบประมาณในการดำเนินงานของ
กลุ่มมาจากหลายแหล่ง โดยมีรายละเอียดดังนี้

- (1) จากการระดมทุนของสมาชิก
- (2) งบประมาณรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ฝ้ายย้อมคราม และวัตถุดิบ
ในการผลิตฝ้ายย้อมครามซึ่งมีการจัดทำสมุดบัญชีรายรับ รายจ่าย ควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณอย่างเป็น
ระบบ
- (3) งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐ และ
ภาคเอกชน เช่น พัฒนาชุมชน กองวิสาหกิจชุมชน หอการค้าจังหวัด สถาบันการศึกษา องค์กร
บริหารส่วนท้องถิ่น
- (4) บางกลุ่มได้รับการสนับสนุนงบประมาณ จากต่างประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่
เป็นวัสดุ อุปกรณ์ ในการผลิตฝ้ายย้อมคราม มีการบันทึกไว้ในสมุดบันทึกการขายวัสดุ อุปกรณ์
ตลอดจนรายงานงบประมาณให้สมาชิกได้รับทราบ ในการรายงานการประชุมทุกครั้งและมีการทำ
สมุดบัญชีรายรับ-รายจ่าย เพื่อควบคุมการใช้จ่ายเงินงบประมาณอย่างเป็นระบบ

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“งบประมาณส่วนใหญ่ได้จากการระดมทุนจากสมาชิกกลุ่ม ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก:
กลุ่มทอผ้าย้อมครามบ้านนาคอย ตำบลนาจิว อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม]

“ได้งบประมาณจากการระดมทุนจากสมาชิกและหน่วยงานราชการมาสนับสนุนด้วย”
[ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้ามัดหมี่ย้อมครามบ้านนาบัว ตำบลนาบัว อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี]

“งบประมาณได้มาจากหลายส่วน แต่ส่วนใหญ่ได้จากสมาชิกออกกันและจากการขายของและหักเปอร์เซ็นต์เข้ากลุ่ม” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าเยี่ยมชมรมบ้านพันนานคร ตำบลพันนา อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร]

“งบประมาณส่วนใหญ่จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์และได้จากการระดมทุนเงินของสมาชิกในกลุ่มเอง” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าเยี่ยมชมรมและสิทธรมชาติบ้านกุดเรือใหญ่ ตำบลนาซอ อำเภอรือเสาะ จังหวัดสกลนคร]

“งบประมาณได้จากการระดมเงินจากสมาชิก การจำหน่ายผลิตภัณฑ์เยี่ยมชมรม การช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการ เช่น พัฒนาชุมชนจังหวัด สถาบันการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร แต่ส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับการผลิตเยี่ยมชมรม” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าเยี่ยมชมรมบ้านเหล่าคาม ตำบลคำอาฮวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร]

“งบประมาณจากการขายเยี่ยมชมรม การออกกันของสมาชิกและการสนับสนุนจากสถาบันการศึกษา เช่น กศน. แต่ส่วนมากเป็นงบประมาณในรูปแบบการให้ไปอบรมเพิ่มพูนความรู้” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้ามัดหมี่ขิดเยี่ยมชมรม โพนทอง ตำบลลุ่มจาน อำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี]

“งบประมาณได้จากการออกเงินกันครั้งแรก และการขายเยี่ยมชมรม และการให้เงินไปฝึกอบรมจาก อุตสาหกรรมจังหวัดสกลนคร จากมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร จากพัฒนาชุมชนจังหวัด และได้รับงบประมาณซื้อวัตถุดิบจากองค์การบริหารส่วนตำบลเชิงชุม และได้รับเงินสนับสนุนจากประเทศฮอลแลนด์” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มชุมชนทอผ้าครองวิถี ตำบลเชิงชุม อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

“การดำเนินงานของกลุ่มอาศัยความรักความสามัคคีในกลุ่มมีความแน่วแน่ในการจะสืบทอดภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ จึงได้ระดมเงินของสมาชิกในกลุ่ม เพื่อดำเนินงานของกลุ่ม และได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐและภาคเอกชน ได้แก่ พัฒนาชุมชนอำเภอนาคู องค์การบริหารส่วนตำบลสายน้ำวัง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตกาฬสินธุ์ มีการสนับสนุนงบประมาณในการฝึกอบรม เทคนิคการย้อม การคิดประดิษฐ์ลวดลายผ้าใหม่ ๆ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าเยี่ยมชมรม-ผ้าไหม ตำบลสายน้ำวัง อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์]

“งบประมาณได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกในกลุ่ม และองค์การบริหารส่วนตำบลคำเขื่อนแก้ว จากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม และให้คำแนะนำ การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าเยี่ยมชมรมบ้านคำเต้อย ตำบลคำเขื่อนแก้ว อำเภอชานุมาน จังหวัดอำนาจเจริญ]

“งบประมาณ ใต้บริการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าใยธรรมชาติ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก:
กลุ่มทอผ้ามัดหมี่ใยธรรมชาติบ้านนาบัว ตำบลนาบัว อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี]

“การร่วมกลุ่มของสมาชิกเกิดจากความสมัครใจ และร่วมกันระดมทุนเพื่อพัฒนา
กลุ่ม และงบประมาณ ใต้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าใยธรรมชาติ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าฝ้าย
เงินใยธรรมชาติบ้านโนนเรือ ตำบลนาหวาบ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

4) ด้านทรัพยากรสารสนเทศ

ผลการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่เป็น

- (1) หนังสือ เอกสาร แผ่นพับ ป้ายไว้นิต ภาพถ่าย สมุดเขียนลาย สมุดบัญชี
- (2) วิทยุทัศน์ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก วิทยุ โทรทัศน์
- (3) วัสดุจริง ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ผลิตผ้าใยธรรมชาติแบบเก่าดั้งเดิมทำด้วยมือ
เช่น เนื้อคราม เส้นใยฝ้าย ฟืม กี่ กระจวย กงหลา หลักดินกง เครื่องทอ ได้มาจากการสั่งซื้อ
รับบริจาคและจัดทำขึ้นมาเอง

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“กลุ่มมี หนังสือ ภาพถ่าย สมุดเขียนลาย วิทยุทัศน์ ให้สมาชิกหรือผู้สนใจได้มา
เรียนรู้ และมีเว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ในการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ทางวิทยุ โทรทัศน์ มีอุปกรณ์ต่าง ๆ
ในการทำงานที่กลุ่ม สมาชิกจะเข้ามาทำงานในกลุ่มตามที่ตนเองสะดวก ใครทำมาก็จะได้
ค่าตอบแทนมาก โดยคิดเป็นชั่วโมง ซึ่งอุปกรณ์ต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะมีผู้สนับสนุนบริจาคมาให้”
[ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มชุมชนทอผ้าครองวิถี ตำบลเชิงชุม อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

“เรามีวิทยุทัศน์เรื่องราวเกี่ยวกับผ้าใยธรรมชาติบน ยูทูป ออกรายการโทรทัศน์ช่อง 9
อสมท. มีเฟซบุ๊กผ้าใยธรรมชาติบ้านโนนเรือ มีไลน์ และวัสดุจริงในการผลิตผ้าใยธรรมชาติ เช่น หูก
ฟืม กระจวย มีการมอบหมายคนรับผิดชอบในการดูแลรักษา ถ้าชำรุดจะมีการสั่งซื้อใหม่ เนื่องจากการ
ซ่อมมันหาช่างได้ยาก” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าฝ้ายเงินใยธรรมชาติบ้านโนนเรือ ตำบลนาหวาบ
อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

“มีการทำลวดลายผ้าเก็บไว้ในหนังสือไว้ โดยแม่ประธานเขียนลายไว้ใน
หนังสือ อนุรักษ์ลายผ้าไว้ในสมุดเขียนลาย สมุดบัญชี ปรับปรุงคุณภาพผ้าใยธรรมชาติโดยมีการ
ออกแบบลายผ้าแบบสมัยใหม่ตรงความต้องการ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้ามัดหมี่ใยธรรมชาติบ้านนา
บัว ตำบลนาบัว อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี]

“ทำป้ายไว้นิต ถ่ายภาพ เกี่ยวกับกระบวนการผลิตผ้าใยธรรมชาติและวัสดุจริงตาม
กระบวนการผลิตผ้าใยธรรมชาติ เช่น ฟืม กี่ กระจวย กงหลา หลักดินกง เครื่องทอ สำหรับเป็น

แหล่งเรียนรู้ของชุมชน มีเว็บไซต์ *thaitambon.com* สำหรับการเผยแพร่ผ้าย้อมคราม” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าย้อมครามบ้านพันนานคร ตำบลพันนา อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร]

“มีฝืนผ้าของจริง ตัวอย่างผ้าย้อมคราม เช่น ผ้าพันคอ อุปกรณ์ในการผลิตผ้าย้อมคราม เช่น กี่ หูก อุปกรณ์ในการทอผ้าย้อมคราม เนื้อคราม เส้นใยฝ้าย ลายผ้าย้อมคราม รูปภาพกระบวนการผลิตผ้าย้อมคราม และเฟซบุ๊กของตำบลนางัวที่เผยแพร่ผ้าย้อมคราม” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าย้อมครามบ้านนาคอย ตำบลนางัว อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม]

“มีแผ่นพับความรู้เกี่ยวกับผ้าย้อมคราม ฝืนผ้าย้อมครามของจริง อุปกรณ์ในการทอผ้าย้อมคราม ป้ายไว้นิถุกระบวนการผลิตผ้าย้อมคราม ลวดลายผ้าย้อมคราม ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าย้อมครามบ้านเหล่าคาม ตำบลคำอาฮวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร]

“มีอุปกรณ์ของจริงตามกระบวนการผลิต ประกอบด้วย กระจอก ตีนกง กงหางเห็น หูกกระสวย หลักคั้นหมี่ กระสวย ไม้เหยียบหูก ไม้ไขว้ หลอดค้ายี่ ไม้ทาบหูก เขา ไม้ฝังฟืม ไม้กำปั่น เส้นฝ้ายของจริง มีรูปภาพ สมุดรายรับ- รายจ่าย” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าย้อมคราม-ผ้าไหม ตำบลสายนางัว อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์]

“มีแผ่นพับการผลิตผ้าย้อมคราม หนังสือ สมุดบัญชีและของจริงตามกระบวนการผลิต เช่น หูกกระสวย ฟืม ฝืนผ้าของจริงที่มีลวดลายแตกต่างกัน ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าย้อมคราม บ้านคำเคื่อย ตำบลคำเขื่อนแก้ว อำเภอชานุมาน จังหวัดอำนาจเจริญ]

1.1.2 กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมคราม ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมครามในประเทศไทย จำแนกออกเป็น 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย (1) การจัดหาสารสนเทศ (2) การรวบรวมสารสนเทศ (3) การจัดหมวดหมู่เนื้อหาสารสนเทศ (4) การจัดระบบสารสนเทศ (5) การสงวนรักษาสารสนเทศ (6) การบริการและการเผยแพร่สารสนเทศผ้าย้อมคราม ซึ่งมีรายละเอียดนำเสนอตามลำดับดังนี้

1) การจัดหาสารสนเทศผ้าย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมคราม

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีการจัดหาสารสนเทศเกี่ยวกับ กระบวนการผลิตผ้าย้อมคราม ได้แก่ การผลิตสีย้อม การผลิตเส้นใยฝ้าย การย้อม การออกแบบลวดลาย และการทอฝืนผ้า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค ได้แก่ การออกแบบลวดลายที่ทันสมัย การแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย เช่น ของที่ระลึก กระเป๋า เสื้อ กระโปรง โดยสามารถจำแนกการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมคราม ได้ดังนี้

(1) การจัดหาสารสนเทศผ้าย้อมครามจากผู้รู้หรือปราชญ์ผ้าย้อมคราม ได้แก่ บรรพบุรุษที่มีความชำนาญและเชี่ยวชาญเกี่ยวกับสารสนเทศผ้าย้อมคราม เช่น พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย หรือผู้รอบรู้เกี่ยวกับการทำผ้าย้อมคราม

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“มีการเรียนรู้จากการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ จากพ่อ แม่ และมีการลองผิดลองถูก อาศัยการสังเกต และข้อมูลจากลูกค้า นำมาพัฒนาปรับปรุงให้ได้มาตรฐาน” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าฝ้ายเข็นย้อมครามบ้านโนนเรือ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

“เรียนการผลิตผ้าย้อมครามจากการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ จากการถ่ายทอด จากรุ่น สู่รุ่น” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าย้อมครามบ้านคำเต้อย ตำบลคำเขื่อนแก้ว อำเภอชานุมาน จังหวัดอำนาจเจริญ]

“ได้ความรู้การผลิตผ้าย้อมครามมาจากการถ่ายทอดของปู่ ย่า ตา ยาย” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้ามัดหมี่ย้อมครามบ้านนาบัว ตำบลนาบัว อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี]

“ความรู้การทำผ้าย้อมครามได้มาจากการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษถ่ายทอดจากแม่ ทำให้ซึมซับและรู้วิธีการผลิตผ้าย้อมครามตั้งแต่กระบวนการก่อหม้อ จนถึงขั้นตอนการย้อม รู้การ สอนงานกันภายในกลุ่ม จากคนที่รู้ ถ่ายทอดให้คนที่ไม่รู้ รู้วิธีการผลิตผ้าย้อมครามจากกลุ่ม เครือข่ายผ้าครามด้วยตนเอง เช่น มีพี่สาวที่อยู่กลุ่มทอผ้าครามบ้านคอนกอย เป็นต้น มีการอบรมบ้าง แต่น้อย ส่วนใหญ่จะใช้วิธีหาความรู้โดยสอบถามกับคนในกลุ่ม ศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าย้อมครามบ้านนาคอย ตำบลนาวัง อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม]

“จากการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษถ่ายทอดจากคนเฒ่า คนแก่ในหมู่บ้าน โดยการสอน พาลงมือทำ ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มเครือข่ายผ้าย้อมคราม ด้วยกัน เช่น เครือข่ายศูนย์อินแปง บ้านถ้ำเต่า” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าย้อมคราม-ผ้าไหม ตำบลสายนาวัง อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์]

“ได้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผ้าย้อมครามจากการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษถ่ายทอด จากคนเฒ่า คนแก่ในหมู่บ้าน ถ่ายภาพครามและมาสอบถามผู้เฒ่าผู้แก่เพื่อแกะลาย และนำมา ประยุกต์ใช้ในการผลิตผ้าย้อมคราม” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าย้อมครามกลุ่มแม่บ้านทางโค้ง (กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านวังม่วง) ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี]

“ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผ้าใยธรรมชาติได้มาจากการถ่ายทอดจากแม่สอน พาทำจากรุ่นสู่รุ่น ตั้งแต่การปลูกคราม การทำน้ำคราม การมัด การย้อม การปลูกฝ้าย ซึ่งส่วนใหญ่จังหวัดมุกดาหารจะเน้นฝ้ายเงินมือ การอบรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของชุมชน นอกจากนี้ยังได้เข้าร่วมอบรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่าย ได้แก่ กลุ่มทอผ้าไหมบ้านคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร กลุ่มทอผ้าใยธรรมชาติบ้านคอนตาล จังหวัดมุกดาหาร กลุ่มทอผ้าตำบลนาโสก จังหวัดมุกดาหาร” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าใยธรรมชาติบ้านเหล่าคราม ตำบลคำอาฮวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร]

(2) การจัดหาสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติจากประสบการณ์ในการทดลองทำด้วยตนเอง ได้แก่ การสังเกต การฝึกอบรม การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร สื่อวีดิทัศน์ โพรทัศน์ วิทยู การค้นคว้าจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การพูดคุยแลกเปลี่ยนกับเครือข่ายผ้าใยธรรมชาติ การทดลองทำแล้วนำมาสรุปเป็นสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติด้วยตนเอง

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“ไปศึกษาเทคนิคการย้อมครามจากกลุ่มอื่น ๆ ด้วยวิธีการสอบถาม สังเกต นำมาทดลองทำเอง แล้วปรับให้ตรงกับความต้องการ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ชาติากลุ่มทอผ้าใยธรรมชาติ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

“กลุ่มพิบูลย์รักษ์เข้ามาอบรมมีอาจารย์จากอาชีวศึกษาและกรมแรงงานจังหวัดมาสอนทำการแปรรูปและศึกษาจากอินเทอร์เน็ต จากการศึกษาดูงาน แล้วมาหัดทำจนเกิดความชำนาญ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าหมีจืดใยธรรมชาติ โพนทอง ตำบลอุ่มจาน อำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี]

“ได้เทคนิคการทำผ้าใยธรรมชาติจากการสังเกต สอบถาม ฝึกหัดทำจากการฝึกอบรมและการอ่านหนังสือ ดูจากเว็บไซต์ ดูจากยูทูป เฟซบุ๊ก” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าใยธรรมชาติและสีธรรมชาติ ตำบลนาซอ อำเภอมโนรมย์ จังหวัดสกลนคร]

“ต้องเรียนรู้และศึกษาเรื่องเทคนิคแพชั่น โทนสีและแนวโน้มตลาดแฟชั่นตลอดเวลา รวมถึงการเดินทางเพราะตัวเองชอบเดินทาง ไปดูงานตามสถานที่ต่าง ๆ เมื่อไรที่กลับมาทำงานของตนเองโดยจะ “หาและสร้างความแตกต่าง” ที่ไปพบเห็น เสมอ ไม่ใช่เป็นผู้ตาม ความแตกต่างนี้จะทำให้ผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์เรา มาพบเรา โดยที่เราไม่ต้องเดินไปหา” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: นักวิชาการท้องถิ่น]

2) การรวบรวมสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม

ผลการศึกษา พบว่า มีการรวบรวมสารสนเทศผ้าอ้อมครามไว้เป็นลายผ้าอ้อมครามและการผลิตตามนโยบายการผลิตเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน การรวบรวมสารสนเทศผ้าอ้อมครามตามนโยบายการจัดจำหน่ายเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมครามให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคและมีช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลาย มีการรวบรวมลวดลายพื้นผ้าเพื่อเป็นตัวอย่างในการพัฒนาหรือประยุกต์ลายผ้าใหม่ นำเสนอรายละเอียดดังนี้

(1) การรวบรวมสารสนเทศผ้าอ้อมครามเป็นลวดลายผ้าอ้อมคราม

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“จัดเก็บเป็นลวดลายผ้า ใช้วิธีการเก็บตัวอย่างลายผ้าโบราณไว้ตามบ้านของสมาชิก ใครอยากได้ลายไหนก็ไปขอมาดูเป็นตัวอย่างได้ ส่วนใหญ่จะดูลายผ้าและทำได้เลย” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าอ้อมครามบ้านนาคอย ตำบลนาจ้ว อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม]

“จัดเก็บลวดลายผ้าที่ขายดีไว้เป็นตัวอย่าง โดยตัดลายผ้าหรือเก็บเป็นผืนผ้าไว้” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าอ้อมครามบ้านพันนานคร ตำบลพันนา อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร]

“การจัดเก็บตัวอย่างผ้าจากหลอดผ้าที่เหลือ และนำมาทอเป็นลวดลายผ้า เก็บเป็นตัวอย่าง โดยเก็บไว้ที่บ้านของตนเอง” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าอ้อมครามและสิริธรรมชาติบ้านกุดเรือใหญ่ ตำบลนาซอ อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร]

“จัดเก็บเป็นลวดลายผ้าของจริง เช่น ลายโบราณ ลายประยุกต์ เพื่อให้สมาชิกดูเป็นตัวอย่าง” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าอ้อมครามกลุ่มแม่บ้านทางโค้ง (กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านวังม่วง) ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี]

“มีการจัดเก็บเป็นลายผ้า ตามลายผ้าที่ทอ เช่น ลายโบราณ ลายประยุกต์ เพื่อให้สมาชิกดูเป็นตัวอย่างและพัฒนาต่อยอดจากลายเดิม” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าอ้อมคราม-ผ้าไหม ตำบลสายนาวัง อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์]

(2) การรวบรวมสารสนเทศผ้าอ้อมครามตามนโยบายการจัดจำหน่าย เพื่อเพิ่มช่องทางจัดจำหน่าย

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“นำวิธีการทำผ้าย้อมครามมาเก็บในสมุดเขียนลาย เอกสาร แผ่นพับ ป้ายไว้นิต เว็บไซด์ เฟซบุ๊ก วิทยุ โทรทัศน์ มาถ่ายทำแล้วนำไปออกอากาศ รายการข่าวชั้นรับอรุณ ทางสถานี Nation TV รายการทุ่งแสงตะวัน ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 อสมท. รายการธุรกิจคิดดาว สถานีโทรทัศน์ Post TV และมีการนำไปออกอากาศทางสถานีวิทยุในจังหวัดสกลนครเพื่อเป็นการเผยแพร่และเพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่าย” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ฑิตากลุ่มทอผ้าย้อมครามธรรมชาติ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

“รวบรวมเรื่องผ้าย้อมครามไว้เป็นเอกสาร เผยแพร่ทางเว็บไซด์ ไลน์ เฟซบุ๊ก เพื่อเพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่ายให้เพิ่มขึ้น” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าย้อมครามบ้านคำเคียด ตำบลคำเขื่อนแก้ว อำเภอนามาน จังหวัดอำนาจเจริญ]

“การเพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่าย โดยจัดเก็บเป็นรูปถ่าย มีหน่วยงานมาถ่ายทำ ไว้อยู่ในวิดิทัศน์ ไปเผยแพร่” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้ามัดหมี่ย้อมครามบ้านนาบัว ตำบลนาบัว อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี]

“เก็บไว้เป็นเอกสาร เกี่ยวกับ ประวัติ เรื่องราว กระบวนการต่างๆ เป็นวิดิทัศน์ และมีเว็บไซด์ของ VLT(Very Local Trip) ของบริษัท Maxim - Indigo Tour และมี เฟซบุ๊ก และ ไลน์ ของกลุ่ม เพื่อเพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่าย” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มชุมชนทอผ้าครองวิถี ตำบลเชิงชุม อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

“จัดเก็บความรู้ไว้ในเอกสาร สมุดเป็นเล่ม ตั้งแต่การปลูกคราม การทำน้ำตั้ง การก่อบหม้อ การย้อมคราม การจัดเก็บตัวอย่างลายผ้า เป็นเอกสารเผยแพร่สารสนเทศผ้าย้อมคราม ให้น่าสนใจและสามารถที่จะจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมครามให้มากขึ้น” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าย้อมครามบ้านเหล่าคราม ตำบลคำอาฮวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร]

3) การจัดหมวดหมู่เนื้อหาสารสนเทศผ้าย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมคราม ผลการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่นิยมจัดหมวดหมู่เนื้อหาสารสนเทศผ้าย้อมคราม ได้ดังนี้

(1) การจัดหมวดหมู่ตามการแปรรูปผลิตภัณฑ์ และลวดลายของผืนผ้า ได้แก่ ผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ ผ้าพื้น ผ้าสไบ ผ้าขาม้า เสื้อ กางเกง ผ้าถุง กระโปรง กระเป๋า รองเท้า ของที่ระลึก เครื่องประดับของตกแต่งบ้าน ตามลำดับ เพื่อเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น

ตั้งคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“กลุ่มได้แบ่งฝ้าย้อมครามตามการออกแบบ เช่น ฝ้ายคลุมไหล่ ฝ้ายเนกประสงค์ เสื้อ กางเกง ฝ้ายพันคอ กระโปรง รองเท้า” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามบ้านนาบัว ตำบลนาบัว อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี]

“กลุ่มแบ่งฝ้าย้อมครามออกเป็น ฝ้ายถุง ฝ้ายขาม้า ฝ้ายสไบ กระเป๋ า ของที่ระลึก ของประดับ ของตกแต่งบ้าน ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอฝ้าย้อมครามบ้านเหล่าคราม ตำบลคำอาฮวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร]

“ประเภทของฝ้าย้อมครามแบ่งออกเป็นของใช้ที่เราทำจำหน่าย ได้แก่ ฝ้ายคลุมไหล่ ฝ้ายพันคอ ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอฝ้าย้ายเงินย้อมครามบ้านโนนเรือ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

(2) การจัดหมวดหมู่ตามลักษณะการทอวดลาย ซึ่งมีหลากหลายรูป ได้แก่ ฝ้ายมัดหมี่ ฝ้ายมัดย้อม ฝ้ายจก ฝ้ายแพรวา ฝ้ายลายเกร็ดเต่า ฝ้ายก ฝ้ายลายมุก

ตั้งคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“มีการจำแนกฝ้าย้อมครามตามการออกแบบ ได้แก่ ฝ้ายครามลายโบราณ และฝ้ายครามลายประยุกต์ “เอกลักษณ์จะเป็นลายขนาดใหญ่” ลายโบราณ เช่น ลายนาคโฆ่ ลายดอกฝ้าย ลายตาไก่ น้อย นาคซ้อน (ตามเจอมัด) ลายนาคชুকอ ลายนาคน้อย/นาคภูไทหันหน้า เข้าหากัน ดอกมะขาน/ดอกมะसान ลายดาวลูกไก่ ลายลวดหนามกระจับ เป็นต้น ลายประยุกต์ ได้แก่ ลายพวงมาลัย ลายสี่ห้องหัวใจ/หัวเจอสี่ห้อง ลายหงส์ ลายไหลเรือไฟ ลายดาวลูกไก่ ลายดอก บูดอกसान ลายคำเดียวประยุกต์ (อุตสาหกรรมจังหวัดเป็นผู้คิดลายให้) ลายไก่คู่ 51 ลำ ลายดาว ร้อยใจ ลายลูกเดียว เป็นต้น” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอฝ้าย้อมครามคำเดียว ตำบลคำเขื่อนแก้ว อำเภอชานุมาน จังหวัดอำนาจเจริญ]

“กลุ่มได้ออกแบบฝ้าย้อมคราม ได้แก่ ฝ้ายมัดหมี่และฝ้ายพื้น หรือ จัดกลุ่มได้ 2 ประเภท ได้แก่ ลายโบราณ และลายประยุกต์” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก : กลุ่มทอฝ้ายมัดหมี่ย้อมคราม โพนทอง ตำบลอุ่มจาน อำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี]

“กลุ่มทำฝ้ายมัดหมี่ ฝ้ายพื้น ฝ้ายมัดย้อม ถ้าแบ่งฝ้าย้อมครามตามการออกแบบ ฝ้ายครามลายโบราณ และฝ้ายครามลายประยุกต์ กล่าวคือ ฝ้ายครามโบราณคือลายผ้าที่สืบทอดมาจาก บรรพบุรุษ เช่น ลายคลองเอี้ยขาเป็ย ที่มีคือ คลองคือคลองน้ำ เอี้ยคือเอี้ยอาทร เป็นพี่น้องขาเป็ย คือการเอาฝ้ายเงินมามัดเป็ยแล้วเอาไปย้อม สรุปลือการเอี้ยอาทรของกลุ่มพี่น้องลายขอละคร

มีที่มาคือ ลายนี้ความเชื่อจากเรื่องดวงจันทร์ จันทร์เอ๋ยจันทร์เจ้า ของข้าวขอแกง ขอละคร ให้น้องข้า
ดูและเพิ่มจินตนาการของคนมัดหมี่ ลาย ขอ ห้า ที่มาคือ มาจากตะขอยกเกี่ยวกลองข้าว ซึ่งแต่ก่อนจะ
ทำตะขอยกเกี่ยวกระต๊อบข้าวเพื่อป้องกันมดขึ้นกลองข้าว ซึ่งห้อยกระต๊อบข้าวได้ 5 กลอง จึงเรียกว่า
ลายขอห้า สำหรับครามประยุกต์คือการพัฒนาลายผ้าให้มีความทันสมัย โดยศึกษาจากข้อมูลที่ถูกค้า
แจ้งมา รวมทั้งดูจากลายที่มีอยู่ในปัจจุบันและนำมาประยุกต์เป็นลายผ้าของกลุ่ม” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก:
กลุ่มทอผ้าย้อมครามบ้านพันนานคร ตำบลพันนา อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร]

(3) การจัดหมวดหมู่ของจริงตามกระบวนการผลิตผ้าย้อมคราม ได้แก่
การผลิตสีคราม การผลิตเส้นใย การออกแบบลวดลาย การย้อม การทอและการแปรรูปผลิตภัณฑ์

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“การทำผ้าย้อมครามสมาชิกในกลุ่มจัดทำขึ้นที่บ้าน ได้แก่ การผลิตสีคราม
การผลิตเส้นใย การย้อม การออกแบบลวดลาย การทอ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะจัดเรียง
เป็นลำดับ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าย้อมคราม-ผ้าไหม ตำบลสายนาง อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์]

“กลุ่มมีการจัดทำผ้าย้อมคราม ตั้งแต่การผลิตสี การทำเส้นใย การย้อม
การออกแบบลวดลาย การทอ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าย้อมครามกลุ่มแม่บ้านทางโค้ง
(กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านวังม่วง) ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี]

4) การจัดระบบสารสนเทศผ้าย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมคราม

ผลการศึกษา พบว่าไม่มีการจัดระบบสารสนเทศ แต่ใช้เทคโนโลยี
สารสนเทศประเภท เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก และไลน์ ในการจัดเก็บสารสนเทศผ้าย้อมคราม ซึ่งกลุ่ม
วิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมครามมีการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมคราม 3 รูปแบบ ดังนี้

(1) เว็บไซต์ เพื่อเผยแพร่สารสนเทศไปยังที่สาธารณะเพราะเว็บไซต์เป็นแหล่ง
สารสนเทศที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสารการประชาสัมพันธ์
การโฆษณาสื่อต่าง ๆ เว็บไซต์มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากของทุกองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน
ได้ให้ความสำคัญของการมีเว็บไซต์เพิ่มมากขึ้น โดยมีจุดประสงค์เพื่อการประชาสัมพันธ์ หรือ
เพื่อการค้าขาย และหากมีการนำเสนอเว็บไซต์ในรูปแบบสวยงาม ค้นหาข้อมูลง่าย มีความน่าเชื่อถือ
ก็จะได้รับความนิยมอย่างรวดเร็ว ช่วยเพิ่มจำนวนผู้เข้าชมหรือผู้บริโภคนั้นได้มากกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ
อีกด้วย

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“ข้อมูลกลุ่มและผลิตภัณฑ์มีเผยแพร่ในเว็บไซต์ต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์เทศบาลตำบลคำอาฮวน <http://www.khamahuan.go.th/index.php?option=Info&type=19&id=466&>, เว็บไซต์ไทย ตำบล คอท คอม <http://www.thaitambon.com/>” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าย้อมครามบ้านเหล่าคราม ตำบลคำอาฮวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร]

“การเผยแพร่ ข้อมูลกลุ่มและผลิตภัณฑ์ผ่านเว็บไซต์ไทย ตำบล คอทคอม <http://www.thaitambon.com/> ผ่านนางกาฬสินธุ์ วิชา ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าย้อมครามผ้าไหมตำบลสายนาวัง อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์]

“การเผยแพร่ ข้อมูลกลุ่มและผลิตภัณฑ์ผ่านเว็บไซต์ไทย ตำบลคอทคอม <http://www.thaitambon.com/> ผ่านคุณวาริ อุมาภักย์ ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าย้อมครามบ้านคำเคื่อย ตำบลคำเขื่อนแก้ว อำเภอนามูน จังหวัดอำนาจเจริญ]

“การเผยแพร่ ข้อมูลกลุ่มและผลิตภัณฑ์ผ่านเว็บไซต์ไทย ตำบลคอทคอม <http://www.thaitambon.com/> ในชื่อกลุ่มทอผ้าหมีย้อมคราม ผ่านนางสุภี ศรีชุม ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าหมีย้อมครามโพนทอง ตำบลอุ่มจาน อำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี]

(2) เฟซบุ๊กและไลน์ เป็นสื่อได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก และสามารถสร้างได้ง่าย และเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว สามารถเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงสารสนเทศได้ตรงกับความ ต้องการได้สะดวก รวดเร็ว

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“กลุ่มมีการจัดทำเฟซบุ๊ก ในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลกลุ่มและผลิตภัณฑ์โดยใช้ชื่อเฟซบุ๊กว่า “ครองวิถี” ทำให้ค้นหาได้ง่าย และติดต่อสื่อกับผู้สนใจได้สะดวก” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มชุมชนทอผ้าครองวิถี ตำบลเชิงชุม อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

“มีเฟซบุ๊กของกลุ่ม โดยใช้ชื่อว่า Mae Teeta ในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลกลุ่มและผลิตภัณฑ์ [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ชาติากลุ่มทอผ้าย้อมครามธรรมชาติ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

“มีเฟซบุ๊กของกลุ่ม โดยใช้ชื่อว่า ผ้าย้อมครามตำบลนาแก้ว ในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลกลุ่มและผลิตภัณฑ์ [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าย้อมครามบ้านนาคอย ตำบลนาแก้ว อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม]

(3) บางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าข้อมคราม มีทั้งเฟซบุ๊กและไลน์ เว็บไซต์ สำหรับในการจัดการสารสนเทศผ้าข้อมคราม

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“ประชาสัมพันธ์ข้อมูลกลุ่มและผลิตภัณฑ์ผ่านเว็บไซต์ ไทย ตำบล คอท คอม <http://www.thaitambon.com/> และเฟซบุ๊ก ผ้าข้อมครามบ้าน โนนเรือ สกลนคร” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าฝ้ายเข็นข้อมครามบ้าน โนนเรือ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

5) การสงวนรักษาสารสนเทศผ้าข้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าข้อมคราม เป็นการดูแล บำรุงรักษา ปรับปรุงสารสนเทศให้อยู่ในสภาพดี และสมบูรณ์ทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อเก็บรักษาไว้ใช้ได้ยาวนานและรอดพ้นจากสิ่งที่จะมีผลต่อการเสื่อมสลายหรือการเสื่อมสภาพ

ผลการศึกษา พบว่า สงวนรักษาไว้ในรูปแบบ หนังสือกระบวนการผลิตผ้าข้อมคราม เอกสารสรุปขั้นตอนการทำผ้าข้อมคราม สมุดเขียนลายเพื่อจัดเก็บลวดลายพื้นผ้า เอกสารประชาสัมพันธ์กลุ่ม หลักสูตรของสถานศึกษาในท้องถิ่น เพื่ออนุรักษ์และถ่ายทอดองค์ความรู้ผ้าข้อมครามอย่างยั่งยืน เช่น หลักสูตรครามของมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร หลักสูตรครามของโรงเรียน โนนเรือ-ต่อเรือ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร วิทยทัศน์ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ตามกระบวนการผลิตผ้าข้อมคราม การผลิตสี การผลิตเส้นใย การทอ และการจัดจำหน่ายและขึ้นผ้าของจริง เพื่อจัดเก็บเป็นตัวอย่างลวดลายการทอผ้าข้อมคราม

(1) การสงวนรักษาสารสนเทศผ้าข้อมคราม ทำเป็นหนังสือกระบวนการผลิต และสรุปขั้นตอนผ้าข้อมคราม สมุดเขียนลวดลายผ้าข้อมคราม หลักสูตรสถานศึกษา เพื่ออนุรักษ์ บำรุงรักษา ปรับปรุงสารสนเทศให้อยู่ในสภาพดี และสมบูรณ์ให้ทันสมัยอยู่เสมอ

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“เราจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่นและจัดทำ โครงการงานผ้าข้อมครามของ โรงเรียนบ้าน โคนและวิทยาคาร ตำบลขมมื่น อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าข้อมครามบ้าน โนนเรือ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

“ทำลวดลายผ้าเก็บไว้ในหนังสือ โดยแม่ประธานเขียนลายไว้เองในหนังสือ อนุรักษ์ลายผ้าไว้ในสมุดเขียนลายผ้า ปรับปรุงคุณภาพผ้าข้อมครามโดยมีการออกแบบลายผ้า แบบสมัยใหม่ตรงกับความต้องการ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้ามัดหมี่ข้อมครามบ้านนาบัว ตำบลนาบัว อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี]

(2) การสงวนรักษาสารสนเทศผ้าอ้อมคราม จัดเก็บข้อมูลไว้ใน เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ไลน์ วิกิพีเดีย ยูทูป เพื่อเก็บรักษาไว้ใช้ได้นานและรอดพ้นจากสิ่งที่มีผลต่อการเสื่อมสลายหรือการเสื่อมสภาพ

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“รักษาไว้ด้วยการด้วยการถ่ายทอครุ่นสู่รุ่น กลุ่มมีเว็บไซต์ของตนเอง และจัดอบรมร่วมกับหน่วยงานราชการ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศึกษากลุ่มทอผ้าอ้อมครามธรรมชาติ ตำบลนาห้วยบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

(3) การสงวนรักษาสารสนเทศผ้าอ้อมครามไว้เป็นวัสดุจริง

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“มีการถ่ายทอครุ่นสู่รุ่นและอยากให้อัยกรุ่นมีการสานต่อและอนุรักษ์ต่อไป ทำให้ผ้ามีมาตรฐาน เพิ่มลายของผ้าครามและเพิ่มผลการผลิตผ้า เก็บของจริงไว้เป็นแบบ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้ามัดหมี่ขิดอ้อมคราม โพนทอง บ้าน โพนทอง ตำบลอุ่มจาน อำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี]

“มีการรักษาข้อมูลผ้าอ้อมคราม โดยใช้ลักษณะการให้ลูกหลาน เก็บชิ้นผ้า เพื่ออนุรักษ์ลายผ้า ร่วมกับโรงเรียนทำหลักสูตรผ้าอ้อมครามให้ลูกหลานได้เรียนรู้ และทำเว็บไซต์ โดยลูกชายแม่ประธานเป็นคนจัดการให้” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าอ้อมครามครองวิถี ตำบลเชิงชุม อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

“เราถ่ายทอความรู้เกี่ยวกับสู่รุ่นลูก แต่ยังมีน้อยเนื่องจากคนรุ่นลูกส่วนใหญ่ยังคงไปประกอบอาชีพอื่นๆ เป็นหลัก ส่วนการผลิตผ้าครามเป็นอาชีพเสริม อนุรักษ์ผ้าอ้อมครามโดยการถ่ายทอความรู้ให้กับกลุ่มผู้ที่สนใจ เช่น ในกรณีที่มีมาศึกษาดูงาน เป็นต้น ปรับปรุงคุณภาพผ้าอ้อมครามโดยพัฒนาประยุกต์ลายผ้าใหม่ ๆ อยู่เสมอ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มสตรีทอผ้าอ้อมคราม บ้านนาคอย ตำบลนางัว อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม]

“รักษาไว้โดยการเก็บของจริง มีการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพด้วยการส่งผ้าเข้าประกวด โครงการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทยจนได้รับรางวัลคัดสรรระดับห้าดาว ในปี พ.ศ. 2553 ปรับปรุงคุณภาพภาพในขั้นต้นก่อนทำการทอผ้า และมีข้อมูลในเว็บไซต์ของตำบล” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าอ้อมคราม บ้านเหล่าคราม ตำบลคำอาฮวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร]

(4) การสงวนรักษาสารสนเทศผ้าย้อมคราม โดยการฝึกอบรมให้ความรู้แก่เยาวชนคนรุ่นใหม่

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“พยายามถ่ายทอดความรู้ไปสู่รุ่นลูก ปลูกฝังให้ลูกหลานรัก และเห็นประโยชน์ คุณค่าของผ้าย้อมคราม ทำให้ดูและฝึกให้ลูกหลานในครอบครัวด้วย และยังมีกลุ่มผู้ที่สนใจขอเข้าศึกษา เรียนรู้วิธีการที่เกี่ยวข้องกับผ้าย้อมครามมีทั้งกลุ่มนักเรียน และประชาชนทั่วไป มีน้าการปรับปรุงคุณภาพของผ้าย้อมครามจากข้อเสนอแนะต่าง ๆ อยู่เสมอ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าย้อมครามและสี่ธรรมชาติด้านทอเรือใหญ่ ตำบลนาซอ อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น]

6) การบริการและเผยแพร่สารสนเทศผ้าย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมคราม ผลการศึกษา พบว่าเป็นกิจกรรม กระบวนการ ที่สามารถเข้าถึงสารสนเทศที่มีการบันทึก และเผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ ได้โดยสะดวก ได้แก่ หนังสือ เอกสาร แผ่นพับ ป้ายไวนิล สมุดเขียนลายผ้าย้อมคราม ภาพถ่าย วิทยุ โทรทัศน์ วีดิทัศน์ เว็บไซต์ เฟซบุ๊กและไลน์ การจัดทำโครงการฝึกอบรมโดยหน่วยงานภาครัฐร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมคราม เพื่อจัดสอนเยาวชนรุ่นใหม่โดยการฝึกปฏิบัติ การบอกเล่าผ่านการออกร้านในงานต่าง ๆ เช่น งาน OTOP การออกร้านจัดแสดงผลภัณฑ์ผ้าย้อมครามตามโอกาสต่าง ๆ หรืองานประเพณีประจำปีของจังหวัด

(1) การบริการผ้าย้อมครามในรูปแบบเอกสาร หนังสือ แผ่นพับ ป้ายไวนิล สมุดภาพ ภาพถ่าย

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“จัดแสดงในงาน ต่างๆ เช่น งานประจำจังหวัด งานตามหน่วยงานจัด มีนามบัตร สำหรับการติดต่อเรื่องคราม มีเอกสารประชาสัมพันธ์ข้อมูลกลุ่มและผลิตภัณฑ์ มีป้ายไวนิลแสดงกระบวนการผลิตผ้าย้อมคราม สมุดแสดงลายผ้า ภาพถ่าย” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าย้อมครามบ้านเหล่าคราม ตำบลคำอาฮวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร]

(2) การบริการสารสนเทศผ้าย้อมครามในรูปแบบโครงการการฝึกอบรม

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“การเผยแพร่ โดยการประชุมกลุ่ม นอกจากนี้ยังมีการถ่ายทอดในกลุ่มญาติ การจัดสอนให้เยาวชนรุ่นใหม่ในวันเสาร์-อาทิตย์ โดยการจัดทำโครงการพัฒนาเยาวชน/ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าฝ้ายเข็ญย้อมครามบ้าน โนนเรือ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร/

“มีการติดต่อให้เป็นวิทยากรสอน อบรม ตามหมู่บ้านเครือข่ายฝ้ายย้อมคราม เช่นกลุ่มบ้านนาข่า” /ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้ามัดหมี่ย้อมครามบ้านนาบัว ตำบลนาบัว อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี/

(3) การเผยแพร่สารสนเทศฝ้ายย้อมครามผ่านรายการวิทยุ โทรทัศน์ วิทยุทัศน์ เว็บไซต์ เฟซบุ๊กและไลน์

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“เผยแพร่โดยเน้นทางโซเชียลมีเดียผ่านทางเฟซบุ๊กและเว็บไซต์ ที่ใช้เป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารระหว่างเจ้าของแบรนด์กับลูกค้า” /ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ชิตากลุ่มทอผ้าย้อมครามธรรมชาติ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร/

“VLT(Very Local Trip) - <http://www.verylocaltrip.com/> เฟซบุ๊กท่องเที่ยววิถี - <https://www.facebook.com/Khongvithii/> เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับฝ้ายย้อมคราม” /ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มชุมชนทอผ้าท่องเที่ยว ตำบลเชิงชุม อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร/

“เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ของ ไทยตำบลคอกทอม ผ่านไลน์เครือข่ายผู้ผลิตผ้าคราม ในการจัดจำหน่ายสินค้าฝ้ายย้อมครามต่างๆ” /ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าย้อมครามกลุ่มแม่บ้านทางโค้ง (กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านวังม่วง) ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี/

“เผยแพร่ผ่านเฟซบุ๊กชื่อ ฝ้ายย้อมคราม บ้านนาคอย สำหรับขายผ้าให้กับผู้พบเห็นเป็นช่องทางการขายออนไลน์” /ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าย้อมครามบ้านนาคอย ตำบลนาวัง อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม/

(4) การเผยแพร่สารสนเทศฝ้ายย้อมครามโดยการมุงปาดู ด้วยการบอกเล่า

ตั้งคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“มีการบอกต่อ ปากต่อปาก ประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ของ ไทยตำบลดอทคอม และบอกเล่า แลกเปลี่ยนผ่านเครือข่ายผู้ผลิตผ้าคราม ในงานการจัดจำหน่ายสินค้าต่าง ๆ”

[ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าข้อมครามบ้านคำเต้อย ตำบลคำเขื่อนแก้ว อำเภอขามแก่น จังหวัดอำนาจเจริญ]

“ด้วยการบอกต่อกัน เช่น การเอาผ้าไปโชว์ที่ OTOP ไปประดับกระถางต้นไม้และ อำเภอเก็บผ้าครามไว้เป็นตัวอย่าง นักข่าวพัควัฒรรอยเตอร์มาถ่ายทำวิดีโอประชาสัมพันธ์”

[ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้ามัดหมี่ขิดข้อมครามโพหนอง ตำบลลุ่มจาน อำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี]

“ออกจัดแสดงในงาน เช่น งานประจำจังหวัด หรืองานที่ผู้ประสานงานติดต่อมา บอกต่อ ปากต่อปาก ภายใต้อชื้อของกลุ่ม แม่หญิงทอผ้า ที่มีดอกบัวสัญลักษณ์ของชุมชน ล้อมรอบ ออกแบบโดยอุตสาหกรรมจังหวัดที่ออกแบบและมอบให้กับกลุ่มแม่บ้านบ้านกุดตาไถ่”

[ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าข้อมคราม-ผ้าไหม ตำบลสายนาวัง อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์]

1.2 ข้อค้นพบเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศผ้าข้อมคราม แหล่งบริการสารสนเทศผ้าข้อมครามในประเทศไทย จำแนกเป็น 2 ด้าน คือ การบริหารสารสนเทศผ้าข้อมครามและกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าข้อมคราม และพบว่ามี 2 ส่วนคือ ศูนย์คราม และศูนย์การเรียนรู้ผ้าข้อมคราม มีรายละเอียดตามลำดับดังนี้

1.2.1 การบริหารสารสนเทศผ้าข้อมครามแหล่งบริการสารสนเทศผ้าข้อมคราม

สามารถจำแนกได้ 2 ประเภท ได้แก่ ศูนย์คราม และศูนย์การเรียนรู้ชุมชนผ้าข้อมคราม มีการบริหารสารสนเทศผ้าข้อมคราม จำแนกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านนโยบาย (2) ด้านบุคลากร (3) ด้านงบประมาณ (4) ด้านทรัพยากรสารสนเทศ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) ศูนย์คราม

ผลการศึกษาพบว่าการบริหารสารสนเทศผ้าข้อมครามของศูนย์คราม จำแนก ได้ 4 ด้าน คือ นโยบาย บุคลากร งบประมาณ และทรัพยากรสารสนเทศ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(1) ด้านนโยบาย ผลการศึกษาพบว่า ศูนย์คราม มีการกำหนดนโยบายเป็น 2 ด้าน ได้แก่ (1) นโยบายบริการวิชาการด้านคราม (2) นโยบายสนับสนุนการทำวิจัยด้านคราม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ก. นโยบายบริการทางวิชาการด้านคราม ศูนย์ครามมีนโยบายในการบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามให้กับผู้สนใจ ในรูปแบบการบริการทางวิชาการ เช่น ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเทคนิคการย้อมสีคราม การแปรรูปผ้าอ้อมครามให้เป็นของที่ระลึกในการตกแต่งบ้าน ซึ่งศูนย์ครามเป็นศูนย์กลางของการรวบรวม จัดเก็บ บริการ ถ่ายทอดภูมิปัญญาผ้าอ้อมครามเป็นการอนุรักษ์สงวนรักษาสารสนเทศผ้าอ้อมคราม เพื่อฟื้นฟูภูมิปัญญาผ้าอ้อมคราม เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับผ้าอ้อมคราม เพื่อเป็นการพัฒนากลุ่มผู้ผลิตผ้าอ้อมครามให้มีรายได้ สามารถพึ่งตนเอง สร้างงาน สร้างอาชีพให้กับชุมชนผ้าอ้อมครามได้

ข. นโยบายสนับสนุนการทำวิจัยด้านคราม ศูนย์คราม มีนโยบายที่ชัดเจนและประกาศในเว็บไซต์ ป้ายประชาสัมพันธ์ แผ่นพับ เอกสารประชาสัมพันธ์ เน้นการสนับสนุนส่งเสริมการทำวิจัยเกี่ยวกับภูมิปัญญาผ้าอ้อมคราม ให้กับนักวิจัย นักวิชาการและผู้สนใจทั่วไป

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“ศูนย์ครามมีนโยบายเพื่อบริการทางวิชาการ บริการสารสนเทศและสนับสนุนการทำวิจัยด้านคราม ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับผ้าอ้อมคราม ซึ่งนโยบายมาจากการประชุมร่วมกันระหว่างฝ่ายบริหารและผู้ปฏิบัติงาน เช่น งานวิจัย องค์ความรู้ เทคนิคต่าง ๆ ในการทำผ้าอ้อมคราม การพัฒนาผ้าอ้อมครามให้ได้มาตรฐาน เพื่อให้ได้รับการรับรองสินค้าผ้าอ้อมคราม ธรรมชาติตราสินค้า GI และเป็นแหล่งฝึกอบรม พัฒนาเกี่ยวกับผ้าอ้อมครามที่สมบูรณ์ที่สุด”

[ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์คราม มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]

(2) ด้านบุคลากร ผลการศึกษาพบว่าศูนย์ครามมีโครงสร้างการบริหารบุคลากร จำแนกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ (1) ผู้บริหาร (2) เจ้าหน้าที่ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ก. ผู้บริหาร คัดเลือกมาจาก อาจารย์ หรือ นักวิจัยที่มีความรู้ความสนใจในภูมิปัญญาผ้าอ้อมคราม และมีความเป็นผู้นำ ทุ่มเท เสียสละ ซื่อสัตย์ โปร่งใสมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

ข. เจ้าหน้าที่ มีความสามารถทางด้านคอมพิวเตอร์สามารถใช้โปรแกรมประยุกต์ และเขียนโปรแกรมฐานข้อมูลได้ และมีความรู้ทางด้านวิจัย ใช้สื่อ จัดทำเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สารสนเทศผ้าอ้อมครามทาง เว็บไซต์ เอกสาร หนังสือ ป้ายไวนิล

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“โครงสร้างการดำเนินงาน มีอธิการบดี ผู้อำนวยการและหัวหน้าศูนย์คราม โดยหัวหน้าศูนย์ครามคัดเลือกจากผู้ที่สนใจและมีความรู้เรื่องการทำการท่อม เทเสี่ยสละ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ส่วนเจ้าหน้าที่ต้องมีความสามารถทางด้านคอมพิวเตอร์ สามารถใช้โปรแกรมประยุกต์ และโปรแกรมจัดการฐานข้อมูลได้ จัดทำสื่อเผยแพร่สารสนเทศผ่านสื่อออนไลน์ทางเว็บไซต์ เอกสารหนังสือ ป้ายไวเนล ได้ ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์คราม มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]

“ไม่มีเจ้าหน้าที่จัดการสารสนเทศโดยตรงแต่มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบจากสำนักวิจัย แต่ไม่มีความรู้ ความเข้าใจในการทำงานวิจัยและการจัดการสารสนเทศ ไม่สามารถขยายบทบาทไปมากกว่าการอบรมได้” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: นักวิจัย]

(3) ด้านงบประมาณ ผลการศึกษาพบว่า ศูนย์ครามได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก งบประมาณแผ่นดิน และ งบรายได้ ซึ่งได้รับการจัดสรรงบประมาณจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ ผู้สนใจทั่วไป เกี่ยวกับสื่อออนไลน์และจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อออนไลน์ เพื่อให้บริการ และเผยแพร่ อนุรักษ์ รักษาสารสนเทศและจัดระบบสารสนเทศให้ค้นหาได้ง่าย สะดวกรวดเร็ว ซึ่งการจัดสรรงบประมาณต้องสอดคล้องกับนโยบายของศูนย์คราม ใช้ระบบการเงินของมหาวิทยาลัยควบคุมการเบิกจ่ายและรายงานงบประมาณ นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายสื่อออนไลน์ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“งบประมาณ ส่วนใหญ่ได้รับการจัดสรรจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร แล้วนำไปจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ และจัดอบรมให้ความรู้แก่ชุมชน ผู้ผลิตสื่อออนไลน์ นักเรียน นักศึกษา นักโทษ และผู้สนใจ นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายสื่อออนไลน์ เช่น กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานพาณิชย์จังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) เพื่อจัดโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์คราม มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]

(4) ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ผลการศึกษาพบว่าศูนย์คราม มีทรัพยากร ได้แก่ หนังสือ เอกสาร รายงานการวิจัย แผ่นพับ ภาพถ่าย นิตยสาร วารสาร วิทยุทัศน์ เว็บไซต์ เฟซบุ๊กไลน์ โทรทัศน์ ฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศสื่อออนไลน์ อินเทอร์เน็ต วัสดุจริง ได้แก่ เนื้อคราม เส้นใย

ฝ่าย ก็กระตุ้น กระสวย ผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมคราม มีการจัดแสดงนิทรรศการกระบวนการผลิตผ้าอ้อมคราม เพื่อเป็นการให้บริการ และเผยแพร่ สารสนเทศผ้าอ้อมคราม

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“มีหนังสือ เอกสาร รายงานการวิจัย แผ่นพับ ภาพถ่าย นิตยสารวารสาร อีบุ๊ก ฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศผ้าอ้อมครามจัดเก็บบนเว็บไซต์ เฟซบุ๊ก วัสดุจริงประเภทอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่นก็กระตุ้น ผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมคราม ได้มาจากการจัดซื้อ จัดทำเองหรือรับบริจาค เอกสารงานวิจัย ได้มาจากการสำเนา” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์คราม มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]

2) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนผ้าอ้อมคราม

ผลการศึกษาพบว่า การบริหารสารสนเทศผ้าอ้อมครามของศูนย์คราม จำแนก ได้ 4 ด้าน คือ นโยบาย บุคลากร งบประมาณ และทรัพยากรสารสนเทศ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(1) ด้านนโยบาย ผลการศึกษาพบว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนผ้าอ้อมคราม มีนโยบายที่สำคัญอยู่ 2 ด้านคือ (1) นโยบายเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน (2) นโยบายบริการและเผยแพร่ ภูมิปัญญาผ้าอ้อมคราม โดยมีรายละเอียดดังนี้

ก. นโยบายเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ซึ่งนโยบายมีความชัดเจน บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในสมุดบันทึกการประชุม ป้ายประชาสัมพันธ์ ป้ายไว้นิต เพื่อให้เป็น ศูนย์ถ่ายทอดภูมิปัญญาผ้าอ้อมคราม

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“เรารวมกลุ่มกันเพื่อทำผ้าอ้อมครามตั้งแต่ทำน้ำคราม เนื้อคราม ย้อม ทอ และ ต้องการสร้างเป็นแหล่งเรียนรู้ให้ลูกหลานมาเรียนรู้ภายในกลุ่มได้ เรียนจากการทำจริงจากแม่ ๆ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์ทอผ้าอ้อมครามบ้านดอนกอย ตำบลสว่าง อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

“เราเปิดโอกาสให้ลูกหลาน และผู้สนใจ ได้เข้ามาเรียนรู้ จากการปฏิบัติจริง โดยเฉพาะนักเรียนได้ใช้เวลาในวันเสาร์ อาทิตย์ ให้เกิดประโยชน์ เมื่อจำหน่ายได้จะมีการแบ่ง รายได้เป็นค่าขนมให้กับเด็ก ๆ และยังเปิดโอกาสให้ผู้สนใจทั่วไป เข้ามาเยี่ยมชม ได้ตลอดเวลา ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์การเรียนรู้ผ้าอ้อมและการย้อมสีครามธรรมชาติ จังหวัดแพร่]

ข. นโยบายบริการและเผยแพร่ภูมิปัญญาผ้าข้อมคราม โดยจัดกิจกรรมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อบริการให้กับบุคคลในชุมชน และบุคคลทั่วไป มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาผ้าข้อมครามผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อออนไลน์ สื่อสิ่งพิมพ์

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“เรามีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการและเผยแพร่องค์ความรู้ภูมิปัญญาผ้าข้อมคราม โดยจัดการฝึกอบรมการทำผ้าข้อมครามให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย บุคลากรบริษัท กันตนา และเครือข่ายผ้าข้อมคราม เช่น แม่ประนอม ทาแปง จากจังหวัดแพร่ ได้มาเรียนรู้การทำผ้าข้อมครามจากเรา เป็นการเผยแพร่ภูมิปัญญาผ้าข้อมครามให้แพร่หลายเพื่อการยกระดับผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานและตรงความต้องการของลูกค้า มีการกำหนดระเบียบของกลุ่ม พุดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อหาเทคนิคการทำให้ดีขึ้น” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์การเรียนรู้ผ้าข้อมครามบ้านถ้ำเต่า ตำบลสามัคคี อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร]

“เราต้องการเผยแพร่ภูมิปัญญาผ้าข้อมครามให้แพร่หลาย ส่งเสริมให้เยาวชนคนรุ่นใหม่รักและสืบทอดภูมิปัญญาผ้าข้อมคราม และมีบริการจัดอบรมการทำผ้าข้อมครามให้กับโรงเรียนในชุมชน และหน่วยงานอื่น ๆ เช่น กรรมการพัฒนาชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อพัฒนาระดับผ้าข้อมครามให้ดีขึ้น” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์แสดงผลิตภัณฑ์ผ้ามัดหมี่ข้อมครามบ้านดงยางพรพิบูลย์ จังหวัดอุดรธานี]

(2) ด้านบุคลากร ผลการศึกษาพบว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนผ้าข้อมครามมีบุคลากร ได้แก่ (1) ประธาน (2) สมาชิก (3) ประชาชนชุมชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ประธานหรือผู้นำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนผ้าข้อมคราม ได้มาจากการคัดเลือกของคนในชุมชน เนื่องจากศูนย์การเรียนรู้เกิดจากความต้องการในการอนุรักษ์ ฟื้นฟูภูมิปัญญาผ้าข้อมคราม และสร้างเป็นอาชีพเสริม เพิ่มพูนรายได้ในครัวเรือน ดำเนินการบริหารงานโดยอยู่ในรูปแบบคณะกรรมการ มีโครงสร้างการดำเนินงานที่ชัดเจน จัดทำแผนผังโครงสร้างบุคลากรไว้ในป้ายประชาสัมพันธ์ ไลน์ โครงสร้างการบริหารงาน มีประธาน รองประธาน กรรมการ เจริญฤติก และเลขานุการ ซึ่งผู้นำได้รับการพัฒนาเพิ่มพูนทักษะ ความรู้ และความสามารถ เพื่อที่จะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยการเข้าร่วมอบรม ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกเครือข่ายผ้าข้อมคราม

2) สมาชิกในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนผ้าข้อมคราม คือ คนในชุมชนที่ตระหนักถึงความสำคัญของผ้าข้อมครามและต้องการสร้างเป็นอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มพูนรายได้ในครัวเรือน ตลอดจนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์นอกเหนือจากการทำอาชีพหลัก

3) ประชาชนผู้ชุมนุม เป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ เกี่ยวกับภูมิปัญญาผ้า
 ย้อมคราม เป็นที่ยอมรับและได้รับการยกย่องจากสมาชิกในชุมชนและเป็นผู้ให้คำแนะนำ ปรีกษา
 ถ่ายทอดกระบวนการผลิตผ้าย้อมคราม

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“การบริหารแบบคณะกรรมการ ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน กรรมการ
 เช่น การเงิน บัญชี ประชาสัมพันธ์ การตลาด การผลิต ประธาน และกรรมการ สมาชิกมีความ
 สามัคคี กระตือรือร้นในหน้าที่ของตนเอง เราให้สมาชิกไปศึกษาดูงานตามศูนย์การเรียนรู้อื่น ๆ
 นำมาพัฒนาผ้าย้อมครามของกลุ่มเรา และกลุ่มเรามีผู้เฒ่า ผู้แก่ให้คำปรึกษาได้ตลอด” [ผู้ให้ข้อมูล
 หลัก: ศูนย์ทอผ้าย้อมครามบ้านคอนกอย ตำบลสว่าง อำเภอพรรณนานานิม จังหวัดสกลนคร]

“ผู้นำกลุ่มมีความรู้ เชี่ยวชาญ ในการทำผ้าย้อมครามสามารถให้คำแนะนำ
 ปรีกษา และถ่ายทอดการผลิตผ้าย้อมครามให้สมาชิกในศูนย์ฯ ที่ต้องการเพิ่มรายได้ในครัวเรือน”
 [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์การเรียนรู้ผ้าย้อมคราม บ้านถ้ำเต่า ตำบลสามัคคี อำเภออากาศอำนวย
 จังหวัดสกลนคร]

“สมาชิกในศูนย์การเรียนรู้ของเราประกอบด้วย ผู้นำ ซึ่งเป็นเป็นผู้มีความ
 เสียสละ อดทน สมาชิก ต้องมีความรับผิดชอบ ขยัน และมีแม่ใหญ่ที่มีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญา
 ผ้าย้อมคราม คอยให้คำแนะนำ ปรีกษาเสมอ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์การเรียนรู้ผ้าจากและการย้อม
 สีครามธรรมชาติ จังหวัดแพร่]

“สมาชิกของเราประกอบด้วยผู้นำ สมาชิก และผู้เชี่ยวชาญในการผลิตผ้าย้อม
 คราม” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์แสดงผลิตภัณฑ์ผ้ามัดหมี่ย้อมครามบ้านดงยางพรพิบูลย์ จังหวัด
 อุตรดิตถ์]

3) ด้านงบประมาณ ผลการศึกษาพบว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนผ้าย้อมคราม
 ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐบาลที่เกี่ยวข้องและเครือข่ายภาคเอกชน เช่น
 องค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
 จากธนาคารเกษตร และสหกรณ์ พัฒนาชุมชนอำเภอ กรมการพัฒนาชุมชน ซึ่งจัดสรรให้มาในรูป
 วัสดุ อุปกรณ์ในการผลิตผ้าย้อมคราม ได้แก่ เนื้อคราม เส้นใย อุปกรณ์การทอผ้า งบประมาณจาก
 กรมส่งเสริมการเกษตร

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“งบประมาณได้จากหน่วยงานทั้งของรัฐบาลและเอกชน เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏ สกลนคร ธนาคารเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ จัดอบรมให้ความรู้ แต่ส่วนใหญ่จะซื้อวัสดุ อุปกรณ์มาให้ มีรายได้จากเงินจากการทอดผ้าชาย เมื่อหักค่าใช้จ่ายแล้วจะนำเงินมาแบ่งสนับสนุนส่วนกัน” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์ทอดผ้าอ้อมक्रमบ้านดอนกอย ตำบลสว่าง อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

“ได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในรูปแบบของการให้ความรู้ การปลูกฝ้าย ผลิตเส้นด้าย การทำฝ้ายอ้อมสี่ธรรมชาติ การพัฒนาการอ้อมสี่ครามธรรมชาติ และงบประมาณสนับสนุนจากกรมพัฒนาชุมชน และเงินกองทุนสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ในด้านการอบรมให้ความรู้” [ผู้ให้ข้อมูล: ศูนย์การเรียนรู้ฝ้ายอ้อมคราม และการอ้อมสี่ครามธรรมชาติ จังหวัดแพร่]

“องค์การบริหารส่วนตำบลสามัคคีพัฒนา และพัฒนาชุมชน อำเภอบ้านดง อำเภอบ้านดง จังหวัดสกลนครสนับสนุนงบประมาณ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์การเรียนรู้ฝ้ายอ้อมคราม บ้านท่าเต่า ตำบลสามัคคี อำเภอบ้านดง จังหวัดสกลนคร]

“ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบ้านดง สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านดง กรมส่งเสริมการเกษตร สนับสนุนงบประมาณในการก่อสร้างอาคารแสดง และจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และได้รับงบประมาณจากการระดมทุนสมาชิก” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์แสดงผลิตภัณฑ์ฝ้ายอ้อมครามบ้านดงยางพรพิบูลย์ จังหวัดอุดรธานี]

“ปัญหามีครับ แต่เราทำปัญหา ไม่ให้เป็นปัญหา เช่น ปัญหาทางการเงิน พบว่าสถาบันทางการเงินไม่สามารถปล่อยสินเชื่อให้ได้ แต่เราใช้วิธีขอเงินมัดจำหรือขอชำระค่าสั่งซื้อ 50-100% ได้ตามที่ตกลงกันได้ครับ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: นักวิจัย]

4) ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ผลการศึกษาพบว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฝ้ายอ้อมครามมีทรัพยากรสารสนเทศเป็น เอกสาร หนังสือ แผ่นพับ ภาพถ่าย ป้ายไวนิล วิทยุทัศน์ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก วัสดุจริงตามกระบวนการผลิตฝ้ายอ้อมคราม ได้แก่ การผลิตสีคราม การผลิตเส้นใย การทอผืน การแปรรูปผลิตภัณฑ์

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“ส่วนใหญ่จะมีคนบริจาคมาให้ เช่น ก็กระตุก กระสวย ฟิม พันธุ์คราม หม้อนิล เนื้อคราม ปูนขาว น้ำค้าง ฝ้ายเงินมือ ฝ้ายเรยอน มีผลิตภัณฑ์ฝ้ายอ้อมคราม ซึ่งเป็นของจริง และมีป้าย ไวนิล แสดงขั้นตอนการผลิต มีเฟซบุ๊ก เว็บไซต์ วิกิทัศน์ ที่เก็บไว้ที่ศูนย์ ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์ทอผ้าอ้อมครามบ้านดอนกอย ตำบลสว่าง อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

“ศูนย์การเรียนรู้มีเอกสาร หนังสือ แผ่นพับ ภาพถ่าย ป้ายไวนิล แสดงขั้นตอนการผลิตฝ้ายก และฝ้ายอ้อมสีครามธรรมชาติ มีวิกิทัศน์ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ของจริง เป็นจุดสาธิตในศูนย์ฯ เปิดโอกาสให้ลูกหลานและผู้สนใจ ได้เข้ามาเรียนรู้ จากการปฏิบัติจริง ” [ผู้ให้ข้อมูล: ศูนย์การเรียนรู้ฝ้ายกและการย้อมสีครามธรรมชาติ จังหวัดแพร่]

“ มีเอกสาร หนังสือ ป้ายไวนิล มีของจริงตามกระบวนการผลิต เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์การเรียนรู้ฝ้ายอ้อมคราม บ้านถ้ำเต่า ตำบลสามัคคี อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร]

“มีฝืนผ้าของจริง ซึ่งมีลวดลายต่าง ๆ อย่างหลากหลาย เพื่อเป็นตัวอย่างให้ลูกหลาน ได้ลิ้มทอด ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์แสดงผลิตภัณฑ์ฝ้ายมัดหมี่อ้อมครามบ้านดงยางพรพิบูลย์ จังหวัดอุดรธานี]

“ทรัพยากรส่วนใหญ่เป็นวัตถุดิบสำหรับผลิตฝ้ายอ้อมคราม โดยบันทึกไว้ในสื่อต่าง ๆ เช่น เอกสาร วิกิทัศน์ และของจริง ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: นักวิชาการ]

1.2.2 กระบวนการจัดการสารสนเทศฝ้ายอ้อมคราม แหล่งบริการสารสนเทศฝ้ายอ้อม

คราม สามารถจำแนกได้ 2 ประเภท ได้แก่ ศูนย์คราม และศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฝ้ายอ้อมคราม มีการจัดการสารสนเทศฝ้ายอ้อมคราม จำแนกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ (1) การจัดหาสารสนเทศ (2) การรวบรวมสารสนเทศ (3) การจัดหมวดหมู่สารสนเทศ (4) การจัดระบบสารสนเทศ (5) การสงวนรักษาสารสนเทศ และ (6) การบริการและเผยแพร่สารสนเทศ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) ศูนย์คราม

(1) การจัดหาสารสนเทศฝ้ายอ้อมคราม ผลการศึกษาพบว่า ศูนย์คราม มีการจัดหาสารสนเทศฝ้ายอ้อมคราม เพื่อนำมาให้บริการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสารสนเทศงานวิจัยเกี่ยวกับฝ้ายอ้อมคราม การจัดหาใช้วิธีการ สำเนาข้อมูลเป็นเล่มเอกสาร ได้แก่ เอกสารการรายงานการวิจัย บทความและจัดทำเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ฐานข้อมูล วิกิทัศน์ และการจัดทำข้อมูลขึ้นมาเอง ด้วยการศึกษอบรมหรือการลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเอง และจัดซื้อและขอรับบริจาคของจริงตามกระบวนการผลิตฝ้ายอ้อมคราม

ดังกล่าวให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“การจัดหางานวิจัยฝ้ายอ้อมคราม เพื่อสนับสนุนการทำวิจัยและบริการวิชาการ ด้านครามตั้งแต่ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ มีการสร้างเครือข่ายงานวิจัยและบริการวิชาการ กับสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และนานาชาติ”
[ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์คราม มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]

(2) ด้านการรวบรวมสารสนเทศฝ้ายอ้อมคราม ผลการศึกษาพบว่า ศูนย์คราม มีการรวบรวมสารสนเทศฝ้ายอ้อมครามหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ เอกสารงานวิจัย หนังสือ แผ่นพับ ป้าย ไลน์ วิดีโอ ป้ายประชาสัมพันธ์ หลักสูตรท้องถิ่นฝ้ายอ้อมคราม อีบุ๊ก เว็บไซต์ วิทยุทัศน์ ฐานข้อมูลและวัสดุจริง ตามกระบวนการผลิตฝ้ายอ้อมครามและผลิตภัณฑ์ฝ้ายอ้อมคราม

ดังกล่าวให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“เก็บรวบรวมข้อมูล โดยแยกตามศาสตร์ เช่น ทางด้านวิทยาศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และจัดเก็บสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ อีบุ๊ก แผ่น วิทยุทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ เอกสาร รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการ ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์คราม มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]

(3) การจัดหมวดหมู่เนื้อหาสารสนเทศฝ้ายอ้อมคราม ผลการศึกษาพบว่า ศูนย์ครามมีการจัดหมวดหมู่โดยจำแนกตาม (1) เนื้อหาสารสนเทศฝ้ายอ้อมครามด้านวิทยาศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ (2) การจัดหมวดหมู่วัสดุจริงตามกระบวนการผลิต ตั้งแต่การทำสีย้อม การทอและผลิตภัณฑ์จากฝ้ายอ้อมคราม

ดังกล่าวให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“การจัดกลุ่มเนื้อหาแยกเป็นกระบวนการต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ได้แก่ กระบวนการปลูกคราม ปลูกฝ้าย การย้อมคราม การทอผ้า จัดหมวดหมู่ด้วยระบบสารสนเทศ ภูมิศาสตร์ GIS (Geographic Information System) จัดเก็บเป็นฐานข้อมูลของกลุ่มผู้ผลิตฝ้ายอ้อมคราม”
[ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์คราม มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]

(4) การจัดระบบสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ผลการศึกษาพบว่า ศูนย์คราม มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดระบบสารสนเทศ โดย (1) จัดทำเป็นฐานข้อมูล ได้แก่ ฐานข้อมูลตลาดขายผ้าแบบต่าง ๆ ฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศผ้าอ้อมคราม (2) อีบุ๊ก เพื่อจัดเก็บสารสนเทศผ้าอ้อมครามให้ผู้ใช้สะดวกและง่ายต่อการสืบค้น

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“จัดระบบด้วยการทำเป็นฐานข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์แยกตามกลุ่มผู้ผลิต และจัดเก็บในรูปแบบของจริงในการผลิตผ้าอ้อมคราม” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์คราม มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]

(5) การสงวนรักษาสารสนเทศผ้าอ้อมคราม เป็นการดูแล บำรุงรักษา ปรับปรุงสารสนเทศให้อยู่ในสภาพดี และสมบูรณ์ทันสมัยอยู่เสมอเพื่อเก็บรักษาไว้ใช้ได้นานและรอดพ้นจากสิ่งที่จะมีผลต่อการเสื่อมสลายหรือการเสื่อมสภาพ ผลการศึกษาพบว่า ศูนย์ครามมีการสงวนรักษาและอนุรักษ์ รักษาสารสนเทศผ้าอ้อมครามในรูปแบบ เอกสารงานวิจัย ฐานข้อมูล เว็บไซต์ วิดีทัศน์ อีบุ๊ก และจัดทำหลักสูตรความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา และจัดเก็บวัสดุจริงเพื่อเป็นตัวอย่าง ได้แก่ ตลาดขายผ้า ผลิตภัณฑ์แปรรูป จัดแสดงของจริงตามกระบวนการผลิตผ้าอ้อมคราม และมีการปรับปรุงข้อมูล สารสนเทศผ้าอ้อมครามให้มีความทันสมัยและเป็นปัจจุบัน

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“เราอนุรักษ์สารสนเทศผ้าอ้อมคราม โดยดำเนินการทำฐานข้อมูลสื่อดิจิทัล เช่น วิดีทัศน์ อีบุ๊ก และจัดเก็บในรูปแบบของจริงงาน ได้แก่ ผ้าฝ้าย ผ้าอ้อมครามแปรรูปงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ผู้ใช้สนใจ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์คราม มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]

(6) การบริการและเผยแพร่สารสนเทศผ้าอ้อมคราม ผลการศึกษาพบว่า ศูนย์ครามมีการบริการผ้าอ้อมครามหลายรูปแบบ ได้แก่ หนังสือ เอกสารงานวิจัย บทความ แผ่นพับ อีบุ๊ก วิดีทัศน์ มีการจัดอบรม ประชุม สัมมนา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถ่ายทอดการสนเทศผ้าอ้อมครามให้แพร่หลายอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ศูนย์ครามยังเผยแพร่สารสนเทศผ้าอ้อมครามโดยนำเสนอนิทรรศการและวัสดุจริงตามกระบวนการผลิตผ้าอ้อมคราม และเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ เฟซบุ๊ก และไลน์

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“ส่วนมากจะเป็นการบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ โดยจัดทำเป็น โครงการ กิจกรรม อบรมเชิงปฏิบัติการให้ผู้สนใจ และกลุ่มเป้าหมายศึกษาข้อมูลและมีส่วนร่วมในกิจกรรม บริการหนังสืออู่ก แต่ก็มีหนังสือ งานวิจัยด้วย เพื่อบริการยืม ส่วนการเผยแพร่ผ่านเครือข่าย อินเทอร์เน็ตผ่านเว็บไซต์ของศูนย์ฯ และเผยแพร่สารสนเทศผ้าใยธรรมามีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ทางเว็บไซต์ โปสเตอร์ แผ่นพับ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์ฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏ สกลนคร]

2) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนผ้าใยธรรมชาติ

(1) การจัดหาสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ ผลการศึกษาพบว่าศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนผ้าใยธรรมามีการจัดหาสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาผ้าใยธรรมชาติ ได้แก่ หนังสือ เอกสาร แผ่นพับ วิดีทัศน์ วัสดุจริง ตามขั้นตอนการผลิตผ้าใยธรรมชาติ ตั้งแต่กระบวนการผลิต เส้นใย การทอผืนผ้า และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เพื่อการถ่ายทอดและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคนในชุมชน

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“เราได้ไปศึกษาอบรมเพิ่มพูนความรู้ผ้าใยธรรมชาติจากเครือข่ายผ้าใยธรรมชาติ ณ บ้านถ้ำเต่า จังหวัดสกลนคร และค้นหากจากเอกสาร หนังสือ วารสาร เพื่อเรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ ในการผลิตและได้สอบถามผู้เฒ่า ผู้แก่ เกี่ยวกับการทำผ้าใยธรรมาสีคราม” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์ฯ เรียนรู้ผ้าจากและการย้อมสีครามธรรมชาติ จังหวัดแพร่]

“เราหาหนังสือ เอกสาร เกี่ยวกับการผลิตผ้าใยธรรมามาไว้ในศูนย์ฯ และได้จัดทำ แผ่นพับ ป้ายไว้นิต เกี่ยวกับกระบวนการขั้นตอนการผลิตผ้าใยธรรมชาติ ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์การเรียนรู้ผ้าใยธรรมชาติ บ้านถ้ำเต่า ตำบลสามัคคี อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร]

“มีการจัดทำกระบวนการผลิตผ้าใยธรรมชาติไว้เป็นแผ่นพับ ป้ายไว้นิตและ แลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการถาม – ตอบกันในศูนย์ฯ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์ทอผ้าใยธรรมชาติบ้านคอนกอย ตำบลสว่าง อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

(2) ด้านการรวบรวมสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ ผลการศึกษาพบว่าศูนย์ฯ เรียนรู้ชุมชนผ้าใยธรรมชาติ มีการรวบรวมสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติจากสื่อหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ เอกสาร หนังสือ แผ่นพับ ป้ายไว้นิต สมุดเขียนลาย ภาพถ่าย วิดีทัศน์ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ไลน์ วัสดุจริง ตามกระบวนการผลิตผ้าใยธรรมชาติ

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“เราเก็บองค์ความรู้ผ้าย้อมคราม ไว้ในเอกสารเป็น วิกิทัศน์ ในคอมพิวเตอร์ หนังสือ แผ่นพับ ไลน์ ของจริง” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์การเรียนรู้ผ้าจากและการย้อมสีครามธรรมชาติ จังหวัดแพร่]

“มีเอกสารเก็บการออกแบบลวดลายไว้ในสมุดเขียนลาย และเก็บข้อมูลไว้ในศูนย์การเรียนรู้” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์แสดงผลผลิตภัณฑ์ผ้ามัดหมี่ย้อมครามบ้านดงยางพรพิบูลย์ จังหวัดอุดรธานี]

“ศูนย์ฯ เก็บตัวอย่างผ้าย้อมคราม และลวดลายต่าง ๆ ในเฟซบุ๊ก มีเว็บไซต์ www.thaitambon.com ให้คนข้อมูลได้” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์ทอผ้าย้อมครามบ้านดอนกอย ตำบลสว่าง อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

(3) การจัดทำหมู่มือเนื้อหาสารสนเทศผ้าย้อมคราม ผลการศึกษาพบว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนผ้าย้อมคราม มีการจัดทำหมู่มือสารสนเทศผ้าย้อมครามตามกระบวนการผลิตผ้าย้อมคราม

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“เราจัดทำหมู่มือเกี่ยวกับผ้าย้อมคราม เป็นกลุ่ม ๆ ตามขั้นตอนการผลิตผ้าย้อมคราม เพื่อให้ผู้เข้ามาชมหรือเรียนรู้การทำผ้าย้อมคราม เข้าใจได้ง่าย และสะดวกต่อการเรียนรู้” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์การเรียนรู้ผ้าจากและการย้อมสีครามธรรมชาติ จังหวัดแพร่]

“มีการจำแนกผ้าครามตามกระบวนการผลิตผ้าย้อมคราม ได้แก่ การผลิตสีคราม การย้อมผ้า การมัดหมี่ การทอผ้า และการแปรรูปแบบต่างๆ เช่น ผ้ามัดหมี่ ผ้าพื้น ผ้ามัดย้อม ผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์การเรียนรู้ผ้าย้อมคราม บ้านถ้ำเต่า ตำบลสามัคคี อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร]

“เราจัดตามกระบวนการผลิตผ้าย้อมคราม โดยแยกเป็นส่วน ๆ คือ ส่วนการปลูกคราม การทำสีคราม การย้อมผ้า การมัดหมี่ลวดลาย การทอผืนผ้า และการแปรรูป เช่น เสื้อ กระเป๋า ผ้าพันคอ ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์ทอผ้าย้อมครามบ้านดอนกอย ตำบลสว่าง อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

“แบ่งตามการผลิตผ้าย้อมคราม ตั้งแต่การทอหม้อ การย้อม การมัดลวดลาย การทอ และการแปรรูป” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์แสดงผลผลิตภัณฑ์ผ้ามัดหมี่ย้อมครามบ้านดงยางพรพิบูลย์ จังหวัดอุดรธานี]

(4) การจัดระบบสารสนเทศผ้าข้อมคราม ผลการศึกษาพบว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนผ้าข้อมคราม มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดระบบสารสนเทศผ้าข้อมครามโดยจัดทำเป็นฐานข้อมูลไว้ในคอมพิวเตอร์และเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ เฟซบุ๊ก

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“ทำเอกสารข้อมูลผ้าข้อมคราม ทำเว็บไซต์ของศูนย์เพื่อจัดเก็บและเผยแพร่ข้อมูลของเรา ตั้งแต่ประวัติความเป็นมา ลวดลายผ้า และผลิตภัณฑ์ของเรา” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์ทอผ้าข้อมครามบ้านดอนกอย ตำบลสว่าง อำเภอพรหมนิคม จังหวัดสกลนคร]

“เราจัดทำประวัติ กระบวนการผลิตผ้าข้อมคราม ผลิตภัณฑ์ และลายผ้าต่าง ๆ เพื่อจัดเก็บไว้เป็นตัวอย่างให้ผู้สนใจทั่วไป สามารถศึกษาค้นคว้าได้โดยสะดวก” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์การเรียนรู้ผ้าจกและการย้อมสีครามธรรมชาติ จังหวัดแพร่]

“เรามีเว็บไซต์ของตนเองเพื่อจัดเก็บข้อมูลของเราให้เป็นระบบ บุคคลทั่วไป นักเรียน นักศึกษาสามารถเข้าไปอ่าน ศึกษาค้นคว้า วิธีการผลิตผ้าข้อมครามได้โดยสะดวกโดยเราให้ลูกหลานมาทำ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์การเรียนรู้ผ้าข้อมคราม บ้านจำเริญ ตำบลสามัคคี อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร]

“เรามีเฟซบุ๊ก เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารและจัดเก็บข้อมูลของเรา ประวัติ การดำเนินงาน สมาชิก วิธีการผลิตผ้าข้อมคราม ตัวอย่างผลิตภัณฑ์เพื่อให้ง่ายต่อการค้นข้อมูลของเรา” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์แสดงผลิตภัณฑ์ผ้ามัดหมี่ข้อมครามบ้านดงยางพรพิบูลย์ จังหวัดอุดรธานี]

(5) การสงวนรักษาสารสนเทศผ้าข้อมคราม ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนผ้าข้อมคราม เป็นการดูแล บำรุงรักษา ปรับปรุงสารสนเทศให้อยู่ในสภาพดี และสมบูรณ์ทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อเก็บรักษาไว้ใช้ได้ยาวนานและรอดพ้นจากสิ่งที่จะมีผลต่อการเสื่อมสลายหรือการเสื่อมสภาพ ผลการศึกษาพบว่า จัดทำเป็นเอกสารหลักสูตรครามร่วมกับสถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ เช่น กรมพัฒนาชุมชน กองวิสาหกิจชุมชน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หนังสือ เอกสาร แผ่นพับ การจัดทำเป็นฐานข้อมูล เว็บไซต์ วิดีทัศน์ เฟซบุ๊ก และวัสดุจริง ได้แก่ ลวดลายพื้นผ้า ผลิตภัณฑ์ผ้าข้อมครามแปรรูป

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“เราสงวนรักษาภูมิปัญญาผ้าข้อมครามโดยชนเยาวชน หรือผู้สนใจ ได้มาเรียนรู้ ในวันเสาร์-อาทิตย์ ได้ฝึกปฏิบัติจริง และร่วมมือกับหน่วยงานราชการจัดทำหลักสูตรอบรมให้กับผู้สนใจทั่วไป” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์การเรียนรู้ผ้าจากและการข้อมสิครามธรรมชาติ จังหวัดแพร่]

“เราอนุรักษ์ผ้าข้อมครามโดยการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนจัดอบรมให้ผู้สนใจ และบุคคลทั่วไป เช่น อบรมให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สถาบันการศึกษา” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์การเรียนรู้ผ้าข้อมคราม บ้านถ้ำเต่า ตำบลสามัคคี อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร]

“การอนุรักษ์ผ้าข้อมครามโดยถ่ายทอดรุ่นสู่รุ่น วันหยุด เสาร์ อาทิตย์ ลูกหลาน มารับจ้างทำงานในกลุ่ม (เริ่ม จากลูกหลานก่อน แล้วชวนเพื่อนมา ได้ไปร่วมในโรงเรียนทำหลักสูตรสถานศึกษา” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: สมาชิกศูนย์การเรียนรู้การทอผ้าข้อมครามบ้านคอนกอย ตำบลสว่าง อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

“เราต้องการอนุรักษ์ภูมิปัญญาผ้าข้อมคราม โดยการจัดทำเป็นเอกสาร วิทยุทัศน์ เฟซบุ๊ก เว็บไซต์ ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์แสดงผลผลิตภัณฑ์ผ้ามัดหมี่ข้อมครามบ้านดงยางพรพิบูลย์ จังหวัดอุดรธานี]

(6) การบริการและเผยแพร่สารสนเทศผ้าข้อมครามของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนผ้าข้อมครามผลการศึกษา พบว่ามีบริการ หนังสือ เอกสาร จัดกิจกรรมการอบรม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับผ้าข้อมคราม และเผยแพร่สารสนเทศผ้าข้อมครามผ่าน แผ่นพับ ป้ายไว้นิต ภาพถ่าย สมุดกราฟ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ไลน์ วิทยุทัศน์ วิทยุ โทรทัศน์ มีการนำเสนอของจริงตามกระบวนการผลิตผ้าข้อมครามไว้ที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนผ้าข้อมคราม เพื่อถ่ายทอดสารสนเทศผ้าข้อมครามให้กับผู้สนใจร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“มีการเผยแพร่ผ้าข้อมครามทางเว็บไซต์ ในชื่อศูนย์การเรียนรู้ผ้าจากเมืองลอง และการข้อมผ้าสิครามจากธรรมชาติ และเว็บไซต์ http://www.museumthailand.com/Textile_Learning_Center_of_Long_District และทางเฟซบุ๊กผ้าจากเมืองลอง มีแผ่นพับแจก มีหนังสือ โดยเฉพะวารสารจากการบินไทย ได้นำผ้าจากและผ้าข้อมครามไปเผยแพร่” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์การเรียนรู้ผ้าจาก และการข้อมสิครามธรรมชาติ จังหวัดแพร่]

“เผยแพร่ผ่าน ไลน์ เฟซบุ๊ก เว็บไซต์ และอบรมให้ผู้ที่ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มทอผ้า เช่น ทุนสำหรับแอร์ โฮสเทล ทุนสำหรับมัคคุเทศก์ บริษัทกันตนา นำนักแสดงมาที่กลุ่ม และมี

เอกสาร หนังสือเกี่ยวกับผ้าย้อมครามไว้แจกผู้ที่มาที่กลุ่มด้วย” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์การเรียนรู้
ผ้าย้อมคราม บ้านอ้าเต่า ตำบลสามัคคี อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร]

“เราจัดกิจกรรมบริการอบรมให้กับผู้สนใจทั่วไปและเยาวชนในหมู่บ้าน หรือ
ให้บริการเยี่ยมชมจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่นำแขกมาเป็นประจำ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์ทอผ้าย้อม
ครามบ้านคอนกอย ตำบลสว่าง อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

“เผยแพร่โดยเราเป็นผู้สอน และมอบความรู้ให้แก่สมาชิก OTOP ในฐานะ
ศิษย์เนอร์ และผู้ประสบความสำเร็จในการพัฒนา และสร้างแบรนด์ให้เติบโต เป็นที่รู้จักของตลาด
ผ้าไทย เราก็มองใจที่มีโอกาสเป็นผู้ให้แก่สังคม” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: นักวิจัย]

ตอนที่ 2 ข้อค้นพบเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมคราม ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมคราม และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าย้อมคราม ในประเทศไทย

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามในประเทศไทยจำแนกเป็น
2 ส่วน คือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมคราม และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าย้อมครามในประเทศไทย
ดังนี้

1) ข้อค้นพบเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามของกลุ่ม
วิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมคราม มีปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมคราม
ปัจจัยภายในมากที่สุดคือภาวะผู้นำ นโยบายและกลยุทธ์ และงบประมาณ และปัจจัย
ภายนอกที่มีผลมากที่สุดคือ โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และเครือข่ายชุมชน
ผ้าย้อมคราม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการเอื้อให้การจัดการสารสนเทศ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมคราม
ให้ประสบความสำเร็จ

2) ข้อค้นพบเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามแหล่ง
บริการสารสนเทศผ้าย้อมครามมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ปัจจัยภายในที่มีผลต่อความสำเร็จ
มากที่สุดคือ นโยบายและกลยุทธ์ ผู้นำและบุคลากร และงบประมาณ และปัจจัยภายนอกที่มีผลมาก
ที่สุดคือ โครงสร้างพื้นฐานของเทคโนโลยีสารสนเทศ เครือข่ายชุมชนตามลำดับ โดยมีรายละเอียด
ดังนี้

2.1 ข้อค้นพบเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามเป็นการรวมกลุ่มกันของชาวบ้านที่มีความต้องการอนุรักษ์ สืบทอด ส่งต่อภูมิปัญญาผ้าอ้อมคราม และต้องการผลิตผ้าอ้อมครามให้เป็นสินค้าของชุมชนที่ได้มาตรฐาน และเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคเพื่อเป็นการเพิ่มพูนรายได้ในครอบครัว ดังนั้นปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามให้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ ปัจจัยภายในประกอบด้วยผู้นำและบุคลากร นโยบายและกลยุทธ์ และงบประมาณ ส่วนปัจจัยภายนอกประกอบด้วยโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ และเครือข่ายชุมชน ตามลำดับ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 ผู้นำและบุคลากร ซึ่งมีคุณลักษณะ ดังนี้

1) ผู้นำหรือประธาน มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม เพราะผู้นำไม่ได้ทำหน้าที่ในการบริหารของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเท่านั้น แต่ต้องส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในกลุ่มพัฒนาทักษะการผลิตผ้าอ้อมคราม จากการศึกษาพบว่า ผู้นำหรือประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามจะต้องมีคุณสมบัติดังนี้

(1) มีภาวะผู้นำ มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา

(2) มีความคิดสร้างสรรค์ แสวงหาคำความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอตลอดจนสามารถถ่ายทอดสารสนเทศผ้าอ้อมครามให้กับสมาชิกได้เป็นอย่างดี เช่น เข้ารับการฝึกอบรมความรู้ผ้าอ้อมครามกับหน่วยงานของภาครัฐ และภาคเอกชน

(3) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมีความสามารถในการแลกเปลี่ยน เรียนรู้กับกลุ่มเครือข่ายผ้าอ้อมครามต่าง ๆ เป็นผู้ชี้แนะ และสนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เช่น การออกแบบลวดลายผ้า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัย จัดเก็บเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของกลุ่ม

(4) มีความทุ่มเท เสียสละ ซื่อสัตย์ โปร่งใส และมีความสามารถในการถ่ายทอดภูมิปัญญาผ้าอ้อมครามให้กับสมาชิกภายในกลุ่มเพื่อพัฒนาผ้าอ้อมครามให้ทันสมัยตรงกับความต้องการของลูกค้าโดยเฉพาะการออกแบบลวดลายผ้าให้มีความหลากหลาย การที่ประธานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามเป็นผู้ชี้แนะ ตลอดจนสนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรออกแบบพัฒนาลวดลายผ้าทำให้เกิดลายผ้าต่าง ๆ ให้เป็นที่ต้องการของตลาดนั้น จะนำกลุ่มไปสู่ความสำเร็จ

2) บุคลากรหรือสมาชิกภายในกลุ่ม มีคุณสมบัติ ดังนี้

(1) ต้องเป็นผู้มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ยอมรับและปฏิบัติตามกฎระเบียบ

(2) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แสวงหาองค์ความรู้ใหม่ ๆ ในการผลิต
 ผ้าย้อมครามเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ ให้ทันสมัยและตรงกับความต้องการของลูกค้า

(3) รับผิดชอบต่อหน้าที่และเป็นผู้ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
 เช่น เหน็ดเหนื่อย ฝ่าฝืนการตลาด เป็นต้น

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“แม่ประธานเป็นคนมีความคิดสร้างสรรค์มาก ออกแบบลายและผลิตภัณฑ์แปร
 รูปแบบใหม่ ๆ อยู่เสมอ ส่วนฝ่ายการเงินก็สำคัญนะ ต้องเป็นคนซื่อสัตย์ โปร่งใส สมาชิกจะทอ
 ผ้าเองที่บ้านแล้วนำมาส่งที่กลุ่มเพื่อนำไปขาย โดยมีเหรียญกษาปณ์เป็นคนที่จัดการเรื่องเงินค่าตอบแทน
 ต่าง ๆ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ชาติตากลุ่มทอผ้าย้อมครามธรรมชาติ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม
 จังหวัดสกลนคร]

“ประธานกลุ่มมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาในการทำงาน เป็นคนเก่ง ติดต่อกับ
 ประสานงานได้ทุกระดับ เช่น กับมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครจะเชิญไปเป็นวิทยากรอบรมอยู่บ่อย
 ๆ นอกจากนั้นก็เข้าร่วมอบรม พัฒนาแนวทางใหม่ๆ เพื่อมาบอกสมาชิกกลุ่ม ต้องเสียสละ เพราะ
 บางครั้งต้องทิ้งงานส่วนตัว เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมของทางพัฒนาชุมชนอยู่ประจำ ส่วนคนอื่น ๆ
 ก็ทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายตามตำแหน่ง เช่น นำผ้าของสมาชิกไปขายเมืองทอง
 ต้องมีความซื่อสัตย์ จริงใจ สมาชิกให้ความไว้วางใจ คนหาตลาดก็ต้องเก่งการขาย และการติดต่อกับ
 ลูกค้า” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าฝ้ายเงินย้อมครามบ้านโนนเรือ ตำบลนาหัวบ่อ
 อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

“ประธานกลุ่มมีมนุษยสัมพันธ์ดีในการเชิญชวนลูกค้าให้สนใจสั่งซื้อ และ
 แก้ปัญหาเก่ง เปิดใจ ยอมรับการนำเอาสิ่งใหม่เข้ามาใช้กับผ้าย้อมคราม เช่น การใช้นาโนในการ
 เคลือบผ้า เพื่อให้เกิดความคงทนของสี และป้องกันรังสียูวีให้เพิ่มมากขึ้น สมาชิกก็สำคัญ
 เพราะประธานทำคนเดียวไม่ได้ ต้องเข้าร่วมประชุม อบรมบ่อย เอาความรู้มาให้สมาชิกปฏิบัติ
 เช่น คนทำผ้า คนก่อบหม้อ คนย้อม คนมัดทำลวดลาย คนทอ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าย้อม
 ครามกลุ่มแม่บ้านทางโค้ง (กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านวังม่วง) ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล
 จังหวัดอุบลราชธานี]

“กลุ่มทอผ้าย้อมครามบ้านคอนกอย มีผู้นำเข้มแข็ง ดำเนินงานกลุ่มด้วยการ
 มีส่วนร่วมของสมาชิก มีการประชุมเพื่อรับทราบรายละเอียดของการทำผ้า และสมาชิกทุกคน
 ก็สามารถแสดงความคิดเห็นได้ ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ดีและก้าวไกล จะนำพากลุ่มไปสู่ความสำเร็จ
 ได้อย่างมั่นคง ยกตัวอย่างจากกลุ่มทอผ้าบ้านหนองครอง กลุ่มทอผ้าครามอินทรีย์บ้านนาแก้ว

กลุ่มทอผ้าบ้านพันนา กลุ่มทอผ้าบ้านอุนคง ซึ่งทุกกลุ่มที่กล่าวมานี้ ผู้นำล้วนมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เคยออกตลาดหลายระดับ ทั้งระดับล่างและระดับบน อาทิ งาน OTOP ของจังหวัด งาน ASEAN EXPO และงาน OTOP ดันปี กลางปี และปลายปี รวมถึงงาน CRAFT ของศูนย์ศิลปาชีพ ซึ่งทำให้ผู้นำเหล่านี้ได้เห็น และพบปะกับช่องทางทางการตลาด รวมถึงกระแสใหม่ๆ ที่ชุมชน และกลุ่มต้องปรับตัว แล้วนำเข้ามาสู่กระบวนการคิดเห็นและประชุมเพื่อปรึกษาหารือ ให้เกิดการปรับตัวไปตามกระแสโลก แต่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงอย่างสุดโต่ง จนหลุดกรอบของความเป็นชุมชน”

[ผู้ให้ข้อมูลหลัก: นักวิจัย]

“มีข้อบังคับของกลุ่มจากการประชุมปรึกษาหารือของสมาชิกในกลุ่มร่วมกันและแบ่งหน้าที่กันทำ ประธาน เลขา เற்றுณูญาจากการเลือกของสมาชิก และทุกคนในกลุ่มเป็นกรรมการ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มชุมชนทอผ้าครองวิถี ตำบลเชิงชุม อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

“สมาชิกทำข้อตกลงในการผลิตผ้าย้อมครามให้มีคุณภาพ และใส่ใจในรายละเอียดของการผลิตประธานกลุ่ม และกรรมการจะเป็นคนตรวจสอบคุณภาพ” (ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้ามัดหมี่ย้อมครามบ้านนาบัว ตำบลนาบัว อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี)

“กลุ่มมีประธานเป็นศูนย์กลาง เข้าร่วมการอบรมเป็นประจำ และมีสมาชิกเป็นกรรมการ เช่น รองประธาน เลขา การเงิน เป็นต้น” (ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าย้อมครามและสีธรรมชาติบ้านกุดเรือใหญ่ ตำบลนาซอ อำเภอรามัญ จังหวัดสกลนคร)

“กลุ่มทำงานในแบบกรรมการ ส่วนใหญ่อยู่กันแบบพี่น้อง แม่ประธานเป็นคนเก่ง ซื่อสัตย์ เสียสละเพื่อให้กลุ่มเราทำงานผ้าย้อมครามให้ดี เข้าอบรม ศึกษาดูงานตามที่พัฒนาชุมชนพาไป คนอื่นๆ ก็ทำงานตามหน้าที่ของตน เช่น การเงิน เลขา” (ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าย้อมครามบ้านคำเดียว ตำบลคำเขื่อนแก้ว อำเภอชานุมาน จังหวัดอำนาจเจริญ)

2.1.2 ปัจจัยด้านนโยบายและกลยุทธ์ จำแนกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

- 1) นโยบายให้สมาชิกแสวงหาสารสนเทศผ้าย้อมคราม เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมครามให้ได้มาตรฐานด้านการย้อม มีตลาดขายที่ทันสมัยและมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย
- 2) นโยบายให้เก็บรักษา ภูมิปัญญาผ้าย้อมคราม ในเอกสาร สมุดบันทึก สมุดกราฟ ภาพถ่าย ป้ายไว้นิล เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ไลน์ วิดีทัศน์ และของจริง ตามกระบวนการผลิตผ้าย้อมคราม
- 3) กลยุทธ์ การจัดการสารสนเทศเพื่อการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมคราม โดยส่งเสริมสนับสนุนกำหนดให้สมาชิกเข้าร่วมการอบรม ประชุม สัมมนา กับหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน

4) กลยุทธ์ ออกร้านจัดจำหน่ายสินค้าผ้าข้อมคราม เพื่อเป็นการเปิดโลกทัศน์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับลูกค้า หรือกลุ่มเครือข่ายผ้าข้อมคราม และกลุ่มภูมิปัญญาประเภทอื่น ๆ เพื่อนำข้อมูลมาถ่ายทอดให้กับสมาชิกในกลุ่มในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าข้อมครามให้ดีขึ้น

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“มีการกำหนดแนวทางการทำผ้า และทำเป็นระเบียบของกลุ่มแจ้งให้สมาชิกทราบ จากการประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง โดยส่วนใหญ่จะเน้นด้านการผลิตเพื่อจำหน่ายเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าข้อมครามบ้านนาคอย ตำบลนางัว อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม]

“กลุ่มมีการแจ้งแนวทางการผลิตผ้าผ่านที่ประชุม มีการพูดคุยเกี่ยวกับจำนวนการทอผ้า การตั้งราคาของผ้าแต่ละประเภทเน้นปริมาณการผลิตเพื่อจำหน่าย การกำหนดราคาการขาย” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าข้อมคราม-ผ้าไหม ตำบลสายนางัว อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์]

“กลุ่มแจ้งให้สมาชิกทราบจากการประชุมกันทุกวันที่ 10 ของเดือน เพื่อสอนการทำลายผ้า แบ่งจำนวนผ้าที่จะทอของแต่ละคน ตลอดจนชี้แจงระเบียบวิธีปฏิบัติของกลุ่มให้สมาชิกทราบ กลุ่มเน้นเรื่องคุณภาพของผ้าข้อมคราม เน้นการข้อมสีธรรมชาติ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าข้อมคราม บ้านเหล่าคราม ตำบลคำอาฮวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร]

“เป็นการพูดคุยกันในที่ประชุมแจ้งให้สมาชิกต้องผลิตให้ได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของลูกค้า” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าหมีข้อมคราม โพนทอง บ้านโพนทอง ตำบลอุ่มจาน อำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี]

“การผลิตผ้าข้อมคราม จะต้องมีแนวทางในการผลิตไปในทางเดียวกัน นั่นก็คือ ผ้าทุกผืนที่ผลิตออกมาจะต้องมีคุณภาพใกล้เคียงกัน เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคและออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลาย เช่น เสื้อ หมวก ผ้าพันคอ ผ้าเช็ดหน้า” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ทีมากลุ่มทอผ้าข้อมครามธรรมชาติ ตำบลนาห้วยบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

“กลุ่มได้ประชุมร่วมกันในการหาช่องทางจำหน่าย ขายของให้เพิ่มขึ้น เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ โดยระดมลูกหลานในชุมชนที่ทำเฟซบุ๊ก ไลน์ ได้มาช่วยทำให้ผลิตผ้าข้อมครามเน้นการจำหน่ายเป็นหลัก และช่วยกันในการหาช่องทางจำหน่ายให้มากขึ้น” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าข้อมคราม บ้านคำเดือย ตำบลคำเขื่อนแก้ว อำเภอชานุมาน จังหวัดอำนาจเจริญ]

“ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จของกลุ่มคือข้อมูลตลาด การเข้าถึงตลาด การยอมรับนวัตกรรมที่ช่วยด้านการผลิต และการเพิ่มมูลค่า ความรู้ความชำนาญในการทำผ้าข้อมคราม ซึ่งผู้นำต้องเป็นคนพากลุ่มทำ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: นักวิจัย]

“นโยบายจากภาครัฐต้องมีความชัดเจน และต้องบูรณาการการทำงานของ
เครือข่ายผ้าอ้อมครามให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ขอบภาพในการทำงาน และเกิดการพัฒนา
ยกระดับผลิตภัณฑ์ ผ้าอ้อมครามให้มีคุณภาพ และยั่งยืนกับชุมชน ชาวบ้าน” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก
นักวิจัย]

2.1.3 ปัจจัยด้านเครือข่ายชุมชนผ้าอ้อมคราม ได้แก่ เครือข่ายภายในเครือข่าย
ภายนอก เครือข่ายผ้าอ้อมครามเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม
เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่างๆ มีการแสวงหาสารสนเทศ การรวบรวม จัดหมวดหมู่ จัดระบบ การ
สงวนรักษา และบริการและเผยแพร่สารสนเทศผ้าอ้อมครามที่มีลักษณะเฉพาะของกลุ่มตนเองแล้ว
นำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันทำให้เกิดการพัฒนาเกี่ยวกับลวดลายผ้าใหม่ ๆ ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ
ตลอดจนเทคนิคการย้อมสีคราม ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน
และมีช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์เพิ่มมากขึ้น โดยมีรายละเอียดดังนี้ เครือข่ายภายใน ได้แก่
เครือข่ายชุมชนผ้าอ้อมครามใน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัดเดียวกัน เครือข่ายภายนอก ได้แก่
หน่วยงานภาครัฐ เช่น สถาบันการศึกษา กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานเกษตรและสหกรณ์
จังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐาน
ชีวภาพ (BEDO) สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และหน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ กลุ่ม
สหกรณ์คัตเตอร์ สมาคมหอการค้าไทย บริษัทเอกชน เป็นต้น

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“มีความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนระหว่างกลุ่มกลุ่มผู้ผลิตผ้าอ้อมคราม เช่น กลุ่ม
บ้านหนองคลอง และกลุ่มอุดรธานี อาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร มาช่วยสอนการออ
แบบผลิตภัณฑ์ชื่อ “กาบกี” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าอ้อมครามบ้านพันนานคร ตำบลพันนา
อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร]

“เข้าร่วมอบรมแลกเปลี่ยน พูดคุยกับกลุ่มผ้าอ้อมครามอื่น ๆ เวลาถึงงานจำหน่าย
ผลิตภัณฑ์ เช่น งานประจำปี มีการไปศึกษาดูงานด้านผ้าคราม เช่น ดูงานที่นครถ้ำเต่า โดยพัฒนา
ชุมชนจังหวัดเป็นผู้พาไป และอาจารย์จากมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีมาช่วยสอนการออแบบ
ลวดลายใหม่ๆ เป็นต้น” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าอ้อมครามบ้านคำเคื้อย อำเภอขามมูน
จังหวัดอำนาจเจริญ]

“การพัฒนาของแบรนด์ เราได้ร่วมกับกระทรวง กรม มากกว่า เช่น ได้ร่วม
ออกแบบและเรียนรู้เรื่องเสื้อผ้า แฟชั่น งานหัตถกรรมไทยจาก ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่าง
ประเทศ (องค์การ) มหาชน กระทรวงพาณิชย์ กรมส่งเสริมการส่งออก กรมส่งเสริมการค้าระหว่าง

ประเทศสถาบันสิ่งทอ สถาบันส่งเสริมธุรกิจขนาดย่อม (SME) [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: นักวิจัย]

“เรามีเครือข่ายฝ้าย้อมครามจากภาครัฐและเอกชนและมีต่างประเทศด้วย เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สกนกรมาอบรมให้ความรู้เป็นประจำ เครือข่ายจากประเทศฮอลแลนด์ ที่สั่งให้เราทำผ้าตามแบบที่เขาต้องการ หรือพัฒนาชุมชนท่านก็จะเข้ามาดูแลเป็นประจำ นอกจากนี้กลุ่มฝ้าย้อมครามด้วยกัน หากผ้าเราเขาสามารถไปเยี่ยมของเขาก่อนได้ หรือฝากไปขายผ้าที่เมืองทองธานีได้” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มชุมชนทอผ้าครองวิถี ตำบลเชิงชุม อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

“เรามีเครือข่ายกับหน่วยงานราชการ เช่น พัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มาช่วยคิด ช่วยหาเทคนิควิธีการใหม่ ๆ ดี ๆ เพื่อให้เราพยายามพัฒนาฝ้าย้อมครามให้ดีขึ้น และเรายังมีเครือข่ายกับกลุ่มลูกค้า เคยไปดูงานกับเขา” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอฝ้าย้อมครามกลุ่มแม่บ้านทางโค้ง ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี]

“เครือข่ายของเราส่วนมากเป็นหน่วยงานราชการมาส่งเสริมสนับสนุนให้เราทำงานผ้าให้มีคุณภาพ สอนการทำไม่ให้สีตกและมีกลุ่มทางอุบลเคยมาดูงาน เวลาไปขายผ้าเราก็ไปดูของคนอื่น พุดคุยแลกเปลี่ยนกัน ฟังพากันได้” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอฝ้าย้อมครามบ้านเหล่าคราม ตำบลคำอาฮวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร]

“นอกจากหน่วยงานราชการแล้วเรามีเครือข่ายตลาดบน เช่น คิงส์เพาเวอร์ โรงแรมห้าดาวที่สั่งทอผ้า ซึ่งเน้นการผลิตผ้าให้ได้มาตรฐาน และมีคุณภาพที่เขาต้องการ และเรายังส่งไปจำหน่ายที่จังหวัดเชียงใหม่ และตลาดต่างประเทศ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ฑิตากลุ่มทอฝ้าย้อมครามธรรมชาติ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

“เครือข่ายฝ้าย้อมครามเป็นเรื่องสำคัญ เราต้องร่วมกับหน่วยงานของรัฐและเอกชน เพื่อยกระดับฝ้าย้อมครามให้ดีขึ้น เช่น เข้าร่วมการอบรม การออกแบบกับสถาบันการศึกษา การเป็นวิทยากรอบรมให้กลุ่มฝ้าย้อมครามด้วยกัน หรือการผลิตสินค้าให้กับบริษัทคิงส์เพาเวอร์ เลทเตอร์ซิติ สตาร์บัคส์ เพื่อเปิดตลาดบน และยกระดับผลิตภัณฑ์สู่ตลาดบนและต่างประเทศ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: นักวิจัย]

“กลุ่มเน้นการจำหน่ายผ้าที่บ้านตนเอง หากมีลูกค้ามาซื้อที่ก็ก็ตัดขายเลย ขายตามงานต่าง ๆ ตามหน่วยงานราชการจัด ถ้ามีผ้ามากจะส่งไปฝากขายกับเครือข่ายฝ้าย้อมครามด้วยกัน เช่น ฝากขายที่กลุ่มครองวิถี” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอฝ้าย้อมครามบ้านพันนา นคร ตำบลพันนา อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร]

“กลุ่มจัดจำหน่ายฝ้าย้อมครามในสถานที่ต่าง ๆ หลายแห่ง เช่น งานกาชาดจังหวัด งานที่จังหวัดจันทบุรี โดยมีพัฒนาชุมชน หรือเครือข่ายประสานการจัดงานมา แจกให้กลุ่มแม่บ้านเข้าร่วม

การจัดจำหน่ายครามในโอกาสต่าง ๆ ทั้งนี้ โดยผู้จัดงาน ส่วนราชการสนับสนุนงบประมาณค่าน้ำมันสำหรับค่าอาหารใช้งบประมาณสนับสนุนจากกองทุนกลุ่มแม่บ้าน” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก : กลุ่มทอผ้าฝ้ายย้อมคราม-ผ้าไหม ตำบลสายนาวัง อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์]

2.1.4 ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ จำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ (1) ระบบอินเทอร์เน็ตที่มีความเร็วสูง และครอบคลุม ใช้งานได้อย่างทั่วถึงทั้งระบบอินเทอร์เน็ตที่เป็นไฟเบอร์ออฟติก (Fiber Optic) และระบบ 3G หรือ 4G (2) อุปกรณ์รับส่งข้อมูลที่ทันสมัย โดยส่วนใหญ่ใช้โทรศัพท์ Smart Phone และคอมพิวเตอร์ในการติดต่อสื่อสาร และจัดเก็บ เผยแพร่สารสนเทศฝ้ายย้อมคราม ในรูปแบบของ วิดีทัศน์ ภาพถ่าย การจัดทำเป็นฐานข้อมูลตามกระบวนการผลิตสารสนเทศฝ้ายย้อมคราม (3) โปรแกรมยูทูป เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ไลน์ ซึ่งมีความสะดวก รวดเร็ว ทันเวลา ทันเหตุการณ์ และมีคุณภาพ โดยมี (4) บุคลากรที่เป็นลูกหลานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฝ้ายย้อมครามเป็นผู้จัดทำ

จากความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักสรุปได้ว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศฝ้ายย้อมครามมีปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ

- 1) ระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เช่น ระบบสายไฟเบอร์ออฟติก ระบบเครือข่าย 3G และ 4G
- 2) อุปกรณ์รับส่งข้อมูลที่มีความทันสมัย เช่น สมาร์ทโฟน (Smart Phone) คอมพิวเตอร์
- 3) โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัย เช่น ยูทูป (YouTube) เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก และไลน์
- 4) บุคลากรที่มีความรู้ในการจัดทำ ดูแล อัปเดต สารสนเทศฝ้ายย้อมคราม

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“การซื้อขายออนไลน์ ทำให้การซื้อขายฝ้ายมีความสะดวกมากยิ่งขึ้น ซึ่งอาจส่งผลต่อการเพิ่มปริมาณของการซื้อขายฝ้ายย้อมคราม สังคมออนไลน์ เช่น ไลน์ เฟซบุ๊กเป็นช่องทางในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ทำให้มียอดขายเพิ่มมากขึ้น” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าฝ้ายย้อมครามกลุ่มแม่บ้านทางโค้ง (กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านวังม่วง) ตำบลพะลาน อำเภอนาคู จังหวัดอุบลราชธานี]

“E-Commerce ทำให้การซื้อขายผ้ามีความสะดวกมากยิ่งขึ้น ซึ่งอาจส่งผลต่อการเพิ่มปริมาณของการซื้อขายผ้าเยี่ยมชม แต่ทางกลุ่มแม่บ้านยังขาดวิทยากร และหน่วยงานอบรมการทำ E-commerce สังคมออนไลน์ เช่น ไลน์ เฟซบุ๊ก ช่วยให้การติดต่อสื่อสาร และการค้าขายดีขึ้น เนื่องจากทำให้กลุ่มลูกค้าเข้าถึงข้อมูลและตัวอย่างของผ้าได้ง่าย และทั่วถึง ได้มากยิ่งขึ้น”

[ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าเยี่ยมชม-ผ้าไหม ตำบลสายนาวัง อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์]

“อินเทอร์เน็ตช่วยให้ชาวบ้านที่อยู่ในรูปของกลุ่มสามารถนำข้อมูลที่ เป็นประโยชน์มาช่วยในการตัดสินใจทำผลิตภัณฑ์หรือสินค้าของตนเอง ช่วยให้ชาวบ้าน ได้ถ่ายทอด และนำเสนอผลิตภัณฑ์ของชุมชน ไปสู่สาธารณชน ได้อย่างมีมิติ ตรงกับความ ต้องการของผู้บริโภค รวมถึง ระบบการจัดเก็บข้อมูลของสมาชิก การบริหารจัดการเงิน การจัดการลวดลายผ้า การจัดการ Order จากลูกค้า รวมถึง Contact ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นจากการเจรจาทางธุรกิจกับชุมชน โดยตรง ปัจจุบันนิยมใช้โทรศัพท์มือถือที่สามารถถ่ายรูปได้และส่งรูปภาพเข้าไปในเฟซบุ๊กพิมพ์รายละเอียดของสินค้าลงไปได้เลยหรืออาจถ่ายเป็นวีดิโอส่งไปเก็บไว้ใน โปรแกรมยูทูปเพื่อเผยแพร่ ซึ่งลูกค้าในชุมชนสามารถทำได้เกือบทุกคนอยู่แล้ว และอินเทอร์เน็ตในปัจจุบันเป็นเน็ตความเร็วสูงทั้งมาทางสายและทางอากาศ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: นักวิจัย]

“มีการจำหน่ายผ่านเฟซบุ๊ก ไลน์ และติดต่อสื่อสารกับลูกค้าต่างประเทศ อ่านไม่เข้าใจหรอก แต่ใช้ google แปลให้ พอติดต่อสื่อสารกันรู้เรื่องอยู่นะ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มชุมชนทอผ้าครองวิถี ตำบลเชิงชุม อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

“กลุ่มของเราขายที่ทำการกลุ่ม การออกงานบ้าง ส่วนมากลูกค้าจะสั่งซื้อผ่าน ไลน์ โอนเงินมาก่อนแล้วเราก็จัดส่งให้ นอกจากนั้นยังมีเว็บไซต์ เฟซบุ๊กของกลุ่มเป็นช่องทางติดต่อ และจำหน่ายผ้าเยี่ยมชมของเรา” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าฝ้ายเงินเยี่ยมชมบ้าน โนนเรือ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

“ผ้าทุกผืนที่ผลิตออกมาจะต้องมีคุณภาพใกล้เคียงกัน เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของ ผู้บริโภค และออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลาย เช่น เสื้อ หมวก ผ้าพันคอ ผ้าเช็ดหน้า โดยเน้นการขายและประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ไลน์ และการบอกต่อ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศึกษากลุ่มทอผ้าเยี่ยมชมธรรมชาติ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

“กลุ่มมีแนวคิดร่วมกันในการจัดจำหน่ายผ้าเยี่ยมชม โดยการหาวิธีการขายของ ให้มากขึ้นกว่าเดิม เช่น ลูกค้าซื้อทาง ไลน์ เฟซบุ๊ก ออกตลาดขายของตนเอง เช่น งาน OTOP ที่เมืองทองธานี ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าหมีจืดเยี่ยมชม โพนทอง ตำบลอุ่มจาน อำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี]

“กลุ่มได้ประชุมร่วมกันในการหาช่องทางจำหน่าย ขายของให้เพิ่มขึ้น เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ โดยระดมลูกหลานในชุมชนที่ทำเฟซบุ๊ก ไลน์ ได้มาช่วยทำให้ผลิตผ้าย้อมคราม เน้นการจำหน่ายเป็นหลักและช่วยกันในการหาช่องทางจำหน่ายให้มากขึ้น” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าย้อมคราม บ้านคำเคื่อย ตำบลคำเขื่อนแก้ว อำเภอชานุมาน จังหวัดอำนาจเจริญ]

2.1.5 ปัจจัยด้านงบประมาณ ได้รับงบประมาณจากการระดมทุนของสมาชิก เพื่อใช้ดำเนินงานของกลุ่ม ในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานผลิตผ้าย้อมคราม การเข้าร่วมการอบรม สัมมนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้การพัฒนาผ้าย้อมคราม งบประมาณจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมคราม ซึ่งส่วนใหญ่มีรายได้ไม่แน่นอน และเป็นการใช้งบประมาณหมุนเวียนภายในกลุ่ม โดยมากหักรายได้จากการจำหน่ายผ้าย้อมครามเข้ากลุ่มตามข้อตกลงเพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการจัดซื้อวัตถุดิบการผลิตผ้าย้อมคราม และงบประมาณจากการกู้ยืมของกลุ่มเอง เพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่ม ได้แก่ การจัดซื้อวัตถุดิบ ค่าใช้จ่ายในการเดินทางของฝ่ายการตลาด หรือการเข้าร่วมกิจกรรมของภาครัฐ และเอกชนในการพัฒนาผ้าย้อมคราม โดยกู้ยืมจากธนาคารการเกษตรและสหกรณ์ ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด สถาบันการศึกษา องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) ในการเข้าร่วมการประชุม สัมมนา เพิ่มพูนความรู้ในการข้อมติ การออกแบบลวดลาย และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมคราม และการจัดศึกษาดูงานเครือข่ายชุมชนผ้าย้อมครามในท้องถิ่นอื่น รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณในรูปแบบวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการดำเนินการผลิตผ้าย้อมคราม และการถ่ายทอดสารสนเทศผ้าย้อมครามอย่างเป็นระบบ เช่น การจัดทำเอกสาร การทำวีดิทัศน์ เกี่ยวกับกระบวนการผลิตผ้าย้อมคราม การแปรรูปผลิตภัณฑ์ และยังมีงบประมาณจากภาคเอกชน เช่น หอการค้าจังหวัด บริษัทเอกชน กลุ่มสหกรณ์คัตเตอร์ เป็นต้น

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“ได้กู้ยืมเงินจากกองทุนบทบาทสตรีในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 3 และนำมาให้สมาชิกในกลุ่มกู้ยืมสำหรับการผลิตผ้าย้อมครามในอัตราร้อยละ 6 บาท งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนมีจำนวนไม่เพียงพอ หากแต่กลุ่มอาศัยความพอเพียงใจการดำเนินการผลิตผ้าย้อมคราม” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าย้อมครามบ้านพันนานคร ตำบลพันนา อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร]

“ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล พัฒนาชุมชน วิทยาลัยการอาชีพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร การศึกษานอกโรงเรียน กรมหม่อนไหม อุตสาหกรรมภาค 5 โดยการสนับสนุนในรูปแบบของงบประมาณ งบประมาณในการสอนเยาวชน คนในกลุ่ม เช่น สอนเรื่องย้อมสี ทำอย่างไรให้ติดสี สีสวย สอนเรื่องกรรมด้อม และ ผลักดันให้เกิดศูนย์เรียนรู้ ได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชน ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หอการค้า จังหวัดสกลนคร โดยจัดอบรมให้ความรู้ด้านการส่งออกต่างประเทศ Jim Thomson ให้ความรู้เรื่องตลาด เรื่องการตลาด มาให้ความรู้ที่ชุมชน BEDO ธนาคารออมสิน อบรมให้ความรู้เรื่องทุน เรื่องเงินกู้ ห้างเซนทรัล บริษัทแกรมมี่ เจ้าของและผู้บริหารมาเรียนรู้ เพื่อเป็นช่องทางการขาย VLT สยามทอเทียยุโรป” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มชุมชนทอผ้าครองวิถี ตำบลเชิงชุม อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

“เราได้รับบสนับสนุนจากพัฒนาชุมชนมาจัดสร้างศูนย์ฯ และซื้ออุปกรณ์การทำผ้าย้อมครามมาให้ และเมื่อจำหน่ายผ้าย้อมครามผ่านกลุ่มจะมีการหักไว้เป็นกองกลาง” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้ามัดหมี่ย้อมครามบ้านนาบัว ตำบลนาบัว อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี]

“กลุ่มได้งบประมาณสนับสนุนจากพัฒนาชุมชนและเก็บเงินจากสมาชิกกลุ่ม เพื่อเป็นทุนเริ่มต้นในการทำงาน” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มทอผ้าย้อมครามบ้านคำเต็ย ตำบลคำเขื่อนแก้ว อำเภอขามุนาม จังหวัดอำนาจเจริญ]

2.2 ข้อค้นพบเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามแหล่งบริการสารสนเทศผ้าย้อมคราม

แหล่งบริการสารสนเทศผ้าย้อมครามเป็นสถานที่รวบรวม จัดเก็บและบริการสารสนเทศผ้าย้อมครามเพื่อส่งเสริม สนับสนุนสารสนเทศผ้าย้อมครามในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นการรักษาไว้และถ่ายทอดภูมิปัญญาผ้าย้อมครามอย่างยั่งยืน ดังนั้นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามของแหล่งบริการสารสนเทศผ้าย้อมครามให้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ ปัจจัยภายในประกอบด้วย นโยบายและกลยุทธ์ ผู้นำและบุคลากร และงบประมาณ ส่วนปัจจัยภายนอกประกอบด้วย โครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ งบประมาณ และเครือข่ายชุมชนผ้าย้อมคราม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.2.1 ปัจจัยด้านนโยบายและกลยุทธ์ จำแนก เป็น 3 ด้าน ดังนี้ (1) นโยบายเป็นแหล่งรวบรวม จัดเก็บ และบริการสารสนเทศผ้าย้อมคราม (2) นโยบายเป็นแหล่งอนุรักษ์และถ่ายทอดภูมิปัญญาผ้าย้อมคราม (3) กลยุทธ์การมีส่วนร่วม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- 1) นโยบายเป็นแหล่งรวบรวม จัดเก็บ และบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม มีการกำหนด วัสดุเงินส่งเสริม สนับสนุนสารสนเทศผ้าอ้อมครามในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ
- 2) นโยบายเป็นแหล่งอนุรักษ์และถ่ายทอดภูมิปัญญาผ้าอ้อมคราม เพื่อเป็น ศูนย์รวมภูมิปัญญาผ้าอ้อมครามให้เกิดการถ่ายทอดเพื่อส่งต่อไปยังเยาวชนคนรุ่นใหม่อย่างยั่งยืน
- 3) กลยุทธ์การมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานมีการประชุม วางแผน และ กำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม โดยมีการประสานงานกับองค์กรที่เกี่ยวข้องเช่น สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“มีนโยบายสนับสนุนการทำวิจัย และบริการทางวิชาการ และเผยแพร่องค์ความรู้ เรื่องคราม และสนับสนุนให้การพัฒนาผ้าอ้อมครามให้ได้มาตรฐานสากล สามารถยกระดับ ผ้าอ้อมครามให้จำหน่ายในตลาดบ่นได้” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์คราม มหาวิทยาลัยราชภัฏ สกลนคร]

“มีนโยบายในการเผยแพร่และเป็นแหล่งเรียนรู้แก่ เด็ก เยาวชน ผู้สนใจเป็น สถานที่ฝึกอบรมแก่เด็กในชุมชน ในวันเสาร์-อาทิตย์ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิควิธีการกับเครือข่ายผ้าอ้อมครามด้วยกัน เช่น ไปเรียนการทำผ้าอ้อมครามกับผู้ใหญ่สู่่ม บ้านถ้ำเต่า สกลนคร” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์การเรียนรู้ผ้าจากเมืองลองและการย้อมผ้าสีครามจากธรรมชาติ จังหวัดแพร่]

“เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการยกระดับการผลิตผ้าอ้อมครามธรรมชาติ ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น รวมถึงเพื่อเป็นแหล่งให้บริการเผยแพร่และสร้างรายได้ และสร้างความเข้มแข็ง ให้กับชุมชน เพื่ออนุรักษ์ และสืบทอดภูมิปัญญาการผ้าอ้อมคราม ตลอดเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางของศูนย์ จากการร่วมประชุม วางแผนพัฒนาศูนย์” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์ทอผ้าอ้อมครามบ้านดอนกอย ตำบลสว่าง อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

“เป็นสถานที่จัดเก็บ รวบรวม ภูมิปัญญาผ้าอ้อมครามให้กับคนรุ่นหลังได้ศึกษา เรียนรู้” ทั้งอยู่ในรูปเอกสาร วัตถุทัศน์ ของจริง [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์การเรียนรู้ผ้าอ้อมคราม บ้านถ้ำเต่า ตำบลสามัคคี อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร]

“ต้องการอนุรักษ์ภูมิปัญญาผ้าอ้อมครามเพื่อให้คงอยู่กับลูกหลานตลอดไป” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์แสดงผลิตภัณฑ์ผ้าผัดหมี่อ้อมครามบ้านดงยางพรพิบูลย์ จังหวัดอุดรธานี]

“ปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือ นโยบายต้องมีความชัดเจน” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: นักวิชาการ]

2.2.2 ปัจจัยด้านผู้นำและบุคลากร จำแนกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ (1) ผู้นำ (2) บุคลากร และ (3) ประชาชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ผู้นำหรือหัวหน้า

(1) เป็นผู้ที่มีความสนใจ และเข้าใจกระบวนการผลิตผ้าข้อมคราม ตั้งแต่ต้นน้ำ (การผลิตสี การผลิตเส้นใย) กลางน้ำ (การออกแบบลวดลาย และทอผืนผ้า) และปลายน้ำ (การแปรรูปผลิตภัณฑ์และการจัดจำหน่าย) เป็นอย่างดี และมีความสามารถในการแก้ไขปัญหา

(2) มีวิสัยทัศน์ในการส่งเสริม สนับสนุน และแสวงหาคำรู้ใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาแหล่งบริการสารสนเทศผ้าข้อมครามให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง

(3) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในการพัฒนาภูมิปัญญาผ้าข้อมคราม

(4) มีความเสียสละ ทุ่มเท ต่อการพัฒนาให้เป็นแหล่งรวบรวม ถ่ายทอด ภูมิปัญญาผ้าข้อมคราม

(5) มีความซื่อสัตย์ โปร่งใส ตรวจสอบได้

2) บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่

(1) มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

(2) มีความกระตือรือร้น ในการพัฒนาภูมิปัญญาผ้าข้อมคราม

(3) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3) ประชาชน

(1) มีความสนใจ และเชี่ยวชาญในการจัดทำผ้าข้อมคราม

(2) ได้รับการยอมรับ เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“ผู้นำ มีแนวคิดจัดทำ และเผยแพร่สารสนเทศผ้าข้อมคราม โดยรวบรวม สารสนเทศจากการทำกิจกรรม และการประชุมเชิงปฏิบัติการ มาสร้างเป็นหลักสูตรหรือรายวิชา เลือกเพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ และปฏิบัติได้ สนับสนุนกลยุทธ์ของศูนย์คราม โดยการจัดตั้ง โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ การประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนความรู้เรื่องคราม”
[ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์คราม มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]

“หัวหน้าเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการทอผ้าจาก เนื่องจากเริ่มหัดทอผ้า ตั้งแต่อายุ 12 ปี โดยมีการเรียนรู้การทอผ้าจากเมืองลอง โบราณ และได้สืบสานความรู้ด้านการทอผ้าให้แก่ชาวบ้าน ในท้องถิ่น รวมถึงเป็นวิทยากรให้ความรู้ด้านการทอผ้าตื้นจกให้แก่ชาวบ้านในอำเภอต่าง ๆ และได้มีการทำผ้าข้อมครามขึ้นเพื่อเป็นทางเลือกให้กับผู้สนใจในการเลือกซื้อผ้าให้มีความหลากหลาย”
[ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์การเรียนรู้ผ้าจากเมืองลองและการข้อมผ้าสีครามจากธรรมชาติ จังหวัดแพร่]

“ในศูนย์การเรียนรู้ผ้าไหมจะประกอบไปด้วยผู้นำ ซึ่งจะต้องมีแนวทางในการคิด ลวดลายผ้าใหม่ ๆ มีความอดทน พยายาม เสียสละ ทุ่มเท มีความซื่อสัตย์ สมาชิก มีความกระตือรือร้น สนใจใคร่รู้ และรับผิดชอบในงานของตนเอง และมีผู้อาวุโสที่มีความเชี่ยวชาญในการผลิตผ้าไหม คอยให้คำแนะนำ ปรีกษาหารือ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์ทอผ้าไหม บ้านคอนกอย ตำบลสว่าง อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

“ผู้นำสำคัญที่สุด ที่จะทำให้ได้รับการพัฒนา ต้องมีความเสียสละ ทุ่มเท ซื่อสัตย์ มีเวลาให้กับสมาชิกในศูนย์ เปิดโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นำกับสมาชิกในศูนย์”

[ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์การเรียนรู้ผ้าไหมและการย้อมสีครามธรรมชาติ จังหวัดแพร่]

“หัวหน้าต้องเป็นหลัก เสียสละทั้งแรงใจ แรงกาย ในการพัฒนาศูนย์” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์การเรียนรู้ผ้าไหม บ้านถ้ำเต่า ตำบลสามัคคี อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร]

“สมาชิกและผู้ให้คำแนะนำ โดยเฉพาะผู้เฒ่า ผู้แก่ ในชุมชนที่มีประสบการณ์ในการผลิตผ้าไหม ตั้งแต่อดีต มีส่วนสำคัญในการพัฒนาศูนย์ผ้าไหมของเรา” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์แสดงผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ย้อมครามบ้านคงยางพรพิบูลย์ จังหวัดอุดรธานี]

“กลไกการบริหารศูนย์ ควรประกอบด้วย ผู้บริหารต้องเปิดกว้าง รับฟังความคิดเห็นของทุกภาคส่วน และมีตัวแทนของคณะ เป็นคณะทำงาน สถาบันวิจัย ขับเคลื่อน ไปด้วยกัน ทั้ง 3 ส่วน” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: นักวิจัย]

2.2.3 ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ จำแนกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ (1) คอมพิวเตอร์และสมาร์ตโฟน (2) เครื่องข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (3) บุคลากร มีรายละเอียด ดังนี้

- 1) คอมพิวเตอร์ และสมาร์ตโฟน มีความทันสมัย ประสิทธิภาพสูง
- 2) เครื่องข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ผ่านใยแก้วนำแสง (Fiber Optic) และระบบเครือข่ายโทรศัพท์ 3G และ 4G
- 3) บุคลากร มีความรู้ ความสามารถในการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ จัดทำเว็บไซต์ เฟซบุ๊ก หรือการใช้โปรแกรมประยุกต์อื่น ๆ

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“มีเว็บไซต์ของศูนย์ฯ ที่จัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงาน รวมทั้งรวบรวมงานวิจัย และผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวกับเรื่องคราม มีระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ จัดเก็บสารสนเทศในเรื่องของกระบวนการผลิตตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ (ปลูก ย้อม ทอ)

[ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์คราม มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]

“ทางเราใช้อินเทอร์เน็ตในการเผยแพร่องค์ความรู้ ในรูปของเว็บไซต์ ได้แก่ เว็บไซต์ http://www.museumthailand.com/Textile_Learning_Center_of_Long_District ทุกวันนี้ อินเทอร์เน็ตสามารถเข้าถึงได้ง่าย มีโทรศัพท์มือถือก็สามารถดูข้อมูลได้แล้ว สะดวก รวดเร็ว”

[ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์การเรียนรู้ผ้าจกและการย้อมสีครามธรรมชาติ จังหวัดแพร่]

“สังคมออนไลน์ เช่น ไลน์ เฟซบุ๊กทำให้การจำหน่ายผ้าย้อมครามได้ดีขึ้น เนื่องจากทำให้กลุ่มลูกค้าเข้าถึงข้อมูล และตัวอย่างของผ้าได้ง่าย” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์การเรียนรู้ผ้าย้อมคราม บ้านถ้ำเต่า ตำบลสามัคคี อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร]

“ในชุมชนมีอินเทอร์เน็ตตำบล สำหรับใช้ในการนำตัวอย่างผ้าย้อมครามไปเผยแพร่ผ่านเฟซบุ๊ก ไลน์ และอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะระบบอินเทอร์เน็ตที่ใช้ผ่านโทรศัพท์ที่มีความรวดเร็วทันใจ ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์ทอผ้าย้อมครามบ้านคอนกอย ตำบลสว่าง อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

“ศูนย์ของเรามีลูกหลานในชุมชนมาช่วยในการจัดทำเฟซบุ๊ก ทำให้บุคลากรในศูนย์มีความรู้เกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตในการจำหน่ายผ้าย้อมคราม” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์แสดงผลิตภัณฑ์ผ้ามัดหมี่ย้อมครามบ้านดงยางพรพิบูลย์ จังหวัดอุดรธานี]

“อินเทอร์เน็ตช่วยให้ชาวบ้านที่อยู่ในรูปของกลุ่มสามารถนำข้อมูลที่เป็นประโยชน์มาช่วยในการตัดสินใจทำผลิตภัณฑ์หรือสินค้าของตนเอง ช่วยให้ชาวบ้านได้ถ่ายทอดและนำเสนอผลิตภัณฑ์ของชุมชน ไปสู่สาธารณชน ได้อย่างมีมิติ ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค รวมถึงระบบการจัดเก็บข้อมูลของสมาชิก การบริหารจัดการเงิน การจัดการตลาดผ้า การจัดการ Order จากลูกค้า รวมถึง Contact ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นจากการเจรจาทางธุรกิจกับชุมชน โดยตรง ปัจจุบันนิยมใช้โทรศัพท์มือถือที่สามารถถ่ายรูปได้ และส่งรูปภาพเข้าไปในเฟซบุ๊กพิมพ์รายละเอียดของสินค้าลงไปได้เลย หรืออาจถ่ายเป็นวีดีโอส่งไปเก็บไว้ในโปรแกรมยูทูปเพื่อเผยแพร่ ซึ่งลูกหลานในชุมชนสามารถทำได้เกือบทุกคนอยู่แล้ว และอินเทอร์เน็ตในปัจจุบันเป็นเน็ตความเร็วสูงทั้งมาทางสาย และทางอากาศ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: นักวิจัย]

2.2.4 ปัจจัยด้านงบประมาณ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ และงบประมาณจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมคราม ได้รับการสนับสนุนจากกรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO)

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“งบประมาณจากงบรายได้ของมหาวิทยาลัยในลักษณะของการจัดกิจกรรมตามปีงบประมาณ ปีละ 200,000 บาท ซึ่งส่วนใหญ่จะหมดไปกับการซื้อวัสดุ อุปกรณ์สำหรับใช้ในการอบรม สัมมนา แต่ขาดงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาศูนย์อย่างชัดเจน [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์คราม มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]

“งบประมาณอย่างหนึ่งคืองบประมาณจากการจำหน่ายผ้า ตามคำสั่งซื้อ ซึ่งมีจำนวนมาก โดยเฉพาะคำสั่งซื้อจากต่างประเทศ เช่น ญี่ปุ่นแต่ทางเราไม่สามารถผลิตผ้าได้ทันเนื่องจากผ้าที่ผลิตเป็นงานฝีมือผลิตได้จำนวนน้อย และผลิตได้ไม่ตรงตามเวลาที่ต่างประเทศต้องการ และองค์การบริหารส่วนตำบลให้บสนับสนุนบ้าง” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์การเรียนรู้ผ้าจากและการย้อมสีครามธรรมชาติ จังหวัดแพร่]

“เรามีงบประมาณจากการระดมทุนกันของชุมชน และได้รับงบประมาณจากการหักเปอร์เซ็นต์การขายผ้าเข้ากลุ่ม” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์ทอผ้าย้อมครามบ้านคอนกอย ตำบลสว่าง อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

“มีวัตถุประสงค์ด้านการก่อตั้งกลุ่มเพื่อเพิ่มพูนรายได้ เป็นอาชีพเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาของพ่อแม่ให้ยั่งยืน ส่วนมากที่พูดคุย และหาข้อสรุปจะเป็นนโยบายด้านผลิตผ้าย้อมครามตามคำสั่งซื้อหรือตลาดมีการกำหนดระเบียบของกลุ่ม และแจ้งให้สมาชิกในกลุ่มรับทราบ เคยจัดต้อนรับเจ้าหน้าที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยให้เรียนการทำผ้าย้อมครามหรือการจัดอบรมให้กับหน่วยงานราชการ และปรึกษาหารือกันเพื่อหาข้อตกลงในการดำเนินงานแต่ละช่วง เพื่อให้คนในชุมชนมีรายได้เสริม” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์การเรียนรู้ผ้าย้อมคราม บ้านถ้ำเต่า ตำบลสามัคคี อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร]

“พัฒนาชุมชนสนับสนุนงบประมาณในการสร้างศูนย์ฯ และระดมทุนจากสมาชิกในกลุ่มเป็นการเริ่มต้น” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์แสดงผลิตภัณฑ์ผ้ามัดหมี่ย้อมครามบ้านดงยางพรพิบูลย์ จังหวัดอุดรธานี]

“งบประมาณต้องอาศัยมหาวิทยาลัย ควรตั้งงบประมาณสนับสนุนโดยตรง” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: นักวิจัย]

2.2.5 ปัจจัยด้านเครือข่ายชุมชนผ้าย้อมคราม โดยมี เครือข่ายกิจกรรม และการเรียนรู้ เป็นเครือข่ายที่มีการแลกเปลี่ยนแนวคิด ประสบการณ์ ภูมิปัญญา เทคโนโลยี ตลอดจนการช่วยเหลือและร่วมมือในการทำกิจกรรมในลักษณะเดียวกันหรือกิจกรรมที่เกี่ยวเนื่องกัน ในการผลิตผ้าย้อมคราม เช่น เครือข่ายชุมชนผ้าย้อมคราม สถาบันการศึกษา สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐาน

ชีวภาพ (BEDO) สำนักงานพาณิชย์จังหวัด กรมการพัฒนาชุมชน เครือข่ายทรัพยากร เป็นเครือข่ายที่ใช้ทรัพยากรร่วมกัน มีการระดม และจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น ภาครัฐ ภาคเอกชน เข้าไปส่งเสริม สนับสนุน การขาดแคลนทรัพยากรในแต่ละพื้นที่ให้สามารถดำเนินต่อไปได้อย่างที่คาดหวัง

คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก

“ เครือข่ายภาครัฐ ได้แก่ พาณิชย์จังหวัด ร่วมจัดทำสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อุตสาหกรรมจังหวัด ได้แก่ กลุ่มผู้ประกอบการ พัฒนาชุมชนจังหวัด ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เครือข่ายภาคเอกชน ได้แก่ หอการค้า เป็นผู้ให้ข้อมูลเชิงธุรกิจ แนวโน้มการพัฒนาในเชิงธุรกิจ ร้านค้า ร้านจัดจำหน่าย (20-30 กลุ่ม) ช่วยเหลือตอนที่มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์คราม มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]

“เรามีการช่วยเหลือกัน ในรูปแบบระหว่างเครือข่ายเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน เช่น ประธาน คือ นางประนอม ทาแปง ได้มาเรียนรู้การทำผ้าย้อมครามที่สกลนคร ในไปฝั่งตัวเรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ จนได้ผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมคราม มีการประกวดผ้าทอ 4 ชาติพันธุ์ โดยการจัดของ วิสาหกิจชุมชนแพร์ เป็นความร่วมมือกันอย่างหนึ่งเพื่อเผยแพร่ผ้าทอของเมืองแพร์” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์การเรียนรู้ผ้าจากและการย้อมสีครามธรรมชาติ จังหวัดแพร์]

“มีการเข้าร่วมอบรมกับทางภาครัฐ เช่น เข้าร่วมอบรม ให้ความรู้ เรื่องการแปรรูป การมีส่วนร่วมในโรงเรียน ทำหลักสูตร การเรียนรู้ท้องถิ่น ในระดับประถมศึกษา” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์ทอผ้าย้อมครามบ้านคอนกอย ตำบลสว่าง อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร]

“มีเครือข่ายทั้งภาครัฐ และเอกชน เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย บริษัทกันตนา และหน่วยงานราชการที่เข้ามาช่วยส่งเสริมสนับสนุนการทำผ้าย้อมคราม เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรสกลนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร BEDO และร่วมมือกับโรงเรียนในหมู่บ้านทำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์การเรียนรู้ผ้าย้อมคราม บ้านถ้ำเต่า ตำบลสามัคคี อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร]

“เราต้องการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการย้อมผ้าคราม โดยสถาบันการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ศูนย์แสดงผลผลิตภัณฑ์ผ้ามัดหมี่ย้อมคราม บ้านดงยางพรพิบูลย์ จังหวัดอุดรธานี]

“ควรมีการจับมือร่วมกันพัฒนากับเครือข่ายต่าง ๆ เช่น กลุ่มชาวบ้าน หน่วยงานภาครัฐ เอกชนที่เกี่ยวข้อง” [ผู้ให้ข้อมูลหลัก: นักวิชาการ]

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ในประเทศไทย มีดังนี้

1) ด้านการบริหารสารสนเทศผ้าอ้อมครามกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม มีนโยบายหลักเพื่อการผลิต และจัดจำหน่าย ด้านบุคลากรมีผู้นำกลุ่ม และสมาชิกในกลุ่มช่วยกันในการบริหารจัดการและมีผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับผ้าอ้อมครามเป็นที่ปรึกษา ซึ่งงบประมาณส่วนใหญ่มาจากการระดมทุนของสมาชิกกลุ่ม การจำหน่ายผลิตภัณฑ์และการสนับสนุนงบประมาณจากเครือข่ายภาครัฐ และเอกชนและทรัพยากรสารสนเทศส่วนใหญ่เป็นเอกสาร หนังสือ วิดีทัศน์ เว็บไซต์ เฟซบุ๊กและวัสดุจริง ส่วนแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามมีนโยบายเป็นแหล่งรวบรวมสารสนเทศผ้าอ้อมครามเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน และเพื่อเผยแพร่ บริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม มีบุคลากรประกอบด้วยผู้บริหารหรือผู้นำ เจ้าหน้าที่หรือสมาชิก และปราชญ์ชุมชนปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ มีงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบ การรับบริจาค การจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ส่วนทรัพยากรสารสนเทศได้แก่ หนังสือเอกสาร งานวิจัย วิดีทัศน์ เว็บไซต์ ฐานข้อมูลผ้าอ้อมคราม อีบุ๊ก และวัสดุจริง

2) กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามส่วนใหญ่มีการจัดหาสารสนเทศเกี่ยวกับกระบวนการผลิตผ้าอ้อมคราม รองลงมาคือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ จัดเก็บ และรวบรวมข้อมูลในรูปแบบหนังสือ แผ่นพับ สมุดบันทึก และรูปภาพ สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบเว็บไซต์ เฟซบุ๊ก วิดีทัศน์ บริการ และเผยแพร่สารสนเทศผ้าอ้อมครามโดยวิธีमुखปาฐะ และประชาสัมพันธ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ เว็บไซต์ รายการโทรทัศน์ ส่วนแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม มีการจัดหาสารสนเทศงานวิจัยเกี่ยวกับผ้าอ้อมครามด้วยวิธีการสำเนาข้อมูลเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ และจัดทำเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การจัดทำข้อมูลขึ้นมาเองโดยการลงพื้นที่กลุ่มแม่บ้านที่ผลิตผ้าอ้อมคราม มีการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้แก่ อีบุ๊ก เว็บไซต์ วิดีทัศน์ และสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ เอกสารงานวิจัย หนังสือ แผ่นพับ มีการถ่ายทอดความรู้และเผยแพร่ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ เว็บไซต์ อีบุ๊ก วิดีทัศน์ และจัดอบรมสัมมนาสงวนรักษาโดยการจัดทำเป็นฐานข้อมูล สื่อดิจิทัลและวัสดุจริง

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย คือ

1) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามมีปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม ปัจจัยภายในที่มีผลมากที่สุดคือภาวะผู้นำ นโยบาย และกลยุทธ์ และงบประมาณ และปัจจัยภายนอกที่มีผลมาก

ที่สุดคือโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และเครือข่ายชุมชนผ้าอ้อมคราม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการเอื้อให้การจัดการสารสนเทศของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามให้ประสบความสำเร็จ

2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม แหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ปัจจัยภายในที่มีผลต่อความสำเร็จมากที่สุดคือ นโยบาย และกลยุทธ์ ผู้นำและบุคลากร และงบประมาณและปัจจัยภายนอกที่มีผลมากที่สุดคือ โครงสร้างพื้นฐานของเทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายชุมชนตามลำดับ

ตอนที่ 3 **ข้อค้นพบเกี่ยวกับรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม** **ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม** **ในประเทศไทย**

3.1 **ร่างรูปแบบการบริหารสารสนเทศผ้าอ้อมคราม**

ผลการร่างรูปแบบการบริหารสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย โดยการนำข้อค้นพบด้านการบริหารสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ได้ส่วนประกอบ และรายละเอียดของร่างรูปแบบ คือ ด้านการบริหารสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ข้อค้นพบเกี่ยวกับการบริหารสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม
และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามประเทศไทย

การบริหารสารสนเทศ	สภาพปัจจุบัน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม	สภาพปัจจุบันแหล่งบริการ สารสนเทศผ้าอ้อมคราม
1) นโยบายและกลยุทธ์	1) นโยบายการผลิตและนโยบายการจัดจำหน่าย มีการบันทึกไว้ในสมุดบันทึกการประชุม และป้ายประชาสัมพันธ์ นโยบายได้มาจากการประชุมส่วนใหญ่ เป็นนโยบาย เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ เพื่อเพิ่มยอดขายจัดจำหน่าย	1) นโยบายบริการและเผยแพร่ ภูมิปัญญาผ้าอ้อมคราม 2) เป็นศูนย์กลางของการจัดกิจกรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาผ้าอ้อมครามของชุมชน โดยความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน จัดสอน อบรม ให้กับนักเรียน นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไป 3) เป็นที่รวบรวม จัดเก็บให้บริการเผยแพร่และอนุรักษ์ภูมิปัญญาผ้าอ้อมครามของชุมชน 4) มีการประกาศไว้ชัดเจนและมีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในสมุดบันทึกการประชุม แผ่นพับ ป้ายประชาสัมพันธ์ เว็บไซต์
2) ผู้นำ และ บุคลากร	1) ผู้บริหารกลุ่ม (1) เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ในทักษะการผลิตผ้าอ้อมคราม (2) มีความต้องการฟื้นฟูภูมิปัญญาผ้าอ้อมคราม และต้องการสืบทอดส่งต่อ ให้คนรุ่นหลัง (3) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเพื่อติดต่อสื่อสารกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และเครือข่ายผ้าอ้อมคราม	1) ผู้นำ ต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสนใจในภูมิปัญญาผ้าอ้อมคราม และมีความเป็นผู้นำ ทุ่มทเสียสละ ซื่อสัตย์ โปร่งใส มีมนุษยสัมพันธ์ ที่ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ พัฒนาตนเอง อยู่เสมอ โดยการเข้าร่วมอบรม ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับสมาชิกเครือข่ายผ้าอ้อมคราม

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

การบริหารสารสนเทศ	สภาพปัจจุบัน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม	สภาพปัจจุบันแหล่งบริการ สารสนเทศผ้าอ้อมคราม
	<p>(4) มีนิสิตรักการศึกษาค้นคว้าและร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะผ้าอ้อมครามอย่างสม่ำเสมอ เช่น การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายผ้าอ้อมครามด้วยกัน และการเรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ตรง เช่น การอ่านหนังสือ เอกสาร เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก และการทดลองทำ</p>	<p>2) เจ้าหน้าที่ มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีมีความสามารถทางด้านคอมพิวเตอร์ สามารถใช้โปรแกรมประยุกต์และเขียนโปรแกรมฐานข้อมูลได้และมีความรู้ทางด้านวิจัยสามารถใช้สื่อจัดทำเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ได้</p> <p>3) สมาชิกศูนย์การเรียนรู้ชุมชนผ้าอ้อมคราม</p>
	<p>2) ผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้มีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายกระตือรือร้นในการเพิ่มพูนทักษะการผลิตผ้าอ้อมคราม ต้องการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ โดยการเข้ารับการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การเรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ตรง เช่น การอ่านหนังสือ เอกสาร เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก การทดลองทำ</p>	<p>ตระหนักและให้ความสำคัญเกี่ยวกับกฎหมาย ผ้าอ้อมคราม และต้องการสร้างเป็นอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มพูนรายได้</p> <p>ในครัวเรือนตลอดจนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์นอกเหนือจากการทำอาชีพหลัก</p> <p>4) ปราชญ์ผ้าอ้อมครามเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ</p>
	<p>3) ผู้เชี่ยวชาญ และเครือข่าย จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามอื่น ๆ และจากหน่วยงานภายนอก เช่น พัฒนาชุมชนศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตลอดจนสถาบันการศึกษา เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำทางด้านวิชาการเกี่ยวกับการดำเนินการผลิตผ้าอ้อมครามเป็นผู้มีความสนใจศึกษาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น เอกสาร หนังสือ ภาพถ่าย วิดีโอ โทรทัศน์ วิทยุ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก</p>	<p>เกี่ยวกับกฎหมายผ้าอ้อมคราม เป็นที่ยอมรับ และได้รับการยกย่องจากสมาชิกในชุมชนและเป็นผู้ให้คำแนะนำ ปรึกษา ถ่ายทอดความรู้ เทคนิค วิธีการผลิตผ้าอ้อมคราม</p>

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

การบริหารสารสนเทศ	สภาพปัจจุบัน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าข้อมคราม	สภาพปัจจุบันแหล่งบริการ สารสนเทศผ้าข้อมคราม
3) งบประมาณ	1) ส่วนใหญ่ได้งบประมาณจากการระดม ทุนของสมาชิก 2) งบประมาณรายได้จากการจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ผ้าข้อมคราม และวัตถุดิบ ในการผลิตผ้าข้อมคราม ซึ่งมีการ จัดทำสมุดบัญชีรายรับ รายจ่าย ควบคุม การใช้จ่ายงบประมาณอย่างเป็นระบบ	1) ได้มาจาก งบประมาณแผ่นดิน และงบรายได้จากหน่วยงาน ที่รับผิดชอบ 2) ได้รับการสนับสนุนจาก เครือข่ายผ้าข้อมคราม ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน เช่น กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานพาณิชย์จังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจ จากฐานชีวภาพ (BEDO) เพื่อจัด โครงการฝึกอบรม เชิงปฏิบัติการ 3) ได้มาจากการระดมทุน และการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ผ้าข้อมครามมีการบริหาร งบประมาณในรูปแบบ คณะกรรมการ 4) ได้รับสนับสนุนจากหน่วยงาน ต่างๆ เช่น ธนาคาร เพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร สำนักงานพัฒนา ชุมชนให้เป็นวิสาหกิจ ในการผลิตผ้าข้อมครามได้แก่ เนือคราม เส้นใย อุปกรณ์การ ทอผ้า มีสมุดควบคุมบัญชี รายรับ-รายจ่าย บันทึกไว้อย่าง ชัดเจน

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

การบริหารสารสนเทศ	สภาพปัจจุบัน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าข้อมคราม	สภาพปัจจุบันแหล่งบริการ สารสนเทศผ้าข้อมคราม
4) ด้านทรัพยากร สารสนเทศ	1) สื่อที่ใช้บันทึกสารสนเทศผ้าข้อมคราม ส่วนใหญ่เป็น หนังสือ เอกสาร แผ่น พับป้ายไว้นิต ภาพถ่าย สมุดกราฟ วิดิทัศน์ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก วิทยุ โทรทัศน์ 2) ของจริง ส่วนใหญ่เป็น วัสดุ อุปกรณ์ ผลิตผ้าข้อมครามแบบเก่าดั้งเดิมทำด้วย มือ เช่น เนื้อคราม เส้นใยฝ้าย พิมพ์ กระดาษ กงหลา หลักดินกง เครื่องหูก มีการบริหารจัดการ โดยการสั่งซื้อ รับบริจาค จัดทำขึ้นมาเอง	1) หนังสือ เอกสาร รายงานการ วิจัย แผ่นพับ ภาพถ่าย นิตยสาร วารสาร 2) วิดิทัศน์ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ไลน์ โทรทัศน์ ฐานข้อมูล ภูมิสารสนเทศผ้าข้อมคราม อีบุ๊ก (E-book) 3) วัสดุจริง ได้แก่ เนื้อคราม เส้นใยฝ้าย ที่กระตุก กระสวย ผลิตภัณฑ์ ผ้าข้อมคราม มีการจัด แสดงนิทรรศการกระบวนการ ผลิตผ้าข้อมครามเพื่อเป็น การให้บริการ และเผยแพร่ สารสนเทศผ้าข้อมคราม

จากตารางที่ 4.1 ข้อค้นพบเกี่ยวกับการบริหารสารสนเทศผ้าข้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจ
ชุมชนผ้าข้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าข้อมครามในประเทศไทย สามารถประมวลผลเป็น
ร่างรูปแบบการบริหารสารสนเทศผ้าข้อมครามในประเทศไทย ได้ 2 ส่วน ได้แก่ 1) การบริหารสารสนเทศ
ผ้าข้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าข้อมครามในประเทศไทย และ 2) การบริหารสารสนเทศผ้าข้อม
คราม แหล่งบริการสารสนเทศผ้าข้อมครามในประเทศไทย ได้แก่

1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าข้อมคราม

1) นโยบายและกลยุทธ์ มีรายละเอียด ดังนี้

นโยบายการผลิต และนโยบายการจัดจำหน่ายมีการบันทึกไว้ในสมุด
บันทึก การประชุม และป้ายประชาสัมพันธ์ นโยบายได้มาจากการประชุมส่วนใหญ่เป็นนโยบาย
เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพและนโยบายการจัดจำหน่ายผ้าข้อมคราม เพื่อเพิ่มยอดขาย

2) บุคลากร

(1) ผู้บริหารกลุ่ม

ก. เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในทักษะการผลิตผ้าข้อมคราม

ข. มีพื้นฟูภูมิปัญญาผ้าข้อมคราม และต้องการสืบทอดส่งต่อให้คนรุ่นหลัง

ค. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเพื่อติดต่อสื่อสารกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ

ภาคเอกชน และเครือข่ายผ้าข้อมคราม

ง. มีความเสียสละทุ่มเท ซื่อสัตย์และต้องการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

จ. มีนิสัยรักการศึกษาค้นคว้าและร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะผ้าข้อมครามอย่างสม่ำเสมอ เช่น การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยน เรียนรู้กับเครือข่ายผ้าข้อมครามด้วยกัน และการเรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ตรง เช่น การอ่าน หนังสือ เอกสาร เว็บไซต์ เฟซบุ๊กและการทดลองทำ

(2) ผู้ปฏิบัติงาน เป็นผู้มีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย กระตือรือร้นในการเพิ่มพูนทักษะการผลิตผ้าข้อมคราม ต้องการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ โดยการเข้า รับการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การเรียนรู้ด้วยตนเอง จากประสบการณ์ตรง เช่น การอ่านหนังสือ เอกสาร เว็บไซต์ เฟซบุ๊กการทดลองทำ

(3) ผู้เชี่ยวชาญและเครือข่าย จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าข้อมครามอื่น ๆ และ จากหน่วยงานภายนอก เช่น พัฒนาชุมชน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตลอดจน สถาบันการศึกษาเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำทางด้านวิชาการ เกี่ยวกับการดำเนินการผลิตผ้าข้อมคราม เป็นผู้มีความสนใจศึกษาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น เอกสาร หนังสือ ภาพถ่าย วิดีโอ โทรทัศน์ วิทยุ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก

3) งบประมาณ

(1) งบประมาณจากการระดมทุนของสมาชิก

(2) งบประมาณรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าข้อมคราม และวัตถุดิบ ในการผลิตผ้าข้อมครามซึ่งมีการจัดทำสมุดบัญชีรายรับ- รายจ่าย ควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณ

4) ทรัพยากรสารสนเทศ

(1) สื่อที่ใช้บันทึกสารสนเทศผ้าข้อมครามส่วนใหญ่เป็น หนังสือ เอกสาร แผ่นพับ ป้ายไวนิล ภาพถ่าย สมุดเขียนลาย วิทยุ โทรทัศน์ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก วิทยุ โทรทัศน์

(2) ของจริง ส่วนใหญ่เป็น วัสดุ อุปกรณ์ผลิตผ้าข้อมครามแบบเก่าดั้งเดิม เช่น เนื้อคราม เส้นใยฝ้าย ฟืม กี่ กระจสวย กงหลา หลักดินกง เครื่องมือ มีการบริหารจัดการโดยการตั้งชื่อ รับบริจาค จัดทำขึ้นมาเอง

2. แหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ

1) นโยบาย และกลยุทธ์

- (1) นโยบายบริการและเผยแพร่ภูมิปัญญาผ้าใยธรรมชาติ
- (2) เป็นศูนย์กลางของการจัดกิจกรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาผ้าใยธรรมชาติของชุมชนโดยการร่วมมือกับสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน จัดสอนอบรมให้กับนักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป
- (3) เป็นที่รวบรวม จัดเก็บ ให้บริการ เผยแพร่และอนุรักษ์ภูมิปัญญาผ้าใยธรรมชาติของชุมชน
- (4) มีการประกาศไว้ชัดเจนและมีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในสมุดบันทึกการประชุม ป้ายประชาสัมพันธ์ แผ่นพับ เว็บไซต์

2) ผู้นำและบุคลากร

- (1) ผู้นำ ต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสนใจ ในภูมิปัญญาผ้าใยธรรมชาติและมีความเป็นผู้นำ ทุ่มเท เสียสละ ซื่อสัตย์ โปร่งใสมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์พัฒนาตนเองอยู่เสมอโดยการเข้าร่วมอบรมศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกเครือข่ายผ้าใยธรรมชาติอยู่เสมอ
- (2) เจ้าหน้าที่ มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี มีความสามารถทางด้านคอมพิวเตอร์ สามารถใช้โปรแกรมประยุกต์ และเขียน โปรแกรมฐานข้อมูลได้ และมีความรู้ทางด้านวิจัยสามารถใช้สื่อจัดทำ เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ได้
- (3) สมาชิกศูนย์การเรียนรู้ชุมชนผ้าใยธรรมชาติ ตระหนักและให้ความสำคัญเกี่ยวกับภูมิปัญญา ผ้าใยธรรมชาติ และต้องการสร้างเป็นอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มพูนรายได้ในครัวเรือนตลอดจนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์นอกเหนือจากการทำอาชีพหลัก
- (4) ปราชญ์ผ้าใยธรรมชาติเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ เกี่ยวกับภูมิปัญญาผ้าใยธรรมชาติเป็นที่ยอมรับ และได้รับการยกย่องจากสมาชิกในชุมชน และเป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษา ถ่ายทอดความรู้ เทคนิค วิธีการผลิตผ้าใยธรรมชาติ

3. งบประมาณ

- 1) ได้มาจาก งบประมาณแผ่นดิน และงบรายได้ จากหน่วยงานที่รับผิดชอบ
- 2) ได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายผ้าใยธรรมชาติทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เช่น กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานพาณิชย์จังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) เพื่อจัดโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

3) ได้มาจากการระดมทุน และการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมक्रमมีการบริหารงบประมาณในรูปแบบคณะกรรมการ

4) ได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สำนักงานพัฒนาชุมชน ซึ่งจัดซื้อในรูปวัสดุ อุปกรณ์ในการผลิตผ้าอ้อมक्रमได้แก่ เนื้อคราม เส้นใย อุปกรณ์การทอผ้า มีสมุดควบคุมบัญชีรายรับ-รายจ่าย บันทึกไว้อย่างชัดเจน

4. ทรัพยากรสารสนเทศ

- 1) หนังสือ เอกสาร รายงานการวิจัย แผ่นพับ ภาพถ่าย นิตยสาร วารสาร
- 2) วิดีทัศน์ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ไลน์ โทรทัศน์ ฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศผ้าอ้อมक्रम อีบุ๊ก (E-book)
- 3) ของจริง ได้แก่ เนื้อคราม เส้นใยฝ้าย กี่กระทอก กระสวย ผลิตภัณฑ์ ผ้าอ้อมक्रम มีการจัดแสดงนิทรรศการกระบวนการผลิตผ้าอ้อมक्रमเพื่อเป็นการให้บริการและเผยแพร่สารสนเทศผ้าอ้อมक्रम

3.2 ร่างรูปแบบกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रम

ผลการร่างรูปแบบกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रम ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมक्रमและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमในประเทศไทย โดยการนำข้อค้นพบกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रम ได้ส่วนประกอบและรายละเอียดของร่างรูปแบบคือ ด้านการจัดหา ด้านการรวบรวม ด้านการจัดหมวดหมู่ ด้านการจัดระบบ ด้านการสงวนรักษา และด้านการบริการ และเผยแพร่สารสนเทศผ้าอ้อมक्रम ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมक्रमและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमในประเทศไทยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 4.2 ข้อค้นพบเกี่ยวกับกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมक्रमและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमประเทศไทย

กระบวนการจัดการสารสนเทศ	สภาพปัจจุบันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมक्रम	สภาพปัจจุบันแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रम
1) การจัดหาสารสนเทศ	1) มีวิธีการจัดหาสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमจากผู้รู้หรือปราชญ์ผ้าอ้อมक्रम ได้แก่ แม่ ย่า ยาย 2) จากประสบการณ์ในการทดลองทำด้วยตนเอง ได้แก่ การสังเกต การฝึกอบรม การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร สื่อวีดิทัศน์ โทรทัศน์ วิทยุ	1) สำเนาข้อมูลเป็นเล่มเอกสาร ได้แก่ เอกสารการรายงานการวิจัย บทความ 2) จัดทำเอง เช่น ฐานข้อมูล วิดีทัศน์ จากประสบการณ์ตรง หรือการเข้าร่วมการศึกษาอบรมหรือการลงพื้นที่เพื่อ

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

กระบวนการจัดการ สารสนเทศ	สภาพปัจจุบัน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าข้อมคราม	สภาพปัจจุบันแหล่งบริการ สารสนเทศผ้าข้อมคราม
	การค้นคว้าจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การพูดคุยแลกเปลี่ยนกับเครือข่าย ผ้าข้อมคราม แล้วนำมาสรุปเป็น สารสนเทศผ้าข้อมครามด้วยตนเอง	เก็บรวบรวมข้อมูลเอง 3) จัดซื้อและขอบริจาคของจริง ตามกระบวนการผลิตผ้าข้อมคราม
2) การรวบรวมสารสนเทศ	1) รวบรวมเป็น หนังสือ เอกสาร แผ่นพับ แผ่นไวเนล ภาพถ่าย สมุดเขียนลาย 2) รวบรวมเป็น วิดีทัศน์ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก วิทยุ โทรทัศน์ 3) รวบรวมของจริง ตามกระบวนการผลิต ผ้าข้อมคราม ตลอดจนผลิตภัณฑ์ ผ้าข้อมครามมีการรวบรวมไว้เป็นฝืนผ้า ของจริงเพื่อเก็บไว้เป็นตัวอย่างใน การพัฒนาหรือประยุกต์ลายผ้าใหม่ๆ รวบรวมลวดลายผ้าไว้ในพิมพ์หรือเขา	1) รวบรวมเป็น เอกสารงานวิจัย หนังสือ แผ่นพับ ป้ายไวเนล ป้ายประชาสัมพันธ์ หลักสูตร ท้องถิ่นผ้าข้อมคราม 2) รวบรวมเป็น เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก วีดิทัศน์ ไลน์ อิน์ก 3) ของจริงตามกระบวนการผลิต ผ้าข้อมคราม ได้แก่ การ ผลิตสี การผลิตเส้นใย การทอ การย้อม และการแปรรูปผลิตภัณฑ์
3) การจัดหมวดหมู่สารสนเทศ	1) การจัดหมวดหมู่ตามการแปรรูป ผลิตภัณฑ์ เช่น ผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ ผ้าพื้น ผ้าสไบ ผ้าขาม้า เสื้อ กางเกง ผ้าถุง กระโปรง กระเป๋า รองเท้า ปลอก หมอน ของที่ระลึกเครื่องประดับของ ตกแต่งบ้าน 2) การจัดหมวดหมู่ตามลักษณะการทอ ลวดลาย เช่น ผ้ามัดหมี่ ผ้ามัดข้อม ผ้าจก ผ้าแพรวา ผ้าลายเกร็ดเต่า ฟ้ายก ผ้าลายมุก 3) การจัดหมวดหมู่ของจริงตาม กระบวนการผลิตผ้าข้อมคราม ได้แก่ การผลิตสีคราม การผลิตเส้นใย การออกแบบลวดลาย การย้อม การทอ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์	1) จัดหมวดหมู่ตามเนื้อหา สารสนเทศผ้าข้อมคราม ด้านวิทยาศาสตร์และ มนุษยศาสตร์ 2) จัดหมวดหมู่วัสดุจริง ตามกระบวนการผลิตตั้งแต่ การทำสีข้อม การทอและ ผลิตภัณฑ์จากผ้าข้อมคราม

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

กระบวนการจัดการสารสนเทศ	สภาพปัจจุบัน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	สภาพปัจจุบันแหล่งบริการ สารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ
4) การจัดระบบสารสนเทศ	1) เว็บไซต์ เพื่อจัดเก็บสารสนเทศและเผยแพร่สารสนเทศผ้าใยธรรมชาติไปยังที่สาธารณะ เช่น การสื่อสารกับลูกค้า การสั่งซื้อสินค้า 2) สื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ เฟซบุ๊ก ไลน์	1) จัดทำเป็นฐานข้อมูล ได้แก่ ฐานข้อมูลตลาดค้าปลีกแบบต่าง ๆ และฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ อีบุ๊ก เว็บไซต์
5) การสงวนรักษาสารสนเทศ	1) สงวนรักษาไว้เป็นหนังสือ สมุดกราฟ จัดเก็บตลาดค้าปลีก เอกสาร ประชาสัมพันธ์กลุ่ม หลักสูตรของสถานศึกษาในท้องถิ่น เช่น หลักสูตรของมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร หลักสูตรของโรงเรียน โอนเรือ-ต่อเรือ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร 2) สงวนรักษาไว้เป็นวีดิทัศน์ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก คอมพิวเตอร์ ตามกระบวนการผลิตผ้าใยธรรมชาติ 3) ชิ้นผ้าของจริง เพื่อจัดเก็บเป็นตัวอย่างตลาดค้าปลีกผ้าใยธรรมชาติ	1) สงวนรักษาเป็น เอกสาร งานวิจัย เล่มหลักสูตรธรรม เพื่อให้ผู้สนใจ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการใยธรรมชาติ 2) จัดทำเป็นฐานข้อมูล เว็บไซต์ วีดิทัศน์ อีบุ๊ก 3) เก็บรักษาของจริง ได้แก่ ตลาดค้าปลีกผลิตภัณฑ์ผ้าใยธรรมชาติแปรรูป จัดแสดงของจริงตามกระบวนการผลิตผ้าใยธรรมชาติ 4) และมีการปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติให้มีความทันสมัยและเป็นปัจจุบัน
6) การบริการและเผยแพร่	1) บริการ และเผยแพร่เป็น หนังสือ เอกสาร แผ่นพับ ป้ายไว้นิล สมุดกราฟ ภาพถ่าย 2) วิทยุ โทรทัศน์ วีดิทัศน์ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ไลน์ 3) การจัดทำโครงการฝึกอบรมโดยหน่วยงานภาครัฐร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติ เพื่อจัดสอนเยาวชนรุ่นใหม่โดยการฝึกปฏิบัติ การบอกเล่าผ่านการออกร้านในงานต่างๆ เช่น งาน OTOP การออกร้านจัดแสดงผลิตภัณฑ์ผ้าใยธรรมชาติตามโอกาสต่าง ๆ งานประเพณีประจำปีของจังหวัด หรืองานอื่นๆ ที่ได้รับการติดต่อให้ไปร่วมงาน	1) หนังสือ เอกสารงานวิจัย บทความ แผ่นพับ 2) เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ไลน์ อีบุ๊ก วีดิทัศน์ 3) ของจริง ตามกระบวนการผลิตผ้าใยธรรมชาติ 4) การจัดอบรม ประชุม สัมมนา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถ่ายทอดสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติให้กับผู้สนใจ ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

จากตารางที่ 4.2 ข้อค้นพบเกี่ยวกับกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทยสามารถประมวลผลเป็นร่างรูปแบบกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย ได้ 2 ส่วน ได้แก่ 1) กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามในประเทศไทย และ 2) กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม แหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย มีส่วนประกอบ ได้แก่

1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม

1.1 การจัดหาสารสนเทศ

1.1.1 มีวิธีการจัดหาสารสนเทศผ้าอ้อมครามจากผู้รู้หรือปราชญ์ผ้าอ้อมคราม

1.1.2 จากประสบการณ์ในการทดลองทำด้วยตนเอง ได้แก่ การสังเกต การฝึกอบรม การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร สื่อวีดิทัศน์ โทรทัศน์ วิทยุ การค้นคว้าจากเครือข่าย อินเทอร์เน็ต การพูดคุยแลกเปลี่ยนกับเครือข่ายผ้าอ้อมคราม แล้วนำมาสรุปเป็นสารสนเทศผ้าอ้อมครามด้วยตนเอง

1.2 การรวบรวมสารสนเทศ

1.2.1 รวบรวมเป็น หนังสือ เอกสาร แผ่นพับ แผ่นไวเนล ภาพถ่าย สมุดกรรพ

1.2.2 รวบรวมเป็น วิดีทัศน์ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก วิทยุ โทรทัศน์

1.2.3 รวบรวมของจริงตามกระบวนการผลิตผ้าอ้อมคราม ตลอดจนผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมคราม มีการรวบรวมไว้เป็นฝืนผ้าของจริง เพื่อเก็บไว้เป็นตัวอย่างในการพัฒนาหรือประยุกต์ลายผ้าใหม่ ๆ รวบรวมลวดลายผ้าไว้ในฟิมหรือเขา

1.3 การจัดหมวดหมู่สารสนเทศ

1.3.1 การจัดหมวดหมู่ตามการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เช่น ผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ ผ้าพื้น ผ้าสไบ ผ้าขาวม้า เสื้อ กางเกง ผ้าถุง กระโปรง กระเป๋า รองเท้า ปลอกหมอน ของที่ระลึกเครื่องประดับ ของงดกแต่งบ้าน

1.3.2 การจัดหมวดหมู่ตามลักษณะการทอ ลวดลาย เช่น ฝ้ามัดหมี ฝ้ามัดข้อม ฝ้ายก ฝ้ายแพรว ฝ้ายลายกรีดเต่า ฝ้ายก ฝ้ายลายมุก

1.3.3 การจัดหมวดหมู่ของจริงตามกระบวนการผลิตผ้าอ้อมคราม ได้แก่ การผลิตสีคราม การผลิตเส้นใย การออกแบบลวดลาย การย้อม การทอ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์

1.4 การจัดระบบสารสนเทศ

1.4.1 เว็บไซต์ เพื่อจัดเก็บสารสนเทศและเผยแพร่สารสนเทศผ้าอ้อมคราม ไปยังที่สาธารณะ เช่น การสื่อสารกับลูกค้า การสั่งซื้อสินค้า

1.4.2 สื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ เฟซบุ๊กและไลน์

1.5 การสงวนรักษาสารสนเทศ

1.5.1 สงวนรักษาไว้เป็นหนังสือ สมุดกราฟจัดเก็บลวดลายพื้นผ้า เอกสาร ประชาสัมพันธ์กลุ่ม หลักสูตรของสถานศึกษาในห้องถิ่น เช่น หลักสูตรกรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร หลักสูตรกรมของโรงเรียน โนนเรือ-ต่อเรือ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

1.5.2 สงวนรักษาไว้เป็นวิธีทัศน์ เว็บไซต์ เฟซบุ๊กคอมพิวเตอร์ ตามกระบวนการผลิตผ้าเยี่ยมชม

1.5.3 ขึ้นผ้าของจริง เพื่อจัดเก็บเป็นตัวอย่างลวดลายการทอผ้าเยี่ยมชม

1.6 การบริการและเผยแพร่สารสนเทศ

1.6.1 บริการ และเผยแพร่เป็น หนังสือ เอกสาร แผ่นพับ ป้ายไวเนล สมุดกราฟ ภาพถ่าย

1.6.2 วิทย์ โทรทัศน์ วิทยุทัศน์ เว็บไซต์ เฟซบุ๊กไลน์

1.6.3 การจัดทำโครงการฝึกอบรมโดยหน่วยงานภาครัฐร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าเยี่ยมชม เพื่อจัดสอนเยาวชนรุ่นใหม่โดยการฝึกปฏิบัติ การบอกเล่าผ่านการออกร้านในงานต่าง ๆ เช่น งาน OTOP การออกร้านจัดแสดงผลผลิตภัณฑ์ผ้าเยี่ยมชมตามโอกาสต่าง ๆ งานประเพณีประจำปีของจังหวัด หรืองานอื่นๆ ที่ได้รับการติดต่อให้ไปร่วมงาน

2. แหล่งบริการสารสนเทศผ้าเยี่ยมชม

2.1 การจัดหาสารสนเทศผ้าเยี่ยมชม

2.1.1 สำเนาข้อมูลเป็นเล่มเอกสาร ได้แก่ เอกสารการรายงานการวิจัยบทความ

2.1.2 จัดทำเอง เช่น ฐานข้อมูล วิทยุทัศน์ จากประสบการณ์ตรงหรือ การเข้าร่วมการศึกษาอบรม หรือการลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเอง

2.1.3 จัดซื้อและขอบริจาคของจริง ตามกระบวนการผลิตผ้าเยี่ยมชม

2.2 การรวบรวมสารสนเทศผ้าเยี่ยมชม

2.2.1 รวบรวมเป็น เอกสารงานวิจัย หนังสือ แผ่นพับ ป้ายไวเนล ป้ายประชาสัมพันธ์ หลักสูตรท้องถิ่นผ้าเยี่ยมชม

2.2.2 รวบรวมเป็น เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก วิทยุทัศน์ ไลน์ อีบุ๊ก

2.2.3 ของจริงตามกระบวนการผลิตผ้าเยี่ยมชม ได้แก่การผลิตสี การผลิตเส้นใย การทอ การย้อมและการแปรรูปผลิตภัณฑ์

2.3 การจัดทำหมวดหมู่เนื้อหาสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ

2.3.1 จัดหมวดหมู่ตามเนื้อหาสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติด้านวิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์

2.3.2 จัดหมวดหมู่ของจริง ตามกระบวนการผลิต ตั้งแต่การทำสีใยธรรมชาติและผลิตภัณฑ์จากผ้าใยธรรมชาติ

2.4 การจัดระบบสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ

จัดทำเป็นฐานข้อมูล ได้แก่ ฐานข้อมูลลวดลายผ้าแบบต่าง ๆ และ ฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ อินเทอร์เน็ต

2.5 การสงวนรักษาสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ

2.5.1 สงวนรักษาเป็น เอกสารงานวิจัย เล่มหลักสูตรครุธรรม เพื่อให้ผู้สนใจได้เรียนรู้เกี่ยวกับการใยธรรมชาติ

2.5.2 จัดทำเป็นฐานข้อมูล เว็บไซต์ วิกิพีเดีย อินเทอร์เน็ต

2.5.3 เก็บรักษาของจริง ได้แก่ ลวดลายพื้นผ้า ผลิตภัณฑ์ผ้าใยธรรมชาติแปรรูป จัดแสดงของจริงตามกระบวนการผลิตผ้าใยธรรมชาติ

2.5.4 มีการปรับปรุงข้อมูล สารสนเทศผ้าใยธรรมชาติให้มีความทันสมัยและเป็นปัจจุบัน

2.6 การบริการและเผยแพร่สารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ

2.6.1 หนังสือ เอกสารงานวิจัย บทความ แผ่นพับ

2.6.2 เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ไลน์ อินเทอร์เน็ต วิกิพีเดีย

2.6.3 ของจริง ตามกระบวนการผลิตผ้าใยธรรมชาติ

2.6.4 การจัดอบรม ประชุม สัมมนา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถ่ายทอดสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติให้กับผู้สนใจร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

3.3 ร่างรูปแบบปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ

ผลของร่างรูปแบบปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติ และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย โดยการนำข้อค้นพบ และส่วนประกอบและรายละเอียดของปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 4.3 ข้อค้นพบเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจ
ชุมชนผ้าอ้อมคราม และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามประเทศไทย

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องใน การจัดการสารสนเทศ ผ้าอ้อมคราม	สภาพปัจจุบัน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม	สภาพปัจจุบัน แหล่งบริการสารสนเทศ ผ้าอ้อมคราม
1) นโยบายและกลยุทธ์	<p>1) นโยบายให้สมาชิกแสวงหาสารสนเทศผ้าอ้อมครามเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมครามให้ได้มาตรฐานด้านการย้อม มีลวดลายที่ทันสมัยและมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย</p> <p>2) นโยบายให้เก็บรักษาภูมิปัญญาผ้าอ้อมครามในเอกสาร สมุดบันทึก สมุดกราฟ ภาพถ่าย ป้ายไว้นิล เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ไลน์ วิกิพีเดีย และของจริง ตามกระบวนการผลิตผ้าอ้อมคราม</p> <p>3) กลยุทธ์ ให้สมาชิกเข้าร่วมการอบรม ประชุม สัมมนา กับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน</p> <p>4) กลยุทธ์ ออกร้านจัดจำหน่ายสินค้าผ้าอ้อมคราม เพื่อเป็นการเปิดโลกทัศน์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับลูกค้าหรือกลุ่มเครือข่ายผ้าอ้อมคราม และกลุ่มภูมิปัญญาประเภทอื่นๆ เพื่อนำข้อมูลมาถ่ายทอดให้กับสมาชิกในกลุ่มในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมครามให้ดีขึ้น</p>	<p>1) นโยบายเป็นแหล่งรวบรวม จัดเก็บและบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ส่งเสริม สนับสนุนสารสนเทศผ้าอ้อมครามในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ</p> <p>2) นโยบายเป็นแหล่งอนุรักษ์และถ่ายทอดภูมิปัญญาผ้าอ้อมคราม แหล่งรักษาไว้และถ่ายทอดภูมิปัญญาผ้าอ้อมครามอย่างยั่งยืน</p> <p>3) กลยุทธ์การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีการประชุมวางแผน และกำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม โดยมีการประสานงานกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) สถาบันการศึกษา กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จังหวัด</p>

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องใน การจัดการสารสนเทศ ผ้าอ้อมคราม	สภาพปัจจุบัน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม	สภาพปัจจุบัน แหล่งบริการสารสนเทศ ผ้าอ้อมคราม
2) ผู้นำและบุคลากร	1) ผู้นำ มีคุณลักษณะ ดังนี้ (1) มีความรู้ ความสามารถและทักษะ ผ้าอ้อมคราม (2) ต้องมีภาวะผู้นำ มีความสามารถ ครามกับหน่วยงานของภาครัฐ และ ภาคเอกชนในการแก้ปัญหา (3) มีความคิดสร้างสรรค์ แสวงหาองค์ ความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ ตลอดจน สามารถถ่ายทอดสารสนเทศ ผ้าอ้อมครามให้กับสมาชิก ได้เป็น อย่างดี เช่น เข้ารับการฝึกอบรม ความรู้ผ้าอ้อม	1) ผู้นำ มีคุณลักษณะ (1) มีความสนใจ และเข้าใจ กระบวนการผลิตผ้าอ้อมคราม ตั้งแต่ ต้นน้ำ (การผลิตสี ปัญหาในการบริหารและการ ดำเนินงานเกี่ยวกับผ้าอ้อม ครามการผลิตเส้นใย) กลางน้ำ (การออกแบบ ลวดลายและทอผืนผ้า) และปลายน้ำ (การแปรรูป ผลิตภัณฑ์และการจัด จำหน่าย) เป็นอย่างดีและ มีความสามารถในการแก้ไข
2) ผู้นำและบุคลากร (ต่อ)	(4) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความสามารถในการแลกเปลี่ยน เรียนรู้กับกลุ่มเครือข่ายผ้าอ้อมคราม ต่าง ๆ เป็นผู้ชี้แนะและสนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาความรู้ ใหม่ ๆ เช่น การออกแบบลวดลายผ้า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัย จัดเก็บเป็นทรัพย์สินทางปัญญา (5) มีความทุ่มเท เสียสละ ซื่อสัตย์ โปร่งใสและถ่ายทอดภูมิปัญญา ผ้าอ้อมครามให้กับสมาชิกภายใน กลุ่มเพื่อพัฒนาผ้าอ้อมครามให้ทันสมัย ตรงกับความต้องการของลูกค้าโดยเฉพาะ การออกแบบลายผ้าให้มีความ หลากหลาย การที่ประธานกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนผ้าอ้อมครามเป็นผู้ชี้แนะตลอดจน สนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากร ออกแบบพัฒนาลวดลายผ้าทำให้เกิด	(2) มีวิสัยทัศน์ในการส่งเสริม สนับสนุน และแสวงหาองค์ ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อพัฒนา แหล่งบริการสารสนเทศ ผ้าอ้อมครามให้บรรลุ วัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง (3) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในการพัฒนาภูมิปัญญา ผ้าอ้อมคราม (4) มีความเสียสละ ทุ่มเท ต่อการพัฒนาให้เป็นแหล่ง รวบรวม ถ่ายทอดภูมิปัญญา ผ้าอ้อมคราม 2) บุคลากรมีคุณลักษณะ (1) มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ ที่ได้รับมอบหมาย (2) มีความกระตือรือร้นในการ พัฒนาภูมิปัญญาผ้าอ้อมคราม

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องใน การจัดการสารสนเทศ ผ้าย้อมคราม	สภาพปัจจุบัน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมคราม	สภาพปัจจุบัน แหล่งบริการสารสนเทศ ผ้าย้อมคราม
	<p>ลายผ้าต่าง ๆ ใดเป็นที่ต้องการ ของตลาดนั้นจะนำกลุ่มไปสู่ ความสำเร็จ</p> <p>2) เจ้าหน้าที่ มีความรู้ ความสามารถด้าน คอมพิวเตอร์</p>	<p>(3) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อ พัฒนาผ้าย้อมคราม</p>
<p>2) ผู้นำและบุคลากร (ต่อ)</p>	<p>3) สมาชิกในกลุ่ม</p> <p>(1) ต้องเป็นผู้มีความกระตือรือร้นในการ ปฏิบัติงาน ยอมรับและปฏิบัติตาม ตามกฎระเบียบ</p> <p>(2) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แสวงหา องค์ความรู้ใหม่ ๆ ในการผลิตผ้า ย้อมครามเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ ให้ทันสมัย และตรงกับต้องการ ความต้องการของลูกค้า</p> <p>(3) รับผิดชอบต่อหน้าที่และเป็น ผู้ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมาย เช่น เหมียวญิก ฝ่ายการตลาด</p> <p>1) งบประมาณจากการระดมทุนของสมาชิก เพื่อใช้ดำเนินงานของกลุ่ม ในการจัดซื้อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานผลิต ผ้าย้อมคราม การเข้าร่วมการอบรม สัมมนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้การพัฒนาผ้า ย้อมคราม</p> <p>2) งบประมาณจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ผ้าย้อมคราม ซึ่งส่วนใหญ่มีรายได้ ไม่แน่นอน และเป็นการใช้งบประมาณ หมุนเวียนภายในกลุ่ม โดยมากหัก รายได้จากการจำหน่ายผ้าย้อมคราม เข้ากลุ่มตามข้อตกลงเพื่อใช้เป็นเงินทุน หมุนเวียน ในการจัดซื้อวัตถุดิบการผลิตผ้า ย้อมคราม</p>	<p>1) ได้รับการสนับสนุนจาก หน่วยงานงบประมาณต้นสังกัด</p> <p>2) งบประมาณจากการจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมคราม</p> <p>3) ได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา สำนักงาน ส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพัฒนา เศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ</p>

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องใน การจัดการสารสนเทศ ฝ่ายวิศวกรรม	สภาพปัจจุบัน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝ่ายวิศวกรรม	สภาพปัจจุบัน แหล่งบริการสารสนเทศ ฝ่ายวิศวกรรม
3) งบประมาณ	<p>3) งบประมาณจากการกู้ยืมของกลุ่มเอง เพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่ม ได้แก่ การจัดซื้อวัตถุดิบ ค่าใช้จ่ายในการเดินทางของฝ่ายการตลาดเข้าร่วม กิจกรรมของภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาฝ่ายวิศวกรรม โดยกู้ยืมจากรธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร</p> <p>4) ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น กรมการพัฒนาชุมชน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด สถาบันการศึกษา องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) ในการเข้าร่วมการประชุมสัมมนาเพิ่มพูนความรู้ในการข้อมติการออกแบบตลาดและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ฝ่ายวิศวกรรมและการจัดศึกษาดูงานเครือข่ายชุมชนฝ่ายวิศวกรรมในท้องถิ่นอื่น รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณในรูปแบบวัสดุ อุปกรณ์เพื่อใช้ในการดำเนินการผลิตฝ่ายวิศวกรรมและการถ่ายทอดสารสนเทศฝ่ายวิศวกรรมอย่างเป็นระบบ เช่น การจัดทำเอกสารการทำวิดิทัศน์เกี่ยวกับกระบวนการผลิตฝ่ายวิศวกรรม การแปรรูปผลิตภัณฑ์และยังมีงบประมาณจากภาคเอกชน เช่น หอการค้าจังหวัด บริษัทเอกชนกลุ่มสหกรณ์คัตเตอร์</p>	

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องใน การจัดการสารสนเทศ ผู้เชี่ยวชาญ	สภาพปัจจุบัน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เชี่ยวชาญ	สภาพปัจจุบัน แหล่งบริการสารสนเทศ ผู้เชี่ยวชาญ
4) โครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยีสารสนเทศ	1) ระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เช่น ระบบสายไฟเบอร์ออฟติก ระบบ 3G 4G 2) อุปกรณ์รับส่งข้อมูลที่มีความทันสมัย เช่น Smart Phone คอมพิวเตอร์ 3) โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัย เช่น เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก และไลน์ 4) บุคลากรที่มีความรู้ในการจัดทำ คู่มือ อ็อปเตดสารสนเทศผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มสหกรณ์คัตเตอร์ สมาคม หอการค้าไทย บริษัทเอกชน	1) คอมพิวเตอร์ และสมาร์ตโฟน มีความทันสมัย ประสิทธิภาพสูง 2) เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ความเร็วสูง ผ่านใยแก้ว นำแสง (Fiber Optic) และ ระบบเครือข่ายโทรศัพท์ 3G และ 4G 3) สมาชิกมีความสามารถ ในการใช้โปรแกรม คอมพิวเตอร์พื้นฐาน เฟซบุ๊ก ไลน์ ท่องเที่ยว แห่งประเทศไทย และ หน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ กลุ่มสหกรณ์คัตเตอร์ สมาคม หอการค้าไทยบริษัทเอกชน

จากตารางที่ 4.3 ข้อค้นพบเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผู้เชี่ยวชาญ
ครวมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เชี่ยวชาญ และแหล่งบริการสารสนเทศผู้เชี่ยวชาญ ในประเทศ
ไทย สามารถประมวลผลเป็นร่างรูปแบบกระบวนการจัดการสารสนเทศผู้เชี่ยวชาญในประเทศไทย
ได้ 2 ส่วน ได้แก่ 1) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผู้เชี่ยวชาญของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
ผู้เชี่ยวชาญในประเทศไทย และ 2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผู้เชี่ยวชาญ
แหล่งบริการสารสนเทศผู้เชี่ยวชาญในประเทศไทยมีส่วนประกอบ ได้แก่

1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เชี่ยวชาญ

1.1 นโยบายและกลยุทธ์

1.1.1 นโยบายให้สมาชิกแสวงหาสารสนเทศผู้เชี่ยวชาญเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์
ผู้เชี่ยวชาญให้ได้มาตรฐานด้านการข้อม มีลวดลายที่ทันสมัย และมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย

1.1.2 นโยบายให้เก็บรักษา ภูมิปัญญาผ้าข้อมคราม ในเอกสาร สมุดบันทึก สมุดกราฟ ภาพถ่าย ป้ายไว้นิล เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ไลน์ วิกิพีเดีย และของจริงตามกระบวนการผลิตผ้าข้อมคราม

1.1.3 กลยุทธ์ ให้สมาชิกเข้าร่วมการอบรม ประชุม สัมมนา กับหน่วยงาน ภาครัฐและภาคเอกชน

1.1.4 กลยุทธ์ ออกร้านจัดจำหน่ายสินค้าผ้าข้อมคราม เพื่อเป็นการเปิดโลกทัศน์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับลูกค้า หรือกลุ่มเครือข่ายผ้าข้อมคราม และกลุ่มภูมิปัญญาประเภทอื่น ๆ เพื่อนำข้อมูลมาถ่ายทอดให้กับสมาชิกในกลุ่ม ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าข้อมครามให้ดีขึ้น

1.2 ผู้นำและบุคลากร

1.2.1 ผู้นำ

1) มีความรู้ ความสามารถและทักษะผ้าข้อมคราม
2) มีภาวะผู้นำ มีความสามารถในการแก้ปัญหา
3) มีความคิดสร้างสรรค์ แสวงหาองค์ความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ ตลอดจนสามารถถ่ายทอดสารสนเทศผ้าข้อมครามให้กับสมาชิกได้เป็นอย่างดี เช่น เข้ารับการฝึกอบรมความรู้ผ้าข้อมครามกับหน่วยงานของภาครัฐ และภาคเอกชน

4) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมีความสามารถในการแลกเปลี่ยน เรียนรู้กับกลุ่มเครือข่ายผ้าข้อมคราม ต่าง ๆ เป็นผู้ชี้แนะและสนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เช่น การออกแบบลวดลายผ้า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัย จัดเก็บเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของกลุ่ม

5) มีความทุ่มเท เสียสละ ซื่อสัตย์ โปร่งใส และถ่ายทอดภูมิปัญญาผ้าข้อมครามให้กับสมาชิกภายในกลุ่มเพื่อพัฒนาผ้าข้อมครามให้ทันสมัยตรงกับความต้องการของลูกค้าโดยเฉพาะการออกแบบลายผ้าให้มีความหลากหลาย การที่ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าข้อมครามเป็นผู้ชี้แนะ ตลอดจนสนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรออกแบบพัฒนาลวดลายผ้าทำให้เกิดลายผ้าต่าง ๆ ให้เป็นที่ต้องการของตลาดนั้นจะนำกลุ่มไปสู่ความสำเร็จ

1.2.2 เจ้าหน้าที่ มีความรู้ ความสามารถด้านคอมพิวเตอร์

1.2.3 สมาชิกในกลุ่ม

1) ต้องเป็นผู้มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานยอมรับและปฏิบัติตามกฎระเบียบ

2) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แสวงหาองค์ความรู้ใหม่ ๆ ในการผลิตผ้าข้อมครามเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัยและตรงกับความต้องการของลูกค้า

3) รับผิดชอบต่อหน้าที่และเป็นผู้ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เช่น เหน็ดเหนื่อย ฝายการตลาด

1.3 งบประมาณ

1.3.1 งบประมาณจากการระดมทุนของสมาชิก เพื่อใช้ดำเนินงานของกลุ่มในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานผลิตผ้าใยธรรมชาติ การเข้าร่วมการอบรม สัมมนา เพื่อเพิ่มพูนความรู้การพัฒนา ผ้าใยธรรมชาติ

1.3.2 งบประมาณจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าใยธรรมชาติ ซึ่งส่วนใหญ่มีรายได้ไม่แน่นอน และ เป็นการใช้งบประมาณหมุนเวียนภายในกลุ่ม โดยมากหักรายได้จากการจำหน่ายผ้าใยธรรมชาติเข้ากลุ่มตามข้อตกลงเพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการจัดซื้อวัตถุดิบการผลิตผ้าใยธรรมชาติ

1.3.3 งบประมาณจากการกู้ยืมของกลุ่มเองเพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่ม ได้แก่ การจัดซื้อวัตถุดิบ ค่าใช้จ่ายในการเดินทางของฝ่ายการตลาดเข้าร่วมกิจกรรมของภาครัฐและเอกชนในการพัฒนา ผ้าใยธรรมชาติ โดยกู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

1.3.4 ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น กรมการพัฒนาชุมชน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด สถาบันการศึกษา องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) ในการเข้าร่วมการประชุม สัมมนาเพิ่มพูนความรู้ในการย้อมสี การออกแบบลวดลาย และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าใยธรรมชาติและการจัดศึกษาดูงานเครือข่ายชุมชนผ้าใยธรรมชาติในท้องถิ่นอื่นรวมทั้งสนับสนุนงบประมาณในรูปแบบวัสดุ อุปกรณ์เพื่อใช้ในการดำเนินการผลิตผ้าใยธรรมชาติและการถ่ายทอดสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติอย่างเป็นระบบ เช่น การจัดทำ เอกสาร การทำวีดิทัศน์ เกี่ยวกับกระบวนการผลิตผ้าใยธรรมชาติ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ และยังมีงบประมาณจากภาคเอกชน เช่น หอการค้าจังหวัด บริษัทเอกชน กลุ่มสหกรณ์คัตเตอร์

1.4 โครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ

1.4.1 ระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เช่น ระบบสายไฟเบอร์ออฟติก ระบบ 3G/4G

1.4.2 อุปกรณ์รับส่งข้อมูลที่มีความทันสมัย เช่น Smart Phone

คอมพิวเตอร์

1.4.3 โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัย เช่น เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก และไลน์

1.4.4 บุคลากรที่มีความรู้ในการจัดทำ คู่มือ อีพเดตสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ

1.5 เครือข่ายชุมชนผ้าใยธรรมชาติ

1.5.1 เครือข่ายชุมชนผ้าใยธรรมชาติใน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด เดียวกัน

1.5.2 หน่วยงานภาครัฐ เช่น สถาบันการศึกษา กรมการพัฒนาชุมชน

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด

องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) สำนักงานส่งเสริมการ

ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และหน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ กลุ่มสหกรณ์คัตเตอร์ สมาคมหอการค้าไทย บริษัทเอกชน

2. แหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยอ้อมคราม

2.1 นโยบายและกลยุทธ์

2.1.1 นโยบายเป็นแหล่งรวบรวม จัดเก็บ และบริการสารสนเทศผ้าใยอ้อมคราม ส่งเสริม สนับสนุนสารสนเทศผ้าใยอ้อมครามในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

2.1.2 นโยบายเป็นแหล่งอนุรักษ์และถ่ายทอดภูมิปัญญาผ้าใยอ้อมคราม เป็นแหล่งรักษาไว้และถ่ายทอดภูมิปัญญาผ้าใยอ้อมครามอย่างยั่งยืน

2.1.3 กลยุทธ์การมีส่วนร่วม ในการดำเนินงาน มีการประชุม วางแผน และ กำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยอ้อมคราม โดยมีการประสานงานกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) สถาบันการศึกษา กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จังหวัด

2.2 ผู้นำและบุคลากร

2.2.1 ผู้นำ

1) เป็นผู้ที่มีความสนใจ และเข้าใจกระบวนการผลิตผ้าใยอ้อมคราม ตั้งแต่ ต้นน้ำ (การผลิตสี การผลิตเส้นใย) กลางน้ำ (การออกแบบลวดลาย และทอผืนผ้า) และปลายน้ำ (การแปรรูปผลิตภัณฑ์และ การจัดจำหน่าย) เป็นอย่างดีและมีความสามารถในการแก้ไขปัญหา ในการบริหาร และการดำเนินงานเกี่ยวกับผ้าใยอ้อมคราม

2) ผู้นำมีวิสัยทัศน์ในการส่งเสริม สนับสนุน และแสวงหาองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยอ้อมครามให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง

3) ผู้นำมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในการพัฒนาภูมิปัญญาผ้าใยอ้อมคราม

4) ผู้นำมีความเสียสละ ทุ่มเท ต่อการพัฒนาให้เป็นแหล่งรวบรวม ถ่ายทอดภูมิปัญญาผ้าใยอ้อมคราม

2.2.2 บุคลากร

1) มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

2) บุคลากรมีความกระตือรือร้น ในการพัฒนาภูมิปัญญาผ้าใยอ้อมคราม

3) บุคลากรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาผ้าใยอ้อมคราม

2.3 งบประมาณ

2.3.1 ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัด

2.3.2 งบประมาณจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมคราม

2.3.3 ได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ

2.4 โครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ

2.4.1 คอมพิวเตอร์ และสมาร์ทโฟน มีความทันสมัย ประสิทธิภาพสูง

2.4.2 เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ความเร็วสูง ผ่านใยแก้วนำแสง (Fiber Optic) และ ระบบเครือข่ายโทรศัพท์ 3G และ 4G

2.4.3 สมาชิกมีความสามารถในการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์พื้นฐาน เฟซบุ๊ก ไลน์

2.5 เครือข่ายชุมชน

2.5.1 เครือข่ายชุมชนผ้าอ้อมครามใน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด เดียวกัน

2.5.2 หน่วยงานภาครัฐ เช่น สถาบันการศึกษา กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและหน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ กลุ่มสหกรณ์คัตเตอร์ สมาคมหอการค้าไทย บริษัทเอกชน

3.4 ผลการตรวจสอบความถูกต้องร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย

หลังจากได้ร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทยแล้วจึงให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความถูกต้องของร่างรูปแบบที่ร่างขึ้นมา โดยการสนทนากลุ่ม ซึ่งได้ผลการตรวจสอบ ความถูกต้องของร่างรูปแบบ ดังนี้

3.4.1 ด้านการบริหารสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม มีผลการตรวจสอบความถูกต้อง ดังนี้

ตารางที่ 4.4 ผลการตรวจสอบความถูกต้องด้านการบริหารสารสนเทศสีเขียวของร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศสีเขียวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสีเขียวในประเทศไทย

ส่วนประกอบของร่างรูปแบบ	ผลการตรวจสอบความถูกต้อง ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ
1) ด้านนโยบาย	<p>ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบในส่วนประกอบด้านนโยบายและให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ ควรปรับส่วนประกอบให้ชัดเจน โดยเสนอแนะ ให้พิจารณา</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) นโยบายที่เกี่ยวข้องในระดับประเทศระดับภาค นโยบายจังหวัดยกระดับคุณค่าให้เป็นมูลค่าจากทุนชุมชน (2) นโยบาย การขายยกระดับผลิตภัณฑ์ออร์แกนิก เน้นการขายความเป็นมาการเล่าเรื่อง (stories) สิ่งแวดล้อม, Green Product (3) นโยบายการส่งต่อข้อมูลการขาย การส่งสินค้า ซึ่ง সকলক্রমًاทำครมต้อง ผ่าน Green Product ซึ่งจะส่งผลต่อการให้สารสนเทศกับลูกค้าที่ชัดเจน
2) บุคลากร	<p>ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบในส่วนประกอบด้านบุคลากร และให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ โดย (1) กำหนดคุณสมบัติของผู้นำ คือต้องมีทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร</p> <ol style="list-style-type: none"> (2) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและรับรู้อย่างทันต่อความเปลี่ยนแปลง (3) เสนอให้เพิ่มทักษะด้านสีเขียว (4) ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ ภาษาต่างประเทศ (5) ทักษะการวางแผน (6) มีทักษะการส่งต่อและความรู้สารสนเทศ (7) น่าจะมีคำขวัญวัฒนธรรมเข้าด้วย มีการคิดค้นนวัตกรรม (8) มีความรู้ด้านเทคนิคการเกษตรผู้นำต้องมีทักษะการบริหารจัดการกลุ่ม การผลิตและนวัตกรรมกรสีเขียว คุณธรรม จริยธรรม การเรียนรู้ทักษะด้านเทคโนโลยี และการสื่อสาร

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ส่วนประกอบของร่างรูปแบบ	ผลการตรวจสอบความถูกต้อง ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ
3) ด้านงบประมาณ	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบในส่วนประกอบด้านบุคลากร และให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ ระดมทุนในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน มีการออม, มีเงินกองกลาง, มีการตั้งงบประมาณ สนับสนุนการอบรมเพื่อแสวงหาสารสนเทศ และได้รับทราบข้อมูลข่าวสารที่มีความทันสมัยงบประมาณระดมทุน จากวิสาหกิจชุมชน ระบุแหล่งงบประมาณ
4) ทรัพยากรสารสนเทศ	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบในส่วนประกอบด้านบุคลากรและให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ เสนอให้หน่วยงานภาครัฐ เป็นเจ้าภาพในการพัฒนาแอปพลิเคชัน ให้มีการสร้าง แอปพลิเคชันสารสนเทศผ้าอ้อมคราม, QR-Code, ฐานข้อมูล เรียนรู้ความเป็นมา โดยมีเจ้าภาพในการพัฒนา ตลอดจนระบบพร้อมเพย์ มีระบบฐานข้อมูลสามารถเชื่อมโยงข้อมูลได้โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาช่วย เช่น การสร้างแอปพลิเคชัน มีการแปลงเอกสารให้อยู่ในระบบของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (e-document, e-book) การสร้างสารสนเทศให้อยู่ในรูปแบบ แอปพลิเคชัน ตลอดจนการอัปเดตข้อมูลให้เป็นปัจจุบันและข้อมูลเชื่อมโยงกัน

3.4.2 ด้านกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามในประเทศไทย
มีผลการตรวจสอบความถูกต้อง ดังนี้

ตารางที่ 4.5 ผลการตรวจสอบความถูกต้องด้านกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ ของร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย

ส่วนประกอบของร่างรูปแบบ	ผลการตรวจสอบความถูกต้อง ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ
1) การจัดหา	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบในส่วนประกอบด้านการจัดหาและให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะโดยการจดหานั้นให้เพิ่มการจัดทำขึ้นมาเอง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การปฏิบัติการ การปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
2) การรวบรวม	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบในส่วนประกอบด้านการรวบรวม และให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะโดย โดยแก้ไขคำว่า ฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติเป็นฐานข้อมูลความรู้ผ้าใยธรรมชาติ และรวบรวมตามรูปแบบต้นทาง กลางทาง ปลายทางต้องวิเคราะห์ การรวบรวมแบบต้นทาง กลางทางปลายทาง ว่าควรเป็นอย่างไร
3) การจัดหมวดหมู่	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบในส่วนประกอบด้านการจัดหมวดหมู่ และให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการจัดหมวดหมู่โดยให้มีการจำแนกตามการ สวมใส่ การตกแต่ง ผลิตภัณฑ์การจัดแสดง
4) การจัดระบบ	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบในส่วนประกอบด้านการจัดระบบและให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ แก้ไขฐานข้อมูล เป็นฐานความรู้ผ้าใยธรรมชาติ และเพิ่มเติมคำว่าฐานข้อมูลผลิตภัณฑ์ผ้าใยธรรมชาติ
5) การสงวนรักษา	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบในส่วนประกอบด้านการสงวนรักษา และให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการสร้าง พิพิธภัณฑ์ผ้าใยธรรมชาติและควรจะมีการเชื่อมโยงไปสู่ศูนย์แต่ละแห่ง
6) การบริการและเผยแพร่	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบในส่วนประกอบด้านการบริการและเผยแพร่ และให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะควรเพิ่มคำว่า การประชาสัมพันธ์ ตัดคำว่า วิดีทัศน์ คำว่าจัดอบรม เจริญปฏิบัติการ ใส่ไว้ท้ายๆ ข้อหัวข้อนี

**3.4.3 ด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศฝ่ายอ้อมของ
วิสาหกิจชุมชนฝ่ายอ้อมในประเทศไทย** มีผลการตรวจสอบความถูกต้อง ดังนี้

ตารางที่ 4.6 ผลการตรวจสอบความถูกต้องด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศฝ่ายอ้อมของ
ของร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศฝ่ายอ้อมของวิสาหกิจชุมชนฝ่ายอ้อม
ในประเทศไทย

ส่วนประกอบของร่างรูปแบบ	ผลการตรวจสอบความถูกต้อง ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ
1. ปัจจัยภายใน 1.1 ผู้นำ	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบในส่วนประกอบปัจจัยด้านผู้นำ และให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะว่าผู้นำควรมีคุณลักษณะต่าง ๆ ดังนี้ ทักษะด้านการจัดการสารสนเทศ, ทักษะด้าน ICT, ภาษาอังกฤษ, e-commerce , การขนส่ง โลจิสติก ความรู้รอบด้านเรื่องสารสนเทศต้องรู้ทุกเรื่อง เรื่องผู้นำ ให้แยกประเด็นเรื่อง ICT และเรื่องการจัดการสารสนเทศ
1.2 นโยบายและกลยุทธ์	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบในส่วนประกอบปัจจัยด้านปัจจัยและกลยุทธ์ และให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะควรสอดคล้องกับนโยบายที่กำหนด มีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน นโยบายแบบมีส่วนร่วมด้านการจัดการสารสนเทศของวิสาหกิจชุมชนฝ่ายอ้อม โดยแม่กลุ่มวิสาหกิจร่วมทำและกลุ่มที่เกี่ยวข้อง เช่น พัฒนาชุมชนมาร่วม พิจารณา review เรื่องรัฐธรรมนูญชุมชน โดยเน้นแนวทางแบบมีส่วนร่วม ต้องมีการปฏิบัติ, มีสถานที่ปฏิบัติการและครบวงจร
1.3 งบประมาณ	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบในส่วนประกอบปัจจัยด้านงบประมาณ และให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ โดยให้ตัด คำว่าภาครัฐออก และอธิบายเพิ่มว่าเป็นงบประมาณสำหรับใคร เพื่ออะไร ประเด็นปัจจัยภายใน ผู้ทรงคุณวุฒิ เสนอให้เพิ่มเรื่องการดึงลูกหลานเข้ามาเป็นสมาชิก (ทั้งรุ่นเก่าและรุ่นใหม่) ซึ่งให้ผู้วิจัยพิจารณาตามความเหมาะสมกับผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบในส่วนประกอบปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ โดยให้ปรับคำ กรู๊ปคำ

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ส่วนประกอบของร่างรูปแบบ	ผลการตรวจสอบความถูกต้อง ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ
2. บัญชีภายนอก	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบในส่วนประกอบบัญชีด้านโครงสร้าง
2.1 โครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	พื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ โดยให้ปรับคำ
2.2 เครือข่ายชุมชนผ้าฮ่อมคราม	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบในส่วนประกอบบัญชีด้านเครือข่ายผ้าฮ่อมครามและให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ เพิ่มชื่อเครือข่ายชุมชนผ้าฮ่อมคราม
2.3 งบประมาณ	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบในส่วนประกอบบัญชีด้านงบประมาณ และให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ ท้ายประโยคให้เพิ่มคำว่าในการพัฒนาสารสนเทศ

3.4.4 ด้านการบริหารสารสนเทศผ้าฮ่อมคราม แหล่งบริการสารสนเทศผ้าฮ่อมครามในประเทศไทย มีผลการตรวจสอบความถูกต้อง ดังนี้

ตารางที่ 4.7 ผลการตรวจสอบความถูกต้องด้านการบริหารสารสนเทศผ้าฮ่อมคราม ของร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าฮ่อมคราม แหล่งบริการสารสนเทศผ้าฮ่อมคราม ในประเทศไทย

ส่วนประกอบของร่างรูปแบบ	ผลการตรวจสอบความถูกต้อง ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ
1) นโยบาย	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบในส่วนประกอบด้านนโยบายและให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ เสนอให้หาคำนิยามภูมิปัญญาสารสนเทศให้ชัดเจน หรือจะใช้คำว่าอะไรหรือใช้คำว่าสารสนเทศผ้าฮ่อมครามด้าน.... อยากให้นิยามให้ชัดเจนนโยบายต้องมีความต่อเนื่องเป็นนโยบายด้านที่มีความต่อเนื่อง ระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ส่วนประกอบของร่างรูปแบบ	ผลการตรวจสอบความถูกต้อง ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ
2) ผู้บริหาร	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบในส่วนประกอบด้านผู้บริหารและให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ คำว่า ผู้นำ แก่เป็นผู้บริหาร เพิ่มการบริหารสารสนเทศสามารถประยุกต์ด้านการบริหารสารสนเทศได้มีหลักการบริหารสารสนเทศ
3) งบประมาณ	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบในส่วนประกอบด้านงบประมาณ และให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะงบประมาณขึ้นอยู่กับนโยบายหรือกิจกรรม หากมีกิจกรรมหน่วยงานก็จะมียงบประมาณสนับสนุนงบประมาณอยากให้อ้างอิงหรือแหล่งที่มาของงบประมาณ เช่น งานวิจัย/ อ้างอิงทฤษฎีระดับประเทศ ระดับชุมชนต้องมีแหล่งที่สนับสนุนงบประมาณ เช่น อุดมศึกษา ICT กรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นต้น และมีหน่วยงานหลายส่วนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการ
4) ทรัพยากรสารสนเทศ	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบในส่วนประกอบด้านทรัพยากรสารสนเทศและให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะเสนอให้แยกประเภทและอธิบายเพิ่มเติม และลงรายละเอียดเพิ่มให้ชัดเจน

3.4.5 ด้านกระบวนการจัดการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครองของแหล่งบริการสารสนเทศ
ในประเทศไทย มีผลการตรวจสอบความถูกต้อง ดังนี้

ตารางที่ 4.8 ผลการตรวจสอบความถูกต้องด้านกระบวนการจัดการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครองของ
 าร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครองแห่งบริการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครอง
 ในประเทศไทย

ส่วนประกอบของร่างรูปแบบ	ผลการตรวจสอบความถูกต้อง ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ
1) การจัดหา	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบในส่วนประกอบด้านการจัดหาและให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะโดยเพิ่มการทำขายและจัดทำขึ้นเอง
2) การรวบรวม	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบในส่วนประกอบด้านการรวบรวมและให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ โดยใช้คำว่าฐานข้อมูลความรู้ ฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศ
3) การจัดหมวดหมู่	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบในส่วนประกอบด้านการจัดหมวดหมู่และให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะให้พิจารณาการจัดกลุ่มให้ประกอบด้วยสารสนเทศ ต้นทาง กลางทาง ปลายทาง จะแบ่งโดยใช้กระบวนการเป็นตัวแบ่งหมวดหมู่ ตัวอย่างเช่น สื่อสิ่งพิมพ์ จะประกอบด้วยสารสนเทศต้นทาง กลางทาง ปลายทาง เป็นต้น หรือจะใช้การจัดหมวดหมู่ตามกระบวนการผลิต ต้นทาง ปลายทาง ปลายทาง เช่น กระบวนการต้นทาง จะประกอบด้วย สื่อสิ่งพิมพ์ เอกสาร อิเล็กทรอนิกส์ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการดังกล่าว เป็นต้น
4) การจัดระบบ	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบในส่วนประกอบด้านการจัดระบบและให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ โดยจัดระบบสารสนเทศฝ่ายคุ้มครอง ประกอบด้วย e-book e-document เว็บไซต์
5) การสงวนรักษา	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบในส่วนประกอบด้านการสงวนรักษาและให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ เรื่องการจัดทำหลักสูตรฝ่ายคุ้มครองอยากให้ลงระดับของหลักสูตร เช่น หลักสูตรระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว ระดับมัธยมศึกษา เป็นต้น และตัดคำว่าจัดนิทรรศการถาวรผลิตภัณฑ์ฝ่ายคุ้มครองและนิทรรศการเคลื่อนที่และเพิ่มพิพิธภัณฑ์

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ส่วนประกอบของร่างรูปแบบ	ผลการตรวจสอบความถูกต้อง ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ
6) การบริการและเผยแพร่	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบในส่วนประกอบด้านการบริการและเผยแพร่และให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะให้เพิ่มการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ โทรทัศน์ เว็บไซต์ เป็นต้น เผยแพร่ทางสื่อสังคมออนไลน์, สื่อที่ทันสมัย คำคำว่า วิทัศน์ ภูมิปัญญา ฝ้าย้อมครามออก

3.4.6 ด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารสนเทศฝ้าย้อมครามของแหล่งบริการสารสนเทศฝ้าย้อมครามในประเทศไทย มีผลการตรวจสอบความถูกต้อง ดังนี้

ตารางที่ 4.9 ผลการตรวจสอบความถูกต้องด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศฝ้าย้อมครามของร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศฝ้าย้อมครามแหล่งบริการสารสนเทศฝ้าย้อมครามในประเทศไทย

ส่วนประกอบของร่างรูปแบบ	ผลการตรวจสอบความถูกต้อง ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ
1) ปัจจัยภายใน (1) ผู้นำ	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบในส่วนประกอบปัจจัย ด้านผู้นำ และให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ ว่าผู้นำควรมีคุณลักษณะต่าง ๆ ดังนี้ ทักษะด้านการจัดการสารสนเทศ, ทักษะด้าน ICT, ภาษาอังกฤษ, e-commerce, การขนส่ง โลจิสติกส์ ความรู้รอบด้านเรื่องสารสนเทศต้องรู้ทุกเรื่อง เรื่องผู้นำ ให้แยกประเด็นเรื่อง ICT และเรื่องการจัดการสารสนเทศ
(2) นโยบายและกลยุทธ์	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบในส่วนประกอบปัจจัยด้านปัจจัยและกลยุทธ์และให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ นโยบายด้านการจัดการสารสนเทศที่ชัดเจนและกลยุทธ์ควรสอดคล้องกับนโยบายที่กำหนด มีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนนโยบายแบบมีส่วนร่วมด้านการจัดการสารสนเทศของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝ้าย้อมคราม โดยมีกลุ่มวิสาหกิจร่วมทำและกลุ่มที่เกี่ยวข้อง เช่น พัฒนาชุมชนมาร่วม พิจารณาให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญชุมชน โดยเน้นแนวทางแบบมีส่วนร่วมต้องมีการปฏิบัติ, มีสถานที่ปฏิบัติการและครบวงจรเหมาะสม

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ส่วนประกอบของร่างรูปแบบ	ผลการตรวจสอบความถูกต้อง ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ
(3) งบประมาณ	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบในส่วนประกอบปัจจัยด้านปัจจัยและกลยุทธ์และให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ นโยบายด้านการจัดการสารสนเทศที่ชัดเจนและกลยุทธ์ควรสอดคล้องกับนโยบายที่กำหนด มีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนเหมาะสม
2) ปัจจัยภายนอก	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบในส่วนประกอบปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและให้ข้อคิดเห็น
(1) โครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	ข้อเสนอแนะ โดยให้ปรับค่า จัดหมวดหมู่ค่า
(2) เครือข่ายชุมชนผ้าใยคราม	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบในส่วนประกอบปัจจัยด้านข้อเสนอแนะเพิ่มชื่อเครือข่ายชุมชนผ้าใยคราม
(3) งบประมาณ	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบในส่วนประกอบปัจจัยด้านงบประมาณและให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะท้ายประโยคให้เพิ่มคำว่าในการพัฒนาสารสนเทศ

บทที่ 5

การพัฒนา รูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย

การพัฒนา รูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย ได้มาจากข้อค้นพบจากบทที่ 4 ที่ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และจากการร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ และนำไปจัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม (Focus group) จากนั้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าว มาทำการสังเคราะห์ เพื่อพัฒนา รูปแบบที่เหมาะสม สำหรับการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย ซึ่งได้รูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ 2 รูปแบบ คือ รูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย และรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ แหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย โดยนำเสนอผลการวิจัย 4 ประเด็น ตามลำดับ ดังนี้

1. ด้านการบริหารสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติ
2. ด้านการบริหารสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ แหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ แหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ
3. ผลการยืนยันรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย
4. ข้อค้นพบใหม่ คือ รูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทยที่เหมาะสม “Indigo WORK-NET Model”
5. ผลการประเมินความพึงพอใจการใช้รูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย

1. ด้านการบริหารสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย

จากผลการสนทนากลุ่ม (Focus Group) การจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย ได้ข้อสรุป สภาพการบริหารสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ

กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม และปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม ประกอบด้วย นโยบาย บุคลากร งบประมาณ และทรัพยากรสารสนเทศ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1.1 นโยบาย การจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม

มีการกำหนดแนวทางนโยบายการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม โดยให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วม ในการกำหนด แนวทางนโยบายผ่านที่ประชุมของกลุ่ม แล้วนำไปติดประกาศ และประชาสัมพันธ์ไว้ให้ชัดเจน เพื่อให้สมาชิกในชุมชนได้ทราบและตระหนักร่วมกัน ได้แก่

1) นโยบายในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม เพื่อพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมครามให้ได้มาตรฐาน

2) นโยบายการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ด้านการจัดจำหน่ายผ้าอ้อมคราม เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมครามให้ทันสมัย ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค เป็นการเพิ่มยอดขายและหาช่องทางในการจัดจำหน่ายใหม่ ๆ

3) นโยบายกำหนดเป็นนโยบายสาธารณะ ให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วม จัดประชุม เสวนา เพื่อกำหนดนโยบายร่วมกัน

4) กำหนดกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ทั้งการกำหนดนโยบาย และการวางแผนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม โดยการจัดทำแผนระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาว

1.1.2 บุคลากรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม ประกอบด้วย ผู้นำ และสมาชิกในกลุ่มซึ่งบุคลากรมีคุณลักษณะ ดังนี้

1) ผู้นำ มีทักษะการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม และมีทักษะทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร การคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาผ้าอ้อมคราม สามารถใช้ภาษาอังกฤษเบื้องต้นในการติดต่อสื่อสาร มีมนุษยสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายผ้าอ้อมคราม เสียสละ ทุ่มเท ซื่อสัตย์ แก้ไขปัญหาได้ มีคุณธรรม จริยธรรมต่อการผลิตผ้าอ้อมคราม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม มีความจำเป็นที่จะต้องมีส่วนนำที่มีคุณลักษณะ ดังนี้

(1) ผู้นำเป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะการจัดการสารสนเทศ เพื่อการผลิตผ้าอ้อมครามและการจัดจำหน่าย

(2) มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการติดต่อสื่อสาร เช่น การใช้เฟซบุ๊ก ไลน์ อินเทอร์เน็ต

(3) มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเบื้องต้น

(4) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อพัฒนา
 ฝ่ายซ่อมครามให้ทันสมัยและตรงกับความต้องการของผู้บริโภค เช่น พัฒนาผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน
 การพัฒนาเป็นของที่ระลึก การพัฒนาเป็นสินค้าเครื่องนุ่งห่ม และการพัฒนาลวดลายใหม่ ๆ

(5) มีความรู้เบื้องต้นในการทำธุรกิจฝ่ายซ่อมคราม เพื่อวางแผนในการผลิต
 สินค้าและการจัดจำหน่ายฝ่ายซ่อมคราม

(6) มีภาวะผู้นำ ชื่อสัตย์ มีคุณธรรม ทุ่่มเท เสียสละ สามารถแก้ไขปัญหา
 และปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ได้

2) *สมาชิกในกลุ่ม* เป็นบุคลากรที่สำคัญในการมีส่วนร่วมในการร่วมกันคิด
 ร่วมกันทำ ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันวางแผน ติดตาม ร่วมกันรับผิดชอบ ซึ่งสมาชิกกลุ่มต้องช่วยกัน
 ค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาและร่วมกันตัดสินใจกำหนดความต้องการและจัดลำดับ
 ความสำคัญ กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ และกำหนดวิธีการ แนวทางในการดำเนินงานร่วมกัน
 ดำเนินงานและติดตามประเมินผลการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อสรุปจุดแข็ง จุดอ่อน และหาทาง
 แก้ปัญหาในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งสมาชิกในกลุ่มต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

(1) มีทักษะ ความรู้ในการจัดการสารสนเทศฝ่ายซ่อมคราม และทักษะ
 การผลิตฝ่ายซ่อมครามตามกระบวนการผลิต ตั้งแต่การผลิตสีและเส้นใย การย้อม การออกแบบ
 ลวดลายการทอและการแปรรูป

(2) มีทักษะการรู้ดิจิทัลและเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร เช่น
 การทำเว็บไซต์ การสร้างแอปพลิเคชัน การใช้เฟซบุ๊ก ไลน์ อินเทอร์เน็ต

(3) มีความรู้ ความสามารถในการออกแบบลวดลายผ้าและพัฒนายกระดับ
 ผลิตภัณฑ์

(4) มีความรับผิดชอบ ชื่อสัตย์ และมีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการสารสนเทศ
 ฝ่ายซ่อมคราม

1.1.3 งบประมาณของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝ่ายซ่อมคราม มีความจำเป็นที่จะต้องมี
 งบประมาณในการบริหารอย่างเหมาะสม เพียงพอ สอดคล้องกับการดำเนินงาน ซึ่งงบประมาณที่ได้รับ
 เป็นงบประมาณจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชนและจากสมาชิกด้วยตนเอง ได้แก่

1) งบประมาณจากการระดมทุนจากสมาชิกในการจัดการสารสนเทศฝ่ายซ่อมคราม
 เพื่อพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์และการจัดจำหน่าย

2) งบประมาณจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เช่น กรมการพัฒนา
 ชุมชน กระทรวงมหาดไทย กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หอการค้าจังหวัด

สถาบันการศึกษา องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) และบริษัทเอกชน เช่น บริษัท คิงส์พาวเวอร์ ตลอดจนเครือข่ายในต่างประเทศ

3) มีการกำหนดเป็นนโยบายและวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณ จัดทำสมุดบัญชีรายรับ - รายจ่าย เพื่อควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณ

1.1.4 ทรัพยากรสารสนเทศของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าข้อมคราม มีการบันทึกสารสนเทศผ้าข้อมครามไว้อยู่ในรูปแบบเอกสาร เป็นคู่มือผลิตภัณฑ์ผ้าข้อมคราม สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และวัสดุจริง ได้แก่

- 1) สื่อสิ่งพิมพ์ที่ใช้บันทึกสารสนเทศผ้าข้อมคราม เช่น หนังสือ เอกสาร แผ่นพับ ป้ายไวนิล ภาพถ่าย สมุดเขียนลาย
- 2) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิกิพีเดีย ฐานข้อมูล สื่อดิจิทัล สื่อออนไลน์
- 3) วัสดุจริง ตามกระบวนการผลิตผ้าข้อมคราม ตั้งแต่การผลิตสีและเส้นใย การย้อม การทอ ลวดลาย และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เช่น หมอนิน ฝั่ม กี่ กระสวย กงหลา หลักตีนกง เครื่องหูก

1.2 ด้านกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าข้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าข้อมคราม

1.2.1 การจัดหาสารสนเทศผ้าข้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าข้อมคราม

มีการจัดหาสารสนเทศผ้าข้อมครามโดยดำเนินการ ดังนี้

- 1) มีวิธีการจัดหาสารสนเทศผ้าข้อมครามจากผู้รู้หรือปราชญ์ผ้าข้อมคราม ได้แก่ บรรพบุรุษที่มีความชำนาญและเชี่ยวชาญเกี่ยวกับสารสนเทศผ้าข้อมคราม เช่น พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย หรือผู้รอบรู้เกี่ยวกับการทำผ้าข้อมคราม
- 2) มีการจัดหาสารสนเทศผ้าข้อมครามจากประสบการณ์ในการทดลองทำด้วยตนเอง ได้แก่ การสังเกต การฝึกอบรม การศึกษาค้นคว้าจากสื่อต่าง ๆ การพูดคุยแลกเปลี่ยนกับเครือข่ายผ้าข้อมคราม
- 3) มีการถอดบทเรียนสารสนเทศผ้าข้อมครามจากผู้รู้ โดยการสังเกตและปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม ตั้งแต่กระบวนการต้นทาง (การผลิตสีและเส้นใย) กลางทาง (การออกแบบ ลวดลาย การทอ และการย้อม) และปลายทาง (การแปรรูปผลิตภัณฑ์และการจัดจำหน่าย)

1.2.2 การรวบรวมสารสนเทศผ้าข้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าข้อมคราม

มีการรวบรวมสารสนเทศผ้าข้อมคราม โดยดำเนินการดังนี้

- 1) รวบรวมสารสนเทศผ้าข้อมครามตามนโยบายการผลิต เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานตั้งแต่ การผลิตสีและเส้นใย การย้อม การทอ ลวดลายและการแปรรูปผลิตภัณฑ์

2) รวบรวมสารสนเทศผ้าย้อมคราม ตามนโยบายการจัดจำหน่ายเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมครามให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค และมีช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลาย

3) มีการรวบรวมลวดลายพื้นผ้า เพื่อเป็นตัวอย่างในการพัฒนาหรือประยุกต์ลายผ้าใหม่ ๆ ลายผ้าย้อมคราม และการผลิตตั้งแต่กระบวนการต้นทาง กลางทาง ปลายทางจำแนกตามสภาพทางภูมิศาสตร์ของแหล่งผลิตและจำหน่าย

1.2.3 การจัดหมวดหมู่สารสนเทศผ้าย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมคราม

จำแนกสารสนเทศผ้าย้อมครามตามกระบวนการผลิตผ้าย้อมคราม ตามลายผ้าย้อมคราม และตามการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ได้แก่

1) การจัดหมวดหมู่สารสนเทศผ้าย้อมคราม ตามกระบวนการผลิตผ้าย้อมคราม ได้แก่ การผลิตสีและเส้นใย การย้อม การทอ ลวดลาย

2) การจัดหมวดหมู่สารสนเทศผ้าย้อมครามตามการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ได้แก่

(1) เครื่องสวมใส่ เช่น ผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ ผ้าพื้น ผ้าสไบ ผ้าขาวม้า เสื้อ กางเกง ผ้าถุง กระโปรง รองเท้า

(2) เครื่องประดับตกแต่งบ้านและของใช้ เช่น ผ้าม่าน ผ้าปูที่นอน ปลอกหมอน ก่องใส่กระดาษทิชชู ก่องใส่ดินสอ ผ้าเช็ดมือ กระเป๋า เป็นต้น

(3) ของที่ระลึก พวงกุญแจ ตุ๊กตา เป็นต้น

3) การจัดหมวดหมู่สารสนเทศผ้าย้อมครามตามลักษณะการทอ ลวดลาย เช่น ผ้ามัดหมี่ ผ้ามัดย้อม ผ้าจก ผ้าแพรวา ผ้าลายเกร็ดเต่า ผ้ายก ผ้าลายมุก

1.2.4 การจัดระบบสารสนเทศผ้าย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมคราม

ได้มีการจัดระบบสารสนเทศผ้าย้อมครามโดยดำเนินการ ดังนี้

1) การจัดทำฐานข้อมูลผ้าย้อมครามตามกระบวนการผลิต ตั้งแต่การผลิตสี และเส้นใย การย้อม การทอ ลวดลาย การแปรรูปผลิตภัณฑ์เว็บไซต์

2) การจัดทำฐานข้อมูลผู้ผลิตและผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมคราม เพื่อให้ลูกค้าค้นหาข้อมูลง่าย

3) จัดทำระบบซื้อขายออนไลน์ (E-Commerce) เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการซื้อขายผ้าย้อมครามระหว่างผู้ผลิตและผู้ซื้อได้โดยตรง

1.2.5 การสงวนรักษาสารสนเทศผ้าย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมคราม
โดยดำเนินการ ดังนี้

- 1) จัดทำสื่อดิจิทัล กระบวนการผลิตผ้าย้อมคราม ตั้งแต่การผลิตสีและเส้นใย การย้อม การทอ ลวดลาย การแปรรูปผลิตภัณฑ์
- 2) การจัดทำคู่มือผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมคราม มีศูนย์แสดงนิทรรศการถาวรและนิทรรศการเคลื่อนที่ และพิพิธภัณฑ์ครามเพื่อเชื่อมโยงไปยังศูนย์การเรียนรู้ผ้าย้อมคราม
- 3) วัสดุจริง กระบวนการผลิตผ้าย้อมคราม ตั้งแต่การผลิตสีและเส้นใย การย้อม การทอ ลวดลายและการแปรรูปผลิตภัณฑ์

1.2.6 การบริการและเผยแพร่สารสนเทศผ้าย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
ผ้าย้อมคราม โดยดำเนินงาน ดังนี้

- 1) ประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแพร่สารสนเทศผ้าย้อมครามผ่านสื่อต่าง ๆ ได้แก่ เอกสารแผ่นพับ ป้ายไว้นิต ภาพถ่าย สื่อออนไลน์ ได้แก่ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ไลน์ แอปพลิเคชัน โทรทัศน์ วิทยุ
- 2) มีศูนย์บริการข้อมูลและการฝึกอบรม เพื่อถ่ายทอดสารสนเทศผ้าย้อมคราม เช่น การจัดทำโครงการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้น โดยร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจาก กรมการพัฒนาชุมชน กองวิสาหกิจชุมชน สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) หอการค้าจังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สถาบันการศึกษา

1.3 ด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมคราม ประกอบด้วย

1.3.1 ปัจจัยภายใน ได้แก่

- 1) ผู้นำ
  - (1) ผู้นำ ต้องมีภาวะผู้นำ มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา
  - (2) ผู้นำ มีความคิดสร้างสรรค์ แสวงหาองค์ความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ ตลอดจนสามารถถ่ายทอดสารสนเทศผ้าย้อมครามให้กับสมาชิกได้เป็นอย่างดี เช่น เข้ารับการฝึกอบรมความรู้ ผ้าย้อมครามกับหน่วยงานของภาครัฐและภาคเอกชน
  - (3) ผู้นำมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมีความสามารถในการแลกเปลี่ยน ติดต่oprะสานงานกับกลุ่มเครือข่ายผ้าย้อมครามต่าง ๆ
  - (4) ผู้นำมีความทุ่มเท เสียสละ ซื่อสัตย์ โปร่งใส และถ่ายทอดภูมิปัญญาผ้าย้อมครามให้กับสมาชิก ตลอดจนสนับสนุน ส่งเสริม ให้บุคลากรออกแบบ พัฒนา ลวดลาย และผลิตภัณฑ์ทำให้เกิดความหลากหลาย

(5) ผู้นำมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเบื้องต้นหรือภาษาอื่น ๆ เช่น ภาษาจีน เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารกับผู้บริโภค

(6) ผู้นำมีคุณธรรม จริยธรรม

2) นโยบายและกลยุทธ์ ได้แก่

(1) กำหนดนโยบายสาธารณะ เรื่อง การจัดการสารสนเทศค้าข้ามกรม เพื่อพัฒนาระดับผลิตภัณฑ์ค้าข้ามกรมให้ได้มาตรฐาน

(2) กำหนดนโยบายสาธารณะ เรื่อง การจัดการสารสนเทศค้าข้ามกรม เพื่อการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ค้าข้ามกรมตรงกับความต้องการของผู้บริโภค

(3) กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและสมาชิกเครือข่ายค้าข้ามกรม ทั้งภาครัฐและเอกชน

(4) กลยุทธ์กำหนดให้สมาชิกเข้าร่วมการอบรม ประชุม สัมมนา กับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อเป็นการเปิดโลกทัศน์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับลูกค้าหรือกลุ่มเครือข่ายค้าข้ามกรม และกลุ่มภูมิปัญญาประเภทอื่น ๆ เพื่อนำข้อมูลมาถ่ายทอดให้กับสมาชิกในกลุ่ม ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ค้าข้ามกรมให้ดีขึ้น

3) งบประมาณ ได้แก่

(1) การสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ เช่น กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด สถาบันการศึกษา องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) ศูนย์การศึกษาอนุเคราะห์และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อใช้ในการเข้าร่วมการประชุม สัมมนา เพิ่มพูนความรู้ในการพัฒนาค้าข้ามกรม

(2) การสนับสนุนงบประมาณจากภาคเอกชน เช่น หอการค้าจังหวัด บริษัทเอกชน กลุ่มสหกรณ์คัตเตอร์ค้าข้ามกรม สนับสนุนการทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาค้าข้ามกรม

1.3.2 ด้านปัจจัยภายนอก ได้แก่

1) โครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่

(1) มีระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เช่น ระบบสายไฟเบอร์ออฟติก ระบบ 3G 4G

(2) มีอุปกรณ์รับ-ส่งข้อมูลที่มีความทันสมัย เช่น Smart Phone คอมพิวเตอร์

(3) มีโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัย เช่น ยูทูป เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก และไลน์

(4) มีบุคลากรที่มีความรู้ในการจัดทำ คู่มือ อีพแคต สารสนเทศค้าข้ามกรม

2) เครือข่ายชุมชนผ้าฮ่อมคราม ได้แก่

(1) เครือข่ายชุมชนผ้าฮ่อมครามในหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด เดียวกัน เพื่อสร้างความร่วมมือในการพัฒนาระดับผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานและมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย เพื่อการจัดจำหน่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ

(2) เครือข่ายหน่วยงานภาครัฐ เช่น สถาบันการศึกษา กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ศูนย์การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย

(3) หน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ กลุ่มสหกรณ์คัตเตอร์ สมาคมหอการค้าไทย บริษัทเอกชน เช่น บริษัทลิ่งส์ฟาวเวอร์ สโมสรฟุตบอลเลสเตอร์ซิตี เป็นต้น

จากข้อค้นพบด้านการบริหารสารสนเทศผ้าฮ่อมคราม กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าฮ่อมคราม และปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าฮ่อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผ้าฮ่อมคราม ผู้วิจัยสรุปเพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และเป็นแนวทางปฏิบัติได้ ดังภาพที่ 5.1

1. การบริหารสารสนเทศผ้าใยอ้อมคราม		2. กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าใยอ้อมคราม	
1.1 นโยบาย	<ul style="list-style-type: none"> - นโยบายการจัดการสารสนเทศผ้าใยอ้อมคราม เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ - นโยบายการจัดการสารสนเทศผ้าใยอ้อมคราม เพื่อขุดจำหน่าย 	2.1 การจัดหา	- จัดทำเองจากการถอดบทเรียนโดยการสังเกตและปฏิบัติจริง
1.2 บุคลากร	<p>1. ผู้นำ</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีทักษะการจัดการสารสนเทศผ้าใยอ้อมครามและเทคโนโลยีและการสื่อสาร - มีความรู้ด้านการทำธุรกิจเบื้องต้น - มีคุณธรรมจริยธรรมต่อการผลิตผ้าใยอ้อมคราม - มีความคิดสร้างสรรค์ คิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ <p>2. สมาชิก</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีทักษะการจัดการสารสนเทศผ้าใยอ้อมครามและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 	2.2 การรวบรวม	- การรวบรวมสารสนเทศตามนโยบาย ตั้งแต่การผลิตสีและเส้นใย การย้อม การทอ ลวดลาย และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ และช่องทางการจัดจำหน่าย เพื่อพัฒนากระดับผลิตภัณฑ์และเพิ่มยอดขาย
1.3 งบประมาณ	<ul style="list-style-type: none"> - มีความรู้ความสามารถในการออกแบบลวดลายผ้าและพัฒนายกระดับผลิตภัณฑ์ - มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ และมีทัศนคติที่ดี 	2.3 การจัดหมวดหมู่	- จำแนกตามกระบวนการผลิตผ้าใยอ้อมคราม ลวดลายผ้าใยอ้อมครามและการแปรรูปผลิตภัณฑ์
1.4 ทรัพยากรสารสนเทศ	<ul style="list-style-type: none"> - สมาชิกระดมทุนในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน - การสนับสนุนจากภาครัฐในการจัดการสารสนเทศผ้าใยอ้อมคราม เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์และการจัดจำหน่าย - สื่อสิ่งพิมพ์ การบันทึกสารสนเทศผ้าใยอ้อมครามไว้ในรูปแบบเอกสาร - สื่ออิเล็กทรอนิกส์ คือ การบันทึกสารสนเทศผ้าใยอ้อมครามไว้ในสื่ออิเล็กทรอนิกส์และดิจิทัล 	2.4 การจัดระบบ	- จัดทำระบบฐานข้อมูลผลิตภัณฑ์ ผ้าใยอ้อมคราม ฐานข้อมูล ภูมิสารสนเทศผ้าใยอ้อมครามและระบบการซื้อขายออนไลน์
		2.5 การสงวนรักษา	- จัดทำสื่อดิจิทัลสารสนเทศผ้าใยอ้อมครามตามกระบวนการผลิตผ้าใยอ้อมคราม
		2.6 การบริการและเผยแพร่	- จัดเก็บวัสดุจริงตามกระบวนการผลิตผ้าใยอ้อมคราม
			- ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ โทรทัศน์ วิทยุ แอปพลิเคชัน
			- ศูนย์บริการข้อมูล และฝึกอบรม เพื่อถ่ายทอดสารสนเทศผ้าใยอ้อมคราม

วัสดุจริงตามกระบวนการผลิต
 ฝ้ายย้อมคราม การผลิตสี และเส้นใย
 การย้อม การทอผืนผ้า และการ
 แปรรูปผลิตภัณฑ์

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศฝ้ายย้อมคราม	
ปัจจัยภายใน ได้แก่	ปัจจัยภายนอก ได้แก่
1. งบประมาณ - การสนับสนุนจากภาครัฐ ได้แก่ กรมการพัฒนาชุมชน กองวิสาหกิจชุมชน สถาบันอุดมศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	1. นโยบาย - การกำหนดนโยบายจากภาครัฐในการจัดการสารสนเทศฝ้ายย้อมคราม
2. นโยบาย - จัดทำนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมด้านการจัดการสารสนเทศฝ้ายย้อมคราม โดยใช้กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของชุมชน	2. งบประมาณ - งบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน ในการพัฒนาสารสนเทศฝ้ายย้อมคราม ได้แก่ สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากชีวภาพ หอการค้าจังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ศูนย์การเรียนรู้และการศึกษาตามอัธยาศัย
3. ผู้นำ - มีทักษะการจัดการสารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร - มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเบื้องต้น - มีคุณธรรม และจริยธรรม รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม	3. เครือข่ายชุมชนฝ้ายย้อมคราม - เครือข่ายชุมชนฝ้ายย้อมคราม และเครือข่ายภาครัฐและเอกชนทั้งในและต่างประเทศ

ภาพที่ 5.1 สภาพการบริหารสารสนเทศฝ้ายย้อมคราม กระบวนการจัดการสารสนเทศฝ้ายย้อมครามและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศฝ้ายย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝ้ายย้อมคราม

2. ด้านการบริหารสารสนเทศผ้าอ้อมक्रम กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रम และปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रम แห่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमในประเทศไทย

จากผลการสนทนากลุ่ม (Focus Group) การจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमของแห่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमในประเทศไทย ได้ข้อสรุปสภาพการบริหารสารสนเทศผ้าอ้อมक्रम กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रम และปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रम แห่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रम มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमแห่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रम

2.1.1 นโยบายแห่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रम จัดทำนโยบายการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์และเพิ่มยอดการจำหน่ายผ้าอ้อมक्रम ได้แก่

- 1) กำหนดนโยบายเป็นแหล่งเรียนรู้และการจัดกิจกรรม เพื่อถ่ายทอดสารสนเทศผ้าอ้อมक्रम เพื่อเป็นแหล่งรวบรวม จัดเก็บ ให้บริการ เผยแพร่ และอนุรักษ์ภูมิปัญญาผ้าอ้อมक्रम
- 2) กำหนดกลยุทธ์การมีส่วนร่วม โดยการร่วมมือกับเครือข่ายชุมชนผ้าอ้อมक्रम เช่น สถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน
- 3) จัดทำแผนพัฒนาระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमให้เป็นที่ไปตามนโยบายที่กำหนดไว้

2.1.2 บุคลากรแห่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रम มีทักษะการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमและมีทักษะทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร คิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาผ้าอ้อมक्रम สามารถใช้ภาษาอังกฤษเบื้องต้นในการติดต่อสื่อสาร มีมนุษยสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายผ้าอ้อมक्रम เสียสละ ทุ่มเท ซื่อสัตย์ แก้ไขปัญหาได้ มีคุณธรรม จริยธรรม ต่อการผลิตผ้าอ้อมक्रम ซึ่งในแห่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमมีสมาชิก ประกอบด้วย

- 1) ผู้นำ มีคุณลักษณะดังนี้
  - (1) ต้องเป็นผู้มีทักษะ ความรู้ ในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमและเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่
  - (2) มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเบื้องต้นในการติดต่อสื่อสารได้
  - (3) มีภาวะผู้นำ ทุ่มเท เสียสละ ซื่อสัตย์ แก้ไขปัญหาและทันต่อการเปลี่ยนแปลง

(4) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดค้นนวัตกรรมกรรมใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการจัดการสารสนเทศผ้าใยอ้อมคราม

(5) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในการติดต่อสื่อสาร ขอความร่วมมือกับเครือข่ายผ้าใยอ้อมคราม

(6) มีคุณธรรม จริยธรรม

2) **เจ้าหน้าที่** มีคุณลักษณะดังนี้

(1) มีทักษะ ความรู้ในการจัดการสารสนเทศผ้าใยอ้อมครามและเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่

(2) มีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมประยุกต์ และเขียนโปรแกรมฐานข้อมูลได้

(3) มีความรู้ทางด้านวิจัยสามารถใช้สื่อ จัดทำ เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ได้

(4) มีความรับผิดชอบและทัศนคติที่ดี

3) **สมาชิกศูนย์การเรียนรู้ชุมชนผ้าใยอ้อมคราม**

(1) มีทักษะในการจัดการสารสนเทศผ้าใยอ้อมครามตามกระบวนการผลิต ตั้งแต่การผลิตสีและเส้นใย การย้อม การทอ ตลอดจน และการแปรรูปผลิตภัณฑ์

(2) มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน

(3) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนาผ้าใยอ้อมคราม

2.1.3 งบประมาณแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยอ้อมคราม งบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชน ได้แก่

1) ได้มาจากต้นสังกัดของแหล่งบริการสารสนเทศ ซึ่งได้มาจากงบประมาณของหน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏสุพรรณบุรี สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

2) ได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายผ้าใยอ้อมครามทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เช่น กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานพาณิชย์จังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) สำนักงานหอการค้าจังหวัด เป็นต้น

2.1.4 ทรัพยากรสารสนเทศแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยอ้อมคราม มีการบันทึกสารสนเทศผ้าใยอ้อมครามในคู่มือ เอกสาร วิดิทัศน์ เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ พร้อมจัดนิทรรศการจากวัสดุจริงและสร้างแอปพลิเคชันกลุ่มวิสาหกิจผ้าใยอ้อมคราม สร้างคิวอาร์โค้ดสำหรับการเข้าถึงสารสนเทศผ้าใยอ้อมคราม ได้แก่

- 1) สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ เอกสาร รายงานการวิจัย แผ่นพับ ภาพถ่าย นิตยสาร วารสาร
- 2) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ วิทยุทัศน์ สื่อดิจิทัล สื่อออนไลน์ ฐานข้อมูล สารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ ฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ อินเทอร์เน็ต เอกสารอิเล็กทรอนิกส์
- 3) วัสดุจริงตามกระบวนการผลิตผ้าใยธรรมชาติ ได้แก่ การผลิตสีและเส้นใย การย้อม การทอ ลวดลาย การแปรรูปผลิต

2.2 ด้านกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ แหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ

2.2.1 การจัดหาสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ แหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ

เป็นการถอดบทเรียนสารสนเทศจากผู้รู้ โดยการสังเกตและปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ตั้งแต่กระบวนการต้นทาง (การผลิตสีและเส้นใย) กลางทาง (การออกแบบลวดลาย การทอและการย้อม) และปลายทาง (การแปรรูปผลิตภัณฑ์และการจัดจำหน่าย) โดยดำเนินการ ดังนี้

- 1) สำเนา จัดทำเอง จัดซื้อ ขอรับบริจาคสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติจากสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น เอกสารการรายงานการวิจัย กระบวนการผลิตผ้าใยธรรมชาติ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ หนังสือ นิตยสาร วารสาร

- 2) สำเนา จัดทำเอง จัดซื้อ ขอรับบริจาคสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น ฐานข้อมูลผ้าใยธรรมชาติ วิทยุทัศน์ สื่อดิจิทัล

- 3) ซื้อ จัดทำเอง ขอรับบริจาควัสดุจริง ตามกระบวนการผลิตผ้าใยธรรมชาติ

2.2.2 การรวบรวมสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ แหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ

มีการรวบรวมลวดลายผ้าใยธรรมชาติและการผลิต ตั้งแต่กระบวนการต้นทาง กลางทาง ปลายทาง จำแนกตามสภาพทางภูมิศาสตร์ของแหล่งผลิตและจำหน่าย โดยดำเนินการ ดังนี้

- 1) รวบรวมสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติตามนโยบายตามกระบวนการผลิตผ้าใยธรรมชาติ ได้แก่ การผลิตสีและเส้นใย การย้อม การทอ ลวดลายและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมเพื่อถ่ายทอดสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ

- 2) รวบรวมสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติตามนโยบายให้เป็นแหล่งรวบรวม จัดเก็บ ให้บริการ เผยแพร่ และอนุรักษ์ภูมิปัญญาผ้าใยธรรมชาติของชุมชน

2.2.3 การจัดหมวดหมู่สารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ แหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ

จำแนกสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติตามกระบวนการผลิตผ้าใยธรรมชาติ ตามลายผ้าใยธรรมชาติ และตามการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ได้แก่

- 1) สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ เอกสารแผ่นพับ รายงานการวิจัย

2) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ วิดีทัศน์ สื่อดิจิทัล ฐานข้อมูลผ้าเยี่ยมชม ฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศ

3) วัสดุจริง ตามกระบวนการผลิตผ้าเยี่ยมชม การผลิตสีและเส้นใย การเยี่ยมชม การทอดลวดลาย การแปรรูปผลิตภัณฑ์

2.2.4 การจัดระบบสารสนเทศผ้าเยี่ยมชมแหล่งบริการสารสนเทศผ้าเยี่ยมชม

เป็นการจัดทำระบบฐานข้อมูลผลิตภัณฑ์ผ้าเยี่ยมชม ฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศ ผ้าเยี่ยมชมและระบบการซื้อขายออนไลน์ (E-Commerce) จัดทำเป็นฐานข้อมูลสารสนเทศผ้าเยี่ยมชม ได้แก่ ฐานข้อมูลการผลิตผ้าเยี่ยมชม ฐานข้อมูลลวดลายผ้าเยี่ยมชม ฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศ ผ้าเยี่ยมชม ฐานข้อมูลผู้ผลิตและผลิตภัณฑ์ เพื่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็วในการเข้าถึงสารสนเทศผ้าเยี่ยมชม

2.2.5 การสงวนรักษาสารสนเทศผ้าเยี่ยมชม แหล่งบริการสารสนเทศผ้าเยี่ยมชม

การจัดทำคู่มือผลิตภัณฑ์ผ้าเยี่ยมชม มีศูนย์แสดงนิทรรศการถาวรและนิทรรศการเคลื่อนที่และพิพิธภัณฑ์คราม เพื่อเชื่อมโยงไปยังศูนย์การเรียนรู้ผ้าเยี่ยมชม ได้แก่

- 1) จัดเก็บสารสนเทศผ้าเยี่ยมชมในสื่อวีดิทัศน์ สื่อดิจิทัล
- 2) จัดทำอีบุ๊ก และเอกสารอิเล็กทรอนิกส์
- 3) วัสดุจริงตามกระบวนการผลิตผ้าเยี่ยมชม การผลิตสีและเส้นใย การเยี่ยมชม การทอดลวดลายและการแปรรูปผลิตภัณฑ์

2.2.6 การบริการและเผยแพร่สารสนเทศผ้าเยี่ยมชมแหล่งบริการสารสนเทศผ้าเยี่ยมชม การมีศูนย์บริการข้อมูลผลิตภัณฑ์ผ้าเยี่ยมชม และศูนย์ฝึกอบรมเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ และการทำเอกสารเผยแพร่ร่วมกับองค์กรท่องเที่ยว ได้แก่

- 1) ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับ วารสาร นิตยสาร สื่อโทรทัศน์ วิทยุ และสื่อสังคมออนไลน์ ไลน์ เฟซบุ๊ก แอปพลิเคชัน
- 2) จัดทำหลักสูตรผ้าเยี่ยมชม ในระดับประถม มัธยมและอุดมศึกษาและหลักสูตรระยะสั้น
- 3) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การทำผ้าเยี่ยมชมและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าเยี่ยมชมร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

2.3 ด้านปัจจัยภายใน ประกอบด้วย

2.3.1 นโยบาย ได้แก่

- 1) กำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งรวบรวม จัดเก็บและบริการสารสนเทศผ้าเยี่ยมชม เพื่อส่งเสริมให้เป็นศูนย์กลางภูมิปัญญาผ้าเยี่ยมชม

2) วางแผนพัฒนาการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว

3) กลยุทธ์การมีส่วนร่วมในการจัดทำนโยบายและการวางแผน โดยสมาชิกในชุมชนและเครือข่ายผ้าใยธรรมชาติทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) สถาบันการศึกษา กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จังหวัด

2.3.2 ผู้นำ มีคุณลักษณะ ดังนี้

- 1) ผู้นำมีทักษะในการจัดการสารสนเทศและเทคโนโลยีและการสื่อสาร รวมถึงทักษะการผลิตผ้าใยธรรมชาติและแปรรูปผลิตภัณฑ์
- 2) ผู้นำมีวิสัยทัศน์ในการส่งเสริม สนับสนุน และแสวงหาคำรู้ใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง
- 3) ผู้นำมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในการพัฒนาผ้าใยธรรมชาติ
- 4) ผู้นำมีความเสียสละ ทุ่มเท ต่อการพัฒนาการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ
- 5) ผู้นำสามารถใช้ภาษาอังกฤษได้

2.3.3 เงื่อนไขที่เหมาะสม ได้แก่

- 1) ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ เช่น กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO)
- 2) ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากต้นสังกัดที่รับผิดชอบ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

2.4 ด้านปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย

2.4.1 โครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่

- 1) มีคอมพิวเตอร์และสมาร์ตโฟนที่มีความทันสมัยและประสิทธิภาพสูง
- 2) มีเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ผ่านใยแก้วนำแสง (Fiber Optic) และระบบเครือข่ายโทรศัพท์ 3G และ 4G
- 3) มีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ ในการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ จัดทำเว็บไซต์ การสร้างฐานข้อมูล

2.4.2 เครื่องช่วยชุมชนผ้าอ้อมคราม ได้แก่

1) เครื่องช่วยชุมชนภาครัฐ เป็นเครื่องช่วยกิจกรรมและการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนแนวคิด ประสบการณ์ ภูมิปัญญา เทคโนโลยี ตลอดจนการช่วยเหลือและร่วมมือในการทำกิจกรรมที่เกื้อกูลกัน ในการผลิตผ้าอ้อมคราม เช่น สถาบันการศึกษา สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) สำนักงานพาณิชย์จังหวัด กรมการพัฒนาชุมชน

2) เครื่องช่วยภาคเอกชนและเครื่องช่วยต่างประเทศ เป็นเครื่องช่วยที่เข้าไปส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาผ้าอ้อมครามให้ได้มาตรฐานและช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลายทั้งในประเทศและต่างประเทศ จากผลการวิจัยด้านการบริหารสารสนเทศผ้าอ้อมคราม กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม และปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม แหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ผู้วิจัยสรุป เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและเป็นแนวทางปฏิบัติได้ ดังภาพที่ 5.2 ด้านการบริหารสารสนเทศผ้าอ้อมคราม กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม

1. การบริหารสารสนเทศผ้าอ้อมคราม		2. กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม	
1.1 ด้านนโยบาย	- นโยบายการจัดตั้งเป็นแหล่งเรียนรู้และการจัดกิจกรรมเพื่อถ่ายทอดสารสนเทศผ้าอ้อมคราม	2.1 การจัดหา	- ดำเนินการ จัดทำเอง ซื้อและขอรับบริจาคสารสนเทศผ้าอ้อมครามในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และวัสดุจริง
1.2 ด้านบุคลากร	- นโยบายจัดทำแผนพัฒนาการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม	2.2 การรวบรวม	- การรวบรวมสารสนเทศตามนโยบาย ตั้งแต่การผลิตและเส้นใย การย้อม การทอ ลวดลาย ตามสภาพทางภูมิศาสตร์ของแหล่งผลิต และการจัดจำหน่าย
	1. ผู้นำ	2.3 การจัดหมวดหมู่	- สื่อสิ่งพิมพ์
	- มีทักษะการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม และเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่	2.4 การจัดระบบ	- สื่ออิเล็กทรอนิกส์
	- มีภาวะผู้นำ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	2.5 การสงวนรักษา	- วัสดุจริง
	2. เจ้าหน้าที่	2.6 การบริการและเผยแพร่	- จัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศผ้าอ้อมคราม
	- มีทักษะการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามและเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่		- จัดทำสื่อวีดิทัศน์ สื่อดิจิทัล และเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-Document) และวัสดุจริง
	- มีความรู้ในการทำวิจัย		
	- มีความรับผิดชอบ		
	3. สมาชิก		
	- มีทักษะการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อม		

	<p>ครามและเทคโนโลยีสมัยใหม่</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีความรับผิดชอบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ - มีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการสารสนเทศ ฝ้าย้อมคราม - งบประมาณจากภาครัฐต้นตังกัก - งบประมาณจากเครือข่ายฝ้าย้อมคราม ทั้งภาครัฐและเอกชน - สื่อสิ่งพิมพ์ - สื่ออิเล็กทรอนิกส์ - วัสดุจริง ตามกระบวนการผลิต ฝ้าย้อมคราม 		<ul style="list-style-type: none"> - ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ - การจัดทำหลักสูตร ฝ้าย้อมคราม การจัดอบรม เชิงปฏิบัติการ
1.3 งบประมาณ			
1.4 ทรัพยากรสารสนเทศ			

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศฝ้าย้อมคราม	
ปัจจัยภายใน ได้แก่	ปัจจัยภายนอก ได้แก่
<p>1. งบประมาณ</p> <ul style="list-style-type: none"> - งบประมาณจากภาครัฐในการส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาแหล่งบริการสารสนเทศ ฝ้าย้อมคราม ได้แก่ กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สถาบันอุดมศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 	<p>1. งบประมาณ</p> <ul style="list-style-type: none"> - งบประมาณจากภาครัฐในการส่งเสริมสนับสนุน พัฒนาแหล่งบริการสารสนเทศฝ้าย้อมครามได้แก่ กรมพัฒนาชุมชน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สถาบันอุดมศึกษาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
<p>2. นโยบาย</p> <ul style="list-style-type: none"> - กำหนดนโยบายและจัดทำแผนพัฒนาเพื่อพัฒนา ให้เป็นพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาฝ้าย้อมคราม โดยใช้กลยุทธ์การมีส่วนร่วมในองค์กรและ กลุ่มเครือข่ายฝ้าย้อมคราม 	<p>2. เครือข่ายชุมชนฝ้าย้อมคราม</p> <ul style="list-style-type: none"> - เครือข่ายชุมชนฝ้าย้อมครามภาครัฐและเอกชน และเครือข่ายต่างประเทศ
<p>3. ผู้นำ</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีภาวะผู้นำ มีทักษะการรู้สารสนเทศสามารถใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการสารสนเทศ ฝ้าย้อมครามใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสาร กับเครือข่ายฝ้าย้อมครามต่างประเทศได้ 	<p>3. โครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีคอมพิวเตอร์และสมาร์ตโฟนที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ เครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ระบบโทรศัพท์ 4G

ภาพที่ 5.2 สภาพการจัดการสารสนเทศฝ้าย้อมคราม แหล่งบริการสารสนเทศ ฝ้าย้อมครามในประเทศไทย

3. ผลการยืนยันรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ

หลังจากได้รูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติ และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทยแล้ว ผู้วิจัยนำรูปแบบมาทำการประเมินความเหมาะสม รูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เป็นผู้พิจารณารูปแบบเพื่อยืนยันและรับรองรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติ และแหล่งสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย ซึ่งมีผลการประเมินความเหมาะสมรูปแบบมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ด้านการบริหารสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย มีผลการประเมินเหมาะสมของด้านการบริหารสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย มีรายละเอียด ดังนี้ ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินความเหมาะสม ประกอบด้วย ด้านนโยบาย ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณและด้านทรัพยากรสารสนเทศ ส่วนใหญ่ผู้ทรงคุณวุฒิได้ยืนยันรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย ในทุกส่วนประกอบ แต่ละด้านมีความเหมาะสม และข้อคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิต่อรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในประเทศไทย ด้านการบริหารสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นข้อคิดเห็นในลักษณะของการเสริมและสนับสนุนส่วนประกอบแต่ละด้านของรูปแบบ เห็นว่าส่วนประกอบแต่ละด้านการบริหารสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย รูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทยมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทยประสบความสำเร็จและมีรายได้จากการดำเนินงาน

3.2 ด้านการบริหารสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย มีผลการประเมินเหมาะสมของด้านการบริหารสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย มีรายละเอียด ดังนี้ ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินความเหมาะสม ด้านการบริหารสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ ของรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย ประกอบด้วย ด้านนโยบาย ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านทรัพยากรสารสนเทศ ส่วนใหญ่ผู้ทรงคุณวุฒิได้ยืนยันรูปแบบการจัดการสารสนเทศ

ฝ่ายคุ้มครองของแหล่งบริการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครองในประเทศไทย ในทุกส่วนประกอบแต่ละด้าน การบริหารสารสนเทศ ฝ่ายคุ้มครองของรูปแบบ มีความเหมาะสม และข้อคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิต่อ รูปแบบการจัดการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครองของแหล่งบริการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครองในประเทศไทย ด้านการบริหารสารสนเทศฝ่ายคุ้มครอง พบว่า ส่วนใหญ่ เป็นข้อคิดเห็นในลักษณะของการเสริม และสนับสนุนส่วนประกอบแต่ละด้านของรูปแบบการจัดการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครองของแหล่งบริการ สารสนเทศฝ่ายคุ้มครองในประเทศไทย เห็นว่า ส่วนประกอบแต่ละด้านมีความสำคัญมากและ จะส่งผลให้การจัดการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครองของแหล่งบริการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครองในประเทศไทย ประสบความสำเร็จได้

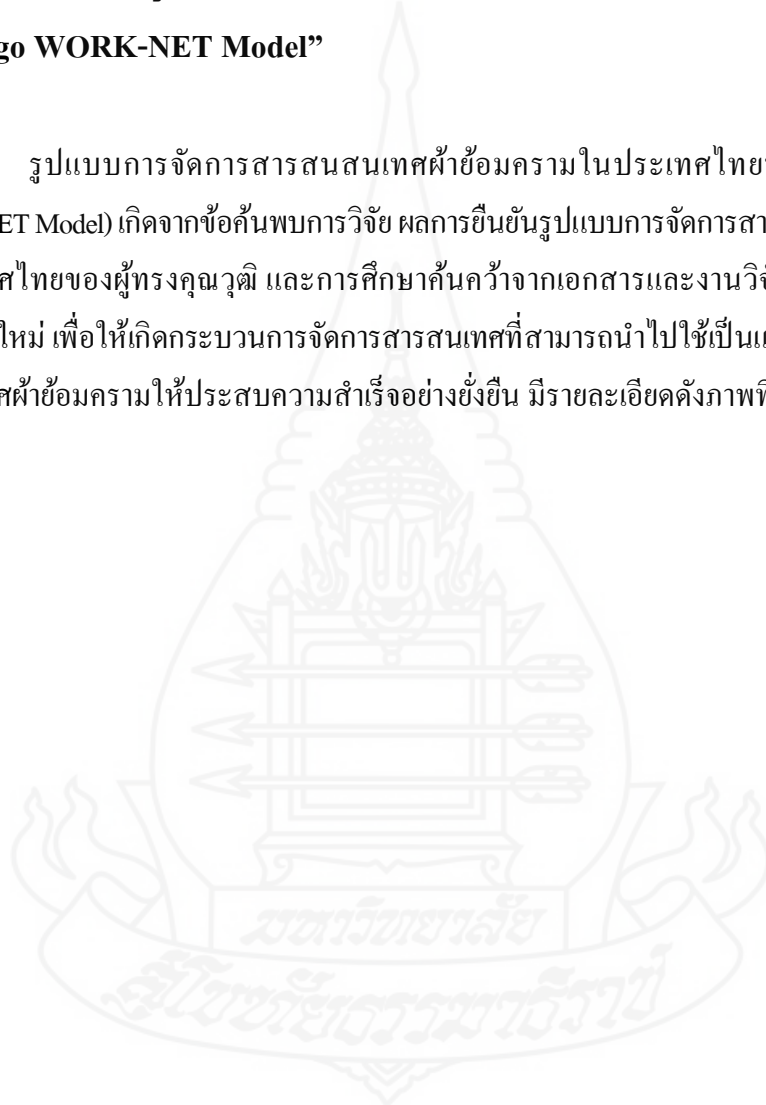
3.3 ด้านกระบวนการจัดการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครองของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝ่ายคุ้มครอง ในประเทศไทย มีผลการประเมินความเหมาะสมของด้านกระบวนการจัดการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครอง ของรูปแบบการจัดการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครองของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝ่ายคุ้มครองในประเทศไทย มีรายละเอียด ดังนี้ ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินความเหมาะสม ประกอบด้วย กระบวนการจัดหา การรวบรวม การจัดหมวดหมู่ การจัดระบบ การสงวนรักษา และการบริการ และเผยแพร่ ส่วนใหญ่ผู้ทรงคุณวุฒิได้ยืนยันรูปแบบการจัดการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครองของกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนในประเทศไทยในทุกกระบวนการจัดการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครองของรูปแบบ มีความเหมาะสม และผู้ทรงคุณวุฒิมีข้อคิดเห็นส่วนใหญ่เป็นข้อคิดเห็นในลักษณะของการเสริม และสนับสนุนกระบวนการจัดการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครองทุกกระบวนการของรูปแบบ และเห็นว่า ทุกกระบวนการของรูปแบบการจัดการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครองของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝ่ายคุ้มครอง ในประเทศไทยมีความสำคัญมาก ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครองในประเทศไทย ประสบความสำเร็จได้

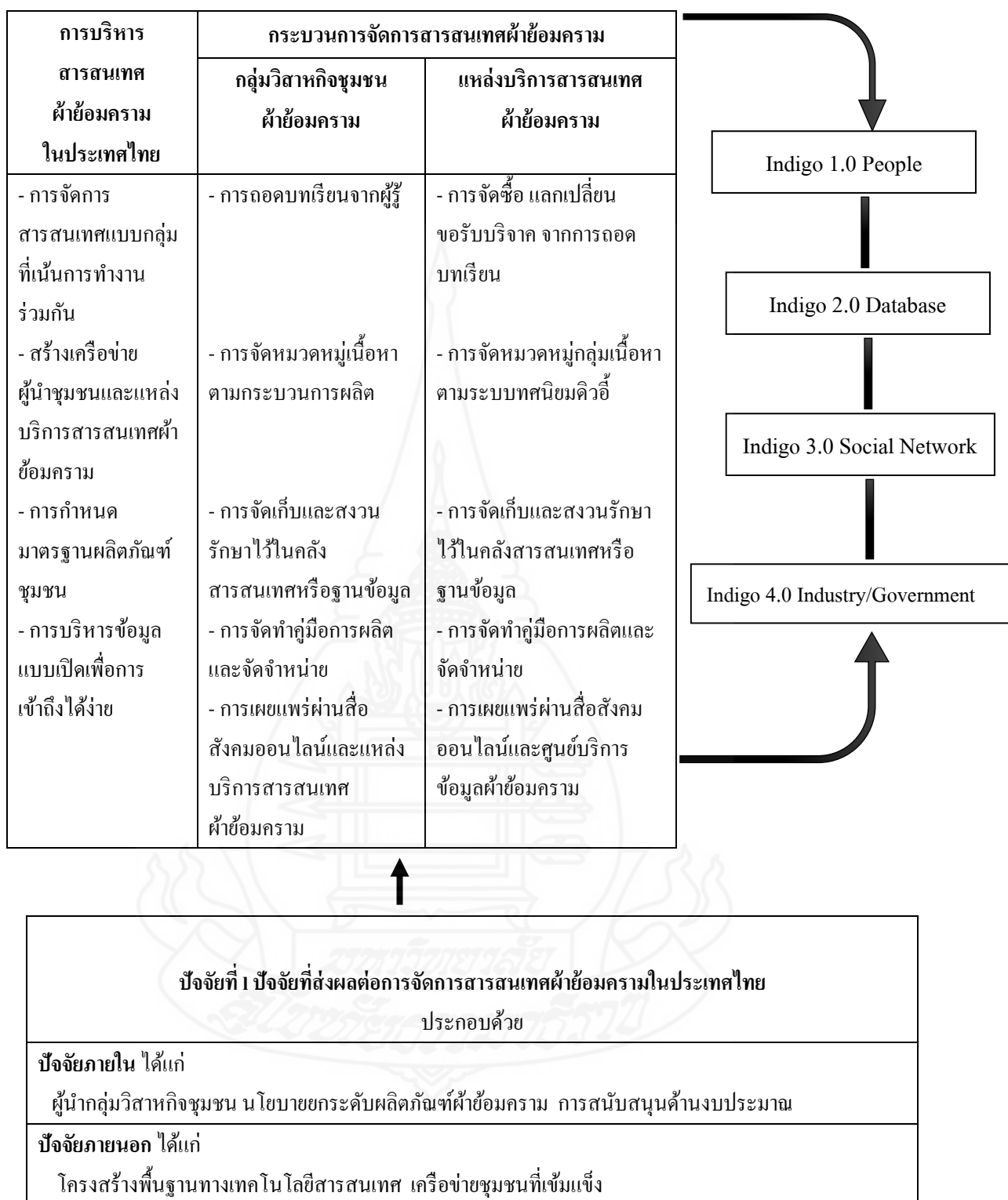
3.4 ด้านกระบวนการจัดการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครองแหล่งบริการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครอง ในประเทศไทย มีผลการประเมินความเหมาะสมของด้านกระบวนการจัดการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครอง ของรูปแบบการจัดการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครองของแหล่งบริการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครองในประเทศไทย มีรายละเอียด ดังนี้ ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ ประกอบด้วย กระบวนการจัดหา การรวบรวม การจัดหมวดหมู่ การจัดระบบ การสงวนรักษา และการบริการและเผยแพร่ ส่วนใหญ่ผู้ทรงคุณวุฒิได้ยืนยันรูปแบบการจัดการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครองของแหล่งบริการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครองในประเทศไทย ในทุกกระบวนการมีความเหมาะสม และผู้ทรงคุณวุฒิ มีข้อคิดเห็นต่อกระบวนการจัดการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครองของรูปแบบ การจัดการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครองของแหล่งบริการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครอง ในประเทศไทยส่วนใหญ่ เป็นข้อคิดเห็นในลักษณะของการส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการจัดการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครอง

ครามทุกกระบวนการของรูปแบบ และทุกกระบวนการของรูปแบบการจัดการสารสนเทศ
ผ้าใยธรรมชาติแห่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย มีความสำคัญมาก ซึ่งจะ
ส่งผลให้การจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทยประสบความสำเร็จได้

4. ข้อค้นพบใหม่ คือ รูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทยที่เหมาะสม “Indigo WORK-NET Model”

รูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทยที่เหมาะสม (Indigo
WORK-NET Model) เกิดจากข้อค้นพบการวิจัย ผลการยืนยันรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ
ในประเทศไทยของผู้ทรงคุณวุฒิ และการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงเกิด
ข้อค้นพบใหม่ เพื่อให้เกิดกระบวนการจัดการสารสนเทศที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการ
สารสนเทศผ้าใยธรรมชาติให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน มีรายละเอียดดังภาพที่ 5.3

ภาพที่ 5.3 รูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย (Indigo WORK-NET Model)

จากภาพที่ 5.3 รูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามในประเทศไทย เป็นการนำเอา รูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมคราม (รูปภาพที่ 5.1) และรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามของแหล่งบริการสารสนเทศผ้าย้อมคราม (รูปภาพที่ 5.2) มาประมวลเป็นรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามในประเทศไทยที่เหมาะสม โดยผู้วิจัยได้ให้ ชื่อว่า โมเดล “Indigo WORK-NET” ซึ่งอธิบายรายละเอียดของรูปแบบได้ ดังนี้

1) การบริหารสารสนเทศผ้าย้อมครามในประเทศไทย ซึ่งเป็นการจัดการสารสนเทศ แบบกลุ่ม (Information Management by WORKgroup) ที่เน้นการทำงานร่วมกัน การสร้างเครือข่าย ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (community NETwork) และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าย้อมคราม การกำหนด มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน การบริหารข้อมูลเปิดเพื่อการเข้าถึงได้ง่าย

2) กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมคราม ซึ่งประกอบด้วย การถอดบทเรียนจากผู้รู้ การจัดหมวดหมู่กลุ่มเนื้อหาตามกระบวนการ ผลิตผ้าย้อมคราม การจัดเก็บและสงวนรักษาไว้ในคลังสารสนเทศหรือฐานข้อมูล การจัดทำคู่มือ การผลิตและการจัดจำหน่าย การเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าย้อมคราม

3) กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามของแหล่งบริการสารสนเทศผ้าย้อมคราม มีการจัดหาโดยการจัดซื้อและเปลี่ยน ขอรับบริจาค และถอดบทเรียน การจัดหมวดหมู่ กลุ่มเนื้อหาตามระบบทศนิยมคิวอี้ การจัดเก็บและสงวนรักษาไว้ในคลังสารสนเทศหรือฐานข้อมูล การจัดทำคู่มือการผลิตและจัดจำหน่าย การเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และแหล่งบริการ สารสนเทศผ้าย้อมคราม

4) ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามในประเทศไทย ประกอบด้วย ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ได้แก่ ทักษะการรู้สารสนเทศของ ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน นโยบาย กลยุทธ์ความร่วมมือของภาครัฐและเอกชน ในการยกระดับ ผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมครามตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมคราม การสนับสนุนด้านงบประมาณจาก ภาครัฐและเอกชน ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่มี ประสิทธิภาพและการรวมตัวของเครือข่ายชุมชนผ้าย้อมครามที่เข้มแข็ง

อย่างไรก็ตาม จากรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามในประเทศไทยที่เหมาะสม ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น จำเป็นต้องมีการเชื่อมโยงกับนโยบายของภาครัฐเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อน การจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามอย่างมีทิศทางและเป็นระบบ ผู้วิจัยได้บูรณาการกับวิสัยทัศน์ เศรษฐกิจนโยบายของรัฐบาลไทยแลนด์ 4.0 จึงต้องมีการบูรณาการเครือข่ายความร่วมมือ ดังนี้

1) Indigo 1.0 People หมายถึง บุคคลในเครือข่ายชุมชนผ้าข้อมคราม มีความร่วมมือกัน ส่งเสริม สนับสนุน กิจกรรมการผลิตผ้าข้อมคราม มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ แบ่งปันภูมิปัญญา ผ้าข้อมคราม พัฒนาสินค้าผ้าข้อมครามให้ได้มาตรฐาน มีผลิตภัณฑ์ทันสมัยและตรงกับความต้องการของผู้บริโภค

2) Indigo 2.0 Database หมายถึง ระบบฐานข้อมูลผ้าข้อมครามที่มีข้อมูลผ้าข้อมคราม ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ สะดวกในการสืบค้น ด้วยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่เข้ามาช่วย ในการจัดการ ส่งผลให้มีฐานข้อมูลผ้าข้อมครามพร้อมสมบูรณ์ และสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล ผ้าข้อมคราม เกิดการต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าข้อมครามที่มีประสิทธิภาพ

3) Indigo 3.0 Social Network หมายถึง เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่เชื่อมโยงผู้คน ในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับโลก เข้าด้วยกัน เกิดการติดต่อสื่อสารที่สะดวก รวดเร็ว สามารถแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ผ้าข้อมครามอย่างกว้างขวาง เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย และทันสมัย และเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค ลดช่องว่างการตลาด ผ้าข้อมครามและเกิดช่องทางการจัดจำหน่ายพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ผ้าข้อมคราม (E-Commerce)

4) Indigo 4.0 Industry- Government หมายถึง เครือข่ายอุตสาหกรรมผ้าข้อมคราม และเครือข่ายรัฐบาล ส่งเสริม สนับสนุน ผลักดันผ้าข้อมครามให้เป็นสินค้าเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาผ้าข้อมครามจากเศรษฐกิจฐานรากสู่ตลาดการค้าระดับโลกอย่างยั่งยืน

สรุป การจัดการสารสนเทศผ้าข้อมครามในประเทศไทยจะประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องมีการร่วมมือกันของเครือข่ายทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการจัดการสารสนเทศผ้าข้อมคราม อย่างเป็นระบบ การใช้แนวทางการจัดการสารสนเทศ ด้วยโมเดล “Indigo WORK-NET” จะส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา ผ้าข้อมครามอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในการดำเนินงานอย่างแท้จริง ส่งผลให้เกิดการพัฒนาผ้าข้อมครามจากเศรษฐกิจฐานรากสู่ตลาดการค้าระดับโลกอย่างยั่งยืน

5. ผลการประเมินความพึงพอใจการใช้คู่มือการสร้างแฟนเพจ (Fanpage) บนเว็บไซต์ เฟซบุ๊ก (Facebook) เรื่องการจัดการสารสนเทศผ้าข้อมคราม

ผู้วิจัยได้นำผลจากการพัฒนารูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าข้อมครามในประเทศไทย มาออกแบบ จัดทำคู่มือการอบรมการสร้างแฟนเพจ (Fanpage) การจัดการสารสนเทศผ้าข้อมคราม บนเว็บไซต์เฟซบุ๊ก (Facebook) และจัดอบรม ณ ที่ทำการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าข้อมครามครองวิถี ตำบลสว่าง อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร ในวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2561 เวลา 8.00 น ถึงเวลา

16.00 น. มีผู้เข้าร่วมอบรม จำนวน 15 คน หลังจากอบรมเรียบร้อยแล้ว ได้ทำการประเมินความพึงพอใจ โดยนำผลมาวิเคราะห์หาข้อมูล ใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 5.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	0	0
หญิง	15	100
รวม	15	100
2. อายุ		
18-24 ปี	0	0
25-35 ปี	1	6.67
36-45 ปี	9	60.00
46-55 ปี	5	33.33
56 ปีขึ้นไป	0	0
รวม	15	100
3. การศึกษา		
ภาคบังคับ	0	0
ม.3	7	46.67
ม.6	8	53.33
ปวส.	0	0
สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
รวม	15	100

จากตารางที่ 5.1 สามารถสรุปได้ว่าผู้ตอบแบบประเมินความพึงพอใจต่อการฝึกอบรม การจัดการสารสนเทศด้วยสื่อออนไลน์ การสร้างแฟนเพจ บนเว็บไซต์เฟซบุ๊ก เป็นเพศหญิง 15 คน คิดเป็นร้อยละ 100 อายุ 25-35 ปี 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 36-45 ปี 9 คน คิดเป็นร้อยละ 60 46-55 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 การศึกษา ม.3 จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.67 ม.6 จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.33

ตารางที่ 5.2 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม
ด้วยสื่อออนไลน์ การสร้างแฟนเพจบนเว็บไซต์เฟซบุ๊ก โดยภาพรวม

ที่	รายละเอียด	ระดับความพึงพอใจ		
		$\bar{X}$	SD	แปลความ
1	ด้านเนื้อหา	4.52	0.53	มากที่สุด
2	ด้านความรู้ความเข้าใจ	4.29	0.42	มาก
3	ด้านการนำเอาความรู้ไปใช้	4.30	0.30	มาก
รวม		4.37	0.44	มาก

จากตารางที่ 5.2 แสดงให้เห็นว่าโดยภาพรวมผู้เข้าอบรม มีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามด้วยสื่อออนไลน์ การสร้างแฟนเพจบนเว็บไซต์เฟซบุ๊ก อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามด้วยสื่อออนไลน์ การสร้างแฟนเพจบนเว็บไซต์เฟซบุ๊ก อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำได้ ดังนี้ ด้านเนื้อหา ด้านการนำเอาความรู้ไปใช้และด้านความรู้ความเข้าใจ ตามลำดับ

ตารางที่ 5.3 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม
ด้วยสื่อออนไลน์ การสร้างแฟนเพจบนเว็บไซต์เฟซบุ๊ก ด้านเนื้อหา

ที่	รายละเอียด	ระดับความพึงพอใจ		
		$\bar{X}$	SD	แปลความ
1	เนื้อหามีความครอบคลุมในเรื่องที่นำเสนอ	4.53	0.65	มากที่สุด
2	นำเสนอเป็นลำดับเข้าใจง่าย	4.67	0.45	มากที่สุด
3	เนื้อหา มีความชัดเจนและตรงประเด็น	4.53	0.74	มากที่สุด
4	ใช้ภาษาที่เหมาะสมและเข้าใจง่าย	4.40	0.41	มาก
5	มีตัวอย่างประกอบเพื่อเพิ่มความเข้าใจ	4.47	0.52	มาก
รวมด้านเนื้อหา		4.52	0.63	มากที่สุด

จากตารางที่ 5.3 แสดงให้เห็นว่าโดยภาพรวมด้านเนื้อหา ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมการจัดการสารสนเทศผ่านสื่อออนไลน์ การสร้างแฟนเพจบนเว็บไซต์เฟซบุ๊ก อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมการจัดการสารสนเทศผ่านสื่อออนไลน์ การสร้างแฟนเพจบนเว็บไซต์เฟซบุ๊ก อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำได้ ดังนี้ นำเสนอเป็นลำดับเข้าใจง่าย เนื้อหามีความครอบคลุมในเรื่องที่นำเสนอ เนื้อหา มีความชัดเจนและตรงประเด็น มีตัวอย่างประกอบ เพื่อเพิ่มความเข้าใจและใช้ภาษาที่เหมาะสมและเข้าใจง่ายตามลำดับ

ตารางที่ 5.4 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมการจัดการสารสนเทศผ่านสื่อออนไลน์ การสร้างแฟนเพจบนเว็บไซต์เฟซบุ๊ก ด้านความรู้ความเข้าใจ

ที่	รายละเอียด	ระดับความพึงพอใจ		
		$\bar{X}$	SD	แปลความ
1	ความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ก่อนการอบรม	1.73	0.44	น้อย
2	ความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้หลังการอบรม	4.13	0.31	มาก
3	สามารถบอกประโยชน์ของเนื้อหาการอบรมการสร้างแฟนเพจด้วยเว็บไซต์ เฟซบุ๊กได้	4.20	0.56	มาก
4	สามารถบอกข้อดีของเนื้อหาได้	4.27	0.71	มาก
5	มีความรู้ ความเข้าใจถึงความสำคัญ และประโยชน์ของการสร้างแฟนเพจด้วยเว็บไซต์เฟซบุ๊กได้	4.40	0.47	มาก
6	สามารถประมวลความรู้สู่การพัฒนาผ่านสื่อออนไลน์ได้	4.47	0.59	มาก
รวมด้านความรู้ความเข้าใจ		4.29	0.63	มาก

จากตารางที่ 5.4 แสดงให้เห็นว่า โดยภาพรวมด้านความรู้ความเข้าใจ ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมการจัดการสารสนเทศผ่านสื่อออนไลน์ การสร้างแฟนเพจบนเว็บไซต์เฟซบุ๊ก อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมการจัดการสารสนเทศผ่านสื่อออนไลน์ การสร้างแฟนเพจบนเว็บไซต์เฟซบุ๊ก อยู่ในระดับน้อย 1 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 5 ข้อ เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำได้ ดังนี้ สามารถประมวลความรู้สู่การพัฒนาผ่านสื่อออนไลน์ได้ มีความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญและประโยชน์ของการสร้างแฟนเพจด้วยเว็บไซต์เฟซบุ๊กได้ สามารถบอกข้อดีของเนื้อหาได้ สามารถบอกประโยชน์

ของเนื้อหาการอบรมการสร้างแฟนเพจด้วยเว็บไซต์เฟซบุ๊กได้ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ หลังการอบรม ความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ก่อนการอบรม ตามลำดับ

ตารางที่ 5.5 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ด้วยสื่อออนไลน์ การสร้างแฟนเพจบนเว็บไซต์เฟซบุ๊ก ด้านการนำความรู้ไปใช้

ที่	รายละเอียด	ระดับความพึงพอใจ		
		$\bar{X}$	SD	แปลความ
1	สามารถนำความรู้ที่ได้รับการอบรมไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานผ้าอ้อมครามได้	4.33	0.51	มาก
2	สามารถนำความรู้ที่ได้รับการอบรมไปเผยแพร่ หรือถ่ายทอดแก่เพื่อนสมาชิกได้	4.27	0.54	มาก
3	สามารถให้คำปรึกษาแก่เพื่อนสมาชิกในเรื่องที่ได้รับการอบรมได้	4.33	0.66	มาก
4	มีความมั่นใจและสามารถนำความรู้ที่ได้รับการอบรมไปใช้ได้ตลอดเวลา	4.27	0.34	มาก
รวมด้านการนำความรู้ไปใช้		4.30	0.27	มาก

จากตารางที่ 5.5 แสดงให้เห็นว่าโดยภาพรวมด้านการนำความรู้ไปใช้ ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามด้วยสื่อออนไลน์ การสร้างแฟนเพจบนเว็บไซต์เฟซบุ๊ก อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามด้วยสื่อออนไลน์ การสร้างแฟนเพจบนเว็บไซต์เฟซบุ๊กอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำได้ ดังนี้ สามารถนำความรู้ที่ได้รับการอบรมไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานผ้าอ้อมครามได้ สามารถให้คำปรึกษาแก่เพื่อนสมาชิกในเรื่องที่ได้รับการอบรมได้สามารถนำความรู้ที่ได้รับการอบรมไปเผยแพร่หรือถ่ายทอดแก่เพื่อนสมาชิกได้มีความมั่นใจ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับการอบรมไปใช้ได้ตลอดเวลา ตามลำดับ

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง “การจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย” ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ เพื่อศึกษาการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย และเพื่อพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยที่สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1.1 การจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ในประเทศไทย สรุปข้อค้นพบจำแนกเป็น 2 ประเภทได้แก่

1.1.1 การจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามในประเทศไทย สามารถสรุปข้อค้นพบเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการบริหารสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามในประเทศไทย จำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ (1) นโยบาย (2) บุคลากร (3) งบประมาณ และ (4) ทรัพยากรสารสนเทศ มีข้อค้นพบด้านการบริหารสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ดังนี้

(1) นโยบาย โดยภาพรวม พบว่าส่วนใหญ่ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม มีนโยบายในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม เพื่อพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมครามให้ได้มาตรฐาน และนโยบายการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามเพื่อการจัดจำหน่ายผ้าอ้อมครามและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมครามให้ทันสมัย ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค เป็นการเพิ่มยอดขายและหาช่องทางในการจัดจำหน่ายใหม่ๆ เพิ่มขึ้น

(2) บุคลากร โดยภาพรวม พบว่า ส่วนใหญ่มีบุคลากรในการบริหารจัดการของกลุ่ม ได้แก่ ผู้นำและสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าข้อมคราม ซึ่งผู้นำจะต้องเป็นผู้มีทักษะการจัดการสารสนเทศผ้าข้อมครามและมีทักษะทางเทคโนโลยี และการสื่อสาร คิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาผ้าข้อมคราม มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายผ้าข้อมคราม เสียสละ ทุ่มเท ซื่อสัตย์ แก้ไขปัญหาได้ มีคุณธรรม จริยธรรมต่อการผลิตผ้าข้อมคราม มีความรู้เบื้องต้นในการทำธุรกิจผ้าข้อมคราม เพื่อวางแผนในการผลิตสินค้าและการจัดจำหน่ายผ้าข้อมคราม และมีภาวะผู้นำ สามารถแก้ไขปัญหาและปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ได้ สมาชิกกลุ่มเป็นผู้มีทักษะความรู้ในการจัดการสารสนเทศผ้าข้อมครามและทักษะการผลิตผ้าข้อมครามตามกระบวนการผลิต ตั้งแต่การผลิตสีและเส้นใย การย้อม การออกแบบลวดลาย การทอ และการแปรรูป มีทักษะทางด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีความรู้ ความสามารถในการออกแบบลวดลายผ้าและพัฒนายกระดับผลิตภัณฑ์ มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ และมีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการสารสนเทศผ้าข้อมคราม

(3) งบประมาณ โดยภาพรวม พบว่า ส่วนใหญ่ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าข้อมครามในประเทศไทย มีงบประมาณจากการระดมทุนจากสมาชิก ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน งบประมาณจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าข้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าข้อมครามบางแห่งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากแหล่งอื่น ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ หน่วยงานระดับท้องถิ่นที่อยู่ในท้องถิ่นชุมชน และได้รับงบประมาณบางส่วนจากการสนับสนุนของหน่วยงานจากสถาบันการศึกษา

(4) ทรัพยากรสารสนเทศผ้าข้อมคราม โดยภาพรวม พบว่า ส่วนใหญ่มีทรัพยากรสารสนเทศ จำแนกได้ 3 ประเภท ประกอบด้วย สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และวัสดุจริง

2) กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าข้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าข้อมครามในประเทศไทย จำแนก เป็น 6 ด้าน ได้แก่ (1) การจัดหา (2) การรวบรวม (3) การจัดหมวดหมู่ (4) การจัดระบบ (5) การสงวนรักษา (6) การบริการและเผยแพร่ มีข้อค้นพบกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าข้อมคราม ดังนี้

(1) การจัดหา พบว่าส่วนใหญ่มีการจัดหาสารสนเทศผ้าข้อมครามจากการถอดบทเรียนสารสนเทศจากผู้รู้ โดยการสังเกตและปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีวิธีการจัดหาสารสนเทศผ้าข้อมครามจากผู้รู้ หรือปราชญ์ผ้าข้อมคราม มีการจัดหาสารสนเทศผ้าข้อมครามจากประสบการณ์ในการทดลองทำด้วยตนเองและการถอดบทเรียนสารสนเทศผ้าข้อมคราม

(2) การรวบรวม พบว่าส่วนใหญ่มีการรวบรวมลายผ้าข้อมครามและการผลิตตามนโยบายการผลิตเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน การรวบรวมสารสนเทศผ้าข้อมครามตามนโยบายการจัดจำหน่ายเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าข้อมครามให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคและมีช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลาย มีการรวบรวมลวดลายพื้นผ้า เพื่อเป็นตัวอย่างในการพัฒนาหรือประยุกต์ลายผ้าใหม่ๆ

(3) การจัดหมวดหมู่ พบว่าส่วนใหญ่มีการจัดหมวดหมู่สารสนเทศผ้าข้อมครามตามกระบวนการผลิตผ้าข้อมคราม ตามลวดลายผ้าข้อมครามและตามการแปรรูปผลิตภัณฑ์

(4) การจัดระบบ พบว่าส่วนใหญ่ไม่มีการจัดระบบสารสนเทศ แต่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศประเภท เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก และไลน์ ในการจัดเก็บสารสนเทศผ้าข้อมคราม ซึ่งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าข้อมครามมีการจัดการสารสนเทศผ้าข้อมครามผ่านสื่อสังคมออนไลน์

(5) การสงวนรักษา พบว่าส่วนใหญ่มีการจัดทำคู่มือผลิตภัณฑ์ผ้าข้อมคราม มีศูนย์แสดงนิทรรศการถาวรและนิทรรศการเคลื่อนที่ และพิพิธภัณฑ์คราม จัดทำสื่อดิจิทัล วัสดุจริง

(6) การบริการและเผยแพร่ พบว่าส่วนใหญ่มีการบริการและเผยแพร่สารสนเทศผ้าข้อมครามผ่านสื่อต่าง ๆ มีการฝึกอบรมเพื่อถ่ายทอดสารสนเทศผ้าข้อมคราม

1.1.2 การจัดการสารสนเทศผ้าข้อมครามแหล่งบริการสารสนเทศผ้าข้อมครามในประเทศไทย สรุปข้อค้นพบโดยจำแนกเป็น 2 ข้อได้ ดังนี้

1) ด้านการบริหารสารสนเทศผ้าข้อมครามแหล่งบริการสารสนเทศผ้าข้อมคราม จำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านนโยบาย (2) ด้านบุคลากร (3) ด้านงบประมาณ และ (4) ด้านทรัพยากรสารสนเทศ มีข้อค้นพบการบริหารจัดการสารสนเทศผ้าข้อมคราม ดังนี้

(1) นโยบาย โดยภาพรวม พบว่าแหล่งบริการสารสนเทศผ้าข้อมครามมีการกำหนดนโยบายเป็นแหล่งรวบรวมสารสนเทศผ้าข้อมครามและเป็นแหล่งเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมเพื่อถ่ายทอดสารสนเทศผ้าข้อมครามให้บริการ เผยแพร่ อนุรักษ์ภูมิปัญญาผ้าข้อมคราม โดยใช้กลยุทธ์ การมีส่วนร่วม มีการจัดทำแผนพัฒนาให้เป็นที่ไปตามนโยบายที่กำหนด

(2) บุคลากร โดยภาพรวม พบว่ามีบุคลากรประกอบด้วย ผู้บริหารหรือผู้นำ เจ้าหน้าที่หรือสมาชิก ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ผู้นำหรือผู้บริหารต้องเป็นผู้มีทักษะความรู้ในการจัดการสารสนเทศผ้าข้อมคราม และเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ ทุ่มเท เสียสละ แก้ไขปัญหา และทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม และเจ้าหน้าที่หรือสมาชิกของแหล่งบริการสารสนเทศผ้าข้อมคราม ควรเป็นผู้มีทักษะการรู้ดิจิทัลเพื่อการจัดการสารสนเทศผ้าข้อมคราม เพื่อการเผยแพร่สารสนเทศผ้าข้อมคราม ควรมีทักษะ

ในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม มีความรับผิดชอบต่อนักที่ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบและทัศนคติที่ดี

(3) *งบประมาณ* โดยภาพรวม พบว่าส่วนใหญ่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน และจากต้นสังกัดของหน่วยงานที่รับผิดชอบ

(4) *ทรัพยากรสารสนเทศ* โดยภาพรวม พบว่าส่วนใหญ่มีการทรัพยากรสารสนเทศเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และวัสดุจริง

2) *กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย* จำแนกออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดหา 2) การรวบรวม 3) การจัดหมวดหมู่ 4) การจัดระบบ 5) การสงวนรักษา 6) การบริการและเผยแพร่ มีข้อค้นพบกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย ดังนี้

(1) *การจัดหาสารสนเทศผ้าอ้อมคราม* ส่วนใหญ่มีการจัดหาโดยการถอดบทเรียนจากผู้รู้ การสังเกต และปฏิบัติจริง โดยการทำสำเนา จัดทำเอง จัดซื้อ ขอรับบริจาค ที่อยู่ในรูปสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์และวัสดุจริง

(2) *การรวบรวมสารสนเทศผ้าอ้อมคราม* ส่วนใหญ่รวบรวมสารสนเทศผ้าอ้อมครามตามนโยบาย ตามกระบวนการผลิตผ้าอ้อมครามและรวบรวมสารสนเทศผ้าอ้อมครามตามนโยบาย เป็นแหล่งรวบรวม จัดเก็บ บริการ เผยแพร่ และอนุรักษ์ภูมิปัญญาผ้าอ้อมคราม

(3) *การจัดหมวดหมู่สารสนเทศผ้าอ้อมคราม* ส่วนใหญ่มีการจัดหมวดหมู่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์และวัสดุจริง ตามกระบวนการผลิตผ้าอ้อมครามและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมคราม

(4) *การจัดระบบสารสนเทศผ้าอ้อมคราม* ส่วนใหญ่มีการจัดทำเป็นฐานข้อมูลผ้าอ้อมคราม ฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศ ผ้าอ้อมคราม อีบุ๊ก (E-book) เว็บไซต์

(5) *การสงวนรักษาสารสนเทศผ้าอ้อมคราม* ส่วนใหญ่มีการจัดทำเป็นหลักสูตรผ้าอ้อมคราม ฐานข้อมูล สื่อดิจิทัลและวัสดุจริง

(6) *การบริการและเผยแพร่สารสนเทศผ้าอ้อมคราม แหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย* ส่วนใหญ่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อออนไลน์

1.2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย สามารถแบ่งออกเป็น 2 ข้อ ดังนี้

1.2.1 *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม* มีข้อค้นพบ 5 ข้อ ดังนี้

1) *นโยบายและกลยุทธ์* ส่วนใหญ่เป็นนโยบายการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม เพื่อพัฒนายกระดับผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมครามให้ได้มาตรฐาน และเพื่อการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมครามตรงกับความต้องการของผู้บริโภค โดยการใช้กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และสมาชิกเครือข่ายผ้าอ้อมครามทั้งภาครัฐและเอกชน กำหนดให้สมาชิกเข้าร่วมการอบรม ประชุม สัมมนา กับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อเป็นการเปิดโลกทัศน์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับลูกค้า หรือกลุ่มเครือข่ายผ้าอ้อมคราม และกลุ่มภูมิปัญญาประเภทอื่น ๆ เพื่อนำข้อมูลมาถ่ายทอดให้กับสมาชิกในกลุ่ม ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมครามให้ดีขึ้น

2) *ผู้นำ* ต้องมีภาวะผู้นำ ความสามารถในการแก้ไขปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์ แสวงหาองค์ความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความทุ่มเท เสียสละ ซื่อสัตย์ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเบื้องต้นหรือภาษาอื่น ๆ เช่น ภาษาจีน เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารกับผู้บริโภค

3) *งบประมาณ* ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ เช่น กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด สถาบันการศึกษา องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อใช้ในการเข้าร่วมการประชุม สัมมนา เพิ่มพูนความรู้ในการพัฒนาผ้าอ้อมครามและการสนับสนุนงบประมาณจากภาคเอกชน เช่น หอการค้าจังหวัด บริษัทเอกชน กลุ่มสหกรณ์คัตเตอร์ผ้าอ้อมคราม สนับสนุนการทำกิจกรรม เพื่อพัฒนาผ้าอ้อมคราม

4) *โครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ* พบว่า มีระบบอินเทอร์เน็ต ความเร็วสูง เช่น ระบบสายไฟเบอร์ออฟติก ระบบ 3G และ 4G อุปกรณ์รับส่งข้อมูลที่มีความทันสมัย เช่น Smart Phone คอมพิวเตอร์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัย เช่น ยูทูป เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก และไลน์ และมีบุคลากรที่มีความรู้ในการจัดทำ ดูแล ปรับปรุง สารสนเทศผ้าอ้อมครามให้เป็นปัจจุบัน

5) *เครือข่ายชุมชน* พบว่าส่วนใหญ่เป็นเครือข่ายชุมชนที่ผลิตผ้าอ้อมคราม เครือข่ายหน่วยงานภาครัฐ เช่น สถาบันการศึกษา กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ศูนย์การศึกษานอกระบบ และตามอัธยาศัยและเครือข่ายหน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ กลุ่มสหกรณ์คัตเตอร์ สมาคมหอการค้าไทย บริษัทเอกชน เช่น บริษัทคิงส์เพาเวอร์ สโมสรฟุตบอลเลทเตอร์ซิตี เป็นต้น

1.2.2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมกรมแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมกรม มีข้อค้นพบ 5 ข้อ ดังนี้

1) นโยบายและกลยุทธ์ พบว่ามีนโยบายเพื่อเป็นแหล่งรวบรวม จัดเก็บ และบริการสารสนเทศผ้าอ้อมกรม เพื่อส่งเสริมให้เป็นศูนย์กลางภูมิปัญญาผ้าอ้อมกรม วางแผนพัฒนาการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมกรม ทั้งในระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาว โดยมีกลยุทธ์การมีส่วนร่วมในการจัดทำนโยบายและการวางแผน โดยสมาชิกในชุมชนและเครือข่ายผ้าอ้อมกรม ทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) สถาบันการศึกษา กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จังหวัด

2) ผู้นำ มีทักษะในการจัดการสารสนเทศและเทคโนโลยี และการสื่อสาร รวมถึงทักษะการผลิตผ้าอ้อมกรมและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ มีวิสัยทัศน์ในการส่งเสริม สนับสนุน และแสวงหาคำความรู้ใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมกรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ ในการจัดตั้งผู้นำ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในการพัฒนาผ้าอ้อมกรม มีความเสียสละ ทุ่มเทต่อการพัฒนา การจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมกรม และสามารถใช้อังกฤษได้

3) งบประมาณ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ เช่น กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) และจากต้นสังกัดที่รับผิดชอบ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

4) โครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่ามีคอมพิวเตอร์และสมาร์ทโฟนที่มีความทันสมัยและประสิทธิภาพ มีเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ความเร็วสูง และระบบเครือข่ายโทรศัพท์ 3G และ 4G มีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ ในการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ จัดทำเว็บไซต์ การสร้างฐานข้อมูล

5) เครือข่ายชุมชน มีเครือข่ายชุมชนภาครัฐ เป็นเครือข่ายกิจกรรมและการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนแนวคิด ประสบการณ์ ภูมิปัญญา เทคโนโลยี ตลอดจนการช่วยเหลือและร่วมมือในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกัน ในการผลิตผ้าอ้อมกรม เช่น สถาบันการศึกษา สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) สำนักงานพาณิชย์จังหวัด กรมการพัฒนาชุมชนและเครือข่ายภาคเอกชนและเครือข่ายต่างประเทศ เป็นเครือข่ายที่ เข้าไปส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาผ้าอ้อมกรมให้ได้มาตรฐานและช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลาย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

1.3 รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ในประเทศไทย

รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย คือ รูปแบบ Indigo WORK-NET สามารถจำแนกออกได้เป็น 2 แนวทาง ได้แก่ การบริหารสารสนเทศผ้าอ้อมครามและกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม และกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม รวมไปถึงปัจจัยที่เอื้อให้ประสบความสำเร็จในการจัดการสารสนเทศ ซึ่งสรุปผลได้ ดังนี้

1.3.1 การบริหารสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย เป็นการจัดการสารสนเทศแบบกลุ่ม ((Information Management by WORKgroup) ที่เน้นการทำงานร่วมกัน การสร้างเครือข่ายผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (community NETWORK) และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม การกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนและการบริหารข้อมูลเปิดเพื่อการเข้าถึงได้ง่าย

1.3.2 กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม แบ่งออกเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ซึ่งสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1) กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม มีการจัดหาและรวบรวมโดยการถอดบทเรียนจากผู้รู้ การจัดหมวดหมู่กลุ่มเนื้อหาตามกระบวนการผลิต การจัดเก็บและสงวนรักษาไว้ในคลังสารสนเทศหรือฐานข้อมูล การจัดทำคู่มือการผลิตและการจัดจำหน่าย การเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม

2) กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม แหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม การจัดหาและรวบรวม โดยการจัดซื้อ แลกเปลี่ยน ขอรับบริจาค และถอดบทเรียนการจัดหมวดหมู่กลุ่มเนื้อหาตามระบบทศนิยมดิวอี้ การจัดเก็บและสงวนรักษาไว้ในคลังสารสนเทศหรือฐานข้อมูล การจัดทำคู่มือการผลิตและการจัดจำหน่าย การเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม

1.3.3 ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย

ประกอบด้วย ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ได้แก่ ทักษะความรู้สารสนเทศของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน นโยบายกลยุทธ์ความร่วมมือของภาครัฐและเอกชนในการยกระดับผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมครามตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมคราม การสนับสนุนด้านงบประมาณจากภาครัฐและเอกชน ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพและการรวมตัวของเครือข่ายชุมชนผ้าอ้อมครามที่เข้มแข็ง

1.3.4 การบูรณาการเครือข่ายความร่วมมือชุมชนผ้าไหมคราม

1) บุคคลในเครือข่ายชุมชนผ้าไหมครามมีความร่วมมือกันส่งเสริม สนับสนุน กิจกรรมการผลิตผ้าไหมคราม มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ แบ่งปันภูมิปัญญาผ้าไหมคราม พัฒนาสินค้า ผ้าไหมครามให้ได้มาตรฐาน มีผลิตภัณฑ์ทันสมัยและตรงกับความต้องการของผู้บริโภค (Indigo 1.0 People)

2) ระบบฐานข้อมูลผ้าไหมครามที่มีข้อมูลผ้าไหมคราม ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ สะดวกในการสืบค้น ด้วยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการจัดการ ส่งผลให้มีฐานข้อมูลผ้าไหมครามพร้อมสมบูรณ์ และสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลผ้าไหมคราม เกิดการต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมครามที่มีประสิทธิภาพ (Indigo 2.0 Database)

3) เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่เชื่อมโยงผู้คนในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับโลกเข้าด้วยกัน เกิดการติดต่อสื่อสารที่สะดวก รวดเร็ว สามารถแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ผ้าไหมครามอย่างกว้างขวาง เกิดการพัฒนาผลิตผ้าไหมครามที่หลากหลายและทันสมัย และเป็นช่องทาง ในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค ลดช่องว่างการตลาดผ้าไหมครามและเกิดช่องทางการจัดจำหน่ายพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ผ้าไหมคราม (E-Commerce) (Indigo 3.0 Social Network)

4) เครือข่ายอุตสาหกรรมผ้าไหมครามและเครือข่ายรัฐบาล ส่งเสริม สนับสนุน ผลักดันผ้าไหมครามให้เป็นสินค้าเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาผ้าไหมครามจากเศรษฐกิจฐานรากสู่ตลาดการค้าระดับโลกอย่างยั่งยืน (Indigo 4.0 Industry- Government)

2. อภิปรายผลการวิจัย

2.1 สภาพการจัดการสารสนเทศผ้าไหมครามในประเทศไทย จำแนกเป็นการบริหาร สารสนเทศผ้าไหมครามและกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าไหมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผ้าไหมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าไหมครามในประเทศไทย

2.1.1 การบริหารสารสนเทศผ้าไหมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมคราม และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าไหมครามในประเทศไทย

1) การบริหารสารสนเทศผ้าไหมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมคราม ในประเทศไทย อภิปรายผลได้ ดังนี้

(1) นโยบายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมคราม ส่วนใหญ่เป็นนโยบาย การจัดการสารสนเทศผ้าไหมครามเพื่อพัฒนา และยกระดับผลิตภัณฑ์ผ้าไหมครามให้ได้มาตรฐาน และนโยบายด้านการจัดจำหน่ายผ้าไหมครามเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมครามให้ทันสมัย ตรงกับ

ความต้องการของผู้บริโภค สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าข้อมครามเป็นกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้าภูมิปัญญา โดยกลุ่มชนที่มีความผูกพันกัน มีวิถีชีวิตใกล้เคียงกัน และรวมกลุ่มกันประกอบกิจกรรมฟื้นฟู อนุรักษ์เกี่ยวกับผ้าข้อมคราม ดังนั้น บุคคลเหล่านี้ จึงได้ร่วมกันกำหนดแนวทางของการประกอบกิจกรรมผ้าข้อมคราม เพื่อนำไปสู่การผลิตและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าข้อมครามให้ได้มาตรฐาน และเพื่อสร้างมาตรฐานให้กับผ้าข้อมคราม เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผ้าข้อมครามให้เป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศ ผลิตภัณฑ์ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคที่มีความนิยมและต้องการสินค้าจากธรรมชาติ มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัยและหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ทิราทรณ์ ชีรกุลชัยกิจ (2557) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าข้อมครามให้มีความทันสมัยเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าและช่องทางการตลาดให้กับผ้าข้อมครามในชีวิตประจำวัน เน้นการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ดูแลรักษาง่าย มีความแข็งแรงของวัสดุ เป็นที่นิยมของลูกค้าเป็นหลักและสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อนุรัตน์ สายทอง จิตริรัตน์ แวนเรืองรอง และอำนาจ สุนาพรหม (2556) ที่ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนารูปแบบผ้าข้อมครามสำหรับคนรุ่นใหม่ เพื่อสร้างผ้าและผลิตภัณฑ์ต้นแบบตามความต้องการของคนรุ่นใหม่ พบว่า ผลิตภัณฑ์ประเภทเสื้อลำลอง ชุดสตรี ลายกระเบื้องเพชร และลายหมีประยุกต์ สิ่งเหล่านี้ เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมและมีมูลค่าที่สูงขึ้น

(2) บุคลากรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าข้อมคราม ประกอบด้วยผู้นำกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม โดยผู้นำมีความสำคัญที่สุด สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากผู้นำต้องวางแผน กำหนดกลยุทธ์ แสวงหาวิธีการองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้สมาชิกในกลุ่มปฏิบัติตามให้ประสบความสำเร็จ ดังนั้น ผู้นำจะต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีทักษะการจัดการสารสนเทศและเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีความคิดสร้างสรรค์และมีความรับผิดชอบสูง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เสียสละ ทุ่มเท ซื่อสัตย์ แก้ปัญหาได้ ส่วนสมาชิกกลุ่มควรมีทักษะความรู้ในการจัดการสารสนเทศผ้าข้อมคราม ทักษะการผลิตผ้าข้อมคราม ตั้งแต่การผลิตสี เส้นใย การย้อม การออกแบบลวดลาย การทอและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ และการจัดจำหน่าย สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกิดจากการรวมกลุ่มกันของสมาชิกชุมชน เพื่อสร้างสรรค์พัฒนาสินค้าภูมิปัญญาผ้าข้อมครามให้สามารถสร้างรายได้เสริมเพิ่มเติมจากอาชีพหลัก และเป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อหวังผลในความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ดังนั้น สิ่งที่มีผลต่อความสำเร็จ จะประกอบด้วย ผู้นำสมาชิกและการมีส่วนร่วมของสมาชิก (สาโรช เนติธรรมกุล, 2546) ซึ่งพบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ เก็จกาญจน์ จันทนะภัก และสุนนต์ สกลไชย (2557) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มสตรี และความเป็นไปได้ในการพัฒนากลุ่มสตรีเทศบาลเมืองหนองลำโรง จังหวัดอุดรธานี พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานด้านอาชีพของกลุ่มสตรี ได้แก่ การมีผู้นำที่ดีและการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่ม และผลการศึกษา

ของ นิภาภรณ์ จงวุฒิเวศย์ รั้งสรรค์ สิงห์เลิศ และ สมสงวน ปัสสาโก (2553) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ผู้นำมีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจชุมชนของประชาชนในเขตเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

2) การบริหารสารสนเทศผ้าอ้อมครามแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย อภิปรายผลได้ ดังนี้

(1) นโยบาย แหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามส่วนใหญ่ มีนโยบายเป็นแหล่งเรียนรู้ ให้บริการ เผยแพร่ อนุรักษ์ภูมิปัญญาผ้าอ้อมคราม โดยใช้กลยุทธ์การมีส่วนร่วม ต้องมีการจัดทำแผนพัฒนาให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนด สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย เป็นแหล่งสารสนเทศประเภทสถาบัน จำแนกเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนผ้าอ้อมครามและศูนย์คราม ซึ่งเป็นศูนย์กลางการจัดการเรียนรู้ ถ่ายทอด แลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิทยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของประชาชน ซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ (มาตรฐานชุมชน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2561) มีการจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งรวบรวม จัดเก็บ และให้บริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามให้กับผู้สนใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญญลักษณ์ ดำนานจิตร และ สายสุดา บันตระกูล (2557) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการสารสนเทศ ประเภทห้องสมุด โรงเรียนในพื้นที่ของประเทศไทย วัฒนา นนทชิต (2557) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการสารสนเทศกับการรับรองมาตรฐานของโรงพยาบาล และ สุชาดา สุรางค์กุล (2553) ที่ศึกษาแนวทางการจัดการสารสนเทศจดหมายเหตุในสถาบันอุดมศึกษา: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า การจัดทำแผนและนโยบายเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นในการจัดการสารสนเทศขององค์กร เพราะนโยบายเปรียบเสมือนเข็มทิศและหางเสือในการเดินเรือ ที่จะพาเรือไปในทิศทางที่กำหนดไว้ได้ ดังนั้น องค์กรจึงจำเป็นที่จะต้องกำหนดแผนและนโยบายให้ชัดเจน เพื่อให้เกิดแนวทางในการนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม (วิจิตร ศรีสอาน, 2557: 8)

(2) บุคลากร แหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม มีบุคลากร ประกอบด้วย ผู้นำและเจ้าหน้าที่ โดยผู้นำมีความสำคัญและมีบทบาทที่สุดในองค์การ ซึ่งผู้นำควรเป็นผู้มีทักษะความรู้ในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทุ่มเท เสียสละ แก้ปัญหา และทันต่อการเปลี่ยนแปลง สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากการบริหารองค์กรให้ประสบความสำเร็จ ผู้นำต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์และมีความรับผิดชอบสูงมีทักษะและเข้าใจกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เสียสละ ทุ่มเท ซื่อสัตย์ แก้ปัญหาได้ ส่วนเจ้าหน้าที่ควรเป็นผู้มีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ ทักษะการจัดการสารสนเทศเพื่อการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามอย่างเป็นระบบ และสามารถเผยแพร่สารสนเทศผ้าอ้อมครามได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากว่าแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติเป็นแหล่งสารสนเทศระดับสถาบัน ที่มีการบริหารงานตามโครงสร้างที่มีความชัดเจน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีความรับผิดชอบที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดความสำเร็จ ดังนั้นบุคลากร จึงมีความสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการจัดการสารสนเทศให้ประสบความสำเร็จ ทักษะทางด้านการจัดการสารสนเทศ ทักษะเทคโนโลยีสมัยใหม่ จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการสารสนเทศให้เกิดประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิศปต์ย์ ชัยช่วย (2558) ที่ศึกษาแนวทางการจัดการสารสนเทศคลังสะสมผ้าในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุบลราชธานี สุชาติดา สุรงค์กุล (2553) ที่ศึกษาแนวทางการจัดการสารสนเทศจดหมายเหตุในสถาบันอุดมศึกษา: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น และ ปัญญา เทียบสูงเนิน (2552) ที่ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา การจัดการสารสนเทศทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4 ที่พบว่าการจัดการสารสนเทศควรต้องมีบุคลากรในองค์กรที่มีทักษะการจัดการสารสนเทศ ตลอดจนทักษะการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อประยุกต์ใช้ในงานการจัดการสารสนเทศ มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง

2.1.2 กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติ และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย

1) กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย

(1) การรวบรวมสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติส่วนใหญ่มีการรวบรวมสารสนเทศกระบวนการผลิตผ้าใยธรรมชาติ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าใยธรรมชาติและตลาดผ้าใยธรรมชาติ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติ เป็นการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชน เพื่อฟื้นฟูภูมิปัญญาผ้าใยธรรมชาติและพัฒนาเป็นสินค้าภูมิปัญญาของชุมชน ดังนั้น การหาเทคนิค วิธีการผลิตผ้าใยธรรมชาติที่ได้มาตรฐาน ตั้งแต่กระบวนการผลิตสี ผลิตเส้นใย การย้อม การทอ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานและตรงกับความต้องการของผู้บริโภค จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการแสวงหาสารสนเทศเกี่ยวกับตลาดผ้า เพื่อรวบรวมไว้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือพัฒนาตลาดผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติเสมอ เป็นการสร้างจุดแข็งให้การดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการผลิตผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มของตนเองให้สามารถแข่งขันกับกลุ่มผ้าใยธรรมชาติอื่นๆ ได้ เป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค และหาวิธีการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลาย ทำให้สามารถจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าใยธรรมชาติได้จำนวนมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุรัตน์ สายทอง สุนทรรัตน์ แวนเรืองรอง และอำนาจ สุนาพรหม (2556) ได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนา

รูปแบบแฟชั่นสำหรับคนรุ่นใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาตลาดแฟชั่นแฟชั่น และผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำหรับคนรุ่นใหม่ ผลการวิจัย พบว่าเสื้อผ้าจากผ้าลายผาแดงนางไอ่ ชุดสตรีลายกระบองเพชรและลายหมี่ประยุกต์ได้รับความนิยมสูงสุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุษาคังธรรม และคนอื่น ๆ (2555) ได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบและคุณภาพผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากแฟชั่น โดยมีวัตถุประสงค์ การวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบและความต้องการพื้นฐานของกลุ่มทอแฟชั่นในบริบทพื้นที่ที่ศึกษา ออกแบบ และพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอจากแฟชั่นแฟชั่นเปรียบเทียบรูปแบบวัสดุ กระบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์สิ่งทอจากแฟชั่นแฟชั่น และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเสื้อผ้าจากแฟชั่นแฟชั่น พบว่าส่วนใหญ่ต้องทำเป็นตลาดที่มีความสวยงาม จึงจะสามารถจำหน่ายได้ราคาสูง

(2) การจัดเก็บสารสนเทศแฟชั่นของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแฟชั่นแฟชั่นส่วนใหญ่ มีการจัดเก็บสารสนเทศแฟชั่นแฟชั่น อยู่ในรูปสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากการรวบรวมสารสนเทศไว้เป็นจำนวนมาก เพื่อให้การค้นหาได้สะดวก รวดเร็ว จึงต้องมีการจัดเก็บสารสนเทศไว้ให้เป็นหมวดหมู่ และนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาจัดระบบสารสนเทศแฟชั่นแฟชั่นในรูปแบบของฐานข้อมูล แฟชั่นแฟชั่น สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากสื่อสิ่งพิมพ์เป็นสิ่งทำได้สะดวกและอุปกรณ์ในการจัดเก็บ หาได้ง่าย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแฟชั่นแฟชั่นจึงนิยมจัดเก็บสารสนเทศแฟชั่นแฟชั่นด้วยสื่อสิ่งพิมพ์ โดยเฉพาะเอกสาร แผ่นพับ สอดคล้องกับงานวิจัยของวิศปต์ย์ ชัยช่วย (2558) ที่พบว่า การจัดหมวดหมู่คลังสะสมผ้าในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุบลราชธานี เป็นการทำทะเบียนเพื่อให้รายละเอียดที่จัดเก็บเพื่อขึ้นทะเบียน เช่น เลข ชื่อ อายุ หรือยุคสมัย วัสดุ เทคนิค ขนาดแหล่งที่มา กลุ่มวัฒนธรรมผ้า สถานที่จัดเก็บ คำอธิบาย หมวดหมู่ จัดทำเป็นคู่มือ หนังสือ เป็นต้น

(3) การบริการและเผยแพร่สารสนเทศแฟชั่นแฟชั่นของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแฟชั่นแฟชั่นส่วนใหญ่มีการบริการและเผยแพร่สารสนเทศแฟชั่นแฟชั่นผ่านสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อออนไลน์ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในประเทศไทยมีความทันสมัย และพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ตามหมู่บ้านต่าง ๆ มีเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ผ่านโครงการประชารัฐและระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ครอบคลุมในทุกชุมชน ประกอบกับชาวบ้าน โดยเฉพาะเยาวชนคนรุ่นใหม่ มีความรู้จากการศึกษาที่โรงเรียน มีรายวิชาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และสมาร์ตโฟนยังเป็นอุปกรณ์สำคัญที่ผู้ปกครองซื้อหาให้บุตรหลานมีไว้ใช้เพื่อการติดต่อสื่อสาร และมีราคาไม่แพงนัก พกพาสะดวกต่อการใช้งาน มีคุณสมบัติในการบันทึกภาพ และภาพเคลื่อนไหวได้ดี จึงทำให้ได้รับความนิยม ส่งผลให้เกิดการเผยแพร่สารสนเทศ แฟชั่นแฟชั่นผ่านสื่อออนไลน์อย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ สถานีวิทยุและโทรทัศน์ได้มาบันทึกภาพ ถ่ายทำรายการ และนำไปเผยแพร่เป็นจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ

บุญญลักษณ์ ตำนานจิตร และสายสุดา ปั้นตระกูล (2557) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการสารสนเทศประเภทห้องสมุดโรงเรียนในพื้นที่ของประเทศไทย และพบว่าควรมีเว็บไซต์เพื่อเผยแพร่สารสนเทศและกิจกรรมของห้องสมุด ด้านโปรแกรมการจัดการระบบสารสนเทศและสนับสนุนการจัดการห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ เต็มรูปแบบ เช่น การจัดเก็บ การแสดงเนื้อหาที่สะดวก รวดเร็ว และใช้ง่าย และด้านการจัดระบบสารสนเทศให้สามารถเข้าถึงได้ง่าย

2) กระบวนการจัดการสารสนเทศผ่านสื่อออนไลน์แห่งบริการสารสนเทศผ่านสื่อออนไลน์ในประเทศไทย

(1) การรวบรวมสารสนเทศผ่านสื่อออนไลน์แห่งบริการสารสนเทศผ่านสื่อออนไลน์ส่วนใหญ่มีการรวบรวมสารสนเทศผ่านสื่อออนไลน์เพื่อเป็นแหล่งรวบรวม จัดเก็บ เผยแพร่และอนุรักษ์ภูมิปัญญาผ่านสื่อออนไลน์ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากว่าแหล่งบริการสารสนเทศผ่านสื่อออนไลน์ มีการกิจหลักคือ เป็นแหล่งรวบรวม จัดเก็บ และเผยแพร่สารสนเทศผ่านสื่อออนไลน์ ดังนั้น จึงได้มีการแสวงหาและรวบรวมสารสนเทศผ่านสื่อออนไลน์ที่หลากหลายลักษณะ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์และวัสดุจริง เพื่อให้เป็นแหล่งรวบรวมสารสนเทศผ่านสื่อออนไลน์ที่ครอบคลุมและสมบูรณ์ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุชาดา สุรางค์กุล (2553) พบว่าหอจดหมายเหตุในสถาบันอุดมศึกษา: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น มีจุดประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูล จัดเก็บเอกสาร วิทยุทัศน์และภาพถ่ายในของมหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยเฉพาะพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ที่มีต่อมหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งเป็นการรวบรวมสารสนเทศเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องเท่านั้น และสอดคล้องกับ วิสปีตย์ ชัยช่วย (2558) ที่ศึกษาการจัดการสารสนเทศคลังสะสมผ่านอินเทอร์เน็ตสถานแห่งชาติอุบลราชธานี พบว่าสารสนเทศที่รวบรวมไว้คือ สารสนเทศเกี่ยวกับผ้าโบราณและผ้าพื้นเมืองอุบลราชธานี

(2) การจัดเก็บสารสนเทศผ่านสื่อออนไลน์แห่งบริการสารสนเทศผ่านสื่อออนไลน์ส่วนใหญ่ มีการจัดเก็บสารสนเทศผ่านสื่อออนไลน์ในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์และวัสดุจริง สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากการจัดเก็บสารสนเทศผ่านสื่อออนไลน์มีเผยแพร่ในสื่อหลายชนิดและเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ต้องจัดเก็บ เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ผ่านสื่อออนไลน์ที่หลากหลายครอบคลุมสารสนเทศทุกประเภท ให้ผู้ใช้บริการสารสนเทศเข้าถึงได้ง่ายและสะดวกต่อการปฏิบัติงานของผู้รับผิดชอบสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญญลักษณ์ ตำนานจิตร และสายสุดา ปั้นตระกูล (2557) ที่ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการสารสนเทศ ประเภทห้องสมุดโรงเรียนในพื้นที่ของประเทศไทย มีการจัดเก็บสารสนเทศในห้องสมุด โรงเรียนในพื้นที่ เป็นวัสดุตีพิมพ์ วัสดุไม่ตีพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการจัดการสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วราภรณ์ หลวงมณี (2545) ได้ศึกษาค้นคว้าวิจัย

เกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศภูมิปัญญาชาวบ้านของเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านภาคอีสาน พบว่าปราชญ์ชาวบ้านมีการใช้สารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ แบ่งตามประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์และวัสดุจริง

(3) การบริการและเผยแพร่สารสนเทศผ้าใยธรรมชาติแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติส่วนใหญ่ มีการบริการและเผยแพร่สารสนเทศผ้าใยธรรมชาติด้วยสื่อออนไลน์ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีการพัฒนาให้เข้าถึงได้โดยง่าย สมาร์ทโฟน คอมพิวเตอร์ มีราคาถูกลง ประชาชนโดยทั่วไปสามารถเข้าถึงผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้สะดวก รวดเร็ว เพราะรัฐบาลได้ขยายเครือข่ายการบริการครอบคลุมทุกพื้นที่ ส่งผลให้การเข้าถึงสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติผ่านสื่อออนไลน์มีความสะดวกและได้รับความนิยมนิยมสูง เช่น เว็บไซต์ เฟสบุ๊ก ไลน์ อีบุ๊ก (E-book) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญญลักษณ์ ตำนานจิตร และ สายสุดา ปันตระกูล, 2557; ปัญญา เทียบสูงเนิน, 2552; ภาณุพันธุ์ พิสิทธ์, 2550) ที่พบว่าคอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีบทบาทต่อการจัดการสารสนเทศ เนื่องจากช่วยในการสร้าง จัดเก็บ เผยแพร่ สารสนเทศ ได้ง่าย และรวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรินทร์พร ตั้งตระกูลไพศาล (2552) ที่พบว่าการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในองค์กร เป็นปัจจัยสำคัญต่อสมรรถภาพการดำเนินงานการแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงข้อมูลกับกระบวนการดำเนินงานอื่น ๆ ในการจัดเก็บ การสืบค้นและการบริการข้อมูลให้กับลูกค้าและบุคลากรในองค์กร

2.2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย

2.2.1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย ที่สำคัญมี 3 ปัจจัยหลัก ซึ่งอภิปรายผลได้ ดังนี้

1) ผู้นำ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด ที่เอื้อให้การจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติประสบความสำเร็จได้ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากชุมชนในท้องถิ่น เป็นสังคมชนบท ประชาชนที่มีความรัก ความผูกพันกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษหรือเป็นเครือญาติกัน ดังนั้น การให้ความเคารพผู้อาวุโสหรือผู้นำในชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปราชญ์ชุมชน ผู้สูงอายุ จึงเป็นวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดส่งต่อกันมาในวิถีการดำเนินชีวิต จึงเกิดความศรัทธาและเชื่อมั่นในตัวผู้นำกลุ่ม ซึ่งมักเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับ ดังนั้น ผู้นำจึงต้องมีภาวะผู้นำ ใฝ่เรียนรู้ และมีความมีความคิดสร้างสรรค์ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ทุ่มเท เสียสละ ซื่อสัตย์ โปร่งใส มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเบื้องต้น ทักษะเทคโนโลยีสมัยใหม่ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ จิราภรณ์ แซ่หลี ที่ศึกษาเกี่ยวกับ “เรื่องกระบวนการเกิดผู้นำเพื่อการพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษาผู้ที่ได้รับรางวัลคนดีศรีสงขลา” (2549) พบว่าผู้นำที่สามารถพัฒนา

ชุมชนให้ประสบความสำเร็จ มีลักษณะดังนี้ ชื่อสตั๊ย เสียสละ อดทน เชื่อมั่นในตนเองมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และจะต้องมีทักษะภาษาอังกฤษที่ดีร่วมด้วย เพราะปัจจุบันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลผลให้โลกธุรกิจรวมถึงการสื่อสารจำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษอย่างมาก เพื่อเป็นการเผยแพร่สารสนเทศข้ามวัฒนธรรม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับข้ามวัฒนธรรมกับชาวต่างชาติ

2) *นโยบายและกลยุทธ์* เป็นปัจจัยที่สำคัญที่เอื้อให้การจัดการสารสนเทศข้ามวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้ามวัฒนธรรมประสบความสำเร็จได้ และต้องเป็นนโยบายการจัดการสารสนเทศข้ามวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาระดับผลิตภัณฑ์ข้ามวัฒนธรรมให้ได้มาตรฐาน และการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ข้ามวัฒนธรรมให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค โดยใช้กลยุทธ์การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากการกำหนดนโยบายการจัดการสารสนเทศข้ามวัฒนธรรม ต้องสอดคล้องกับการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้ามวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้ามวัฒนธรรม ให้สามารถแข่งขันกับผู้ประกอบการรายอื่นทั้งในและต่างประเทศได้ ต้องมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ข้ามวัฒนธรรมให้ได้มาตรฐาน เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาข้ามวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พระสัจญญา เคนาภูมิและคณะ (2552) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน คือ นโยบายและแผนที่ชัดเจนส่งผลให้การดำเนินงานมีเป้าหมายและแนวทางที่ชัดเจน

3) *โครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ* เป็นปัจจัยที่สำคัญที่เอื้อให้การจัดการสารสนเทศข้ามวัฒนธรรม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้ามวัฒนธรรมประสบความสำเร็จได้ สาเหตุเนื่องจากรัฐบาลได้ส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกหมู่บ้าน ตำบล มีเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงกระจายไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย มีการวางระบบสายไฟเบอร์ออฟติก ระบบไร้สาย 3G และ 4G อุปกรณ์รับส่งข้อมูลที่มีความทันสมัย ส่งผลให้ประชาชนสามารถติดต่อสื่อสารได้ โดยไร้ข้อจำกัดเรื่องสถานที่และเวลา เช่น Smart Phone คอมพิวเตอร์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัย เช่น ยูทูป เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก และไลน์ เป็นช่องทางในการเผยแพร่สารสนเทศข้ามวัฒนธรรมได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว สอดคล้องกับผลการศึกษเกี่ยวกับแนวทางการจัดการ พบว่า โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ ต้องมีความพร้อมและทันสมัย เหมาะกับการจัดการสารสนเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีบทบาทต่อการจัดการสารสนเทศ เนื่องจากช่วยในการสร้าง จัดเก็บ เผยแพร่ สารสนเทศได้ง่าย และรวดเร็ว (วิศปภัค ชัยช่วย, 2558; บุญญลักษณ์ ดำนานจิตร์ และ สายสุดา ปันตระกูล, 2557; ภาณุพันธุ์ พิธิ์, 2550; วราภรณ์ หลวงมณี, 2545)

2.2.2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมกรมแหล่งบริการสารสนเทศ ผ้าอ้อมกรมในประเทศไทย

1) นโยบายและกลยุทธ์ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่เอื้อให้การจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมกรมแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมกรม การกำหนดนโยบายเพื่อเป็นแหล่งรวบรวมจัดเก็บและบริการสารสนเทศผ้าอ้อมกรม เพื่อส่งเสริมให้เป็นศูนย์กลางภูมิปัญญาผ้าอ้อมกรม การวางแผนพัฒนาการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมกรม ทั้งในระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาว โดยกลยุทธ์การมีส่วนร่วม สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมกรมเป็นศูนย์กลางรวบรวมสารสนเทศผ้าอ้อมกรมที่นำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ เกี่ยวกับภูมิปัญญาผ้าอ้อมกรมสำหรับประชาชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญาผ้าอ้อมกรม ดังนั้น นโยบายและกลยุทธ์ ดังที่กล่าวมาข้างต้น จึงมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เชษฐวุฒิ บุตรชาติ (2552) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลการดำเนินธุรกิจผ้าอ้อมกรม กรณีศึกษาแม่จิดา กลุ่มทอผ้าอ้อมกรมธรรมชาติบ้านนาดี จังหวัดสกลนคร ที่พบว่า กลุ่มมีการจัดการทางด้านการผลิต วางแผนการผลิตในทุกขั้นตอน มีการพัฒนาเทคนิคการผลิตและการออกแบบ และพัฒนาสินค้า

2) ผู้นำ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่เอื้อให้การจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมกรมแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมกรมประสบความสำเร็จ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากผู้นำเป็นหัวหน้ากลุ่มที่ต้องขับเคลื่อนการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ แสวงหาเทคนิค วิธีการเพื่อส่งเสริม สนับสนุน กระตุ้นให้การดำเนินงานเป็นไปตามนโยบายและแผนที่ได้กำหนดไว้ ดังนั้น ผู้นำจึงต้องมีทักษะในการจัดการสารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมถึงทักษะการผลิตผ้าอ้อมกรม การแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมกรม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทุ่มเท เสียสละ ซื่อสัตย์ โปร่งใส และสามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ใจมานัส พลอยดี (2540) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและล้มเหลวของธุรกิจชุมชนที่พบว่าผู้นำมีความพร้อมในการเป็นผู้นำ ต้องสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ รู้จักลำดับความสำคัญของปัญหา แสวงหาความรู้ และเทคนิคหรือทักษะใหม่ที่ได้รับมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ มีความเสียสละและการวางแผนการดำเนินการที่ดี

3) โครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่เอื้อให้การจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมกรมแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมกรม ให้ประสบความสำเร็จ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากรัฐบาลได้ส่งเสริม สนับสนุน โครงการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง มีการวางระบบสายไฟเบอร์ออฟติก ระบบไร้สาย 3G และ 4G อุปกรณ์รับส่งข้อมูลที่มีความทันสมัยและคอมพิวเตอร์มีประสิทธิภาพสูง ใช้ในการจัดเก็บ บริการ และเผยแพร่สารสนเทศ

เพื่อให้เข้าถึงสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติได้ง่าย เช่น การสร้างฐานข้อมูลผ้าใยธรรมชาติ การสร้างฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ การจัดทำเว็บไซต์ (Website) แฟนเพจ (Fanpage) เป็นต้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วรินทร์พร ตังตระกูล-ไพศาล (2553) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในองค์กร เป็นปัจจัยสำคัญต่อสมรรถภาพการดำเนินงานขององค์กร และพัชรินทร์ นาคะประวิง (2552) ที่ศึกษาประสิทธิภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ จะต้องมีการพัฒนาบุคลากร โดยการจัดอบรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้บุคลากรและพัฒนาเว็บไซต์ให้มีการติดต่อสื่อสารกันได้

2.3 รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย

รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย คือ รูปแบบ “Indigo WORK-NET” ประกอบด้วย

2.3.1 การบริหารสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ ประกอบด้วย การจัดการสารสนเทศแบบกลุ่มที่เน้นการทำงานร่วมกัน การสร้างเครือข่ายผู้นำชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ การกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนและการบริการข้อมูลเปิดเพื่อการเข้าถึงได้ง่าย สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากการบริหารสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ ทั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ เน้นการมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายผ้าใยธรรมชาติ ซึ่งการมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนามุ่งเอื้อประโยชน์ต่อส่วนรวม และเป็นกระบวนการทางสังคมที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในฐานะเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร การวิเคราะห์ปัญหา การแสดงความคิดเห็น การดำเนินการ การติดตามตรวจสอบผลกระทบของการดำเนินการ โดยเฉพาะกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ ซึ่งเป็นการดำเนินกิจกรรม เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าใยธรรมชาติให้เป็นสินค้าเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นสินค้าที่มีเอกลักษณ์ คงกลิ่นอายของวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ปราศจากสารเคมีเจือปน กระบวนการผลิตและการกระจายผลผลิตในชุมชน ต้องให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม (จินตวิทย์ เกษมสุข, 2561) เช่น การกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนและการบริการข้อมูลเปิดเพื่อการเข้าถึงได้ง่าย เป็นหน้าที่ของชุมชนที่จะต้องร่วมกันพิจารณาดำเนินการ เพื่อการใช้ข้อมูลสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ ถูกต้อง สมบูรณ์ ร่วมกันติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยน ข้อมูลสารสนเทศร่วมกัน โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาจัดการให้เกิดสะดวก รวดเร็ว ทันสมัย (น้ำทิพย์ วิชาวิน, 2560) ส่งผลให้การบริหารสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2.3.2 กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติ ที่เหมาะสม ประกอบด้วย การถอดบทเรียนจากผู้รู้ การจัดหมวดหมู่กลุ่มเนื้อหาตามกระบวนการผลิต การจัดเก็บและสงวนรักษาไว้ในคลังสารสนเทศหรือฐานข้อมูล การจัดทำคู่มือการผลิตและจัดจำหน่าย

การเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์และแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ส่วนกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามที่เหมาะสม ประกอบด้วย การจัดซื้อและแลกเปลี่ยน ขอรับบริจาค และถอดบทเรียน การจัดหมวดหมู่กลุ่มเนื้อหาตามระบบทศนิยมดิวอี้ การจัดเก็บและสงวนรักษาไว้ในคลังสารสนเทศหรือฐานข้อมูล การจัดทำคู่มือการผลิตและจัดจำหน่าย การเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามทั้งสองกลุ่ม มีลักษณะคล้ายคลึงแต่ที่แตกต่างกัน คือ การจัดหาสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม มีการจัดหาแบบถอดบทเรียนจากผู้รู้ การจัดหมวดหมู่กลุ่มเนื้อหาตามกระบวนการผลิต ส่วนแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม มีการจัดหาด้วยการจัดซื้อ แลกเปลี่ยน และขอรับบริจาค มีการจัดหมวดหมู่กลุ่มเนื้อหาตามระบบทศนิยมดิวอี้ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม มีแนวทางในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมครามให้ได้มาตรฐาน และเพื่อการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมคราม และเป็นกลุ่มที่ตั้งขึ้นมาเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจของชุมชน ดังนั้น สารสนเทศที่ได้มา จึงเป็นการถอดบทเรียนจากคนที่มีอายุของชุมชน เช่น พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย และมีการจัดหมวดหมู่กลุ่มเนื้อหาตามกระบวนการผลิต ต้องพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมครามทุกขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผลผลิตได้มาตรฐาน มีรูปแบบที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค เพื่อเพิ่มยอดขายและมีรายได้เสริมในครัวเรือน แต่แหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามเน้นเป็นแหล่งเรียนรู้ จัดเก็บ บริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม จัดกิจกรรมเพื่อถ่ายทอดความรู้ผ้าอ้อมคราม และดำเนินงานแบบสถาบัน มีงบประมาณในการดำเนินงาน ดังนั้น การจัดหาจึงใช้วิธีซื้อแลกเปลี่ยน และขอรับบริจาค และมีการจัดหมวดหมู่กลุ่มเนื้อหาตามระบบทศนิยมดิวอี้ ซึ่งเป็นมาตรฐานการลงรายการทรัพยากรสารสนเทศที่ง่ายและได้รับความนิยมแพร่หลาย เหมาะสมกับแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย

3. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยนี้ ประกอบด้วย ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะ ในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย

จากผลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย จำแนกได้เป็น 2 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการบริหารสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ซึ่งประกอบด้วย

ด้านนโยบาย ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านทรัพยากรสารสนเทศ 2) ด้านกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม โดยให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การรวบรวม การจัดเก็บ และการบริการและเผยแพร่ ซึ่งมีรายละเอียดข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

3.1.1 ด้านการบริหารสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการบริหารสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ มีรายละเอียด ดังนี้

1) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม

(1) **ด้านการบริหารสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม** ควรกำหนดนโยบายเพื่อการผลิตและการจัดจำหน่ายผ้าอ้อมคราม และจัดตั้งหน่วยงานภาครัฐบาลเข้าไปร่วมวางแผนการดำเนินงานกับของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามทุกกลุ่ม โดยเฉพาะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำชุมชนควรมีบทบาทในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมครามของชุมชนของตนเองให้มีเอกลักษณ์เป็นของชุมชน ทำให้ผลิตภัณฑ์มีความน่าสนใจและจัดจำหน่ายได้มากขึ้น

(2) **กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม** ควรร่วมกันสร้างผู้นำคนรุ่นใหม่เพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาผ้าอ้อมครามให้คงอยู่กับชุมชน และนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาเผยแพร่สารสนเทศผ้าอ้อมครามให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ตลอดจนส่งเสริมให้กับสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพิ่มมากขึ้น และทักษะทางด้านภาษาอังกฤษ เพื่อเป็นการเผยแพร่สารสนเทศผ้าอ้อมครามสู่ความเป็นสากล เพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่ายได้อย่างหลากหลาย

2) แหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม

(1) ควรมีการวางแผนและกำหนดนโยบาย มีการส่งเสริมให้เกิดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนผ้าอ้อมครามให้มากขึ้น เป็นการส่งเสริมให้เยาวชนในชุมชนได้มีโอกาสเรียนรู้การผลิตผ้าอ้อมคราม เพื่อส่งเสริมให้เกิดอาชีพในชุมชน และเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน

(2) ควรมีการเรียนการสอนและการฝึกอบรมด้านการผลิตผ้าอ้อมครามให้กับเยาวชนในท้องถิ่น เพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาผ้าอ้อมคราม และเป็นการเผยแพร่สารสนเทศผ้าอ้อมครามอีกทางหนึ่ง

(3) ควรมีการสนับสนุนงบประมาณให้กับแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามให้มากขึ้น เพื่อการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดหา รวบรวม จัดเก็บสารสนเทศ

เป็นการสงวนรักษาและการอนุรักษ์สารสนเทศผ้าอ้อมคราม ป้องกันการสูญหายของภูมิปัญญาผ้าอ้อมคราม ให้คงอยู่สำหรับคนรุ่นหลังต่อไปในอนาคต

3.1.2 ด้านกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม

1) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม

(1) ควรมีการรวบรวมสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ให้มีความหลากหลาย จัดเก็บในหลายรูปแบบ และเผยแพร่ในรูปแบบสื่อออนไลน์ ซึ่งง่ายต่อการสืบค้น สะดวก รวดเร็ว ในการนำไปใช้ของผู้สนใจ

(2) ควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดเก็บสารสนเทศผ้าอ้อมคราม เพื่อให้ง่ายในการสืบค้นและเรียนรู้ จึงจะเกิดประโยชน์ต่อผู้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับผ้าอ้อมคราม และหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

2) แหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม

(1) ควรมีการรวบรวม จัดเก็บ และบริการและเผยแพร่สารสนเทศผ้าอ้อมคราม มากกว่า 1 ภาษา เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น

(2) ควรมีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นผ้าอ้อมครามร่วมกับสถานการศึกษา

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม เพื่อหาทางพัฒนาสารสนเทศผ้าอ้อมคราม เพื่อให้บริการแก่ผู้สนใจทุกกลุ่ม เช่น ผู้ผลิต ผู้บริโภค การทอดลวดลาย การพัฒนาผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

3.2.2 ควรนำรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อม “Indigo WORK-NET” ที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ไปศึกษา และพัฒนาเพิ่มเติมสำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประเภทอื่น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

3.2.3 ควรมีการศึกษาและพัฒนามาตรฐานกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ในประเทศไทย เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงข้อมูลผ้าอ้อมครามอย่างเป็นระบบ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2561). *มาตรฐานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน*.
สืบค้นจาก <http://www.tlg.rmutt.ac.th/?p=3463>
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2547). *แนวคิดแนวทางและกรณีตัวอย่างการดำเนินงานศูนย์ประสานงาน
เครือข่ายองค์กรชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชน
กรมการพัฒนาชุมชน.
- กองวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร. (2559). สืบค้นจากจาก <http://smce.doae.go.th>.
- กัญญา จึงวิมุติพันธ์. (2551). *การประยุกต์มิติทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์
ผ้าฝ้ายย้อมคราม บ้านคันพะลาน ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี*.
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, อุบลราชธานี
- กัญญา ญาณวิโรจน์ และจรรยา คล้ายจ้อย. (2556). “การออกแบบลวดลายผ้าทอแบบร่วมสมัยเพื่อ
การประยุกต์ใช้กับผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ ชุมชนทอผ้ามัดไหมหูช้าง
อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม”. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
แห่งสุวรรณภูมิ*, 2(1), (มกราคม – มิถุนายน 2559).
- เก็จกาญจน์ จันทะภัก และสุนันต์ สกลไชย. (2557). “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มสตรี
และความเป็นไปได้ในการพัฒนาสตรี เทศบาลเมืองหนองสำโรง จังหวัดอุตรธานี”.
Nong khai campus International Conference, 2, (179-182).
- จรัสพิมพ์ วังเย็น. (2554). *การออกแบบเครื่องนุ่งห่ม เพื่อการพัฒนารูปแบบสินค้าพื้นเมือง
กรณีศึกษาผ้าจากไทรยวน จังหวัดราชบุรี*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร,
กรุงเทพมหานคร.
- จันทร์จิรา อินจีและกนกวรรณ เอี่ยมชัย. (2555). “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนแก้ไข
ปัญหาสุขภาพอนามัยบ้านทุ่งต้นศรี ตำบลห้วยลาน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา”.
วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข, 1(22), 1-10.
- จันทิมา พรหมเกษ. (2548). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการตัดสินใจซื้อผ้าย้อมคราม
กรณีศึกษา: อำเภอพรรณานิคม อำเภอภูพาน อำเภอสว่าง อำเภออากาศอำนวย
จังหวัดสกลนคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

- จาริตา หินเช่าว์ และกันยรัตน์ สุขวัชนกุล. (2553). *การจัดการผลิตภัณฑ์ OTOP กรณีศึกษา: กลุ่มแม่กองวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร. บ้านสามัคคีพัฒนาบ้านอ้าเต่า หมู่ 1 ตำบลสามัคคีพัฒนา อำเภอบางบาลจังหวัด สกลนคร.*
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร
- จินตวิรี เกษมสุข. (2561). แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 26(50), 169-185.
- จุฑารัตน์ สรวาณะวงศ์. (2560). *สื่อสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จุมพจน์ วนิชกุล. (2550). พัฒนาการการส่งเสริมการสื่อสารสนเทศในต่างประเทศและในประเทศไทย. *วารสารห้องสมุด*, 51(2), 47-72.
- ใจมานัส พลอยดี. (2540). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของธุรกิจชุมชนเปรียบเทียบภาพรวมและภาพย่อย อำเภอกำแพงแสน จังหวัด ยโสธร และอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน. (2554). การจัดการสารสนเทศท้องถิ่น. *วารสารวิจัยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ*, 4 (1), 1-12.
- _____. (2557). *การจัดการสารสนเทศท้องถิ่น*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ฉวีวรรณ คุณาภินันท์. (2542). *การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน*. ศิลปাবรรณาการ: กรุงเทพมหานคร.
- ชนกนาถ มะยูโซ๊ะ. (2555). *ศึกษาศิลปะการออกแบบลวดลายผ้ามัดย้อมสีจากธรรมชาติ*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ชนวัฒน์ โทณูจนาวรรณ. (2550). *การจัดการสารสนเทศสำหรับผู้นำองค์กรและผู้บริหาร*. กรุงเทพมหานคร: เอ็กเปอเน็ต.
- ชนิสรา ดวงบุบผา. (2558). *ผ้าย้อมคราม: การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชนจังหวัดสกลนคร.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุยฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ชัยวัฒน์ แก้วคล้ายจรศิริ และประทับใจ ลิกขา. (2555). การศึกษากระบวนการผ้าย้อมครามโดยใช้ยางกล้วยน้ำหว้าดิบเป็นสารช่วยติด. *วารสารวิชาการศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 1(1), 105-113.

- ชาย โพธิ์สิตา. (2550). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- ชูใจ กิบุญ และศันสนีย์ อุตมอ่าง. (2551). *การอนุรักษ์ฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้ามัดหมี่ลายดั้งเดิม
ของอำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์*. เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- เชษฐาภูมิ บุตรชาติ. (2552). *การวิเคราะห์ผลการดำเนินธุรกิจผ้าอ้อมคราม กรณีศึกษาแม่
ทีตา กลุ่มทอผ้าอ้อมครามธรรมชาติบ้านนาดี จังหวัดสกลนคร* (การศึกษาค้นคว้าอิสระ
ปริญญาโทฉบับที่ 1 ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- จิตติพันธ์ จันทรหอม. (2557). *การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอภูมิปัญญาของชาวไทยทรงดำ
ในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- จิตติรัตน์ แวนเรืองรอง อนุรัตน์ สายทอง และอำนาจ สุนาพรหม . (2552). *การพัฒนา
เทคนิคการทอผ้าและการแปรรูปที่เหมาะสมของ ผลิตภัณฑ์ผ้าครามในกลุ่มจังหวัดสนุก ปี 2551*.
สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ณัฐภัทร จันทวิช เรียม พุ่มพงษ์แพทย์ และพนมบุตร จันทรโชติ. (2540). *ผ้าพื้นเมืองอีสาน*.
สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร, กรุงเทพมหานคร.
- ถวิล อุปรี. (2560, 20 กุมภาพันธ์). *ประชาชนศูนย์ทอผ้าอ้อมครามบ้านดอยกอย [บทสัมภาษณ์]*
ทีราทรณ์ ชีรกุลชัยกิจ. (2557). *การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์สำหรับพักผ่อนกลางแจ้ง
จากผ้าอ้อมคราม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทฉบับที่ 1 ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัย
ศิลปากร, กรุงเทพมหานคร.
- เทพี ภูมิฐาน. (2545). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องผ้าแก๊ตเต่า*. (วิทยานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต 1 ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ชนกร เอกเผ่าพันธุ์. (2543). *การวางแผนและควบคุมโดยงบประมาณ*. กรุงเทพมหานคร:
ฟิสิกส์ เซ็นเตอร์.
- ชนิด ช่างดาว. (2558). *การสัมมนาครามนานาชาติ: ครามกับการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ
อย่างยั่งยืน*. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ชวิชัย แสงน้ำดพชร และวันดี มาตสติดิษฐ์. (2551). *การออกแบบและพัฒนารูปแบบกระเป๋าจาก
ผ้าไหมสุรินทร์*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ธิดารัตน์ เจริญเขต และประภาพร โสภภาพ. (ม.ป.ป.). *การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้า
ฝ้ายอ้อมสีเปลือกไม้ บ้านโนนศึกษา ตำบลนาอุดม อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด*.
ร้อยเอ็ด: มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.

- นัยนา พันธุ์ไพโรจน์. (2549). *การประเมินสถานการณ์ปัจจัยภายในของกลุ่มผู้ผลิตวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในโครงการสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับ 3-5 ดาว*. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, กรุงเทพมหานคร.
- น้ำทิพย์ ชูเวทย์ ลัดดาวัลย์ ตรีนิมิตแก้ว และสุปราณี มูลมาตย์. (2551). *การส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าไทยในชนบท*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กรุงเทพมหานคร.
- น้ำทิพย์ วิภาวิน. (มกราคม – มิถุนายน 2553). บทบาทของนักสารสนเทศในสังคมเศรษฐกิจสร้างสรรค์. *วารสารห้องสมุด*, 54(1), 11-17.
- _____. (2553). *มิตินวัตกรรมศาสตร์*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- _____. (2560). *การสื่อสารทางวิชาการและการเข้าถึงข้อมูลแบบเสรี*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นิภาภรณ์ จงวุฒิเวศย์, รังสรรค์ สิงห์เลิศ และสมสงวน ปัสสาโก. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 4 (2), 103 – 111.
- นิตา ชูโต. (2551). *การวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพมหานคร: พรินโพร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- บุญญลักษณ์ ตำนานจิตร และสายสุดา ปันตระกูล. (2557). *แนวทางการพัฒนาการจัดการสารสนเทศ ประเภท ห้องสมุด โรงเรียนในฝันของประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ปนัดดา สุขเกษม. (2548). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ฉะเชิงเทรา.
- ปราชญ์สกล ช่วยสุดสกุลชัย. (2552). *การศึกษาคุณสมบัติที่ยังแบคทีเรียบริเวณใต้วงแขนของผ้าย้อมคราม*. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ปราณี ดันประยูร. (2554). *คุณลักษณะของผู้ประกอบการและความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, อยุธยา.

- ปริยา รินรัตนกร และคณะ. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสินค้า OTOP ในจังหวัด ชลบุรี. *วารสารวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา*, 12 (2), 35-45.
- ปัญญา เทียบสูงเนิน. (2552). ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการสารสนเทศทางการ ศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น, กรุงเทพมหานคร.
- พจนา เทียนธาดา. (2543). การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นใน ระดับประถมศึกษาของโรงเรียน ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา สังกัด สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- พนิดา สมประจบ และบุญเรือง สมประจบ. (2551). การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ ผ้าย้อมครามของกลุ่มทอผ้าฝ้ายย้อมครามบ้านเชิงดอย จังหวัดสกลนคร ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์. (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- พรศิริ กองนวล. (2550). การวิจัยและพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน เพื่อการพึ่งพาตนเองและเอื้อต่อการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างบูรณาการ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระสัญญา เคนาภูมิ สมาน งามสนธิ อรสา โกศลานันท์กุล และไพฑูรย์ โพธิสว่าง. (2552). ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนใน 4 จังหวัดชายแดนลุ่มน้ำโขง. *วารสารวิจัยและพัฒนาวิจัยและพัฒนายุทธศาสตร์ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 4(2), 5-20.
- พัชรินทร์ นาคะประวิง. (2552). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำนโยบาย ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศไปปฏิบัติ ของบุคลากรระดับปฏิบัติการของ กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏ สวนสุนันทา, นครปฐม.
- พัศราณี ทนุจันทร์. (2553). การบริหารจัดการกลุ่มอาชีพผ้าย้อมครามเทศบาลตำบลกุคบก อำเภอกุคบก จังหวัดสกลนคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- พิทยา สุนทรวงษ์ มาลี กาปมาลาและสมาน กาปมาลา. (2546). การจัดการสารสนเทศสำหรับ องค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

- พินาลิน สาริยา และ ภัคดี ปรีดาศักดิ์. (2553). การวิจัยและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผ้าทอไท-ยวน บ้านโนนกุ่ม อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- เพ็ญแข สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. (2539). การงบประมาณ. กรุงเทพมหานคร: คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพบุลย์ ตั้งมีลาภ. (2545). จุดประกายความคิด: นักบริหารมืออาชีพ...เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง. วารสารพัฒนาชุมชน. (ธันวาคม 2545), 38-40.
- ภาณุพันธุ์ พิธิ์ก. (2550). แนวทางการจัดการสารสนเทศของเทศบาลตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, พิษณุโลก.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล. (2555). เอกสารโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ผ้าอ้อมคราม สกลนคร. สกลนคร
- มาลินี ฤาษตุกุล และคณะ. (2551). การพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมือง: กรณีศึกษา กลุ่มสตรี บ้านคำแย อำเภอ ม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี. (รายงานวิจัย). มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. อุบลราชธานี.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- รุจิรา วงษ์สามารถ. (2552). การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ศูนย์วิสาหกิจชุมชนผ้าจืดบ้านคำพระ อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- ลออ ไชโยธา. (2551). ภูมิปัญญาการทอผ้าไหมชุมชน ตำบลอุ่มพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, ศรีสะเกษ.
- วรรณณา เรื่องปราชญ์และสุชาดา นาคฤทธิ. (2554). โครงสร้างการบริหารจัดการธุรกิจทอผ้า พื้นบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างอาชีพและเพิ่มรายได้เขตอำเภอเนินขามจังหวัดชัยนาท. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิทยากรและเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- วารภรณ์ ศรีบุญ. (2552). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น (OTOP) ในจังหวัดสงขลา. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา

- วราภรณ์ หลวงมณี. (2545). *การจัดการสารสนเทศภูมิปัญญาชาวบ้านของเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านภาคอีสาน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- วัฒนา นนทชิต. (2557). *ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการสารสนเทศกับการรับรองมาตรฐานของโรงพยาบาล*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์). วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, นครปฐม.
- วัฒนา มหาแก้ว. (2551). *การพัฒนาการบริหารจัดการเครือข่ายผู้ผลิต ผู้จำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี.
- วิจิตร ศรีสอ้าน และคณะ. (2557). *นโยบาย การวางแผน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษา*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิชาญ เอียดสีทอง. (2552). *คราม: สัตว์ธรรมชาติจากต้นถั่ว ใช้ย้อมผ้าไหม*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิรินทร์พร ตั้งตระกูลไพศาล. (2553). *สถานะปัจจุบันและแนวโน้มการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในธุรกิจคลังสินค้าและตัวแทนขนส่งสินค้าในประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.
- วิรัตน์ พิงโพธิ์ทอง. (2551). *การมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านจอมบึง, นครปฐม.
- วิศปต์ย์ ชัยช่วย. (2558). *แนวทางการจัดการสารสนเทศคลังสะสมผ้าในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุบลราชธานี*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วีระพงศ์ มาลัย. (2556). *การพัฒนาและวิเคราะห์การสร้างภาพลักษณ์จุดหมายปลายทางของกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพและนักท่องเที่ยวต่างชาติอื่น*. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพมหานคร.
- วีระศักดิ์ อุดมกิจเดชา. (2543). *วิทยาศาสตร์เส้นใย*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: กรุงเทพมหานคร.
- วิเชียร วิมุลีกา. (2560). *มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร [สัมภาษณ์]*.

- ศศิภา พิทักษ์สานต์. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนไปปฏิบัติ กรณีศึกษาอำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 24(3), 33-46.
- ศิริภรณ์ กุลจิตติวิรัช จินดา ขลิบทอง และส่งเสริม หอมกลิ่น. (2555). *การจัดการความรู้การทอดผ้าฮ่อมครามบ้านโนนสะอาด ตำบลนางิ้ว อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศิรินันท์ ห่อสมบัติ. (2543). *สภาวะที่เหมาะสมในการย้อมผ้าฝ้ายด้วยครามธรรมชาติและ โซเดียมไฮโดรซัลไฟท์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ศุภรัตน์ เหมทานนท์. (2543). *ศึกษาปัจจัยการรวมกลุ่มและการดำเนินงาน ของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านแพรกหา ตำบลแพรกหา อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยทักษิณ, พัทลุง.
- ศูนย์การศึกษาพัฒนาภูพาน.(2560). *เอกสารขั้นตอนการผลิตคราม*. สกลนคร: ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน.
- สนธยา พลศรี. (2550). *โครงการจัดจ้างที่ปรึกษาเพื่อเป็นองค์กรเครือข่ายการจัดทำแผนพลังงานชุมชน*. สงขลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. (2547). *การบริหารเชิงกลยุทธ์: คัมภีร์สู่ความเป็นเลิศในการบริหารจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่13). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.
- สมบูรณ์ ธรรมลังกา. (2556). รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานในจังหวัดเชียงราย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 15(2), 58-66.
- สมพร พุทธิพิทักษ์ผล. (2546). *การจัดการสารสนเทศ ใน ประมวลสาระชุดวิชาเทคโนโลยีเพื่อการจัดการสารสนเทศ หน่วยที่ 1*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2549). *เทคโนโลยีเพื่อการจัดการสารสนเทศ*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2550). *รายงานการวิจัยการจัดการสารสนเทศจากภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนนทบุรีศึกษาเพื่อส่งเสริมบริการห้องสมุดสู่ชุมชนนนทบุรี*: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี
- สาโรช เนติธรรมกุล. (2546). *องค์กรและการจัดการ*. สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยสุราษฎร์ธานี.

- สุจิน บุตรดีสุวรรณ. (2550). การรู้สารสนเทศสำหรับนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา.
วารสารห้องสมุด, 51(2), 73-80
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2558). สืบค้นจาก <http://vijai.trf.or.th/aboutus.asp>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ.2560-2564. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2549). ผ้าไทยสายใยแห่งภูมิปัญญา สู่คุณค่าเศรษฐกิจไทย. กรุงเทพมหานคร: องค์การการค้าสุภา.
- สำนักงานพาณิชย์ จังหวัดสกลนคร. (2557). รายงานประจำปี. สกลนคร: สำนักงานพาณิชย์ จังหวัดสกลนคร.
- _____. (2561). รายงานประจำปี. สกลนคร: สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสกลนคร.
- สุขุมล หวังวานิชพันธ์, เตือนจิต หลิมตระกูล และวาสนา ช้างม่วง. (2553). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ เสื้อผ้าฝ้ายอินทรีย์เพื่อเด็กทารก. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, กรุงเทพมหานคร.
- สุชาดา สุรางค์กุล. (2553). แนวทางการจัดการเอกสารจดหมายเหตุในสถาบันอุดมศึกษา: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- สุคกมล ลาโสภานและอนรรตน์ สายทอง. (2554). การสร้างระบบตรวจสอบมาตรฐานสินค้า จังหวัดสกลนคร. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุทธิชัย พุ่มภา. (27-28 พฤศจิกายน 2558). การสัมมนาครมนานาชาติ: โอกาสรวมไทยกับกระแสแฟชั่นโลก. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุทิสสา ชองเหล็กนอก. (2557). การจัดการความรู้ธุรกิจชุมชนผ้าไหมครามตามห่วงโซ่คุณค่า. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุยฎิบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- _____. (2558). การจัดการความรู้กลุ่มธุรกิจชุมชนผ้าไหมคราม. วารสารวิจัย มข., 15(3), 1-14
- สุนทรีย์ สุรสร สุภสิทธิ์ สิทธาพานิช และณัฐพงษ์ วงษ์มา. (2559). รายงานการวิจัยการเพิ่มจำนวนโครโมโซม. สกลนคร: คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุปัญญา ไชยชาญ. (2544). การบริหารการผลิต (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: พี.เอ.ลีฟวิ่ง.
- สุมนทา วงศรีษา . (2559). ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านคอนกอย [สัมภาษณ์]

- สุภางค์ จันทวานิช. (2547). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แสนสุรีย์ เชื้อวงศ์. (2560, 15 สิงหาคม). หัวหน้าศูนย์คราม สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสกลนคร [บทสัมภาษณ์]
- เหมะรัตน์ เหมะธูลิน. (2553). *การวิเคราะห์ศักยภาพในการผลิตของกลุ่มอาชีพทอผ้าฝ้ายอ้อมคราม
ในเทศบาลตำบลบัวสว่าง อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร*.
(การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทฉบับที่ 1 ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยขอนแก่น,
ขอนแก่น.
- อนันต์แสวง เท่วซึ่งเจริญ. (2543). *การพัฒนากระบวนการย้อมสีธรรมชาติสำหรับอุตสาหกรรม
ครอบครัว*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อนูรัตน์ สายทอง และคนอื่นๆ. (2556). *การพัฒนารูปแบบผ้าฝ้ายอ้อมครามสำหรับคนรุ่นใหม่*.
สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อนูรัตน์ สายทอง วุฒิรัตน์ แวนเรืองรอง และอำนาจ สุนาพร. (2556). *การพัฒนาเทคนิคการทอผ้า
และการแปรรูปที่เหมาะสมของผลิตภัณฑ์ผ้าครามในกลุ่มจังหวัดสนุก*.
วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, (1)2, 101-110.
- อนูรัตน์ สายทอง. (2550). *รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาการพัฒนาฝ้ายอ้อมผ้าจากคราม*.
สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อนิวัช แก้วจางง. (2555). *การจัดการเชิงกลยุทธ์* (พิมพ์ครั้งที่ 2 ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อ้อยทิพย์ ผู้พัฒน์. (2552). *สิ่งทอกับการป้องกันรังสียูวี: กรณีศึกษาในผ้าฝ้ายอ้อมคราม*.
ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- อังคณา เทียนกล้า. (2552). *การคัดเลือกพันธุ์คราม และพืชที่ให้สีคราม*. สกลนคร:
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อชชา หัตยานานนท์, บุษรา สร้อยระย้า, ประพาพรรณ ชีรมงคล และนิตยา วันโสภา. (2559).
*การพัฒนาผ้าม่อฮ่อมจังหวัดแพร่ด้วยงานลงทองลายไทย สำหรับเคหะสิ่งทอเชิง
พาณิชย์* (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร,
กรุงเทพมหานคร.
- อุษา ตั้งธรรม พงนา นูมหันต์ สุรีย์ สุทธิสังข์ และวิภาดา กระจ่างโพธิ์. (2555). *การพัฒนารูปแบบ
และคุณภาพผลิตภัณฑ์ผ้าจากฝ้ายอ้อมคราม*. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

- AIMS: Afganisatan Information Services. (2016). Retrieved from
http://www.aims.org.af/services/database/info_mngmt_cycle/info_mngmt_cycle.html
- Aino K, Narihiro T, Minamida K, Kamagata Y, Yoshimune K & Yumoto I. (2010). "Bacterial Community Characterization and Dynamics of Indigo Fermentation". *FEMS Microbiology Ecology (Wiley-Blackwell)*, 74(1), 174-183.
- American Library Association (ALA). (1989). *American Library Association Presidential Committee on Information Literacy: Final report*. Retrieved from:
<http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/acrl/publications/whitepapers/presidential>.
- Amiree, F. S. T., & Khabbazan, B. (2009). Third wave changes: The role of information and communication technology (ICT) in the definition of librarianship. *Library Philosophy and Practice*, Special Issue April, 1-5.
- Atherton,P. (1997). *Handbook for Information Systems and Services*. Paris : Unesco.
- Buscio, V.; Crespi, M.; Gutiérrez-Bouzán, C. (15 March 2015). Sustainable dyeing of denim using indigo dye recovered with polyvinylidene difluoride ultrafiltration membranes. *In Journal of Cleaner Production*, 91, 201-207.
- Bytheway, A. & Venter,I.M., (2014). "Strategies for Information Management in Education: Some International Experience. *SA Journal of Information Management*. 16(1), Art 596, 11 .doi.org/10.4102/sajim.v16i1.596.
- Choo, C.W. (2002). *Information management for the intelligent organization : the art of scanning the environment*. (3rded). Medford New Jersey: Information Today.
- Cing-Chih, Chen & Perer H. (1982). *Information Service: Assessing and Anticipation User Needs*. New York: Neel Schuman.
- Davis, G.B. & Olson, M.H. (1985). *Management Information System: Conceptual Foundation, Structure and Development*. Singapore: McGraw-Hill.
- Dennehy, R.F.. (2001). *The Springboard: How Storytelling Ignites Action in Knowledge -era Organizations*20012Stephen Denning. *The Springboard: How Storytelling Ignites Action in Knowledge -era Organizations*. Boston: Butterworth & Heinemann 2000.

- Dong, F.C, X. Y. Zhu & Y. T. Jia. (2011). Research on Plant Indigo Dyeing the Silk Fabrics. *Advanced Materials Research*, 175/176, 703-706.
- Earl, M. J. (1989). *Management strategies for information technology*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Glueck, W. F & Jauch, L.R. (1984). *Business Policy and Strategic* (4th ed.). Auckland: McGraw-Hill.
- Gurdev Singh. (2013). *Information Sources Services and Systems*. New Delhi: PHI Learning Private Limited.
- Haag, S. & Cummings. M. (2010). *Management Information Systems for the Information Age* (8th ed.). USA: McGraw-Hill.
- Heo, Buk-Gua Park, Yun-Jumb Park & Yong-Seoc Bae. (2014). Anticancer and antioxidant effects of extracts from different parts of indigo plant. *Industrial Crops and Products*, (56).
- Huang, K.T., Lee, Y.W. & Wang, R.Y. (1999). *Quality information and knowledge management*. New Jersey: Prentice Hall.
- Jihye Lee & Author. (2013). Yeonhee Lee Characterization of Natural Dyes and Traditional Korean Silk Fabric by Surface Analytical Techniques. *Materials*.
- John Van Maurik (2001). *Writers on Leadership*. UK: Penguin.
- John Von, D. W. & John Von, R. T. (1987). *Learning Together and Alone: Cooperative, Competitive, and Individualistic Learning* (2nd ed.). Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
- Kuhlthau, C. C., George, M.W., Turock, B. J., & Belvin, R. J. (1990). Validating a Model of the Search Process: A comparison of Academic, Public, and School Library Users. *Library and Information Science Research*, 12 (1), 5-31.
- Laudon, Kenneth C. & Laudon, Jane P. (2000). *Management Information Systems.; Organization and Technology in the Network Enterprise*. New York: Macmillan.
- Leuf, B. & Cunningham, W. (2001). *The Wiki Way: Collaboration and Sharing on the Internet*. New Jersey: Addison-Wesley Longman.

- McNamara, K. S. (2003). *Information and communication technologies, poverty and development: Learning from experience*. The World Bank.
- Meksi N, Kechida M & Mhenni F. (2007). Cotton Dyeing by Indigo with the Borohydride Process: Effect of some Experimental Conditions on Indigo Reduction and Dyeing Quality. *Chemical Engineering Journal*, 131(1), 187-193.
- Middleton, Michael R. (2002). *Information Management : A Consolidation of Operations, Analysis and Strategy*. Charles Sturt University Centre for Information Studies, Wagga, NSW, Australia.
- Mondal, A. K., & Bandyopadhyay, A. K. (2010). Application of ICT and related manpower problems in the college libraries of Burdwan. *DESIDOC Journal of Library & Information Technology*. 30(4), 44.
- Miller, A. & Dess, G.G. (1996). *Strategic Management* (2nd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Nonaka, I. & Nishiguchi, T. (2001). *Knowledge Emergence: Social, Technical, and Evolutionary Dimensions of Knowledge Creation*. New York: Oxford University Press.
- O'Brien, J. & Marakas, G. (2011). *Management Information Systems* (10th ed.). USA: McGraw-Hill.
- Prasad Smita & Nigam Veena. (2011). Optimization Procedure for Dyeing of Silk with Natural dye – Assam Indigo (*Strobilanthes Flaccidifolius*). *Progressive Agriculture*, 11(1), 37-39.
- Ronsin, Albert. (January-March 1984). *The Library : Memory of Local Life Yesterday and Today*. London: Library Association.
- Rowley, J E. (1988). *Basics of Information Technology*. London: Library Association.
- Saloojee, R.; Groenewald, D. & Du Toit, A.S.A. (2007). Investigating the business value of information management. *South African journal of information management*, 9(1). . Available WWW: <http://www.sajim.co.za>.
- Schermerhorn, J.R. (2002). *Management* (7th ed.). New York: Wiley.
- Son, Young-A.a, Lim, Hyeong-Taea Hong, Jin-Pyoha Kim and Tae-Kyungb. (2005). Indigo adsorption properties to polyester fibers of different levels of fineness. *Dyes and Pigments*, 65(2), 137-143.
- Starkey, Paul. (1998). *Networking for Development*. London: International Forum for Rural Transport and Development (TFRTD).

- Stephen, P.R. & Timothy, A. (2015). *Organizational Behavior (16th ed.)*. USA: Pearson Education.
- Sumner, M. (1999, April). Critical success factors in enterprise wide information management systems projects. In *Proceedings of the 1999 ACM SIGCPR conference on Computer personnel research* (297-303).
- Susilo, P.H. (1992). *Natural Indigo Dyes from Indigofera Plants for Textile Processing*. Institute for R&D of Textiles. Industries Bandung Indonesia.
- Sylvia P. Webb. (1998) *Creating an Information Service (2nd ed.)*. London: Aslib.
- Tannenbaum, S.I. & Alliger, G.M. (2000). *Knowledge Management: Clarifying the Key Issues*. UK: IHRIM.
- Teresa Torres-Blancas. (2015). Ozonation of Indigo Carmine Enhanced by Fe/Pimenta dioica L. Merrill Particles. *Journal of Photoenergy*.
- Tripathy, Janyanta Kumar and others. (2007). Leveraging Knowledge Management Challenges for the Information Professional. *DESIDOC Bulletin of Information Technology*, 27(6), 65-73.
- Valentina Buscio, Martí Crespi and Carmen Gutiérrez-Bouzán. (2014). A Critical Comparison of Methods for the Analysis of Indigo in Dyeing Liquors and Effluents. *Materials*.
- Yin-Ku Lin and orther. (June 2014). Efficacy and Safety of Indigo naturalis extract in oil (Lindioil) in Treating nail Psoriasis: A randomized, Observer-Blind, Vehicle-Controlled trial. *Phytomedicine*, 21(7), 1015-1020.
- Wheelen, T. L. and Hunger, J. D. (2006) . *Strategic Management and Business Policy : Concepts and Cases (10th ed.)*. Upper Saddle River, N. J: Pearson.
- Wilson, T.D. (1989). On User Studies and Information Needs. *Journal of Documentation* 37(March), 3-1.
- _____. (1997). Information Behavior: An Interdisciplinary Perspective. *Information Processing and Management*, 33(4), 551-572.
- _____. (1999). Modes in Information Behavior Research. *Journal of Documentation*, 55(3), 249-270.
- World Craft City for Natural Indigo. (2017). *Sakon Nakhon City as "WCC-World Craft City for Natural Indigo"* Retrieved from http://wccapr.org/eventsphotos.php?events_id=101.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ภาคผนวก ก

ตัวอย่างหนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

ที่ ศธ 0522.15(1)/ ๖32

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
 ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
 จังหวัดนนทบุรี

8 กรกฎาคม 2559

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพจน์ วนิชกุล มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย - แบบสัมภาษณ์แหล่งสารสนเทศผ้าอ้อมคราม จำนวน 1 ชุด
 - แบบสัมภาษณ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางภาวิณี แสนชนม์ นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
 แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์
 เรื่อง “การจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย (Indigo Fabric Information Management in
 Thailand)” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์ วิภาวิน อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต แขนงวิชา
 สารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาฯ ดุษฎีนิพนธ์หลัก
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา เวชโอสถศักดิ์ อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการสารสนเทศ มหาวิทยาลัย
 มหาสารคาม และดร.พญ. ศุครีพิทักษ์ อาจารย์ประจำสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล
 เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์ร่วม

การจัดทำดุษฎีนิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล
 และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์ไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมี
 ความครอบคลุมเนื้อหาวิชาแนวปฏิบัติและสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชา จึงขอความ
 อนุเคราะห์จากท่าน ในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านสารสนเทศศาสตร์ และด้านผ้าอ้อมคราม ได้โปรดพิจารณา
 ตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ
 นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศิลปศาสตร์หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน
 และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ วัฒนาพงษากุล)
 ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศิลปศาสตร์

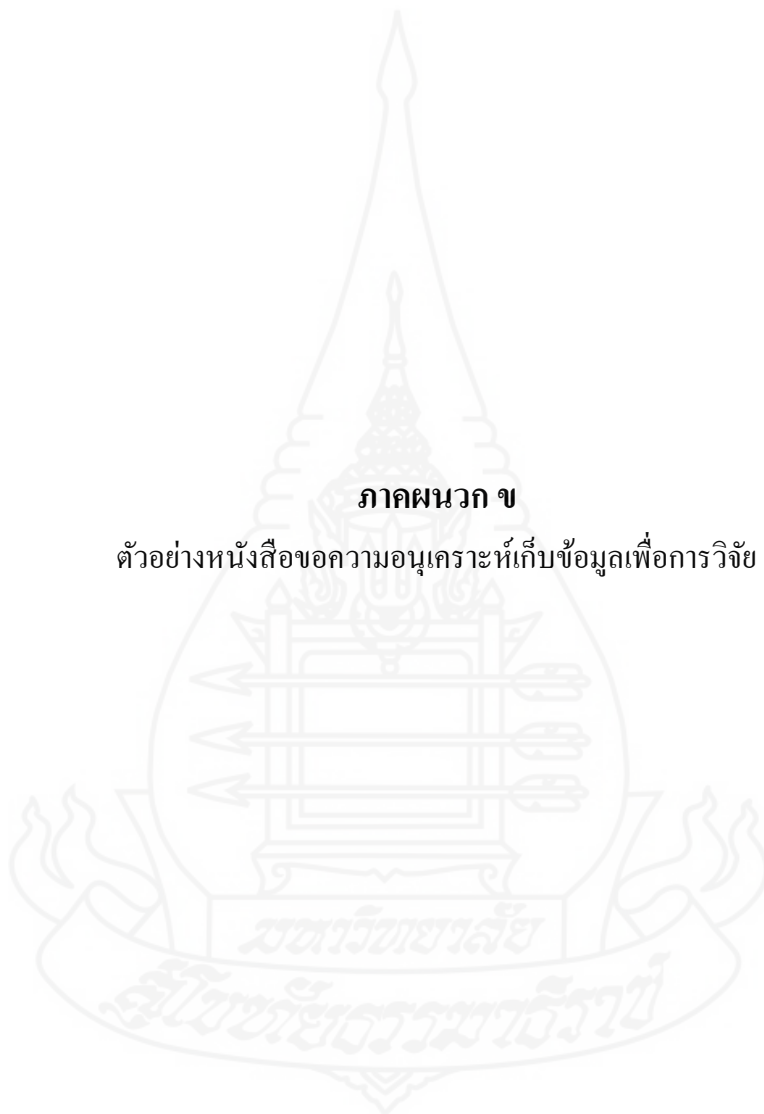
บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์

โทร. 02-5048515-7

โทรสาร. 02-5033564

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ ๐๕๒๒.๑๕ (๑)/พิเศษ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลสำหรับงานวิจัย

เรียน ประธานกลุ่มวิชาทฤษฎีชุมชนฝ่ายมัธยมศึกษา

ด้วย รองศาสตราจารย์ภาวิณี แสนชนม์ นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “การจัดการสารสนเทศฝ่ายมัธยมศึกษาในประเทศไทย (Indigo Fabric Information Management in Thailand)” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์ วิภาวิน อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ดุษฎีนิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา เวชโอสถศึกษา อาจารย์ประจำภาควิชาสารสนเทศศาสตร์ คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และอาจารย์ ดร.พธู คุณศรีทิพย์ อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาวัฒนธรรมศึกษา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์ร่วม

ในการนี้ นักศึกษามีความจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการดำเนินงานวิจัยผ่านการสัมภาษณ์ในสองส่วนคือ สัมภาษณ์ผู้บริหาร และสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของท่าน โดยการเก็บข้อมูลดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามความคิดเห็นของท่านและสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงาน ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จและปัญหาในการจัดการสารสนเทศฝ่ายมัธยมศึกษา ทั้งนี้ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์แก่งานวิชาการสืบไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์จากท่านในการอนุญาตให้นักศึกษาเข้าสัมภาษณ์ โดยหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน โดยสามารถแจ้งรายละเอียดที่นักศึกษา ทางเบอร์โทรศัพท์ ๐๘-๖๒๑๙-๑๗๙๒ หรือทางอีเมลล์ pawineesanchon@hotmail.com หวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่าน และขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

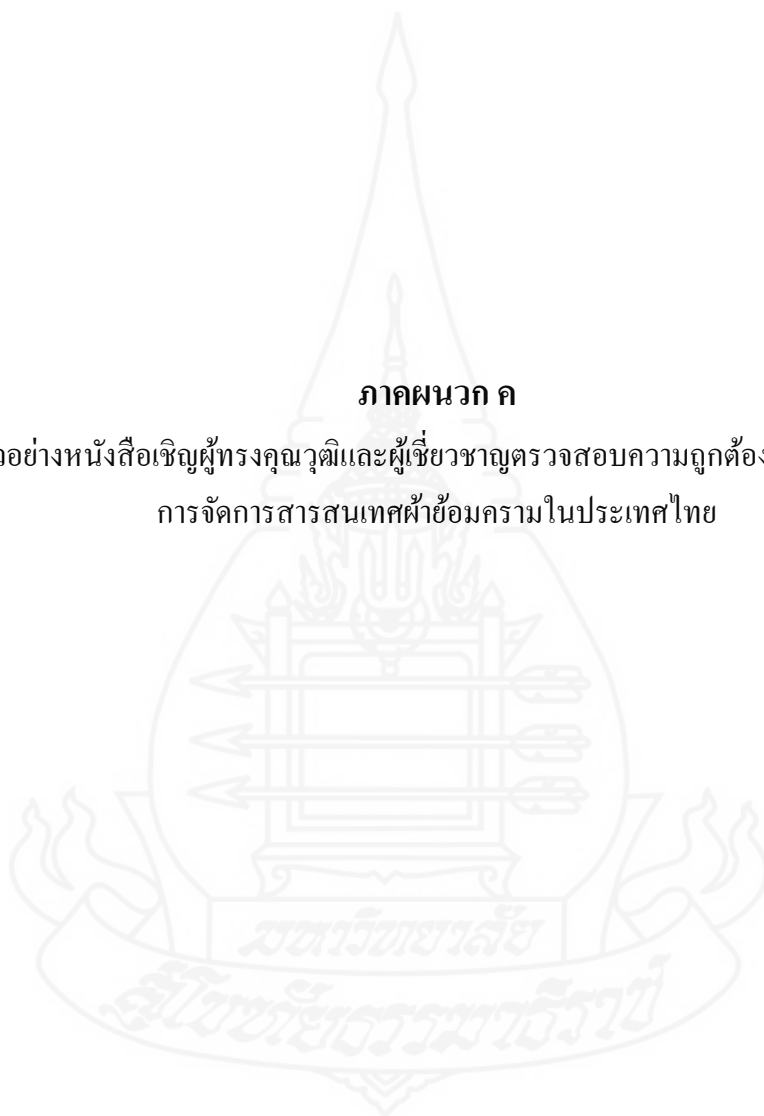
ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์ วิภาวิน)

ประธานหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์

ภาคผนวก ก

ตัวอย่างหนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องร่างรูปแบบ
การจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย

ที่ ศธ 0522.15(1)/13๖

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

2๖ กรกฎาคม 2561

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์รูปแบบการวิจัย
เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบุญม์ ชาวชายโงะ

ด้วย นางภาวิณี แสนชนม์ นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “การจัดการ
สารสนเทศด้วยอ้อมครามในประเทศไทย (Ingido Fabric Information Management in Thailand)” โดยมี
รองศาสตราจารย์ ดร.นำทิพย์ วิภาวิน อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต แขนงวิชาสารสนเทศ
ศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์หลัก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา เวชโอสถศักดิ์ อาจารย์ประจำภาควิชาสารสนเทศศาสตร์ คณะวิทยาการ
สารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และ อาจารย์ ดร.พรุฑู คุศรีพิทักษ์ อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาวัฒนธรรม
ศึกษา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์ร่วม

การจัดทำดุษฎีนิพนธ์ดังกล่าว นักศึกษาได้อยู่ในกระบวนการสรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผล
และเพื่อให้การจัดทำดุษฎีนิพนธ์นั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นักศึกษาจึงได้กำหนดจัดประชุมสัมมนา
เรื่อง รูปแบบการจัดการสารสนเทศด้วยอ้อมครามในประเทศไทย ในวันจันทร์ที่ 6 สิงหาคม 2561 เวลา 09.00 –
11.00 น. ณ ห้องประชุมนิพนธ์ อินสิน คณะมนุษยและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ทั้งนี้ สาขาวิชาฯ จึงขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านสารสนเทศศาสตร์เข้าร่วมประชุมสัมมนา
เพื่อวิพากษ์รูปแบบการวิจัยตามวัน เวลา และสถานที่ดังกล่าว สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียน
ด้วยตนเอง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ วิวัฒนาพงษากุล)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศิลปศาสตร์

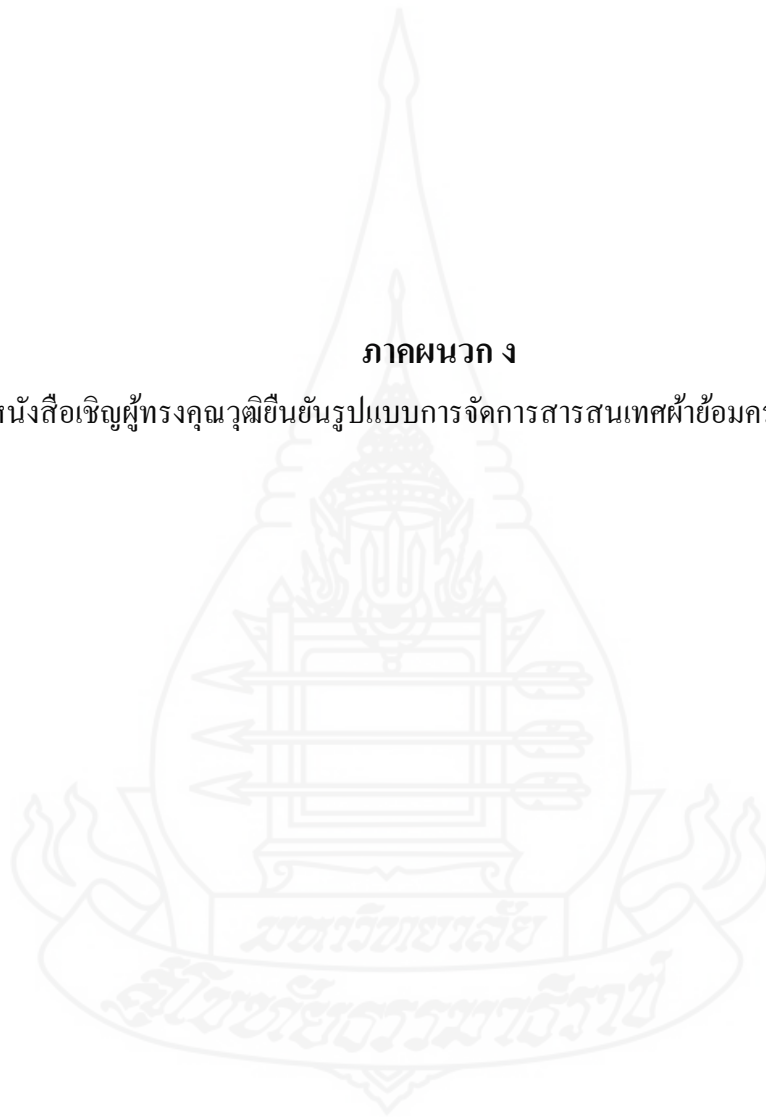
บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์

โทร. 02-5048515-7

โทรสาร. 02-5033564

ภาคผนวก ง

ตัวอย่างหนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิยื่นยื่นรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย

ที่ ศธ ๐๕๒๒.๑๕ (๑) /ว ๑๓๖

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิยื่นรับรูปแบบการวิจัย

เรียน นายประสพ ทิศคร

หัวหน้ากลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาล พัฒนาการจังหวัดนครพนม

ด้วย นางภาวิณี แสนชนม์ นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง
“การจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย (Indigo Fabric Information Management in
Thailand)” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์ วิภาวิน อาจารย์ประจำหลักสูตรดุษฎีบัณฑิต แขนงวิชา
สารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา
ดุษฎีนิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา เวชโอสถศักดิ์ อาจารย์ประจำภาควิชาสารสนเทศศาสตร์
คณะวิทยาการจัดการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และอาจารย์ ดร.พญ.คูศรีพิทักษ์ อาจารย์ประจำ
กลุ่มวิชาวัฒนธรรมศึกษา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา
ดุษฎีนิพนธ์ร่วม

การจัดทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว นักศึกษาได้ดำเนินการวิพากษ์รูปแบบการวิจัย เมื่อวันที่
๖ สิงหาคม ๒๕๖๑ ณ ห้องประชุมนิพนธ์ อินสิน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สกลนคร และดำเนินการปรับปรุงรูปแบบการวิจัยตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมการวิพากษ์
รูปแบบการวิจัยเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ดังนั้น เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าวสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ
สาขาวิชาฯ จึงขอเรียนเชิญท่านในฐานะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านสารสนเทศยื่นรับรูปแบบการวิจัย สำหรับ
รายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน
และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา จะขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์ วิภาวิน)

ประธานหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์

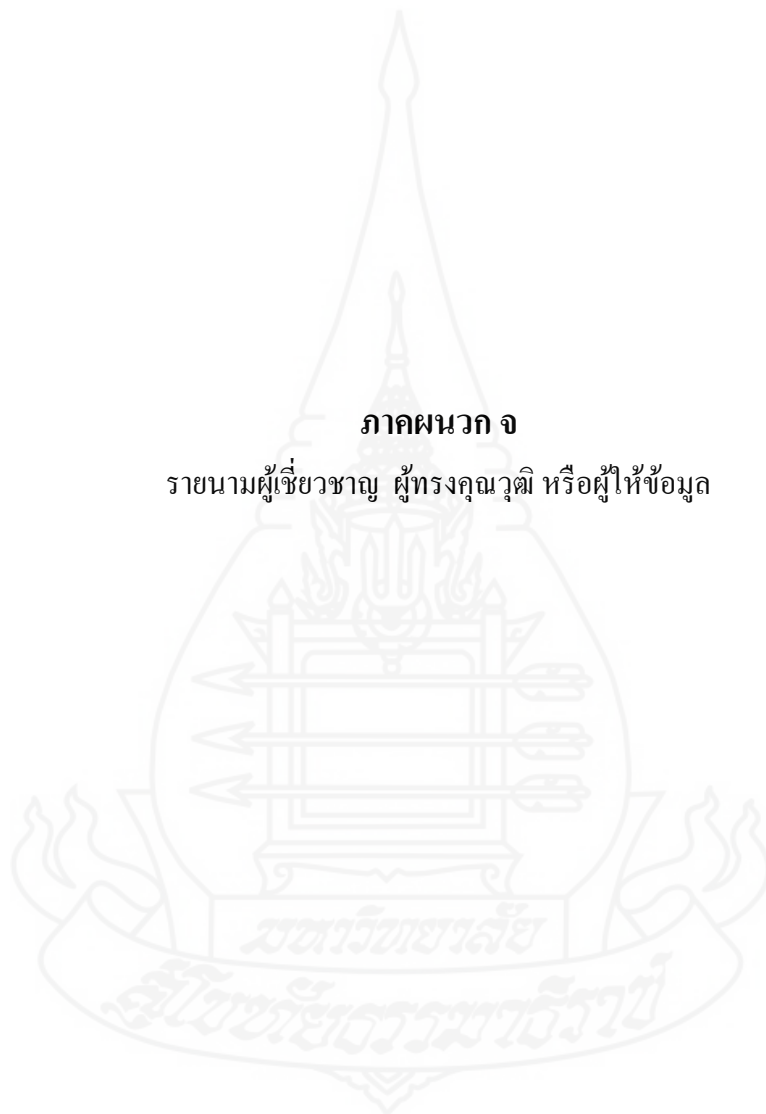
บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์

โทร. ๐๒๕-๐๔๘๕๑๕-๗

โทรสาร. ๐๒๕-๐๓๓๕๖๔

ภาคผนวก จ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้ให้ข้อมูล

รายนามผู้คุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพจน์ วนิชกุล
อาจารย์สังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิน บุตรดีสุวรรณ
คณบดีคณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชไมพร รักษาสุข
นักวิจัยฝ่ายอ้อมคราม และอาจารย์พิเศษ คณะเทคโนโลยีการเกษตร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อนุรัตน์ สายทอง
นักวิจัยฝ่ายอ้อมคราม ผู้เชี่ยวชาญด้านฝ่ายอ้อมคราม อาจารย์สังกัดคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

รายนามผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องร่างรูปแบบ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ชาวชายโงง
อาจารย์สาขาวิชาเทคโนโลยีและการจัดการสารสนเทศดิจิทัล
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
2. นายจรินทร์ รอบการ
พัฒนาการจังหวัดสกลนคร สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร
3. นายสมเกียรติ คำทะเนตร
ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร
4. นายกมล ฟองอ่อน
หัวหน้างานห้องสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ
จังหวัดสกลนคร
5. อาจารย์ ดร. ปทุมทิพย์ ม่าน โลกสูง
นักวิชาการ นักวิจัยฝ่ายอ้อมคราม และอาจารย์สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปกสิณ ชาทิพสด
นักวิจัยผ้าใยธรรมชาติและอาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทศากร ศิริพันธุ์เมือง
อาจารย์สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
8. อาจารย์แสนสุรีย์ เชื้อวงศ์คำ
หัวหน้าศูนย์คราม สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
9. นายเจษฎา กัลยาบาล นักวิจัยท้องถิ่น
10. นางพีระ ประเสริฐก้านตรง
ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติบ้านคำข่า อำเภอพรรณานิคม
จังหวัดสกลนคร
11. นางสิริวราพร บันด์ชาทรัพย์
ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าใยธรรมชาติอำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร

รายนามผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิยืนยันรูปแบบการวิจัย

1. นายประสาท ทศกร
หัวหน้ากลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชน พัฒนาการจังหวัดนครพนม
2. นางประไพพันธ์ แดงใจ
ประธานวิสาหกิจชุมชนที่ตาทอผ้าใยธรรมชาติ
3. อาจารย์มยุรี ยาวิลาศ
ผู้อำนวยการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยพายัพ
4. อาจารย์พรพิมล มโนชัย
ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิรันดร์ กุลพานันท์
สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

รายนามผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวกับผ้าอ้อมคราม

1. นายศารุมภ์ โหม่งสูงเนิน
พาณิชย์จังหวัดสกลนคร
2. นายประสาธ ทัศกร
หัวหน้ากลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชน พัฒนาการจังหวัดนครพนม
3. ดร.บุญร่วม คำจันทราช
เกษตรจังหวัดสกลนคร

นักวิจัย หรือนักวิชาการท้องถิ่น

1. อาจารย์ ดร. ปทุมทิพย์ ม่านโคกสูง
นักวิชาการ นักวิจัยผ้าอ้อมคราม และอาจารย์สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปกสิณ ชาทิพอด
นักวิจัยผ้าอ้อมคราม อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
3. อาจารย์ ดร.ชงจุฑา สุวรรณประเสริฐ
นักวิจัยผ้าอ้อมคราม อาจารย์สาขาวิชาเคมี สังกัดคณะวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
4. อาจารย์ ดร.ปิยะจินต์ ปัทมคิลก
นักวิจัยผ้าอ้อมคราม อาจารย์สาขาวิชาบริหารทรัพยากรมนุษย์และการจัดการ
ทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
5. นายเจษฎา กัลยาบาล
ผู้ประกอบการธุรกิจผ้าคราม และประธานเครือข่ายธุรกิจ BIZ Club (เครือข่าย
ธุรกิจ ขนาดย่อม) จังหวัดสกลนคร
6. นางสาวหทัยรัตน์ หอมไกรลาส
อาจารย์ สังกัดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร

7. นางรัศมี ศรีตะวัน
นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาดาล
จังหวัดอุบลราชธานี
8. นายอาคม บุญปก
นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอชานุมาน
จังหวัดอำนาจเจริญ
9. นายวิเชียร มุสิกกา
นักวิจัยสายสัมพันธ์ กองบริหารการวิจัยและบริการวิชาการ สำนักงานวิทยาเขตฯ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร
10. นางระเบียบ แก้วดี
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)
อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร
11. นางณัฐนิชา ลาลี
นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเพ็ญ
จังหวัดอุดรธานี
12. นางสาวปณิศา ฉลาดเอื้อ
นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอประจักษ์
ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี
13. นางรัตนา บุญสิม
เจ้าพนักงานพัฒนาชุมชนชำนาญงาน สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง
จังหวัดมุกดาหาร
14. นางชลธิชา มาตรรักษ์
เจ้าพนักงานพัฒนาชุมชนชำนาญงาน สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาหว้า
จังหวัดนครพนม
15. นายจักรินทร์ ทิพย์โยธา
นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาคู
จังหวัดกาฬสินธุ์

16. นายปรีชา ประเสริฐก้านตรง
สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใย้อมครามบ้านคำข่า อำเภอพรรณานิคม
จังหวัดสกลนคร
17. นางสิริวราพร บันด์ชาทรัพย์
ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าใย้อมครามอำเภออากาศอำนวย
จังหวัดสกลนคร

**ผู้บริหารของแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใย้อมคราม
และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใย้อมคราม**

1. อาจารย์แสนสุรีย์ เชื้อวังคำ
ศูนย์คราม สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร อำเภอเมือง
จังหวัดสกลนคร
2. นางถวิล อุปรี
ศูนย์ทอผ้าใย้อมคราม บ้านคอยกอย อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร
3. นายสมคิด พรหมจักร์
ศูนย์การเรียนรู้ผ้าใย้อมคราม บ้านถ้ำเต่า อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร
4. นาง สมร คำวิเศษ
ศูนย์แสดงผลิตภัณฑ์ผ้ามัดหมี่ใย้อมคราม บ้านดงยางพรพิบูลย์ จังหวัดอุดรธานี
5. นางประนอม ทาแปง
ศูนย์การเรียนรู้ผ้าจากเมืองลอง อำเภอลอง จังหวัดแพร่
6. นางวิกุล พรหมหากุล
กลุ่มชุมชนทอผ้าครองวิถีตำบลเชิงชุม อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร
7. นางประไพพันธ์ แดงใจ
กลุ่มที่ตากกลุ่มทอผ้าใย้อมครามธรรมชาติ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร
8. นางรัชนี สุราษฎร์รัมย์
กลุ่มทอผ้าใย้อมครามบ้านพันนานคร อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร
9. นางอัมพรพรรณ ทองไชย
กลุ่มทอผ้าฝ้ายเงินใย้อมครามบ้านโนนเรือ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

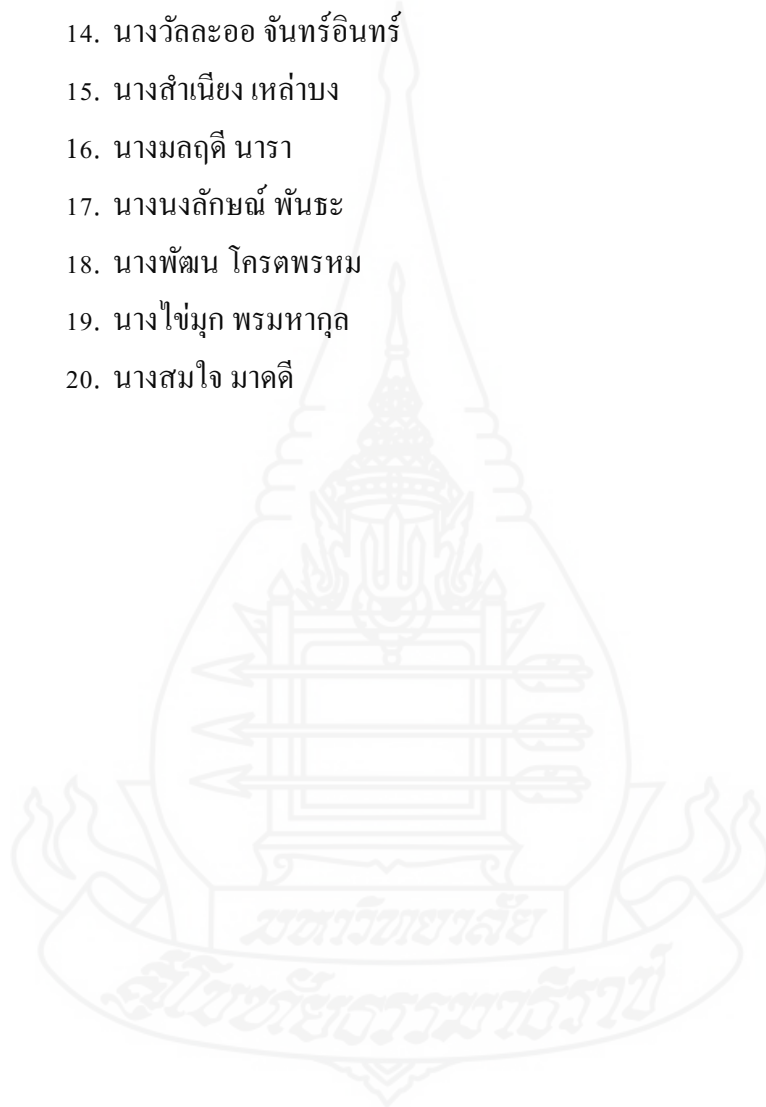
10. นางบุญเรือง สุনারักษ์
กลุ่มทอผ้าย้อมครามและสีธรรมชาติบ้านกุศเรือใหญ่ อำเภอมหาชนะชัย จังหวัด
สกลนคร
11. นางเสมอ พรหมวงษา
กลุ่มทอผ้ามัดหมี่ย้อมครามบ้านนาบัว อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี
12. นางบุญโฮม จันทระเสนา
ประธานกลุ่มทอผ้าหมีจืดย้อมคราม โพนทอง อำเภอประจักษ์ศิลปาคม
จังหวัดอุดรธานี
13. นางสุนันทา วงศรีษา
ประธานทอผ้าย้อมครามบ้านนาคอย อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม
14. นางวารีย์ อุณาภักย์
กลุ่มทอผ้าย้อมครามบ้านคำเต้อย อำเภอนาขาม จังหวัดอำนาจเจริญ
15. นางนิตยาไส แสงชัย
กลุ่มทอผ้าย้อมครามกลุ่มแม่บ้านทางโค้ง (กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านวังม่วง)
อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี
16. นางประทุมวัน วิชาศรี
ประธานกลุ่มทอผ้าฝ้ายย้อมคราม-ผ้าไหม อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์
17. นางคอม ป้อมหิน
ประธานกลุ่มทอผ้าย้อมครามบ้านเหล่าคราม อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร

ผู้ใช้สารสนเทศหรือปฏิบัติงานด้านผ้าย้อมคราม

1. อาจารย์ ดร.วนิษา พานิชย์
2. นางละอองดาว กลยณี
3. นางสาวฐานิดา ช่วยรักษา
4. นางนิตยา เฟื่องเหลา
5. นางดอกไม้ ฤกษ์งาม
6. นางสมใจ บาดดี
7. นางวิลาวัลย์ จันทร์เฟื่องเพ็ญ
8. นางสาวเนียง จักษะจินดา

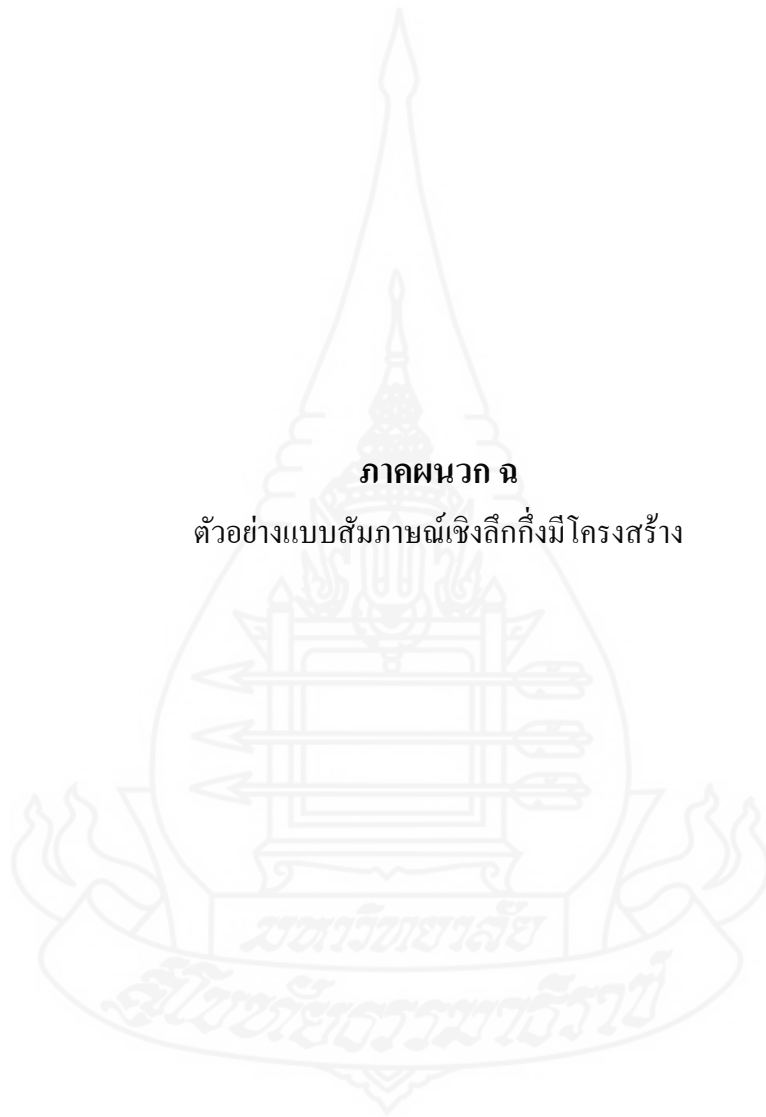

9. นางอัมลี ปาทา
10. นางภัศรา เหลลาตุลา
11. นางรัตนา สระแก้ว
12. นางสุนีย์ สีเหลือง
13. นางเพ็ญศรี วาศรีชู
14. นางวัลละออ จันทรอินทร์
15. นางสาวเนียง เหล่าบาง
16. นางมลฤดี นารา
17. นางนงลักษณ์ พันระ
18. นางพัฒน์ โครตพรหม
19. นางไข่มุก พรหมากุล
20. นางสาวใจ มาคดี

ภาคผนวก ฉ

ตัวอย่างแบบสัมภาระณเชิงลึกกึ่งมีโครงสร้าง

แบบสัมภาษณ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชน
เรื่อง การจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย
Indigo Fabric Information Management in Thailand

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย
3. เพื่อพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและ แหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย

นิยามศัพท์

1. การจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม หมายถึง การแสวงหา การรวบรวม จัดกลุ่มเนื้อหา การจัดเก็บ การสงวนรักษา การบริการและเผยแพร่สารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม
2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม หมายถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม
3. วิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม หมายถึง กลุ่มที่ดำเนินการเกี่ยวกับการผลิต การจัดจำหน่ายผ้าอ้อมครามและได้รับการขึ้นทะเบียนวิสาหกิจชุมชนปี พ.ศ. 2559-2560
4. แหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม หมายถึง ห้องสมุด ศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์สารสนเทศที่มีวัตถุประสงค์ในการเผยแพร่และถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับผ้าอ้อมคราม

รศ.ภาวิณี แสนชนม์

นักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต งานงสารสนเทศศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาริราช

E-mail: pawineesanon@hotmail.com เบอร์โทร 086-219-1792

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป
2. การจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม
3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อกลุ่ม.....
  2. ชื่อเว็บไซต์ (ถ้ามี).....
  3. วันเดือนปีที่สัมภาษณ์.....
  4. ตำแหน่ง หัวหน้ากลุ่ม ผู้ปฏิบัติงาน
  5. ปีพ.ศ. ที่จัดตั้ง.....
- วัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง.....
- .....
- .....
6. จำนวนสมาชิกกลุ่ม.....
  7. งบประมาณกลุ่ม (ย้อนหลัง 3 ปี).....
  8. ผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมครามของกลุ่ม

☐ ผ้ามัดหมี่	☐ ผ้าพื้น	☐ ผ้ามัดข้อม	☐ ผ้าคลุมไหล่
☐ ผ้าพันคอ	☐ ผ้าเช็ดหน้า	☐ กระเป๋าสตางค์	☐ กระเป๋าเป้สะพาย
☐ กระเป๋าถือผู้หญิง	☐ ยาม	☐ เสื้อ	☐ กระโปรง

ผลิตภัณฑ์อื่นๆ

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 การจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม คือ กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามตั้งแต่ขั้นตอนการแสวงหาสารสนเทศเพื่อประกอบการผลิตจนกระทั่งถึงการจัดจำหน่ายและเผยแพร่สารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมคราม

2.1 การจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม		
1.	ความรู้ที่ใช้ในการผลิตผ้าอ้อมคราม	1.1 มีเป้าหมายในการผลิตผ้าอ้อมครามอย่างไร 1.2 ใช้ความรู้จากที่ใดในการผลิตผ้าอ้อมคราม 1.3 รู้วิธีการผลิตผ้าอ้อมครามได้อย่างไร จากใคร
2.	วิธีการผลิตผ้าอ้อมครามตามขั้นตอน	2.1 มีวิธีการผลิตผ้าอ้อมครามตามขั้นตอนอย่างไร รู้ได้อย่างไรว่าต้องทำตามขั้นตอนเหล่านี้ 2.2 หาข้อมูลการผลิตผ้าอ้อมครามจากแหล่งอื่นหรือไม่ ที่ไหนบ้าง
3.	การจัดกลุ่มผ้าอ้อมคราม	3.1 มีวิธีการแบ่งกลุ่มผ้าอ้อมครามออกเป็นกี่กลุ่ม อย่างไร 3.2 ถ้าจำแนกผ้าอ้อมครามตามการออกแบบมีกี่แบบ อะไรบ้าง
4.	การจัดเก็บและการถ่ายทอดความรู้ผ้าอ้อมคราม	4.1 มีวิธีการจัดเก็บความรู้เรื่องผ้าอ้อมครามอย่างไร 4.2 มีวิธีการถ่ายทอดความรู้เรื่องผ้าอ้อมครามอย่างไร
5.	การจัดจำหน่ายและการเผยแพร่ผ้าอ้อมคราม	5.1 มีวิธีการจัดจำหน่ายผ้าอ้อมครามอย่างไร 5.2 มีวิธีการเผยแพร่/ประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับผ้าอ้อมครามอย่างไร
6.	การอนุรักษ์และปรับปรุงคุณภาพสารสนเทศผ้าอ้อมคราม	6.1 มีวิธีการอนุรักษ์ผ้าอ้อมครามหรือไม่ อย่างไร 6.2 มีวิธีการปรับปรุงคุณภาพผ้าอ้อมครามหรือไม่ อย่างไร
2.2 ปัญหาการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม		
1.	ความรู้ที่ใช้ในการผลิตผ้าอ้อมคราม	1.1 มีปัญหาเกี่ยวกับเป้าหมายการผลิตผ้าอ้อมครามหรือไม่ อย่างไร 1.2 มีปัญหาการค้นหาความรู้เพื่อการผลิตผ้าอ้อมครามหรือไม่ อย่างไร 1.3 มีปัญหาในการค้นหาความรู้การผลิตผ้าอ้อมครามหรือไม่ อย่างไร
2.	วิธีการผลิตผ้าอ้อมครามตามขั้นตอน	2.1 มีปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนการผลิตผ้าอ้อมครามหรือไม่ อย่างไร 2.2 มีปัญหาในการทำตามขั้นตอนการผลิตผ้าอ้อมครามหรือไม่ อย่างไร
3.	การจัดกลุ่มผ้าอ้อมคราม	3.1 มีปัญหาการจัดกลุ่มหรือแยกประเภทผ้าอ้อมครามหรือไม่ อย่างไร 3.2 การออกแบบผ้าอ้อมครามมีปัญหาหรือไม่ อย่างไร
4.	การจัดเก็บและการถ่ายทอดความรู้ผ้าอ้อมคราม	4.1 มีปัญหาการจัดเก็บความรู้เกี่ยวกับผ้าอ้อมครามหรือไม่ อย่างไร 4.2 มีปัญหาในการถ่ายทอดความรู้เรื่องผ้าอ้อมครามหรือไม่ อย่างไร

2.2 ปัญหาการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रम		
5.	การจัดจำหน่ายและการเผยแพร่สารสนเทศผ้าอ้อมक्रम	5.1 มีปัญหาการขายและจัดจำหน่ายผ้าอ้อมक्रमหรือไม่ อย่างไร 5.2 มีปัญหาการประชาสัมพันธ์ผ้าอ้อมक्रमอย่างไรหรือไม่ อย่างไร
6.	การอนุรักษ์และการปรับปรุงคุณภาพผ้าอ้อมक्रम	6.1 มีปัญหาการอนุรักษ์ผ้าอ้อมक्रमหรือไม่ อย่างไร 6.2 มีปัญหาการปรับปรุงคุณภาพผ้าอ้อมक्रमหรือไม่ อย่างไร
7.	สรุปปัญหาเรียงลำดับความสำคัญ 1-2 (เพราะเหตุใด)	

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रम คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमเพื่อประกอบการผลิตจนกระทั่งถึงการจัดจำหน่ายและเผยแพร่สารสนเทศผ้าอ้อมक्रमของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมक्रम

1. นโยบายและกลยุทธ์การผลิตผ้าอ้อมक्रम	1.1 กลุ่มมีการจัดทำนโยบายผ้าอ้อมक्रमหรือไม่ อย่างไร 1.2 มีความชัดเจนของนโยบายการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमหรือไม่ อย่างไร 1.3 มีการถ่ายทอดนโยบายการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमหรือไม่ อย่างไร
2. ภาวะผู้นำในองค์กร	2.1 มีความสามารถในการแก้ปัญหาการทำงาน หรือไม่ อย่างไร 2.2 มีการคิดใหม่ ทำใหม่หรือสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ หรือไม่ อย่างไร 2.3 มีการสนับสนุนกลยุทธ์ขององค์กรหรือไม่ อย่างไร
3. เทคโนโลยีสารสนเทศ	3.1 ถ้ามีการซื้อขายออนไลน์ (E-commerce) จะช่วยสนับสนุนการขายผ้าอ้อมक्रमหรือไม่ อย่างไร 3.2 สังคมออนไลน์ เช่น ไลน์ เฟซบุ๊ก ช่วยให้การติดต่อสื่อสารและการค้าขายดีขึ้นหรือไม่ อย่างไร
4. เครือข่าย	4.1 มีความร่วมมือในการแลกเปลี่ยน เรียนรู้จากเครือข่ายภาครัฐหรือไม่ อย่างไร 4.2 มีความร่วมมือในการแลกเปลี่ยน เรียนรู้จากเครือข่ายภาคเอกชนหรือชุมชนหรือไม่ อย่างไร

5. งบประมาณ	5.1 ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานใดบ้าง 5.2 มีงบประมาณเพียงพอหรือไม่ อย่างไร
6. สถานที่	6.1 สถานที่ตั้งกลุ่มมีผลต่อการผลิตและจัดจำหน่ายหรือไม่ อย่างไร 6.2 สถานที่จัดจำหน่ายมีผลต่อการผลิตและการจัดจำหน่ายหรือไม่ อย่างไร
7. ข้อเสนอแนะอื่นๆ เช่น การผลิตผ้าอ้อมคราม การออกแบบ การจัดจำหน่ายและการเผยแพร่	

(โปรดจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม พร้อมทั้งเหตุผลประกอบ)

.....นโยบายและกลยุทธ์

.....ภาวะผู้นำในองค์กร

.....เทคโนโลยีสารสนเทศ

.....เครือข่าย

.....งบประมาณ

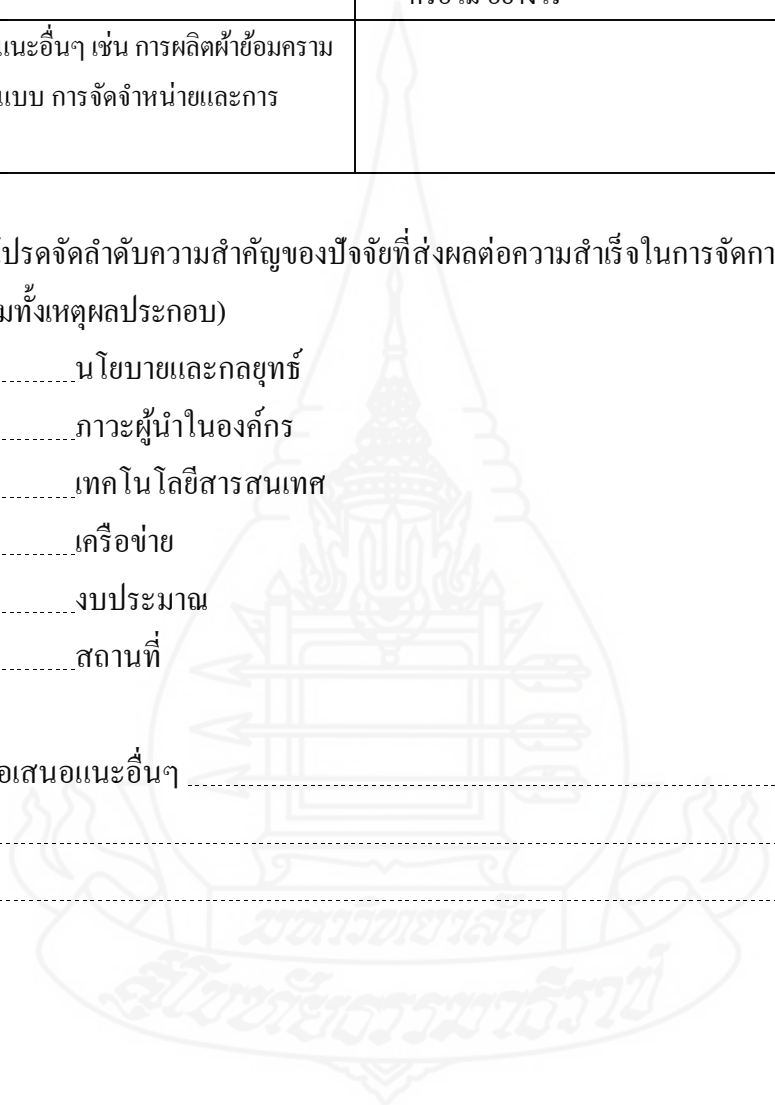
.....สถานที่

ข้อเสนอแนะอื่นๆ .....

.....

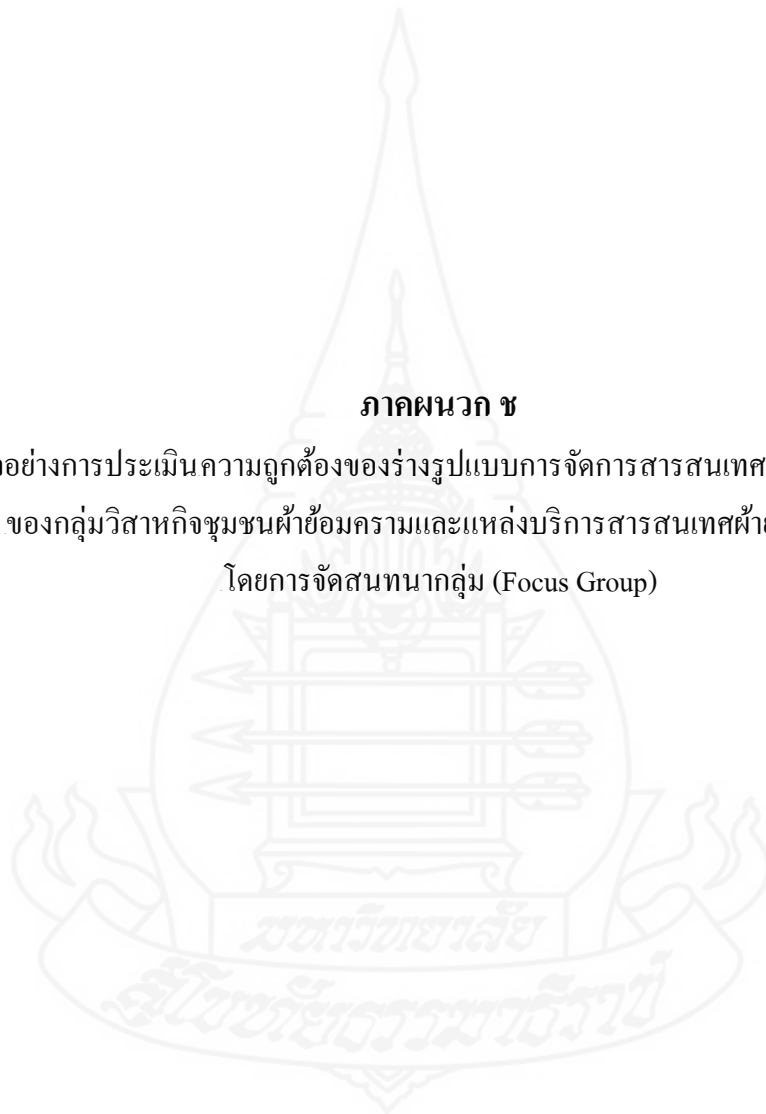
.....

.....

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างการประเมินความถูกต้องของร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม
ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม
โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group)

กำหนดการ

“ร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย”

วันจันทร์ ที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2561

เวลา 09.00 น. - 12.00 น.

ณ ห้องประชุมนิพนธ์ อินสิน อาคาร 3 ชั้น 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

1. กำหนดการ

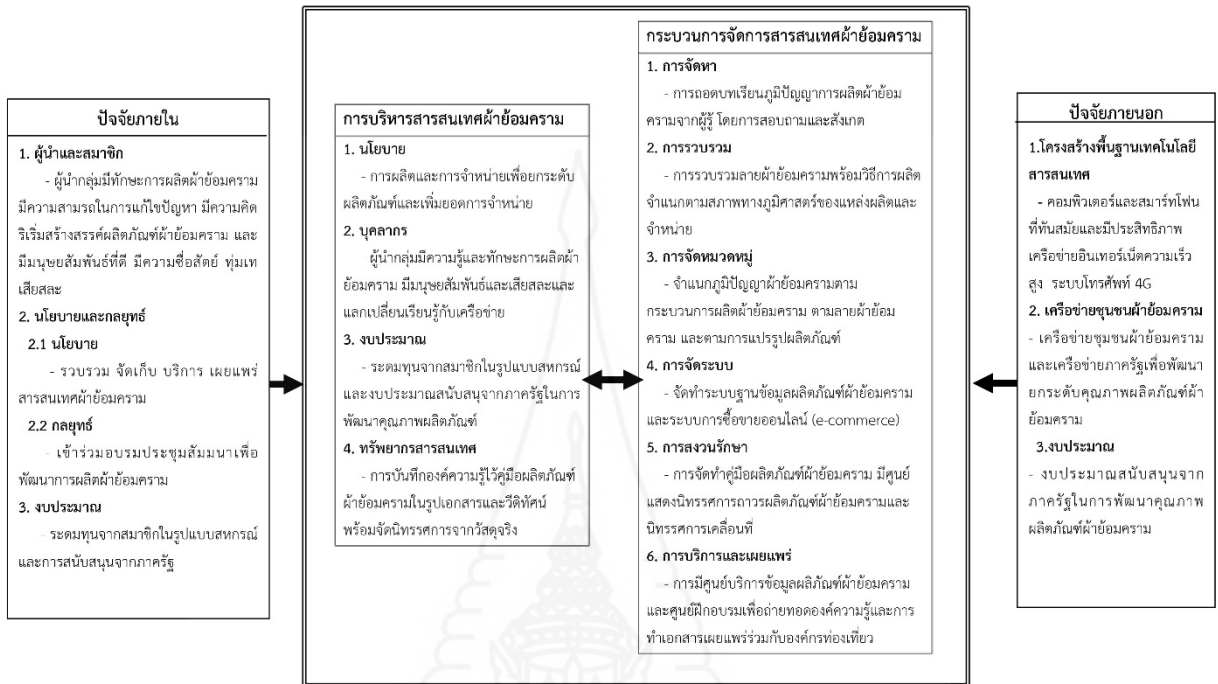
เวลา 08.45 – 09.00 น.	ลงทะเบียน
เวลา 08.45 – 16.30 น.	วาระที่ 1 เรื่องแจ้งเพื่อทราบ
	- ผู้ดำเนินรายการแนะนำผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม
	- ผู้วิจัยนำเสนอสรุปย่อโครงการคุณนิพนธ์พร้อมผลการวิจัย
	วาระที่ 2 เรื่องเพื่อพิจารณา ร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย

หมายเหตุ บริการอาหารว่างระหว่างการสนทนา

2. ประเด็นการสนทนากลุ่ม

- 2.1 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติ
  - 2.1.1 การบริหารสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทยควรเป็นอย่างไร (เอกสารหมายเลข 1)
  - 2.1.2 กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทยควรเป็นอย่างไร (เอกสารหมายเลข 1)
- 2.2 แหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ
  - 2.2.1 การบริหารสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทยควรเป็นอย่างไร (เอกสารหมายเลข 2)
  - 2.2.2 กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทยควรเป็นอย่างไร (เอกสารหมายเลข 2)
- 2.3 ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จต่อการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย ประกอบด้วยอะไรบ้าง (เอกสารหมายเลข 3)

ร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามในประเทศไทย

ร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศของแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างการประเมินรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย

แบบประเมินรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย (Indigo Fabric Information Management in Thailand)

คำชี้แจง

แบบประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อหาค่าดัชนี สอดคล้องหรือค่า IOC (Index of Consistency) ที่เป็นผลจากการประเมิน โดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อการยืนยันและหาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทยโดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สภาพการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย

1.1 สภาพการบริหารสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย

- 1) การบริหารสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติ
- 2) กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้า

ใยธรรมชาติ

1.2 สภาพกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย

- 1) การบริหารสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ
- 2) กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของแหล่งบริการ

สารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย

โปรดประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทยในการนำไปใช้โดยการใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน หรือให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมในช่องว่างที่เว้นไว้ให้ ขอความกรุณาตอบแบบประเมินทุกข้ออย่างครบถ้วนสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ภาวิณี แสนชนม์

นักศึกษาปริญญาเอก แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์

สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

การวิจัย เรื่อง การจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ

1. เพื่อศึกษาการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย
3. เพื่อพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

- 1) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมครามในประเทศไทย จำนวน 7 จังหวัด ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงโดยเลือกจากกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ ได้รับการยอมรับและยกย่องจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ได้รับการรับรองสินค้าผลิตภัณฑ์มาตรฐาน สินค้าชุมชน 5 ดาว (OTOP) ซึ่งประกอบด้วย (1) จังหวัดสกลนคร จำนวน 5 กลุ่ม ที่ได้รับการรับรองสินค้าผลิตภัณฑ์มาตรฐานสินค้าชุมชน (OTOP) 5 ดาว (2) จังหวัดอุดรธานี จำนวน 2 กลุ่ม ที่ได้รับการรับรองสินค้าผลิตภัณฑ์มาตรฐาน สินค้าชุมชน (OTOP) 5 ดาว (3) จังหวัดกาฬสินธุ์ มุกดาหาร นครพนม อุบลราชธานี และอำนาจเจริญ จังหวัดละ 1 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 12 กลุ่ม
- 2) แหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมครามในประเทศไทยจำนวน 5 แห่ง ได้แก่ ศูนย์คราม มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ศูนย์การเรียนรู้ผ้าอ้อมครามบ้านคอนกอย จังหวัดสกลนคร ศูนย์การเรียนรู้ผ้าอ้อมครามบ้าน ถ้ำเต่า จังหวัดสกลนคร ศูนย์แสดงผลิตภัณฑ์ผ้ามัดหมี่อ้อมคราม บ้านดงยาง อำเภอพรพิบูลย์ จังหวัดอุดรธานี และศูนย์การเรียนรู้ผ้าจากและการอ้อมสิครามธรรมชาติ จังหวัดแพร่ โดยสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานและนักวิจัยหรือนักวิชาการท้องถิ่น แห่งละ 3 คน และสัมภาษณ์ผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายผ้าอ้อมครามจำนวน 3 คน คือ พัฒนาการจังหวัดสกลนคร เกษตรและสหกรณ์จังหวัดสกลนครและพาณิชย์จังหวัดสกลนคร รวมทั้งสิ้น 53 คน

สรุปผลการออกแบบได้ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัยสภาพการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रम ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จของการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रम

2. ร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमในประเทศไทย โดยวิเคราะห์ผลการวิจัยจากข้อ 1 และพัฒนาออกแบบร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रम

3. การตรวจสอบความถูกต้องของร่างรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमในประเทศไทย โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศและผ้าอ้อมक्रमจำนวน 10 คน วิพากษ์ ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ จากนั้นผู้วิจัยนำผลการสนทนากลุ่มมาปรับปรุงเป็นรูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमในประเทศไทย และนำแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการพัฒนารูปแบบ ดังนี้

3.1 ด้านการจัดการสารสนเทศและปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จตามแนวคิดของ แอทเธอร์ตัน (Atherton, 1977) AIM (2016) Butcher and Rowley (1998) Choo (2002) ศศิภา พิทักษ์ศาสตร์ (2556) ปริญญา รัตนกรและคนอื่นๆ (2557) สมบูรณ์ ธรรมลังกา (2556) เก่งกาญจน์ จันทะภัก (2557) จันจิรา อินเงินและกนกวรรณ เอี่ยมชัย (2555) นวิลักษณ์ บุญยะกาญจน (2557) นันทิพย์ วิภาวิน (2558)

3.2 ผ้าอ้อมक्रमตามแนวคิดของอนุรัตน์ สายทอง (2556) ธนิต ชังถาวร (2558) วิชาญ เอียดสีทอง (2552) เหมะรัตน์ เหมะธูริน (2553) จันทิมา พรหมเกษ (2548) พัศราณี ทนุจันทร์ (2553) เชษฐวุฒิ บุตรชาติ (2552) ชัยวัฒน์ แก้วคล้ายจรรศิริ (2555)

คำนิยามศัพท์

1) การบริหารสารสนเทศผ้าอ้อมक्रम หมายถึง การบริหารจัดการ นโยบาย บุคลากร งบประมาณและทรัพยากรในการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रम

2) การจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रम หมายถึง กระบวนการจัดหา รวบรวม จัดหมวดหมู่ การจัดระบบ การสงวนรักษา การบริการและเผยแพร่สารสนเทศผ้าอ้อมक्रमในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रम

(1) การจัดหา แบ่งเป็นสองส่วน คือ

- วิชาทฤษฎีชุมชน คือ การกำหนดความต้องการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครองและค้นหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยการสอบถามผู้รอบรู้ การค้นหาคำตอบจากแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต ห้องสมุด พิพิธภัณฑสถาน เป็นต้น
- แหล่งบริการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครอง คือ การจัดหาสารสนเทศฝ่ายคุ้มครองโดยวิธีการจัดซื้อสำเนาจัดทำขึ้นมาเอง การรับบริจาค เป็นต้น

(2) การรวบรวม คือ การรวบรวมสารสนเทศตามนโยบายจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อให้ง่ายต่อการบริหารจัดการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครอง

(3) การจัดหมวดหมู่ คือ การจำแนกประเภทสารสนเทศ เพื่อนำเข้าสู่ระบบเพื่อการจัดเก็บ บันทึกให้เป็นหมวดหมู่

(4) การจัดระบบ คือ การประมวลผลสารสนเทศ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินงานจัดทำเป็นฐานข้อมูลเพื่อให้ง่ายต่อการสืบค้น

(5) การสงวนรักษา คือ เป็นการดูแล บำรุงรักษา ปรับปรุงสารสนเทศให้อยู่ในสภาพดี และเนื้อหาสารสนเทศทันสมัยอยู่เสมอ รวมถึงการดูแลให้เกิดความปลอดภัย เพื่อเก็บรักษาไว้ใช้ได้นาน และรอดพ้นจากสิ่งที่จะมีผลต่อการเสื่อมสลายหรือเสื่อมสภาพไปอย่างรวดเร็ว

(6) การบริการและเผยแพร่การบริการและการเผยแพร่ คือ กิจกรรม กระบวนการที่สามารถเข้าถึงสารสนเทศ ที่มีครบถ้วนและเผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ ได้โดยสะดวก รวดเร็ว

3) วิชาทฤษฎีชุมชนฝ่ายคุ้มครอง หมายถึง กลุ่มที่ดำเนินการเกี่ยวกับการผลิต การจัดทำหน่วยฝ่ายคุ้มครองและได้รับการขึ้นทะเบียนวิชาทฤษฎีชุมชนปี พ.ศ. 2559 - พ.ศ. 2560

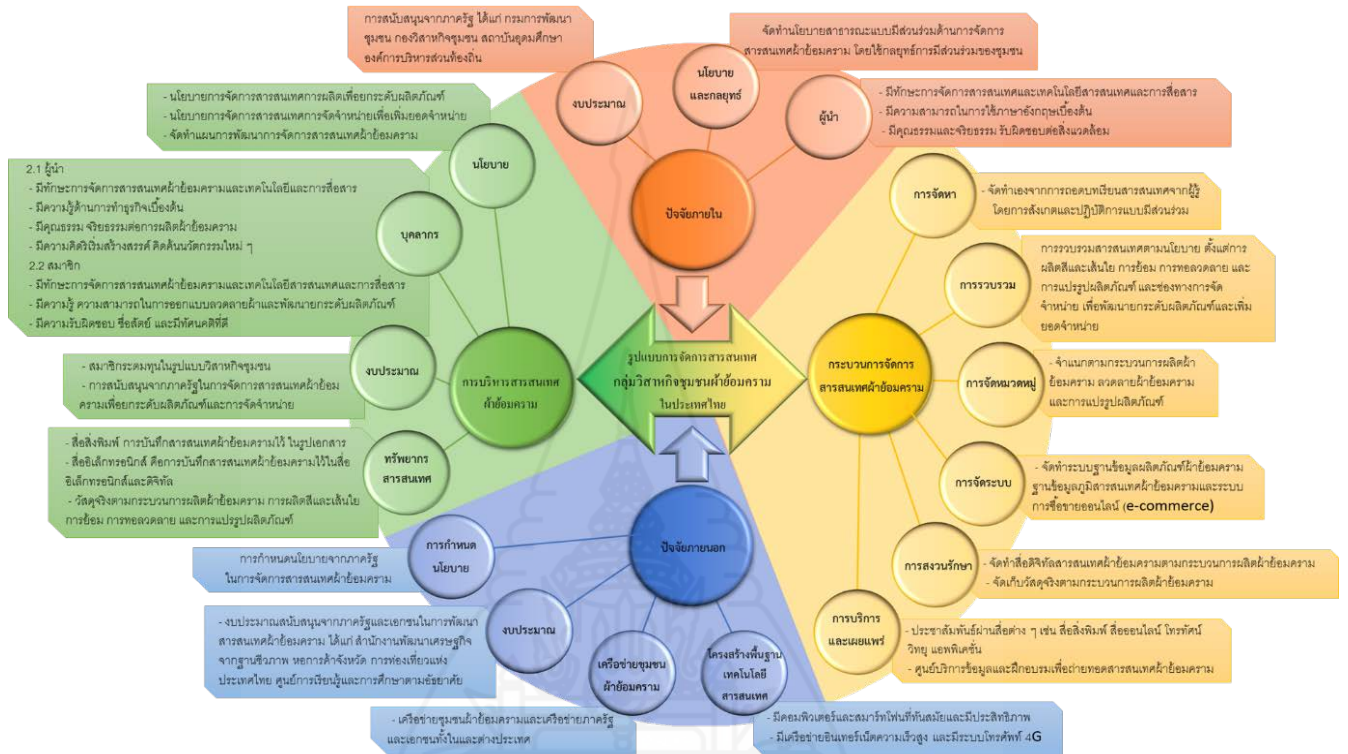
4) แหล่งบริการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครอง หมายถึง ศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์สารสนเทศที่มีวัตถุประสงค์ในการเผยแพร่และถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับฝ่ายคุ้มครอง

5) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครอง หมายถึง ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จต่อการบริหารสารสนเทศฝ่ายคุ้มครองและกระบวนการจัดการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครอง ได้แก่ ปัจจัยภายในคือ ผู้นำ นโยบายและกลยุทธ์ งบประมาณ และปัจจัยภายนอก คือ โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เครือข่ายชุมชนฝ่ายคุ้มครองและงบประมาณ

6) รูปแบบการจัดการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครอง หมายถึง แนวทางในการบริหารสารสนเทศฝ่ายคุ้มครองและกระบวนการจัดการสารสนเทศของกลุ่มวิชาทฤษฎีชุมชนและแหล่งบริการสารสนเทศฝ่ายคุ้มครองในประเทศไทย

รูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย

ตอนที่ 1 รูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทยประกอบด้วย

1. การบริหารสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ ซึ่งประกอบด้วย นโยบาย บุคลากร งบประมาณ และทรัพยากรสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ
2. กระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ ซึ่งประกอบด้วย การจัดหา การรวบรวม การจัดหมวดหมู่ การจัดระบบ การสงวนรักษา และการบริการและเผยแพร่การบริการและการเผยแพร่สารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ
3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ หมายถึง ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการบริหารสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติและกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ ได้แก่ ปัจจัยภายใน คือ ผู้นำ นโยบายและกลยุทธ์ งบประมาณ และปัจจัยภายนอก คือ โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศเครือข่ายชุมชนผ้าใยธรรมชาติและงบประมาณ

1. สภาพการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมครามในประเทศไทย

1.1 ด้านการบริหารสารสนเทศผ้าย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมคราม

องค์ประกอบ	เห็นด้วย	ไม่เห็นใจ	ไม่เห็นด้วย
1.1.1 นโยบายและกลยุทธ์			
1) นโยบาย			
(1) กำหนดนโยบายการจัดการสารสนเทศด้านการผลิตผ้าย้อมคราม เพื่อพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมครามให้ได้มาตรฐาน			
(2) กำหนดนโยบายการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมครามด้านการจัดจำหน่ายผ้าย้อมคราม เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมครามให้ทันสมัย ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค เป็นการเพิ่มยอดขายและหาช่องทางในการจัดจำหน่ายใหม่ ๆ			
(3) จัดทำเป็นนโยบายสาธารณะ ให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วม จัดประชุมเสวนาเพื่อกำหนดนโยบายร่วมกัน			
(4) ดิศประกาศและประชาสัมพันธ์ไว้ให้ชัดเจน เพื่อให้สมาชิกในชุมชนได้ทราบและตระหนักร่วมกัน			
2) กำหนดกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ทั้งการกำหนดนโยบายและการวางแผนการจัดการสารสนเทศผ้าย้อมคราม โดยการจัดทำแผนระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว			
1.1.2 บุคลากร			
1) ผู้นำ			
(1) ผู้นำเป็นผู้ที่มีความรู้ และทักษะการจัดการสารสนเทศเพื่อการผลิตผ้าย้อมครามและการจัดจำหน่าย			
(2) มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการติดต่อสื่อสาร เช่น การใช้เฟซบุ๊ก ไลน์ อินเทอร์เน็ต			
(3) มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเบื้องต้น			
(4) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาผ้าย้อมครามให้ทันสมัยและตรงกับความต้องการของผู้บริโภค เช่น พัฒนาผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน การพัฒนาเป็นของที่ระลึก การพัฒนาเป็นสินค้าเครื่องนุ่งห่มและการพัฒนาตลาดใหม่ ๆ			

องค์ประกอบ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
(5) มีความรู้เบื้องต้นในการทำธุรกิจผ้าข้อมคราม เพื่อวางแผนในการผลิตสินค้าและการจัดจำหน่ายผ้าข้อมคราม			
(6) มีภาวะผู้นำ ชื่อสัตย์ มีคุณธรรม ทุ่มเท เสียสละ สามารถแก้ไขปัญหาและปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ได้			
2) สมาชิกกลุ่ม (1) มีทักษะ ความรู้ในการจัดการสารสนเทศผ้าข้อมคราม และทักษะการผลิตผ้าข้อมครามตามกระบวนการผลิตตั้งแต่ การผลิตสีและเส้นใย การข้อมการออกแบบ ลวดลาย การทอ และการแปรรูป			
(2) มีทักษะทางด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เช่น การทำเว็บไซต์ การสร้างแอปพลิเคชัน การใช้เฟซบุ๊ก ไลน์ อินเทอร์เน็ต			
(3) มีความรู้ ความสามารถในการออกแบบลวดลายผ้าและพัฒนากระดาษผลิตภัณฑ์			
(4) มีความรับผิดชอบ ชื่อสัตย์ และมีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการสารสนเทศผ้าข้อมคราม			
1.1.3 งบประมาณ			
1) การระดมทุนจากสมาชิกในการจัดการสารสนเทศผ้าข้อมคราม เพื่อพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์และการจัดจำหน่าย			
2) ขอบงบประมาณจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เช่น กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หอการค้าจังหวัด สถาบันการศึกษา องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) และบริษัทเอกชน เช่น บริษัทกิ่งพาวเวอร์ ตลอดจนเครือข่ายในต่างประเทศ			
3) กำหนดเป็นนโยบายและวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณ จัดทำสมุดบัญชีรายรับ-รายจ่าย เพื่อควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณ			
1.1.4 ด้านทรัพยากรสารสนเทศ			
1) สื่อสิ่งพิมพ์ที่ใช้บันทึกสารสนเทศผ้าข้อมคราม เช่น หนังสือ เอกสาร แผ่นพับ ป้ายไว้นัด ภาพถ่าย สมุดกราฟ เป็นต้น			
2) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิกิทัศน์ ฐานข้อมูล สื่อดิจิทัล สื่อออนไลน์ เป็นต้น			
3) วัสดุของจริง ตามกระบวนการผลิตผ้าข้อมคราม ตั้งแต่การผลิตสีและเส้นใย การข้อมการทอลวดลายและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เช่น หมอนัดพิมพ์ กะสวยกงหลาหลักตีนกงหรือหูก			

ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เพิ่มเติม

.....

.....

.....

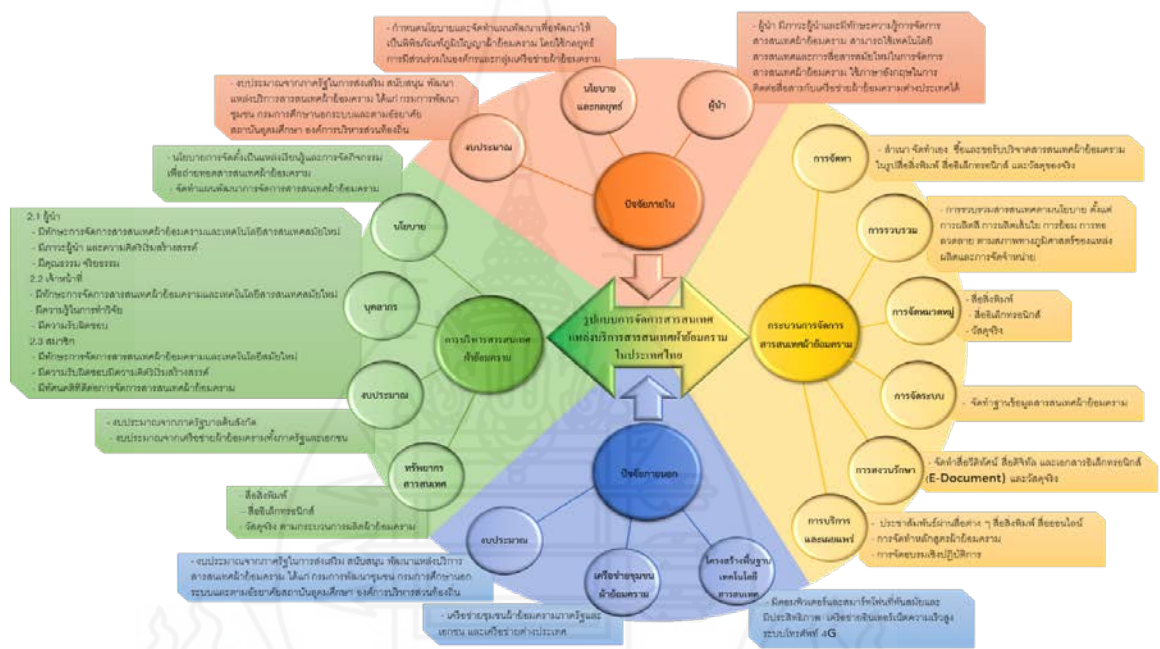
1.2 ด้านกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าอ้อมक्रम

องค์ประกอบ	เห็นด้วย	ไม่เห็นใจ	ไม่เห็นด้วย
1.2.1 การจัดหาสารสนเทศผ้าอ้อมक्रम			
1) มีวิธีการจัดหาสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमจากผู้รู้ หรือปราชญ์ผ้าอ้อมक्रम ได้แก่ บรรพบุรุษที่มีความชำนาญและเชี่ยวชาญเกี่ยวกับสารสนเทศผ้าอ้อมक्रम เช่น พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย หรือผู้รอบรู้เกี่ยวกับการทำผ้าอ้อมक्रम			
2) มีการจัดหาสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमจากประสบการณ์ในการทดลองทำด้วยตนเอง ได้แก่ การสังเกต การฝึกอบรม การศึกษาค้นคว้าจากสื่อต่าง ๆ การพูดคุยแลกเปลี่ยนกับเครือข่ายผ้าอ้อมक्रम			
3) ถอดบทเรียนสารสนเทศผ้าอ้อมक्रम			
1.2.2 การรวบรวมสารสนเทศผ้าอ้อมक्रम			
1) รวบรวมสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमตามนโยบายการผลิตเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานตั้งแต่ การผลิตสีและเส้นใย การย้อม การทอ ลวดลายและการแปรรูปผลิตภัณฑ์			
2) รวบรวมสารสนเทศผ้าอ้อมक्रमตามนโยบายการจัดจำหน่ายเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมक्रमให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคและมีช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลาย			
3) มีการรวบรวมลวดลายพื้นผ้า เพื่อเป็นตัวอย่างในการพัฒนาหรือประยุกต์ลายผ้าใหม่ ๆ			
1.2.3 การจัดหมวดหมู่เนื้อหาสารสนเทศผ้าอ้อมक्रम			
1) การจัดหมวดหมู่ตามกระบวนการผลิตผ้าอ้อมक्रम ได้แก่ การผลิตสีและเส้นใย การย้อม การทอ ลวดลาย			
2) การจัดหมวดหมู่ตามการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ได้แก่			

องค์ประกอบ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - เครื่องสวมใส่ เช่น ผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ ผ้าพัน ผ้าสไบ ผ้าขาวม้า เสื้อ กางเกง ผ้าถุง กระโปรง รองเท้า - เครื่องประดับตกแต่งบ้านและของใช้ เช่น ผ้าม่าน ผ้าปูที่นอน ปลอกหมอน ก่องใส่กระดาษทิชชู ก่องใส่ดินสอ ผ้าเช็ดมือ กระเป๋า เป็นต้น - ของที่ระลึก พวงกุญแจ ตุ๊กตา เป็นต้น <p>3) การจัดหมวดหมู่ตามลักษณะการทอตลาด เช่น ผ้ามัดหมี่ ผ้ามัดข้อม ผ้าจก ผ้าแพรวา ผ้าลายเกร็ดเต่า ผ้ายก ผ้าลายมุก</p>			
1.2.4 การจัดระบบสารสนเทศผ้าข้อมคราม			
<ol style="list-style-type: none"> 1) การจัดทำฐานข้อมูลผ้าข้อมครามตามกระบวนการผลิต ตั้งแต่การผลิตและเส้นใย การข้อม การทอตลาด การแปรรูปผลิตภัณฑ์เว็บไซต์ 2) การจัดทำฐานข้อมูลผู้ผลิตและผลิตภัณฑ์ผ้าข้อมคราม เพื่อให้ลูกค้าค้นหาข้อมูลง่าย 3) จัดทำระบบซื้อขายออนไลน์ (e-commerce) เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการซื้อขายผ้าข้อมครามระหว่างผู้ผลิตและผู้ซื้อได้โดยตรง 			
1.2.5 การสงวนรักษาสารสนเทศผ้าข้อมคราม			
<ol style="list-style-type: none"> 1) จัดทำสื่อดิจิทัล กระบวนการผลิตผ้าข้อมคราม ตั้งแต่การผลิตและเส้นใย การข้อม การทอตลาด 			
<ol style="list-style-type: none"> 2) วัสดุจริง กระบวนการผลิตผ้าข้อมคราม ตั้งแต่การผลิตและเส้นใย การข้อม การทอตลาดและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ 			
1.2.6 การบริการและเผยแพร่สารสนเทศผ้าข้อมคราม			
<ol style="list-style-type: none"> 1) ประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่สารสนเทศผ้าข้อมครามผ่านสื่อต่าง ๆ ได้แก่ เอกสารแผ่นพับ ป้ายไว้นิต ภาพถ่าย สื่อออนไลน์ ได้แก่ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ไลน์ แอปพลิเคชัน โทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น 			
<ol style="list-style-type: none"> 2) มีศูนย์บริการข้อมูลและการฝึกอบรมเพื่อถ่ายทอดสารสนเทศผ้าข้อมคราม เช่น การจัดทำโครงการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้น โดยร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน เช่น กรมการพัฒนาชุมชน กองวิสาหกิจชุมชน สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) หอการค้าจังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสถาบันการศึกษา 			

ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เพิ่มเติม

รูปแบบการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในประเทศไทย

2. สภาพการจัดการสารสนเทศผ้าใยอ้อมครามแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยอ้อมคราม ในประเทศไทย

2.1 ด้านการบริหารสารสนเทศผ้าใยอ้อมครามแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยอ้อมคราม

องค์ประกอบ	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย
2.1.1 นโยบายและกลยุทธ์			
1) กำหนดนโยบายเป็นแหล่งเรียนรู้และการจัดกิจกรรมเพื่อถ่ายทอดสารสนเทศผ้าใยอ้อมคราม เพื่อเป็นแหล่งรวบรวม จัดเก็บ ให้บริการ เผยแพร่ อนุรักษ์ภูมิปัญญาผ้าใยอ้อมคราม			
2) กำหนดกลยุทธ์การมีส่วนร่วม โดยการร่วมมือกับเครือข่ายชุมชนผ้าใยอ้อมคราม เช่น สถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน			
3) จัดทำแผนพัฒนาระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาว ในการจัดการสารสนเทศผ้าใยอ้อมครามให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดไว้			
2.1.2 บุคลากร			
1) ผู้นำ <ul style="list-style-type: none"> - ต้องเป็นผู้มีทักษะ ความรู้ ในการจัดการสารสนเทศผ้าใยอ้อมครามและเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ - มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเบื้องต้นในการติดต่อสื่อสารได้ - มีภาวะผู้นำ ทุ่มเท เสียดสะ ซื่อสัตย์ แก้ไขปัญหาและทันต่อการเปลี่ยนแปลง - มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดค้นนวัตกรรมกรรมใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการจัดการสารสนเทศผ้าใยอ้อมคราม - มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในการติดต่อสื่อสาร ขอความร่วมมือกับเครือข่ายผ้าใยอ้อมคราม - มีคุณธรรม จริยธรรม 			
2) เจ้าหน้าที่ <ul style="list-style-type: none"> - มีทักษะ ความรู้ ในการจัดการสารสนเทศผ้าใยอ้อมครามและเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ - มีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมประยุกต์ และเขียน 			

องค์ประกอบ	เห็นด้วย	ไม่เห็นใจ	ไม่เห็นด้วย
โปรแกรมฐานข้อมูลได้ <ul style="list-style-type: none"> - มีความรู้ทางด้านวิจัยสามารถใช้สื่อ จัดทำ เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ได้ - มีความรับผิดชอบและทัศนคติที่ดี 			
3) สมาชิกศูนย์การเรียนรู้ชุมชนผ้าไหมคราม <ul style="list-style-type: none"> - มีทักษะในการจัดการสารสนเทศผ้าไหมครามตามกระบวนการผลิต ตั้งแต่การผลิตสีและเส้นใย การย้อม การทอลดายและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ - มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน - มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนาผ้าไหมคราม 			
2.1.3 งบประมาณ			
1) ได้มาจากต้นสังกัดของแหล่งบริการสารสนเทศ ซึ่งได้มาจาก งบประมาณของหน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เป็นต้น			
2) ได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายผ้าไหมครามทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เช่น กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานพาณิชย์จังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO)			
2.1.4 ทรัพยากรสารสนเทศ			
1) สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ เอกสาร รายงานการวิจัย แผ่นพับ ภาพถ่าย นิตยสาร วารสาร			
2) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ วิทยุทัศน์ สื่อดิจิทัล สื่อออนไลน์ ฐานข้อมูลสารสนเทศผ้าไหมคราม ฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศผ้าไหมคราม อีบุ๊ก (E-book) เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-document)			
3) วัสดุจริงตามกระบวนการผลิตผ้าไหมคราม ได้แก่ การผลิตสีและเส้นใย การย้อม การทอลดาย การแปรรูปผลิต			

ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เพิ่มเติม

.....

.....

.....

2.2 ด้านกระบวนการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ

องค์ประกอบ	เห็นด้วย	ไม่เห็นใจ	ไม่เห็นด้วย
2.2.1 การจัดหาสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ			
1) สำเนา จัดทำเอง จัดซื้อ ขอรับบริจาคสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ จากสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น เอกสารการรายงานการวิจัย กระบวนการผลิตผ้าใยธรรมชาติ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ หนังสือ นิตยสาร วารสาร			
2) สำเนา จัดทำเอง จัดซื้อ ขอรับบริจาคสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น ฐานข้อมูลผ้าใยธรรมชาติ วิทยุทัศน์ สื่อดิจิทัล			
3) ซื้อ จัดทำเอง ขอรับบริจาควัสดุจริง ตามกระบวนการผลิตผ้าใยธรรมชาติ			
2.2.2 การรวบรวมสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ			
1) รวบรวมสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติตามนโยบายตามกระบวนการผลิตผ้าใยธรรมชาติ ได้แก่ การผลิตสีและเส้นใย การย้อม การทอถนอมและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และการจัดกิจกรรมเพื่อถ่ายทอดสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ			
2) รวบรวมสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติตามนโยบายให้เป็นแหล่งรวบรวม จัดเก็บให้บริการ เผยแพร่ และอนุรักษ์ภูมิปัญญาผ้าใยธรรมชาติของชุมชน			
2.2.3 การจัดหมวดหมู่เนื้อหาสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ			
1) สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ เอกสาร แผ่นพับ รายงานการวิจัย			
2) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ วิทยุทัศน์ สื่อดิจิทัล ฐานข้อมูลผ้าใยธรรมชาติ ฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศ			
3) วัสดุจริง ตามกระบวนการผลิตผ้าใยธรรมชาติ การผลิตสีและเส้นใย การย้อม การทอถนอม การแปรรูปผลิตภัณฑ์			
2.2.4 การจัดระบบสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ			
จัดทำเป็นฐานข้อมูลสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ ได้แก่ ฐานข้อมูลการผลิตผ้าใยธรรมชาติ ฐานข้อมูลตลาดผ้าใยธรรมชาติ ฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ ฐานข้อมูลผู้ผลิตและผลิตภัณฑ์ เพื่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็วในการเข้าถึงสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ			
2.2.5 การสงวนรักษาสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ			
1) จัดเก็บสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติในสื่อวิทยุทัศน์ สื่อดิจิทัล			
2) จัดทำอีบุ๊ก (E-book) และเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-Document)			
3) วัสดุจริงตามกระบวนการผลิตผ้าใยธรรมชาติ การผลิตสีและเส้นใย การย้อม			

องค์ประกอบ	เห็นด้วย	ไม่เห็นใจ	ไม่เห็นด้วย
การทอลดทลายและการแปรรูปผลิตภัณฑ์			
2.2.6 การบริการและเผยแพร่สารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ			
1) ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับ วารสาร นิตยสาร สื่อโทรทัศน์ วิทยุ และสื่อสังคมออนไลน์ ไลน์ เฟซบุ๊ก แอปพลิเคชัน			
2) จัดทำหลักสูตรผ้าใยธรรมชาติ ในระดับประถม มัธยมและอุดมศึกษาและหลักสูตรระยะสั้น			
3) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการการทำผ้าใยธรรมชาติและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าใยธรรมชาติร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน			

ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เพิ่มเติม

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติ และแหล่งบริการสารสนเทศ ในประเทศไทย

1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าใยธรรมชาติ

องค์ประกอบ	เห็นด้วย	ไม่เห็นใจ	ไม่เห็นด้วย
1.1 นโยบายและกลยุทธ์			
1) กำหนดนโยบายสาธารณะเรื่องการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติเพื่อพัฒนากระดับผลิตภัณฑ์ผ้าใยธรรมชาติให้ได้มาตรฐาน			
2) กำหนดนโยบายสาธารณะเรื่องการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติเพื่อการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าใยธรรมชาติตรงกับความต้องการของผู้บริโภค			
3) กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและสมาชิกเครือข่ายผ้าใยธรรมชาติทั้งภาครัฐและเอกชน			

4) กลยุทธ์ กำหนดให้สมาชิกเข้าร่วมการอบรม ประชุม สัมมนา กับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อเป็นการเปิดโลกทัศน์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับลูกค้า หรือกลุ่มเครือข่ายผ้าอ้อมคราม และกลุ่มภูมิปัญญาประเภทอื่น ๆ เพื่อนำข้อมูลมาถ่ายทอดให้กับสมาชิกในกลุ่ม ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมครามให้ดีขึ้น			
1.2 ผู้นำ			
1) ผู้นำ ต้องมีภาวะผู้นำ ความสามารถในการแก้ไขปัญหา			
2) ผู้นำมีความคิดสร้างสรรค์ แสวงหาองค์ความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ ตลอดจนสามารถถ่ายทอดสารสนเทศผ้าอ้อมครามให้กับสมาชิกได้เป็นอย่างดี เช่น เข้าร่วมการฝึกอบรมความรู้ผ้าอ้อมครามกับหน่วยงานของภาครัฐ และภาคเอกชน			
3) ผู้นำมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมีความสามารถในการแลกเปลี่ยน ติดต่อประสานงานกับกลุ่มเครือข่ายผ้าอ้อมครามต่าง ๆ			
4) ผู้นำมีความทุ่มเท เสียสละ ซื่อสัตย์ โปร่งใส และถ่ายทอดภูมิปัญญาผ้าอ้อมครามให้กับสมาชิก ตลอดจนสนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรออกแบบ พัฒนา ลวดลายและผลิตภัณฑ์ทำให้เกิดความหลากหลาย			
5) ผู้นำมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเบื้องต้นหรือภาษาอื่น ๆ เช่น ภาษาจีน เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารกับผู้บริโภค			
6) ผู้นำมีคุณธรรม จริยธรรม			
1.3 งบประมาณ			
1) การสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ เช่น กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด สถาบันการศึกษา องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) ศูนย์การศึกษาครอบครัวและศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อใช้ในการเข้าร่วมการอบรม สัมมนา เพิ่มพูนความรู้ในการพัฒนาผ้าอ้อมคราม			
2) การสนับสนุนงบประมาณจากภาคเอกชน เช่น หอการค้าจังหวัด บริษัทเอกชน กลุ่มสหกรณ์คัตเตอร์ผ้าอ้อมคราม สนับสนุนการทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาผ้าอ้อมคราม			
1.4 โครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ			
1) มีระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เช่น ระบบสายไฟเบอร์ออฟติก ระบบ 3G 4G			
2) มีอุปกรณ์รับส่งข้อมูลที่มีความทันสมัย เช่น Smart Phone คอมพิวเตอร์			
3) มีโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัย เช่น ยูทูป เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก และ ไลน์			
4) มีบุคลากรที่มีความรู้ในการจัดทำ ดูแล อัปเดต สารสนเทศผ้าอ้อมคราม			

1.5 เครือข่ายชุมชน			
1) เครือข่ายชุมชนผ้าอ้อมครามใน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด เดียวกัน เพื่อสร้างความร่วมมือในการพัฒนายกระดับผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานและมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายเพื่อการจำหน่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ			
2) เครือข่ายหน่วยงานภาครัฐ เช่น สถาบันการศึกษา กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวนำประเทศไทย ศูนย์การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย			
3) หน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ กลุ่มสหกรณ์คัตเตอร์ สมาคมหอการค้าไทย บริษัทเอกชน เช่น บริษัทคิงส์เพาเวอร์ สโมสรรฟุตบอลเลทเตอร์ซิติ เป็นต้น			

ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เพิ่มเติม

.....

.....

.....

2. แหล่งบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม

องค์ประกอบ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
2.1. นโยบายและกลยุทธ์			
1) กำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งรวบรวม จัดเก็บ และบริการสารสนเทศผ้าอ้อมคราม ส่งเสริม เพื่อส่งเสริมให้เป็นศูนย์กลางภูมิปัญญาผ้าอ้อมคราม			
2) วางแผนพัฒนาการจัดการสารสนเทศผ้าอ้อมครามทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว			
3) กลยุทธ์การมีส่วนร่วม ในการจัดทำนโยบายและการวางแผน โดยสมาชิกในชุมชนและเครือข่ายผ้าอ้อมครามทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) สถาบันการศึกษา กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จังหวัด			
2.2 ผู้มีนำ			
1) ผู้นำ มีทักษะในการจัดการสารสนเทศและเทคโนโลยีและการสื่อสาร รวมถึงทักษะการผลิตผ้าอ้อมครามและการแปรรูปผลิตภัณฑ์			

องค์ประกอบ	เห็นด้วย	ไม่เห็นใจ	ไม่เห็นด้วย
2) ผู้นำมีวิสัยทัศน์ในการส่งเสริม สนับสนุน และแสวงหาองค์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อพัฒนาแหล่งบริการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง			
3) ผู้นำมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในการพัฒนาผ้าใยธรรมชาติ			
4) ผู้นำมีความเสียสละ ทุ่มเท ต่อการพัฒนาการจัดการสารสนเทศผ้าใยธรรมชาติ			
5) ผู้นำสามารถใช้ภาษาอังกฤษได้			
2.3 งบประมาณ			
1) ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ เช่น กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO)			
2) ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากต้นสังกัดที่รับผิดชอบ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น			
2.4 โครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ			
1) มีคอมพิวเตอร์ และสมาร์ตโฟน ที่มีความทันสมัยและประสิทธิภาพสูง			
2) มีเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ความเร็วสูง ผ่านใยแก้วนำแสง (Fiber Optic) และระบบเครือข่ายโทรศัพท์ 3G และ 4G			
3) มีบุคลากร ที่มีความรู้ ความสามารถ ในการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ จัดทำเว็บไซต์ การสร้างฐานข้อมูล			
2.5 เครือข่ายชุมชน			
1) เครือข่ายชุมชนภาครัฐ เป็นเครือข่ายกิจกรรมและการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนแนวคิด ประสบการณ์ ภูมิปัญญา เทคโนโลยี ตลอดจนการช่วยเหลือและร่วมมือในการทำกิจกรรมที่เกื้อกูลกันในการผลิตผ้าใยธรรมชาติ เช่น สถาบันการศึกษา สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) สำนักงานพาณิชย์จังหวัด กรมการพัฒนาชุมชน			
2) เครือข่ายภาคเอกชนและเครือข่ายต่างประเทศ เป็นเครือข่ายที่เข้าไปส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาผ้าใยธรรมชาติให้ได้มาตรฐานและช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลายทั้งในประเทศและต่างประเทศ			

ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

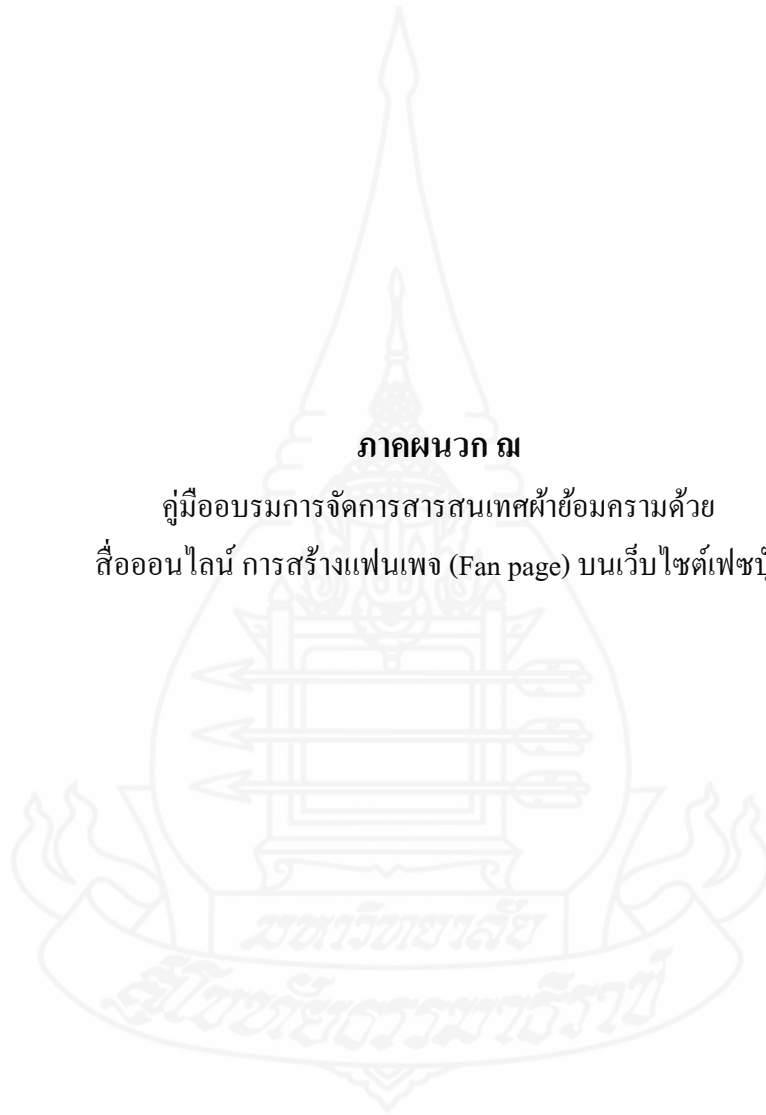
.....

ขอบพระคุณอย่างสูง

ภาคผนวก ฅ

คู่มืออบรมการจัดการสารสนเทศผ่านสื่อออนไลน์ การสร้างแฟนเพจ (Fan page) บนเว็บไซต์เฟซบุ๊ก

คู่มือการจัดการสารสนเทศด้วยสื่อออนไลน์
การสร้างแฟนเพจ (FANPAGE) ด้วยชื่อตามแบบเว็บไซต์เฟซบุ๊ก (FACEBOOK)

4. ตั้งชื่อเพจ
หมายเหตุ : การตั้งชื่อเพจ ต้องตั้งชื่อที่ง่ายเข้าใจง่าย ไม่มีเครื่องหมาย เป็นเชิงลบ ฟ้า พื้นใน Facebook ของเราจะสามารถค้นหาได้ง่าย

รูปที่ 6 แสดงการตั้งชื่อ Fanpage

คู่มือการจัดการสารสนเทศด้วยสื่อออนไลน์
การสร้างแฟนเพจ (FANPAGE) ด้วยชื่อตามแบบเว็บไซต์เฟซบุ๊ก (FACEBOOK)

5. หมวดหมู่
เพิ่มคำอธิบายประเภทของเพจว่า เป็นเพจเกี่ยวกับอะไร

รูปที่ 7 แสดงการเลือกหมวดหมู่ของ Fanpage (ในขั้นนี้เลือก Local Business)

คู่มือการจัดการสารสนเทศด้วยสื่อออนไลน์
การสร้างแฟนเพจ (FANPAGE) ด้วยชื่อตามแบบเว็บไซต์เฟซบุ๊ก (FACEBOOK)

6. หมวดหมู่ย่อย
เลือกหมวดหมู่ย่อย

รูปที่ 8 แสดงการเลือกหมวดหมู่ย่อย (ในขั้นนี้เลือก Apparel & Clothing)

7. กด "Next" เพื่อดำเนินการต่อ

8. ระบบจะขึ้นหน้าต่าง เพิ่มรูปโปรไฟล์ (Add profile picture)
หมายเหตุ : สามารถอัปโหลดรูปได้ โดยคลิกที่ "เพิ่มรูป" หรือ รูปกล้อง
เมื่ากๆ ที่มุมขวาบน แล้วเลือก อัปโหลดรูปภาพ ซึ่งทำการอัปโหลดรูปจากเครื่องของเรา

9. ใส่รูปให้หน้าปกของ เพจที่ปุ่ม "เพิ่มภาพหน้าปก" (Add a cover photo) ซึ่งจะสามารถเลือกได้ทั้งภาพและวิดีโอ

คู่มือการจัดการสารสนเทศด้วยสื่อออนไลน์
การสร้างแฟนเพจ (FANPAGE) ด้วยชื่อตามแบบเว็บไซต์เฟซบุ๊ก (FACEBOOK)

รูปที่ 9 แสดงหน้าต่างเลือกรูปโปรไฟล์

รูปที่ 10 แสดงหน้าต่างเลือกรูปหน้าปก

คู่มือการใช้งานระบบคลังข้อมูล
ทางสำนักงานฯ (FANPAGE) ใช้งานผ่านเว็บไซต์ (FACEBOOK)

10. จากนั้น กด "Next" ดังตัวอย่าง Fanpage ดังรูป

รูปที่ 11 แสดงหน้า Fanpage

ขั้นตอนที่ 4 การโพสต์ข้อความ

1. เมื่อกด "Post" (โพสต์) จากหน้า Fanpage ดังรูป

รูปที่ 12 แสดงการคลิกโพสต์หน้า Fanpage

2. พิมพ์ลงรายละเอียด จากนั้น กด "Post"

รูปที่ 13 แสดงหน้าการพิมพ์ข้อความเพื่อโพสต์หน้า Fanpage

คู่มือการใช้งานระบบคลังข้อมูล
ทางสำนักงานฯ (FANPAGE) ใช้งานผ่านเว็บไซต์ (FACEBOOK)

ขั้นตอนที่ 4 การโพสต์ข้อความต่อ

1. คลิกที่ปุ่ม เพื่อสร้างรูปภาพใหม่บนเมนู โดเมน กลุ่มหรือหลาย + ที่ Create Album

รูปที่ 14 แสดงการเลือกสร้างอัลบั้มรูป

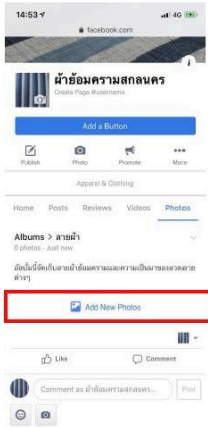
2. คลิกที่อัลบั้ม ได้คำอธิบายอัลบั้ม และ ใส่รูปภาพ จากนั้น กด "save" เพื่อบันทึกข้อมูล

รูปที่ 15 แสดงการใส่ข้อมูลอัลบั้มรูปและคำอธิบาย

คู่มือการจัดการสารสนเทศด้วยสื่อออนไลน์
การสร้างแฟนเพจ (FANPAGE) ด้วยชื่อแบรนด์บนเว็บไซต์ (FACEBOOK)

3. กด "Add New Photo" เพื่อเลือกรูปภาพจากมือถือที่เก็บไฟล์ภาพไว้

รูปที่ 16 แสดงหน้าการเลือกรูปภาพ

คู่มือการจัดการสารสนเทศด้วยสื่อออนไลน์
การสร้างแฟนเพจ (FANPAGE) ด้วยชื่อแบรนด์บนเว็บไซต์ (FACEBOOK)

1. เลือกรูปภาพจากมือถือที่เก็บไว้ในอัลบั้ม เนื้อใส่รายละเอียดของภาพแล้ว กด "Post"

รูปที่ 17 แสดงการเลือกรูปภาพเพื่อเก็บลงในอัลบั้ม

แฟนเพจของเรา ก็จะได้ออนไลน์ไว้ตลอดไปรูปภาพ พร้อมทั้งบอกเล่ารายละเอียดความเป็นมาของตลาดค้าปลีก

รูปที่ 18 แสดงหน้า Fanpage ที่มีการสร้างรูปภาพและคำอธิบาย

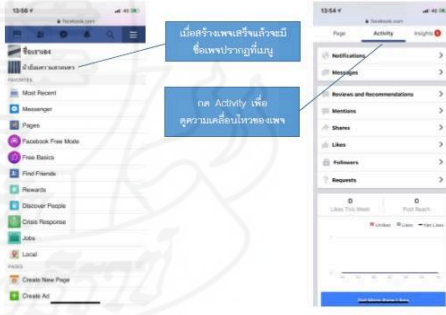
คู่มือการจัดการสารสนเทศด้วยสื่อออนไลน์
การสร้างแฟนเพจ (FANPAGE) ด้วยชื่อแบรนด์บนเว็บไซต์ (FACEBOOK)

Tips : การตั้งชื่อ Facebook Fanpage ที่ดีต้องทำอย่างไร ?

1. ต้องสะกดง่าย ออกเสียงไม่ยาก ไม่ยาวจนเกินไป เพื่อความสะดวกในการจดจำของลูกค้าที่สนใจสินค้า บริการ และง่ายต่อการค้นหา
2. ชื่อ Fanpage ต้องโดดเด่น ชัดชัด จดจำได้ง่าย ตั้งแต่ครั้งแรกที่เห็น และไม่ซ้ำกับ Fanpage อื่นๆ เพื่อป้องกันความสับสนของผู้สนใจสินค้าและบริการ
3. ต้องมี Keyword ที่ดีคือมี Keyword ที่สำคัญอยู่ในชื่อด้วย จะเป็นประโยชน์เมื่อผู้สนใจสินค้าบริการค้นหาหาเราพบ Fanpage ของเราได้ง่ายมากขึ้น อาจจะขึ้นต้นด้วยชื่อแบรนด์ แล้วตามด้วยชนิดของสินค้าและบริการ
4. ชื่อ Fanpage ควรสอดคล้องหรือเชื่อมโยงไปถึงกับสินค้าและบริการได้ เพื่อง่ายต่อการค้นหา
5. ชื่อและความหมายของ Fanpage ต้องเป็นไปในทางที่ดี สุภาพ ไม่หยาบคาย ไม่สร้างความแตกแยกในสังคม เช่น เพศ ศาสนา การเมือง เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับ Fan page
6. ต้องห้ามใช้ชื่อ Fanpage จะไม่ทันสมัยเมื่อเวลาผ่านไป เช่น ไม่ควรใช้คำฮิต ๆ ในช่วงเวลาใดช่วงหนึ่งจนเกินไปชื่อ Fanpage
7. ชื่อต้องมีความแตกต่างจาก Fanpage อื่น ๆ ที่ขายสินค้าและบริการเหมือนกัน เพื่อสร้างความสนใจของลูกค้าที่สนใจเช่นกัน

คู่มือการจัดการสารสนเทศด้วยสื่อออนไลน์
การสร้างแฟนเพจ (FANPAGE) ด้วยชื่อแบรนด์บนเว็บไซต์ (FACEBOOK)

Tips 2 : การดูความเคลื่อนไหวใน Facebook Fanpage ต้องทำอย่างไร ?

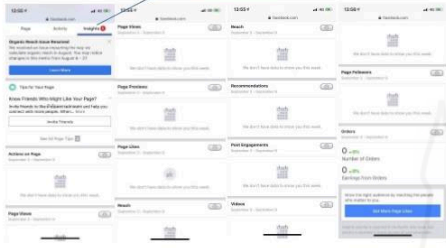
รูปที่ 18 แสดงหน้า การดูความเคลื่อนไหวใน Facebook Fan page

คู่มือการจัดการสารสนเทศด้วยสื่อออนไลน์
การสร้างแฟนเพจ (FANPAGE) ด้ยชื่อสถานแม่บ้านโรงเรียนสตรี (FACEBOOK)

18

Tips 3 : การตรวจสอบสถิติใน Facebook Fanpage คืออย่างไร ?

กด Insights เพื่อ
ดูสถิติต่างๆของเพจ

รูปที่ 19 แสดงหน้า การตรวจสอบสถิติใน Facebook Fanpage

f f f f f f f f f f f f f f f

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ สกุล	ภาวิณี แสนชนม์
วัน เดือน ปี เกิด	13 มกราคม 2515
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2561 ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต แขนงวิชา สารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2540 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พ.ศ. 2537 ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาภาษาไทย (เกียรตินิยมอันดับ 2) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ที่อยู่	สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร อ.เมือง จ.สกลนคร 47000 (pawineesanchon@hotmail.com)
ทุนเล่าเรียน	โครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก (คปก 17) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยแห่งชาติ